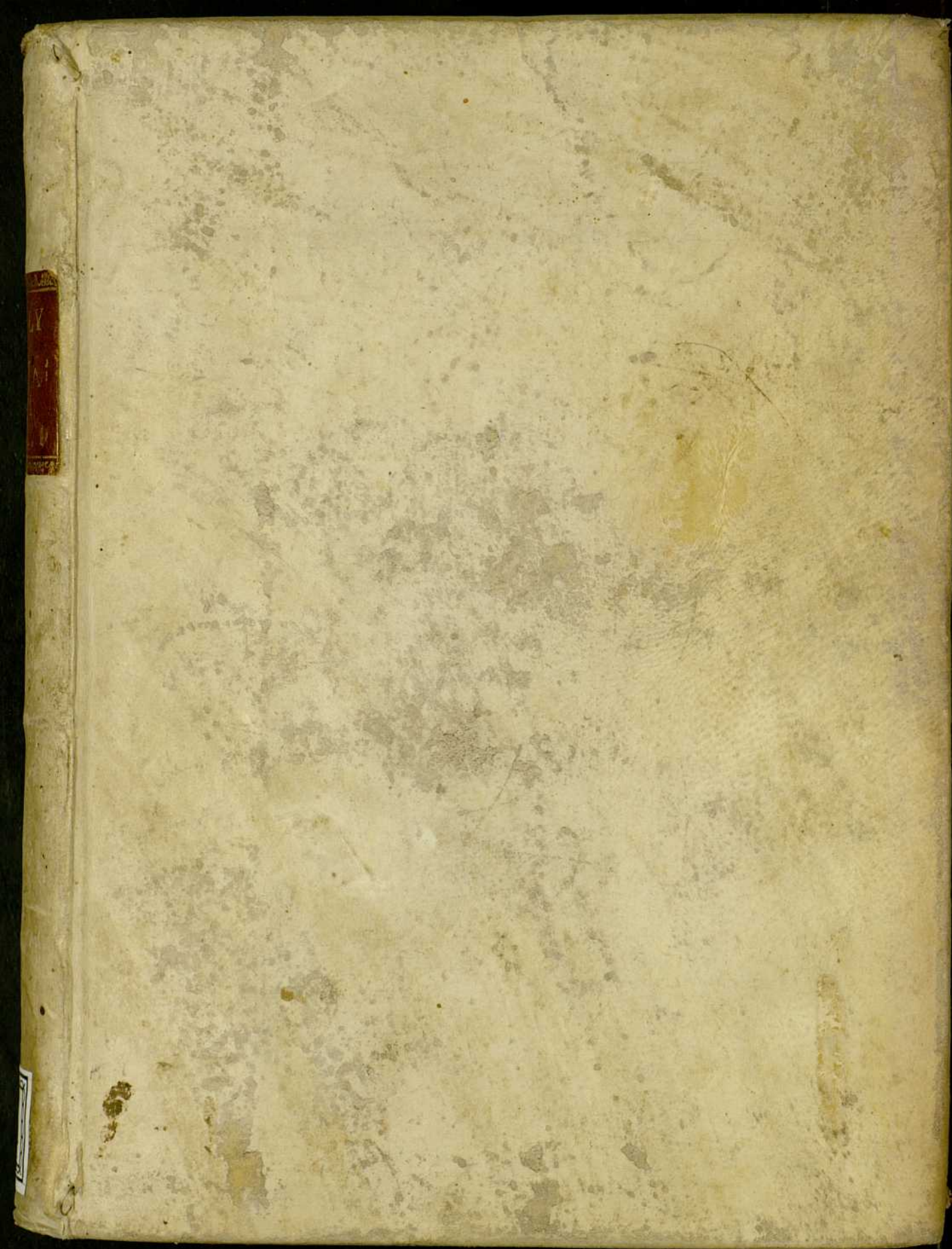

TOURNELY
DE
ECCLESIA
CHRISTI
T. V. P. III.

A

20-186

Size	
Sal.	A
Balance	20
Total	
Amount	186

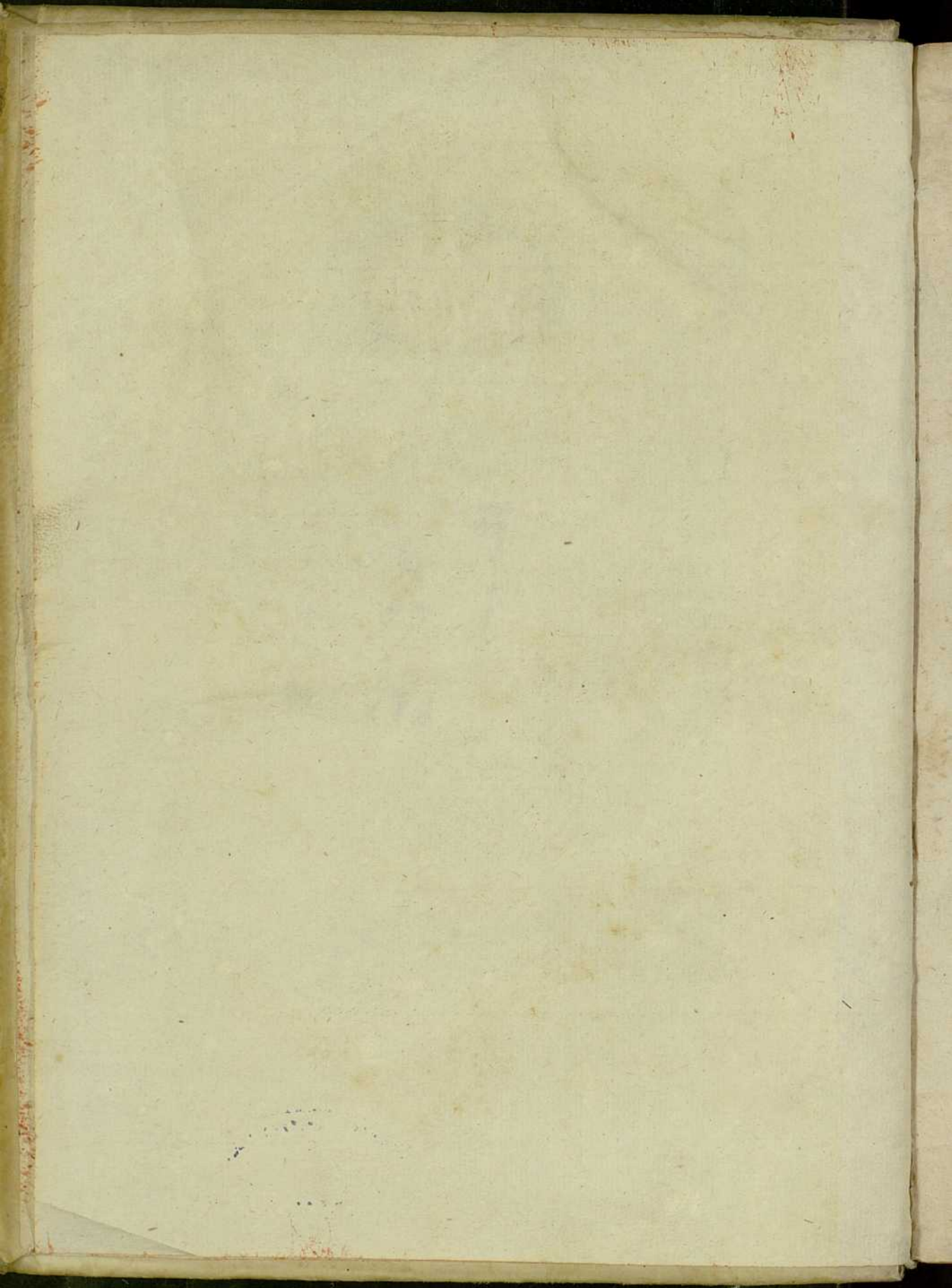

1176202X

Box	
Size	A
Release	20
Title	
Number	186

i 1764902x

917950

PRÆLECTIONES
THEOLOGICÆ
D E
ECCLESIA CHRISTI,
Quas in Scholis Sorbonicis habuit
HONORATUS
TOURNELLY,
Sacrae Facultatis Parisiensis Doctor,

Socius Sorbonicus, Regius & Emeritus Professor, Sacro-
sanctæ Capellæ Regii Palatii Parisiensis Canonicus.

*Editio Postrema juxta exemplar Parisiense, quamplurimis Additionibus ac Notis nunc
primum locupletata, quibus Doctrina Auctoris illustratur, ac defenditur.*

TOMUS QUINTUS PARS PRIMA.

PARISIIS, MDCC LXV.

Sed prostant VENETIIS
Apud NICOLAUM PEZZANA.

0288/10

THEOLOGIÆ CANDIDATIS

P R Æ F A T I O.

Quas hodie, dilectissimi Candidati, de Ecclesia Christi Prælationes vobis offerimus, nisi consuetum Scholarum ordinem immutare religio nobis fuisset, melius fortasse, convenientiusque aliis omnibus præmittere oportuisset. Habetis enim in illis quasi contractam compendio, sed promptam, facilem, nec minus vi ac robore naturaque sua plane decretoriam, qualem denique tradi a Christo Domino decebat, omnium de quibuscumque fidei rebus controversiarum definitionem; itaut, quod de moribus vitæ sancte instituenda dictum est, *Solutio omnium difficultatum Christus est*, idem aptissime & convenientissime de rebus credendis, de Ecclesia dici possit, *Solutio omnium difficultatum Ecclesia est*.

Enimvero in tanta Hæreticorum multitudine quibus undique fides impugnatur, nullus est qui non ad hunc scopulum allidat & confringatur. In tanta disputationum varietate nulla reperitur, quæ non ad hanc unam, quæ de Ecclesia est, revocari, eaque sola decidi ac ultimo terminari debeat. Est quippe Ecclesia fidei custos ac vindex, controversiarum, quibus illa impetitur, Judex supremus. *Est columna & firmamentum veritatis, adversus quam porta inferi nusquam prævalebunt*: quam proinde ducem ac magistratam qui audire ac sequi noluerit, vel ipsomet Christo pronunciante, *sicut ethnicus & publicanus habendus est*; atque, ut ait S. Augustinus, Libro de utilitate credendi, cap. 17. *Ecclesiæ nolle primas dare, vel summæ profecto impietatis est, vel præcipitis arrogantia*. Quin & ipse Sanctus Doctor se Ecclesiæ auctoritate ductum Evangelio credere profitetur: *Ego vero, inquit, Evangelio non crederem, nisi me Catholica Ecclesiæ commoveret auctoritas*.

Hac una Ecclesiæ loquentis auctoritate, omnem de fide quæstionem finire posse ac debere asserbat Hieronymus cum Luciferianis disputans: *Poteram, inquebat, omnes propositionum rivulos uno Ecclesiæ Sole ficcare. Verum quia jam multum sermocinati sumus, & prolixitas concertationis auditorium studia lassavit, brevem tibi apertamque animi mei sententiam proferam: in illa esse Ecclesia permanendum, quæ ab Apostolis fundata usque ad diem hanc durat*. Et vero non solum brevis & expedita, sed etiam necessaria prorsus est omnem de Religione disputationem decidendi via, Ecclesiæ judicantis ac decernentis sententia, qua simul & veritati consultitur, & tolluntur difficultates examinis immensæ, atque infinitis promodum Fidelibus omnino insuperabiles, rudibus dico & imperitis, quos, ut ait apposite Tertullianus, Lib. de Præscript. capite 14. *fides salvos facit, non exercitatio Scripturarum*. Auctoritati quippe credere, magnum compendium est, ac nullus labor.

Novatoribus Lutheranis & Calvinistis displicuit semper suprema hæc ac decretoria, quam nos Catholici in Ecclesia agnoscimus, de rebus fidei pronuntiandi potestas; ex qua una plane conclamata esse intel-

1. Tim.
3. v. 15.
Matth.
16. v. 18.
Matth.
18. v. 17.
T. 8. p.
69. B.
L. contra Ep.
Fund. c.

5.
Ibid. p.
154. A.
T. 4. par.
2. p. 306.

P. 207.
B.
S. Aug.
Lib. de
quæ-
st. anti-
ma c. 7.
n. 12.
T. 1. p.
406. F.

xerunt, suam, & quorumcumque aliorum Hæreticorum sectam, certamque novarum opinionum ruinam ac perniciem, quod illa auctoritate uno quasi ictu omnes errores simul corruerent ac funditus convellerentur. Quapropter omnes, quasi manu facta, ad eam auctoritatem impugnandam quidquid virium haberent, converterunt, falso non minus, quam invidiose Catholicis objectando, malle illos hominibus auctultare, quam Deo ipsi, ac humanas conjecturas sequi, quam verbum divinum.

Verum a fraude illorum ac mendacio diligenter præcavete, dilectissimi Candidati. Ludunt illi in ambiguo, vel, ut ajunt, in equivoco; atque ut simplices & imperitos decipiant, duo callide ac fraudulenter confundunt, quæ sedulo distinguunt Orthodoxi: nempe Judicem, qui sententiam inter litigantes pronunciat, & Legem seu regulam, ad quam exigere sanctiones suas sententiasque debet. In omni etenim Communitate sapienter ordinata non solum extant Leges quæ suum unicuique officium præscribunt, sed etiam Judices, qui legem interdum obscuram interpretantur, & ad singulares causæ circumstantias accommodant & applicant. Scripturam sacram pro lege sua, pro regula fidei & morum, ad quam omnis de Religione excitata quæstio expendenda, & ex cujus oraculis dirimenda sit, omnes summo consensu Catholici profitentur: sed cum Scriptura in multis plerumque obscura sit & implicata, neque seipsam satis evolvat & explicet, necesse prorsus est Judicem aliquem sedere, qui ab omni errandi periculo tutus ac securus sensum illius aperiat ac terminet, diffidia & lites de fide & doctrina exortas componat ac finiât, discordes animos conciliet, ne fluctuantes sint & circumferantur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erroris.

Ephes. 4.
v. 14.

An vero in civili ac politica societate privato cuilibet permittitur publicas leges ad privatum suum judicium ac sensum torquere, ac interpretati ut libet? An in propria sua causa quilibet iudex & arbiter sedebit? Quanta inde rerum civilium in Regno confusio ac perturbatio! Ut publica lex est, ita publica auctoritate interpretanda.

Quis porro in Religione Christi agnoscendus iudex supremus controversiarum fidei? An humana ratio? An sola Scriptura? An spiritus privatus, seu privatis verum Scripturæ intellectum intus manifestans & aperiens? Quam hæc insulsa & absurda! Soli Sociniani, quos Lutherani ac Calvinistæ nobiscum pariter infectantur, humanæ rationi ac Philosophiæ primas in causis Religionis conferunt, vel ipsamet tota reclamante ac reluctante sana ratione, quæ dicat in rebus facti ab una Dei revelantis voluntate dependentibus, solam auctoritatem, non humanam Philosophiam audiendam esse. Beatus es Simon Barjona, dicebat Christus Petro fidem ejus commendans, quia caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui in calis est. Et Apostolus: *Arma militiæ nostræ, æjebat, non carnalia sunt, sed potentia Deo ad destructionem munitio-*
num, consilia destruantes, & omnem altitudinem extollemem se adversus scientiam Dei, & in captivitatem redigentes intellectum in obsequium fidei. Quam infirma & in omne absurditatis ac infantiæ genus præceptum est humana ratio, nisi vinculo auctoritatis superioris colligata in officio contineatur?

Matth.
16. v. 17.
2. Cor.
10. v. 4.

tur? *Infirmā ratio videri potest*, ait Sanctus Augustinus, Lib. 1. de moribus Ecclesiæ Catholicæ, cap. 2. num. 3. *quæ cum reddita fuerit, auctoritatem postea, per quam firmetur, assumit.*

Scripturam quidem agnoscimus omnes ut certam fidei legem ac regulam, sed quæ si sola fuerit absque certo & infallibili interprete, non iufficiat dirimendis, quæ in dies succrescunt magis de fide, ac de Scriptura ipsa, dissensionibus. Non dissimulat vel ipse Sanctus Petrus, esse in Epistolis Pauli intellectu difficilia, quæ indocti & instabiles depravant, sicut & ceteras Scripturas, ad suam ipsorum perniciem.

Juvat, dilectissimi Candidati, præmunire statim ab initio animos vestros, atque ex iis quæ fusiis postmodum dicturi sumus, excerpere jam nunc, atque anticipata controversia præoccupare pauca, quibus certo vobis innotescat, & quam stolidus sit Novatorum error de Judice controversiarum, & quam necessaria suprema Ecclesiæ auctoritas in fidei causis dijudicandis, sine qua nihil in Religione fixum & constans, nihil certum esse oportebit.

Novatores nostri ad unam Scripturam Judicem fidei provocant: at provocarunt pariter alii omnes, quotquot hactenus extitere non minus a se invicem quam a Catholicis discordes, Hæretici. Nullum est tam insulsum ac ineptum erroris figmentum, quod a Scriptura præsidium aliquod non repetierit. Neque enim, ait Sanctus Augustinus, Lib. 7. de Gen. ad litt. cap. 9. num. 13. non omnes Hæretici Scripturas Catholicas legunt; nec ob aliud sunt Hæretici, nisi quod eas non recte intelligentes, suas falsas opiniones contra earum veritatem perveraciter asserunt. Et Vincentius Lirinensis in Commonitorio, cap. 2. Scripturam sacram, ait, pro ipsa sui altitudine, non uno eodemque sensu universi accipiunt; sed ejusdem eloquia aliter alius, atque alius interpretatur, ut pene quot homines sunt, tot illinc sententiæ erui posse videantur. Aliter namque illam Novatianus, aliter Sabelius, &c. exponit. Atque idcirco multum necesse est propter tantos tam varii erroris anfractus, ut Prophetice & Apostolicæ interpretationis linea, secundum Ecclesiastici & Catholici sensus normam dirigatur.

An porro in tanta interpretationum Scripturæ varietate ac discrepantia; in tanta errorum & errantium licentia & contrarietate in Libris sacris tum discernendis, tum exponendis, una Scriptura iudex esse potest? An secum ipsa pugnans simul idem affirmare & negare, errorem tueri, veritatem damnare? Quis dissentientes inter se Hæreticos conciliabit? Scriptura? at illa varias in partes ab illis trahitur. Muta fileat ac veluti mortua lex est, quæ patitur se in sensus varios ac discrepantes torqueri.

Et vero duo in Scriptura spectanda sunt, textus ipse seu littera, & sensus.

De textu, quot controversiæ? An is quem nunc habemus præ manibus, & Scripturam vocamus, genuinum sit Dei verbum? An autographis Prophetarum & Apostolorum conformis? An purus & integer ad nos pervenerit, vel Judæorum aut Hæreticorum fraudibus ac malitia depravatus? An hujus textus versiones, quæ par est fide, legitimum primigenii autographi vel exemplaris sensum referant? An denique hi vel illi Libri Canonici sint, vel non? Nemo nescit de hisce

Lib. de omnibus jam diu lites excitatas fuisse. *Ista hæresis*, dicebat Tertullia-
Præf. c. nus, non recipit quasdam Scripturas; & si quas recipit, non recipit integras;
17. pag. adjectionibus & detractionibus ad dispositionem instituti sui intervertit; & si
208. A. aliquatenus integras præstat, nihilominus diversas expositiones commentata con-
 vertit. Tantum veritati obstreperit adulter sensus, quantum & corruptior sty-
ib. c. 16. lus Ergo, concludit, non ad Scripturas provocandum est, nec in his
B. C. constituendum certamen, in quibus aut nulla, aut incerta victoria est, aut par
 incertæ.

At, ne rem altius repetamus, nemo ignorat Lutheranos & Calvinis-
 tas inter se digladiari de nonnullis sacrorum Codicum Libris, quos
 isti tamquam Canonicos admittunt, illi vero tamquam spurios reji-
 ciunt. Unde varietas illa & discrepantia? Non ergo unus & idem fuit
 spiritus, non una & eadem interior unctio, sed discors ac diversa,
 quæ Lutherum ac Calvinum docuit, & sensus adeo dissonantes utrique
 inspiravit. Ubi ergo sunt illi tam splendidi ac conspicui Divinitatis
 radii, quibus Librorum sacrorum origo cælestis ac plane divina omni-
 bus, ut ipsi volunt, statim effulget? Necesse prorsus est ad splendorem
 illum cœcutiisse vel Lutherum, vel Calvinum; atque alterutrum ea in-
 teriori Spiritus unctio destitutum fuisse, quæ modestos & humiles
 docet, ut Libros Canonicos a non Canonicis, veram a falsa & sup-
 posititia Scripturam discernere valeant. Sin autem illis defuit, aliisque
 pariter eam se habere, eam se experiri ac sentire firmissime credenti-
 bus, quis potest illam sibi certo adpromittere? Quis sibi adesse existi-
 mare? Quis metuere sapienter non debet, ne suus illum sensus, suaque
 opinio decipiat? Ergo in dignoscendis genuinis Scripturis nulla illi
 certa & fixa regula dirigi unquam possunt: ab una igitur Ecclesia,
 quæ depositi custos est fidelis, repetendus est verus ac genuinus Scri-
 pturæ textus. *Scripturarum etiam a nobis tenetur veritas*, ait S. Augusti-
T. 9. p. nus, Lib. 1. contra Cresc. cap. 33. cum hoc facimus, quod universæ jam
407. F. placuit Ecclesiæ, quam ipsarum Scripturarum commendat auctoritas; ut quo-
 niam sancta Scriptura fallere non potest, quisquis falli metuit hujus obscurita-
 te questionis, eandem Ecclesiam de illa consulat, quam sine ambiguitate san-
 cta Scriptura demonstrat.

Verum longe graviolem inter illos discordiam exardescere de sensu
 & interpretatione Scripturæ, vel ex una ista Christi sententia in sen-
 sum plane contrarium adducta, *Hoc est Corpus meum*, demonstratur. Lu-
 therani, ad sensum præsentia realis; e contra Calvinistæ, ad sensum
 præsentia duntaxat metaphoricæ ac figuratæ verba Christi adducunt.
 Ista pariter, *Ego & Pater unum sumus*, Calvinus interpretatur de unio-
 ne tantum morali affectus & voluntatis, asseritque Patres Nicænos per-
 peram ex iisdem verbis unionem substantiæ ac naturæ comprobasse;
 attamen interpretationem illam tamquam falsam & periculofam vulgo
L. 4. cap. rejiciunt Calvini discipuli, atque in primis Joannes Mestrezat Parisien-
9 p. 482. sis Ecclesiæ, ut appellabant, Reformatæ Administer Tractatu gallice
 scripto de Scriptura sacra. Denique, ut alia hujuscemodi pene infinita
 omittamus, sollemnia hæc Christi verba, Joan. 8. v. 58. *Antequam A-*
braham fieret ego sum, quibus Catholici omnes adversus Arianos tum
 veteres, tum recentiores, invicte demonstrant Christum quantum ad
 divi-

divinam ejus naturam præstitisse prius, quam ex Maria Virgine nasceretur, verba, inquam, illa, nonnulli ex Calvini discipulis explicant de præexistentia quantum ad destinationem, seu decretum Dei, eo ipso sensu quo Christus dicitur *Agnus occisus ab origine mundi*; non quidem quoad realem Sanguinis effusionem, sed quoad destinationem, pretium & applicationem meritorum Sanguinis Christi, qui definito tempore pro salute hominum effundendus est. Hæc porro expositio quantum Socinianis faveat, quantum illis arrideat, nemo in eorum scriptis vel leviter versatus ignorat. Eo ducit cæca illa & præceptis licentia interpretandi Scripturas ad privatum uniuscujusque sensum, seclusa Ecclesiæ auctoritate, quæ sola tamquam judex & magistra consuli debet & audiri. Quis enim, rogo, inter illos judex erit? Quis illos contentiones componet; ac verum Scripturæ sensum definiet? An Lutherus? An Calvinus? An spiritus ille privatus, seu, ut ipse ajunt, spiritus privatis revelans? Quis non rideat spiritum illum pro certa & publica interpretandi Scripturas regula posse assignari, qui privatus est, occultus, incognitus, incertus, dubius, qui tam varius ac multiplex, sibi que ipsi contrarius? Quam patens & apertus sic aperitur campus ad ridiculum fanaticismum inducendum, & ad quamlibet Religionem promiscue recipiendam vel tolerandam!

Dicant nobis Lutherani & Calvinistæ, qua tandem via Socinianos revincere, ac sese ab eorum laqueis expedire unquam possunt? Isti quippe ex eorum visceribus nati, iisdemque cum ipsis innutriti ac innixi principiis, Scripturam judicem audire non recusant. Quid porro juris arrogare sibi possunt Lutherani & Calvinistæ ad Scripturam in sensus figuratos ac metaphoricos detorquendam, quod sibi pariter assumere non possunt Sociniani, ubi contendunt Christum sensu figurato Deum appellari, ab auctoritate scilicet ipsi a Deo concessa, quomodo Judices Dii etiam nuncupantur? Quo argumento perverfam illam explicationem Lutherani & Calvinistæ confutabunt? Quam in Socinianos rationem afferent, quam non in ipsos eodem jure, ac vi etiam majore retorqueant? Quam, rogo, disparem causam afferent? Scripturæ apertam lucem & claritatem? hanc in causa sua laudabunt & ipsimet Sociniani. Spiritum privatum, ejusque internam unctionem? & de ista pariter illi gloriabuntur. Collationem unius, vel plurimum locorum Scripturæ cum aliis? at in ista plurimum & ipsi confidunt. Criticam & grammaticalem in verborum significationem? at in ea vim fere totam argumentorum suorum illi collocant. Traditionem? at istam communi consensu Novatores omnes rejiciunt. Imo ne ipsi quidem Sociniani, nonnulla, quæ nobiscum pariter agnoscunt fidei capita, v.g. resurrectionem corporum, creationem mundi ex nihilo, certo asserere ac vindicare possunt adversus eos a quibus illa impugnantur. Unde enim certam & invictam probationem deproment? Ex ratione? at unusquisque in sensu suo abundat. Ex grammaticali verbi, *creare*, significatione? at fatentur hebraice periti, verbum hebræum, quod Vulgata nostra reddit per verbum, *creare*, ex æquo significare, facere, producere, formare, sive ex nihilo, sive ex præjacente materia. Ergo seposita Ecclesiæ auctoritate, ad quam pertinet veram & genuinam verborum

rum Scriptura significationem determinare ac figere, ipsum creationis dogma defendere, atque illud evertentes certo arguere ac confutare non possunt Sociniani: adeo verum istud est, excusso semel auctoritatis Ecclesie jugo, nihil amplius constans ac certum esse in Religione, & ad uniuscujusque arbitrium ac libidinem divina temere moderari, aut potius incerto fluctuare.

Erit-ne igitur tam perditæ mentis quispiam, qui a Christo Domino Ecclesie sponsæ suæ, quam proprio Sanguine acquisivit, tam male provisum fuisse suspicetur? *Ipsa est Ecclesia sancta*, ut egregie D. Augustinus admonet, de Symb. ad Catech. cap. 6. num. 13. *Ecclesia una, Ecclesia vera, Ecclesia Catholica, contra omnes hæreses pugnans: pugnare potest, expugnari tamen non potest. Hæreses omnes de illa exierunt, tamquam samenta inutilia de vite præcisa. Ipsa autem manet in radice sua, in vite sua, in charitate suâ. Portæ inferi non vincunt eam. Ipsa est communis Christianorum omnium mater, quæ omnes ad salutem invitat & expectat. Ut enim navis gubernatori cursus secundus, Medico salus, Imperatori Victoria, sic Ecclesie gubernatrici una beata Fidelium vita proposita est. Eum in finem curam & sollicitudinem suam ad omnes circumquaque diffundit: ipsis etiam omnibus errantibus utitur ad proventus suos, ait Sanctus Augustinus, Lib. de vera Relig. cap. 6. num. 10. Utitur enim gentibus, pergit Sanctus Doctor, ad materiam operationis suæ, hæreticis ad probationem doctrinæ suæ, schismaticis ad documentum stabilitatis suæ, Judæis ad comparisonem pulchritudinis suæ. Alios ergo invitat, alios excludit, alios relinquit, alios antecedit: omnibus tamen gratiæ Dei participandæ dat potestatem.*

Quam vero feliciter in his omnibus sese exercuerit & elaboraverit Ecclesia, eventus ipse manifeste comprobavit.

Utitur gentibus ad materiam operationis suæ, nempe ut gentes ipsas ab Idolorum infania ad veri Numinis notitiam cultumque perducatur, idola destruat, ac demonstret illum plane stolidum & insulsum esse, qui venerationis quidpiam eis persolverit, qui non erubescit, ut festive dicebat Salomon, cum illo loqui, qui sine anima est; & pro sanitate infirmum deprecatur, & pro vita rogat mortuum, & in adiutorium inutilem invocatur, & pro itinere petit ab eo qui ambulare non potest; & de omnium rerum eventu petit ab eo qui in omnibus est inutilis... Qui navigare cogitans & per feros fluctus iter facere incipiens ligno portante se, fragilius lignum invocatur.

Utitur gentibus ad materiam operationis suæ, ut unius ac supremi Numinis honorem confirmet, veram Christi Religionem ubique diffundat, cælestes ac plane divinas, quibus undequaque Ecclesia refulget, dotes aperiat ac demonstret, ex splendore miraculorum quibus confirmata, ex miro ac stupendo modo quo propagata fuit a duodecim hominibus illiteratis, pauperibus, omni humana ope destitutis, tota licet fremente ac reluctante natura; ex invicta inter acerbissimos cruciatus Martyrum constantia. Quid dico constantia? Suavissima voluptate. Vincimus, clamabant illi, cum occidimur... Cruciatur, torquetur, in Apol. damnatur, atterite nos, probatio est innocentie nostræ iniquitas vestra... Nec quidquam proficit exquisitor quæque crudelitas vestra, illecebra est maris sectæ. Plures efficitur, quoties metimur a vobis. Semen est Sanguis Christianorum.

horum. Hoc invicto argumento Ecclesia Gentilibus demonstrabat divi-
nam plane esse Religionem, quæ hac ipsa via crevit & amplificata
est, qua penitus atteri & extinguì debuisset, nisi divina fuisset; in qua
nec inanis gloriæ spes, nec fama nominis, nec divitiarum aut volu-
ptatis amor, sed unius æternæ felicitatis in Deo assequendæ præconce-
pta cogitatio laborem leviozem reddit, & mortem ipsam vita longe
jucundiozem. Quam merito igitur exclamabat Sanctus Augustinus,
Lib. 22. de Civit. Dei, cap. 8. num. 1. *Quisquis adhuc prodigia ut cre-* T. 7. p.
dat, inquit; magnum est ipse prodigium, qui mundo credente non credit; & 663. A.
qui miracula facta esse non credunt, nobis hoc unum grande miraculum suffi- Ib. c. 5.
cit, quod terrarum Orbis sine ullis miraculis credidit. p. 660.
A.

Utitur gentibus ad materiam operationis suæ, ut ex ipsa, quam propo-
nit, Christianæ Religionis doctrina pura & cælesti, Imperatores, Re-
ges, ac Principes demulceat sibi que conciliet, quorum legitimæ pote-
stati nulla magis favet Religio, quam Christiana; quæ docet omnem
animam potestatibus sublimioribus subditam esse debere, non tantum propter iram,
sed propter conscientiam; omnem potestatem a Deo esse; & eos qui potestati
resistant divinæ ordinationi resistere: nunquam fas esse adversus Principem
rebellionem movere; persecutionibus vexatos ad alia arma confugere
non debere, nisi ad preces & supplicationes: demum pro incolumitate
ac felicitate Imperatorum etiam fœde ac injuste persequentium, soli-
tos vota nuncupare Christianos. Nos, inquit Tertullianus in Apolo-
gia pro Christianis, pro salute Imperatorum Deum invocamus æternum,
Deum verum, Deum vivum.... Oramus ut illis vitam prolixam, imperium
securum, domum tutam, exercitus fortes, Senatum fidelem, populum pro-
bum, orbem quietum, & quæcumque hominis & Caesaris vota sunt. Rom. 13.

Utitur Hæreticis ad probationem doctrinæ suæ: Oportet enim, ait Aposto-
lus, hæreses esse, ut qui probati sint, manifesti fiant. Cum autem foris sunt
(Hæretici) pergit Augustinus, Lib. de vera Religione, cap. 8. pluri-
mum profunt, non verum docendo, quod nesciunt; sed ad verum quærendum
carnales, & ad verum aperiendum spirituales Catholicos excitando.... Utamur
ergo Hæreticis, non ut eorum approbemus errores, sed ut Catholicam discipli-
nam adversus eorum insidias asserentes, vigilantiores & cautiores simus, etiam-
si eos ad salutem revocare non possumus. Qua porro ratione Ecclesia do-
ctrinæ veritatem adversus Hæreticos tuetur & confirmat? Verbo Dei,
cujus illa fidelis cultus est; Ecclesiarum Apostolicarum, quas consulit
ac sequitur, in una eademque fide retinenda firma & constanti consen-
sione. In ipsa etenim Catholica Ecclesia magnopere curandum est, ut id tenea-
mus, quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est. In illa Ec-
clesiarum unitate ac conspersione firmissimum & invictissimum habe-
mus veritatis argumentum & præsidium: omnes enim illæ Ecclesiæ unam
& eandem efficiunt Christi Ecclesiam, quæ una est & indivisa. Tot &
tante Ecclesiæ, ait Tertullianus, una est illa ab Apostolis prima, ex qua om-
nes. Sic omnes prima, & Apostolica, dum una omnes probant unitatem....
Proinde omnem doctrinam quæ cum illis Ecclesiis Apostolicis matricibus & ori-
ginalibus fidei conspirat, veritati deputandam.... omnem vero doctrinam de
mendacio præjudicandam, quæ sapiat contra veritatem Ecclesiarum, & Apo-
stolorum, & Christi, & Dei. Communicamus cum Ecclesiis Apostolicis, per-
git

T. 7. p.
663. A.
Ib. c. 5.
p. 660.
A.

Rom. 13.

Apolog.
c. 30. p.
27. A. B.

1. Cor.
11. 19.
T. 1. p.
713. C.

Vinc. Li-
vra. Com-
monit.
cap. 3.

Lib. de
Præser.
c. 20. p.
208. D.
P. 209. A.

Ibid. B.
git

git adhuc Tertullianus, *hoc est testimonium veritatis ... Ex ipso ordine manifestatur, id esse Dominicum & verum, quod sit prius traditum; id autem extraneum & falsum, quod sit posterius immisum.* Ab hac Ecclesiarum unitate qui recedunt Hæretici, ipsi se se interimunt, mutuisque ac intestinis diffidiis inter se collisi, varias in sectas misere scinduntur. *An non, De Pres. c. 42. p. 218. A.* ridendo dicebat Tertullianus, licuit Valentianis, quod Valentino; idem Marcionitis, quod Marcioni, de arbitrio fidem innovare? Vix factus suos primi hæreseon parentes procrearunt, cum filios jam tum distractos inter se ac discordes viderunt. Simoniani statim divisi in Saturnianos & Basilidianos: Marcionitæ in Lucianistas, Apellianos, Severianos: Montanistæ in Pepusianos, Artotyritas, Phrygastas: Massaliani in Martyrianos, Sathanianos, Enthusiastas: Ariani in Acacianos, Macedonianos, Eunomianos. Quid de Lutheranis & Calvinistis, quorum in doctrina variationes ac vicissitudines tam doctæ ac copiose prosecutus est memoria nunquam interitura Illustrissimus Bossuetius, dum viveret Meldensium Episcopus?

Una est Christi Ecclesia quæ sibi semper constans ac similis, novitatis ac disensionis inimica doctrinam, quam Ecclesiæ ab Apostolis, Apostoli a Christo, Christus a Deo accepit, firmiter ac constanter retinuit, ac retinebit semper. *Hujus unitatis præcidendæ nunquam justa esse potest necessitas, ait S. Augustinus, Lib. 2. contra Epistolam Parmen. cap. 11. nu. 25.* quia nempe justam secessionis causam Ecclesia dare nunquam potest, in fide non minus infallibilis, quam sancta in moribus. Schismatis ergo reus illico convincitur novator quilibet, qui Ecclesiam deserit. Quam enim Ecclesiam deserit? nisi eam in qua ipse antea versabatur. Hæc vero nonne Ecclesia Christi erat? Ergo vera, una, sancta & impolluta, iisque omnibus instructa dotibus quæ veram Christi Dei sponsam decent: Ergo nullum ipsi vitium imputandum, quod (proh scelus) in Christum ipsum illius Caput ac parentem redundaret: Ergo nullum vitæ spiritum, nullam spem salutis habere ille potest, qui ab Ecclesia secedit. *Ecclesia, inquit more suo eleganter Cyprianus, Lib. de unitate Ecclesiæ, una est unitas servatur in origine. Avelle radium Solis a corpore, divisionem lucis unitas non capit: ab arbore frange ramum, fructus germinare non poterit: a fonte præcide rivum, præcisus arefcet. Qui relinquit Ecclesiam Christi, alienus est, profanus est, hostis est. Habere jam non potest Deum patrem, qui Ecclesiam non habet matrem & postea: Deus unus est, & Christus unus, & una Ecclesia ejus, & fides una, & plebs in solidam corporis unitatem concordie glutino copulata.* Utitur Schismaticis ad documentum stabilitatis suæ. Hæc porro stabilitas tota in firmissima petra fundata est, adversus quam portæ inferi non prævalebunt. *Schismaticos non fides diversa facit, sed communionis disrupta societas. Quamquam, ut advertit S. Hieronymus in caput 3. Epistolæ ad Titum, v. 10. nullum schisma est, quod non sibi aliquam hæresim confingat, ut recte ab Ecclesia recessisse videatur.* Firmitatem ergo suam adversus Schismaticos comprobatur Ecclesia, ex intima illa communione & societate quæ retineri semper debet cum Petro ejusque successore Romano Pontifice, qui verus est Christi Vicarius, totiusque Ecclesiæ Caput, & omnium Christianorum Pater ac Doctor, cui in B. Petro pascendi, regendi, ac guber-

gubernandi universalem Ecclesiam (idest, universas Ecclesias) a Domino nostro Jesu Christo plena potestas tradita est, quemadmodum etiam in gestis Oecumenicorum Conciliorum & in sacris Canonibus continetur. Verba sunt Concilii Florentini in definitione fidei.

Ad hanc (Petri Sedem seu Romanam Ecclesiam) propter potiore principalem, necesse est convenire omnem Ecclesiam, dicebat S. Irenæus Lib. 3. cap. 3. Est enim illa omnium Ecclesiarum mater ac magistra; Cathedra principalis unde unitas Sacerdotalis exorta est, vinculum unitatis, centrum Catholicæ communionis, ac publicum veræ fidei professionis argumentum. Hanc Ecclesiæ unitatem qui non tenet, tenere se fidem credit? Qui Ecclesiæ renititur, qui Cathedram Petri, super quam fundata est Ecclesia, deserit, in Ecclesia se esse confidit? Frustra sibi blandiuntur, pergit S. Martyr, Epistola 69. ad Florentium Pupianum, ii qui pacem cum Sacerdotibus Dei non habentes obrepunt, & latenter apud quosdam communicare se credunt, quando Ecclesia quæ Catholica una est, scissa non sit, neque divisa, sed sit utique connexa & coherentium sibi Sacerdotum glutino copulata.

Ego, dicebat S. Hieronymus scribens ad Damasum, Beatitudini tuæ, idest; Cathedræ Petri, communionem consocior: super illam petram ædificatam Ecclesiam scio. Quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Non novi Vitalem, Meletium respuo, ignoro Paulinum. Quicumque tecum non colligit, spargit.

Non alio autem certiori argumento comperta esse potest cum Romana Ecclesia ejusque visibili Capite conjunctio, quam ex consensione in eadem cum ipso doctrina. Si Damasi communionem amplecteris, o amice, inquiebat Flavianus Paulinum alloquens, doctrinæ nobis manifestam similitudinem ostende Ostende consensionem doctrinæ.

Qui ergo hanc dogmatum concordiam ostendere non possunt, an cum Pontifice communionem saltem internam habere dicendi sunt? An non Romanus Pontifex universæ Ecclesiæ Caput est ac Rector, cui Christiani omnes obedire debent? Nonne, ut cum Ecclesia Parisiensi, Præsidente Stephano loquar, Romana Ecclesia Fidelium omnium mater est ac magistra, in firmissima Petri Christi Vicarii confessione fundata, ad quam velut ad universalem regulam Catholicæ veritatis pertinet approbatio & reprobatio doctrinarum, declaratio dubiorum, determinatio tenendorum, & confutatio errorum.

Notum est quod observat S. Cyprianus, Epistola 55. ad Cornel. non aliunde hæreses obortas fuisse, aut nata schismata, quam inde, quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos & ad tempus judex vice Christi cogitatur. Cui si secundum magisteria divina obtemperaret fraternitas universa nemo dissidio unitatis Christi Ecclesiam scinderet; nemo sibi placens ac tumens seorsim foris hæresim novam conderet.

Denique Ecclesia utitur Judæis ad comparisonem pulchritudinis suæ: quæ scilicet radios suos circumquaque cum summa gloria diffundit; tanto Synagoga præstantior, quanto veritas figuræ, magistra ancillæ, libera servæ antecellit.

Sed vultis, dilectissimi Candidati, omnes Ecclesiæ dotes, beneficia, & doctrinam uno quasi intuitu dignoscere, audite Augustinum Ecclesiam ipsam sic alloquentem: Tu pueriliter pueros, fortiter juvenes, quiete senes, prout cujusque non corporis tantum, sed & animi ætas est, exerces ac doces.

Lib. 1. doces. Tu feminas viris suis, non ad explendam libidinem, sed ad propagandam prolem, & ad rei familiaris societatem, casta & fideli obedientia subijcis. Tu viros conjugibus, non ad illudendum imbecilliorum sexum, sed sinceri amoris legibus præficias. Tu parentibus filios libera quadam servitute subjungis, parentes filiis pia dominatione præponis. Tu fratribus fratres Religionis vinculo firmiore atque arctiore quam sanguinis,nectis. Tu omnem generis propinquitatem & affinitatis necessitudinem, servatis naturæ voluntatisque nexibus, mutua charitate constringis. Tu dominis servos, non tam conditionis necessitate quam officii delectatione doces adherere. Tu dominos servos, summi Dei communis Domini consideratione placabiles, & ad consulendum quam coercendum propensiores facis. Tu cives civibus, gentes gentibus; & prorsus homines primorum parentum recordatione, non societate tantum, sed quadam etiam fraternitate conjungis. Doces Reges prospicere populis, mones populos se subdere Regibus. Quibus honor debeatur, quibus affectus, quibus reverentia, quibus timor, quibus consolatio, quibus admonitio, quibus cohortatio, quibus disciplina, quibus objurgatio, quibus supplicium, sedulo doces; ostendens quemadmodum & non omnibus omnia, & omnibus charitas, & nulli debeatur injuria.

I N D E X

Q U Æ S T I O N U M .

xi

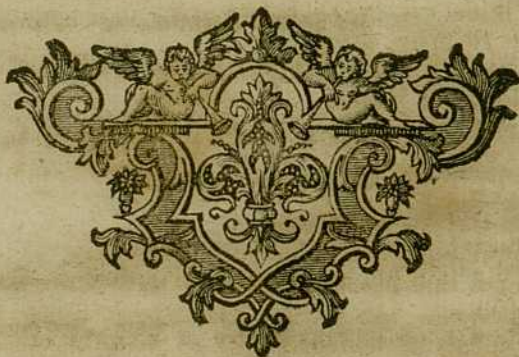
Q U Æ S T I O P R I M A . De natura Ecclesiæ .	Pag. 1.
A R T I C U L U S I . De nomine Ecclesiæ .	ibid.
Quid significet nomen Ecclesiæ .	ibid.
Quæ sint præcipua nomina quibus in Scripturis Ecclesiæ designatur .	4
Quibus figuris adumbrata fuerit in Scripturis Ecclesiæ .	5
Figura Ecclesiæ in veteri Testamento .	ibid.
Figura & Parabola quibus designatur Ecclesiæ in novo Testamento .	6
A R T I C U L U S I I . De definitione Ecclesiæ .	8
Definitiones Ecclesiæ ab Hæreticis confictæ .	ibid.
Pelagiani .	ibid.
Novatiani .	ibid.
Donatistæ .	ibid.
Utriusque .	9
Lutherani .	ibid.
Calvinistæ .	10
Catholica Ecclesiæ definitio .	11
C O N C L U S I O . Recte definitur Ecclesiæ : Cætus hominum unius & ejusdem fidei Christianæ professionis , & eorumdem Sacramentorum communione conjunctus , sub regimine legitimorum Pastorum , ac præcipue Romani Pontificis .	13
A R T I C U L U S I I I . De auctore & antiquitate Ecclesiæ .	18
Quis sit auctor Ecclesiæ .	ibid.
C O N C L U S I O . Solus Deus est auctor Ecclesiæ , potestate independentia & suprema auctoritatis ; & solus Christus potestate excellentia & ministerii principalis .	20
Origo & antiquitas Ecclesiæ .	21
P R I M A C O N C L U S I O . Ecclesiæ Christi non tantum natalem Christi antecessit , sed etiam ita floruit tempore Legis naturæ & scriptæ , ut tunc temporis veros existisse Christianæ Religionis cultores asserti merito possit .	23
S E C U N D A C O N C L U S I O . Probabiliter dici potest , Ecclesiæ sensu exposito initium habuisse in ipso Abel .	24
Solvuntur Objectiones .	ibid.
Q U Æ S T I O S E C U N D A . De notis seu caracteribus Ecclesiæ .	29
A R T I C U L U S I . De notis Ecclesiæ in genere .	30
Utrum felicitas temporalis defensorum , & infelix exitus hostium Ecclesiæ sint vera Ecclesiæ nota .	32
C O N C L U S I O . Nec felicitas temporalis defensorum Ecclesiæ , nec infelix exitus hostium ejusdem , videntur , recenseri debere inter veras & proprias Ecclesiæ notas .	ibid.
Utrum doctrina veritas , ac legitimus Sacramentorum usus sint vera ac propria Ecclesiæ Christi nota .	33
C O N C L U S I O . Neque vera Christi doctrina , neque legitimus Sacramentorum usus sunt vera nota , quibus certo dignosci possit Ecclesiæ Christi , & discerni a quacunque alia falsi nominis Ecclesiæ .	ibid.
Solvuntur Objectiones .	38
A R T I C U L U S I I . De unitate Ecclesiæ .	45
Status questionis cum Novatoribus Lutheranis & Calvinistis : .	46
P R I M A C O N C L U S I O . Vera Christi Ecclesiæ ita est una , ut prorsus excludat quascunque alias Societates , quarum fides diversa est & erronea in articulis etiam non fundamentalibus & extra ipsam nulla sit speranda salus .	48
Solvuntur Objectiones .	54
S E C U N D A C O N C L U S I O . Ecclesiæ Catholicorum illam habet unitatem quæ nota est ac caracter vera Ecclesiæ Christi , non autem Ecclesiæ Reformatorum .	57
Solvuntur Objectiones .	59

TER-

TERTIA CONCLUSIO. Nulli umquam licet sese separare ab unitate Ecclesie ; hincque merito Schismatici esse convincuntur Calviniani & Reformatores nostri .	62
Solvuntur Objectiones .	65
ARTICULUS III. De sanctitate Ecclesie .	71
PRIMA CONCLUSIO. Ecclesia Catholicorum est sancta ea sanctitate qua vera Christi Ecclesia propria est ac singularis .	ibid.
Solvuntur Objectiones .	73
SECUNDA CONCLUSIO. Societas Protestantium non est sancta ea sanctitate qua vera Christi Ecclesia propria est ac singularis .	81
ARTICULUS IV. De Catholicitate Ecclesie .	83
PRIMA CONCLUSIO. Ecclesia Christi vere Catholica est .	85
SECUNDA CONCLUSIO. Catholicitas vera est ac singularis Ecclesie nota .	86
TERTIA CONCLUSIO. Ecclesia Romana est Catholica ; non autem Societas Protestantium .	89
Solvuntur objectiones .	90
ARTICULUS V. De Apostolicitate Ecclesie .	97
PRIMA CONCLUSIO. Ecclesia Christi vere est Apostolica , tum propter originis & doctrinæ ab Apostolis derivatæ antiquitatem , tum propter Pastorum suorum legitimam missionem ac successionem non interruptam .	ibid.
SECUNDA CONCLUSIO. Societas Catholicorum est vera Apostolica , tum propter originis & doctrinæ ab Apostolis derivatæ antiquitatem ; tum propter Pastorum suorum legitimam missionem ; tum denique propter eorundem Apostolicam successionem .	100
TERTIA CONCLUSIO. Societas Protestantium non habet prædictos Ecclesie Apostolica characteres .	102
Solvuntur Objectiones adversus secundam & tertiam Conclusionem .	104
ARTICULUS VI. An vera Christi Ecclesia sit Romana .	108
CONCLUSIO. Ecclesia Christi Catholica vere Romana est , ac esse debet .	ibid.
Primum momentum. Sedes Petri Romæ .	109
Secundum momentum. Necessitas communionis cum Romana seu Apostolica Sede .	112
ARTICULUS VII. De visibilitate Ecclesie .	117
PRIMA CONCLUSIO. Ecclesia Christi ita est visibilis ex natura sua , ut semper oculis omnium conspicua fuerit .	119
SECUNDA CONCLUSIO. Prædicta visibilitas qua vera Christi Ecclesia propria est & singularis , convenit Societati Catholicorum , non vero Protestantium .	125
ARTICULUS VIII. De perpetuitate seu indefectibilitate Ecclesie .	127
De perpetuitate seu indefectibilitate Ecclesia quoad durationem temporis . An aliquando defecerit , vel sit defectura .	ibid.
CONCLUSIO. Ecclesia Christi visibilis nunquam defecit , nec umquam est defectura .	128
Solvuntur Objectiones .	131
QUÆSTIO TERTIA. De auctoritate Ecclesie in rebus ad Religionem pertinentibus .	138
ARTICULUS I. An & quis sit supremus Judex controversarum fidei .	ibid.
Status controversia cum Hæreticis .	ibid.
CONCLUSIO. Neque sola Scriptura , neque privatus spiritus , neque Princeps secularis , sed sola Ecclesia supremus ac infallibilis est controversarum fidei Judex .	140
Probat 1. Solam Scripturam non esse Judicem controversarum fidei .	ibid.
Probat 2. Privatum spiritum non posse assignari tamquam Judicem controversarum fidei .	148
Probat 3. Principem secularem Judicem non esse controversarum fidei .	150
Probat denique , solam Ecclesiam esse supremum & infallibilem Judicem controversarum fidei .	152
Solvuntur Objectiones .	154
ARTICULUS II. Qua via , quibusve modis Ecclesia suam in rebus fidei & Religionis dijudicandis auctoritatem exercuerit .	159
Ecclesia interdum per solos Romanos Pontifices statim judicat .	160
Ecclesia per Episcopos dispersos judicat sine Conciliis .	164

<i>Tacitus Episcoporum nonnullorum consensus.</i>	166
<i>Nota quibus certo constat, ex silentio Episcoporum definitiones Apostolicas vim & auctoritatem infallibilem habere.</i>	169
<i>Objectiones contra tacitum Episcoporum consensum.</i>	170
<i>Ecclesia per Episcopos iudicat in Conciliis sive particularibus sive generalibus.</i>	175
ARTICULUS III. <i>De infallibilitate seu inerrantia Ecclesie in causis fidei & morum definiendis.</i>	179
CONCLUSIO. <i>Ecclesia, sive per orbem universum diffusa, sive in Conciliis generalibus congregata, errare non potest in causis fidei & morum definiendis.</i>	180
<i>Solvuntur Objectiones.</i>	195
ARTICULUS IV. <i>An maior Episcoporum Summo Pontifici adhaerentium numerus, paucis admodum ex adverso reclamantibus, in fide aberrare aliquando possit, & de facto aberraverit.</i>	214
CONCLUSIO. <i>Fieri non potest, vi promissionum Christi, ut in causa fidei multitudine Episcoporum simul cum Romano Pontifice, paucis admodum ex adverso reclamantibus Episcopis, errorem definat ac pertinaciter defendat.</i>	216
<i>Solvuntur Objectiones.</i>	221
<i>Expenditur factum Concilii Ariminensis & Seleuciensis.</i>	224
<i>An omnes Episcopi Ariminensis & Seleuciensis Synodi in haresim Arianam lapsi fuerint.</i>	225
CONCLUSIO. <i>Patres Ariminenses subscribendo formula sibi ab Arianis oblata, in Arianam haresim intus & animo lapsi non fuerunt.</i>	226
<i>Utrum Patres Ariminenses numero longe plures fuerint, quam ceteri Episcopi per Orbem universum dispersi.</i>	231
CONCLUSIO. <i>Patres Concilii Ariminensis numero longe inferiores fuere aliis Episcopis tunc temporis per Orbem dispersis.</i>	ibid.
<i>Solvitur Obiectio ex S. Gregorio Nazianzeno.</i>	237
<i>Solvitur Obiectio ex Sancto Hilario.</i>	239
<i>Solvitur Obiectio ex Sancto Augustino.</i>	241
<i>Solvitur Obiectio ex Vincentio Lirinensi.</i>	242
<i>Solvitur Obiectio ex Theodoro.</i>	246
<i>Solvitur Obiectio ex Marcellino & Faustino Presbyteris.</i>	ibid.
<i>Solvitur Obiectio ex Socrate & Sozomeno.</i>	247
<i>Expenditur factum Honorii Summi Pontificis.</i>	249
<i>Utrum Honorius in errorem Monothelitarum lapsus reipsa fuerit.</i>	ibid.
<i>Utrum Epistola Honorii ad Sergium vim & auctoritatem habuerit dogmatica & Apostolica definitionis.</i>	251
<i>Utrum maior pars Episcoporum, tum Orientis tum Occidentis, Epistolam Honorii cognoverit, & probaverit expresso vel tacito consensu.</i>	254
ARTICULUS V. <i>An & quæ unanimitas suffragiorum in Episcopis necessaria sit ad firmam & inconcussam ferendam vel late definitionis auctoritatem.</i>	259
CONCLUSIO. <i>An robur & firmitatem dogmaticæ definitionis necessaria est ac sufficit moralis Episcoporum unanimitas, quam non impedit paucorum resistentia. Distinctio vero unanimitatis antecedentis & consequentis, sensu exposito, novum est figmentum.</i>	260
ARTICULUS VI. <i>Quale sit a Christo institutum regimen Ecclesie.</i>	264
CONCLUSIO. <i>Regimen Ecclesie pure monarchicum non est, sed Aristocratia temperatum; atque usus Apostolica potestatis moderandus est per Canones Spiritu Dei conditos & totius mundi reverentia consecratos.</i>	266
<i>Solvuntur Objectiones.</i>	279
QUÆSTIO QUARTA. <i>De Membris Ecclesie.</i>	282
ARTICULUS I. <i>An soli predestinati sint vera Ecclesie membra.</i>	283
CONCLUSIO. <i>Nec omnes, nec soli predestinati sunt in Ecclesia Christi.</i>	ibid.
<i>Solvuntur Objectiones.</i>	285
ARTICULUS II. <i>An soli iusti & perfecti sint Ecclesie membra.</i>	288
CONCLUSIO. <i>Non ex solis perfectis & iustis constat Ecclesia, sed etiam admixtos habet homines imperfectos & peccatores, etiam manifestos.</i>	289
<i>Solvuntur Objectiones.</i>	290
ARTICULUS III. <i>An Hæretici sive publici sive occulti sint in Ecclesia.</i>	298

PRIMA CONCLUSIO. <i>Heretici publici ac manifesti nullatenus sunt in Ecclesia, in qua una salus haberi potest.</i>	ibid.
SECUNDA CONCLUSIO. <i>Heretici occulti sunt in Ecclesia, sed imperfecte dumtaxat, & quantum ad corpus seu partem externam & visibilem.</i>	299
<i>Solvuntur Objectiones.</i>	301
ARTICULUS IV. <i>Utrum Schismatici sint in Ecclesia.</i>	308
CONCLUSIO. <i>Schismatici nullatenus sunt in Ecclesia.</i>	309
<i>Solvuntur Objectiones.</i>	311
ARTICULUS V. <i>Utrum Excommunicati sint in Ecclesia.</i>	319
CONCLUSIO. <i>Excommunicati vere non sunt in Ecclesia.</i>	ibid.
ARTICULUS VI. <i>Utrum Infideles sint in Ecclesia.</i>	321
ARTICULUS VII. <i>Utrum Catechumeni sint in Ecclesia.</i>	322
CONCLUSIO. <i>Catechumeni non sunt actu & perfecte vera Ecclesia membra.</i>	ibid.

I

PRÆLECTIONES
THEOLOGICÆ
DE ECCLESIA.
QUÆSTIO PRIMA.

De natura Ecclesiæ.

TRia præsertim sunt, quæ rei alicujus naturam aperiunt, nomen scilicet, definitio, & origo.

ARTICULUS PRIMUS.

De nomine Ecclesiæ.

TRia hic paucis exponenda.

I. Quid significet nomen Ecclesiæ.

II. Quæ sint præcipua nomina quibus in Scripturis Ecclesiæ insignitur.

III. Quibus figuris adumbrata fuerit in Scripturis Ecclesiæ.

Quid significet nomen Ecclesiæ.

Ecclesiæ nomen græcum est derivatum a verbo, ἐκκαλέω, quod est evoco, congreco. Ecclesia igitur juxta litteralem & grammaticalem significationem, est evocatio. Apte, inquit S. Cyrillus Jerosol. Catechesi 18. Ecclesia vocatur, quasi dicas convocatio, propter omnium convolutionem & congregationem.

Atque hoc generali & grammaticali sensu, quilibet conventus seu congregatio etiam civilis ac politica, Ecclesia vocatur. Sic Psal. 25. v. 5. David ait: Odivi Ecclesiam malignantium: & Psal. 106. v. 32. Exaltemus eum in Ecclesia plebis. Quo postremo in loco, Ecclesia pro conventu civili & politico usurpatur, sicut & Act. 19. v. 32. Conventus Ephesinus vocatur Ecclesia confusa: de quo rursus v. 40. dicitur, Dimisit Ecclesiam.

At vero usu Ecclesiastico Ecclesiam hic usurpamus ad significandam fidelium societatem seu congregationem: quo sensu ab Apostolo sumitur Rom. 16. v. 16. cum ait: Salutant vos Ecclesiæ Christi, & v. 23. Salutat vos Gajus hospes meus, & universa Ecclesia.

Tournely de Ecclesia, Tom. V. Pars I.

A

Ali.

Ed. Par.
1650.
pag. 222

Aliquando etiam in Scripturis Ecclesiæ vocabulum significat ipsum locum in quo congregantur fideles ad preces fundendas & sacra Deo facienda. Quo sensu sumpsit Apostolus, cum 1. Cor. 11. vers. 18. dixit: *Primum quidem convenientibus omnibus in Ecclesiam*; ac subinde addit v. 22. *Numquid domos non habetis ad manducandum aut bibendum? aut Ecclesiam Dei contemnitis?* & Judith. 6. v. 21. *Convocatus est omnis populus, & per totam noctem intra Ecclesiam oraverunt.*

Stricte ac proprie nomen Ecclesiæ hic significat societatem seu cætum vocatorum. Quia, inquit Bellarm. Lib. 3. de Ecclesia cap. 1. *nemo ad hunc populum se adjungit per se & suo proprio instinctu; sed omnes quosquot veniunt, a Dei vocatione præveniuntur. Est enim vocatio primum beneficium quod Sancti a Deo recipiunt. Quos vocavit, inquit Apostol. Rom. 8. hos justificavit: quos justificavit, hos & magnificavit.* Observat ibid. ex Augustino in Psalm. 81. *quod etsi eadem sit Ecclesia veteris Testamenti & novi, quoad essentiam; tamen quia status Ecclesiæ novi Testamenti est longe excellentior; ideo etiam nomina sint distincta. Nam populus veteris Testamenti proprie dicitur synagoga, idest, congregatio; populus novi Testamenti nusquam dicitur Synagoga, sed semper Ecclesia, idest, evocatio. Congregari enim commune est hominibus cum bestiis: at evocari proprium est hominum.*

Hoc utriusque nominis discrimen assignat auctor antiquus apud S. Hier. *Comment. in cap. 5. Proverb. Ecclesia & Synagoga, inquit, græca nomina sunt, & unam eandemque rem latine significant; idest, conventum plurimorum ad invicem. Si autem subtilius distinguantur, Ecclesia convocatio, & Synagoga congregatio interpretatur. Et vetus quidem Dei populus utroque nomine vocabatur: nunc autem gratia distinctionis, ille Synagoga, noster Ecclesia dicitur, merito scilicet fidei & scientiæ majoris: quia & irrationalis creatura potest congregari.*

Jam vero Ecclesiæ nomen pro congregatione multarum usurpatum, aliquando in malam partem sumitur, ut Psalm. 25. vers. 5. *Odivi Ecclesiam malignantium.* Aliquando vero ac frequentius in bonam, ut Psalm. 149. v. 1. *Laus ejus in Ecclesia Sanctorum.*

Hoc posteriori sensu Ecclesiæ nomen ad certam fidelium societatem determinatum, pluribus modis sumitur:

I. Pro iis fidelibus qui in una eademque domo & familia commorantur: sic Apostolus Rom. 16. v. 3. & 5. jubet salutari Priscam & Aquilam, & domesticam eorum Ecclesiam.

II. Pro ea fidelium societate quæ certa quadam in Parochia sub cura Pastoris & Parochi degunt: ita passim apud Scriptores Ecclesiasticos.

III. Pro cætu fidelium qui totus in una Civitate uni subijcitur Episcopo. Quo sensu loqui videtur Apostolus 1. Cor. 1. vers. 1. & 2. *Paulus vocatus Apostolus Jesu Christi per voluntatem Dei, & Sosthenes frater, Ecclesiæ Dei quæ est Corinthi.* Videtur enim ibi intelligere Ecclesiam Episcopalem & primariam totius Civitatis ac Diocesis, quæ simul cum pluribus Ecclesiis inferioribus & subditis, unam constituit Ecclesiam Episcopalem sub uno & eodem Episcopo: in majoribus enim dumtaxat Civitatibus Episcopi constituebantur.

IV. Pro ea fidelium societate quæ pluribus in Civitatibus ac Diocesis, adeoque in una Provincia, vel etiam ampliori ditione & regione, natione, aut Regno, aut etiam amplissima totius terrarum orbis parte,

parte, uni & eidem Episcopo superioris gradus, qualis est Archiepiscopus, Primas, aut Patriarcha, subjicitur. Talem Apostolus innuit Ecclesiam Christi in Creta fuisse: sicque in ea Insula, quæ satis ampla est, & centum Civitates olim habuisse dicitur, se Titum instituisse & reliquisse, non ut simplicem Episcopum, sed veluti Primatem & Archiepiscopum, ut ordinaret per Civitates Diaconos, Presbyteros & Episcopos. Ad Titum 1. v. 5. *Hujus rei gratia*, inquit, *reliqui te Creta, ut ea quæ defunt corrigas, & constituas per civitates Presbyteros*. Quo loco Presbyterorum nomine intelligendos esse Episcopos, patet ex vers. 7. ubi ait: *Oportet enim Episcopum sine crimine esse*.

V. Sumitur interdum Ecclesiæ vocabulum pro ipso Tribunali Ecclesiæ, seu pro ipso Præsule & Pastore Ecclesiæ, cujus est regere plebem sibi a Deo commissam, juxta illud Christi Matth. 18. v. 17. ubi agitur de correctione fraterna: *Si autem non audierit, dic Ecclesiæ*. Quo loco non significatur ipsa populis fidelis congregatio, sed ea dumtaxat Ecclesia penes quam postea dicit esse potestatem ligandi & solvendi: illi autem sunt Pastores Ecclesiæ, quibus datum a Deo est regere subditos fideles. Act. 20. v. 28. *Attendite vobis & universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo*: quem textum de Episcopis intelligit Synodus Trid. sess. 23. cap. 4.

VI. Denique, sumitur Ecclesiæ nomen ad significandam universam Christianorum gentem, seu quoquo versum diffusam atque inde distributam, seu coactam & in unum Concilium congregatam. Sic enim solemus loqui, cum referimus Ecclesiæ sensum, vel aliquam ejus definitionem: Ita tenet Ecclesia, scilicet ubique gentium diffusa: Ita definit Ecclesia, scilicet Synodice congregata.

Unde non immerito Conc. Oecumenicum vocamus Ecclesiam; siquidem universalem Ecclesiam repræsentat; quandoquidem Episcopi qui eo conveniunt, ex universo orbe Christiano sunt vocati, ibique non privato suo nomine agunt, sed publicas sustinent Ecclesiæ suæ partes, cujus ipsi loco sunt. Sicut enim, ut ait Philosophus Ethicorum 9. cap. 9. civitas id esse maxime dicitur, quod est in ea principale; inde enim quæ Principes ac Gubernatores civitatis faciunt & sentiunt, ea civitas ipsa facere & sentire dicitur; ita quod Episcopi in Conc. Oecumenicum coacti decernunt, ea Ecclesia ipsa universa decernere dicitur. Episcopi etenim testes sunt ac Judices fidei & traditionis quæ in suis viget Ecclesiis; adeoque communem totius Ecclesiæ per orbem diffusa referunt, quando in Conciliis Oecumenicis congregantur. Hanc ob causam Concilium Hierosol. Act. 15. v. 2. asseritur fuisse ex *omni Ecclesia*; quamquam ei non interfuerint singuli Christianam Religionem tunc professi, sive ex urbe Roma, sive Antiochia, sive aliunde: imo ex Apostolis quinque dumtaxat adfuerint præsentibus, nempe Petrus, Jacobus, Joannes, Paulus & Barnabas. *Placuit*, inquit S. Lucas, *Apostolis & senioribus cum omni Ecclesia*.

Hinc Synodica Constitutiones a tota Ecclesia dimanare censentur. Hinc etiam Synodus Constantiensis & Basileensis suas definitiones ab his verbis inchoant: *Sacrosancta Synodus Ecclesiam universalem repræsentans*. Atque hoc sensu, Conc. totius Orbis dici solet tota Orbis Ecclesia: Nationale, tota Nationis illius Ecclesia: Provinciale, tota Provincia Ec-

clesia: Dioecesanum, tota Dioeceseos Ecclesia: hoc etiam sensu, Concilia Nationis Gallicanae dicimus Ecclesiam Gallicanam. Hoc sensu a nobis sumetur Ecclesiae nomen in toto hujusce Tractatus decursu; nempe pro societate eorum qui veram Christi fidem profitentur, & in unum Religionis corpus coeunt; sive complectatur omnes fideles per totum Orbem dispersos, sive Pastores & Episcopos alicujus gentis, Nationis, Provinciae vel Regni.

Quae sint praecipua nomina quibus in Scripturis Ecclesia designatur.

Varia haec nomina quibus per metaphoram ac periphrasim in Scripturis passim designatur Ecclesia, eo dumtaxat tendunt, ut ipsius dignitatem, excellentiam, aliasque eximias dotes illustrent, oculisque nostris veluti subjiciant.

Dicitur:

I. Domus Dei. I. ad Tim. 3. v. 15. *Ut sciat quomodo te oporteat in domo Dei conversari, quae est Ecclesia Dei vivi.* Domus quidem, propter aptam fidelium inter se dispositionem: Dei vero, quia Deus in ea colitur, & speciali modo inhabitat, juxta Psal. 25. v. 8. *Domine, dilexi decorem domus tuae, & locum habitationis gloriae tuae.*

II. Castrorum acies ordinata, & quidem eo nomine terribilis. Canticorum 6. v. 10. Quae nempe adversus omnes Christi ac verae Religionis hostes, immota & inconcussa semper permanebit.

III. Civitas Dei, juxta illud Psal. 47. v. 2. *Magnus Dominus & laudabilis nimis, in Civitate Dei nostri, in monte sancto ejus.* Dicitur autem Civitas, propter unitatem & conjunctionem inter fideles: dicitur Dei nostri, quia scilicet fundavit eam Deus in aeternum, non ad tempus, sicut Tabernaculus Moysis.

IV. Civitas supra montem posita. Matt. 5. ver. 14. *Civitas in quadro posita.* Apoc. 21. v. 16. quibus significatur Ecclesiae visibilitas ac firmitas.

V. Regnum Dei, sive Caelorum, ut saepe dicitur Matth. 13.

VI. Templum Dei. I. Cor. 3. v. 16. *Nescitis quia templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis?*

VII. Tabernaculum Dei. Apoc. 21. v. 3.

VIII. Semen Abraham. Gal. 3. v. 29. *Omnes vos unum estis in Christo Jesu. Si autem vos Christi; ergo semen Abraham estis secundum promissionem heredes.* Ex quibus verbis infert S. August. in Expositione hujus Epistolae, non modo Christum esse semen Abraham, verum etiam ipsam Ecclesiam.

IX. Corpus Christi. Sic eam vocat Apost. ad Coloss. 1. ver. 25. *Pro Corpore Christi quod est Ecclesia, cujus factus sum ego minister secundum dispensationem Dei.* Dicitur autem Corpus Christi, non tantum quia Christus regit Ecclesiam & ipsi praest; sed quia etiam in eam influit occulta quadam subministratio Spiritus & gratiae.

X. Ovile Christi, quia continet oves Christi, quas ipse pascit verbo doctrinae & Sacramentis.

XI. Sponsa Christi. Cantic. 4. v. 8. *Veni de Libano, sponsa mea, veni;* quia scilicet Christo juncta est indissolubili amoris vinculo, juxta illud Canticor. 2. v. 16. *Dilectus meus mihi, & ego illi.* Quid sponsa, ait S. Bern. Serm. 68. in Cantica, nisi congregatio justorum? Quid ipsa, nisi generatio quarentium Dominum, quarentium faciem sponsi?

Ed. Mab.
1690. T.
1. pag.
1505. C.

Qui-

Quibus figuris adumbrata fuerit in Scripturis Ecclesia.

Variis figuris expressam legimus Ecclesiam in veteri & novo Testamento.

Figura Ecclesiae in veteri Testamento.

Ex veteri Testamento referemus primum eas quæ contigerunt ante Legem, deinde alias quas contigisse legimus stante Lege.

Ante Legem prima Ecclesiae figura fuit Paradisus terrestris, cum quo quanta sit Ecclesiae affinitas & similitudo, explicat S. Aug. Lib. 4. de Baptismo contra Donatistas cap. 1. *Ecclesia, inquit, Paradiso comparata, indicat nobis, posse quidem ejus Baptismum homines etiam foris accipere, sed salutem beatitudinis extra eam neminem vel percipere, vel tenere. Nam & flumina de fonte Paradisi, sicut Scriptura testatur, etiam foras largiter manaverunt. Nominatim quippe commemorantur; & per quas terras fluant, & quia extra Paradisum constituta sunt, omnibus notum est: nec tamen in Mesopotamia vel in Aegypto, quo illa flumina pervenerunt, est felicitas vitae quæ in Paradiso commemoratur. Ita fit, ut cum Paradisi aqua sit extra Paradisum, beatitudo tamen non sit nisi intra Paradisum. Sic ergo Baptismus Ecclesiae potest esse extra Ecclesiam, munus autem beatæ vitæ nonnisi intra Ecclesiam reperitur.*

Secunda fuit ipsa Eva: quo pacto autem ipsa Ecclesiam expresserit & repræsentaverit, explicat S. Aug. Tr. 9. in Joan. Dormivi, inquit, Adam ut fiat Eva: moritur Christus ut fiat Ecclesia. Dormienti Adæ, sit Eva de latere: mortuo Christo, lancea percuitur latus, ut profuant Sacramenta quibus formetur Ecclesia. Cui non appareat quia in illis tunc factis futura figurata sunt?

Tertia fuit Arca Noe; cui in eo præsertim similem fuisse Ecclesiam affirmat S. Aug. Lib. 12. contra Faustum Manichæum cap. 14. 15. 16. & 17. 1. Quod quemadmodum temporibus Noe extra Arcam nulli patebat ad salutem aditus; ita nec quisquam extra Ecclesiam possit ad vitam æternam pervenire; 2. Sicut in Arca simul erant munda & immunda animalia, ita in Ecclesia probi sunt simul & improbi; 3. Sicut in Arcam nonnisi a latere ingressus patebat, ita nonnisi a latere Christi, a quo fluxerunt Sacramenta, in Ecclesiam quis ingredi potest. Eandem Ecclesiae figuram in Arca Noe expressam refert S. Hier. Epist. 14. alias 57. ad Damasum.

Quarta figura fuit in veterum Patriarcharum uxoribus; in primis Sara uxore Abrahami, Rebecca Isaaci, Rachele & Lia Jacobi: atque in eo præcipue positam esse comparisonem observat S. Aug. Lib. 1. de Baptismo contra Donat. c. 15. & seq. quod sicut matronæ illæ insignis & magnæ gentis matres extiterunt, & liberos non tantum ex sinu suo pepererunt, sed etiam ex ancillarum utero, in quo jus habebant; sic & Ecclesia non tantum in sinu suo parit filios, sed & de ancillarum sinu, hoc est, in ipso Hæreticorum gremio. *Ecclesia, inquit c. 15. n. 23. omnes per Baptismum parit, sive apud se, id est, in utero suo; sive extra se de semine viri sui: sive de se, sive de ancilla. Unde infert S. Aug. in Donatistas, aliquos nasci Ecclesiae filios in hæretica secta, & Baptismum Hæreticorum valere, atque in iis, qui ab Hæretico aliquo baptizantur, nonnullos esse Aser similes, qui unitatis studiosi deserunt sectam in qua initiati sunt, & revertuntur in Ecclesiam quam per Baptismum ubicumque tandem perceptum in*

Tournely de Ecclesia. Tom. V. Pars I.

A 3

gressi

Paradi-
sus.
Ed. nov.
T. 9 pag.
121. E.

Eva.
T. 3. par.
2. p. 365.
C.

Arca
Noe.

Plures
uxores
Patriar-
charum.

T. 9. pag.
91. E.

gressi fuerant: alios vero Ismaeli similes esse, qui quamvis Ecclesiæ fuissent nati ex hæretica societate, sicut natus fuerat Ismael ex Agar ancilla, quia tamen in fraterna discordia perseveraverunt, idcirco fuerunt hereditate paterna privati, atque in servili conditione remanserunt.

Tempore autem Legis Mosaicæ, duæ insigniores præcesserunt Ecclesiæ figuræ.

Prima fuit in Templo Jerosolymitano, ad quod Judæi omnes ex Legis præcepto accedere tenebantur, ut celebrarent Pascha, & sua Deo Sacrificia offerrent, adeo ut profanus haberetur, quicumque extra urbem Jerosolymam Paschalem Agnum ederet, aut alia sacra faceret: quo quidem Templo significabatur Ecclesiæ Catholicæ unitas & amplitudo, in quam gentes omnes undequaque confluerent; & extra quam nulli esset speranda salus. Ita passim explicat S. Aug.

Secunda legitur Danielis cap. 2. v. 35. ubi lapis, tum primum tenuis, magnum tandem in montem excrescit, totumque in orbem diffunditur, & universam terræ faciem implet. Quod de Ecclesiæ diffusionem in omnes gentes intelligendum esse observat S. Aug. passim scribens contra Donatistas, & præsertim Tract. 4. in Evangelium Joannis.

Figuræ & Parabole quibus designatur Ecclesia in novo Testamento.

Non tantum in veteri testamento figuris expressa fuit Ecclesia Christi, sed etiam in novo; quibus & parabolas jungemus, per quas ipse Christus Ecclesiæ suæ characteres & dotes delineavit.

Tres autem figuras hic solum referemus.

Vas quod vidit S. Petrus. Prima fuit vas illud ingens linteum quod vidit S. Petrus, ubi ipsi ostendit Deus gentes esse ad fidem divinam admittendas: qua quidem in imagine exprimi Ecclesiæ amplitudinem & diffusionem in totum orbem, & ejus aditum omnibus gentibus patentem, multis in locis asserit S. Aug.

Piscatio. Secunda figura fuit piscatio jussu Christi facta, quæ quidem duplex refertur in Evangelio. Altera ante Christi mortem, Lucæ 5. Altera post ejus resurrectionem, Joan. 21. Ecclesiam utraque illa piscatione significari observant passim SS. Patres. Inter alios S. Aug. Ser. 248. alias 148. de tempore: in Psal. 49. & Tract. 122. in Joan. Et S. Greg. Hom. 24. in Evangelia. Priori quidem piscatione, in qua specialiter non jubetur in quam partem mitti debeat rete, præsens Ecclesia designatur, quæ bonos simul & malos colligit, nec eligit quos trahat; quia quos eligere possit, ignorat quæ schismatibus obnoxia est, seu ex qua recedere possunt aliqui disrumpita unitate. Posteriori autem exprimitur Ecclesia jam in Cælistriumphans, in qua & multi pisces & magni capiuntur, & rete non rumpitur; quia scilicet Sancta electorum Ecclesia in continua auctoris sui pace requiescens, nullis jam dissensionibus agitur aut turbatur.

Vestis Domini. Tertia figura fuit Vestis Dominica, seu tunica Christi inconsutilis, quam de Ecclesia interpretatur S. Aug. Tr. 118. in Joan. ubi explicans illa verba Psal. 21. v. 19. *Diviserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem*, quærit quid significet vestimentorum in tot partes facta divisio, & ipsa tunica sortitio. Ad primum sic respondet: *Quadrupartita vestis Domini nostri Jesu Christi quadripartitam figuravit ejus Ecclesiam, toto scilicet, qui qua-*

tuor

tuor partibus constat, terrarum orbe diffusam. Ad secundum sic: *Tunica vero* ^{ibid.} illa sortita, omnium partium significat unitatem, quæ charitatis vinculo continetur. Et postea. . . Merito ergo vestis, quæ (charitas) significatur, desuper contexta ^{ibid. F.} perhibetur. Inconsutilis autem, ne aliquando dissuatur, & ad unum pervenit, quia in unum omnes colligit. Idem ante S. Augustinum scripserant SS. Hier. in Psal. 21. Cypr. Lib. de unitate Ecclesiæ, Tertull. Lib. de Orat. cap. 2. & Lib. ad Martyres cap. 1. Atque hæc de figuris: nunc de Parabolis quibus Christus Ecclesiam adumbravit.

Quinque sunt numero.

Prima parabola est Agri; in quo cum Paterfamilias zizania & im- ^{Ager.} mundas segetes cum critico permisceri animadvertisset, noluit avelli a servis, sed permittit simul crescere usque ad messem, ne forte bonum simul cum malo tritico eyelleretur. Extat hæc parabola apud S. Matth. cap. 13. v. 24. Hanc autem interpretatur S. Aug. de Ecclesia, Serm. 88. alias 18. de verbis Domini, sub finem: vultque per agrum qui præfert mundum, significari Ecclesiam totum in orbem diffusam; atque vel ex eo unico momento convinci putat Donatistas, non extare apud ipsos Ecclesiam Catholicam, quandoquidem eorum Ecclesia in totum orbem diffusa non sit, sed in Africæ angulum sit redacta; ipsique præterea profiteantur, sceleratos & peccatores ab Ecclesiæ sinu arceri, cum tamen parabola illa demonstret eos in ea etiam includi, sicut malum cum bono tritico in agro permiscetur.

Secunda parabola est Sagenæ, quæ missa in mare pisces ex omni ge- ^{Matth. 13 v. 47.} nere congregat: atque hoc exemplo sapissime D. Aug. consultat Do- ^{Sagena.} natistas, inde probans in Ecclesia malos bonis esse permixtos, nec separandos nisi in consummatione sæculi, sicut pisces a piscatoribus in littore separantur. Ita S. Aug. Tr. 122. in Joan. Serm. 241. alias 4. de diversis. Collatione 3. cum Donatistis. In Psal. 94. & L. 83. questionum, q. 81.

Tertia est Pascuorum, Matth. 25. ver. 32. & seq. ubi sunt hirci simul ^{Pascua.} cum arietibus, & hædi cum ovibus, quam quidem explicat S. Aug. Ser. 47. de probis & improbis qui simul in ejusdem Ecclesiæ sinu existentes, iisdem cibis, scilicet Sacramentis, eodemque Dei verbo fruuntur, & qui aliquando in extremo die ab invicem sunt fecernendi.

Quarta est Convivii nuptialis quod describitur Matth. 22. ubi per re- ^{Convivium.} gnum calorum Ecclesiam intelligi vult S. Aug. in quam adscribi potest quisquis voluerit; & in qua idcirco improbi sunt simul cum probis, donec absoluta tandem cæna, hoc est exacto hujus vitæ mortalitatis tempore, qui inventi fuerint sine veste nuptiali, hoc est, charitate vacui, segregentur ab aliis & mittentur in tenebras exteriores, scilicet in infernum.

Quinta est Aræ quæ proposita a S. Joanne legitur Matth. 2. v. 12. ^{Aræ.} & Lucæ 3. v. 17. ubi Christus dicitur habere ventilabrum in manu sua, quo mundaturus est aream suam, ut frumenta recondat in horreo, paleas autem comburat.

Quidam e Sanctis Patribus, ut S. Irenæus Lib. 3. de hæresib. cap. 3. Tertull. Lib. de fuga in persecutionibus cap. 1. intelligi volunt hanc parabolam de Tyrannorum persecutionibus, quæ Ecclesiam exercent, & viros constantes ac firmos in fide fecernant ab aliis.

At S. Aug. & alii intelligunt per illam aream, ipsam Christi Eccle- ^{siam,}

fiam, quæ bonos & malos habet simul, sicut area frumentum & paleam: cum autem ventilationis tempus advenit, tunc palea grano permixta, hoc est, boni a malis, Christo ipso pronuntiante, sunt discernendi. Lege Augustinum lib. 7. Quæstionum super Judices, q. 40. lib. 13. contra Faustum cap. 32. lib. de unitate Ecclesiæ cap. 5. in Psal. 45. prope finem, Serm. 132. alias 2. de verbis Apostoli cap. 9.

Has quinque Parabolas hoc distico expressas habes.

Ecclesiam Christi parabola quinta figurat:

Area, convivium, retia, pascua, ager.

A R T I C U L U S II.

De definitione Ecclesiæ.

Definitiones Ecclesiæ ab Hæreticis confictæ.

Non unam & eandem sibi efformarunt Ecclesiæ notionem & ideam Hæretici tum veteres, tum recentiores, de quibus Bellarm. lib. 3. de Ecclesia militante cap. 2.

P E L A G I A N I.

Religiani Ecclesiam definiebant, Congregationem hominum perfectorum, nullum habentium peccatum. Ita refert S. Aug. lib. 2. de hæresib. cap. 88. *In id etiam, inquit, progrediuntur, ut dicant vitam justorum in hoc seculo nullum omnino habere peccatum, & ex his Ecclesiam Christi hac mortalitate perfici, ut sit omnino sine ruga & macula, quasi non sit Christi Ecclesia, quæ in toto terrarum orbe clamat ad Deum, Dimitte nobis debita nostra.*

N O V A T I A N I.

Novatiani dicebant Ecclesiam esse cætum hominum eo saltem sensu justorum, quod nunquam lapsi fuissent in graviora peccata circa fidei confessionem: quamquam non ita perspicuum est quos illi ab Ecclesia excluderint, an eos omnes qui in aliquod grave peccatum impegerant; an vero eos solum qui in persecutione a fide defecerant.

Quod negaverint Ecclesiam lapsis in persecutione, idest Sacrificatis & Libellaticis, indulgere posse, atque a gremio Ecclesiæ prorsus eos excludi, patet ex S. Cypriano Tract. de lapsis, & Epist. 57. ad Cornelium, ex Eusebio lib. 6. Hist. cap. 35. & Socrate lib. 4. c. 23.

Quod etiam qualibet delicta post Baptismum commissa Ecclesiæ auctoritate remitti posse negaverint, docet expresse S. Epiph. hæresi 59.

Verum an eos quoque, qui istorum criminum erant rei, voluerint ab Ecclesia amandari, non ita certum videtur.

D O N A T I S T Æ.

Non aliis volebant illi Ecclesiam constare, quam probis & ab omni crimine saltem graviore alienis. Videntur enim eos tantum ab Ecclesia exclusisse, qui in persecutione lapsi fuerant, Idololatrias, Libellaticos, &c. non alios, v. gr. fraudatores, mœchos & similes. Unde S. Aug. sæpius adversus illos argumentum istud, ad hominem, ut ajunt, contorquebat:

Qua-

Quare rebaptizatis baptizatos ab hæreticis, non vero baptizatos ab improbis, adulteris, fraudatoribus, &c. ? Isti enim, ut & alii, Spiritum sanctum non habent, nec consequenter communicare aliis possunt. Aliquando tamen videntur omnes malos exclusisse ab Ecclesia: unde inferebant eam angustam omnino esse & ad plagas Africa coarctatam; nec perspicuam & visibilem, cum probi sint numero pauci, eorumque numerus lateat, plerisque oculos fallentibus, qui videntur pii, in quibus tamen mera est pietatis umbra & vana penitus effigies; atque in hoc maxime posita erat Donatistarum hæresis. Quod enim de rebaptizatione, reordinatione & iterata Confirmatione asseriebant, ipsorum proprium non erat, nec ab iis primum excogitatum; unde in Collatione Carthaginensi, de ipsa Baptismatis innovatione nihil attigerunt Catholici, sed unam de Ecclesia quæstionem proposuerunt.

W I C L E F U S.

Non alios agnovit in Ecclesia quam prædestinatos; neque aliud vinculum quo partes Ecclesiæ inter se colliguntur, quam prædestinationem; ita ut omnes & soli prædestinati essent de Ecclesia. Ita refert Thomas Valdensis Tom. 1. doctrinalis fidei antiquæ L. 2. c. 8. & 9.

Eundem errorem secutus est Joannes Hus, ut colligitur ex Concil. Constantiensi sess. 15. ubi referuntur & damnantur ejus articuli, in quorum primo sic legimus: *Unica est sancta universalis Ecclesia, quæ est prædestinatorum Universitas*, & in 5. *Præscitus est aliquando sit in gratia secundum præsentem justitiam, tamen nunquam est pars sanctæ Ecclesiæ; & prædestinatus semper manet membrum Ecclesiæ, licet aliquando excidat a gratia adventitia sed non a gratia prædestinationis.*

To. 12.
Conc. p.
129. D.

L U T H E R A N I.

Lutherani Ecclesiam definiunt Sanctorum congregationem. Ita diserte Articulus septimus Confessionis Augustanæ. *Una sancta Ecclesia, inquit, perpetuo mansura est. Est autem Ecclesia Christi proprie, Congregatio membrorum Christi, hoc est Sanctorum qui vere credunt & obediunt Christo, etsi in hac vita huic Congregationi multi mali & hypocritæ admixti sunt usque ad novissimum judicium.*

Corpus
Confess.
Genevæ
p. 13.

Hoc ipsum ab Anabaptistis ætate sua doceri testatur Calvinus Lib. 4. Institutionis, ubi illos Hæreticos Catharis & Donatistis assentiri ait, quod improbos ab Ecclesia arcerent.

Distinguunt autem duplicem Ecclesiam, alteram veram, ad quam pertinere ajunt tot encomia & privilegia quæ referuntur in Scripturis sacris; & in hac dicuntur contineri dumtaxat eos qui vere & sincere obediunt Deo; at nonnisi fidei lumine visibilem illam esse. Alteram externam, quæ nomen tantum habeat Ecclesiæ; hancque describunt. *Societatem hominum in doctrina fidei & Sacramentorum usu convenientium*: Atque in ista docent occurrere bonos simul & malos. Ita inter alios Philippus Melanchthon & Brentius. Eadem est quoque Lutheri sententia L. de Conciliis & Ecclesia parte 3. ubi ait, *Papam & Cardinales idcirco non esse de Ecclesia, quia Sancti non sunt.*

Distingunt etiam veram Ecclesiam ab externa, voluntque eam constare ex solis iustis & prædestinatis. Inter alios ita sensit Bucerus L. 1. de regno Christi c. 5.

Quanam vero sit Calvinii sententia, non ita facile deprehenditur; adco vera & Catholica falsis immiscet, ac non pauca asserit, quæ sibi invicem adversantur.

Aliquando enim agens Catholicum aut fingens, 1. agnoscit Ecclesiam visibilem, & externam extra quam nulla sit speranda salus, quamque idcirco nosse omnibus maxime necessarium sit; 2. asserit eam esse conspicuam verbi divini prædicatione & Sacramentorum administratione; 3. eam esse quæ dicitur ab Apostolo I. ad Tim. 3. v. 15. *Columna & firmamentum veritatis*; 4. etiamsi nonnihil vitii in Ecclesiam obrepit, seu circa doctrinam, seu circa Sacramentorum praxim, in ea tamen semper standum esse; modo nec communis Religionis capita lædantur, nec in Sacramentorum collatione violetur auctoris Institutio. Ita L. 4. Instit. circa initium.

Ed. Ge-
nev.

1559. p.

370. &

seq.

Aliquando vero contrarium huic doctrinæ docet L. 4. Instit. c. 1. ubi dicit Ecclesiam constare ex solis prædestinatis; ejusque characterem unicum esse divinam electionem, quæ cum homines lateat, solique Deo sit nota, ipsam quoque aliquando latitare.

Claudius apud Calvinii discipulos Parisienses olim minister, eandem Ecclesiæ notionem sequitur, ut patet ex Libello quem inscripsit, *Defensio reformationis*. In prima parte illius Operis c. 6. sic loquitur: *Sciendum est, inquit, quid sit vera Ecclesia visibilis. Neque enim est quæ quis existimet eos omnes qui hanc societatem constituunt, esse veram Ecclesiam. Soli veræ Christianæque fidei cultores, qui externæ illius professioni sinceram adjungunt pietatem, reipsa sunt Christi Ecclesia: alii vero, improbi scilicet, profani & hypocritæ, specie tenus & non revera sunt Ecclesia; quia ipsis deest interna vocatio, quæ in fide & charitate sita est.*

Jurius alter ejusdem Sectæ Minister, ab ea communi & apud suos recepta Ecclesiæ notione recedere videtur in eo Tractatu quem scripsit de unitate Ecclesiæ, Roterodami an. 1688. Cum enim demonstrandum sibi proponat veram Christi Ecclesiam complecti omnes Christiani nominis Sectas; necesse est doceat, eam non solis constare prædestinatis; sed bonos & malos simul in sinu suo continere.

Marcus Antonius de Dominis eandem cum Calvinistarum vulgo sibi finxit Ecclesiæ ideam L. 7. de Republica Ecclesiastica c. 10. ubi dicit duplicem esse distinguendam Ecclesiam: aliam præsumptivam vocat, eam scilicet in qua videmus sub legitimis Ministris & Sacramentis fieri professionem fidei in Christum: aliam vero appellat veracem, quæ nempe electorum est, ac solos probos complectitur. *Præsumptivam, inquit, videmus; veracem credimus: neque enim possumus illam nisi per conjecturam indicare. Reprobi, occulti hæretici, mali Catholici sunt in Ecclesia præsumptiva; soli autem prædestinati & probi sunt in Ecclesia veraci.* Sic ille.

Quotquot hactenus ex Novatoribus definitiones Ecclesiæ adductæ sunt, videntur in æquivoco hære. Quippe si loco duplicis Ecclesiæ, duplicem illi cum Catholicis Ecclesiæ partem, animam scilicet & corpus, vellent agno-

agnoscere, facile foret eos nobiscum in concordiam hac in parte venire. Scite omnino Bellarminus L. 3. de Ecclesia c. 2. Notandum, inquit, T. 2. p. ex Augustino in Breviculo Collationis, Collatione tertia, Ecclesiam esse corpus 44. vivum, in quo est anima & corpus: & quidem anima sunt interna dona Spiritus sancti, fides, spes, charitas, &c. Corpus sunt, externa professio fidei, & communicatio Sacramentorum. Ex quo fit, ut quidam sint de anima & de corpore Ecclesiae, & proinde uniti Christo capiti interius & exterius; & tales sunt perfectissime de Ecclesia: sunt enim quasi membra viva in corpore, quamvis etiam inter istos aliqui magis, aliqui minus vitam participant, & aliqui etiam solum initium vitae habeant, & quasi sensum, sed non motum, ut qui habent solam fidem sine charitate. Rursum aliqui sunt de anima & non de corpore, ut Catechumeni, vel excommunicati, si fidem & charitatem habeant, quod fieri potest. Denique, aliqui sunt de corpore & non de anima, ut qui nullam habent internam virtutem, & tamen spe aut timore aliquo temporali profitentur fidem, & in Sacramentis communicant sub regimine Pastorum: & tales sunt sicut capilli, aut ungues, aut mali humores in corpore humano. Hæc Bellarminus.

Demus igitur Novatoribus solos electos ac justos ad nobiliorem Ecclesiae partem, quæ anima ipsius dicitur, & in virtutibus consistit; reprobos vero & malos ad illius dumtaxat corpus, hoc est, externam fidei professionem ac eorundem Sacramentorum participationem pertinere; id quod maxime volunt, obtinebunt, ac tota evanescet circa istud caput controversia. Porro Catholici Ecclesiam vulgo definiunt per id quod in ea externum est ac visibile: non quod internas negligant aut non requirant virtutes; absit tam crassa calumnia: sed quod externa fidei professio & eorundem Sacramentorum participatio ad minimum requiritur, ut quis possit dici esse pars visibilis Ecclesiae.

Catholica Ecclesiae definitio.

Nonnulla hic præmitenda sunt, ut intelligatur quænam sit vera & legitima Ecclesiae definitio.

Observandum I. duplici modo posse considerari Ecclesiam; scilicet in genere, & quatenus abstrahit ab hoc vel illo statu in quo posset attendi; vel prout est collectio fidelium qui Christi fide & Sacramentis initiati sunt.

Juxta primam considerationem definiri potest, Coetus seu Societas sanctorum sub uno capite Christo servientium Deo.

Dicitur 1. Societas sanctorum, sed æquivoce; non enim eodem modo sancti sunt omnes qui sunt in Ecclesia: alii enim perfectam habent sanctitatem, quales sunt illi de quibus loquitur Apostolus Heb 12. v. 23. qui nempe in cælis degunt clara Dei visione fruenter; alii inchoate tantum sancti sunt, quales sunt omnes qui sunt in Ecclesia Christi militante in terris & peregrinante a Domino: alii denique sola professione exteriori sancti sunt; sive quia speciem sanctitatis habent, virtutem autem negant; sive quia nomen sanctum & professionem Christiani tenent, qui propterea una cum aliis sancti vocantur. *Gens sancta, populus acquisitionis.* I. Petri 2. v. 9. *Populus sanctus.* Isaia 6. v. 12.

Dicitur 2. sub uno capite Christo, ut expresse habet Apostolus ad Ephes. 1. v. 23. *Ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam quæ est corpus ejus.*

ejus. & c. 5. v. 23. *Vir est caput mulieris, sicut Christus caput est Ecclesia.*

Dicitur 4. *servientium Deo*: hic est enim primus & adæquatus finis totius Ecclesiæ, sive militantis in hac vita, sive jam triumphum agentis in patria. Non enim sumus *hospites & advenæ, sed cives sanctorum & domestici Dei*, ideoque Deo servientes, ut habet Apostolus Eph. 2. v. 19.

Observandum II. Ecclesiam juxta secundam considerationem, esse quoddam totum constans ex corpore & anima; ut mox dictum est, corpus nihil esse aliud, quam *externam professionem fidei, Sacramentorum communionem & legitimis Pastoribus exteriorem subjectionem*: animam vero esse ipsa Spiritus sancti dona interiora, nempe fidem, spem, & charitatem: adeoque Ecclesia juxta diversas illas partes exterior est & interior; visibilis & invisibilis: exterior & visibilis secundum corpus; invisibilis & interna secundum animam.

Observandum III. Ecclesiam hoc modo sumptam considerari posse vel adæquate secundum corpus & animam: sub qua consideratione essentialiter complectitur & professionem externam fidei, & internam Spiritus sancti charitatem, quæ duo consequenter explicari debent in ejus definitione, vel inadæquate, hoc est, vel secundum corpus, vel secundum animam. Si spectetur secundum animam, nihil aliud est quam Societas fidelium interna fide & charitate Christo conjunctorum: si autem secundum corpus, nihil aliud est, quam eorum Societas qui Christi fidem exterius profitentur, & iisdem Sacramentis, iisdemque Pastoribus utuntur: atque pro varia illa consideratione Ecclesiæ secundum animam vel secundum corpus, variæ leguntur apud Scriptores Ecclesiasticos Ecclesiæ definitiones, quas immerito nobis opponunt Novatores, quasi secum invicem pugnarent, quæ re ipsa non pugnant, quia variam Ecclesiæ partem exponunt.

Observandum IV. eorum qui sunt in Ecclesia hoc modo considerata, alios pertinere ad ejus corpus tantum; quales sunt hæretici occulti: alios ad animam tantum, qui fidem & charitatem interius retinent, sed vel nondum sunt Ecclesiæ Sacramentis initiati, ut Cathecumeni, vel sunt ab Ecclesiæ corpore exterius injuste præcisi: alios denique ad animam simul & corpus pertinere; & ex iis quidam ad animam Ecclesiæ perfecte pertinent, quales sunt ii qui internam fidem & charitatem simul jungunt cum externa fidei Christianæ professione, & participatione Sacramentorum; alii ad animam Ecclesiæ minus perfecte pertinent, quales sunt peccatores in quibus remanent fides & spes, & deest ipsa charitas. De his Bellarminus loco mox citato.

Observandum V. Ecclesiam vel triumphantem esse, vel hic in terris militantem: neque idcirco, ait Catechismus Conc. Trid. part. I. art. 9. n. 9. duas esse Ecclesias censendum est, sed ejusdem Ecclesiæ partes duas, quarum una antecessit & cælesti patria jam potitur; altera in dies sequitur, & contra immanissimos hostes, mundum, carnem, satanam dimicat; unde militans nuncupatur.

Militantis & visibilis Ecclesiæ definitionem hic quærimus.

Richerius Parisiensis Theologus in Apologia pro Gersonio, initio hanc pag. 1. toti Operi suo præfixit Ecclesiæ definitionem. *Ecclesia est Politia Monarchica, ad finem supernaturalem spiritualem instituta, regimine Aristocratico omnium*

nium optimo & naturæ convenientissimo temperata a summo animarum Pastore Domino Jesu Christo,

Verum ista definitio 1. videtur paullo involuta; 2. nullam facit mentionem professionis fidei, & communionis eorundem Sacramentorum, nec Romani Pontificis, qui Pastorum primus est ac caput; 3. non Ecclesiam, sed ejus dumtaxat regendi modum seu rationem definire videtur Richerius, quando ait eam esse *Politiam Monarchicam*: Politia enim Communitatem non tam apte denotat, quam gubernandæ Communitatis modum.

Alia igitur statuenda nobis est Ecclesiæ definitio: sit itaque

C O N C L U S I O.

Recte definitur Ecclesia: Cœtus hominum unius & ejusdem fidei Christianæ professione, & eorundem Sacramentorum communionem conjunctus, sub regimine legitimorum Pastorum, ac præcipue Romani Pontificis.

Launojus Epistola ad Nicolaum Gatinæum, quæ est in parte 8. hanc definitionem, congestis, ut assolet, bene multis SS. Patrum & aliorum Scriptorum testimoniis, impugnare conatur, tamquam novam & ante Bellarminum ac Canisium inauditam. Istud vero in ea definitione Launojum maxime offendit, quod mentionem faciat Pastorum a quibus regitur Ecclesia, præcipue autem Romani Pontificis, de quibus, ait, siluere, quotquot a Christo ad Conc. usque Tridentinum, & a Tridentino ad ætatem usque Bellarmini & Canisii, Ecclesiam definire aut describere. Istud enim Pastorum regimen, inquit Launojus, ad statum Ecclesiæ pertinet, non vero ad Ecclesiæ naturam & essentiam.

Nihilominus rectam esse ac retinendam adductam definitionem, Probatur 1. quia in Ecclesia Christi duo essentialiter requiruntur, unio scilicet eorum qui illam constituunt, & subordinatio seu dependentia eorundem ab iis qui societatem moderantur & regunt; cum enim in Scripturis Ecclesia vocetur Civitas, Domus, Regnum, Ovile, Corpus, non potest sub his titulis & imaginibus concipi sine unione membrorum & dependentia ab iis qui præstant: atqui in definitione adducta hæc duo explicantur, unio scilicet, quæ fit per eandem fidei professionem & eorundem Sacramentorum communionem: & subordinatio, per dependentiam a legitimis Pastoribus ac præcipue Romano Pontifice.

Præterea certum est, ut postea ostendemus, esse in Ecclesia activam judicii, doctrinæ, ac regiminis auctoritatem plane indefectibilem ac infallibilem: sed hæc auctoritas Laicis non competit: ergo Ministris a Deo institutis propria est, quos qui audit, Christum ipsum audit. Ergo concipi non potest nec recte definiri Ecclesia, sine illis Ministris legitimis, quorum jure divini primus & Caput est honore ac jurisdictione Romanus Pontifex. Hinc etiam non minus certum, esse in Ecclesia Pastores, qui doceant, & populum fidelem qui docendus est: de quibus Christus Matt. 18. v. 16. *Si te non audierit ... dic Ecclesiæ: si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi tamquam ethnicus & publicanus*: & Act. 20. v. 28. *Attendite vobis & universo gregi in quo vos posuit Spiritus sanctus regere Ecclesiam Dei*.

Probatur 2. quia illa definitio legitima est, quæ complectitur omnes partes Ecclesiæ, & ab ea removet quidquid ab ea est removendum: at-

qui

Tom. 8.
Ed. Pa-
ris. pag.
353. &
seq.

P. 414.

P. 419.

qui talis est prædicta definitio. Tria enim illa notantur, quorum si unum desit, non potest quis censerī de corpore & de gremio Ecclesiæ; scilicet professio fidei Christianæ, Sacramentorum communio, subiectio legitimis Pastoribus.

Defectu primæ conditionis, excluduntur omnes infideles & hæretici.

Defectu secundæ, excluduntur vel qui nunquam fuere ad communionem Sacramentorum admissi, quales sunt Catechumeni; vel qui per Ecclesiæ censuram ab eorundem communione sunt præcisi, quales sunt excommunicati.

Defectu tertiæ conditionis, excluduntur schismatici, qui tamen fidem habeant & Sacramenta, legitimo tamen Pastori non obtemperant, atque ideo foris extra Ecclesiam fidem profitentur, & Sacramenta recipiunt.

Probatur 3. quia nova non est, ut fingit Launojus, Ecclesiæ definitio aut descriptio, in qua mentio fiat Pastorum quibus regitur, & obtemperare debent fideles.

Edi. Ri- S. Cyprianus in Epistola 69. ad Pupianum. Illi, inquit, sunt Ecclesia,
galt. p. plebs Sacerdoti adunata, & Pastori suo grex adherens. Quibus paucis verbis
118. evertit sanctus Doctor præsentem Launoii traditionem. Pluribus vero ibidem urget necessitatem quæ omnibus fidelibus incumbit, subijciendi se legitimo Pastori. Scire debes, pergit, Episcopum in Ecclesia esse, & Ecclesiam in Episcopo; & si quis cum Episcopo non sit, in Ecclesiam non esse; & frustra sibi blandiri eos, qui cum Sacerdotibus Dei pacem non habentes, obrepunt & latenter apud quosdam communicare se credunt; quando Ecclesia, quæ Catholica est, scissa non sit, neque divisa, sed sit utique connexa, & coherentium sibi invicem Sacerdotum glutino copulata.

Tom. 8. Frustra vero notat Launojus S. Cyprianum de Ecclesia simpliciter &
Ep. pag. absolute non loqui, sed comparate, habito nempe respectu ad Ecclesiam Romanam, tempore schismatis, quando propter institutos simul Antistites duos, schisma excitatum fuerat. Tum quia id a vero alienum videtur: etsi enim occasione Ecclesiæ Romanæ illa scripserit S. Cyprianus, non tamen de Ecclesia Romana speciatim. Tum quia si occasione schismatis Romanæ Ecclesiæ, recte S. Cyprianus in definitione illius Ecclesiæ meminit unius ejus Pastoris; cur Bellarmino contra hæreticos, qui ab Ecclesia Catholica desciverant & Ecclesiasticam hierarchiam negabant, nefas fuit Ecclesiam Catholicam ita describere, ut subjectionis legitimis Pastoribus, ac præsertim S. Pontifici, mentionem faceret?

Nec juvat quod addit Launojus, subjectionem illam legitimis Pastoribus ad statum & conditionem Ecclesiæ præsentis, non ad ejus essentiam pertinere: namque ut jam observavimus, militantis in præsentī statu Ecclesiæ definitionem asserre nobis & ceteris Theologis animus est; vitiosa igitur non est mentio Pastorum legitimorum, in hac præsertim circumstantia qua scribebat Bellarminus. Cum enim Lutherani & Calvinistæ suis cœtibus Ecclesiæ descriptionem a plerisque Scripturibus Ecclesiasticis allatam accommodarent, necesse fuit ad distinguendam verorum fidelium Congregationem a Synagogis satanæ, ut aliquid adjungeretur, per quod ab illis posset discerni. Potuerunt alii Ecclesiam iis verbis definire quæ huic designandæ sufficerent; Bellarmino necesse fuit definitionem ponere, quam ejus adversarii suis Conventiculis adaptare non possent.

Aliis,

Aliis in locis passim inculcat S. Doctor, communionem cum Romano Pontifice & dependentiam ab eodem necessariam esse ad unitatem Ecclesiae conservandam. Lib. de unitate Ecclesiae, postquam retulit verba Christi ad S. Petrum Matth. 16. v. 18. & 19. & Joan. 21. v. 16. & 17. sic pergit: *Super illum unum aedificat Ecclesiam suam, & illi pascendas mandat oves* P. 189. *suas. Et quamvis Apostolis omnibus post Resurrectionem suam parem potestatem tribuat ... tamen ut unitatem manifestaret, unam Cathedram constituit, & unitatis ejusdem originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuit: & postea: Primatus Petro datur, ut una Christi Ecclesia & Cathedra una monstretur, & Epist. 45. ad Cornelium, de Cathedra Ecclesiae Romanae sic loquitur: Scimus nos hortatos eos esse, ut Ecclesiae Catholicae radicem & matrem agnoscerent ac tenerent: & Epist. 55. ad eundem, Cathedram Petri vocat Ecclesiam principalem, unde unitas Sacerdotalis exorta est.* Ibid. Pag. 59. Pag. 84.

Ante S. Cyprianum S. Irenaeus L. 3. adversus haereseos c. 3. successionis Pastorum in Ecclesia, praesertim vero Romana, mentionem facit. Postquam enim dixit, optimum inveniendae veritatis modum esse ipsam Traditionem Apostolorum in omnibus Ecclesiis manifestatam, & posse annumerari ipsos ab Apostolis institutos Episcopos, qui nihil unquam simile Haereticis docuerunt, addit: *Quoniam valde longum est omnium Ecclesiarum enumerare successiones; maximae & antiquissimae, & omnibus cognitae, a gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo Romae fundatae & constitutae Ecclesiae, eam quam habet ab Apostolis Traditionem & annuntiatam hominibus fidem, per successiones Episcoporum pervenientem usque ad nos indicantes, confundimus omnes eos, qui quoquomodo, vel per sibi placentia, vel vanam gloriam, vel per caecitatem & malam sententiam, praeterquam oportet colligunt. Ad hanc enim Ecclesiam propter potiorem principalitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est, eos qui sunt undique fideles, in qua semper his qui sunt undique, conservata est ea, quae ab Apostolis est, Traditio.* Deinde seriem & successionem Episcoporum Romanorum subjungit usque ad Eleutherium, qui tunc temporis sedebat; qua finita, sic concludit: *Hac ordinatione & successione, ea quae est ab Apostolis in Ecclesia Traditio, & veritatis praerogativa pervenit usque ad nos. Et est plenissima haec ostensio, unam & eandem vivificatricem fidem esse, quae in Ecclesia ab Apostolis usque nunc sit conservata, & tradita in veritate.* Ed. nov. p. 173. col. 2. Ibid. p. 176. col. 2.

Tertullianus L. de Praescriptoribus c. 31. referens argumenta quibus via praescriptionis errores haereticorum evertuntur, postquam istud statuit principium, id esse Dominicum & verum, quod sit prius traditum; id autem extraneum & falsum, quod sit posterius immisum. Ceterum, inquit, si quae audent interferere se atati Apostolicae, ut ideo videantur ab Apostolis traditae, quia sub Apostolis fuerunt, possumus dicere: *Edant ergo origines Ecclesiarum suarum: evolvant ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones ab initio decurrentem, ut primus ille Episcopus aliquem ex Apostolis, vel Apostolicis viris, qui tamen cum Apostolis perseveraverit, habuerit auctorem & antecessorem. Hoc enim modo Ecclesiae Apostolicae census suos deferunt: sicut Smyrnaeorum Ecclesia Polycarpum a Joanne collocatum refert: sicut Romanorum Clementem a Petro ordinatum iisdem. Perinde utique & ceterae exhibent quos ab Apostolis in Episcopatum constitutos Apostolicae seminis traduces habeant. Quibus verbis successionem Apostolicam in veris & Apostolicis Ecclesiis requirit Tertullianus, adeoque existimabat ad rationem verae Ecclesiae necessariam esse Pasto-* Ed. Rigalt. p. 213. B.

Pastorum legitimam successionem, iisque debitam obedientiam; quos, nisi Apostolis, aut Apostolicis viris succedant, tamquam legitimos & veros Christi sponsæ Ministros ac Pastores non agnoscit.

S. Optatus L. 2. contra Parmenianum, postquam descripsit dotes & characteres Ecclesiæ Catholicæ, subjungit & dependentiam a legitimis Pastoribus in quibus occurrit illa successio, & præsertim ab Episcopo Romano qui sedet in Cathedra Petri; & postea refert eos omnes qui a S. Petro usque ad Siricium hanc Sedem occupaverunt. *In qua una Cathedra, inquit, unitas ab omnibus servatur ... ut jam Schismaticus & peccator esset, qui contra singularem Cathedram alteram collocaret, & paullo post: Vestræ Cathedræ vos originem reddite, qui vobis vult sanctam Ecclesiam vindicare.*

T. 4. par. 2. p. 19. S. Hieronymum in Epist. ad Damasum: Ego, inquit, Beatitudini tuæ, id est, Cathedræ Petri, communionem confocior: super illam petram edificatam Ecclesiam scio. Quicumque extra hanc domum agnum comederit, prophanus est ... Non novi Vitalem, Meletium respuo, ignoro Paulinum, quicumque tecum non colligit, spargit.

S. Augustinus Epistola 55. alias 165. ad Generosum, inter argumenta quibus probat veram Ecclesiam non esse apud Donatistas, illud potissimum assert, quod petitur ex successione Episcoporum, præsertimque Romanorum, quorum quoque seriem texit a Petro ad Anastasium usque qui tunc temporis hanc regebat Ecclesiam. *In hoc ordine successionis, inquit, nullus Donatista Episcopus invenitur. Sed ex transverso ex Africa ordinatum miserunt, qui paucis præsidens Afris in Urbe Roma Montensium vocabulum propagavit.*

Hanc a Veteribus ad se transmissam doctrinam retinere posteriores Summi Pontifices: inter quos Gregorius IX. sæculo XIII. Epist. 198. Lib. 13. sic loquitur: *Licet plures populi in cultum sint Catholicæ fidei congregati, omnes tamen una consentur Ecclesia, dum uni Capiti Christi Vicario & B. Petri successorum cervice reverentiam exhibent. Reliqui vero qui ejusdem Capitis se non membra constituunt, quasi monstra sine capite in viam perditionis abscedunt: quia sicut nec Christus dividitur, nec in se Deitas separatur; sic etiam Christus ascendens in celum unum reliquit in terris Vicarium: sic necesse est ut ei omnium qui Christi esse cupiunt subdantur capita populorum. Sed nec ex hoc fratribus & Episcopis nostris debitum honorem subtrahimus, quos in partem sollicitudinis vocatos, vices Dei gerere minime dubitamus.*

Falso igitur asserit Launojus, Conciliorum, Patrum, tractatorum & Theologorum ac Jurisperitorum fuisse neminem, qui ante Canisum & Bellarminum in Ecclesia definienda vel describenda mentionem fecerit legitimorum Pastorum quibus illa regitur, & quibus obsequium a fidelibus debetur.

Dices 1. Manca est ac imperfecta adducta definitio, in qua nulla fit mentio fidei, spei & charitatis, in quibus tamen maxime posita est Ecclesiæ pars nobilior seu anima; atque definire Ecclesiam per sola exteriora ipsius attributa, perinde est ac si quis hominem per solum corpus definiret, multa facta mentione animæ seu rationis.

Resp. fidem, spem & charitatem essentielles quidem esse Ecclesiæ, & ad ipsius animam pertinere, quæ proinde præsupponuntur in definitione adducta: sed clare non exprimuntur, quia Theologis per eam definitionem animus est definire dumtaxat partem Ecclesiæ visibilem, seu societatem illam exteriorem quæ corpus Ecclesiæ dicitur, & constat ex-
terio-

teriori fidei professione, Sacramentorum participatione, & subiectione legitimis Pastoribus, quæ omnia continentur in nostra definitione. Neque urget exemplum quod adducitur: cum enim Philosophi hominem definiunt, totum, non partem ipsis definire sibi proponunt; unde omnino imperfecta foret ea definitio, in qua vel tantum corporis, vel animæ tantum fieret mentio. At, ut jam diximus, non totam Ecclesiæ essentiam, sed ejus dumtaxat partem exteriorem ac visibilem, seu corpus, adducta nostra definitione describere volumus; 2 qua absit ut virtutes excludamus, quas præsupponimus, etsi eas non exprimamus: quemadmodum in vulgata definitione hominis, quia dicitur animal rationale, non omnia quæ ad hominem essentialiter pertinent exponuntur; quippe qui non tantum ratione, sed & voluntate & libertate præditus sit, quarum tamen nulla mentio fit in pervulgata & communi apud Philosophos hominis definitione.

Instabis. Sequitur ex nostra definitione, eos qui ad animam Ecclesiæ non pertinent, quod nempe aut fide interiori, aut charitate sint destituti, posse dici Ecclesiæ membra: atqui hoc est absurdum; ergo, &c.

Resp. dist. maj. eos posse dici Ecclesiæ membra imperfecta, arida, mortua, concedo: perfecta, viventia, nego. Porro quicumque visibili societati fidelium colligatus est externa professione fidei, &c. si interius aut fide vera, aut charitate sit destitutus, ille membrum quidem est corporis Ecclesiæ, sed imperfectum, aridum, aut mortuum; cum interiori anima Ecclesiæ non informetur.

Instabis 2. Membrum mortuum non est verum membrum; quemadmodum corpus ab anima hominis separatum non est vere corpus hominis; ergo qui ad Ecclesiæ corpus dumtaxat pertinent tamquam membra mortua, vera non sunt Ecclesiæ membra.

Resp. membrum quod mortuum est, modo non fit a corpore hominis præcisum, esse verum hominis membrum, licet imperfectum: hominem vero non amplius existere, ubi anima separatur a corpore, quia nihil potest esse sine sua essentia; at corpus & anima constituunt hominis essentiam: ita quoque Ecclesia secundum se non potest esse sine corpore & anima, hoc est, sine professione fidei, Sacramentorum participatione & subiectione externa legitimis Pastoribus, sine fide & charitate interna, alioquin perire posset Ecclesia; quod est contra stabilitatem & perpetuitatem ipsi a Deo promissam: at fieri potest ut aliquod membrum Ecclesiæ sit sine anima Ecclesiæ; si nempe cohæreat & colligatum sit tantum cum corpore Ecclesiæ per externam communionem: quo casu, membrum quidem est imperfectum, aridum, mortuum; sed tamen membrum.

Dices 2. Hæreticorum societas habet & professionem fidei externam, & usum Sacramentorum, & subiectionem legitimis Pastoribus.

Resp. Jactant quidem Hæretici has Ecclesiæ suæ notas convenire; sed quam immerito suis locis demonstrabimus. Profitentur illi exterius fidem; sed non integram, nec fundamento certo & invariabili subnixam: habent Sacramenta; sed inutilia, sed non omnia: habent Pastores; sed non Apostolicos & legitimos. Quilibet legitimus Pastor debet habere missionem vel ordinariam, vel extraordinariam; at postea ostendemus Pastores Reformatorum utraque caruisse. Carent etiam suc-

cessione non interrupta; quæ requiritur in omni missione ordinaria: quia scilicet ubi semel extincta est, per seipsam nasci & excitari non potest, nisi Deus extraordinarie novum missionis & successionis fontem fuscitaverit.

A D D I T I O.

(*)

„ **D**ices 3. cum Richerio: Ecclesia est *politia Monarchica ad finem supernaturalem spirituales instituta, regimine aristocratico, quod omnium optimum & naturæ convenientissimum est, temperata a summo Pastore Domino nostro.*

„ Resp. cum Charlasio de Libert. *Eccles. Gallic. lib. 9. cap. 2.* hanc Richerii definitionem in multis peccare. Primo enim incertum est, quid Auctor intendat definire. Nam Ecclesiæ nomine universos fideles cujuscumque sexus, status aut gradus complexi videtur *numero primo*, ubi Ecclesiam, cui convenire ait totam jurisdictionem Ecclesiasticam primario, proprie, ac essentialiter, distinguit a Romano Pontifice, atque aliis Episcopis, quibus illam facultatem nonnisi instrumentaliter, ministerialiter, & quoad executionem tantum concedit, & luculentius *numero primo*, ubi Ecclesiam explicat de *cætu fidelium, sive de Christiana Republica, cujus unicum, & solum caput, ac fundamentum essentialiter est Christus Dominus.* Et adhuc magis expresse in fine numeri quarti, ubi Ecclesiam sic explicat, *idesit universos Christianos: numero autem secundo, Ecclesiam ad solum ordinem Hierarchicum, Episcopali, & Sacerdotali ordine constantem, restringere videtur; aliquando autem, ut num. 15. & seqq. modo unum, modo alterum indiscriminatim significat.*

„ Secundo non Ecclesiam, sed ejus regendæ rationem definire videtur Richerius, quando ait, quod est *politia Monarchica.* Politia enim communitatem, non tam apte denotat, quam gubernandæ communitatis modum.

„ Tertio Monarchiam Ecclesiasticam explicat respectu Christi. Statim enim post definitionem, de ipso addit; *Qui Rex est, Monarcha, Dominus absolutus, Fundator, Petra, & caput essentialiter Ecclesiæ; ac absolutum, sive pure Monarchicum in eam habet imperium.* Quasi vero possit aliquod regimen etiam Aristocraticum, aut Democraticum, non esse Monarchicum in eo sensu, cum universus mundus, etiam prout complectitur Angelos, unicum habeat Rectorem, Deum, qui est Dominus absolutus, Creator, Conservator, Gubernator, Rex, Monarcha, absolutum in omnia imperium obtinens. Sed, dum de politiarum differentia tractatur, quæritur, quis sit communitatis Rector immediatus, ac intra communitatem ipsam, an unus, an plures? Dum igitur de politia Ecclesiastica est quæstio, a quo visibilis Ecclesia visibiliter regatur, inquiritur. Itaque perperam concludit Richerius; *Istinc vero inducimus, hunc fidei articulum, credo unam Sanctam Ecclesiam Catholicam, esse veritatis sempiternæ: propterea quod lege Evangelica stante, Christus divorcium cum Ecclesia sponsa facere non potest.* Si enim unitas Ecclesiæ ab unitate ejus Sponsi Christi dumtaxat peteretur,

„ ruc-

„ ruerent argumenta Sanctorum Patrum adversus Schismaticos: isti enim
 „ a Christo nequaquam recedere se profitebantur, sed vel a Romano
 „ Pontifice, vel ab Ecclesia, cujus erat ipse caput visibile. Quamobrem
 „ illi etiam, qui Romani Pontificis dignitatem, & auctoritatem minus
 „ explicuisse videntur, B. Petro, & ejus Successoribus primatum a Chri-
 „ sto collatum docent ad constituendam in Ecclesia unitatem, & tol-
 „ lendam Schismatis occasionem. Nec obstat, quod objicit Richerius,
 „ Sedem Apostolicam aliquando tres, aliquando septem annos vacasse.
 „ Non enim tanta est capitis moralis, quanta naturalis necessitas. Re-
 „ secto capite naturali, ne uno quidem momento corpus vivere potest:
 „ at vero non perit corpus civile, deficiente Rectore; imo nec statum
 „ suum proprie amittit. Mortuo enim Imperatore, vel Rege per ele-
 „ ctionem creari solito, non statim desinit Monarchia, sufficit enim
 „ quod communitas per Imperatorem aut Regem gubernari soleat, ut
 „ ejus politia Monarchica censeatur, & dicatur; etiam in illo inter-
 „ vallo inter prioris Imperatoris, vel Regis mortem, aut destitutio-
 „ nem, ac novi electionem, seu institutionem.

„ Quarto. Inconsequenter addit Richerius, politiam Monarchicam,
 „ qua desinit Ecclesiam, esse regimine Aristocratico temperatam. Si
 „ enim Monarchiam intelligit respiciens ad Christum Monarcham, in-
 „ congruenter illius potestatem regimine Aristocratico temperatam di-
 „ cit. Ejus enim auctoritati obsequuntur, non eam temperant ejus mi-
 „ nistri. Si Romanum Pontificem Monarcham esse sensit, incongruenter
 „ etiam locutus est. Nam si tota jurisdictio Ecclesiastica primario,
 „ proprie, ac essentialiter Ecclesiae convenit: Romano autem Pontifici,
 „ atque aliis Episcopis instrumentaliter, ministerialiter, & quoad exe-
 „ cutionem tantum, sicut facultas videndi oculo, quemadmodum *num.*
 „ primo scripsit Richerius, politia Ecclesiastica, nec Monarchica est,
 „ nec Aristocratica, imo nec proprie Democratica. Ecclesia enim ex
 „ Clericis, & laicis, ex viris, & mulieribus constat; atque adeo, ma-
 „ gis proprie Pantocratica, vel saltem Democratica, regimine Aristo-
 „ cratico temperata diceretur: siquidem Summus Pontifex est *caput mi-*
 „ *nisteriale*, vel symbolicum, ac quasi figurativum duntaxat: plenitudo
 „ autem jurisdictionis in Ecclesia residet.

(*)

A R T I C U L U S III.

De auctore & antiquitate Ecclesiae.

Quis sit Ecclesiae auctor.

Quatuor Ecclesiae causae ab Apostolo designantur Ephes. 5. v. 25. 26.
 & 27. Efficiens, his verbis, *Christus qui seipsum tradidit pro ea*. Ma-
 terialis, Fideles, quos Apostolus ipso Ecclesiae vocabulo designat.
 Formalis, conjunctio ipsa fidelium inter se, & cum Christo tamquam
 capite; quae quidem unio tribus praesertim nodis stringitur, scilicet
 ejusdem fidei professione, eorumdem Sacramentorum participatione, &
 ejusdem regiminis auctoritate. Finalis duplex, proxima, Ecclesiae & eo-
 rum

rum qui ad illam pertinent sanctificatio ; remota , adeptio salutis & felicitatis æternæ . Utamque declaravit Apostolus his verbis : *Ut sanctificaret illam ... Ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam , non habentem maculam aut rugam* . Non immoramur in illis causis fufius exponendis ; nulla etenim hic occurrit momenti alicujus difficultas , nisi forte circa causam efficientem , quo pacto scilicet Christus fit ac dicatur auctor Ecclesiæ , qua potestate , an independentiæ & auctoritatis , an excellentiæ & ministerii principalis : quod ut explicetur , fit

C O N C L U S I O .

Solus Deus est auctor Ecclesiæ , potestate independentiæ & supremæ auctoritatis ; & solus Christus potestate excellentiæ & ministerii principalis .

Duæ sunt partes .

Prima pars probatur : 1. quia omnium universim hoc modo operator est Dominus , & quidem solus ; 2. quia hoc etiam titulo Ecclesia speciatim Dei esse dicitur , ut legere est Act. 20. ver. 28. *Attendite vobis , & universo gregi in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei* ; 3. quia illius dumtaxat esse potest instituire Ecclesiam auctoritate suprema , cujus est independenter a quocumque alio homines ordinare ad finem sanctificationis per gratiam , & salutis per gloriam : atqui istud solius Dei est . Psalm. 83. v. 12. *Gratiam & gloriam dabit Dominus* ; & Job 14. ver. 4. *Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine ? Nonne tu qui solus es ?* Solius etiam Dei est præscribere Ecclesiæ media necessaria & accommodata ad suum finem , tum gratiæ , tum gloriæ , obtinendum .

Secunda pars probatur . Tum quia Christus est auctor fidei & Sacramentorum , in quibus fundata est Ecclesia : fidei quidem , Hebr. 12. v. 2. *Aspicientes in auctorem fidei & consummatorem Jesum , qui propositio sibi gaudio sustinuit crucem , confusione contempta* . Sacramentorum vero ; quia , sicut passim observat S. Aug. quando dormivit Christus in Cruce , implebat id quod significatum fuerat in Adam , cui , cum dormiret , detracta est costa , & inde Eva formata . Sic Dominus cum dormiret in Cruce , lancea latus ejus apertum fuit , ex quo Sacramenta fluxerunt , unde facta est Ecclesia . Ergo est auctor Ecclesiæ , & quidem per potestatem excellentiæ & ministerii principalis : ipsi etenim in quantum homo est , major convenire non potest , nec alia ratione auctor fuit Sacramentorum , sicuti docent vulgo Theologi .

Quæres an etiam dici possint homines concurrisse ad fundandam & instituendam Ecclesiam .

Resp. dici posse concurrisse in genere causæ ministerialis inferioris . Tum quia revera quorundam hominum , scilicet Apostolorum , ministerio Deus uti voluit ad fundandam Ecclesiam a se institutam , nempe quantum ad executionem institutionis ejusdem Ecclesiæ : hinc dicuntur Apostoli fundamenta Ecclesiæ , Psal. 86. v. 1. *Fundamenta ejus in montibus sanctis* , videlicet Sanctis Apostolis , ut vulgo explicant SS. Patres & Interpretes sacri . Tum quia diserte profitetur Apostolus , se fundamentum

posuisse illius ædificii spiritualis apud Cor. *Secundum gratiam quæ data est mihi*, inquit, *ut sapiens architectus fundamentum posui*; quod quidem postea affirmat non aliud esse a Christo. Ita 1. Cor. 3. ver. 10. & 11. Tum quia Eph. 2. v. 20. Prophetæ & Apostoli Ecclesiæ & mystici Templi fundamenta dicuntur. *Superædificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum*.

Neque est quod dicas, inde sequi plura esse fundamenta Ecclesiæ, quod est contra Apostolum negantem aliud posse poni fundamentum præter Christum. 1. Cor. 3. v. 11.

Namque aliter Christus, aliter Apostoli, aliter Prophetæ fundamentum Ecclesiæ appellantur. Christus est fundamentum primum: tum quia eam Sanguine suo acquisivit ac sanctificavit: tum quia fides in Christum absolute necessaria est, sine qua salus æterna obtineri nunquam potest. *Neque enim aliud nomen est sub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri*. Act. 4. v. 12. Apostoli autem & Prophetæ fundamenta dicuntur secundaria Ecclesiæ, in quantum doctrinam salutis de Christo Salvatore divinitus acceptam hominibus annunciarunt: Prophetæ quidem, obscurius; Apostoli autem manifestius & plenius: Prophetæ fundamenta sunt minus proxima; Apostoli autem propinquiora. Hinc in Symbolo Ecclesia ab Apostolis dicitur Apostolica, non vero a Prophetis Prophetica.

Quæres iterum an dici possit Sacramenta in genere causæ efficientis & instrumentalis concurrisse ad ædificationem & formationem corporis Ecclesiæ.

Resp. affirmative: sunt enim signa visibilia a Christo divinitus instituta, quibus societas populi Christiani coadunatur; eaque tam necessaria sunt ad communionem & societatem inter homines devinciendam, ut propterea dictum fuerit a S. Aug. Lib. 19. contra Faustum Manichæum cap. 11. *in nullum nomen Religionis, seu verum, seu falsum, coadunari homines posse, nisi aliquo signaculorum vel Sacramentorum visibilium consortio colligentur*.

T. 8. p.
319. E.

Origo & antiquitas Ecclesiæ.

Huic quæstioni locum dedere multi e SS. Patribus & Scriptoribus Ecclesiasticis, qui etsi fateantur Christum primum esse, essenziale ac præcipuum Ecclesiæ fundamentum, nihilominus extitisse ante Christum Christianos, veramque Ecclesiam, non raro profitentur. Ut autem intelligatis quo sensu id ab ipsis dictum fuerit,

Observandum I. Ecclesiam considerari posse tribus modis.

1. Secundum latissimam significationem, prout nempe dicit multitudinem quamdam ex Angelis, sanctis hominibus, & fidelibus constitutam: quo sensu S. Aug. scribens in Pl. 36. ait: *Ex omnibus fidelibus & Angelis fieri unam Civitatem sub uno Rege, unam quamdam Provinciam sub uno Imperatore*.

T. 4. p.
284. G.

2. Secundum minus latam significationem, quatenus nempe dicit multitudinem omnium fidelium tam veteris quam novi Testamenti; atque ut quis hoc modo fidelis dicatur, sufficit fides in Christum simpliciter, abstrahendo ab explicita vel implicita, a Christo sive nascituro, sive nato, morituro vel mortuo.

3. Secundum strictam significationem, prout scilicet est societas eorum qui fidem habent in Christum jam natum & passum, consummatis omnibus redemptionis humanæ Sacramentis & Mysteriis.

Observandum II. hic non agi de Ecclesia secundum primam, vel tertiam considerationem, sed juxta secundam; & de ea duo quaruntur:

Primum, Num Ecclesia hoc modo sumpta Christum antecesserit, & ita floruerit in antiquo Testamento, ut illius temporis fideles veri fuerint Christiani?

Secundum, Quandonam inceperit illa Ecclesia, & in quo primum exordium sumpsisse verisimiliter asseri possit? An in Adamo, vel Abele, &c.

PRIMA CONCLUSIO.

Ecclesia Christi non tantum natalem Christi antecessit, sed etiam ita floruit tempore legis naturæ & scriptæ, ut tunc temporis veros extitisse Christianæ Religionis cultores asseri merito possit.

Probatur 1. quia illi vere fuere Christiani, qui Christianum vitæ genus & institutionem sequebantur, qui Christum venturum cognoverunt, qui Christiano, non Judaico more vivebant: atqui tales fuisse fideles in lege naturali & scripta, fatetur & docet Eusebius Lib. 1. Hist. c. 4. *Verum*, inquit, *tametsi absque controversia novelli sumus, & hoc novum certe Christianorum nomen nuper omnibus innotuit; sectam tamen rationemque vivendi non recens a nobis compositam, sed jam inde a primo (ita ut dicam) conditu generis humani, ex notionibus a natura insitis, ab hominibus Deo acceptis institutam atque excultam fuisse, sic demonstrare conabimur.*

Postquam autem antiquis Patriarchis Christum cognitum fuisse scripsit, quippe qui visus fuerit Abrahamo; qui responsum dedit Isaac; qui locutus est cum Jacob, cum Moyse, & aliis deinceps Prophetis, concludit, Religionem, quæ ab antiquis illis viris exculta fuit, & nuper per Christi doctrinam & prædicationem patefacta, esse omnium primam & antiquissimam. Et L. 1. Demonstrationis Evangelicæ c. 5. docet Moyse & antiquis illis viris qui Deo chari fuerunt, Christum notum fuisse. *Sed nec minus*, inquit, *Dei Verbum, quem Christum appellare nos consuevimus, illis cognitum fuisse quam nobis, sacrarum Litterarum testimonio ostensum est. Ad-* ditque Lib. 6. Christiano more illos vixisse, non Judaico.

Probatur 2. quia illi pertinent ad Ecclesiam Christi, qui salutem æternam non sunt assecuti nisi per fidem in Christum; & quorum eadem plane fuit fides ac nostra, idem caput Christus: atqui inter viros justos qui tempore legis naturæ & scriptæ floruerunt, nullus æternam salutem consequutus est nisi per fidem in Christum; atque eorum eadem plane fuit fides ac nostra, idem quoque caput Christus.

I. Salvi facti sunt per fidem in Christum: ita expresse docet S. Aug. Epist. 187. alias 57. ad Dardanum, cap. 11. nu. 34. ubi postquam dixit voluisse Christum Mediatorem nostrum, ut Sacramentum regenerationis nostræ manifestum esset, addit: *Erat autem antiquis justis aliquod occultum, cum tamen & illi eadem fide salvi fierent, quæ fuerat suo tempore revelanda.*

Et Epist. 190. alias 157. quæ est ad Optatum, c. 2. n. 8. diserte docet neminem saluum factum fuisse, seu ante, seu post Incarnationem, nisi per fidem in Christum. *Profecto*, inquit, *quod scriptum est, non esse aliud nomen sub celo, in quo oporteat nos salvos fieri, ex illo tempore valet ad salvandum genus humanum, ex quo in Adam vitiatum est genus humanum. Sicut enim in Adam*

omnes

omnes moriuntur, ita in Christo omnes vivificabuntur. Quia sicut in regno mortis, nemo sine Adam; ita & in regno vitæ, nemo sine Christo.

II. Eorum etiam fuit eadem fides ac nostra: ita S. Aug. Epist. 102. ^{ib. pag. 277. C.} alias 49. qu. 2. n. 12. Sicut nos, inquit, in eum credimus & apud Patrem manentem, & qui in carne jam venerit: sic credebant in eum antiqui, & apud Patrem manentem, & in carne venturum. Nec quia pro temporum varietate nunc factum annuntiatur, quod tunc futurum prænnunciabatur, ideo fides ipsa variata, ^{ib. p. 629} vel salus diversa est. Idem docet Epist. 187. jam citata: Illi credebant, ^{G.} inquit, Incarnationem futuram, nos autem credimus factam.

III. Idem etiam caput fuit Christus, ut docet S. Aug. concione 3. in Psal. 36. Omnes, inquit, qui ab initio sæculi fuerunt iusti, caput Christum habent. ^{T. 4. pag. 284. E.} Illum enim venturum esse crediderunt, quem nos venisse jam credimus; & in ejus fide & ipsi sanati sunt, in cuius & nos: ut esset & ipse totius caput Civitatis Jerusalem.

Probatur 3. quia eadem fuit Ecclesia apud antiquos fideles ante Christum natum, quæ est apud nos post Christum natum; ergo fuit ante Christum Ecclesia.

Antec. probatur ex S. Augustino Serm. 4. de Jacob & Esau, alias 44. ^{T. 5. pag. 16. A.} de diversis. Ecclesiam, inquit, accipite, non in his solis qui post Domini adventum & nativitatem esse cœperunt Sancti; sed quotquot fuerunt Sancti, ad ipsam Ecclesiam pertinent.

Et in Psal. 128. non procul ab initio. Numquid, ait, modo? Olim est ^{T. 4. pag. 1446. A.} Ecclesia: ex quo vocantur Sancti, est Ecclesia in terra. Aliquando in solo Abel Ecclesia erat, & expugnatus est a fratre malo & perfido Cain. Aliquando in solo Enoch Ecclesia erat, & translatus est ab iniquis. Aliquando in sola domo Noe Ecclesia erat, & pertulit omnes qui diluvio perierant, & sola arca natavit in fluctibus, & evasit ad siccum. Aliquando in solo Abraham Ecclesia erat, & quanta pertulit ab iniquis, novimus. In solo filio fratris ejus Loth, & in domo ejus in Sodomis Ecclesia erat, & pertulit Sodomorum iniquitates & perversitates, quousque eum Dominus de medio ipsorum liberavit. Cœpit esse & in ipso populo Israel Ecclesia, pertulit Pharaonem & Egyptios. Cœpit & in ipsa Ecclesia, idest, in populo Israel numerus esse Sanctorum: Moyses & ceteri Sancti pertulerunt iniquos Judæos, populum Israel. Ventum est & ad Dominum nostrum Jesum Christum, prædicatum est Evangelium, dixit in Psalmis, Annuntiavi & locutus sum, multiplicati sunt super numerum.

Idem docet S. Greg. Magnus hom. 19. in Evangelia quæ est de parabola patrisfamilias mittentis operarios in vineam suam, ubi postquam universalis & in terra peregrinantis Ecclesiæ durationem per ætates quinque distinxit, nempe ab Adam usque ad Noe; a Noe usque ad Abraham; ab Abraham usque ad Moysen; a Moysen usque ad adventum Christi; ab adventu Christi usque ad finem mundi, Quis, inquit, patrisfamilias similitudinem rectius tenet, quam Conditor noster... qui habet vineam, ^{Ed. nov. T. 1. p. 1510. C.} universalem scilicet Ecclesiam, quæ ab Abel iusto usque ad ultimum electum qui in fine mundi nasciturus est, quot Sanctos pertulit, quasi tot palmites emisit?

Denique Christus omni tempore, etiam in ipsa prima hominis ex limo formatione, primum ac maximum fuit fidei ac Religionis objectum. Quodcumque enim limus exprimebatur, belle ait Tertullianus, Christus cogitabatur homo futurus. ^{Lib. de resurr. carnis c. 6. pag. 328. D.}

SECUNDA CONCLUSIO.

Probabiliter dici potest, Ecclesiam sensu exposito, initium habuisse in ipso Abel.

Probatur 1. quia sic innuere videtur Apostolus Hebr. 11. ver. 4. ubi fidem Patrum veteris Testamenti commendans; incipit ab Abel his verbis: *Fide plurimam hostiam Abel quam Cain obtulit Deo per quam testimonium consecutus est esse justus*. Cur autem istam commendationem tum fidei, tum fidelium, ac proinde ipsius Ecclesiæ enumerationem incipit Apostolus ab Abel, Adamo prætermisso? nisi quia de ipso, postquam peccavit, nihil exitium narrat Moyses in Genesi; hinc nec ab ipso fidelium & Ecclesiæ initium ducere voluit Apostolus.

Probatur 2. Tum quia Abel omnium primus aliquo certissime signo sensibili Deum coluisse legitur, eo, quem oportebat, pietatis ac Religionis sensu, ut Deo probaretur & placeret. Id enim de ipso præsertim testatur Scriptura Gen. 4. v. 4. *Respexit Dominus ad Abel, & ad munera ejus*. Tum quia conveniens fuit ac consentaneum, ut Ecclesia, quam in Symbolo Sanctam profiteamur, ab eo inciperet, in quo primum inter homines sanctitas & innocentia sine interruptione perseveravit, in signum sanctitatis quæ in Ecclesia Christi nunquam omnino esset defectura: atqui primus omnium talis fuit Abel, non autem Adam & Eva, quos constat excidisse a justitia & sanctitate in qua conditi fuerant. Hinc non tantum justus dicitur Abel, sed etiam veluti justorum primus commendatur a Christo Matth. 23. v. 35. *Ut veniat, inquit, super vos omnis sanguis justus, qui effusus est super terram, a sanguine Abel justi, usque ad sanguinem Zachariæ filii Barachiz, quem occidistis inter Templum & altare*.

Tum quia Abel fuit typus & figura Christi & Ecclesiæ: fuit enim pastor, virgo, & martyr, ut observant Sancti Patres; sicque triplex etiam representavit genus hominum qui sunt in Ecclesia, scilicet, Pastorum, Virginum & Martyrum: eorum enim dux fuit & antesignanus.

Probatur 3. ex S. Augustino, Enarrat. in Psal. 142. n. 3. loquens de Civitate Dei, idest, Ecclesia, sic habet: *Hæc Civitas initium habet ab ipso Abel, sicut mala Civitas a Cain*.

T. 4. pag.

1589. F.

T. 1. pag.

1510. C.

Idem docet S. Greg. Magn. hom. 19. in Evangelia ubi ait, *Ecclesiam incipere ab Abel justo, usque ad ultimum electum qui in fine mundi nasciturus est*.

Solvuntur Objectiones.

Objicies 1. contra primam Conclusionem. Ante adventum Christi eadem non fuit Veterum fides, ac nostra, imo nulla fuisse videtur. Nam Apostolus Galat. 3. ver. 23. & 24. ait: *Prius autem quam veniret fides, sub Lege custodiebamur conclusi, in eandem fidem quæ revelanda erat*. Itaque Lex pædagogus noster fuit in Christo, ut ex fide justificemur: at ubi venit fides, jam non sumus sub pædago. Ergo ante adventum Christi non erat fides, nec consequenter Ecclesia, quæ sine fide stare non potest, siquidem est ipsa met fidelium collectio.

Resp. dist. ant. eadem non fuit Veterum fides, ac nostra, quantum ad modum, concedo: quantum ad substantiam, nego. Non fuit, inquam, eadem.

eadem Veterum fides quantum ad modum, tum ex parte objecti, tum ex parte actus & modi credendi: 1. non fuit eadem ex parte objecti: quia licet idem fuerit & sit fidei objectum, nempe Christus Mediator Dei & hominum, alia tamen fuit ejusdem objecti conditio respectu antiquorum sub veteri Testamento, alia respectu nostri in Lege Evangelica: illi enim credebant in Christum nasciturum, moriturum; nos autem credimus in Christum natum, mortuum; 2. eadem non fuit ex parte actus & modi credendi: nam antiqui quamdiu fuerunt sub nube veteris Testamenti, ad fidem in Christum explicitam non tenebantur, sed sola ipsis sufficiebat implicita, quia nondum venerat tempus manifestationis & fidei magis evolutæ: quoad substantiam vero eadem apud Veteres fides fuit cum nostra. *Ante adventum Domini nostri Jesu Christi*, ait S. Aug. Tr. 45. in Joan. *quo humilis venit in carne, præcesserunt Iusti, sic in eum credentes venturum, quomodo nos credimus in eum qui venit. Tempora variata sunt, non fides. Quia & ipsa verba pro tempore variantur, cum varie declinantur: alium sonum habet, venturus est; alium sonum habet, venit; mutatus est sonus, venturus est, & venit: eadem tamen fides utrosque conjungit, & eos qui venturum esse, & eos qui eum venisse crediderunt.*

T. 3. par. 2. p. 597.
B. F.

Objicies 2. Ecclesia fundata est a Christo Domino super ipsam Petri confessionem, ut patet ex his Christi verbis Matth. 16. v. 18. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Ergo non erat ante Christi adventum. Hinc S. Aug. in Psal. 147. dicit, *Ecclesiam incœpisse ab Jeru. salem, atque hinc extendi ad omnes nationes; & in I. Epist. S. Joann. dicit, ibi inchoatam esse Ecclesiam, ubi venit de Cælo Spiritus Sanctus, & implevit in uno loco sedentes centum viginti.*

T. 4. p. 1665. E.
T. 3. par. 2. p. 837.
G.

Respond. disting. conseq. ergo non erat Ecclesia eo modo quo nunc est, quatenus nempe credit in eum, qui jam venit & passus est, concedo: non erat Ecclesia simpliciter, quantum ad substantiam & fidem in Christum venturum, tametsi nondum explicitam & evolutam, nego. Unde Matth. 21. v. 9. dicitur, quod turbæ quæ præcedebant & quæ sequebantur clamabant, dicentes: *Hosanna filio David, benedictus qui venit in nomine Domini.* Qua in re, ut observat S. Hier. ostendit utrumque populum, & qui ante Evangelium, & qui post Evangelium Domino crediderunt, consona fessum confessionis voce laudare: Illi quidem de Christo venturo clamaverunt, isti autem laudantes clamant de adventu Christi jam adimpleto. Quapropter verba quæ referuntur apud S. Matth. cap. 16. intelligenda sunt de Ecclesia stricte sumpta, prout nempe constat ex his fidelibus qui tenentur credere in Christum fide explicita: quo sensu ædificatur quotidie Ecclesia Christi, quoties de novo aliqui ipsi per fidem incorporantur. Similiter solvenda sunt quæ ex S. Augustino proferuntur testimonia.

T. 4. par. 1. p. 95.

Objicies 3. Si fuisset Ecclesia Christi in antiquo Testamento, possent etiam Veteres appellari Christiani: attamen nomen hoc primum auditum fuit post Christi Ascensionem, cum nempe Antiochiæ Discipuli primum cognominati sunt Christiani.

Resp. licet non fuerint appellati Christiani, reipsa tamen eos Christianos fuisse, ut diserte docet Euseb. Lib. 1. Hist. cap. 4. *Nam cum Christiani nomine, inquit, nihil aliud significetur, quam vir qui per Christi cognitionem atque doctrinam, modestia, justitia, tolerantia, fortitudine & pietatis cultusque*

Pag. 15
D.

tusque unius qui super omnia est, Dei professione ornatus est; hæc omnia Veteres illi non minus studiose quam nos excoluerunt.

T. 10. p.
454. B.

Idem expresse docet S. Augustinus L. 3. ad Bonifacium contra duas Epistolas Pelagianorum c. 4. Eadem igitur fides est, inquit, & in illis qui nondum nomine, sed re ipsa fuerunt antea Christiani, & in istis, qui non solum sunt, verum etiam vocantur, & in utrisque eadem gratia per Spiritum sanctum.

Instabis 1. Veri Christiani debent esse sub gratia, nihil enim magis Religioni Christianæ proprium est ac singulare, quam gratia, Joan. i. v. 17. Lex per Moysen data est, gratia & veritas per Jesum Christum facta est. At Veteres illi non erant sub gratia, sed sub Lege.

Resp. nego Veteres illos justos proprie sub Lege fuisse: nam proprie sub Lege esse dicuntur, vel qui servitute Legis Mosaicæ premuntur, gratia Dei, quam non agnoscunt, ad eam implendam non adjuti; vel ii certe in quibus peccatum dominatur, juxta Apostolum Rom. 6. v. 14. Peccatum enim, inquit, vobis non dominabitur; non enim sub Lege estis, sed sub gratia. At Veteres justi neutro modo erat sub Lege: non primo, quia licet Legis Mosaicæ præceptis adstricti essent, justitiam tamen a Lege non expectabant, sed tantum a fide Christi venturi. Non secundo, cum ipsi non servirent peccato: ex quo sequitur Veteres illos sub gratia potius fuisse quam sub Lege; adeoque ad novum Testamentum magis pertinuisse quam ad vetus, sicut diserte tradit S. Aug. L. 3. contra duas Epistolas Pelagianorum c. 4. ubi ait, Abraham, Moysen, David, omnesque veteres justos filios fuisse promissionis & gratia, non ex Lege, sed ex promissione; heredes Dei, coheredes autem Christi. Et postea, cum probasset Decalogi præcepta ad Christianos etiam pertinere, hoc discrimen statuit inter modum quo ea observant, tum quia vere pertinent ad novum Testamentum & sunt sub gratia, tum quia pertinent ad vetus & sunt sub Lege quamvis tempore novi Testamenti vivant, quod nempe sub Lege positi hæc adimpleant vel cupiditate adipiscendi terrenam felicitatem, vel timore amittendi... Qui vero sub gratia positi sunt, agant spe bonorum, non carnalium, sed spiritualium; non terrenorum, sed celestium, & præcipue credant in mediatorem, per quem sibi non dubitant & Spiritum gratia subministrari, ut bene ista faciant, & ignosci posse, cum peccant.

ib. pag.
453. D.
ibid. E.

Instabis 2. Illi non sunt sub gratia, qui Christi capiti non cohærent tamquam ipsius membra: atqui justis veteris Testamenti Christo non cohærebant tamquam ipsius membra, si quidem membra non sunt ante capitis productionem, Veteres autem illi fuerunt ante Christum, qui est caput Ecclesiæ.

Resp. nego min. Namque, ait S. Augustinus L. de catechizandis rudibus c. 19. omnes Sancti qui ante Domini nostri Jesu Christi nativitatem in terris fuerunt, quamvis ante nati sunt, tamen universo corpori, cujus ille caput est, sub capite cohæserunt: per fidem scilicet aliaque veræ Religionis pia exercitia.

Ad probationem distinguo: Membra non sunt ante capitis productionem, membra corporis naturalis, concedo: membra corporis mystici, quod est Ecclesia, nego. Caput corporis mystici quod est Ecclesia, nempe Christus, est ab æterno in sinu Patris, licet novum existendi modum obtrineat in sinu Virginis Matris. Imo etiam secundum naturam humanam dici potest esse ab æterno, in divina nimirum predestinatione: quo sensu dicitur Agnus occisus ab origine mundi; quia nempe quotquot justi extiterunt ab origine mundi

& salvi facti sunt, pretio Sanguinis ipsius ac merito gratiam & salutem sunt assecuti; atque hoc modo ipsi tamquam capiti adhaerunt.

Instabis 3. Unitas Religionis reperitur potissimum ex participatione eorumdem Sacramentorum: atqui Patres veteris Testamenti non habuerunt eadem cum nobis Sacramenta, neque idem sacrificium: ergo, &c.

Resp. disting. min. & habuerunt alia tum Sacrificia, tum Sacramenta suis temporibus convenientia, concedo: nec habuerunt, nego. At ex S. Aug. Ep. 102. non mutatur Religio, licet varia sint, & subinde mutantur Sacramenta & sacrificia, modo scilicet eundem fidei spiritum habeant, & ejusdem Mediatoris Sanguine redempti sint. T. 2. p. 281.

Deinde dici potest Veteres non habuisse quidem eadem Sacramenta quoad signa exteriora; habuisse tamen eadem quoad rem significatam, Ita S. Aug. Tract. 26. in Joan. n. 12. *Sacramenta illa inquit, in signis diversa sunt, sed in re quae significatur, paria sunt: & Tract. 45. Bibebant de spiritali eos sequente petra; petra autem erat Christus. Videte ergo, fide manente, signa variata: & postea: Si speciem visibilem intendat, aliud est: si intelligibilem significationem, eundem potum spiritalem biberunt:* T. 3. par. 2. p. 498. f. 1b. pag. 598. D. Ibid.

Instabis 4. Veris Christianis promissa est aeterna felicitas: atqui Sanctis veteris Testamenti promissa non fuit felicitas aeterna, sed tantum temporalis, ut patet ex S. Augustino, Enarratione in Ps. 73.

Resp. distinguo minorem: non fuit promissa felicitas aeterna, ut praemium quod pertineret ad vetus Testamentum, concedo: ut praemium proprium novi Testamenti, nego. Sed quia propter fidem in Christum pertinebant illi ad novum Testamentum, iis quoque promissa fuit felicitas aeterna; quae beneficium est novi Testamenti plane singulare. *Quando felicitatem temporalem agebant, ait S. Augustinus Epistola 140. alias c. 2. n. 5. aeternam veram & praefendam intelligebant; & istam ministrabant in mysterio, ut illam consequerentur in praemio.* T. 2. p. 423. E.

Objicies 4. contra secundam Conclusionem: Exordium Ecclesiae longe melius jure ab Adamo quam ab Abele repeti debet; siquidem & Adamus omnium hominum primus fuit, & primus suam in Christum venturum fidem prophetico spiritu declaravit his verbis, Gen. 2. v. 23. *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea:* quae verba S. Paulus Ephes. 5. v. 32. exponit de Incarnatione. *Sacramentum hoc, inquit, magnum est, ego autem dico in Christo & in Ecclesia.*

Deinde creatus fuit Adam cum virtutibus & donis gratiae sanctificantis & iustitiae originalis; neque tantum in statu innocentiae fidem habuit informem, sed etiam charitatem de corde puro & fide non ficta, ut ait S. Aug.

Resp. neg. maj. ut enim aliquis dicatur principium a quo incepit Ecclesia, satis non est quod prius habuerit fidem & charitatem, sed requiritur 1. ut fidem illam aliquo signo sensibili & exteriori, sacrificii nimirum aut Sacramenti, palam & aperte professus fuerit; 2. ut in ipso primum facta fuerit distinctio seu separatio ab opposita societate & Ecclesia malignantium; 3. ut absque ulla prorsus interruptione servata fuerit ab eo sanctitas, quam certum est in Ecclesia debere esse continuam, & nunquam ab ea recessuram. Verum haec omnia locum non habuerunt in Adam. Non primum; licet enim primus fidem habuerit Mediatoris venturi, eam tamen

tamen non legitur professus signo aliquo exteriori & sensibili per sacrificium aut Sacramentum, neque in statu innocentiae, neque post lapsum: e contra vero Abel fidem suam publico sacrificio, ad quod Dominus respexit, protestatus est. Nec secundum: nulla enim in eo legitur facta separatio bonorum ab aliis; Ecclesiae Sanctorum & Civitatis Dei, ab Ecclesia impiorum & Civitate mundi: facta est autem in Abele hac discretio, cum nempe dicitur Dominus respexisse ad munera ejus, non vero respexisse ad munera Cain. Non tertium: cum enim Adam lapsus fuerit per peccatum, non potuit esse typus Ecclesiae quantum ad sanctitatem, quae in ea stabilis esse debet ac permanens.

Objicies 5. At saltem poterit Adam pro principio Ecclesiae statui in statu recuperatae innocentiae post lapsum. Valde enim probabile est eum egisse poenitentiam antequam nasceretur Abel; nec verisimile videtur eum a gratia excidisse, postquam eam semel recuperavit. Deinde etsi exciderit a gratia in qua conditus fuit, non tamen excidit a fide quia peccatum quo tunc lapsus est, infidelitatis non fuit.

Resp. nego etiam pro illo statu dici posse incepisse Ecclesiam ab Adam, quia agimus hic de Ecclesia, quatenus fidem suam exterius profitetur sacrificia & signa sensibilia: nullo autem Scripturae testimonio constat Adamum obtulisse sacrificium, antequam ab Abele oblatum fuerit; imo nec ullibi Scriptura commemorat ullum aliquando ab eo oblatum fuisse. Hinc S. Paulus Hebr. XI. fidem Veterum commendans, incipit ab Abele tamquam ab eo qui primus omnium legitur obtulisse sacrificium.

Quod additur, Adamum a gratia recuperata subinde non excidisse, parum juvat; quia etsi id constaret, quia tamen sanctitas Ecclesiae continua esse debet, & non interrupta, potius sumendum videtur initium Ecclesiae ab eo qui integram & perseverantem habuit, & in quo facta est primum separatio inter bonos & malos, qualis fuit Abel. Quod etiam additur, eum a fide non excidisse, esto; verum sola perseverantia in fide non sufficit, nisi etiam cum ea juncta sit perseverantia in sanctitate.

Instabis. Initium Ecclesiae ab eo potius repeti debet a quo per continuam propagationem ortum est genus humanum, qualis est Adam; non Abel, qui nec filios nec filias habuisse legitur. Sicut enim principium Ecclesiae malorum activum fuit & propagativum aliorum post se, scilicet Cain, quem refert Scriptura genuisse filios & filias; ita etiam principium Ecclesiae bonorum: deinde si Abel fuit Ecclesiae initium, ubinam remansit illa postquam Abel occisus fuit a fratre suo Cain?

Resp. necesse non esse ut initium & exemplar sanctitatis ac justitiae sit principium activum generationis secundum carnem, quandoquidem sanctitas non transfunditur per hujusmodi propagationem.

Ad primam probationem. Licet Cain genuerit filios & filias, non hinc sequitur ejus nequitiam transfusam fuisse in posteros per generationem: sed tantum per imitationem, & vim exempli ac institutionis perverse.

Ad secundam. Ecclesia dici potest remansisse in Adamo & Eva; neque tamen inferri potest ab iis initium duxisse, cum nec perseveraverint in sanctitate primum accepta, nec in eis discretio facta fuerit bonorum & malorum; nec aliquo signo sensibili fidem suam professi legantur.

In-

Instabis. Quidni potius Ecclesie exordium statuitur in Enos de quo dicitur: *Iste cepit invocare nomen Domini*; aut etiam in Seth filio Adæ, a quo propagati sunt homines sancti & iusti?

Resp. iustissimos quidem fuisse Enos & Seth: at Abel ipsis fuit exemplar sanctitatis & fidei, præsertim quantum ad discretionem & separationem bonorum a malis.

Instabis iterum. Non potuit esse Ecclesia in solo Abel, est enim collectio fidelium; non potuit autem solus esse illa collectio.

Resp. distingo. Non potuit esse in solo Abel complete, in ratione communitatis & collectionis quam importat ipsum Ecclesie vocabulum, concedo: initiative, ratione fidei in qua fundatur Ecclesia, & a qua quis dicitur esse de Ecclesia & pertinere ad Ecclesiam, nego.

Objicies denique. Ab Abraham potius videtur sumi debere exordium Ecclesie: de eo enim scribit Apostolus Rom. 4. v. 11. *quod signum accepit circumcisionis, signaculum iustitiæ fidei, quæ est in præputio, ut sit pater omnium credentium*.

Resp. I. Abraham dici patrem omnium credentium, non quod ab eo primum facta fuerit discretio bonorum a malis, aut quod ipse primus omnium fidem protestatus fuerit per aliquod sacrificium exterius & visibile; sed quod ipse primus omnium novo signo, videlicet acceptæ circumcisionis, veram fidem & promissionem de Messia venturo ex sua stirpe contestatus fuerit, tametsi jam aliunde declaratam & cognitam exterius, per sacrificia quæ præcesserant in Abel & aliis superiorum ætatum Patriarchis & fidelibus.

II. Dicitur pater omnium credentium, hoc sensu quod postquam omnes fere a veri Dei cultu declinassent ad idololatriam, ipse nunquam a fide recesserit; sed in ea constanter permanens, ceteris etiam factus fuerit exemplar fidei, religionis ac iustitiæ, in quo primum per circumcisionem, quæ fuit signaculum iustitiæ fidei, discreti sunt credendi a non credentibus.

Q U Æ S T I O II.

De notis seu caracteribus Ecclesie.

Parum esset perspectam habere Ecclesie Christi naturam, nisi & aliunde suppeterent certæ quedam notæ, certi quidam characteres quibus a quacunque alia hominum societate, quæ vel ipsam mentitur, aut aliquam certe cum ipsa similitudinem habet, secernatur. Cum enim, factentibus etiam Novatoribus, explanare potissimum quisque debeat ubi sit vera Christi Ecclesia, in cuius gremio & communione Deo fideliter serviat, & extra cuius sinum nihil occurrat nisi damnatio, ut ajunt Calvinistæ in suo Catechismo, Dominica 16. necesse plane est eam notis & caracteribus tam splendidis fulgere, ut veluti sol radios suos clarissimos ex omni parte diffundat, ita certe ut latere non possit, nec ab ullo sanæ mentis ignorari. Summa igitur cura & diligentia inquirendum a nobis est de signis, seu notis, caracteribus ac proprietatibus Ecclesiæ. Quod ut exequamur, præsentem Quæstionem in octo Articulos distribuemus.

Pri-

Primus erit de notis Ecclesiæ in genere.
 Secundus demonstrabit Ecclesiam esse unam.
 Tertius eam esse Sanctam.
 Quartus esse Catholicam.
 Quintus esse Apostolicam.
 Sextus eam esse Romanam.
 Septimus eam esse visibilem.
 Octavus denique eam esse indefectibilem.

ARTICULUS PRIMUS.

De notis Ecclesiæ in genere.

Duo præsertim a nobis in præsentī Articulo sunt expendenda.
 Primum, quid sint, & quales esse debeant Ecclesiæ notæ.

Secundum, quid sentiendum de nonnullis Ecclesiæ notis seu signis, quæ ab aliquibus Orthodoxis Theologis, & de illis quæ ab Hæreticis assignantur.

Observandum igitur I. notas Ecclesiæ, ut veræ sint, aliquas exigere conditiones, nempe:

1. Ut propriæ sint, non communes; alias in certam Ecclesiæ notitiam deducere non possent: necesse tamen non est ut singulæ rei alicujus notæ seorsim sumptæ, sint rei singulares & propriæ, sed sufficit ut collectivæ sumptæ alteri rei convenire non possint.

2. Debent esse minores re quam significant, & ab ea distinctæ: est enim hæc communis signi cujuslibet natura & conditio.

3. Debent esse quodam modo sensibiles, omnibus obviæ, & cognitivæ faciles, non solum domesticis fidei, sed etiam extraneis, ut omnes ad Ecclesiam & fidem adducantur.

Observandum II. cum Bellarmino L.4. de Notis Ecclesiæ c.3. Cum multum sit discriminis inter evidentiam veritatis, & evidentiam credibilitatis unius ejusdemque rei, notas & signa Ecclesiæ de quibus hic agitur, non tribuere Ecclesiæ evidentiam veritatis simpliciter & absolute; alioquin eadem ab omnibus agnosceretur: sed tribuere tantam evidentiam credibilitatis, ita ut ab illis signis attente consideratis evidens fiat Ecclesia, evidentia saltem credibilitatis. *Illud*, ait Bellarminus, *evidenter verum dicitur, quod vel in se, vel in suis principiis videtur: evidenter vero credibile illud dicitur, quod non videtur, nec in se, nec in suis principiis; habet tamen tot & tam gravia testimonia, ut quilibet vir sapiens merito id credere debeat: ut si Judex videat hominem a latrone occidi, vel vulnerari lethaliter, & postea mori, habet evidentiam veritatis, quod ille latro sit homicida, si autem eadem fieri non videat, sed habeat viginti testes viros gravissimos, qui dicunt se vidisse, habet evidentiam credibilitatis.* Hæc Bellarminus.

Observandum III. Licet Catholici & Hæretici conveniant dari aliquas notas quibus vera Christi Ecclesia facile dignosci possit, inter se tamen maxime dissidere in illis assignandis: quin & Catholici nonnulli aliquas assignant, quas alii rejiciunt.

Primo itaque Hæretici tum Lutherani tum Calvinistæ duas dumtaxat proponere solent Ecclesiæ notas, scilicet sinceram verbi Dei prædicationem seu veritatem doctrinæ, & legitimum Sacramentorum usum: atque

iis duabus notis existimat qualibet Novatorum secta invictè probari apud se veram esse Christi Ecclesiam. Ita Confessio Augustana art. 6. & in Apologia ejusdem Brentius in Confessione Wittembergenfi cap. de Ecclesia, & Calvinus L. 4. Institutionis c. 1. Lutherus tamen in L. de Conciliis & Ecclesia, septem istas proponit notas: 1. veram & incorruptam prædicationem Evangelii; 2. legitimam administrationem Baptismi; 3. legitimum usum Eucharistiæ; 4. legitimum usum clavium; 5. legitimam electionem Ministrorum, qui doceant & Sacramenta ministrent; 6. orationem publicam & Psalmodiam & Catechismum, sed lingua quæ intelligatur ab omnibus; 7. mysterium crucis, id est tribulationes intus & extra; ita ut intus sit mœstitia, pusillanimitas, terrores: foris paupertas, contemptus.

Secundo, Catholici varias etiam recensent, alii plures, alii pauciores.

S. Hieronymus Dial. contra Luciferianos circa finem duas recenset, nempe, continuam Ecclesiæ ab Apostolis ad nos usque durationem, & ipsam Christiani nominis appellationem. Tom. 4.
part. 2.
p. 306.

S. Aug. L. contra Epistolam fundamenti c. 4. sex enumerat quibus ait se in Ecclesia Catholica iustissime retineri; nempe, consensionem populorum & gentium, auctoritatem miraculis inchoatam ... sanctitatem morum, vetustatem originis, successionem Sacerdotum ab ipsa Sede Petri ad præsentem Episcopatum, ipsum Ecclesiæ Catholicæ nomen. Tom. 8.
p. 153.
B. C.

Symbolum quod Apostolorum dicitur, duas refert, quod nempe sit sancta & catholica.

Sybolum Constantinopolitanum quatuor, nempe unitatem, sanctitatem, catholicitatem, & Apostolicitatem.

Vincentius Lirinensis commonitorii cap. 3. tres appellat, universitatem, antiquitatem, & consensionem.

Plures subinde additæ sunt a recentioribus Theologis, ut videre est apud Driedonem L. 4. Domatibus Ecclesiasticis c. 2. parte 2. Petrum a Soto prima parte defensionis c. 44. Nicolaum Sanderum L. 8. de visibili Monarchia c. 50. sed præsertim apud Bellarminum L. 4. de Ecclesia c. 3. apud quem excreverunt usque ad quindecim: Prima, ipsum Ecclesiæ Catholicæ & Christianorum nomen: secunda, ejus antiquitas; tertia, ejus duratio nusquam interrupta; quarta, credentium multitudo; quinta, Episcoporum successio in Sede Romana; sexta, conspiratio in doctrina cum Ecclesia antiqua; septima, unio membrorum inter se & cum Capite; octava, sanctitas doctrinæ; nona, efficacia doctrinæ; decima, sanctitas vitæ auctorum sive primorum Patrum nostræ Religionis; undecima, gloria miraculorum; duodecima, lumen propheticum; decima-tertia, confessio adversariorum; decima-quarta, infelix exitus seu finis eorum qui Ecclesiam oppugnant; decima-quinta, felicitas temporalis divinitus iis collata qui Ecclesiam defenderunt. Quæ quidem quindecim notæ, ait ibidem Bellarminus, possunt aliquo modo revocari ad illas quatuor, quæ communiter a recentioribus assignantur ex Symbolo Constantinopolitano, Unam, Sanctam, Catholicam & Apostolicam. T. 2. p. 68. & seq.

Multi nihilominus inter Catholicos existimant, duas posteriores notas, quas assignat Bellarminus, nempe infelicem exitum hostium Ecclesiæ, & felicitatem temporalem eorum qui Ecclesiam defenderunt, ab eo expungi debuisse. Quid de hac sententia & de notis a Novatoribus assignatis sit sentiendum, mox aperiemus.

Utrum

*Utrum felicitas temporalis defensorum, & infelix exitus hostium
Ecclesiæ sint vera Ecclesiæ notæ.*

C O N C L U S I O.

Nec felicitas temporalis defensorum Ecclesiæ, nec infelix exitus hostium ejusdem, videntur, recenseri debere inter veras & proprias Ecclesiæ notas.

Probatur; quia judice ipsomet Bellarmino L.4. de Ecclesiâ c.2. notæ Ecclesiæ debent esse propriæ, non communes: atqui tales non sunt duæ illæ notæ quas c. 17. & 18. assignat, felicitas nimirum temporalis defensorum, & infelix exitus hostium Ecclesiæ.

Primo, quod spectat ad felicitatem temporalem, notum est eam non esse sanctitatis indicium, tantum abest ut sit Ecclesiæ nota & prærogativa; cum de ipsa merito dictum sit a S. Augustino, *Nibil esse infelicius peccantium felicitate*; & Deum aliquando propitium negare, quod iratus concedit. Hinc & illa Jeremiæ apud Dominum expositulatio c.12. suæ Prophetiæ v.1. *Iustus quidem tu es, Domine, si dispuitem tecum: verumtamen iusta loquar ad te. Quare via impiorum prosperatur? Bene est omnibus qui prævaricantur & inique agunt: plantasti eos & radicem miserunt, proficiunt, & faciunt fructum.* Quo pacto igitur felicitas temporalis qua non caruerunt Hæreticorum sectæ, nec ipsa quidem Mahometanorum Religio potuit inter veras & proprias Ecclesiæ notas a Bellarmino accenseri? An illam Apostolis suis promittebat Christus, cum Ecclesiæ suæ futuram aliquando conditionem prænuntians, nonnisi cruces, opprobria, afflictiones, persecutiones, ob oculos ponit? Et reipsa quot mala passa est ad tempora usque Constantini? Quot sub Constantio filio Constantini, & Valente, & aliis singulis ferme prioribus Ecclesiæ sæculis? Hinc S. Aug. Ennarratione in Ps.72. ad ista verba: *Mei autem pene commoti sunt pedes, & zelavi in peccatoribus, pacem peccatorum inveniens. Adtendi, inquit, peccatores, vidi illos habere pacem. Quam pacem? temporalem, fluxam, caducam, atque terrenam: sed tamen talem qualem & ego a Deo desiderabam. Vidi illos habere qui non serviebant Deo, quod ego desiderabam ut servirem Deo: & moti sunt pedes mei & pene effusi sunt gressus mei.* Deinde querit quare peccatores hanc temporalem habeant felicitatem, ac respondet: *Intellexi, inquit, quia morti eorum non est declinatio, id est, quia certa mors & æterna eos manet, quæ nec declinat ab eis, nec ipsi ab ea declinare possunt.*

Observat idem sanctus Doctor L. de unitate Ecclesiæ c.19. Paganos, Judæos & Hæreticos interdum exaudiri, *vel a spiritibus seductoribus sive ab ipso Deo, vel ad pœnam malitiæ, vel ad solatium miseriæ, vel ad admonitionem querendæ salutis æternæ.*

Secundo, quod spectat ad infelices exitus eorum a quibus impugnata fuit aliquando Ecclesiæ, certum videtur quod neque hoc possit esse certa & propria Ecclesiæ nota: tum quia non semper infaustus fuit eorum omnium exitus, ut videre est vel in sola Mahometi fortuna; tum quia, ut passim docent Historiæ, non semper felices fuerunt eorum exitus a quibus fortiter & strenue suscepta est Religionis defensio. Notæ scilicet sunt, ex veteri Testamento, Machabæorum clades, non minus quam victoriæ. Adversus Infideles non alio quam Religionis promovendæ studio cum in-

gen-

genti exercitu maria trajecit S. Ludovicus Gallorum Rex tam fortis quam pius; at certe, ut omnes norunt, eventu nunquam felici, ne dicam calamitoso: in prima expeditione, Saracenorum captivus fuit in Ægypto: in altera, pestilenti morbo extinctus fuit ad oram Africæ maritimam.

Quamvis igitur contingat aliquando persecutores Ecclesiæ hac in vita a Deo flagellari; & econtra ejus defensores præmiis ac bonis cumulari, sicut nonnullis exemplis ostendit Bellarminus; non tamen in his videtur constituenda certa & propria Ecclesiæ nota qua secernatur a qualibet alia societate aut Infidelium, aut Hæreticorum.

Utrum doctrinæ veritas, ac legitimus Sacramentorum usus sint veræ ac propriæ Ecclesiæ Christi notæ.

Non quæritur utrum doctrinæ veritas & legitimus Sacramentorum usus in Ecclesia Christi reperiantur, & aliquo sensu ejus proprii characteres dici possint: nemo istud jure inficiabitur. Qui enim Ecclesiam Christi recte cognoscit, eos statim in ea characteres velut a posteriori, ut ajunt, deprehendit.

Neque etiam quæritur, an liceat & necesse sit scrutari Scripturas, & sacram expendere doctrinam.

Verum quæstio est utrum qui Christo ejusque Ecclesiæ nomen dare voluerit, is incipere primum debeat ab examine & discussione doctrinæ, ut inde ad certam Ecclesiæ notitiam perveniat; an vero a cognitione veræ Ecclesiæ, ut ab ista veram ac genuinam subinde accipiat fidei doctrinam: uno verbo, an fidem ex Ecclesia, vel potius Ecclesiam ex fide cognoscere; an viam auctoritatis Ecclesiæ sequi primum debeat, an potius viam discussionis & examinis doctrinæ.

Hoc postremum volunt Novatores; primum vero Catholici: quæ certe quæstio affinis est ac intime colligata cum alia gravissima, quam suo loco expendemus, an Ecclesia supremus sit Judex controversiarum quæ circa fidem ac Religionem exoriuntur. Itaque sit

C O N C L U S I O.

Neque veræ Christi doctrina, neque legitimus Sacramentorum usus, sunt veræ notæ quibus certo dignosci possit Ecclesia Christi, & discerni a quacumque alia falsi nominis Ecclesia.

Est contra Lutheranos & Calvinistas.

Probatur I. quia illæ veræ nec sunt nec dici possunt Ecclesiæ Christi notæ, quæ non habent conditiones ad veram Ecclesiæ notam prærequisitas: atqui neque veræ Christi doctrina, neque legitimus Sacramentorum usus habent conditiones ad veram Ecclesiæ notam prærequisitas. Istæ vero ex ante dictis sunt omnino tres: 1. debent esse propriæ, non communes; 2. debent esse notiores & clariores re quam significant; 3. debent esse sensibiles & obviæ, & omni hominum generi atque conditioni accommodatæ: atqui conditiones hujusmodi non habent veræ Christi doctrina, & legitimus Sacramentorum usus.

I. Non primam: namque nulla fuit unquam Hæreticorum secta, quæ non jactaret se puram habere Christi doctrinam & ejus Sacramenta: nulla, quæ errorum suorum patrocinium ex Scripturis non repetierit; nulla

Ed. Bas. pariter quæ non contenderit veram esse apud se Ecclesiam. Singuli qui-
p. 282. que hæreticorum cætus se potissimum Christianos, & suam esse Catholicam Eccle-
n. 30. siam putant, ait Lactantius L. 4. Instit. c. 29. & S. Cypr. Epist. ad Jubaian.
p. 122. de Novatiano ait: Novatianus, simiarum more, quæ cum homines non sint, ho-
 mines tamen imitantur, vult Ecclesiæ Catholicæ auctoritatem sibi & veritatem
 vindicare; quando ipse in Ecclesia non sit, imo adhuc insuper contra Ecclesiam
 rebellis & hostis extiterit. Sciens etenim unum esse Baptisma, hoc unum sibi vin-
 dicat, ut apud se esse Ecclesiam dicat, & nos hæreticos faciat.

Lib. de Hoc ipsum prætendebant Donatistæ. Quæstio inter nos versatur, ajebat
unit. Ec- S. Aug. ubi sit Ecclesia, utrum apud nos, utrum apud illos.
cl. c. 2.

n. 2. T. 9. Idem S. Doctor contra Epistolam fundamenti cap. 4. postquam dixit
p. 338. A. plures esse notas quibus Ecclesia etiam a rudioribus dignosci queat, ob-
 servat Hæreticos nihil habere hujusmodi, sed unam dumtaxat veritatis
 pollicitationem. Apud vos, inquit, ubi nihil horum est quod me invitet ac te-
 neat, sola personat veritatis pollicitatio: quæ quidem si tam manifesta monstratur,
T. 3. p. ut in dubium venire non possit, præponenda est illis omnibus rebus quibus in Catho-
153. D. lica teneor: si autem tantummodo promittitur, & non exhibetur, nemo me movebit
 ab ea fide, quæ animum meum tot & tantis nexibus Christianæ Religioni adstringit.

Porro qui fieri potest ut doctrinæ veritas, quam tot diversæ hæreti-
 corum sectæ sibi vindicant, & de qua disputatur, propria esse possit
 veræ & unius Christi Ecclesiæ nota? Quasi una & vera Christi Ecclesia
 inter tot errorum monstra & portenta subsistere posset!

Deinde in mente Lutheranorum & Calvinistarum Ecclesia constat so-
 lis iustis ac prædestinatis: atqui per veram Christi doctrinam & ejus
 Sacramenta nunquam demonstrari poterit, quinam sint prædestinati &
 vere sancti; ac proinde iis dignosci nunquam poterit, ubinam & quæ
 vera sit Ecclesia Christi, sed ad summum ubinam lateat.

Præterea, vel illa pura doctrina, quam pro nota Ecclesiæ assignant
 Novatores, debet esse ita pura, ut vel minimum excludat errorem, vel
 solum eos quos vocant fundamentales: atqui neutrum dici potest. Non
 primum: alioquin enim neque apud Lutheranos, neque apud Calvinistas
 esset vera Ecclesia: tum quia Lutherus Lib. de Ecclesia, & Calvinus L. 4.
 Instit. cap. 1. paragr. 12. fatentur verbum Dei ita esse notam Ecclesiæ,
 ut tamen aliquando magis pure, aliquando minus pure annuncietur:
 tum quia non diffitentur suas Ecclesias novos aliquos habere: tum de-
 nique quia necesse est vel Lutheranos, qui præsentiam Corporis Christi
 realem in Eucharistia admittunt, vel Calvinistas, qui eam negant, er-
 rare contra veritatem a Deo revelatam.

Non secundum: 1. quia hoc pacto nota communis erit pluribus Se-
 ctis. Lutherani enim & Zuingliani non dissentiant circa præcipuum fidei
 fundamentum, puta Trinitatem & Incarnationem; 2. quia nondum inter
 se convenire potuerunt Calvinistæ, quinam errores essent fundamentales:
 quam distinctionem articulorum fundamentalium & non fundamenta-
 lium, suo loco vanam ac futilem esse ostendemus.

II. Non habent etiam tum veritas doctrinæ, tum legitimus Sacra-
 mentorum usus, secundam conditionem necessariam ad veram Ecclesiæ
 Christi notam.

Namque si tam obscurum sit, imo magis, dignoscere quamam sit pura
 Chri-

Christi doctrina, quamam pura ejus Sacramenta, quam quæ vera sit ejus Ecclesia, certe dici non potest hæc duo notiora esse ac clariora ipsamet Ecclesia: atqui tam obscurum est, imo longe magis, dignoscere quæ sit pura Christi doctrina, & quæ vera ejus Sacramenta, quam quæ sit vera Ecclesia. Ut enim certo cognoscatur quæ vera sit Christi doctrina, tria certo constare debent: 1. verbum Dei, in quo illa doctrina continetur, esse reipsa verbum Dei; 2. Versiones Librorum in quibus legitur hoc verbum Dei, esse fidelissimas: & ipsos fontes ab omni errore saltem fundamentali esse liberos; 3. quinam sit sensus illius verbi, quæ legitima interpretatio. Atqui difficile admodum & arduum est, ne dicam impossibile, hæc omnia ab unoquoque privato dignosci & explorari, cujus prorsus incapaces sunt rustici, plebei, illiterati, &c. Quin & litterati ipsi ac docti de hisce tribus graves habent inter se concertationes, quæ privatorum judicio & auctoritate finiri ac terminari nunquam possunt. Non eos omnes Scripturæ Libros tamquam Canonicos agnoscit Lutherus, quos tamen Calvinus admittit; v. gr. Epistolam ad Hebræos, Epistolam S. Jacobi, Apocalypsim. Non minus etiam discordes sunt circa sensum & interpretationem Scripturæ. Lutherus in istis Christi verbis, *Hoc est Corpus meum*, deprehendit realem ac substantialem Corporis Christi in Eucharistia præsentiam; Calvinus econtra realem absentiam, & figuratam duntaxat præsentiam. Quis litem inter ipsos componet? *Bibl. PP. T. 7. p. 250. D.* Nemo certe, nisi judicem Ecclesiam audire voluerint. *Scripturam Sacram.* ait Vincentius Lirinensis in Commonitorio cap. 2. pro ipsa sui altitudine, *non uno eodemque sensu universi accipiunt (Hæretici); sed ejusdem eloquia aliter alius, atque alius interpretatur, ut pene quot homines sunt, tot illinc sententiæ erui posse videantur...* Atqui idcirco multum necesse est propter tantos tam varii erroris anfractus, ut Prophetice & Apostolicæ interpretationis linea, secundum Ecclesiastici & Catholici sensus normam dirigatur.

S. Aug. lib. 7. de Gen. ad litt. c. 9. Neque enim non omnes hæretici, ait, *Scripturas Catholicas legunt; nec ob aliud hæretici sunt, nisi quod eas non recte intelligentes, suas falsas opiniones contra earum veritatem pertinaciter asserunt.* *T. 3. r. par. pag. 215. G.*

Et lib. 1. contra Cresconium c. 33. *Scripturarum, inquit, a nobis tenetur veritas, cum hoc facimus quod universæ jam placuit Ecclesiæ, quam ipsarum Scripturarum commendat auctoritas; ut quoniam Sancta Scriptura fallere non potest, quisquis falli metuit hujus obscuritate quæstionis, eandem Ecclesiam de illa consulat, quam sine ulla ambiguitate Sancta Scriptura demonstrat.* *T. 9. p. 407. F.*

Longe igitur difficilius dignoscitur tum ipsamet Scriptura Libris Canonicis contenta, tum ipse legitimus Scripturæ sensus: non ita vero difficile est veram dignoscere Christi Ecclesiam, quæ tot splendidis notis ac characteribus undequaque fulget & emicat.

Et certe supponimus aliquem peregrinum nullis litteris instructum & sine ulla religione, sæpe hinc & inde a Catholicis & Novatoribus audivisse salutem a nemine posse obtineri, qui non sit in vera Christi Ecclesia, tandem sincero afficiatur illius veræ Ecclesiæ detegendæ desiderio: sed cum videat multas societates & nomine & sentiis multum discrepantes, ut Hussitas, Lutheranos, Zuinglianos, Anabaptistas, Puritanos, Socinianos, qui quidem omnes apud se esse solam, quam inquit, veram Ecclesiam profiteantur, mire perplexus est, atque admodum anxius

quam in partem se convertat. Afferunt singuli pro nota suæ Ecclesiæ; quod apud se doceatur pura Christi doctrina: probat quisque fidei suæ articulos ex Scriptura, etiam juxta vim Hebraici vel Græci textus intellecta, & adversariorum rationes erudite & acute confutat. Is certe homo qui horum omnium valde ignarus est ac imperitus, nullam ex his Ecclesiis poterit amplecti: cum enim has omnes disputationes & momenta nec penetrare quidem possit, imo nec attingere, tam anxius & anceps hærebit ac erat antea; neque ullam e societatibus prædictis alteri preferendam judicare unquam poterit, si delectus ille pendeat ex privato ipsius de veritate doctrinæ judicio, examine ac discussione. Unde merito verba hæc cujusdam Catechumeni apud S. Aug. Lib. 13. contra Faustum Manichæum cap. 13. usurpare poterit: *Quo ergo signo manifesto adhuc parvulus, & nondum valens liquidam discernere a tot erroribus veritatem, quo manifesto indicio tenebo Ecclesiam Christi?*

T. 2. p.
259. B.

Neceffe igitur est hominis illius animum & attentionem revocare ad sensibiles & conspicuas Ecclesiæ notas, quæ tanta discussione & examine non indigent, & a rudioribus, modo sensu & ratione non sint destituti, nullo negotio ac facile deprehendi possunt: ad stupendum scilicet & omni humana industria longe superiorem modum, quo Christiana fides ac Religio propagata fuit, sine armis & viribus, sine arte & eloquentia, tota licet reclamante ac renitente hominis natura, cui certe dura illa est ac molesta; obsistentibus undique ac furentibus Tyrannorum persecutionibus, acerbissimisque suppliciis: ad miram & plane divinam Martyrum in sustinendis cruciatibus & acerbissima morte constantiam & fortitudinem, quorum sanguine crevit & amplificata est Ecclesia, nedum extincta; qua profecto extincta statim & oppressa jacuisset, nisi divina fuisset: ad splendorem miraculorum, quibus illa illuxit ac confirmata fuit. Quantum vero ad præsens nostrum attinet institutum, attendere maxime debet ad antiquitatem, universalitatem, consensionem doctrinæ in Catholica seu Romana Ecclesia; perpetuam & nunquam interruptam ab ipso S. Petro ad hanc usque diem Episcoporum in ea successionem, de quibus credibilitatis, ut vocant, motivis suo loco fufius tractant Theologi.

P. 213.
B. 4

T. 6. p.
554. E.

Uni doctrinæ antiquitati hic obiter insistimus, unde præsius Novatores nostri urgeri possunt. *Ex ipso quippe ordine manifestatur*, ait Tertull. Lib. de Præscr. c. 31. *id esse Dominicum & verum, quod sit prius traditum: id autem extraneum & falsum, quod sit posterius immissum. Hæreses omnes*, ait S. Aug. de Symbolo ad Catec. de illa (Ecclesia) exierunt, *tamquam sarmenta inutilia de vite præcisa*. Veritas igitur antiquior est ac prior errore. Ut ergo dignoscatur quæ inter tam multas & varias, vera sit doctrina, necesse est inquirere, quænam sit antiquior: ea porro antiquior æstimanda, quæ primum in Ecclesia Christi tradita.

Urgen-
tur No-
vatores
ex anti-
quitate
doctrinæ
Catho-
licæ.

Unde Novatores, Lutheranos & Calvinistas facili isto ac invicto argumento premimus: Ea doctrina vera est ac retinenda, quam tenebat Ecclesia quo tempore ab ea discessistis; erat enim tunc, vobis latentibus, una & sola Christi Ecclesia, *Columna & firmamentum veritatis*. 1. Tim. 3. v. 15. Vel igitur doctrina quam illa pura Dei Ecclesia tenebat, eadem est cum vestra, vel diversa: si eadem, quare ab ea discessistis? Rei estis schismatis. Si diversa, ergo vestra doctrina falsa est, quæ discrepat ab ea prima & originali, quam tenebat una sola, quæ tunc erat, Christi Ecclesia; ergo non tantum schis-

schismatici, sed & hæretici facti estis. Quo in argumento manifestum est, doctrinæ veritatem ex Ecclesia, non Ecclesiam ex veritate doctrinæ demonstrari. Unde merito dixit Aug. Lib. de quant. animæ cap. 7. *Au-
thoritati credere magnum compendium est, & nullus labor.* Et S. Hieron. Dial. adv. Lucif. in fine, *Poteram, inquit refellens Luciferianos, omnes propo-
sitionum rivulos uno Ecclesiæ sole siccare.* Quod nempe una Ecclesiæ auctoritas sufficiat, ac necessaria sit omnibus generatim de fide ac Religione contro-
versis finiendis ac terminandis, absque longiori & molesta discussio-
nis & examinis via. Gravissimæ vero rationes & causæ sunt quibus Ec-
clesiæ auctoritati deferre plurimum debemus, in qua tot sunt quæ nos
retineant. *Multa sunt, ait S. Aug. contra Epist. fundam. cap. 4. n. 5. quæ
in Ecclesiæ gremio me iustissime tenent. Tenet consensus populorum atque gentium :
tenet auctoritas miraculis inchoata, spe nutrita, charitate aucta, vetustate firmata :
tenet ab ipsa Sede Petri Apostoli, cui pascendas oves suas post resurrectionem Do-
minus commendavit, usque ad præsentem Episcopatum successio Sacerdotum : te-
net postremo ipsum Catholicæ nomen, quod non sine causa inter tam multas hære-
ses sic ista Ecclesia sola obtinuit, ut cum omnes hæretici se Catholicos dici velint,
querenti tamen peregrino alicui, ubi ad Catholicam conveniatur, nullus hæretico-
rum vel Basilicam suam vel domum audeat ostendere... Ego vero Evangelio non
crederem, nisi me Catholicæ Ecclesiæ commoveret auctoritas.*

T. 1. p.
406. F.
T. 4. par.
2. p. 306.

T. 8. p.
453. B.

ib. pag.
154. A.

III. Denique, neque postrema conditio ad veram & propriam Ecclesiæ
notam requisita, convenit veræ Christi doctrinæ; quippe sensibilis non
est, nec obvia, nec omni hominum generi atque conditioni accommo-
data: tum quia simplices, rustici, illiterati, plebei, &c. prorsus incapaces
sunt discussionis seu examinis doctrinæ; tenentur tamen illi, si salvi
esse velint, veram Christi Ecclesiam agnoscere, & ad eam sese recipere:
tum quia vera Christi doctrina cognosci non potest solo lumine natu-
rali & per cognitionem ortam a sensibus; quia tanta est mysteriorum
ejus sublimitas, ut omnem humanæ rationis captum longe superet, &
ita incredibilis appareat, ut stultum videatur & insaniam genus iis asen-
tiri, juxta illud Apostoli 1. Cor. 1. v. 18. *Verbum crucis pereuntibus stultitia
est; & v. 23. Prædicamus Christum crucifixum, Judæis quidem scandalum, genti-
bus autem stultitiam; & cap. 2. ver. 14. Animalis homo non percipit ea quæ sunt
spiritus Dei: stultitia enim est illi, & non potest intelligere.*

Probatur 2. quia signum rei cujuslibet distinguitur a re significata,
neque pertinere potest ad ejus essentiam, alioquin enim aliud signum
foret necessarium quo discerneretur: atqui vera Christi doctrina perti-
net ad essentiam Ecclesiæ, imo est pars illius essentiæ quæ est invisibi-
lis. Conveniunt enim inter se Catholici & Reformatores, Ecclesiam esse
societatem puram Christi Religionem profitentium. Societas quidem
profitentium Christi Religionem exterior est ac visibilis: at puram Re-
ligionem eos profiteri, non ita certe clarum est; aut saltem idipsum est
de quo disputatur: quæ igitur ratione vera & pura Christi doctrina po-
test esse nota Ecclesiæ?

Probatur 3. ad Ecclesiam solam pertinet proponere ac determinare quæ
vera sit Christi doctrina; est enim hæc viva & spirans doctrinæ regula,
quam in dubiis circa fidem consulere tenemur; ergo vera Christi doctrina
non potest esse nota Ecclesiæ. Consequens clarum est. Quomodo enim

vera Christi doctrina potest esse signum Ecclesiæ, nisi prius constet quæ sit vera doctrina? Non constat autem nisi per Ecclesiam.

Antecedens non minus certum est ex communi SS. Patrum sententia, quam postea fusius exponemus, ubi quæstio erit de supremo Iudice controversiarum. Sufficiat hic laudasse

P. 178. S. Irenæum Lib. 3. adversus hæreses cap. 4. Non oportet, ait, adhuc
2. 1. *quærere apud alios veritatem, quam facile est ab Ecclesia sumere; cum Apostoli, quasi in depositarium dives, plenissime in eam contulerint omnia quæ sint veritatis: uti omnis quicumque velit,umat ex ea potum vitæ... Quid enim? Etsi de aliqua modica quæstione disceptatio esset, nonne oporteret in antiquissimas recurrere Ecclesias, in quibus Apostoli sunt, & ab eis de præsentī quæstione sumere quod certum & re liquidum est?*

P. 209. Tertullianum Lib. de Præscr. c. 21. ubi ait: *Quid prædicaverint, (Apo-*
A. *stoli) idest, quid illis Christus revelaverit, & hic præscribam non aliter probari debere, nisi per easdem Ecclesias, quas ipsi Apostoli condiderunt, ipsi eis prædicando, tam viva, quod ajunt, voce, quam per Epistolas postea. Si hæc ita sunt, constat proinde omnem doctrinam, quæ cum illis Ecclesiis Apostolicis matricibus & originalibus fidei conspiret, veritati deputandam.... Omnem vero doctrinam de mendacio præjudicandam, quæ sapiat contra veritatem Ecclesiarum.*

T. 8. p. S. Augustinum Lib. contra Epist. fundamenti cap. 5. jam citato. Ego
154. A. *vero, inquit, Evangelio non crederem, nisi me Catholica Ecclesiæ commoveret auctoritas. Quibus ergo obtemperavi dicentibus, Credite Evangelio; cur eis non obtemperem dicentibus, Noli credere Manichæo?*

Solvuntur Objectiones.

Obijcies 1. cum Brentio, Philippo, Calvino, &c. nonnulla Scripturæ testimonia.

1. Matth. 18. v. 20. *Congregari in nomine Christi, pro vera Ecclesiâ nota assignatur. Ubi, inquit Christus, sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.*

2. Joan. 10. v. 27. *Oves meæ vocem meam audiunt.* Ergo sunt ex ovili Christi, quod est Ecclesia, qui ejus vocem, hoc est veram ejus doctrinam audiunt.

3. Joan. 15. v. 3. *Jam vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis.* At illa est vera Ecclesia, quæ munda est coram Deo.

4. Eph. 5. v. 27. Apostolus de Ecclesia sic loquitur: *Mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ;* quibus verbis significat Ecclesiam mundari verbo Dei; ergo ubicumque est verbum mundans, ibi est Ecclesia.

Resp. hæc Scripturæ testimonia non videri præsentī quæstioni accommodata: neque enim evincunt veram doctrinam notam seu signum esse, quo Ecclesia Christi a qualibet alia societate discerni possit.

Non primum: nam si congregari in nomine Christi nota sit veræ Ecclesiæ, certe non erit ista congregatio qualiscumque in nomine Christi; sic enim omnes hæretici & schismatici congregantur in nomine Christi, cum omnes nomen Christi appellent & obtendant: sed ea sola erit congregatio, quæ sit auctoritate a Christo accepta; ab iis nempe qui suam habent a Christo ipso auctoritatem & pro eo legatione funguntur, quales sunt Episcopi legitime ordinati, & gradui succedentes Apostolico, per

per continuam & non interruptam Episcoporum seriem atque successi-
nem usque ad Apostolos quos Christus Dominus sui loco constituit: at-
que sic ejusmodi nota coincidit cum Apostolicitate Ecclesiæ, de qua in-
ferius dicemus.

Non secundum: nam si audire vocem Christi esset nota Ecclesiæ, ne-
mo esset hæreticus qui non contenderet apud se veram esse Ecclesiam,
utpote qui se vocem Christi audire gloriaretur. Deinde probat quidem
locus ille, quinam sint electi; non autem quæ sit vera Ecclesia, & ubi-
nam illa sit. Sunt scilicet electi, ut exponit S. Aug. qui corde perfeve-
ranter audiunt & retinent verbum Christi: cum autem nemo scire possit
quinam corde audiant, & revera sint prædestinati, non potest hæc esse
visibilis Ecclesiæ nota per quam ab aliis dignosci possit, etiam a rudio-
ribus & extraneis; sed ad summum potest esse cuilibet prædestinato qualis-
cumque nota, ut saltem conjecturaliter aliquam habeat electionis notitiam.

Non tertium & quartum: quia mundatio illa Ecclesiæ quæ fit per ver-
bum Dei, est per se invisibilis; adeoque probat tantum Ecclesiam mun-
dam esse coram Deo, sed non coram hominibus; ac consequenter hac
ratione fieri manifestam Deo, non hominibus.

Instabis 1. cum Calvino: Verbum Dei est per se efficax; & ubicum-
que prædicatur, aliquos fideles efficit & bonos, adeoque & Ecclesiam.

Resp. verbum Dei esse quidem per se efficax, & semper sanctificare,
cum legitime prædicatur, & semen istud salutis ac vitæ in terram cadit
bonam, & cum annuncietur ab habentibus potestatem legitimam, &
missis a legitima auctoritate; alias etiam sæpe contingit illud annunciari
apud hæreticos variarum sectarum, ubi non fructificat, neque aliud pro-
fert nisi lolium & zizaniam.

Instabis 2. Si veritas doctrinæ, quam interna Spiritus Sancti unctio hu-
milibus aperit, non est vera Ecclesiæ nota, nusquam rudes & imperiti ve-
ram Christi Ecclesiam dignoscere poterunt: namque generalia illa credi-
bilitatis motiva omnibus Christiani nominis societatibus communia sunt,
hæreticis non minus quam Catholicis perspecta; neque tamen sufficiunt
ut omnibus Christianis veram certissime demonstrent Christi Ecclesiam.

Resp. nego sequelam antecedentis. Revera quidem ex iis generalibus
motivis quibus evidenter (evidentia, ut vocant, extrinseca) vera osten-
ditur Christiana Religio, non omnibus statim clare ac distincte innotescit
specialis societas credentium in Christum, quæ vera dicitur & est
Christi Ecclesia: at nullus est tam rudis ac tardus ingenio, qui si vel
minimum attendere voluerit ad sanctitatem, antiquitatem, extensionem,
universalitatem, consensionem populorum, perpetuam & nusquam inter-
ruptam Pastorum successionem, statim non inferat, Romanam Ecclesiam,
cui soli characteres illi conveniunt, veram esse Christi Ecclesiam. Profecto
hæc longe clarius innotescunt, quam veritas doctrinæ, de qua tot mo-
ventur disputationes, & unctio privata spiritus Sancti, quæ adeo æqui-
voca est, & apertam viam aperit phanatismo.

Instabis 3. Scriptura quæ est ipsum verbum Dei, notior est Ecclesia,
quandoquidem per ipsam probatur Ecclesia.

Resp. notiozem quidem esse secundum quid, cum nempe de ipsa con-
veniunt ambæ partes, clare loquitur, & est questio de ipsa Ecclesia. Sic

cum disputaret olim S. Aug. adversus Donatistas ubinam esset vera Ecclesia; quia admittebant Scripturas, & aliunde clarae erant, idcirco Scripturis utebatur ut probaret Ecclesiam non esse in sola Africa. Non est tamen notior simpliciter & absolute: tum quia ipsi Ecclesiae data est Scriptura, quam aliis tradit & explicat: tum quia facilius est Ecclesiam dignoscere, quam Scripturam ubique intelligere. Hinc cum agebat S. Aug. de Baptismo haereticorum contra Donatistas, quia obscura erat Scriptura, & notior Ecclesia, idcirco validum eum probat, quod eum admitteret Ecclesia.

Deinde, sicut cum a testatore institutus est executor & interpretes testamenti, ab ipso inquirendum est, quae sit voluntas testatoris, si forte obscure proposita sit, vel alia occurrat difficultas: ita pariter, cum Christus voluntatis suae interpretem statuerit Ecclesiam, clariusque loquatur & manifestare possit quae sunt obscuriora in Scripturis, idcirco simpliciter dici debet notior Ecclesia quam Scriptura.

Objicies 2. S. Aug. pluribus in locis docet Ecclesiam non aliter cognosci & probari posse, quam per verbum Dei seu per Scripturas.

T. 2. p.
301. F.

Epist. 105. quae est ad Donatistas, alias 166. & in qua eos hortatur ad unitatem Ecclesiae, eos inde redarguit, quod cum in Scripturis Christum agnoscerent, in iisdem non agnoscerent Ecclesiam, quamquam ex aequo ibi doceantur ambo. *In Scripturis, inquit n. 14. discimus Christum, in Scripturis discimus Ecclesiam. Has Scripturas communiter habemus; quare non in eis & Christum & Ecclesiam communiter retinemus?*

T. 9. p.
373. B.

Et Lib. de unitate Ecclesiae pluribus ostendit adversus Donatistas non posse Ecclesiam aliunde cognosci, quam per verbum Dei, seu ex Scripturis Canonicis & doctrina in ipsis contenta: & tandem subjungit e. 19. n. 50. *Sed utrum ipsi Ecclesiam teneant, non nisi de divinarum Scripturarum Canonicis Libris ostendant.* Atque ita fieri debere subinde declarat exemplo Christi Domini, qui cum resurrexisset a mortuis, & discipulis sese tangendum & palpandum offerret, ne quid tamen fallaciae esse vel minimum suspicarentur, testimoniis Legis, & Prophetarum, & Psalmorum confirmare voluit, ostendens scilicet ea quae de se praedicta fuerant, adimpleta fuisse.

T. 3. p.
453. D.

Et Lib. contra Epistolam fundamenti cap. 4. expresse dicit, *veritatem, si manifesta monstraretur, ut in dubium venire non posset, praeponebam esse omnibus iis rebus quibus antea dixerat se teneri in Ecclesia Catholica.* Ergo doctrinae veritas sola sufficit, ut dignoscatur vera Christi Ecclesia, quantum necesse est ut quis ab ea non recedat, aut alii ad eam accedant.

Resp. ex adductis S. Augustini testimoniis, quaedam esse adversus Donatistas, quaedam vero adversus Manichaeos; ex nullo autem eorum inferri posse verbum Dei, seu veram doctrinam propriam esse Ecclesiae notam. Non quidem ex testimoniis contra Donatistas,

T. 9. p.
380. E.

I. Quia adversus eos agens S. Doctor de unitate Ecclesiae, supponit veram doctrinam per Ecclesiam dignoscendam esse, non autem Ecclesiam per doctrinam. Namque cum illi contenderent Baptismum ab Haereticis collatum nullum esse, nihilque ex Scripturis afferri posse fateretur S. Aug. quod aperte & evidenter demonstraret illum esse ratum & validum, confugit S. Doctor ad auctoritatem Ecclesiae ubique diffusa, cui testimonium Christus prohibuit. *Nunc vero, inquit, cum in Scripturis non inveniamus aliquos ad Ecclesiam transisse ab haereticis, & sicut ego dico, aut*

sicut.

sicut tu dicis, esse susceptos; suscipiendi sunt isti, quemadmodum suscipit ista Ecclesia per omnes gentes. Supponebat ergo S. Augustinus, validiori argumento dirimi non posse controversiam Catholicos inter & Donatistas, quam ipso sensu ac iudicio Ecclesiæ; adeoque doctrinam non esse signum Ecclesiæ, imo potius Ecclesiam veræ doctrinæ signum ac notam esse.

II. quando videtur S. Doctor probare Scripturam sacram & doctrinam in ea contentam veram esse Ecclesiæ notam, non eo sensu intelligendus est, quasi existimet eam esse notam simpliciter, & respectu omnium etiam infidelium qui Scripturas non admittunt, quales sunt Gentiles & Pagani: sed solummodo esse notam secundum quid & ex hypothesi, idque respectu eorum dumtaxat qui Scripturas agnoscunt, quales sunt ut plurimum hæretici. Agit scilicet iis in locis S. Augustinus adversus Donatistas, qui Scripturarum auctoritatem admittebant, imo & ad eam provocabant, ut ostenderent penes se solos & in Africæ dumtaxat angulo universalem esse Christi Ecclesiam. Supposita igitur Scripturarum auctoritate, quam illi admittebant, merito inferebat S. Doctor doctrinam in iis contentam verissimam esse Ecclesiæ notam, eamque omnium præcipuam, & quodam modo unam & solam: non quidem eo sensu, quod præter eam non sint alia huiusmodi notæ, sed quod nullæ sint, quæ ab ea testimonium non habeant, & ejus auctoritate non fulciantur. *Hæc ibid. p. 373. E. F.*

Itaque cum agimus adversus eos qui Scripturarum auctoritatem admittunt, solæ sufficiunt Scripturæ, ut edoceamur quæ sint Ecclesiæ notæ; eas enim omnes Scriptura declarat. Hinc citata Epistola 105. S. Augustinus, ubi pluribus Scripturæ testimoniis Christum, quem agnoscebant Donatistæ, significatum fuisse & demonstratum docuit, addit ibidem, iis etiam Scripturis notas contineri quibus agnoscere possumus veram Christi Ecclesiam; & ita tandem sub finem Epistolæ concludit: *Ecce Scripturæ communis, ecce ubi novimus Christum, ecce ubi novimus Ecclesiam. Si Christum ipsum tenetis ipsam Ecclesiam quare non tenetis? Si in ipsum Christum, quem legitis, & non videtis, tamen propter veritatem Scripturarum creditis, quare Ecclesiam negatis, quam & legitis & videtis?* *T. 2. p. 303. L. F.*

Ecclesia igitur & Scriptura mutuam sibi lucem communicant: Ecclesia Scripturæ veritatem probat, Scriptura Ecclesiæ infallibilem auctoritatem, quamquam in dispari probationis gradu. Ecclesia, utpote societas externa & visibilis, prior est ac notior Scriptura, cujus aperta nobis & evidens sit veritas ex variis, quibus undique splendescit morivis credibilitatis. Sic autem demonstrata Ecclesiæ veritate; ipsammet Scripturam, cujus custos est ac interpres, Ecclesia demonstrat; & vicissim Scriptura supremam & infallibilem auctoritatem Ecclesiæ probat & asserit. Hæc igitur mutua probatio vitiosus non est circulus, cum fiat in diverso probationis gradu.

Non etiam ex testimoniis contra Manichæos, quos premit argumento, ut dicitur, ad hominem, atque in eorum hypotheli. Manichæi scilicet non aliam admittebant Ecclesiæ notam & probationem, quam doctrinæ veritatem; qua in hypothesi non dubitat asserere S. Doctor, quod si veritas tam manifesta monstretur ut in dubium venire non possit, eam esse præponendam omnibus illis rebus quibus ipse in Catholica Ecclesia tenebatur. At veritatem ita esse evidentem & manifestam non fatebatur August. Si enim, inquit, *ibid. hæc*

hæc manifesta veritas tantummodo promittitur, & non exhibetur, nemo me movebit ab ea fide quæ animum meum tot & tantis nexibus Christianæ Religionis adstringit. Non igitur ex propria sua mente atque sententia, sed in hypothefi dumtaxat Manichæorum, quam non admittit, fatetur veram doctrinam esse notam Ecclesiæ.

Eodem fere modo arguebat idem S. Doctor contra Donatistas, cum promittebat se in eorum partes consensurum, vel unum Scripturæ locum proferre possent, qui suæ sententiæ evidenter faveret. Idipsum quoque agebant trecenti Episcopi Ecclesiæ Catholicæ, in illa celebri Collatione Carthaginensi quæ cum iis habita est, sicut refert S. Augustinus in Collatione primæ diei c. 5. & L. de gestis cum Emerito Donatistarum Episcopo. An propterea dici potest Augustinum, vel illos Catholicos Episcopos dubitasse de veritate Ecclesiæ Catholicæ, aut probationum quibus evincebant eam non esse in parte Domini? minime profecto: sed id offerebant & pollicebantur, certi Donatistas omni probatione esse destitutos.

Objicies 3. S. Chrysostomus Hom. 49. in c. 24. S. Matth. sic loquitur: *Quare jubet (Christus) in hoc tempore omnes Christianos conferre se ad Scripturas? Quia in tempore hoc, ex quo obtinuit hæresis illas Ecclesias, nulla probatio esse potest veræ Christianitatis, neque refugium potest esse Christianorum aliud volentium cognoscere fidei veritatem, nisi Scripturæ divina. Antea enim multis modis ostendebatur, quæ esset Ecclesia Christi, & quæ gentilitas: nunc autem nullo modo cognoscitur, volentibus cognoscere quæ sit vera Ecclesia Christi, nisi tantummodo per Scripturas; Et postea ubi attulit præcipuam rationem propter quam non potest amplius agnosci Ecclesia nisi per Scripturas, quia scilicet, quæ olim veram Religionem distinguebant ab hæretica, sunt jam utrique communia, ut Episcopi, Ordinesque Clericorum, Baptismus, Eucharistia, Scripturæ, miracula, mores Christianorum, Christus ipse; postea concludit: Qui vult ergo cognoscere quæ sit vera Ecclesia Christi, unde cognoscat nisi tantummodo per Scripturas? & postea: Alioqui si ad alia respexerint, scandalizabantur & peribunt, non intelligentes quæ sit vera Ecclesia.*

Resp. 1. hoc Opus imperfectum in Matthæum in Homilias 44. divisum non esse S. Chrysostomi, licet sub ejus nomine laudetur in Officiis Ecclesiasticis, in Gratiano; in Summa sancti Thomæ: tum quia utitur vulgata versione latina Scripturæ sacræ; tum quia citat Libros apocryphos, Librum nempe Seth, Ezechiae, Itinerarium Clementis, quorum certe nullus apud genuinum Chrysostomum usus; tum denique quia multa continet dogmata falsa, hæretica, veræ sancti Chrysostomi doctrinæ plane adversa.

Resp. 2. eo sensu in mente hujus Auctoris, dici posse Scripturam esse notam Ecclesiæ, quod ipsa sola nobis subministret veras notas quibus possumus eam secernere ab hæreticorum conventiculis, cum quibus multa communia habemus.

Objicies 4. Nulla res cognosci potest absque cognitione eorum quæ ad ejus essentiam pertinent, & ipsius definitionem ingrediuntur: atqui vera Christi doctrina pertinet ad essentiam Ecclesiæ, & ejus definitionem ingreditur: definitur enim Ecclesia, Societas veram Christi doctrinam & fidem profitentium; ergo, &c. Hoc argumentum putat Molinæus demonstrativum & insolubile, L. 2. adversus Card. Petronium c. 16.

Resp. distinguo maj. Si quæstio sit de cognitione rei perfectæ & quiddita-

ditativa, qua nimirum penetraretur quid sit res, & quæ sit ejus essentia, concedo: si quæstio sit de cognitione minus perfecta, & aliter quam secundum essentiam, seu quantum sufficit duntaxat ut cognoscatur, ubi & quenam illa sit, nego. Plurima cognoscimus certo & evidenter, quantum satis est ut certo ea ab aliis distinguamus, quorum tamen essentiam penetrare non possunt etiam ii qui maxime sunt perspicaces: sic facile est & omnibus obvium secernere frigus a calore, lucem a tenebris, locum, tempus, ea tamen intelligere & explicare nihil difficilius. Sic fatemur Ecclesiæ naturam non posse cognosci, quin vera Christi doctrina cognoscatur; sed necesse non est ut ejus natura penetraretur ab iis omnibus a quibus adiri debet: alioqui vel rudioribus non pateret, vel eam saltem ingredi non tenerentur, cum ipsius cognoscendæ sint incapaces, aut ex imperitia, aut ex defectu ingenii. Præterea, tantum abest ut per cognitionem doctrinæ & verbi divini homines adducantur ad Ecclesiam, quia imo contendimus per Ecclesiam adducendos esse ad cognitionem veræ doctrinæ; adeoque secundum originem generationis & naturæ, cognitio fidei supponit cognitionem Ecclesiæ, juxta Apostolum Rom. 10. v. 15. *Quomodo credent ei quem non audierunt? Quomodo vero predicabunt, nisi mittantur?* At missio, nisi fuerit prius extraordinaria, non potest fieri nisi per auctoritatem Ecclesiæ.

Objicies 5. Illa est vera Ecclesiæ nota, quæ semper usurpata fuit, vel ut secerneretur a falsa, vel ut ipsa, cum paullulum defecerat, restitueretur & pristinos resumeret veræ Ecclesiæ characteres; atqui veritas doctrinæ semper usurpata fuit, tum ut secerneretur vera Ecclesia a falsa, tum ut in prima conditione restitueretur.

Ac primo ut secerneretur a falsa. Sic Judæa ut vera Dei Ecclesia agnita fuit, Samaria autem ut falsa; quia filios, quos per circumcisionem genuerat, a vera doctrina, a vero cultu avocabat, atque immolare in excelsis permittebat.

Secundo, ut restauraretur vera Ecclesia, ubi a pristino suo statu defecerat. Sic in veteri Testamento, ut restauraretur Synagoga, statim a vero cultu Dei, a vera doctrina & legitimo sacrificiorum & Sacramentorum usu reparandis incepta fuit reformatio. Ita Josias impiis Regibus Manassæ & Amon succedens, ut Synagogam restitueret, statim Legem Dei proponit, deinde Pascha celebrat, IV. Regum 23. Idem fecerunt Neemias & Esdras.

Resp. nego min. Neque enim afferri potest pro nota veræ Ecclesiæ, quod Hæretici apud se habere semper gloriati sunt, quamquam immerito: atqui testatur sanctus Augustinus, nullam fuisse Hæreticorum sectam quæ non gloriaretur se puram habere doctrinam.

Ad primam probationem dico: non propter doctrinæ puritatem, Jerusalem Civitatem sanctam ac veram Ecclesiam habitam fuisse: tum quia & doctrina & sacrificia aliquando corrupta fuerunt a Judæis, quemadmodum de ipsis conqueritur Ezechiel Prophetæ suæ c. 16. v. 23. tum quia hæc aliquando pura fuere apud Samaritanos: sed ideo non censebatur Samaria esse vera Ecclesia; quia, ut refert Josephus L. 13. Antiquitatum c. 6. continuas Pontificum in Sacerdotio successiones numerabat Judæa, non Samaria; utpote cum in monte Garizim recentius ædificatum fuisset templum Dei, nempe circa tempora Alexandri magni.

Ad secundam: merito vera doctrina, & rectus Sacramentorum usus restitui debent, ut reparetur Ecclesia quæ ab iis defecerat; sed hinc inferri non potest esse notas Ecclesiæ restructuræ: sunt quidem fructus restitutionis, non vero notæ; nam Sacramenta, Evangelium, &c. possunt esse apud Hæreticos, ut observat S. Augustinus Sermone super gestis Emeriti. Sicut igitur si coorta seditione desertor aliquis vexilla regia in loco eminentiori figeret, ut iis conspectis subditos Regis in partes suas traheret, temere concurrerent subditi ad sola vexilla jam penes desertores posita: sic plane tutum non est recurrere ad eam Ecclesiam quæ prædicat se habere veram doctrinam & vera Sacramenta; cum hæc desertores Ecclesiæ penes se habere dicant: sed quemadmodum eo recurrendum est, ubi sunt Duces Reges & Magistratus legitimi, ita confugiendum est ad eam Ecclesiam in qua sunt veri & Apostolici Pastores, id est, ubi apparet antiquitas, universalitas, successio, unitas. Unde S. Augustinus Lib. 3. contra Petilianum c. 5. *Nullo, inquit, prædicans nomen Christi; & gestans ac ministrans Sacramentum Christi sequendus est contra unitatem Christi.*

Objicies denique. Scriptura fidei & doctrinæ examen præmittere solet cognitioni & communioni veræ Ecclesiæ. Matth. 28. v. 19. *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos.* Act. 2. v. 42. adjunguntur Ecclesiæ qui docti prius fuerant per Apostolos: & c. 8. v. 12. qui credunt Samaritæ, baptizantur. Ut ergo in adultis fides debet præcedere Baptismum, qui est introitus in Ecclesiam; ita fidei examen & cognitio debet præcedere cognitionem Ecclesiæ. Unde Christus Joan. 5. v. 39. ait: *Scrutamini Scripturas... illæ sunt quæ testimonium perhibent de me.*

Favent SS. Patres.

Ed. Marian. S. Hieronymus in Pl. 133. *Ecclesia, inquit, non parietibus consistit, sed in dogmatum veritate. Ecclesia ibi est, ubi fides vera est.*

T. 4. p. 362. A. S. Ambrosius in Luc. 1. 6. n. 68. *Fides Ecclesiæ, ait, in primis querenda mandatur, in qua si Christus habitator sit, haud dubie sit legenda. Sin vero perfidus populus, aut præceptor hæreticus deformet habitaculum, vitanda hæreticorum communio, fugienda Synagoga censetur.*

T. 9. p. 340. G. S. Augustinus L. de unitate Ecclesiæ c. 3. n. 5. *Non audiamus, inquit, Hæc dicit, hæc dico: sed audiamus, Hæc dicit Dominus. Sunt certe Libri Domini, quorum auctoritate utrique consentimus, utrique cedimus, utrique servimus: ibi queramus Ecclesiam, ibi discutiamus causam nostram.*

Resp. hæc frustra nobis opponi, quæ non negamus, nec Conclusionem nostram attingunt, si argumenti æquivocatio tollatur.

Distinguo igitur antecedens: Scriptura fidei ac doctrinæ examen præmittere solet, tamquam dispositionem in adultis necessariam ad percipiendam fidei Sacramenta, concedo: tamquam veram & propriam Ecclesiæ notam, nego. Doctrina quippe illa fidei qua prius informari necesse erat eos omnes qui ad Christum accedere volebant, a quibus tradebatur, nisi ab Apostolis, aut viris Apostolicis, hoc est ab ipsamet Ecclesia? Ergo vera doctrina per Ecclesiam prius tradebatur & cognoscenda erat, non vero Ecclesia per doctrinam. Qui porro ea Ecclesiæ doctrina prius imbuti fuerant, ii societati fidelium, seu corpori Ecclesiæ inferebantur & incorporabantur per Sacramentum Baptismi. Nihil profecto aliud ex citatis testimoniis extendi potest.

Licitum esse, imo & necessarium Scripturas legere & scrutari, ac doctrinam in ea contentam deprehendere, quis negat? nemo. Nec in eo versatur, ut jam observatum fuit, præsens cum Novatoribus controversa; sed in hoc uno, utrum necesse sit prius cognosci veram doctrinam, quam Ecclesiam. Negant Orthodoxi: quia vera doctrina non ex privato cujuscumque, sed ex publico Ecclesiæ sensu ac judicio æstimanda est ac retinenda.

Non alius est SS. Patrum, qui laudati sunt, sensus; in primis vero S. Augustini, qui disputans contra Donatistas, non ad Ecclesiam, de qua non conveniebant, sed ad Scripturam, quam illi admittebant, eos provocare necesse habuit, ut ex ea veras Ecclesiæ notas, seu veræ Ecclesiæ naturam & characteres dignoscerent. *Quæstio inter nos versatur*, aiebat S. Doctor Libro mox citato, *ubi sit Ecclesia, utrum apud nos, utrum apud illos.*

Ibid. p. 338. A.

ARTICULUS SECUNDUS.

De unitate Ecclesiæ.

Ecclēsia est vivum corpus. Præcipua vero unitas corporis consistit in conjunctione membrorum cum capite inter se.

De unione membrorum cum capite, suus erit postea dicendi locus, cum expendemus an vera Christi Ecclesia sit Romana: hic vero agimus de unione membrorum inter se.

Non est autem quæstio de unitate materiali seu loci, sed de unitate formali & totius. Certum quippe est plurimas esse per orbem sparsas particulares Ecclesias, quæ uno vinculo inter se conjunctæ ac colligatæ, unam componunt totalem & universalem Ecclesiam. *Tot ac tantæ Ecclesiæ*, ait Tertullianus L. de Præscript. c. 20. *una est illa ab Apostolis prima, ex qua omnes. Sic omnes prima; & Apostolicæ, dum una omnes probant unitatem. Numerofitas licet diffusa videatur ...* inquit S. Cyprianus de unitate Ecclesiæ, *unitas tamen servatur in origine.* Quam unitatem Apostolus illustrat comparatione corporis humani, quod unum est, licet multa habeat membra. *Sicut enim*, ait I. Cor. 12. v. 12. *corpus unum est, & membra habet multa, omnia autem membra corporis cum sint multa, unum tamen corpus sunt: & v. 20. Nunc autem multa quidem membra, unum autem corpus.*

P. 268. D.

P. 181.

Multiplex autem distingui potest membrorum Ecclesiæ inter se unio, seu multiplex in Ecclesia unitatis species: 1. ratione principii, Dei scilicet vocantis; 2. ratione finis, nempe vitæ æternæ, quam speramus & ad quam vocati sumus; 3. ratione capitis tum essentialis & invisibilis, nempe Christi; tum ministerialis ac visibilis, Romani nimirum Summi Pontificis; 4. ratione mediorum, nempe Sacramentorum, per quæ salutem consequi possumus ac debemus; 5. ratione charitatis, pacis ac concordie. *Solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis*, ait S. Paulus ad Eph. 4. v. 3. & ad Philipp. 2. v. 2. *Idem sapiatis, eandem charitatem habentes, unanimis, id ipsum sentientes*: de qua unitate dicitur Act. 4. v. 32. *Multitudinis credentium erat cor unum & anima una*; 6. ratione unitus panis Eucharistici. I. Cor. 10. v. 17. *Unus panis, unum corpus multi sumus, omnes qui de uno pane participamus*; 7. ratione subjectionis legitimis Pastoribus: idcirco enim Pastores a Christo datos esse ait, ut omnes occurramus in uni-

uni-

unitatem fidei, *Alios dedit Pastores & Doctores ad consummationem Sanctorum in opus ministerii, donec occurramus omnes in unitatem fidei.* Ephes. 4. 12. 8. denique, ratione fidei ac doctrinae.

Istas fere omnes unitatis species complectitur Apostolus Eph. 4. v. 3. 4. & 5. his verbis: *Solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Unum corpus, & unus spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestrae. Unus Dominus, una Fides, unum Baptisma. Unus Deus & Pater omnium.*

De sola fidei ac doctrinae unitate hic potissimum controvertitur adversus Novatores; utrum scilicet unitas Ecclesiae subsistere possit in omni & qualibet societate nominis Christiani, ubi tamen non eadem occurrit, sed diversa fidei doctrina.

Status questionis cum Novatoribus Lutheranis & Calvinistis.

Observandum I. quod licet Novatores Lutherani & Calvinistae fateantur ad naturam Ecclesiae omnino spectare fidem, Sacramenta & Pastores, atque Catholicorum more nonnunquam hac in parte loqui videantur, multum tamen sit discriminis inter illorum & Catholicorum sententiam.

1. Quantum ad fidem, volunt Catholici eam esse necessariam, quae saltem in genere omnes errores ab Ecclesia proscriptos excludat: Hæretici autem, in primis Jurius, qui de unitate Ecclesiae Tractatum edidit Roterodami excusum an. 1688. Hæretici, inquam, docent eam sufficere fidem, quae veritates fundamentales profiteatur, licet alios errores ab Ecclesia proscriptos admittat.

2. Quantum ad Sacramenta, volunt Catholici ita eandem esse debere Sacramentorum participationem, ut per eam omnes fideles in una dumtaxat communione sibi invicem conjungantur: docent autem Hæretici, satis esse usum Sacramentorum habere in aliqua ex iis societatibus quae veritates fundamentales profitentur; etsi nulla sit communio cum iis, quas veras Ecclesias, in quibus salus æterna obtineri potest, agnoscunt.

3. Quantum ad Pastores, volunt Catholici necessariam esse subjectionem legitimis & Apostolicis Pastoribus unicæ & individualis communionis quæ vocatur Ecclesia Catholica & Romana: docent autem Hæretici, satis esse si adhereant fideles Pastoribus alicujus societatis, quæ in articulis fundamentalibus non errat.

Atque ex iis principiis sequitur in sententia Novatorum, Ecclesiam Catholicam & universalem in quibuslibet societatibus diffusam esse, veraque habere membra in iis omnibus, modo constanter perseverent in articulis fidei fundamentalibus; licet nullam inter se communionem habeant, imò mutuis sententiis sese dilacerent ac excommunicent. E contra vero docent Catholici, corpus Ecclesiae unicum esse & individuale, cujus omnia membra, quamprimum ratione uti possunt & libertate, eodem communionis vinculo inter se colligantur, aut actuali communione, si nihil obsit, aut saltem voto ac desiderio, si per vim ac iniuriam fideles ab illa communione reali arceantur. Tales essent qui in Insulam desertam fuissent amandati, aut apud Infideles & Hæreticos in captivitate detenti, aut injuste excommunicati: tales sunt etiam infantes, qui licet ab Hæreticis baptizati sint, Christo tamen pariuntur ab

Ecclesia, quæ generat & per uterum suum, & per uteros ancillarum, ut loquitur S. Augustinus Libro 1. de Baptismo c. 10.

Observandum II. controversiam quæ Catholicos inter & Hæreticos movetur circa unitatem Ecclesiæ, in eo jam esse positam, utrum scilicet inter omnes societates, quæ in Christianorum Religione nunc occurrunt, una dumtaxat earum sit vera Christi Ecclesia, in cujus solius sinu sint electi, veri fideles, membra Christi, & extra quam nulla sit speranda salus. Sic affirmant Catholici: e contra Hæretici fatentur quidem extra universalem Ecclesiam nullam esse spem salutis: at volunt omnes ac diversas Christianorum sectas ad Ecclesiam illam universalem pertinere; atque in qualibet societate, quæ in articulis, ut vocant, fundamentalibus non errat, posse salutem & expectari & obtineri.

Observandum III. quod etsi Novatores non satis inter se consentiant in designandis ac figendis articulis, quos appellant fundamentales, hæc nihilominus apud ipsos generatim agnoscatur articulorum fundamentalium idea & notio: nempe, veritas fundamentalis ea est, quæ Christianæ fidei ita est essentialis, ut qui negare eam audeat, nullam possit habere spem salutis; sive tandem ea veritas ab Ecclesia definita fuerit, sive non: ut Trinitas personarum in Deo; Verbi Divini Incarnatio. Veritas autem non fundamentalis est quæcumque alia, sive ab Ecclesia definita sit, sive non, quæ sine salutis dispendio ignorari aut etiam negari potest.

Observandum IV. longe diversam esse Catholicorum sententiam circa veritates fundamentales. Scilicet Catholici observant aliquos articulos dici posse fundamentales, aut comparate ad fidem & revelationem, aut comparate ad se invicem. Fatentur quidem aliquos articulos præ aliis dici posse fundamentales duplici sensu: vel quia aliquorum, non vero omnium distincta & explicita fides ad salutem sit necessaria, v.g. Trinitatis, Incarnationis; vel quia unus articulus est radix ac fundamentum alterius: v. g. duplex in Christo natura radix est ac fundamentum duplicis in eo voluntatis & operationis. Verum hæc explicatio præsentî questionî extranea est & aliena. Contendunt igitur Orthodoxi omnes, comparate ad fidem & revelationem, omnes articulos revelatos esse hoc sensu fundamentales, quod illos negare aut impugnare nemini, qui salvus esse velit, licitum sit. Similiter errores fundamentales esse, statim atque ab Ecclesia damnati sunt & proscripti; neminique unquam licere eos contra sententiam Ecclesiæ propugnare.

Ut vero Novatorum errores circa unitatem Ecclesiæ impugnemus, tria nobis præstanda sunt.

1. Probandum ita Christi Ecclesiam esse unam, ut quaslibet alias societates, quarum fides etiam in articulis non fundamentalibus diversa est, excludat, & extra quam nulla sit speranda salus.
2. Ecclesiam Catholicorum habere illam unitatem, quæ nota est & caracter veræ Ecclesiæ, non vero Ecclesiam Reformatorum.
3. Nulla unquam de causa fieri posse separationem ab Ecclesia Christi.

P R I M A C O N C L U S I O.

Vera Christi Ecclesia ita est una, ut prorsus excludat quascumque alias societates, quarum fides diversa est & erronea in articulis etiam non fundamentalibus, & extra ipsam nulla sit speranda salus.

Tres sunt Conclusionis partes.

Prima pars, quod nempe Ecclesia sit una, facile probatur, tum ex Scripturis; tum ex Traditione constanti SS. Patrum: neque hoc in capite diutius nobis erit immorandum, cum repugnantes non habeamus Novatores.

I. Unitatem Ecclesiæ demonstrant, nomina, figuræ & parabolę, quibus eam exprimunt Scripturę sacrę: namque propter illam unitatem Ecclesia vocatur Corpus Christi, Ovile, Sponsa. Propter illam unitatem adumbrata fuit per Paradisum terrestrem, Arcam Noe, Templum Jerosolymitanum, Vestem Christi inconsutilem. Propter illam unitatem a Christo designata fuit parabolis, Agri, qui unus est, Sagenę, quę in unum congregat, Arę, quę paleas cum granis colligit.

Præterea, hanc unitatem diserte declarat Apostolus I. ad Cor. 12. v. 12. comparatione corporis humani, quod unicum est, licet variis membris constet ad varia officia destinatis: nempe tum propter unitatem capitis; tum propter unionem membrorum cum capite. *Sicut enim, inquit, corpus unum est, & membra habet multa; omnia autem membra corporis cum sint multa, unum tamen corpus sunt; ita & Christus. Etenim in uno spiritu omnes nos in unum corpus baptizati sumus.* Prosequitur Apostolus eandem comparationem usque ad finem capitis, & v. 27. sic concludit: *Vos autem estis corpus Christi, & membra de membro.*

Ex multis capitibus Apostolum demonstrare unitatem Ecclesiæ, paulo ante ostendimus ex Epistola ipsius ad Ephes. c. 4. v. 3. 4. & 5.

II. Eandem Ecclesiæ unitatem declarat constans ac perpetua SS. Patrum Traditio: paucos hic appellasse sufficiat, quorum iudicium & auctoritatem proterve omnino ac inverecunde rejicit Jurius, quasi jam tum, hoc est III. & IV. sæculo, sibi falsam effinxissent unitatis Ecclesiæ ideam ac notionem.

S. Cyprianus in eo, quem de præsentī argumento, scripsit Libro, pluribus adversus Novatianos probat Ecclesiam esse unam. *Episcopatus, inquit, unus est, cujus a singulis in solidum pars tenetur. Ecclesia quoque una est, quę in multitudinem latius incremento fecunditatis extenditur: quomodo Solis multi radii, sed lumen unum; & rami arboris multi, sed robur unum tenaci radice fundatum, & cum de fonte uno rivī plurimi defluunt, numerositas licet diffusa videatur exundantis copię largitate, unitas tamen servatur in origine. Avelle radium Solis a corpore, divisionem lucis unitas non capit: ab arbore frange ramum, fractus germinare non poterit: a fonte præcide rivum, præcisus arescet ... Qui relinquit Ecclesiam Christi, alienus est, prophanus est, hostis est. Habere jam non potest Deum Patrem, qui Ecclesiam non habet matrem. Et sub finem Tractatus: Deus, inquit, unus est, & Christus unus, & una Ecclesia ejus, & fides una, & plebs in solidam corporis unitatem concordie glutino copulata.*

Pag. 3. S. Optatus Milevitanus L. I. ante medium: *Christus, inquit, sponsus est*

est unius Ecclesiæ, sicut in Canticis Canticorum ipse testatur: qui cum unam lau- Pag. 8.
dat, ceteras damnat.

S. Aug. ex professo in suis contra Donatistas operibus probat Ecclesiam esse unam. Idem argumentum aliis passim in locis tractat S. Doctor, cujus mens atque sententia tam nota est ac omnibus manifesta, ut necesse non videatur hic ipsius verba exscribere.

Secunda pars, nempe Ecclesiam ita esse unam, ut excludat quascunque alias Hæreticorum societates in fide etiam non fundamentali diversas.

Probatur 1. quia incognita est toti antiquitati hæc Jurii opinio, qua vult Ecclesiam universalem complecti omnes etiam Hæreticorum sectas, modo non errent in fundamentis fidei. Nihil quippe frequentius apud antiquos, seu Patres, seu fideles, quam nomen Ecclesiæ, quam se credere publice profitebantur; imo & nomen Catholicæ; quo sapissime utebantur, ut Ecclesiam, cujus professione gloriabantur, distinctius significarent: atqui nusquam his nominibus intellexerunt societatem universalem, quæ omnes complecteretur; imo vero unicam communionem, a qua quilibet Hæretici excluderentur, his nominibus significari clare ac distincte docuerunt.

Ac 1. nomine Ecclesiæ unicam communionem intelligi docuerunt.

S. Irenæus lib. 3. adversus hæreses cap. 4. ubi dicit veritatem in se- P. 178.
n. 1.
ctis Hæreticorum quærendam non esse, quam facile est invenire in Ecclesia: & Marcionem sæpe in Ecclesiam venisse, sed ab ea tandem ejectum fuisse. Hujusce Ecclesiæ centrum esse Romanam Ecclesiam tradit

ibid. cap. 3. *Ad hanc*, inquit, *Ecclesiam propter potiore principalem necesse est omnem convenire Ecclesiam*, hoc est, eos qui sunt undique fideles, in qua P. 175.
n. 2.
semper ab his qui sunt undique, conservata est ea quæ est ab Apostolis Traditio.

Et lib. 1. c. 10. omnes Ecclesias in unitatem fidei consentire asserit: Nam, Pag. 49.
inquit, *etsi in mundo loquelæ dissimiles sunt, sed tamen virtus Traditionis una & eadem est. Et neque hæ, quæ in Germania sunt fundatæ, Ecclesiæ aliter credunt, aut aliter tradunt; neque hæ quæ in Hiberis sunt, neque hæ quæ in Celtis, neque hæ quæ in Oriente, neque hæ quæ in Ægypto, neque hæ quæ in Libya, neque hæ quæ in medio mundi constitutæ.*

Tertull. lib. de Præscriptionibus cap. 4. ait non minorem esse Ecclesiæ P. 203.
D.
persecutionem per hæreses, quam per ipsum antichristum. Et c. 21. *Quid prædicaverint* (Apostoli,) inquit, *id est, quid illis Christus revelaverit, & hic præscribam non aliter probari debere, nisi per easdem Ecclesias quas ipsi Apostoli condiderunt, ipsi eis prædicando, tam viva, quod ajunt, voce, quam per Epistolas postea.* Si hæc ita sunt, constat proinde omnem doctrinam, quæ cum illis Ecclesiis P. 209.
A.
Apostolicis matricibus & originalibus fidei conspiraret, veritati deputandam; sine dubio tenentem quod Ecclesia ab Apostolis, Apostoli a Christo, Christus a Deo accepit: omnem vero doctrinam de mendacio præjudicandam, quæ sapiat contra veritatem Ecclesiarum, & Apostolorum, & Christi, & Dei.

S. Clemens Alexandrinus lib. 7. Strom. In unius, inquit, naturæ sortem Ed. Par.
1612. p.
749.
cooptatur Ecclesia, quæ est una, quam conantur hæreses in multas discindere; eaque, quæ antiqua est & Catholica, una est propter unitatem fidei.

Origenes lib. 1. in Job. Ad dimicandum, inquit, adversus Ecclesiam, non Ed. Par.
6119.
p. 245.
col. 1. A.
tria tantum cornua, sed innumera atque inestimabilia omnes sectæ atque hæreses faciunt; per quas universas adversus Ecclesiæ unitatem incessanter dimicant.

Ed. nov. S. Hilarius lib. 7. de Trinit. nu. 4. *Hæretici*, ait, omnes contra Ecclesiam p. 917. *E. veniunt*; sed dum *Hæretici* omnes se invicem vincunt, nihil tamen sibi vincunt; *Victoria* enim eorum, Ecclesie triumphus ex omnibus est, dum eo hæresis contra alteram pugnat; quod in hæresi altera Ecclesie fides damnat... & inter hæc fidem nostram, dum sibi adversantur, affirmant.

S. Hier. Dial. contra Luciferianos circa finem, dicit societatem Marcionitarum, Valentinianorum, Montanistarum, Novatianorum non esse Ecclesiam Dei, sed Synagogam antichristi. Paulo ante dixerat, se omnes propositionum rivulos uno Ecclesie sole siccare posse.

Conc. Laodicenum Can. 9. prohibet iis qui sunt de Ecclesia, suas preces offerre in Oratoriis Martyrum quæ ad Hæreticos pertinent; & Canon. 10. iisdem Conc. p. 1498. *C. vetat*, ne filios suos cum Hæreticis matrimonio conjungant.

Tom. 2. Concilium Constantinop. I. quod est universale II. an. 381. Can. 6. eos Conc. p. 949. *B. hæreticos appellat*, qui ab Ecclesia abdicati sunt, & anathematizati: & eos qui se sanam fidem confiteri præferunt, avulsi autem sunt & abscissi & adversus Canonicos nostros Episcopos congregationem faciunt.

Conc. V. generale actione 5. ait, eos qui se Hæreticis adiungunt, a Sancta Dei Ecclesia anathematizari & damnari. Quæ quidem Ecclesie acceptio ut Tom. 2. Conc. p. 1205. *D. jam* apud omnes invaluerat, ut Conc. Carthaginense IV. can. 71. expresse prohibeat, ne nomen Ecclesie conventiculis Hæreticorum detur. Quod etiam prohibetur legibus imperialibus, sicut legi potest in Codice Lib. 5. c. 3. de Hæreticis.

2. Nomine etiam Catholicæ Ecclesie unicam communionem intellexerunt.

Ed. Par. S. Iustinus Dial. cum Tryphone. Sunt igitur, inquit, & fuerunt viri 1615. *p. amici* permulti, qui athea (hoc est impia) & blasphema & dicere & facere docuerunt, in nomine Jesu progressi: & sunt a nobis, sub nomine eorum virorum, unde doctrina & sententia quolibet extitit, denominati... cum quibus nihil nobis est communionis, atheos atque a Deo alienos, & impios, & injustos & iniquos ipsos esse scientibus. 253. *C.*

Tertull. Lib. de Præscriptionibus cap. 30. ubi dicit Valentinum & P. 212. Marcionem, antequam suas hæreses docerent, in Catholicæ primo doctrinam credidisse apud Ecclesiam Romanensem... donec ob inquietam eorum curiositatem semel & iterum ejecti fuerunt. *C.*

Doctrina Catholica, juxta Tertullianum, est doctrina Ecclesie Catholica, quam hæreticis sectis opponit.

S. Clemens Alexandr. Lib. 7. Stromatum docet Conciliabula Hæreticorum P. 749. longe esse posteriora antiqua Ecclesia, quam unicam tantum esse affirmat, quamvis optarent hæreses in plures sectas dividere.

Alexander Patriarcha Alexandr. in Epist. ad Alexandrum Patriarcham Constantinop. quam refert Theodor. Hist. Eccl. lib. 1. cap. 3. dicit se Ed. Par. credere unam & solam Catholicam Apostolicam Ecclesiam, inexpugnabilem semper, etsi totus eam mundus oppugnare instituat; victtricemque omnis impie diversa sentientium rebellionis. 1642. *T. 3. p. 535. A.*

Conc. Nicanum eodem sensu duobus in locis utitur nomine Ecclesie Tom. 2. Catholicæ, scilicet in Symbolo, ubi dicit eos, qui non credunt Filium Conc. p. esse cum Patre ejusdem substantiæ, anathematizari a Catholica & Apostolica 27. *C. Ecclesia*; & can. 8. ubi loquens de Catharis, hoc est Novatianis redire ad

ad Ecclesiam Catholicam volentibus, necessario supponit eos ab Ecclesia Catholica separatos fuisse.

Conc. Constantinopolitanum I. Can. 7. postquam statuit Arianos, Macedonianos, Sabbatianos, Novatianos, Quartodecimanos, Apollinaristas sola unctione recipiendos esse, subiungit ab iis postulandum fidei professionem, qua scripto etiam declarent, *se anathematizare omnem hæresim quæ non sentit ut Sancta Dei Catholica & Apostolica Ecclesia.* *Ibid. p. 952. B.*

Conc. Sardicense in Epistola ad omnes orbis Episcopos quæ refertur apud S. Athanasium Apologia 2. de fuga sua, Arianos nominatim excommunicans, dicit æquum esse eos qui separant Filium a Patre, & Verbum a suo Patre alienant, ab Ecclesia quoque Catholica separari, & alienos indignosque haberi Christiano nomine. *Ed. vet. T. 1. p. 766. C.*

Episcopi Africani in errorum abjurazione facta a Leporio, postulaverunt ut profiteretur se suscipere & tenere, quod ordo Ecclesiæ tenet aut suscipit. *Tom. 2. Conc. p. 1683. D.*
 Celestinus in Epistola ad Nestorium, quæ refertur in Conc. Ephesino & in V. generali, inonet ipsum separandum a communione Ecclesiæ Catholicæ & universalis, nisi amplectatur doctrinam quam sequitur Ecclesia Romana & Alexandrina: Profecto non comminatur S. Pontifex Nestorium excludendum esse a communione omnium sectarum, quarum nomine sic loqui non poterat, & quæ ejus auctoritatem prorsus spernebant. *Tom. 2. Conc. p. 361. D. E.*

Plures alios referre superfluum foret, cum Jurius ipse non diffiteatur Veteres hanc sibi unitatis Ecclesiæ ideam effinxisse, quam erroneam esse proterve ille affirmat. *Tom. 5. Conc. p. 527. D.*

Probatur 2. Si Ecclesiæ ita sit una ut non excludat Hæreticorum societates quæ non errant in præcipuis fidei fundamentis, sequeretur universam Ecclesiam Orientis & Occidentis per multa sæcula errasse, dum Baptismum ab Hæreticis, qui in fundamentalibus articulis errabant, collatum admisit. Namque, juxta Jurium & alios Ministros, sola vera Ecclesia potest legitimum conferre Baptismum; sola & omnis societas, quæ non errat in veritatibus essentialibus, est vera Ecclesia; & tamen universa Ecclesia tum Orientis, tum Occidentis, eorum Hæreticorum admisit Baptismum qui in iis articulis errabant.

Ecclesiæ quidem Orientis: Nam expresse in suis Conciliis prohibuit, ne denuo baptizarentur qui Baptismum acceperant ab Arianis, a Macedonianis, ab Apollinaristis; hi tamen Hæretici fundamentales veritates negabant: Ariani, Divinitatem Filii; Macedoniani, Divinitatem Spiritu Sancti; Apollinaristæ, animam rationalem a Christo assumptam.

Idem observavit & Ecclesiæ etiam Occidentalis: Namque, teste S. Augustino L. 3. de Baptismo c. 15. omnium sine exceptione Hæreticorum Baptismum ratum habuit, modo verbis Evangelicis collatus fuisset: adeo ut nec rejiciendum existimaverit, si vel ab ipso Marcione in nomine Patris & Filii, & Spiritus sancti collatus fuisset: & L. 4. c. 16. expendens Baptismum duorum, quorum unus baptizatus fuisset in hæresi Photinianorum, alter vero in Ecclesia Catholica, putans doctrinam Photini esse Ecclesiæ doctrinam; diserte asserit in neutro eorum Sacramenti veritatem repetendam esse. *Ibid. p. 135. D.*

S. Hieronymus in Dial. contra Luciferianos, testatur quoque ab Ecclesia Romana approbari Baptismum Arianorum; imo & ab ea admisum fuisse, quem dederant Ebionitæ, Cerinthiani, Novatiani. *T. 4. par. 3. p. 305.*

Ex quibus patet, aut Ecclesiam Orientalem & Occidentalem universam per tot sæcula non fuisse veram Ecclesiam; utpote quæ erraverit dum admisit eorum Hæreticorum Sacramenta; vel si fuit vera Ecclesia, non distinxisse illos duplicis generis errores; nec existimasse excludendos solum ab Ecclesiæ universalis societate eos, qui in fundamentalibus errant.

Probatur 3. quia ex hac Jurii sententia sequeretur, per sexdecim sæculorum spatium nullum ex fidelibus Symbolum professionis suæ fidei, quo par est modo, intellexisse. Neque enim illi alio modo Symbolum suum intelligebant, quam eo qui ipsis exponebatur a Doctoribus & Episcopis horum temporum: atqui articulum de Ecclesia nunquam alia ratione exposuerunt sancti Patres, Episcopi, & Ecclesia universa, quam eo sensu, ut excludat omnes Hæreticorum sectas & societates; quod profecto maxime absurdum est.

Deinde illusoriæ, falsæ & injustæ fuissent fidei professiones quas a tempore Conc. Nicæni semper ab Hæreticis postulavit utraque Ecclesia, dum nempe ab ipsis exigebat, ut omnes hæreses ab eadem Ecclesia Catholica damnatas & proscriptas ejurarent.

Denique, omnes Episcopi tum Orientis tum Occidentis insignis injustitiæ & calumniæ rei fuissent, dum ita apud se esse Catholicam Ecclesiam professi sunt, ut ab ejus sinu omnes Hæreticos excluderent. Id fatetur Iurius; at nemo huic usurpationi per duodecim sæcula contradixit. Adde quod non essent fugienda Hæreticorum consortia, quæ tamen fugienda esse, tam sæpe inculcant SS. Patres.

Tertia Conclusionis pars, nempe Ecclesiam ita esse unam, ut extra ipsam nemini sit speranda salus æterna.

Probatur 1. auctoritate SS. Patrum qui sex primis Ecclesiæ sæculis flourunt. Ita

- P. 272. S. Irenæus L. 4. adversus hæreses c. 33. alias 62. ubi dicit quod Dominus judicaturus est eos omnes qui sunt extra veritatem, id est qui sunt extra Ecclesiam. Sed qui sunt extra veritatem sunt extra salutem: Christus enim est veritas, & ut ipse dicit Joan. 8. sola veritas potest nos liberare.
- P. 181. S. Cyprianus L. de unitate Ecclesiæ, multis probat extra Ecclesiam non esse salutem. Quisquis ab Ecclesia segregatus adulteræ jungitur, a promissis Ecclesiæ separatur: nec perveniet ad Christi præmia, qui relinquit Ecclesiam Christi. Habere jam non potest Deum patrem, qui Ecclesiam non habet matrem. Si potuit evadere quisquam qui extra Arcam Noe fuit, & qui extra Ecclesiam foris fuerit, evadit? & postea: Esse Martyr non potest, qui in Ecclesia non est... Ardeant licet flammis & ignibus traditi, vel objecti bestiis animas suas ponant, non erit illa fidei corona, sed pœna perfidiæ, nec religiosæ virtutis exitus gloriosus, sed desperationis interitus. Occidi talis potest, coronari non potest. Jam supra dixerat: Quam unitatem firmiter tenere & vindicare debemus, maxime Episcopi qui in Ecclesia præsidemus, ut Episcopatum quoque ipsum, unum atque indivisum probemus. Nemo fraternitatem mendacio fallat, nemo fidei veritatem perfida pravaricatione corrumpat. Episcopatus unus est, cujus a singulis in solidum pars tenetur. Ecclesia quoque una est, quæ in multitudinem latius incremento fecunditatis extenditur: quomodo Solis multi radii, sed lumen unum; & rami arboris multi, sed robur unum tenaci radice fundatum: & cum de fonte uno rivi plurimi defluunt, numerositas licet diffusa videatur exundantis copis.

copiæ largitate, unitas tamen servatur in origine. Avelle radium Solis a corpore, divisionem lucis unitas non capit: ab arbore frange ramum, fructus germinare non poterit: a fonte præcide rivum, præcisus arefcet. Sic & Ecclesia Domini luce perfusa per orbem totum radios suos porrigit, unum lumen est quod ubique diffunditur, nec unitas corporis separatur. Non piget textum iterum repetere, adeo eximius est.

Et Epist. 62. ad Pomponium, de iis qui ab Ecclesia ejiciuntur hæc P. 100. habet: *Neque enim vivere foris possunt, cum domus Dei una sit, & nemini salus esse, nisi in Ecclesia possit.*

S. Augustinus passim idem docet.

Lib. 4. de Symbolo ad Cathecumenos c. 13. Si quis, inquit, absque T. 6. p. Ecclesia inventus fuerit, alienus erit a numero filiorum, nec habebit Deum pa- 582. C. trem, qui noluerit Ecclesiam habere matrem.

Lib. de unitate Ecclesiæ c. 19. Ad ipsam salutem ac vitam æternam ne- T. 2. p. mo pervenit, nisi qui habet caput Christum. Habere autem caput Christum ne- 372. F. mo poterit, nisi in ejus corpore fuerit, quod est Ecclesia.

Sermone ad Cæsareensis Ecclesiæ plebem, Emerito præsentem habito n. 6. sic loquitur: *Salutem non potest habere homo, nisi in Ecclesia Catholica. Ex- Ibid. p. tra Ecclesiam Catholicam totum potest præter salutem. Potest habere honorem, 622. E. potest habere Sacramentum... sed nusquam nisi in Ecclesia Catholica salutem poterit invenire.*

Ecclesia Africana duobus in Conciliis congregata idem prorsus sentit. In Carthaginensi IV. Can. 2. describitur fuscæ ratio explorandæ fidei in eo qui electus fuerit Episcopus; & inter illa de quibus ante Ordinationem interrogandus est, hoc postremum venit, credat ne quod extra Ec- Tom. 2. clesiam nullus salvetur. Conc. p. 1199. C.

In Concilio Cirtensi, cujus Epistola ad Donatistas legitur apud S. Augustinum Epistola 141. alias 152. n. 5. sic dicitur: *Quisquis ergo ab hac Catholica Ecclesia fuerit separatus, quantumlibet laudabiliter se vivere existimet, hoc solo scelere quod a Christi unitate disjunctus est, non habebit vitam, sed ira Dei manet super eum.* T. 2. p. 458. A.

S. Fulgentius Lib. de fidei ad Petrum c. 39. Firmissime tene, & nul- Ed. Pa- latenus dubites, quemlibet hæreticum sive schismaticum, in nomine Patris, & ris. 1684. Filii, & Spiritus sancti baptizatum, si Ecclesiæ Catholicæ non fuerit aggrega- p. 530. tus, quantascumque eleemosynas fecerit, etsi pro Christi nomine sanguinem fuderit, nullatenus posse salvari.

Probatur 2. rationibus theologicis. Tum quia ex Scripturis Ecclesia est corpus Christi, cujus membra sunt singuli fideles: atqui membrum quod non manet in corpore, vitam habere non potest. Tum quia Christus est verus Ecclesiæ sponsus; ac proinde non potest filios generare, nisi ex sua sponsa. Tum quia nulla est salus extra regnum Dei, extra Templum, Domum, & Civitatem Dei; sic autem vocatur Ecclesia: sicut tempore diluvii nulla fuit salus iis qui non fuerunt in Arca Noe conclusi.

Summa igitur est inter Catholicos, seu veræ Ecclesiæ membra, doctrinæ fidei unitas atque consensus: non ita certe inter Hæreticos, qui vix nati, varias in Sectas scinduntur ac dividuntur. S. Irenæus L. I. c. 21. & seq. narrat hæresim Simonis primi hæresiarchæ mox divisam; & inde natus esse Sectas Menandrianorum, Saturnianorum, Basilidianorum, &c.

Item L. 1. c. 5. scribit de Valentinianis, quod cum essent plurimi, vix duo aut tres inter se conveniebant in omnibus dogmatibus. De Donatistis scribit Augustinus L. 1. de Baptismo c. 6. hæresim Donatistarum in multa minutissima frustra concisam fuisse suo tempore. Marcionitas mox divisos fuisse, & inde natos Lucianistas, Apellianos & Severianos, docet Epiphanius L. 1. contra hæreses. Montanistas divisos esse in Pepusianos, Artotyritas, Phrygastas, scribit idem Epiphanius, L. 2. Manichæos quoque in sectas divisos testatur Augustinus L. 1. de hæresibus c. 46. Messalianos autem divisos in Martyrianos, Sathanianos, Entusiastas, docet Epiphanius hæresi 80. Ariani mox divisi sunt in Acacianos, Macedonianos, Eunomianos: patet ex Rufino L. 10. Hist. c. 25. Iidem etiam Ariani singulis fere annis fidem mutabant, ut scribit Hilarius in utroque Libro ad Constantium; & ita de aliis Hæreticis, nequidem exceptis Lutheranis & Calvinistis: quod invictè demonstravit Illustrissimus ac doctissimus bonæ memoriæ Bossuetius Episcopus Meldensis, in Opere eximio de Variationibus, &c. Quapropter de Hæreticis merito dicebat Tertullianus P. 217. D. Libro de Præscript. c. 42. *Variant inter se, dum unusquisque proinde suo arbitrio modulatur quæ accepit, quemadmodum de suo arbitrio ea composuit ille qui tradidit ... Idem licuit Valentinianis, quod Valentino: idem Marcionitis, quod Marcioni de arbitrio suo fidem innovare.*

Solvuntur Objectiones.

Objicies 1. Explicari non potest in quo posita sit illa unitas Ecclesiæ universalis; neque facile intelligi, quomodo huic unitati non adversetur tanta hominum, ex quibus constat, multitudo, tantaque temporum diversitate & locorum distantia ab invicem diverforum.

Resp. I. in tribus potissimum esse positam Ecclesiæ unitatem: nempe 1. in universali & certissima ejusdem fidei ac doctrinæ consensione; 2. in simili Ecclesiæ ubique gentium administratione & regimine; 3. in dependentia ab uno Capite visibili Romano Episcopo, qui sit unitatis origo & centrum. Tria enim præsertim requiruntur ad unitatem alicujus societatis, scilicet unitas spiritus, regiminis, & capitis.

II. Temporum & locorum diversitas non obest unitati, modo sit eadem fides, idem regimen, idem caput. Porro hæc in Ecclesia Christi perpetua semper fuere; quæ laus est ac conditio ipsi plane singularis.

Instabis. Nota debet esse propria, sensibilis, & notior ipsa re quam significat: at hæc non conveniunt unitati.

Resp. nego min. namque 1. est propria Ecclesiæ Christi; cum nulla Secta constantem habuerit doctrinam, constans regimen, & idem caput, nempe Episcopum Romanum; 2. est sensibilis & notior Ecclesia; cum hæc tria facile cuivis attendenti occurrant, & quænam sit vera Ecclesia satis manifeste indicent.

Objicies 2. Unitas quidem doctrinæ & regiminis necessaria est ut Ecclesia sit una; imo & requiritur unitas capitis invisibilis, scilicet Christi: sed dependentia ab Episcopo Romano, & cum ipso communio, minime necessaria videtur.

Resp. nego postremam propositionis partem. Et certe cum Ecclesia sit corpus visibile & externum, requiritur etiam ut habeat aliquod caput

put visibile & externum, cui adhæreant ac confocietur singula Ecclesiæ membra. Caput autem illud est Summus seu Romanus Pontifex, qui est centrum unitatis a quo secessionem facere non licet, ut probant SS. Patres quos supra laudavimus, ubi Ecclesiæ definitionem adversus Launorum vindicabimus.

Objicies 3. Doctrina illa de unitate Ecclesiæ hic exposita multa secum infert absurda & incommoda: 1. damnat omnes qui errant vel in minimo fidei articulo, vel communionem non habent cum Episcopo Romano, quod certe inhumanum est; 2. non distinguit inter ea quæ Ecclesiæ sunt essentialia, ut fides, Sacramenta, Ministri; & ea quæ sunt ipsi accidentalia, ut communio externa, & convenientia in articulis, non fundamentalibus; 3. statuit Ecclesiam posse suis Judiciis facere quosdam articulos fidei qui ante ejus sententiam non erant.

Resp. ad singula.

Ad primum, Plurima sunt in Religione nostra quæ sunt verissima, licet videantur duriora humanæ rationi: reatus peccati originalis propter unum hominem; parvulorum absque Baptismo morientium damnatio: pœnæ æternæ iis omnibus peccatis infligenda, de quibus mentio fit in Epistola ad Galatas; æternitas ignis in vindictam vel unitis peccatis mortalibus; prædestinatio unius & reprobatio alterius. An liceret ea omnia negare, quod duriora videantur? Deus certe summe justus est, atque judicia ejus cum tremore adoranda. Similiter etsi durum videatur damnari omnes Hæreticos & Schismaticos, non ideo tamen minus verum est, cum tota passim traditio doceat extra Ecclesiam non esse peccatorum remissionem, non esse charitatem, non esse salutem.

Ad secundum: Hæc omnia Ecclesiæ sunt essentialia. Communio externa essentialis est: cum enim sit corpus visibile, debent etiam ejus partes vinculo visibili & externo inter se colligari; quo pacto autem unientur, nisi sit conjunctio membrorum inter se & cum visibili capite? Convenientia etiam & consensus in articulis non fundamentalibus essentialis est: cum enim debeat esse una & eadem fides a Deo revelata, & ab Ecclesia tamquam infallibili Judice proposita, necesse est omnes fideles in eadem fide consentire; adeoque eosdem plane esse apud omnes fidei articulos.

Adde quod incognita sit toti antiquitati hæc articulorum distinctio. Neque enim inter nostros Reformatores hæcenus conveniri potuit, qui nati distincte sint fundamentales: aliis aliter definientibus; alii alios articulos assignantibus. Ecclesia autem Catholica semper sensit eos errores, qui semel proscripti sunt, a nemine citra hæresim & peccatum propugnari posse.

Ad tertium: Ecclesia fidei articulos non facit, sed qui sunt a Deo revelati, eos proponit ac definit ex Scriptura & Traditione; eosque aliquando evoluit magis & explicite pro temporum necessitate, aut Hæreticorum insurgentium oppugnatione aperit & explanat. Ipsius autem esse fideles suos instruere ac docere, vel id unum probat, quod per sexdecim sæcula non aliam SS. Patres ac fideles omnes habuerunt Ecclesiæ ideam, quam decidentis, definientis, ac docentis. Hanc certe habebat Concilium Nicæ-
 num, cum ubi varias Arianorum fidei expressiones attulit, dicit, Eccle-
 siam Catholicam & Apostolicam similiter sentientes condemnare.

Tom. 2.
 Conc. p.
 27. C.

Docet autem Catholica Ecclesia non tantum in Conciliis generalibus, sed etiam in particularibus Synodis, in Episcopis cujusque Ecclesiae, imo & in ipsis fidelibus; quamquam in his omnibus diverso modo. Fideles loquuntur sine ulla auctoritate, sed ut testes doctrinae quam tenent & ipsa tenet Ecclesia: Episcopi, ut Pastores instituti a Deo ut plebem doceant: Synodi particulares, ut testes doctrinae Ecclesiae universalis, ac primi Iudices a Deo instituti: Concilia generalia, ut depositum veritatis apud se servantia, & quae Ecclesiam universalem repraesentant.

Objicies 4. auctoritatem S. Augustini Epistola 43. alias 162. ad Gloriam, Eleusium & alios quos agnoscit a sua communione separatos: docet enim initio, extra externam Ecclesiam Romanam communionem nonnullos salutem assequi posse. Sic loquitur: *Dixit quidem Apostolus Paulus, Haereticum hominem post unam correptionem devota, sciens quia subversus est ejusmodi, & peccat, & est a semetipso damnatus. Sed qui sententiam suam, quamvis falsam atque perversam, nulla pertinaci animositate defendunt, praesertim quam non audacia praesumptionis suae pepererunt, sed a seductis atque in errorem lapsis parentibus acceperunt, quaerunt autem tanta sollicitudine veritatem, corrigi parati, cum invenerint; nequaquam sunt inter Haereticos deputandi. Tales ergo vos nisi esse crederem, nullas fortasse vobis litteras mitterem. Eos autem ad quos ita scribit S. Augustinus, non fuisse in eadem secum externa Ecclesiae communionem, patet ex verbis sequentibus. Hac, inquit, praelocutus sum, ne quis me existimet impudentius vobis, quam prudentius scripta misisse, & hoc modo vobiscum de negotio animae vestrae aliquid agere voluisse, quia nostrae communionis non estis: cum tamen si de negotio fundi, aut alicujus pecuniariae litis dirimenda vobis aliquid scriberem, nemo fortasse reprehenderet.*

Igitur, in mente S. Augustini, qui sunt extra externam Ecclesiae communionem, modo errorem nulla pertinaci animositate defendant, ac cauta sollicitudine quaerant veritatem, corrigi parati cum invenerint; illi non sunt haeretici, nec consequenter a spe salutis aeternae dejecti. Porro ex hoc numero multi sunt, v. g. infantes, rustici, feminae, & quotquot ab haereseon auctoribus seducti sunt.

Resp. ex dictis initio hujus Articuli, observatione prima, patere ad hanc objectionem responsionem. Scilicet, quos citata Epistola describit S. Augustinus, si non actu, saltem desiderio & quidem sincero pertinent ad externam Ecclesiae communionem: atque, si nihil obsit, internum Ecclesiae spiritum participant: unde merito dixit S. Doctor, ejusmodi homines nec esse, nec appellandos esse haereticos. Separationem vero ab externa Ecclesiae communionem quantum improbet ac damnet S. Doctor, patet ex eadem Epistola c. 8. n. 24. Non enim, inquit, nobis displicent quia tolerant malos; sed quia intolerabiliter mali sunt propter schisma, propter Altare contra Altare, propter separationem ab hereditate Christi toto orbe diffusa, sicut tanto ante promissa est. Violatam pacem, conscissam unitatem, iterata Baptismata, exsufflata Sacramenta, quae in sceleralis quoque hominibus sancta sunt, plangimus & lugemus. Quae si parvi pendunt, intueantur exempla quibus demonstratum est quanti haec penderit Deus. Qui fecerunt Idolum, usitata gladii morte perempti sunt: qui vero schisma facere voluerunt, hiatu terrae principes devorati, & turba consentiens igne consumpta est. Diversitate poenarum diversitas agnoscitur meritum.

Objicies denique. Ecclesia successit Synagogæ, ita ut hæc in veteri Testamento hominibus præstaret ad salutem, quod nunc Ecclesia in novo: atqui non erat tanta Synagogæ necessitas, ut extra eam nullus posset salvari; multi enim ex gentibus, penes quos fuit unius veri Dei cognitio, ut Melchisedech, Job, & alii, sola legis naturalis observatione ad salutem pervenerunt; ergo, &c.

Resp. I. Ecclesiam successisse Synagogæ, tamquam perfectum imperfecto, non quantum ad omnia, sed quantum ad aliqua dumtaxat: adeoque sicut non successit quantum ad amplitudinem qua toto terrarum orbe diffunditur; quantum ad perpetuitatem qua usque ad consummationem sæculi perseveratura est; quantum ad perfectionem cultus divini & sanctitatis, atque alia ejusmodi quibus Synagogam longe supergreditur, ita nec ipsi successit quantum ad necessitatem salutis.

II. In aliquorum sententia pertinuit tantum ad Judæos Synagogæ, & fuit veluti propria ipsorum Ecclesia, ita ut extra ipsam nullis Judæis potuerit esse salus: sed non fuit Ecclesia illa universalis, quæ sinu suo omnes veros Dei cultores complecteretur; adeoque hinc potius confirmatur nostra sententia: sicut enim Judæorum nemo salvari poterat separatus a veteri Synagoga, ita quoque nunc nemo salvus esse potest, si separetur ab Ecclesia.

Multa passim in suo de Ecclesia systemate congerit Jurius, ut ostendat & Hæreticos qui in articulis fundamentalibus non errant, & Schismaticos qui Romani Pontificis communionem non fruuntur, in Ecclesia universali adhuc esse: unde concludit, unitatem Ecclesiæ non in unica communionem esse repositam. Verum ea omnia suis in locis infra commodius referemus ac solvemus, ubi de membris Ecclesiæ instituetur disputatio.

SECUNDA CONCLUSIO.

Ecclesia Catholicorum illam habet unitatem quæ nota est ac caracter veræ Ecclesiæ Christi, non autem Ecclesiæ Reformatorum.

Duæ sunt partes.

Prima pars probatur. Quia unitas quæ est nota & caracter veræ Ecclesiæ in tribus potissimum consistit, ut jam observavimus: nempe in universali fidei & doctrinæ consensione, simili ubique regimine, & communionem cum uno Capite visibili Romano Pontifice: atqui hæc tria occurrunt in Ecclesia Catholicorum.

Secunda Conclusionis pars, nempe Reformatorum Ecclesiam non habere hanc unitatem,

Probatur. Ac I. non habent illi consensionem in doctrina. Ea enim duobus potissimum momentis probari potest; scilicet constanti eorundem fidei dogmatum professione, & ejusdem fidei publicis confessionibus: atqui Reformatores nostri in neutro capite consensionem habent.

Non habent quidem in articulis seu dogmatibus fidei. Nam ut de multis taceamus, in quibus certe infinitæ propemodum fuere variationes, tum apud Lutheranos, tum apud Calvinistas, sicut erudite & eloquenter demonstravit jam laudatus Illustr. Bossuetius Meldensis Episcopus, unum dumtaxat articulum præsentia Christi realis in Eucharistia hic attingemus. Anno 1631. in Synodo Nationali Charentoniana, nostri Reformatores

De-

Decreto sollemni sanciverunt fœdus & pacem cum Lutheranis Confessionis Augustanæ, nihilque esse in eorum cultu, quod perfectæ unioni atque eorundem Sacramentorum participationi obstat possent declaraverunt. Hinc Dallæus in Apologia hujus Synodi cap. 7. & in Epistola ad Monglarium, fatetur doctrinam de præsentia reali nullum continere venenum, nec esse contrariam pietati, aut gloriæ Dei.

Quæ porro in hoc articulo consensus? Ante hanc Synodum palam dicebant, hoc momentum esse unicam suæ ab Ecclesia Romana separationis causam. In actis eorum Martyrum quid frequentius legitur: quam ob solam realitatem tot sustineri tormenta, per quam ipsius fidei & pietatis fundamentum subverti existimabant? Quid sapius in eorum Libris legimus, quam horrendam esse Catholicorum doctrinam, quos cyclophas, antropophagos, parricidas, humanæ Christi naturæ & ejus Ascensionis in Cælum hostes & inimicos, idololatrias, &c. vocant? Quid etiam vel hoc ipso tempore a nobis alienos magis facit eos qui ex ipsis hanc variationem non audierunt, quam doctrina præsentia realis? Ita ut plurimi ex ipsis ingenue confessi fuerint, facile nobiscum in aliis omnibus consensuros, si præsentia duntaxat spiritualis opinionem non damnaverimus.

Non habent consensionem in Confessionibus, quæ variæ sunt & contrariæ apud Lutheranos & Calvinistas.

Lutherani seu defensores sensus litteralis, primam ediderunt anno 1530. quæ Augustana dicta est, quod in hac urbe Carolo V. fuerit oblata. Postea anno 1537. articuli Smalcaldenses collecti fuerunt, qui Concilio Trid. quod Mantuæ a Paulo III. indictum fuerat, offerri debebant. Alia deinde, quæ dicta est Saxonica, Synodo Tridentinæ oblata an. 1551. Alia Vvittembergensis, anno sequenti eidem Concilio oblata: quæ quidem omnes, licet inter se in plurimis contrariæ, ab universa tamen Reformatorum societate subsignatæ fuerunt; ita ut in eadem Saxonie Provincia, intra decem annos prodierunt contradictoriæ sententiæ publico nomine decretisque publicis consignatæ de re omnium gravissima. Nam in Synodo Dresdensi ann. 1571. communi sensu rejecerunt sententiam Brentii, Illyrici, & aliorum de Persona Christi; & tamen illam ipsam sententiam, tametsi prius a se damnatam, publice receperunt in Libro Concordiæ; & tam Synodus quam ipsa Concordia, Vvittembergæ impressa sunt Principis Saxonie auctoritate.

Defensores autem sensus figurativi, aliam quoque Carolo V. eodem tempore obtulerunt fidei Confessionem, quæ vocatur Argentinenfis. Patrum & illa suis placuit. Helvetii quatuor successive scripserunt. Galli & Genevenses suam quoque peculiarem habere voluerunt. In Anglia duæ etiam eodem ferme tempore visæ sunt, & duæ aliæ sub nomine Ecclesiarum Scotiæ. In Belgio fuit etiam conscripta alia, quæ in Synodo Dordracena approbata fuit: nec defuit ipsis etiam Polonis sua, quæ in Synodo Sendomiriensi edita est an. 1670. Legi possunt omnes illæ Confessiones variæ in unum corpus collectæ, typis excusæ Genevæ apud Petrum & Jacobum Chouet an. 1612. In hac porro tanta Consensionum fidei varietate, quæ consensus esse potest? Sed quomodo consensionem haberent in doctrina, qui certum non habent nec constans fidei suæ motivum? Vel enim statuunt verbum Dei, vel spiritum privatum: at ipsis constare

non potest de Librorum in quibus continentur fidei veritates, fidei versione & legitimo sensu. Neque etiam quidquam certum esse potest per spiritum privatum, de quo gloriantur & Lutherani & Calvinistę, qui in ipsis varius est, variasque & oppositas (si ipsis fides) sententias suggerit.

2. Regimen simile, & Caput visibile non habent Episcopum Romanum: aliud quippe regimen est apud Lutheranos, aliud apud Calvinistas. Inter Lutheranos etiam non idem est, ut videre est in Anglia, ubi diversę prorsus sunt Ecclesiarum administrationes. Calvinistę nullam habent hierarchiam, apud quos nulli sunt Episcopi, nulli Presbyteri. Nulli tandem ex ipsis agnoscunt Episcopum Romanum tamquam centrum unitatis, cum quo servant communionem tantopere necessariam in Corpore Christi, quod est Ecclesia.

Solvuntur Objectiones.

Objicies 1. Mirum esse non debet si ex Ecclesia Lutheranorum & Calvinistarum varię ortę fuerint divisiones & sectę etiam contrarię; nam ex ipsa Apostolorum Ecclesia nonne orti sunt Simoniani, Nicolaitę, Valentiniani, Marcionitę, Gnostici?

Resp. magnum esse discrimen: namque sectę illę varię in Ecclesia quidem ortę sunt, non vero ex Ecclesia: econtra vero sectę contrarię apud Hęreticos, ex propria societatis eorum indole nascuntur. Ratio est 1. quia Ecclesia Catholicorum certam habet regulam finiendarum controversiarum, Judicium scilicet ipsiusmet Ecclesię, siue dispersę, siue in Conciliis congregatę: hanc vero regulam fixam & certam non habent Hęretici, qui cum suo privato ducantur spiritu, necesse est eos in partes omnino contrarias abripi; 2. Catholici Judicio Ecclesię acquiescunt, atque pro Hęreticis habent quotquot norunt in fidei decretis Ecclesię rebelles esse: econtra reformatores se invicem tolerant. Ita Calvinistę tolerant Lutheranos, quamquam agnoscant v. gr. Corpus Christi realiter & vere pręsens esse in Eucharistia, quod negant Calvinistę.

Objicies 2. cum Calvino Lib. 4. Institutionis cap. 13. n. 14. Non est unitas regiminis & communionis apud Catholicos: tot enim sunt apud eos schismatum conventicula, tot sectę ac divisiones, quot sunt Monasteria, vel certe Monachorum Ordines. Namque licet olim Monachi separatim ab alijs viverent, attamen separatim non recipiebant Sacramenta, sed in conventibus publicis cum reliqua plebe sacris intererant: nunc autem sibi privata altaria erexerunt: atque ita separatim ab alijs vivunt, & Christianorum titulo non contenti, alii vocantur Benedictini, alii Franciscani, alii Dominicani &c. Ita Calvinus.

Resp. unitati regiminis Ecclesiastici non adversari varias Monachorum societates: tum quia ab Ecclesia approbatę sunt, ab ea foventur, & sub ejus sunt cura & protectione singulari: tum quia non minus quam ceteri fidelium legitimis Ecclesię Pastoribus, nimirum S. Pontifici, & interdum etiam Episcopis, subjiciuntur.

Ad id vero quod additur, eos sibi erexisse privata altaria, quę primariis temporibus non habebant: 1. id supponit Calvinus, non probat. Deinde S. Epiph. in Epist. ad Joan. Hierosolymitanum, testatur se in Monasterio S. Hieronymi Paulinianum ordinasse in Presbyterum, qui ce-
Ed. Par. 1622. T. 2. p. 313. col. 2.

teris

Ed. Atr.
p. 740.
741.
T. 1. p.
712. F.

teris Monachis Sacramenta dispensaret, eo quod S. Hieron. præ summa sua humilitate Sacrificium altaris offerre non ausus fuerit. Cassianus Collatione 18. quæ est Abbatis Pyamonis cap. 15. testatur in ipsa eremo quosdam e Monachis fuisse Presbyteros. Idem refert S. Aug. Lib. de moribus Ecclesiæ cap. 33. Idem sæpe referunt Auctores Ecclesiastici, ac præsertim ii qui de rebus Asceticis scripserunt; 2. Schismaticus non est præcise aliquis propter diversum altare, nisi erigat illud in signum separationis & communionis abruptæ; alioquin enim Parochi & Episcopi omnes essent schismatici, qui diversa habent altaria.

Ad varias autem illas Monachorum appellationes, respondeo non denotare sectas ullas peculiare alienas & sejunctas a corpore Ecclesiæ, neque esse nomina doctrinæ aut fidei diversæ; sed sic vocari ab Institutore severioris & arctioris disciplinæ, cujus professionem & institutum, ad majorem perfectionis Evangelicæ gradum aspirantes, amplexi sunt.

Objicies 3. Non est apud nos doctrinæ consensus, imo mira est nostrorum Theologorum sentiendi varietas: alia enim est doctrina Scotistarum, alia Thomistarum, Augustinienium, Carmelitarum, &c. nec ullus est, qui non existimet se pro veritate pugnare, & oppositam sententiam erroneam esse. Qua igitur ratione Novatoribus suas divisiones opponere, ac doctrinæ consensum velut certam unitatis Ecclesiæ notam laudare hic possumus?

Resp. distingui hic debere dogma fidei ab Ecclesia definitum, ab opinione libera Scholæ. Circa dogmata fidei nulla est inter nostros sententiæ varietas: dogmata vero illa, ut jam monuimus, æstimari non debent ex privatis Doctorum placitis, sed ex publicis Symbolis, fidei professionibus, Conciliorum generalium decretis: quicumque autem ab hujusmodi dogmatibus discedit, pro Hæretico habetur. Non ita est de aliis Scholæ opinionibus, quas varias in partes agitari permittit Ecclesia ad elucidationem veritatis, ingeniorum & Scholæ exercitium. *In quibus*, ut ait S. Aug. L. 2. de peccato originali c. 23. *salva fide, qua Christiani sumus, aut ignoratur quid verum sit... aut aliter quam est, humana & infirma suspitione conjicitur.* In quibus proinde & refellere quisque sine pertinacia, & sine iracundia refelli paratus esse debet: unde eos minime probat Ecclesia, qui propter hujusmodi Scholæ diffidia & opiniones contrarias, sese mutuo erroris audent incusare. At Hæretici nostri qui hæc nobis opponunt, de rebus etiam ad fidem pertinentibus dissentiant, & alii alios habent pro Hæreticis, sicuti videre est apud Card. Hozium Lib. 1. contra Brentium, & apud Canisum in præfatione Librorum Andreæ de Vega Colonia excusorum. Hinc Anabaptistæ pro Hæreticis habentur a Lutheranis & Zuinglianis, & vicissim; tametsi omnes eundem agnoscant parentem Lutherum. Similiter Zuingliani aliique Sacramentarii a Lutheranis habentur ut Hæretici, sicut patet ex Testamento Brentii, imo & ex ipso Luthero suis passim in Libris: his tamen non obstantibus, Calviniani Galliæ nostræ Lutheranos ad suam communionem admiserunt; adeo mentitur iniquitas sibi.

Objicies 4. Est quidem in societate Catholicorum communio eorumdem Pastorum, & primi Pastoris Romani scilicet Pontificis: at de isto tam varia & opposita in Scholis nostris disputantur, ut nihil certi circa ipsum statui possit. Alii enim ejus auctoritatem in immensum extollunt, quam esse absolutam, non tantum in res spirituales, sed etiam in temporales, con-

contendunt: alii eandem auctoritatem ad res dumtaxat spirituales limitant, eamque Concilio generali subijciunt, quam alii superiorem dicunt, &c.

Resp. circa Summum seu Romanum Pontificem hoc unum dumtaxat de fide esse, de quo consentiunt omnes Orthodoxi, nempe illum esse Caput visibile Ecclesiæ: ac primatum honoris & jurisdictionis in ceteros Episcopos obtinere: cetera omnia quæ hinc & inde disputantur, salva semper quæ ipsi debetur reverentia & obedientia, ad opinionem Scholæ, non ad fidei dogma pertinere.

Objicies 5. cum Dallæo, nonnullos veterum SS. Patrum errores; unde infert non esse inter Catholicos doctrinæ consensionem.

Resp. hæc frustra nobis opponi: neque enim docemus singulos Patres errare non posse. Fatemur eorum aliquos in errorem lapsos, antequam ab Ecclesia fuisset veritas aperte definita: fatemur in disciplinæ quæstionibus, veluti de die celebrandi Paschatis, de jejuniis Sabbati, &c. discordes illos fuisse. At contendimus fieri non posse ut omnes simul conspicerent in defensionem erroris; quia fieri non potest ut pereat vera doctrina in Ecclesia Christi, quæ est columna & firmamentum veritatis, adversus quam portæ inferi nunquam prævalebunt. Sed de hoc argumento fusius infra suo loco dicemus.

Objicies denique aliquas rationes Theologicas: prima est, si Ecclesia esset una, maxime propter charitatem: at si ita est, sequitur eos qui sunt sine charitate, Ecclesiæ unitos non esse: secunda, quæ habent eandem qualitates, sunt quidem similia, sed non unum; ergo licet in omnibus Ecclesiis particularibus sint eadem fides, Sacramenta, leges, non sequitur eandem esse Ecclesiam, sed ad summum esse similes Ecclesias: tertia, licet diversa regna habeant eundem Principem, easdem leges generales, non sequitur esse unum regnum; ergo, &c. quarta, unitas seu concordia & ordinata dispositio non conveniunt soli Ecclesiæ Christi, sed etiam multis aliis societatibus; ergo, &c. quinta denique, si in sola Romana communione vera Ecclesia constituitur per exclusionem aliarum societatum, vix defendi potest ejus catholicitas seu universalitas; Romana quippe communio intra angustos limites plane coarctatur.

Resp. ad primam: Unitatem seu unionem charitatis maxime optandam esse inter omnia & singula Ecclesiæ membra; hac tamen in aliquibus (non in omnibus, quod fieri non potest) deficiente, superesse alias rationes unionis, nempe in fide, in regimine, in Sacramentis, in subjectione legitimis Pastoribus, quæ sufficiunt ad veram Ecclesiæ unitatem.

Ad secundam: Mirum non est, si ea quæ easdem habent qualitates, similia quidem, non vero unum quid sint: namque non habent eundem finem, nec ad eum tendunt ut partes ejusdem totius. At Ecclesiæ particulares eundem habent finem, eadem media, eandem primo Pastori subjectionem, &c.

Ad tertiam: Plura Regna per se vel ex institutione divina aut naturali uni Principi non subijciuntur: at omnes Ecclesiæ particulares ex ordinatione Christi, uni Capiti subijciuntur, uno spiritu foventur & animantur, operantur tamquam partes totius corporis mystici, scilicet Ecclesiæ. Ipse enim dedit Caput, Episcopos, Pastores, Presbyteros, Diaconos, regulam fidei, fidem ipsam & Sacramenta, quibus inter se conjunguntur fideles, adeoque unum corpus per se efficiunt & constituunt.

Ad

Ad quartam: Convenit quidem unitas aliqua cuilibet societati & sectæ, sed nulli competit ea quæ Ecclesiæ Christi singularis est ac propria: ea nempe quæ fundatur in consensu fidei ejusdem, & eorundem Sacramentorum participatione, & subjectione legitimis Pastoribus, in primis vero Romano Pontifici.

Ad quintam: Patebit ex dicendis paullo post, Romanam Ecclesiam vere Catholicam esse, nec tam angustis finibus contineri ac fingunt adversarii.

T E R T I A C O N C L U S I O.

Nulli unquam licet sese separare ab unitate Ecclesiæ; hincque merito Schismatici esse convincuntur Calviniani & Reformatores nostri.

Duæ sunt partes.

Prima pars probatur.

I. Quia nulla unquam esse potest legitima ratio separationis ab unitate illius Ecclesiæ, extra quam nulla est salutis spes, non charitas, non martyrium, sed una damnatio: atqui ex dictis, extra Ecclesiam Catholicam, Apostolicam & Romanam nulla est spes salutis, non charitas, non martyrium, sed una damnatio; ergo, &c. *Avelle radium Solis a corpore*, ait S. Cypr. jam laudatus Lib. de unitate Ecclesiæ Catholicæ, *divisionem lucis unitas non capit: ab arbore frange rimum, fractus germinare non poterit: a fonte præcide rivum, præcisus arescet*. Ita certe qui ab unitate Ecclesiæ recedit, spiritu mortuus est.

II. Si ob aliquam rationem fieri posset justa separatio ab unitate Ecclesiæ, maxime vel ob corruptos mores, vel propter errores, vel propter idololatriam: atqui ob eas causas nusquam licita esse potest talis separatio:

Non quidem propter corruptos mores: namque generatim docet S. Aug. nullam ob causam deferri posse Ecclesiam. Lib. 2. contra Epist. Parmeniani cap. 11. *Præcidendæ*, inquit, *unitatis nulla est justa necessitas*; & Lib. 3. cap. 5. *Inconcussum firmumque teneamus, nullos bonos ab ea (Ecclesia) se posse dividere*; & Epist. 95. alias 48. c. 9. *Nos autem*, ait, *certi sumus, neminem se a communione omnium gentium juste separare potuisse*. Pluribus aliis in locis disertè inculcat idem S. Doctor, bonos propter malos admixtos deferendos non esse, quod probat variis exemplis & figuris quibus Ecclesia in Scripturis adumbratur. *Neque enim*, inquit Epist. mox citata cap. 12. *propter paleam relinquimus aream Domini; neque propter malos pisces rumpimus retia Domini; neque propter hædos in fine segregandos deferimus gregem Domini; neque propter vasa facta in contumeliam, migramus de domo Domini*. Cap. vero 4. jam dixerat: *Non propter malos boni deferendi, sed propter bonos mali tolerandi sunt; sicut toleraverunt Prophætæ, contra quos tanta dicebant, nec communionem Sacramentorum illius populi relinquebant, sicut ipse Dominus nocentem Judam usque ad condignum ejus exitum toleravit, & eum sacram cœnam cum innocentibus communicare permisit; sicut toleraverunt Apostoli eos, qui per invidiam Christum annuntiabant; sicut toleravit Cyprianus Collegarum avaritiam, quam juxta Apostolum appellat idololatriam*.

Idem argumentum fuscè prosequitur Ep. 43. alias 162. ubi exemplis petitis ex Scriptura, scilicet Aaronis, Moysis, Davidis, Samuelis, Isaiæ, Feremiæ, Zachariæ, Christi Domini, Apostolorum, qui malos toleraverunt & ostendunt.

ostendit immerito Donatistas Ecclesiæ unitatem deseruisse propter Catholicorum mores perversos. Ita etiam L. de vera Religione c.6. L.1. moribus Ecclesiæ Catholicæ c.34. L.2. contra Cresconium c. 34. 35. & 36. L. de unitate Ecclesiæ c.18.

Non etiam propter errores iusta unquam esse potest separatio ab Ecclesia. Tum quia S. Cyprianus nunquam eorum deseruit communionem, qui recedentes ab hæresi non rebaptizabant, licet eorum opinionem tamquam gravissimum errorem improbaret, neque S. Stephanus a communione Cypriani recessit, quamvis eum in errore versari circa Baptismum Hæreticorum cognosceret. Tum quia passim ostendens S. Augustinus injustam fuisse separationem Donatistarum a Catholicis, licet in errorem gravissimum lapsos fuisse Catholicos non dubitarent Donatistæ, manifeste probat errorem non esse iustam separationis causam. Tum quia fatentur & nostri Reformatores, non esse violandam communionem inter eas Ecclesias in quibus sunt errores non fundamentales; imo nec propter eos qui directe articulis fundamentalibus non adversantur, sed per solam consequentiam ipsos evertunt. Ita inter alios Calvinus, Marloratus, &c.

Non denique propter idololatriam. Tum quia, ut observat S. Augustinus in Psalmo contra partem Donati, multi ex Judeis tempore Isaie, Jeremiæ, & Ezechielis, in crimen idololatriæ prolapsi fuerunt, neque tamen ab iis sese separavere Prophetæ. Tum quia damnat S. Augustinus ubique secessum Donatistarum a Catholicis, quorum multos Idolis sacrificasse accusabant. Et in Ps.33. & Optatus L.3. sub finem, referunt Catholicos a Donatistis paganos appellari solitos, quos tamen arguunt & damnant isti Patres, eo quod ab eorum communione recessissent. Tum quia Calvinistæ in suam communionem admittunt Lutheranos, quos habere debent ut Idololatrias, aut idololatriæ saltem consentientes, cum plurimi e Lutheranis Christum in Eucharistia præsentem adorent, sicut testantur Olearius, & Theologi Wittembergenses; atque Lutherani Poloniæ flexis genibus Eucharistiam accipiant, omnesque post Magistrum suum Lutherum existiment nullum esse peccatum præsentem Christum in Eucharistia adorare, sed plane indifferens; quia, inquiunt, nec præceptum in Scripturis, nec vetitum; ergo nostram societatem deserere non debent, quo Idolis servire existimarent; siquidem aliud de Lutheranis eodem crimine infectis iudicium ferunt. Tum denique quia ipsi Reformatores nostrorum insigniores Ministri, in illa declaratione quam occasione Epistolæ Conventus Cleri Gallicani an. 1682. ad ipsos directæ, fecerunt, profitentur nec idololatriæ crimen, quod tam sæpe nobis objecerunt, fore sufficientem separationis causam, si hæc unica foret; cum & Prophetæ, & veteris Testamenti fideles ab unitate Synagogæ nunquam recesserint, eo etiam tempore cum a vero cultu Dei, a vera ejus doctrina deficiebat, imo jam impio Idolorum cultui dedita esset; ergo, &c.

Secunda Conclusionis pars, scilicet Calvinianos reos esse schismatis,

Probatur 1. Illi sunt schismatis rei, quorum separatio ab Ecclesia Catholicorum est divisio a prima unitate, nam omnis separatio quæ sit ab ea unitate qua non datur alia prior, est divisio a prima unitate: atqui Protestantium separatio ab Ecclesia Catholicorum est ab ea unitate, qua non datur alia prior. Quod ab Ecclesia Catholicorum recesserint, constat

stat & fatentur ipsi: Quod unitate Catholicorum, in qua nostri & Protestantium vixere majores, non detur alia prior, tamdiu verum erit, quamdiu contrarium non fuerit manifestissime probatum. Cum enim ut talis ab ipsis Protestantium majoribus fuerit agnita, rei schismatiserunt eorum posterii, qui in eadem unitate vixerunt, ex qua postea recesserunt, nisi manifestissimis argumentis ostendant se invenisse aliquam unitatem & communionem unitate Catholica priorem & antiquiorem: id autem hactenus ostendere non potuerunt, nec haud dubie unquam ostendent. Ita doctissimi Valemburgi Tractatu de unitate Ecclesiæ L. 2. c. 2. paragr. 6. De illis igitur merito dicimus, quod de Hæreticis suis temporis dicebat S. Cyprianus L. de unitate Ecclesiæ Catholicæ: *Non nos ab illis, sed illi a nobis recesserunt. Et cum hæreses & schismata postmodum nata sunt, dum conventicula sibi diversa constituunt, veritatis caput atque originem reliquerunt.*

Neque hic inquirimus causas eorum divisionis, satis est, quod divisionem fecisse attendamus. *Tota quæstio est*, inquebat S. Augustinus Epistola 87. alias 164. alloquens Donatistas, *utrum nihil mali sit schisma, aut utrum schisma non feceritis.* Similiter & nos dicimus: Quæstio non est cum Reformatoribus nostris, utrum nihil mali sit schisma, fatentur enim illi esse maximum malum: sed solum utrum ipsi schisma fecerint. At fecisse vel ex eo uno constat, quod primam unitatem reliquerint; quod altare erexerint contra altare Ecclesiæ nostræ, ipsismet fatentibus; quod altari alterius Ecclesiæ a nostra diversæ & ante suum schisma existenti sese non adjunxerint, neque re ipsa ad communionem aut Orientalium, aut Valdensium confugerint, sed novam Ecclesiam erexerint, novum Religionis corpus absque ulla ab ipsis dependentia constituerint: sunt igitur manifesti schismatis rei.

II. Absque maxima temeritate judicare non potuerunt Reformatores nostri, eos esse in Ecclesia Catholicorum errores qui cum salute æterna stare non possint, suamque societatem his immunem esse; ergo non potuerunt sine crimine schismatis ab ea se separare, ac novam sectam & Ecclesiam constituere.

Antecedens probatur. Namque societas Protestantium qui a communionem Catholicorum recesserunt, constat ex doctis & indoctis; majorque est haud dubie in omni societate indoctorum numerus, quales sunt pueri, mulieres, artifices, rustici, &c. atqui licet demus ita judicare potuisse doctiores, tamen nunquam id potuit vulgus promiscuum. Ut enim de erroribus Ecclesiæ Catholicæ judicium ferrent, debuerunt eos expendere ope alicujus regulæ per quam certissime potuerint eos dignoscere; porro apud Calvinianos sola Scriptura est hæc regula; ergo attenta Scripturæ lectione & meditatione debuerunt ita suum judicium ferre. Quo pacto autem id fieri potuit ab indoctis, quibus nec notum esse potest quinam sint Libri Canonici, quæ infidelis & sincera versio, quis legitimus sensus? Ergo non suppetebat rudioribus Calvinistis via aliqua qua certo potuerint errores Catholicorum dignoscere, propter quos tamen fatentur se ab eorum societate recessisse.

Neque est quod dicant, ab iis qui eruditi erant eos fuisse edoctos: cum enim illi omnem humanam auctoritatem tum Conciliorum, tum Pastorum

ram rejiciant, quia errori sunt obnoxii; id satis non erat, ut certo potuerint propter eorum judicium, ab Ecclesia in qua baptizati fuerant, sese separare.

III. Illi sunt schismatis rei, qui ab Ecclesia, in cujus communione vivebant, recesserunt propter doctrinam, quæ legitimo Judicio ante suam separationem non fuerat condemnata. Namque ut ipsi docent in Admonitione de Libro Concordiæ, contra Lutheranos, a quibus immerito se condemnari dicebant, tum ob negatam manducationem oralem, tum ob rejectam ubiuitatem, recta ratio & pietas dicat omnibus, neminem esse damnandum propter controversiam legitimo Judicio nondum definitam: atqui recesserunt Calviniani ab Ecclesia Catholicorum, propter doctrinam nondum legitimo Judicio discussam & definitam ante suam separationem. Proferant illud Judicium: an aliud dicat ratio & pietas, cum pacem Lutheranorum ambiunt, aliud cum unitatem Catholicam fugiunt? Scilicet non tolerant pro pace Christi Catholicos, quos infamant; & tolerant pro parte Calvini, quos damnant. Ita contra Donatistas S. Aug. Tractatu I. in Epistolam Joannis.

IV. Aut Ecclesia Catholicorum, quam propter errores deseruerunt, erat vera Christi Ecclesia, vel non erat: si prius, ergo Calviniani sunt schismatici, qui deseruerunt veram Christi Ecclesiam: si posterius, vel missionem suam habuerunt ab illa Ecclesia, vel non. Si habuerunt, nulla est, utpote quæ non data fuerit a legitima auctoritate: si non habuerunt, dicant ergo a qua receperint: an a Deo ipso extraordinarie eos vocante & mittente? Pro bent ergo missionem suam extraordinariam, aut per Scripturas, in quibus aut prædicantur, aut designantur tamquam Pastores futuri; aut per miracula, sicut olim qui a Deo immediate mittebantur, suam missionem confirmabant, ut Moyses, Aaron, Propheta, Christus ipse.

Denique. Qui contra singularem Petri Cathedram alteram collocant; qui non communicant cum Ecclesia principali, unde unitas Sacerdotalis & omnis unitatis origo descendit, & cujus communione sola hæreses profligari voluerunt SS. Irenæus, Cyprianus, Optatus, Hieronymus, Ambrosius, Augustinus; ii certe habendi sunt Schismatici: atqui tales sunt Calviniani. Quod enim recesserint ab Ecclesia Romana, ipsi profitentur: quod vero nullam habeant cum ea communionem, certum est; ergo, &c.

Solvuntur Objectiones.

Objicies 1. Tot sunt rationes & momenta quibus separationis suæ æquitatem probaverunt Calviniani, ut nemo jam ab ipsis postulare possit, cur schisma fecerint. Fecerunt enim propter corruptionem in moribus, in doctrina; propter invec tam idololatriam in cultu Dei; propter tyrannidem in disciplina, ac præsertim R. Pontificis, &c.

Resp. hic quæstionem non esse utrum ob legitimam causam schisma fecerint; sed an revera schisma fecerint. Fecisse autem Calvinianos schisma manifeste ostendimus: hoc vero satis est ut schismatis rei convincantur. Unitatem autem Ecclesiæ nulla de causâ scindi posse, docet ante citatus S. Aug.

Quod dicunt de moribus perversis Catholicorum non urget: judicamus enim personas ex fide, non fidem ex personis. Si probarent Ecclesiam

Catholicorum inducere ad praves mores, aut ipsos approbare & defendere; esset quod conquererentur de nostra societate. Nonne primis Ecclesiæ sæculis, quibus tum maxime florebat Religio Christiana, multa fuit morum corruptela in Gnosticis, Valentinianis, & aliis nonnullis Hæreticis, qui se Christianos esse gloriabantur? An hæc vitiorum monstra Ecclesiæ ipsi adscripta sunt? ita quidem: sed a quibus? a Paganis & Infidelibus Religionis Christi insensissimis hostibus ac persecutoribus. An idcirco ab unitate Catholica recessere pii fideles? minime profecto.

Quod dicunt de doctrina, plus momenti non habet. Tum quia nec ob errorem fieri posse separationem ab Ecclesia Catholica docent SS. Patres: tum quia non erat in potestate Calvinianorum judicare de illa doctrina quam tantopere accusant. Cum inter ipsos celebris disputatio orta est de gratia, inter Arminianos scilicet & Gomaristas, injustitiæ profecto rei fuissent & maximæ temeritatis, si ante legitimum Ecclesiæ, in qua erant ambæ partes, Judicium, privatas voluissent instituere Ecclesias, neque communionem externam servare; excusari itaque a crimine schismatis non possunt, quod ante Judicium Ecclesiæ in qua erant, secessionem ab ea fecerint, ob prætenfam illius corruptam doctrinam. Tum quia si propter doctrinam corruptam nostram Ecclesiam deseruerunt, cur Lutheranorum communionem tantopere optant, qui nobiscum in multis consentiunt, ut in præsentia reali Christi in Eucharistia, ejus adoratione, Imaginibus?

Quod dicunt de idololatriæ cultu a Catholicis approbato, ipsis nocet magis quam faveat. Tum quia neque ob aliquorum idololatriam schisma fieri posse docet S. Aug. tum quia si tota Ecclesia Catholicorum, cujus tunc temporis erant membra, in idololatriam lapsa est, non erat ergo amplius vera Christi Ecclesia. Sed a quo missionem & ordinationem suam accipere potuerunt? Ubi erat vera illa Christi Sponsa, quæ veritatis firmamentum est & columna, cui ad consummationem sæculi se adfuturum promisit Christus? Cui Ecclesiæ se adjunxerunt? Si nulli, ergo membra mortua, quæ ob separationem a corpore nullius operationis erant capacia. Tum quia tam facilis & plana est nostra circa cultum Dei fides, ut jam tædiosa deberet esse nostris adversariis tam falsa accusatio, qua nihilominus simplicibus imponunt. Adoramus Eucharistiam, idest Christum quem credimus in ea præsentem; & quem adorandum, si esset præsens, confessi sunt Calvinus & Dallæus. Honoramus & veneramur Sanctos, ut amicos Dei, a quibus petimus ut jungant preces suas ad Deum & Christum, quem credimus esse solum Dei & hominum Mediatorem. Veneramur eorum Imagines: at nullam esse in ipsis virtutem profiteamur; nihil ab ipsis expectamus; imo hortatur nostra societas Pastores, ut quam diligentissime suos hancce doctrinam edoceant.

Quod dicunt de tyrannide spiritali, nec magis urget. Tum quia cur suam non haberet in condendis legibus & finiendis controversiis auctoritatem Ecclesia Catholicorum, quam suæ societati non denegant Calviniani? Nonne habent illi suam disciplinam, suos ritus, suas ceremonias? Nonne ipsi in sua disciplina volunt, ut qui Synodo non obtemperant, ii moneantur; & si non resipiscant, excommunicentur? Tum quia nihil Summo ac Romano Pontifici tribuimus, nisi quod ipsi a Christo in persona S. Petri concessum est, primatum scilicet honoris & jurisdictionis

in alios Episcopos. Hoc unum fide definitum credimus: cetera opinion-
nes spectant Theologorum, non dogma catholicum.

Objicies 2. Non ipsi Calviniani Ecclesiam Romanam deseruerunt, sed ipsa eos a sua communione separavit. Tum quia varia, quas in ipsos excitavit, persecutiones ferro, igne, sanguine, omnibus per totam Europam in Calvinianorum internecionem conspirantibus, in causa fuerunt, cur Catholicorum societatem deseruerint. Tum quia Leo X. ipsos excommunicavit, antequam in legitimo Concilio quidquam expenderetur, cujus tamen celebrationem sapissime postulaverunt.

Resp. imo Ecclesiam Romanam deseruerunt, antequam ipsa, in cujus communione vivebant, quidquam circa nascentes lites pronunciaret, Concilii universalis Ecclesiae celebratione etiam non expectata, cujus tamen sententiam inquirere prius debuissent, quam aperto schismate unitatem Ecclesiae violarent. Leonis X. Judicio saltem provisionaliter obsequi debebant, cum ipse esset Caput Ecclesiae, in qua ipsi & majores eorum hactenus vixerant: at illi separationis impatientes, Ecclesiae auctoritatem & ministerium usurpaverunt; altare contra altare erexerunt; Sacramenta nobiscum simul participare noluerunt; & quidem antequam Concilium Trid. anno 1545. jam celebrari inceptum quidquam definiisset. Nam anno 1536. Calvinus Genevensis institutus est Pastor & Minister, referente Beza; disciplinamque suae Ecclesiae adeo temerariam & inauditam jam scripserat, in qua nostram Conciliorum omnium auctoritate confirmatam labefactare aggreditur. Anno 1524. jam omnino eruperat schisma Zuinglii, a quo originem suam ducunt nostri Reformatores: jam tum sublatae Reliquiae & Imagines; prohibita Missae celebratio; interdictum jejunium quadragesimale, ut videre est in Hospiniano 2. part. fol. 24.

Neque est quod dicant, violentas Catholicorum persecutiones fuisse causam suae separationis: praecessit enim eorum schisma nostras, siquae fuerunt, persecutiones. Nam ab anno 1520. quo excommunicati sunt a Leone X. Lutherani, ad annum 1529. quo in Comitibus Spirensibus protestati sunt se ad Concilium liberum provocare, nihil ferme contra ipsos actum fuerat: tantum abest ut in Gallia, Hispania, Italia, Anglia, &c. tragicae fierent executiones, ut ipsi scripserunt.

Quod dicitur de excommunicatione Leonis X. nihil adversus nos probat: imo aperti schismatis Lutherum convincit. Initio admonitus fuit a Card. Cajetano nomine Summi Pontificis, ut errores retractaret, aut saltem Ecclesiae Judicio se subiceret. Statim sponte id promisit; at brevi promissorum oblitus, turbas & seditiones passim excitavit; neque unquam ab erroribus defendendis abstinuit. Damnatu est a Pontifice hanc ob causam, & ita parum constans fuit ejus fides in promissis, ut anno 1520. in Comitibus Vormatiensibus, cum saepe urgeretur ut Ecclesiae universalis auctoritatem ac tribunal agnosceret, nunquam voluerit acquiescere: quae Lutheri pervicacia ita displicuit Imperatori, ut consentientibus totius Imperii Principibus & Ordinibus, tamquam Schismaticum & notorium Haeticum in toto Imperio proseripserit. Imo post tres annos, scilicet anno 1523. Liturgiam novam instituit, ubi supremum agens in disciplina Ecclesiae Legislatorem, omnia ad nutum rejicit & immutat:

jurisdictionem Episcoporum certis ad libitum limitibus confringens ; ceremonias, ritus & disciplinam ad arbitrium subvertens.

Deinde si excommunicatio Leonis X. est justa separationis causa, ut volunt Protestantes, quæro ab ipsis : Vel hæc excommunicatio, quam injustam dicunt, totam Ecclesiam Catholicorum efficit hujus injustitiæ participem, vel non efficit : si primum ; ergo istud Leonis crimen tribuendum est omnibus & singulis Ecclesiæ Catholiciæ membris ; & consequenter cum Donatistis sentiunt, Ecclesiam aliorum peccatis esse infectam : si postremum ; ergo sunt Schismatici, quia societatem Catholicorum innocentem deseruerunt. Sequitur ergo ex eorum provocatione ab excommunicatione Leonis X. aut Schismaticos esse Protestantes, aut erroris Donatistarum reos.

Objicies 3. Neceffe non erat ut antequam se separarent Calviniani, fieret legitimæ auctoritatis Judicium de erroribus quos in Ecclesiam Catholicorum irrepsisse ipsi observaverant : tum quia cum difficile sit Concilium statim congregari, interea vires acquirit error ; adeoque promptius adhibendum est remedium : tum quia ubi quis vicini sui domum incendi animadvertit, etiam non rogatus a domino, potest occurrere huic incendio : tum quia quis tunc judicasset de erroribus ; cum ipsa Romana Ecclesia eorum accusaretur ? an potuisset illa iudex esse in propria causa ?

Resp. legitimum illud Judicium ita necessarium esse, ut sine eo nullus sit qui statim societatem privatam non instituat, sub prætextu errorum quos in aliis omnibus deprehenderit ; nec quidquam a Calvinianis afferri potest, quod ejus separationis injustitiam probet.

Ad primum : Revera quidem Concilium generale est infallibile Ecclesiæ tribunal, at cum facile semper non sit illud congregari, aliud nobis suppetit tribunal, scilicet Judicium S. Pontificis, cujus præcipuæ sunt partes, doctrinam fidei tueri, profanas Hæreticorum novitates compescere ; cujus Judicio adhærere saltem provisionaliter debent. Cur autem denegant Reformatores Capiti nostræ Ecclesiæ eam auctoritatem, quam concedunt suis Consistoriis & Colloquiis ? Vult eorum Disciplina, esse potestatem in Consistoriis judicandi de scandalo & doctrina ; non obstante Judicium recusatione, & interjecta appellatione ; & c. r. art. 49. docet sententiam a Consistorio aut Colloquio latam, validam esse usque ad sententiam definitivam. Jam quæro : Si excommunicati a Consistorio dicant non præcessisse justum causæ examen ; Judices fuisse suspectos, imo appellationem interpositam ; licebitne ipsis refragari hujusmodi sententiæ, & privata tunc instituere conventicula, ac primam deferere communionem ? Certe fatentur Calviniani, ejusmodi homines schismatis reos esse. Cur non idem dicunt de majoribus suis, qui a Leone X. damnati, privatas Ecclesias instituerunt, & a communione Ecclesiæ, in qua erant, recesserunt ? Quod si Judicio Summi Pontificis accedat consensus partim expressus, partim tacitus Episcoporum qui per orbem sparsi sunt, tunc non tantum provisionale, ut vocant, Judicium erit, sed ultimum ac definitivum, cui necesse est ex animo adhærere omnes fideles : eodem quippe inerrantiæ dono gaudet Ecclesia seu dispersa seu collecta.

Ad secundum : Licet profecto incendio domus diligentissime occurrere ; sed non licet eam incendere, ut hoc prætextu diripiatur ac dissipetur suo.

Cap. 5.
art. 9. &
31.

fuo autem schismate, suis erroribus, Ecclesiæ, quæ est domus Dei, stragem inferre conati sunt Calviniani. Si errores observabant, poterant monere Pastores quos Deus Ecclesiæ suæ dedit, ut non simus fluctuantes omni vento doctrinæ. Hactenus intellexerant Catholici verba Christi in Cena secundum sensum litteralem; cur statim sine legitimo Judicio & examine volunt ut suam immutent sententiam? Si ita licet, nonne hoc pacto via aperitur quibuscumque schismatibus?

Ad tertium: Quæro a Reformato-ribus nostris, a quo debebat judicium expectari, si illud pronunciare non esset Ecclesiæ in qua tunc versabantur? Cum orta est in ipsorum societate dissensio, nonne ad propriam suam Ecclesiam confugerunt?

Objicies 4. multa Scripturæ loca quibus Deus mandat fidelibus ut impiorum consortium fugiant.

Isaia 52. v. 11. *Recedite, recedite, exite inde, pollutum nolite tangere; exite de medio ejus.*

Jer. 23. v. 28. *Quid paleis ad triticum? dicit Dominus. Antea... Propheta qui habet somnium, narret somnium, &c.*

I. Cor. 5. v. 9. *Scripti vobis in Epistola: ne commisceamini fornicariis; non utique fornicariis hujus mundi, &c.*

I. Cor. 6. v. 14. *Nolite jugum ducere cum infidelibus, &c.*

Resp. Habebant quidem sæpe in ore hæc testimonia primi Calviniani, nunc vero in iis tam parum esse roboris intellexerunt recentiores Ministri, ut de iis altum sit apud illos silentium. Scilicet S. Aug. agens contra Donatistas qui iisdem testimoniis abutebantur, ostendit ea solum intelligenda esse de separatione spiritali, qua scilicet ab iis animo sejuncti, vita moribusque distinguantur. Ita diserte Lib. 3. contra Parmenianum cap. 2. 3. & 4.

Itaque distinguenda triplex separatio in mente & doctrina S. Aug. Prima est qua debemus ab impiorum moribus recedere, neque pravorum facta & exempla sequi: hæc autem non tantum licita est, sed unicuique nostrum imperata. Secunda est illa qua excommunicantur & a consortio fidelium separantur mali; hæcque ad solos Superiores Ecclesiasticos pertinere, neque ab ipsis nisi cum maxima prudentia, & certis quas tradit regulis usurpandam esse docet Lib. de fide & operibus c. 5. & Lib. 3. contra Epist. Parmeniani cap. 2. circa medium. Tertia est illa, qua aliquis sese ita a communione Ecclesiæ separat, ut non eadem amplius frequentet Tempora, neque ab iisdem Pastoribus & Sacramenta & doctrinam accipiat: hæc autem nunquam licet quocumque prætextu, ut ostendimus.

Instabis 1. Si in societate impiorum & veri Dei cultum abrogantium sit periculum approbandi erroris, non tantum licebit communionem eorum deferere, sed etiam tenebitur unusquisque, ut suæ salutis provideat.

Resp. nequidem in periculo erroris licitam esse separationem externam quam mox exposuimus; sed, ut docet S. Aug. passim adversus Donatistas, satis est si pravorum illos mores nec sectemur, nec imitemur. Tullit Moyses tot hominum millia contra Deum murmurantia: Aaron, Moyses, Zacharias & multi alii Prophetæ inter medios divinæ legis contemptores vixerunt, & quamquam erroris participandi periculo obnoxii forent, imo & in periculum veniret eorum vita, ut Zachariæ contigit quod Judæos

idololatriæ arguisset, nunquam tamen societatem diversam instituerunt.

Instabis iterum. Ex S. Augustino lib. 3. contra Cresconium Grammaticum cap. 38. tunc deferri potest aliqua societas, cum falsam docet doctrinam; cum de ea libros scribit; cum neminem sibi communicare patitur, nisi illos legat & approbet: imo ab ea tunc separari non tantum æquum est, sed ipsa se ab unitate Ecclesiæ segregat: atqui Catholicorum societas, inquit Calviniani, falsam docet doctrinam; de illa libros scribit, nosque a communione sua ejecit, quod eam nollemus approbare; ergo merito deferuimus hanc societatem.

Resp. Ut suæ a Catholicorum societate separationis iustitiam probarent Reformatores, duo probare deberent: 1. illorum societatem non esse veram Christi Ecclesiam; si enim sit semel, semper erit, cum Ecclesia vera nunquam sit defectura; 2. iudicium aliquod legitimum circa illos errores a se observatos expectare: quippe si falsum sit tales errores a Catholicis doceri, aut eos vere errores esse; si apud ipsos vera est Christi Ecclesia, horridus sane schismatis reos sese constituunt: neutrum autem hæcenus probaverunt Reformatores; ergo, &c.

Objicies 5. cum Claudio: Nulla plane sunt argumenta quæ ex disputationibus S. Augustini adversus Donatistas inferuntur, ut Protestantes schismatis redarguantur: longe enim alia erat causa Donatistarum, & alia Protestantium. Namque 1. Donatistæ recesserunt ab Ecclesia, ob rationes quæ personas tantum spectabant; scilicet existimabant illi Cæcilianum & Felicem fuisse traditores: Protestantes autem non aliam ob causam, quam propter doctrinam & Religionem; 2. Donatistæ nihil reprehendebant in Ecclesia: eadem habebant Sacramenta, eandem regiminis formam & disciplinam: neque quæstionem de Baptismo Hæreticorum sufficientem esse separationis causam aserebant; 3. Catholici communionem suam offerebant Donatistis, eam vero Protestantibus nunquam obtulerunt.

Resp. ad primum: Primis quidem schismatis Donatistarum temporibus, scilicet per quadraginta primos annos, controversiam de solis dumtaxat personis fuisse, Cæciliani nempe & Felicis, sed postea cum S. Optatus & S. Aug. ab ipsis petebant, cur schisma fecissent, schismati hæresim addidere. Quæstio enim fuit circa fidem: neque iteratio Baptismi habita fuit a Donatistis quasi ad disciplinam tantum spectaret, quia Catholicos velut infideles & paganos habebant, ut observat S. Optatus; neque etiam a Catholicis, quandoquidem S. Aug. Libris de Baptismo, & Epistolis 87. 23. & 61. alias 164. 203. & 223. Donatistas vel eo solum nomine gravissimi criminis insimulet, quod rebaptizarent.

Ad secundum: Quo pacto dici possunt habere eandem Religionem, & eadem Sacramenta, qui ab ipso Claudio dicuntur Catholicos habuisse ut infideles & Paganos?

Ad tertium: Licet varia fuerit disciplina quantum ad Donatistarum in suis Dignitatibus restitutionem, nunquam tamen probabunt adversarii, admissos fuisse a Catholicis, nisi facta prius errorum suorum ejuratione. Id expresse tradit S. Aug. Epist. 61. alias 223. circa medium, Epist. 87. alias 164. circa finem, & 204. alias 61. non longe ab initio. Erga Protestantes simili modo se gessit Catholicorum societas: neque semel

mel iis omnibus suam communionem obtulit, sed sæpe ut in antiquæ matris gremium reverterentur adhortata est, & adhortatur etiamnum ac invitatur.

A R T I C U L U S I I I.

De Sanctitate Ecclesiæ.

Quæstio non est utrum Ecclesia Christi in se Sancta sit; consentiunt enim omnes eam in se Sanctam esse: *Pro ea enim seipsum tradidit Christus, ut illam sanctificaret.* Eph. 5. v. 26. Quæ sanctitas elucet tum in ejus auctore ac parente Christo, qui est fons & origo totius sanctitatis; tum in ejus fine, nempe cultu divino, cui promovendo consecrata est; tum in ejus doctrina, moribus, præceptis, consiliis, Sacramentis, quæ omnia sanctitatem undequaque spirant & exprimunt. Inde est quod S. Petrus Epistolæ I. cap. 2. v. 9. fideles Christianos appellet, *genus electum, gentem sanctam, populum acquisitionis.* Frustra eam sanctitatem quæsieris extra Catholicam Ecclesiam; nota quippe est ipsius tam propria & singularis, ut nulli alteri societati possit convenire.

Quæstio pariter non est, utrum omnia & singula Ecclesiæ membra eam habeant sanctitatem quam in ipsis exoptat pia mater: certum enim est in ejus sinu multos esse malos, pro conditione hujus nostræ mortalitatis, quorum vitia in ipsam Ecclesiæ constitutionem refundi non debent, cum ad sanctitatem inspirandam tota nata sit & instituta.

Quapropter apposite omnino S. Aug. Lib. 2. Retract. c. 18. *Ubi cumque, T. 8. p. 48, C. D.* inquit, commemoravi Ecclesiam non habentem maculam aut rugam, non sic accipiendum est quasi jam sit, sed quæ preparatur ut sit quando apparebit etiam gloriosa. Nunc enim propter quasdam ignorantias & infirmitates membrorum suorum, habet unde quotidie dicat: *Dimitte nobis debita nostra.*

Quæstio igitur est 1. an societas Catholicorum, quæ sibi veræ Ecclesiæ nomen merito vindicat, sit sancta; 2. an societas Protestantium sit sancta.

P R I M A C O N C L U S I O.

Ecclesia Catholicorum est Sancta ea sanctitate quæ veræ Christi Ecclesiæ propria est ac singularis.

Probatur: quia sanctitas quæ est propria & singularis Ecclesiæ Christi, posita est præsertim in tribus: scilicet in sanctitate doctrinæ & professionis; in sanctitate eorum qui primum eam fundaverunt; in gloria miraculorum quibus veritatem & sanctitatem Christianæ Ecclesiæ confirmavit Dominus: atqui societas Catholicorum triplicem illam habet sanctitatem.

I. Habet sanctitatem doctrinæ & professionis, quia nihil docet quod non sit sanctissimum: de fide nihil proponit credendum, nisi vel scriptum sit in Sanctis Libris, vel constanti ac perpetua traditione ad nos transmissum, ac Conciliis definitum. Unicum Deum in spiritu & veritate colit: verum agnoscit Mediatorem Dei & hominum, hominem Christum Jesum; & si quas in cultu Dei usurpat cæremonias, non alio fine usurpat, quam ut mentem hominum ad cælestia erigat. Non aliam habet moralem doctrinam, quam quæ a Christo, Apostolis, & SS. Patribus tradita est: cetera vero quæ a Theologis disputantur, tamquam cogitationes hominum haberi debent, quas vehementer damnat & impro-

probat, nisi & a cupiditate hominum prorsus alienæ sint, & ad sanctissimas morum regulas compositæ. Præterea, illa doctrina est sancta, quæ ejus est virtutis & efficaciam ut ipsa sanctitatem & sapientiam aliis inspiret, ac convertat animas: atqui talis est doctrina quam profitetur societas Catholicorum. Norunt enim omnes, quos progressus fecerit in universo orbe statim atque annunciata est; & quidem nullis hominum suffulta præfidiis, per Apostolos externa specie contemptibiles, sine vi, sine ulla arte aut verborum pompa, quamquam ea doceret quæ naturæ dura plane sunt & adversa, ac longo usu obfirmatos in vitio reperisset hominum animos. Necesse igitur est divinam plane esse sanctitatem doctrinæ quæ tantam vim habuit & efficaciam.

Merito igitur S. Aug. Lib. 2. de Civ. Dei cap. 28. ait: *Nihil (in Christianis Ecclesiis) turpe ac flagitiosum spectandumque proponitur, ubi veri Dei aut præcepta insinuantur, aut miracula narrantur, aut dona laudantur, aut beneficia postulantur.*

T. 7. p.
87. F.

Non ita certe in sectis Hæreticorum: nullum enim fere est flagitii ac turpitudinis genus, cujus rei non fuerint veteres Gnostici, Carpocratiani, Montanistæ, &c. vide Bellarminum Lib. 4. de Ecclesia cap. 1. (T. 2. pag. 81.) Nonne & ipsi Reformatores nostri ex Religione sustulere quæ dura & onerosa sunt, jejunia, carnis macerationes, auricularem confessionem, &c.

II. Habet sanctitatem in primis sui instituti fundatoribus. Habet enim in Christo, qui est primus ejus auctor, fons & origo totius sanctitatis & justitiæ. Habet in Apostolis & SS. Patribus, qui contra singulas hæreses suorum sæculorum dimicaverunt. Habet in Martyribus, qui firmo ac constanti animo pro Christo occubuere. Habet in tot Episcopis & Pastoribus, in tot Religiosorum Ordinum Institutibus eximie virtutis ac pietatis: nihil vero tale apud se esse probare possunt nostri Reformatores.

III. Habet sanctitatem doctrinæ miraculis a Deo confirmatam; imò sola est quæ miracula habuerit, eaque tam indubitata, ut ab ipsis nostris adversariis negari non potuerint. Habuit primo sæculo miracula Christi & Apostolorum in sacris Libris memorata. Secundo sæculo miracula militum Christianorum in exercitu Marci Antonini Imperatoris, quæ referuntur a Tertulliano in Lib. ad Scapulam cap. 4. & Apologetici c. 5. ab Eusebio L. 5. Hist. c. 5. Tertio sæculo, miracula Gregorii Thaumaturgi, apud S. Basilium Lib. de Spiritu Sancto c. 29. apud S. Greg. Nyssenum in vita ejus, S. Hier. Lib. de viris illustribus. Quarto sæculo, miracula Antonii, Hilarii, Martini, Nicolai, apud S. Athanasium, Hieronymum, Sulpitium. Quinto sæculo, miracula quæ describuntur a S. Augustino Lib. 22. de Civ. Dei c. 8. & quæ suo tempore Carthagine & Mediolani contigisse narrat. Sexto sæculo, miracula quæ narrantur a S. Gregorio Magno in suis Dialogis; & multa alia sicuti Annales Ecclesiasticos percurrenti constare facile poterit.

Et certe rem omnino dissimulare non potuerunt Magdeburgenses in suis Centuriis quibus priorum Ecclesiæ sæculorum historiam suo modo complexi sunt. In singulis enim Centuriis c. 13. notant ac referunt ex Auctoribus illorum temporum varia miracula; imò plura in singulis sæculis inveniuntur in confirmationem præcipuorum capitum doctrinæ Ca-

tho-

tholicę, ut Confessionis sacramentalis, præsentia realis Christi in Eucharistia, invocationis Sanctorum, sanctarum Reliquiarum & Imaginum. Ipsi etiam ejusmodi titulos præfigunt; & quamvis postea subjungant; illa omnia meras fuisse Dæmonum præstigias, aut falsas narrationes, nihil tamen asserunt quo id probent, nisi quod hæc miracula pugnent cum novis Lutheri & Calvinii placitis.

Verum si hæc omnia recte perpendantur, facile apparebit ex omnibus plane circumstantiis, vera procul dubio fuisse miracula, quæ a tot & tam sanctis viris, tam frequenter facta sunt in testimonium fidei quam nunc quoque eandem cum ipsis profiteamur; ac proinde illa merito reponi a S. Augustino L. de utilitate credendi c. 17. & L. contra Epistolam fundamenti c. 4. inter illa Societatis Christianæ charissima vincula, quibus aiebat se teneri Ecclesiæ Catholicæ sinu. Hinc est etiam quod Richardus a S. Victore L. 1. de Trinit. c. 2. Dominum sic alloqui non dubitat: *Domine, si error est (quod credimus) a te ipso decepti sumus: Ed. Ro-*
ista enim in nobis tantis signis & prodigiis confirmata sunt & talibus, quæ thom.
nonnisi per te fieri possunt. Ubi autem vera sunt miracula, ibi & vera 165. p.
 fidei doctrina: Deus quippe miraculorum auctor, mendacii & erroris 218. C.
 testis & assertor esse non potest.

Solvuntur Objectiones.

Objicies 1. Societas nostra corrupta est in doctrina & in moribus, tam in capite quam in membris. De doctrina patet ex infinitis propemodum erroribus & superstitionibus, quibus verus & internus Dei cultus corrumpitur: & de moribus vero patet, ex reformatione seu emendatione quæ identidem adhibenda fuit tam in capite quam in membris, &c.

Resp. nego ant. Sollemne quippe semper fuit Hæreticis Catholicorum societatem, a qua ejiciebantur, calumniis proscindere. Sic Manichei objiciebant olim Catholicis, hypocrysim, superstitionem, sepulchrorum adorationem, luxuriam: ita S. Aug. L. de moribus Ecclesię c. 34. Sic Luciferiani affirmabant universum mundum factum esse Ecclesiam diaboli & antichristi; ac potius Synagogam, quam Christi Ecclesiam dici debere: ita S. Hieronymus Dialogo adversus Luciferianos. Sic Donatistæ Cathedram Ecclesiæ Catholicæ vocabant Cathedram pestilentia, quia sancti in ea sedere non possunt: ita S. Aug. L. 2. contra Litteras Petiliani c. 51. Quid igitur mirum si Reformatores nostri veteres Hæreticos imitati calumniis onerant societatem Catholicorum? Non est hic locus singula accusationis eorum capita percurrere. Dixisse sufficiat, quod jam observavimus, privatorum errores ac vitia non esse ipsi Ecclesiæ imputanda; ac nullum ab Hæreticis proferri posse Ecclesiæ Catholicæ Judicium, Canonem nullum, quo vel error, vel morum corruptela fuerit approbata.

Objicies 2. Efficacia doctrinæ certum non est ejus sanctitatis argumentum: tum quia magnos fecit etiam progressus Infidelium & Hæreticorum doctrina, ut patet exemplis Mahumetanorum, Lutheranorum & Calvinistarum: tum quia si quos sua doctrina converterunt Catholici, id non fecit doctrinæ simplicitas, sed dolus, promissa, minæ.

Resp. nego ant. Ad exemplum Mahumetis, non est quod miremur ejus
 sectæ

sectæ progressus: nam præterquam quod hominum libidini plurimum favet, armorum vi, non persuasione doctrinæ tam longe lateque diffusa est. Imo Mahumetes ipse Alcorani c. 18. & 19. bello & armis cogendos esse homines ad suas partes & doctrinam amplectendam affirmat.

Nihil quoque mirum videri debet quod Lutheri & Calvini hæresis tot regiones occupaverit: quid enim non potest novitas, ubi sub specie superioris & sanctioris morum disciplinæ ea rescinduntur, quæ in Catholicorum Religione magis ardua sunt & onerosa, ut v.g. Confessio sacramentalis, Jejunium, Cœlibatus in Ministris Ecclesiæ, &c. ? At quod ea Religio, quæ nonnisi dura docet, quæ tota naturæ inclinationi contradicit, tam stupendos fecerit progressus, id vere soli ejus doctrinæ sanctitati & auctoritatis ipsius efficaciam adscribendum est. Quas vero strages in Gallia, Germania, Anglia; quas tempestates ac rebelliones excitaverit præterita Novatorum reformatio, nemo ignorat. Quod ajunt de dolo, promissis ac minis a nostris usurpatis, ut facilius ad Christum homines converterent, putida fabula est.

Objicies 3. Miracula non possunt probare sanctitatem alicujus doctrinæ.

I. Quia fieri possunt vel a Magis & Ariolis, ut patet ex c. 7. & Exodi, ubi Magi Aegyptii suas virgas verterunt in dracones, & alia miranda præstiterunt; vel ab Antichristo & Pseudopropheta, Matth. 24. v. 24. ubi dicuntur daturi signa magna & prodigia in fine mundi; & quidem tanta, ut in errorem inducantur (si fieri potest) etiam electi. Vel ab Ethnicis, ut a Vespasiano apud Suetonium in vita Vespasiani n. 7. qui refert lumen cæco restitutum fuisse ab illo Imperatore ejus sputo, & claudum ejus calce sanatum; vel ab Hæreticis, ut refert Socrates L. 7. c. 17. de Paulo Novatianorum Episcopo; vel denique a viris improbis, ut supponit illud Apostoli I. Cor. 13. v. 2. *Si habuerō omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuerō, nihil mihi prodest.*

II. Quia S. Aug. Tractatu 13. in Joann. diserte asserit non esse credendum Donatistis etiam miracula facientibus; ubi per contemptum eos *Mirabilia vocat*: & L. de unitate Ecclesiæ c. 19. pluribus ostendit litem inter Catholicos & Hæreticos ex miraculis non esse dirimendam, cum utrobique inveniri possint; neque Ecclesiæ sanctitatem probandam esse ex miraculis, quippe quæ totam suam ab illa habeant auctoritatem. Imo postquam dixit non esse credendum miraculis Donatistarum, addit, nec etiam fidem adhibendam esse miraculis Catholicorum, quia, *Quæcumque, inquit, talia in Catholica fiunt, ideo sunt approbata, quia in Catholica fiunt; non ideo ipsa manifestatur Ecclesia, quia hæc in ea fiunt.* Et certe non potest per miracula certo demonstrari quæ sit vera doctrina, & vera Ecclesia, nisi prius constet miracula illa vera esse & a falsis distincta: atqui id constare non potest nisi ex ipsò Ecclesiæ Judicio; ergo non Ecclesia per miracula, sed potius miracula per Ecclesiam demonstranda sunt.

III. Quia miracula quæ a Catholicorum Auctoribus referuntur, vel ficta sunt, vel saltem imaginaria; hoc est, vel ita non contigerunt sicuti narrantur ab Historicis; vel si contigerunt, meræ fuerunt demonum præstigiæ, aut certe hominum illusiones: idque probant nostri recentiores Hæretici duobus præsertim momentis, atque inter alios Jurius in Libro de Præjudiciis legitimis contra Papismum parte 2. c. 17. Primo, ex prodigiis miracula

raciæ

raculorum multitudine, quæ leguntur facta a SS. Francisco, Dominico, Vincentio Ferrerio & aliis, ita ut nusquam Apostoli aut tot patraverint, aut tam stupenda: ad quid vero tot miracula, ea præsertim ætate qua confirmata est Christiana Religio? Imo S. Chrysostomus Hom. 49. in Matth. innuit sublatam fuisse suo tempore miraculorum operationem. Secundo, ex stoliditate & ineptia eorum miraculorum, quæ certe majestate Dei indigna referunt; quo uno ficta illa esse ac falsa comprobatur.

IV. Si Calviniste nulla proferunt miracula ad probandam sanctitatem suæ doctrinæ, inde est, quod miraculis non indigeant; quandoquidem nonnisi purum Dei verbum, ac puram Apostolorum doctrinam tot miraculis per ipsos olim confirmatam, edocent. Et certe, inquit, Sanctus Joannes, licet a Deo missus fuerit extraordinarie, nullum tamen signum fecit, ut expresse asseritur Joan. 10. v. 42.

Resp. 1. nego ant. Cum enim miraculum, si verum sit, solius Dei virtute fieri possit in confirmationem veritatis, necesse est veram esse hanc doctrinam & Religionem, cujus gratia miracula patrari Deus permittit. Unde vel ipsemet Christus Joan. 10. v. 52. se Deum esse, ac vera esse, quæ dicebat, miraculorum auctoritate, quæ in Scripturis Dei testimonia vocantur, comprobabat: & c. 15. v. 24. Si, ait, opera non fecissem in eis (Judæis) quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent: & c. 10. v. 38. Si mihi non vultis credere, operibus credite, ut cognoscatis & credatis quia Pater in me est, & ego in Patre.

Hinc Apostoli frequentia edidere miracula: hinc SS. Patres, præsertim vero S. Augustinus pluribus in locis ostendit vim maximam inesse miraculis ad fidei veritatem comprobendam. Ita Libro contra Epistolam fundamenti c. 4. ubi asserit se in Ecclesia Catholica miraculorum auctoritate retineri, L. de utilitate credendi contra Manichæos, L. 10. de Civitate Dei c. 12. & 17. & L. 22. c. 5. & 8. plurima refert miracula quæ variis in locis suo tempore contigerant: ut Mediolani, lumen redditum cæco; Carthagine, virum gravissimo morbo liberatum; juvenem paralyticum sanatum; adolescentes a dæmone liberatos; mortuos suscitatos, &c.

Resp. 2. ad singulas Objectionis partes.

Ad primam, quæ contendit a Magis, a Pseudoapostolis, & Antichristo, ab Ethnicis, Hæreticis & improbis facta esse miracula, ex quibus pro confirmanda fidei veritate duci non potest argumentum.

I. Magi & Arioli veri nominis non edidere miracula: sed fuere potius quædam artificia dæmonis vel oculos fascinantis, vel tollentis impedimenta ab ipso posita, aut quæ natura tolli patitur saltem occultiori vi dæmonis, vel proponentis opera quædam naturæ, aut aliunde adducta, aut recens producta, applicando activa passivis. Sic v. g. serpentes Magorum Ægypti aliunde adduci potuerunt, & virgæ Magorum imperceptibiliter subduci, Deo illud per dæmones permittente, tum ob alias causas, tum maxime, ut cum mira quædam facere permitti essent, miraculis vincerentur, ait S. Aug. L. 10. de Civitate Dei c. 8.

Præterea, etsi prodigiosa & miraculosa viderentur hæc Magorum opera, hæc tamen a Deo non esse facile intelligere poterant Ægyptii: tum quia, ut observant Interpretes ad caput 7. & 8. Exodi, draco, in quem

vir-

virgam suam convertit Moyses Ægyptiorum dracones, in quos & illi virgas suas verterant, voravit: tum quia ita plagas populo infligere potuerunt Magi, ut illum ab iis liberare non potuerint: quasi nempe, ut observat Theodoretus q. 18. in Exodum, exitiosa tantummodo fuerit tota eorum vis, ac tota in suam propriam perniciem conversa. Sic v. g. potuerunt aquam in sanguinem vertere, sicut & verterat Moses; potuerunt etiam ut & ipse, ranas in totam regionem invehere: at nec sanguinem in aquam vertere potuerunt, nec ranas ab Ægypto remove. Tum quia sciniphes non potuerunt producere; Deo scilicet, ut observat Theodoretus, Magorum imbecillitatem, artemque, qua utebantur, procul abesse a virtute divina, tunc manifestante; adeo ut confessi fuerint in illa plaga esse digitum Dei, hoc est, singularem potentie Dei operationem.

Neque est quod dicat aliquis; si dæmones tam facile possent suis præstigiis verorum miraculorum speciem externam adumbrare, nonnisi admodum difficile vera miracula a falsis discerni possent; adeoque inutilia evaderent ad fidei certitudinem producendam.

Namque dantur quædam notæ ac signa quibus vera miracula dignosci possint a falsis: 1. in illis operibus considerata est diuturnitas effectus & perseverantia, quæ est maximum veritatis indicium: quæ enim fidei sunt, brevi evanescent. Hinc Magi Pharaonis post aliqua opera, quæ prodigiosa videbantur, deprehensi sunt deficere; atque hoc publice confessi sunt Exodi 8. v. 19. Similiter falsitas miraculorum Simonis statim manifesta fuit, cum ad Petri orationem decidit mortuus; 2. attendendi sunt effectus quibus miraculorum veritas declaratur, quales maxime solent esse actiones vitæ, ut manducare, loqui in Lazaro resuscitato: videre in cæco a nativitate, & ita de aliis; 3. circumstantiæ quibus fiunt illa miracula: si v. g. per orationem ad Deum; si finis talium operum non sit aliquid temporale & prævum; si adjunctum habeant aliquod opus Dei proprium, ut secretarum cogitationum manifestationem.

II. Pseudoapostolorum & Antichristi falsa & mendacia erunt, non vera miracula; juxta Apostolum II. ad Thessalonicenses 2. v. 8. & 9. ubi de Antichristo sic loquitur. *Tunc revelabitur ille iniquus quem Dominus Jesus interficiet spiritu oris sui; & destruet illustratione adventus sui eum: cujus est adventus secundum operationem satanæ, in omni virtute, & signis, & prodigiis mendacibus; & in omni seductione iniquitatis iis qui pereunt.* Mendacia porro, id est non vera neque solida, sed falsa & ad summum apparentia appellat Apostolus hujusmodi miracula; vel quia fallaciter dumtaxat & illusorie, non autem vere fiunt; vel quia absolute & simpliciter non sunt miracula, utpote quæ omnem naturæ creatæ facultatem non superant; qualia sunt ventos & tempestates excitare; ignem cælo deducere; quosdam languidos subito sanare: vel quia ad mendacium, id est errorem homines inducunt.

Licet autem posterioris hujus generis miracula ope dæmonis ita præstari queant, ut vera sint quoad substantiam & in genere rerum, attamen nunquam possunt esse vera in genere signorum seu miraculorum: unde merito simpliciter dicuntur ab Apostolo mendacia; quia si vere fiant, siue fallaciter, falsa tamen erunt & mendacia in genere miraculorum. Constat enim proprie dicta miracula nonnisi a Deo fieri posse; quia scilicet ad hoc sunt instituta, ut per ea virtus & sanctitas doctrinæ confirmetur, ac velu-

veluti sigillis quibusdam celestibus obfignetur. At miracula Sanctorum vera semper fuerunt, saltem quoad modum, & eorum pleraque etiam quoad substantiam, ut illuminationes cæcorum, curationes sudorum, suscitatio mortuorum, quæ sola Dei virtute fieri possunt.

III. Neque etiam vera sunt quæ ab Ethnicis edita referuntur miracula: Non Vespasiani, quia nec vere fuit cæcus, nec vere claudus, qui ab eo sanati sunt. Id observat Cornelius Tacitus L. 4. Historiarum n. 81. ubi refert medicos asseruisse rem non esse ope humana superiorem, priusquam quidquam tentaretur a Vespasiano. *Medici, inquit, varia differere, huic non exesam vim luminis, & redituram, si pellantur obstantia; illi elapsos in prævum artus, si salubris vis adhibeatur, posse integrari.*

Addi potest cum Tertulliano, Apologetici c. 22. non raro in simili occasione contingere, ut dæmones maleficium nescio quid hominibus inferant, quod dum sustulerint, beneficium conferre existimentur a nescientibus, & prodesse, cum obesse desinunt. Idem dicendum de miraculo quod refert Valerius Maximus de Virgine Vestali L. 8. de Judiciis publicis n. 5.

IV. Si apud Hæreticos nonnulla facta sunt miracula, non in hæreseos, sed in fidei confirmatione facta sunt: sicut illud de alveo baptismatis divinitus exhausto; quod sane a Deo editum est, ut Baptismatis Christiani, quod apud Novatianos aliosque Hæreticos, ut & apud Catholicos valebat, sanctitatem & characterem, quo ejus prohiberetur iteratio, confirmaret. Deinde vero certum est tentata sæpius fuisse ab Hæreticis miracula, eosque semper sua spe frustratos: ut constat ex historia Prophetarum Baal quæ refertur L. III. Regum c. 18. Simonis Magi, de quo loquitur Egesippus L. 3. de excidio Jerosolymitano c. 2. Manichæi, ut refert S. Epiphanius hæresi 66. Donatistarum, ut scribit Optatus L. 2. contra Parmenianum, Polichronii Monachi Monothelitæ, de quo Actiõne 15. sextæ Synodi generalis, Lutheri, ut refert Cochläus in actis Lutheri ad an. Christi 1523. & Calvini, ut refert Bolserus in vita ejus c. 13. Vide Bellarminum L. 4. de Ecclesia c. 14.

V. De improbis vero dico, vel miracula fieri sine ullo respectu ad aliquam veritatem per illa confirmandam, sed tantum propter aliquorum utilitatem, v. g. ad sanitatem conferendam; vel in confirmationem aliqujus doctrinæ. Priori modo potest etiam Deus operari miracula quorumlibet ministerio, quamvis id rarius contingat: sicut olim facta sunt ministerio cujusdam Judæi dæmonia ejicientis, de quo S. Lucas c. 9. v. 49. Posteriori autem modo fieri non possunt nisi in confirmationem sanctæ doctrinæ; alioqui Deus falsus esset testis, & cooperaretur mendacio. Si autem fiant in testimonium veræ fidei, nihil interest ad eorum veritatem, utrum fiant per bonos, vel per malos; sicut nihil interest ad veritatem Sacramenti, quod conficiatur a bono vel malo Ministro.

Ad secundam partem Objectionis, quæ duobus S. Augustini testimoniis ninitur,

Resp. ad primum: Vera non fuisse illa Donatistarum miracula, de quibus per contemptum loquitur S. Doctor; sed occultas forte quasdam visiones seu revelationes quas illi sine teste & probatione fingebant a se habitas. Unde loco citato, scilicet Tractatu 13. in Joan. n. 17. Nemo ergo, F. G. in-

Apud
Socrat.
L. 7. c.
17. p.
354.

T. 3 par.
2. p. 398.

F. G.

inquit, vobis fabulas vendat. Et Pontius fecit miraculum; & Donatus oravit, & respondit ei Deus de celo. Nam, inquit, aut falluntur, aut fallunt.

Deinde vult tantum eo loci ostendere, neque etiam credendum miraculis, etiamsi fierent ab iis qui sunt extra unitatem Ecclesiæ, unde ibidem *ibid. p. 399. A.* concludit: Teneamus ergo unitatem, fratres mei; præter unitatem, & qui facit miracula nihil est. In unitate enim erat populus Israel, & non faciebat miracula: præter unitatem erant Magi Pharaonis, & faciebant similia Moysi.

Quod autem S. Doctor vera miracula non contempserit, patet vel ex *T. 7. p. 663. & seq. ibid. p. 673.* solo L. 22. de Civitate Dei c. 8. ubi adversus Paganos plurima opponit miracula facta ad Reliquias Sanctorum, & præcipue S. Stephani: & c. 9. probat universa miracula quæ per Martyres Christi nomine fiunt, ei fidei testimonium ferre, qua in Christum Martyres crediderunt.

Ad secundum: Vult tantum S. Augustinus eo loci miracula non esse Scripturis sacris præponenda. Opponebant scilicet Donatistæ & Præfulum suorum sanctitatem, & Concilia, & miracula apud suos patrata. Prolixior fuisset disputatio, si S. Augustinus sanctitatem Catholicorum cum Hæreticorum hypocrisi, si Catholicorum Synodos cum Hæreticorum Conciliabulis, si illorum miracula cum horum præstigiis & prodigiis conferre voluisset: quamquam alibi sæpius, cum per otium illi licuit, effusam hanc pugnae aciem ingressus est, atque immerito Donatistas iis gloriari ostendit. Ut ergo hocce in loco brevius disputationem expediat S. Doctor, provocat ad Scripturas sacras, ex quibus longe apertius poterat definiri.

Alia igitur ratione disputat S. Augustinus adversus Donatistas, alia adversus Manichæos. Quia Donatistæ utriusque Testamenti Scripturas admittabant, suasque passim iactabant visiones, & vera Ecclesiæ miracula contemnebant, idcirco S. Doctor adversus ipsos probat ex Scripturis 1. Ecclesiam; deinde vero per Ecclesiam iudicium ferendum esse de miraculis; seu ea admittenda, quæ vera esse suo iudicio publico comprobant. Ubi vero agit contra Manichæos qui negabant Scripturas; ac veterem a diabolo ortam esse, novam autem ubique corruptam & interpolatam dicebant, demonstrat in Libro contra Epistolam fundamenti, 1. ex miraculis veram Ecclesiam; deinde ex Ecclesia demonstrat Scripturas.

Neque urget argumentum superius adductum, nempe absurdum esse demonstrare ex miraculis Ecclesiam, & miracula vicissim ex Ecclesia. Namque recte & legitime utrumque fieri potest in diverso scilicet genere demonstrationis; quemadmodum ex effectu demonstratur causa, & vicissim effectus ex causa. Etenim ex miraculis demonstratur Ecclesia, non quidem quoad evidentiam vel certitudinem rei, sed quoad evidentiam & certitudinem credibilitatis: cuius quidem rei ratio est, quod ante iudicium & approbationem Ecclesiæ, nulla sit nobis evidentia aut certitudo fidei alicujus miraculi, quod nempe verum sit miraculum, licet tale sit ut nobis rem efficiat evidenter credibilem.

Dici etiam posset inter prima miracula quæ Christus & Apostoli patraverunt ad confirmandam doctrinam quam annunciabant veritatem, & alia subsequenter, id esse discriminis, quod initio doctrina ex miraculis, quæ nemo negare poterat, dignoscenda foret: ac subinde semel confirmata & perspecta doctrinæ veritate, ex ipsa miraculi, quod in ejus gratiam fieri dicitur, veritas æstimanda est ac discernenda; ita ut primum expendatur doctrina

doctrina, ut ex ea certo constare possit an miraculum quod in ejus confirmationem adducitur, verum sit aut falsum: si autem ea vera esse deprehendatur, ex miraculo tamquam a posteriori rursus illa demonstrabitur. S. Augustinus L. 22. de Civitate Dei c. 5. in hunc fere modum contra Paganos pro Religione nostra ex miraculis argumentatur: Aut Christiana Religio divinis miraculis orbi probata est, aut nullis miraculis est confirmata. Si aliquibus miraculis probata est, ergo divina est, & digna quæ recipiatur: sin autem nullis, multo etiam magis est fide digna. Quod enim majus miraculum ad illius veritatem & auctoritatem persuadendam proferri potest, quam si nullis testata miraculis, eam tamen vim per se habuerit ut ab universo orbe sit suscepta? Numquid hoc ipsum maximum ac stupendum est miraculum? Unde merito dicebat idem S. Aug. c. 8. ejusdem Libri, *Quisquis adhuc prodigia ut credat inquit, magnum est ipse prodigium, qui mundo credente non credit.*

T. 7. p.
663. A.

Ad tertiam partem Objectionis, in qua dicitur miracula Catholicorum vel ficta esse, vel dæmonum præstigias,

Respondeo utrumque falsissimum esse.

Falsum est I. ficta esse illa miracula: 1. quia, sicut respondet S. Augustinus Paganis negantibus historias miraculorum nostrorum L. 10. de Civitate Dei c. 18. si licet pro libito & absque ratione negare facta olim miracula, peribit fides omnium Librorum, Historiarum atque Scriptorum; & nostra non solum labefactabitur, sed etiam quæcumque alia Religio; 2. nemo sanæ mentis asserat fidem potius adhibendam Calvino, Magdeburgensibus, Jurio & aliis hujusmodi hominibus, circa ea quæ pertinent ad veteres historias, quam tot sanctis Viris & Scriptoribus egregiis, Cypriano, Athanasio, Hieronymo, Augustino, Gregorio Magno, Bernardo, qui ut plurimum referunt res a se visas, aut saltem suis temporibus cognitæ.

Falsum est II. præstigias esse dæmonum: 1. idem olim Christo objiciebant Judæi. Idem Gentiles Apostolis, & Martyribus, quos velut magicæ artis reos traducebant. Idem Vigilantius, Ariani, Eunomiani & alii vulgo veteres Hæretici de miraculis Sanctorum effutiebant, quorum antiquam calumniam renovant nostri Reformatores; 2. gratis omnino ac sine ullo fundamento id asserunt Novatores; ac eos omnem frontem posuisse oportet, ut viros tantæ sanctitatis ac pietatis, mendacii, fraudis ac doli accusent.

Quod addit Jurius de multitudine ac stoliditate eorum miraculorum quæ Sanctis bene multis tribuuntur, nihil probat. Namque non ea omnia quæ circumferuntur, admittimus: sed ea solum quæ agnoscit & approbat Ecclesia post serium ac diligens examen: unde monet Synodus Trid. sess. 25. nova miracula sine gravissimo consilio ac diligenti examine ab Episcopis non esse admittenda. Sicut autem non omnia sunt leviter admittenda, ita nec omnia temere rejicienda.

Quod autem ex S. Chrysostomo refertur, apocryphum est: omnium enim eruditorum judicio, ipsius non est opus illud unde petitur objectio.

Ad quartam partem Objectionis 1. supponunt Novatores, se veram & puram Christi doctrinam profiteri; at id negamus & invictis demonstramus, ubi opus est, argumentis; 2. quod addunt de S. Joanne, non urget: etsi enim miracula non fecerit, ipse miraculum fuit auctoritatis divinæ pon-

pondus habens, quam ipsi conciliaverat miraculosa natiuitas ex matre sterili & annosa; vita solitaria, victus austeritas, conversationis innocentia, prædicationis libertas & efficacia, ipsum Joannis nomen ante circumcissionem divinitus impositum, ab Angelo prænunciatum, & notatione sua gratiam designans; ut nihil interim dicatur de tot aliisque natiuitatem ejus antecesserunt & circumstant prodigiis. Denique Joannes Sacerdotis filius erat, adeoque Sacerdos ipse & minister ordinarius veteris Synagogæ: quamvis autem Principes Sacerdotum & Pharisei eum odissent, quia Christum annunciabat, attamen interrogati a Christo Matth. 21. v. 25. quid sentirent de Baptismo Joannis, non ausi sunt eum improbare. Constat enim ex Josepho L. 8. Antiquitatum c. 10. Joannem a Judæis habitum fuisse, propter justitiam & sanctitatem, inter præcipuos & sanctiores viros: quamobrem audiendi non sunt Magdeburgenses dum ajunt Centuria 1. L. 1. c. 10. Joannem habitum fuisse a Sacerdotibus & Phariseis pro hæretico.

Objicies 4. aliquas rationes quibus probari videtur sanctitatem non esse Ecclesiæ notam: 1. morum corruptela non est certum falsæ doctrinæ argumentum; ergo nec sanctitas morum potest esse nota veræ doctrinæ, nec consequenter Ecclesiæ; 2. propter sanctitatem aliquorum Ecclesiæ non debet sancta denominari: cum enim accidens aliquod convenire potest toti & parti, si soli parti conveniat, non prædicatur de toto, ut patet in Physicis & Logicis: at sanctitas convenire potest toti Ecclesiæ, nec tamen convenit nisi aliquibus fidelibus; 3. si propter sanctitatem aliquorum dici potest sancta, similiter dici poterit prædestinata vel damnata, quia sunt in ea nonnulli prædestinati & alii reprobi.

Respondeo ad singulas rationes.

Ad primam: esset quidem illustrius argumentum a sanctimonia vitæ ad veritatem doctrinæ & Ecclesiæ, si omnes ea morum innocentia viverent, quæ Christianorum vocationi maxime convenit: at Christus qui docuit in Ecclesia sua futuros esse bonos & malos, statuit signum veræ Ecclesiæ & doctrinæ in sanctitate bonorum. Sic igitur signa vitæ in aliquibus membris corporis humani apparentia, arguunt vitam totius corporis; atque signa mortis in aliis membris, non inferunt totius corporis mortem: ita sanctitas vera quæ in aliquibus Ecclesiæ membris occurrit, ostendit originem veræ sanctitatis in Ecclesia reperiri.

Ad secundam: Potest dici sancta propter magis præcipuas & nobiliores ejus partes quæ sanctæ sunt. Sic dicitur exercitus aut cohors fortis, licet in iis multi sint ignavi; quia aliquos habent viros fortes & strenuos. Sic dicitur opulenta aliqua Civitas, etsi multos habeat etiam in majori numero viros inops. Similiter & Ecclesia.

Ad tertiam: Potest dici prædestinata, tum ob singularem ejus a Deo factam prædestinationem: tum ob præcipuas ejus partes singulari Dei beneficio electas: non autem damnata, quia denominatio semper desumitur a nobiliori parte, non a majori; ut patet in exemplis adductis de civitate & cohorte.

SECUNDA CONCLUSIO.

Societas Protestantium non est sancta ea sanctitate quæ veræ Christi Ecclesiæ propria est ac singularis.

Probatur 1. Illa Societas non est sancta ea sanctitate quæ veræ Christi Ecclesiæ propria est & singularis, cujus doctrina non est sancta, cujus Moralis principia non ducunt ad sanctitatem, cujus auctores non sunt sancti: atqui talis est Societas Protestantium.

Primo, doctrinam Protestantium non esse sanctam patet 1. quia renovat antiquos veterum Hæreticorum errores jam pridem ab Ecclesiâ proscriptos.

Simoniani Apostolorum temporibus docebant inutilia esse bona opera ad salutem: ita de iis testatur S. Irenæus adversus hæreses L. 1. c. 23. alias 20. & Theodoretus L. 1. hæreticarum fabularum c. 1. In eadem quoque hæresi fuisse Valentinianos, auctor est idem S. Irenæus: fuisse & Eunomianos, docet S. Augustinus L. de hæresibus c. 54.

Et eadem hæc est doctrina nostrorum Reformationum, tum Lutheranorum, tum Calvinistarum. Illorum quidem, ut patet ex Synodo Vormatiensi, in qua postulantibus Principum Germaniæ Legatis, antequam ulla haberetur cum Catholicis disputatio, ut primum quatuor articuli damnarentur, in quibus tertium locum obtinebat propositio quæ asserit bona opera necessaria esse ad salutem, omnes unanimi consensu hujus sententiæ damnationi subscripsere. Horum vero, ut patet ex eorum Confessione Gallica articulo 20. & Helvetica art. 16. ubi diserte profitentur se credere justitiæ participes sola fide sine bonis operibus.

Pelagiani inter multos errores hæc duo asserabant: primum, nullum esse in hominibus peccatum originale, maxime vero in filiis fidelium. Ita refert S. Augustinus l. 6. contra Julianum c. 2. & 3. & l. 4. ad Bonifacium c. 1. & 4. Et juxta illud principium dicebant, infantibus absque Baptismo decedentibus vitam æternam a Deo concedi. Id expresse tradit S. Augustinus l. de hæresibus sc. 88. & l. 1. de anima & ejus origine c. 9. Damnatus fuit error ille in Conc. Milevitano apud S. Augustinum Epistola 176. alias 92. & in Concilio Carthaginensi, cujus Canones confirmati sunt ab Innocentio I. & in Collectione Canonum Africæ inserti. Alterum, per quodlibet peccatum quantumvis levissimum amitti justitiam; ac proinde omne peccatum esse mortale. Ita refert S. Hieronymus l. 2. contra Pelagianos.

At eadem est doctrina nostrorum Reformationum. Ac 1. docent fidem ita esse efficacem, ut filii fidelium absque Baptismo morientes salutem æternam obtineant. Ita expresse docent Zuinglius l. de Baptismo, Martinus Bucerus scribens in caput 3. S. Matth. & Calvinus l. 4. Institutionis c. 15. n. 20. Idipsum docent in suo Catechismo, Dominica 50. & in forma Baptismi n. 11. Alterum etiam tradunt Reformatores nostri, cum negant ullum esse discrimen peccati venialis a mortali; & ajunt peccatum omne natura sua esse mortale. Ita Calvinus L. 2. Instit. c. 8. n. 58.

Novatiani docebant non esse in Ecclesiâ potestatem homines Deo reconciliandi, nisi per Baptismum; neque debere rebaptizatos Chrismate in-

ungi ab Episcopo. Ita refert Theodoretus L. 3. hæret. fabul. c. 5. & Cornelius summus Pontifex apud Eusebium L. 6. Hist. c. 43. sicque illi geminantes errorem duo tollebant Sacramenta, Pœnitentiæ scilicet & Confirmationis.

At hæc ipsa est doctrina nostrorum Reformatorum, ut patet ex Calvinio L. 4. Instit. c. 19. n. 17. ubi ait nullum esse Pœnitentiæ Sacramentum præter Baptismum; & n. 5. usque adeo abhorret a Sacramento Confirmationis, ut Chrisma nostrum dicat esse oleum diaboli mendaciis pollutum. Eadem docent Lutherani, ut patet ex Confessione Augustana art. 12.

Donatistæ docebant Ecclesiam Christi ex solis Sanctis constare, unde inferebant Ecclesiam visibilem periisse, atque in solis Africæ Regionibus esse superstitem. Ita refert S. Augustinus L. de unitate Ecclesiæ c. 12. Notum est etiam quam crudeliter & impie sævirent in Catholicos Donatistæ. Legendus S. Augustinus L. 2. contra Petilianum c. 51. & 61. L. 3. c. 40. Epistola 44. alias 163. & Optatus L. 2. & 6. contra Parmenianum..

At eadem est doctrina, tum agendi ratio Reformatorum. Ita Calvinus pluribus in locis; & recentiores Calviniani, tum in Catechismo, tum in suis Confessionibus. Quod etiam nihil minus egerint adversus Catholicos & eorum Ecclesias quam Donatistæ, patet ex omnibus Historiis, ubi cædes, strages & sacrilegia fuscè narrantur.

Aeriani tria potissimum docebant, teste S. Epiphonio hæresi 75. & S. Aug. hæresi 33. 1. nec orandum, nec pro mortuis oblationes offerendas; 2. nec statuta jejunia esse celebranda, ne forte sub Lege esse videamur; 3. Presbyterum ab Episcopo nulla differentia debere discerni.

At eadem est doctrina nostrorum Reformatorum. Ita Calvinus L. 3. Institutionis c. 5. n. 6. & 7. ubi ex professo impugnatur orationem pro defunctis; & L. 4. c. 12. nu. 20. impugnatur jejunium quadragesimale, quod superstitiosum vocat: denique L. 4. c. 3. n. 8. ostendit eandem esse Episcoporum & Presbyterorum functionem & provinciam. Ipsi Magdurgenses in Historia sua, Centuria 4. c. 5. cum in aliorum Hæreticorum erroribus enumerandis omittere soleant eos, quos etiam suos esse agnoscebant, cum ad Aerium venerunt, tresque illos prædictos a SS. Augustino & Epiphonio observatos esse animadverterint, ab iis referendis abstinere non ausi sunt; verum ubi eos recensuerunt, statim addiderunt, si nihil aliud sit, eos non videri errores, sed contrariam potius doctrinam erroneam esse. Fatentur ergo has tres sententias sibi cum Aerio communes esse: at meminisse deberent eas a veteri Ecclesia velut hæreses fuisse proscriptas.

Patet 2. doctrinam Protestantium non esse sanctam, quia adversatur sanctæ morum disciplinæ quæ vigeat etiam purissimis & sanctissimis Ecclesiæ temporibus. Duo tantum referemus: alterum de invocatione Sanctorum; alterum de cœlibatu Ministrorum Ecclesiæ.

Non dissentent nostri Reformatores, invocationem Sanctorum in usu fuisse apud SS. Basilium, Gregorium Nazianzenum & Nyssenum, Ephrem, Theodoretum, Chrysostomum, Cyrillum Hierosolymitanum, Patres sexcentos Conc. Chalcedonensis, S. Ambrosium, Hieronymum. Non dissentent etiam, cœlibatum saltem quarto sæculo ab Ecclesia frequentissime suis Canonibus sancitum: & in Conc. Chalcedonensi excommunicantur Diaconis-

conisse, Virgines & Monachi, qui matrimonia contrahunt post suam Deo factam consecrationem. Norunt omnes quam saepe ejusmodi matrimonia velut adulteria damnaverit Ecclesia: & tamen contradicunt nostri Reformatores; tam sanctas leges spernunt & irrident; ex officina satanae prodiisse talia figmenta passim in verecunde effutunt: unde necesse est alterutrum sequi; nempe aut gravissimis erroribus implicatos fuisse primorum saeculorum Doctores, eosque immerito ut viros sanctos & religiosos a Catholicis habitos fuisse, qui potius fuissent Dei inimici, idololatriæ, impudiciæ & aliorum criminum rei: cum doceant Protestantes, atque inter alios Claudius in defensione Reformationis, nunquam potuisse a quocumque doceri *Sanctorum invocationem, sine dispendio veræ fidei & pietatis; & P. 335. legem cælibatus iniquam esse & verbo Dei contrariam*. Aut saltem doctrinam Reformatorem disciplinæ tam sanctis legibus constitutæ & approbatæ refragari, adeoque erroris & temeritatis non esse immunem.

Secunda pars, nempe principia doctrinæ moralis Protestantium ad sanctitatem non ducere.

Protestantium 1. quia viam omnibus vitiis aperiunt, virtutibus autem præcludunt. In sententia quippe Protestantium; sola incredulitas potest damnare: quibuscumque tandem aliquis serviat cupiditatibus; adulterii, homicidii, aut cujuscvis alterius criminis sit reus, modo credat se electum esse a Deo, gratiam nunquam amittere potest; quia etsi timorem Dei amittat, fidem tamen justificantem non amittet. Ita passim docent Lutherus L. de Captivitate Babylonica cap. de Baptismo, Calvinus L. 3. Institutionis c. 13. Beza in Confessione c. 4. articulo 20.

2. Juxta principia Protestantium, nullæ Leges humanæ, seu Principum spiritualium seu temporalium, conscientiam fidelium alligant. Ita Lutherus L. de Captivitate Babylonica. Calvinus L. 3. Institut. c. 19. n. 14. *Omnium hominum potestate, inquit, exemptas esse conscientias constituimus*. Da- P. 305. naeus in Antibellarmino L. de Baptismo, Vittakerus in L. adversus Campanum. Hujus autem doctrinæ moralis principia semper detestata est Catholica Ecclesia. Quid enim tranquillitatem publicam certius turbare & evertere potest, quam doctrina quæ contemnit leges Ecclesiæ, Principum, Magistratum, & harum observatione conscientiam fidelium non alligari docet?

Tertia pars, nempe auctores prætensæ Reformatæ Religionis, Lutherum, Zuinglium, Calvinum, Bezam, &c. sanctos non fuisse, facile hic probari posset deductis in apertam lucem eorum vitiis & excessibus: sed charitate potius quam exprobratione invitandi sunt fratres nostri, ut ad communis matris Ecclesiæ sinum unde recesserunt, sese recipiant.

ARTICULUS QUARTUS.

De catholicitate Ecclesiæ.

Quid sit esse Catholicum exponit Vincentius Lyrinensis in suo adversus prophanas Hæreticorum novitates Commonitorio c. 3. his verbis. *In ipsa Catholica Ecclesia magnopere curandum est, ut id teneamus quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est: hoc est enim vere propriæque Catholicum; quod ipsa vis nominis ratioque declarat, quæ omnia fere universaliter com-* Biblior. PP. T. 7. p. 250. E.

prehendit. Sed hoc ita demum fiet, si sequamur universitatem, antiquitatem, consensionem. Sequemur autem universitatem hoc modo: Si hanc unam fidem veram esse fateamur, quam tota per orbem terrarum confitetur Ecclesia: Antiquitatem vero ita, si ab iis sensibus nullatenus recedamus, quos sanctos majores ac Patres nostros celebraſſe manifestum est: Consensionem quoque, si in ipsa vetustate, omnium, vel certe pene omnium, Sacerdotum pariter & Magistrorum definitiones sententiasque ſecutemur.

P. 220. Et ante ipsum Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi 18. Catholica vocatur Ecclesia, inquit, quia per universum sit orbem terrarum diffusa, a finibus terræ usque ad extrema; & quia docet catholice, hoc est universaliter, & sine ullo defectu vel differentia omnia dogmata.

T. 2. p. Idem & docuerat S. Augustinus L. 2. contra Litteras Petiliani c. 38. 119. B. & Epistola 52. alias 170. ad Severinum, ubi ait Catholicam appellari Ecclesiam, quod per totum orbem terrarum diffunditur. Idem ait Optatus L. 2. contra Parmenianum.

Ex quibus patet per catholicitatem Ecclesiæ nihil aliud intelligi, quam ejusdem universitatem, hoc est, ejus diffusionem per omnia loca, per omnia tempora, per omnia hominum genera, sive gentes, populos, ac nationes.

Catholica igitur est ac dicitur Ecclesia: 1. ab universitate loci; 2. ab universitate doctrinæ; 3. ab universitate temporis; 4. ab universitate hominum ad eam confluentium. Hac in idea catholicitatis hic sistemus: neque nunc consensionem ejus doctrinæ examinabimus, cum ad unitatem ejus proprie pertineat. Nihil dicemus etiam de ejus antiquitate, cum in quarta nota, quæ est apostolicitas, includatur.

Vossius in L. de tribus Symbolis, existimat vocem, Catholica, serius fuisse Symbolo appositam, nempe tertio Ecclesiæ sæculo, contra Novatianos qui pacem Ecclesiæ tunc turbabant: verum Catholicæ nomen Ecclesiæ Christi adhæsit etiam iis temporibus quæ Apostolis viciniore erant. Nam in Epistola fratrum Smyrnæorum de martyrio B. Polycarpi apud Eusebium l. 4. c. 15. in ipsa salutatione mentio fit Ecclesiæ Catholice. In eadem etiam Epistola narrant Smyrnæi Polycarpum jam moriturum in precibus suis meminisse totius per universum terrarum orbem diffusæ Ecclesiæ Catholice. Imo ante Polycarpum S. Ignatius idem cognomentum Ecclesiæ Dei diserte tribuit in Epistola ad Smyrnæos: Ubi fuerit, inquit, Jesus Christus, ibi est Catholica Ecclesia.

Ed. Cor. rect. p. Recte igitur Valesius in Notis in Librum septimum Historiæ Eusebii 874. E. c. 10. ait, videri hoc cognomen Ecclesiæ inditum esse circa primam Apostolorum successionem, cum hæreses multis in locis exorta, veram Christi fidem & Apostolorum Traditionem subvertere conarentur. Tunc enim ut vera & germana Christi Ecclesia ab adulterinis hæreticorum Cætibz distingueretur, Catholice cognomen soli Orthodoxorum Ecclesiæ attributum est.

His positis, tria hic sunt demonstranda.

I. Ecclesiam Christi vere Catholicam esse.

II. Catholicitatem esse propriam & singularem Ecclesiæ notam.

III. Ecclesiam Romanam vere esse Catholicam, non vero societatem Protestantium.

D E E C C L E S I A.
P R I M A C O N C L U S I O.

25

Ecclesia Christi vere Catholica est.

Istud ex professo demonstrat S. Augustinus adversus Donatistas L. de unitate Ecclesiæ a c. 6. usque ad 17. quinque potissimum argumentis: T. 9. p. 344. & scilicet ex Lege, ex Prophetis, ex Psalmis, ex Evangelio, ex Actis Apostolicis.

I. Ex Lege in qua promissiones factæ sunt Abrahe: *In semine tuo benedicentur omnes gentes.* Gen. 22. v. 18. & Isaac, Gen. 26. v. 4. & Jacob; Gen. 28. v. 14. Hoc autem semine Christum intelligi docet Apostolus Galat. 3. v. 16. Quibus omnibus Legis testimoniis allatis, sic concludit S. Augustinus in fine capitis 6. *Date mihi hanc Ecclesiam, si apud vos est: ostendite vos communicare omnibus gentibus, quas jam videmus in hoc semine benedici. Date hanc, aut favore deposito accipite, non a me, sed ab illo ipso, in quo benedicuntur omnes gentes.* Ibid. p. 346. C. D.

II. Probat c. 7. ex Prophetis. *Quid in Prophetis, inquit, quam multa & quam manifesta sunt testimonia Ecclesiæ per omnes gentes toto terrarum orbe diffusæ? Unde pauca commemorabo.* Et postea refert quod dicit Isaias c. 11. v. 10. *Et erit in illa die radix Jesse, & qui exurget principium habere in nationes, & in eum gentes sperabunt: & c. 27. v. 6. Germinabit & florescet Israel, & replebitur orbis terrarum fructus ejus; & c. 49. v. 5. Posui te in testamentum generis in lucem gentium, ut sis salus usque ad fines terræ, &c.* Quas quidem & alias similes Isaïæ prædictiones in ipsa Ecclesia Christi, quæ totum in orbem diffusa est, adimpletas esse ostendit. Ibid. F. 347. D.

III. Probat c. 8. ex Psalmis, atque ex illis profert Ps. 2. v. 7. *Postula a me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam fines terræ: & Ps. 21. v. 28. Convertentur ad Dominum universi fines terræ; & adorabunt in conspectu ejus universæ patriæ gentium: & Ps. 72. v. 8. Dominabitur a mari usque ad mare, & a flumine usque ad terminos orbis terræ.* Quæ quidem Psalmistæ testimonia de Christi Ecclesia intelligenda esse probat S. Doctor. Cum vero Donatistæ his testimoniis reponerent, cepisse quidem Ecclesiam crescere per orbem terrarum; sed cum noluerint homines perseverare, idcirco ex omnibus gentibus defecisse Christianam Religionem, excepta parte Donati, sic respondet S. Augustinus c. 9. *Quasi vero nescierit Spiritus Dei futuras hominum voluntates. Quis hoc insanissimus dixerit? Cur ergo dictum Lucæ 24. v. 44. quod oportebat adimpleri omnia quæ scripta sunt in Lege, & Prophetis & Psalmis?* Ibid. p. 350. & 351.

IV. Probat ex Evangelio & ex verbis ipsius Domini Lucæ 24. v. 46. *Quoniam scriptum est, (ait Christus) & sic oportebat Christum pati, & resurgere tertia die, & predicari in nomine ejus penitentiam & remissionem peccatorum per omnes gentes, incipientibus ab Jerusalem.* Unde sic concludit c. 10. *Teneamus ergo Ecclesiam ex ore Domini designatam, unde captura, & quousque perventura esset; captura scilicet ab Jerusalem, & perventura in omnes gentes.* Ibid. G. 353. C.

V. Probat ex Actibus Apostolicis c. 1. v. 8. ubi Christum Apostolos suos sic alloquentem refert S. Lucas. *Et eritis mihi testes in Jerusalem, & in omni Judæa, & Samaria usque in totam terram.* Tum subjungit S. Doctor cap. 11. *Quid ad hæc dicunt (Donatistæ) qui Christianos se superbissime dicunt, & Christo apertissime contradicunt? Nos hanc Ecclesiam tenemus, contra* Ibid. p. 355. A.

istas divinas voces nullas humanas criminationes admittimus. Et postea percurrit quæ de Ecclesiæ amplitudine observari possunt in Actis Apostolicis; ac tandem c. 19. concludit, nullo interprete indigere Canonicarum Scripturarum testimonia, quæ commendant Ecclesiam in totius orbis communi-
 16. F. G. nione consistere. Et postea iterum urgens Donatistas: *Aliquid ergo, inquit, proferre quod non contra vos verius interpretetur ... Tale aliquid proferat vel unum, quo apertissime Africa declavetur, vel in reliquis sola derelicta, vel ad principium renovandi & implendi orbis sola servata ... Si autem non potestis quod tam iuste a vobis flagitamus, ostendere; credite veritati, conticescite, obdormiscite.*

SECUNDA CONCLUSIO.

Catholicitas vera ac singularis Ecclesiæ nota.

Probatur: quia ea nota propria est ac singularis Ecclesiæ, qua distinguitur a qualibet alia societate, qua tamquam indubitato signo secernebantur olim fideles ab Hæreticis, & quam propriam esse Ecclesiæ notam passim asserunt SS. Doctores: atqui talis est catholicitas.

I. Per catholicitatem Ecclesia distinguitur a qualibet alia societate, & fideles olim ab Hæreticis secernebantur. Ita docent

S. Augustinus Sermone 131. de tempore, nunc Sermone 242. in Append. Tomi 5. rejecto, ubi ait, idcirco appellari Ecclesiam Christi in Symbolo Catholicam, quia toto orbe diffusa est: diversorum autem Hæreticorum Ecclesiæ ideo Catholice non dicuntur, quia per loca, atque per suas quasque provincias continentur: hæc vero a Solis ortu usque ad occasum unius fidei splendore diffunditur.

Et L. de vera Religione c. 7. n. 12. Tenenda est nobis, inquit, Christiana Religio, & ejus Ecclesiæ communicatio quæ Catholica est, & Catholica nominatur, non solum a suis, verum etiam ab omnibus inimicis. Velint nolint enim ipsi quoque Hæretici & schismatici alumni, quando non cum suis, sed cum extraneis loquuntur, Catholicam nihil aliud, quam Catholicam vocant. Non enim possunt intelligi, nisi hoc eam nomine discernant, quo ab universo orbe nuncupatur.

S. Hieronymus Dial. adversus Luciferianos. In illa, inquit, Ecclesia permanendum, est, quæ ab Apostolis fundata usque ad hunc diem durat. Sic ubi audieris eos qui dicuntur Christi, non a Domino Jesu Christo, sed a quoquam alio nuncupari; utpote Marcionitas, Valentinianos, Montenses sive Campitantes; scito non esse Ecclesiam Christi, sed Antichristi esse Synagogam. Ex hoc enim ipso quod postea instituti sunt, eos se esse indicant, quos futuros Apostolus præ-nunciavit. Nec sibi blandiantur, si de Scripturarum capitulis videntur sibi affirmare quod dicunt, cum & diabolus de Scripturis aliqua sit locutus, & Scripturæ non in legendo consistant, sed in intelligendo.

S. Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi 18. Quod si forte, inquit, veneris in civitates, non simpliciter interroga ubi sit Dominicus, seu domus Domini: nam & reliquæ impiorum hæreses Dominicos, quamvis pollutos, appellare non dubitant. Neque id tantum quæras simpliciter, ubi sit Ecclesia; sed ubi Catholica Ecclesia. Hoc enim proprium nomen est sanctæ hujus & matris omnium nostrum, quæ est sponsa Domini nostri Jesu Christi unigeniti Filii Dei. Quasi dicat. Si hoc petas, nullus Hæreticus suam Ecclesiam ostendet.

S. Pacianus Epistola I. ad Sympronianum Novatianum quæ est de Catho-

tholico nomine, observat ante subortas hæreses Ecclesiam non vocatam fuisse Catholicam, quippe quæ nomine Christianæ Ecclesiæ satis a Synagoga Judæorum, a Scholis Philosophorum, a variis Paganorum Religionibus distinguebatur: at postquam obortæ sunt hæreses, cum multi sese Christianos vocarent, dicta fuit Catholica, ut fideles ab Hæreticis secernerentur. *Catholicum istud, inquit, nec Marcionem, nec Appellem, Ibid. B. nec Montanum sonat, nec hæreticos sumit auctores. Et postea: Christianus mihi Ibid. C. nomen est, Catholicus vero cognomen. Illud me nuncupat, istud ostendit: hoc probor, inde significor.*

S. Epiphanius hæresi 68. n. 3. refert eos qui Meletio schismaticis Alexandriæ orti auctori adhærebant, ut se ab iis qui Episcopum Alexandrinum sequebantur distinguerent, suam Ecclesiam vocasse Ecclesiam Martyrum: alios vero, scilicet Petri successores, penes quos veteres erant Ecclesiæ, retinuisse titulum & nomen Catholicæ Ecclesiæ.

Ante ipsos S. Justinus Dial. cum Triphone. *Sunt, inquit, a nobis, P. 253. sub nomine eorum virorum, unde doctrina & sententia quælibet extitit, deno-* C. minati... *Et sunt eorum quidam qui vocantur Marcionitæ; quidam vero Valentiniiani, Basilidiani, Saturniani, & alii alio præditi nomine, a principe sententia quisque nomen obtinens.* Ibid. D.

Idem assererat S. Irenæus Lib. 1. cap. 23. alias 20. *Habent, inquit, P. 100. & vocabulum, a principe impiissimæ sententiæ Simone dicti Simoniani.* n. 40.

Idem & S. Cyprianus Lib. de unitate Ecclesiæ. *Ecclesia, inquit, Do-* P. 181. *mini luce perfusa, per orbem totum radios suos porrigit... ramos suos in universam terram copia ubertatis extendit, profluentes largiter rivos latius expandit.*

II. Catholicitatem certissimam esse Ecclesiæ notam asserunt.

S. Athanasius cæterique Episcopi Ægypti, Thebaidis & Libyæ in unum congregati, ad Impetatorem Jovinianum scribentes, ex hac catholicitatis seu universalitatis nota, veræ Ecclesiæ, veræ fidei possessionem se habere probant, teste Theodoro Lib. 4. c. 3.

S. Optatus Lib. 2. contra Parmenianum, propter innumerabiles populos & Provincias quibuscum communione jungebatur, apud se esse Ecclesiam concludit. Et postea: *Si apud vos tantummodo Ecclesiam esse vultis, apud nos non erit, nec in Hispania, in Italia, in Gallia, in Græcia, nec per tot innumera-* T. 3. p. 662. *Insulas & ceteras provincias ubi vos non estis. Ubi ergo proprietates Catho-* seq. *lici nominis? cum inde Ecclesia dicta sit Catholica, quod sit ubique diffusa.* P. 26. R. 32.

S. Aug. Lib. contra Epistolam fundamenti c. 4. veræ Christi Ecclesiæ ita propriam esse hanc notam existimavit, ut eam etiam recensere non dubitet inter illa Christiani nominis charissima vincula quæ recte hominem tenent in Catholica Ecclesia. *Multa sunt, inquit, alia quæ in ejus (Catholicæ Ecclesiæ) gremio me iustissime teneant. Tenet consensio populorum atque gentium: tenet auctoritas miraculorum inchoata, spe nutrita, charitate aucta, vetustate firmata: tenet ab ipsa Sede Petri Apostoli... usque ad præsentem Episcopatum successio Sacerdotum: tenet postremo ipsum Catholicæ nomen, quod non sine causa inter tam multas hæreses sic ista Ecclesia sola obtinuit, ut cum omnes Hæretici se Catholicos dici velint, querenti tamen peregrino alicui ubi ad Catholicam conveniatur, nullus Hæreticorum vel Basilicam suam vel domum audeat ostendere.* T. 8. p. 153. B.

Et Tract. 3. in Epist. Joan. vel ex ipso catholicitatis defectu probat Hæreticos ad veram Ecclesiam non pertinere. *Tenemus, inquit, hereditatem* T. 3. p. 2. p. 846. F. G.

Christi, illi eam non tenent; non enim communicant orbi terrarum, non communicant universitati redemptæ Sanguine Domini.

Tam persuasum erat apud omnes ac certum catholicitatem esse propriam Ecclesiæ notam, ut Heretici ex adverso paucitatis caractere gloriarentur. De Donatistis id sæpe testatur S. Augustinus, adeo ut cum catholicitatis argumentum adversus eos frequenter urgeret, nihil aliud eos respondisse dicit nisi istud: *In paucis frequenter est veritas; errare multorum est.* Id refert L. 3. contra Cresconium c. 66. n. 75. & L. 4. c. 53. n. 63. De Manichæis quoque idem habet L. contra Epist. fundamenti; & de Pelagianis L. 2. contra Julianum circa finem. De Arianis idem narrat Socrates L. 5. Hist. c. 10.

Donatistæ, ut vim argumentorum quibus premebantur, eliderent, effugia & diverticula, quod omnibus Hereticis familiare est, querebant.

I. Ajebant Ecclesiam Catholicam appellari non ex communione totius orbis, sed ex observatione præceptorum omnium divinorum, atque omnium Sacramentorum: *Acutum aliquid tibi videris dicere*, dicebat Aug. alloquens Vincentium Rogatistam, Epist. 93. alias 48. c. 7. n. 23. cum Catholica nomen non ex totius orbis communione interpretaris, sed ex observatione præceptorum omnium divinorum, atque omnium Sacramentorum. Eusto, reponebat Augustinus, aliquo sensu Catholica dici possit Ecclesia ex observatione omnium mandatorum, atque omnium Sacramentorum; at ita potissimum nuncupatur ab ejus per totum orbem diffusionem. Præterea vero Sacramenta ubique eadem boni & mali percipiunt, quia mali hac in vita sunt bonis permixti.

II. De sua paucitate, quam Catholici ipsis exprobabant, gloriabantur Donatistæ. *Ideo magis iusti sumus*, dicebant illi, *quia pauci sumus.* In paucis, inquit Cresconius apud Augustinum, *frequenter est veritas, errare multorum est.* Quibus sicut & Pelagianis festive dicebat Augustinus L. 2. Op. T. 2. p. imperf. contra Jul. c. 3. *Nolite de paucitate gloriari. Parricidæ, & pauci, & pessimi sunt. Non intelligentes (Donatistæ) quomodo a Domino dictum sit, paucos intrare per angustam portam: cum & multos dixerit ab Oriente & Occidente recubituros cum Abraham, Israel & Jacob ... qui profecto multi sunt per se ipsos, & iidem ipsi pauci sunt in comparatione longe plurium qui cum diabolo puniendi sunt.*

Lib. 3. adversus eundem c. 66. n. 75. idem versans argumentum dixerat: *Ipsi boni verique Christiani, qui per se ipsos multi sunt, in comparatione malorum falsorumque itidem pauci sunt. Sic multa grana quibus borrea magna complentur, pauca dicimus in comparatione palearum.*

Denique L. 4. c. 53. jam citato, argumentum illud a paucitate ductum, quo utebatur Cresconius, retorquet adversus ipsum a paritate sectæ Maximianensium; qui cum numero pauciores forent Rogatistis, veram apud se Ecclesiam soli vindicare debebant. Tibi, ait S. Doctor, *ad omnia nihil facilius quam Maximianensium causa respondet. Si enim in paucis frequenter est veritas, & errare multorum est, permitte ut Maximianenses, quanto vobis sunt impares paucitate, tanto vos superent veritate. Non facis certe. Noli ergo in comparatione multitudinis gentium Catholicarum de vestra paucitate gloriari, sicut non vis ut Maximianenses in comparatione multitudinis vestre de sua paucitate gloriantur.*

T E R T I A C O N C L U S I O.

Ecclesia Romana est Catholica; non autem societas Protestantium.
Dux sunt Conclusionis partes.

Prima Pars

Probatur 1. quia ut Ecclesia Romana sit vere Catholica, satis est quod illa fidelium societas quæ Episcopo Romano ut Capiti suo adhæret, sit vere universalis; hoc est, semper fuerit, & in omnem locum diffusa: atqui talis est ea societas quæ communionem habet cum Episcopo Romano.

Ac 1. quidem; semper fuit illa societas: tum quia Christus ipse hanc fundavit, cum voluit primum inter Apostolos Petrum sedere, ejusque successores primos esse inter Episcopos, ut postea ex professo probabimus: tum quia semper & omnibus sæculis spectata est illa communio cum Sede Romana tamquam signum veræ ac Catholicæ fidei certissimum, sicut patebit ex infra dicendis ad sextum hujus Quæstionis Articulum.

Deinde in omnem locum diffusa est illa societas: tum quia iidem SS. Patres qui declarant Ecclesiam Christi in totum terrarum orbem esse diffusam, eandem cum Episcopo Romano communionem conjunctam esse asseverant. Ita S. Irenæus secundo sæculo; Tertullianus, S. Cyprianus, S. Optatus & S. Aug. quarto sæculo. Tum quia revera societas quæ Episcopum Romanum agnoscit ut Caput suum, in omnes hujus orbis partes late diffunditur: Est in Oriente apud Indos, apud Persas, apud Sinenses, Japonitas, Siamenses, & in omnibus ferme Insulis maris quod has Provincias alluit. In Occidente apud utriusque Americæ incolas, & in tota Europa, in cujus majori parte florentissima est, quamquam in quibusdam aliis partibus persecutionem patiatur. In Meridie habuit olim illustrissimas Sedes & notissimas frequenti Episcoporum numero Synodos; & licet nunc a Barbaris occupentur hæ regiones, habet tamen suos in iis fideles, qui hujus antiquæ fidei etiamnum sunt cultores.

Secundo, ita vere Catholica est societas quæ communionem servat cum Romano Pontifice, ut ipsa sola sic semper vocata fuerit, & etiamnum sic vocetur.

Quoad primum: certum est S. Augustinum & S. Hieronymum in ea fuisse societate quæ communionem habet cum Pontifice Romano, ut patet ex testimoniis eorum supra relatis. Atqui S. Aug. sæpius asserit contra Donatistas, eos deseruisse veram Ecclesiam quæ est Catholica: contra Manichæos, vel ipso Catholicæ nomine se in Ecclesia Catholicorum retineri; ergo, secundum S. Augustinum, nec secta Donatistarum, quam impugnabat, nec Manichæorum, quam reliquerat, erat Catholica, sed sola illa Ecclesia, in cujus gremio post suam conversionem vivebat, & quam Libr. de unitate Ecclesiæ diffusam esse probat ex Lege, Prophetis, Psalmis & Evangelio. Sic etiam ratiocinatur S. Hier. Dial. adversus Luciferianos.

Quoad secundum: unaquæque societas nomen desumit vel ab auctore suo, vel a sua doctrina: sic olim dicti sunt Eutychiani, Nestoriani, Macedoniani, Ariani, Valentiniani, ab auctoribus suis; & nunc Lutherani dicuntur a Luthero, Calviniani a Calvino, Sociniani a Socino, Anabaptistæ,

Sacramentarii, a suis quos defendunt erroribus: soli vero nunc vocantur Catholici, qui communionem habent cum Ecclesia Romana.

Tertio, illa societas vere est universalis quæ præter diffusionem in omnia tempora & loca, habet etiam doctrinæ universalitatem; hoc est, quæ nullum docet errorem, nec veteres modo, sed etiam recentiores Lutheranorum & Calvinistarum errores una cum priorum sæculorum Ecclesia damnat: atqui talis est societas nostra quæ Episcopo Romano adhæret; ergo, &c.

Secunda pars, nempe societatem Protestantium non esse Catholicam, Probatur 1. quia nec fuit semper, nec est ubique.

Non primum: Tum quia ante exortam Calvini sectam nobiscum communicabant in eadem Sacramentorum & precum participatione, atque iisdem Pastoribus subiectione: tum quia ne quidem ratione doctrinæ, quam tunc profitebantur, est universalis; cum illos omnes eorum articulos 2 nostris diversos, primitiva Ecclesia jam damnaverit in veteribus Hæreticis; quorum errores fere jam extinctos rursus excitarunt ac renovarunt Lutherani & Calvinistæ.

Non secundum: Neque enim præter Occidentem alias orbis partes nisi leviter infecerunt, quiddid in contrarium jactent adversarii. Vix in Oriente cognoscuntur Lutherani & Calvinistæ, aut si de iis aliquid audierunt, ab iis habentur ut Hæretici partium Occidentalium: Ecclesia vero Catholicorum ubique nota est.

II. Quia fatentur ipsi Reformatores multitudinem credentium non esse semper notam vere Christi Ecclesiæ, quam aliquando in paucis & prædestinatis conservari volunt.

Solvuntur Objectiones.

Objicies 1. cum Jurio & recentioribus Ministris. Universalitas seu diffusio Ecclesiæ per totum orbem in Scripturis prænuntiata, non potest convenire societati seu Ecclesiæ Romanæ, quæ fere jam non est in Anglia, Scotia, Provinciis Federatis, Dania, Suecia, majori parte Germaniæ, Transilvania, Moldavia, Valachia, Russia, Moscovia, vixque occurrit eadem apud Græcos, Armenos, Ægyptios, Abissinos; ergo aut vere Catholica non est Romana Ecclesia, aut si est, necesse est asserere Ecclesiam Christi omnes societates complecti, modo non errent in articulis fidei fundamentalibus.

Resp. 1. illam diffusionem Ecclesiæ in omnem orbem terrarum a Prophetis prædictam, non striete & in rigore metaphysico, sed moraliter sumendam esse; hoc est, pro majori parte orbis terrarum & præcipuis mundi partibus. Quemadmodum enim cum Scriptura Jeremiæ 34. v. 1. & Danielis 2. v. 38. dicit Regem Nabuchodonosorem occupasse omnia regna terræ; & Dan. 2. v. 39. & c. 8. v. 21. dicitur Alexander imperaturus universæ terræ, non eo sensu intelligenda est, quasi alteruter Imperator in universo orbe regnaturus esset, cum nunquam id contigerit: imo Alexander mediam ad summum partem Asiæ subjecerit, in Europa autem & Africa longe minores Provincias occupaverit; sed significat tantum utriusque Imperatoris dominationem in plurimas terræ partes diffusam fuisse.

II. Illam diffusionem Ecclesiæ a Prophetis prænuntiatam non alio modo intel-

intellexerunt SS. Patres, atque inter alios S. Aug. qui docet Ecclesiam suo tempore nondum ubique constitutam, neque ad extremum terrarum perventuram ante finem hujus mundi: has tamen Prophetias in Ecclesia sui temporis esse adimpletas, fuisse & invide probat adversus Donatistas. Vide S. Augustinum Epist. 93. alias 48. post medium, & 197. alias 78. post medium: & præsertim Epist. 199. alias 80. non longe a fine.

III. Triplicem distingui posse in vera Christi Ecclesia diffusionem, aliam scilicet successivam, qua nempe temporum successu Evangelium omnibus annunciari debet; hæc autem diffusio omnem omnino terram complectitur, quia nulla erit pars in quam non perveniat fides Christi; atque hæc successiva diffusio soli Ecclesiæ Romanæ convenit, cum ipsa sola Christum apud exterarum nationes annuntiaverit: aliam permanentem, perpetuam & totam visibilem; atque ut de illa intelligantur Prophetiæ, non sumi debent in sensu metaphysico, sed morali; aliam denique permanentem, sed partim visibilem sensibus, partim invisibilem; hæcque complectitur non tantum omnes societates quæ in Christum credunt, & quæ communionem habent cum Episcopo Romano, sed & eos omnes qui degunt inter Hæreticos, neque hæresi eorum actu & explicite participant.

Objicies 2. cum Crocio. Nunquam legitur promissa diffusio Ecclesiæ Romanæ; neque legitur præcepta a Christo vel ab Apostolis communicatio implicita vel explicita cum R. Pontifice.

Resp. ad primum: Vel promissa est illa diffusio Ecclesiæ quæ primis quingentis annis communicabat cum Episcopo Romano, vel alicui alteri: si primum, frustra dicit Crocius eam non esse actu diffusam, quasi divinæ promissiones non fuerint efficaces: frustra dicit non complecti omnia tempora, cum eadem fuerit Ecclesia sub Christo & Apostolis, quæ cum R. Pontifice primis quingentis annis communicavit. Si secundum, designet aliam cui facta sit illa promissio. Certe S. Aug. & Optatus promissiones illas Dei de Ecclesia in qua vivebant, & quæ communionem habebat cum Episcopo Romano, intelligendas esse existimaverunt.

Ad secundum: Certum est Christum & Apostolos præcepisse communionem tum implicitam, tum explicitam inter Fideles & Ecclesiæ Pastores: atqui inter Pastores & Episcopum Romanum agnovit antiquitas, cum quo ordinarie communicabant Fideles; imo communionem hanc veluti certissimum catholicitatis argumentum habuerunt.

Objic. 3. Ecclesia quæ primis quingentis annis toto orbe diffusa fuit, non habebat fidem communem cum Leone X. sub quo secessio facta est, neque cum iis qui aliquot sæculis eum antecesserunt; adeoque non receditur ab Ecclesia Catholica, licet a communione Episcopi Romani discedatur.

Resp. Quæstio non est utrum Ecclesia quæ fuit primis illis temporibus hanc habuerit fidem; sed quæritur an fuerit Ecclesia vere Catholica tempore inchoatæ secessionis, quæ non communicaverit cum Episcopo Romano, aut ejus communionem neglexerit. Si nulla fuit; ergo illa quæ communionem cum ipso servabat, erat vere Catholica vi promissionum Dei, ac proinde Reformatores nostri qui hanc deseruerunt, vere fuerunt schismatici.

Instabis 1. Tempore inchoatæ Reformationis, Ecclesia Catholica in multis membris externam communionem non habebat in fide cum Romano Episcopo. Nam Africanæ, Græcæ, Syræ, & aliæ Orientales Ecclesiæ erant uni-

universæ Ecclesiæ membra, quæ tamen cum Episcopo Romano non communicabant; negabant etenim præcipuum Romanæ communionis fundamentum, scilicet potestatem Pontificis.

Resp. perperam dici a nostris Reformatorebus illas societates membra fuisse universalis Ecclesiæ: tum quia juxta ipsos lapsæ sunt in capitales errores; quod sufficit ut non pertineant ad veram Ecclesiam, sicut ipsi met fatentur: tum quia debet esse communio inter omnia membra universalis Ecclesiæ: adeoque si Ecclesiæ Orientales & Reformatae sint veræ Ecclesiæ membra, debet esse aliqua inter has & illas communicatio in fide, vel explicita vel implicita: neutram tamen probare possunt. Non explicitam, cum nullum sit vel Litteris, vel Congressibus, vel Legationibus inter ipsas commercium: non implicitam, cum non eandem fidem teneant; nam in sententia Reformatorum, Ecclesiæ Orientales lapsæ sunt in errores fundamentales; & in sententia Ecclesiarum Orientalium, doctrina Reformatorum in multis est hæretica.

Instabis 2. Catholicorum est ostendere, Ecclesiam universalem, tempore separationis, in fide cum Episcopo Romano communicasse.

Resp. Facile foret Catholicis istud probare: sed cum nostram communionem deseruerint Reformatores, ut a crimine schismatis se purgare possint, debent designare Ecclesiam quæ sit membrum Ecclesiæ Catholicæ & universalis, & quæ non communicaverit cum R. Pontifice, cti sese post separationem adjunxerint. Quam autem designabunt? An Fideles occultos qui in media Papistarum idololatria Deo fidelem & purum cultum exhibebant? At tam absurda ipsis opiniones necessario tribuendæ sunt, ut merito inferre debeant hoc prorsus commentitium esse. An ad Valdenses, Henricianos, Albigenes, Huscitas, Vviclefitas? At in multis capitibus diversa ab iis sentiebant; neque missionem ab iis, tamquam a legitima Ecclesia, accipere solliciti fuerunt. An ad Claudium Taurinensem? Ubi ergo per trecentos annos, hoc est a duodecimo sæculo ad nonum, cujus initio vivebat ille Claudius, delitescere vera Christi Ecclesia? Et præterea his temporibus invocationem Sanctorum, extremam Unctionem & alia Romanæ fidei capita ubique in praxi fuisse, passim observant auctores illorum temporum: imo nec appellari possunt qui fuerint in contraria sententia; cum Dallæus ipse in recensenda eorum qui invocationem San-

Vallamb. *Lib. 5. de* *un. Eccl.* *p. 108.* *Sanctorum negare, traditione, nullius mentionem faciat; sed statim a Valdensibus ad Claudium Taurinensem transeat, nullo citato auctore qui mediis his temporibus cultum & invocationem Sanctorum rejecerit.*

Instabis 3. Etiam constaret omnes Ecclesias cum Romana societate communionem servasse tempore Reformationis, nondum tamen constaret communionem illam fuisse perfectam; hoc est, in interna fidei professione: imo verisimile est, inquit Plessæus, omnes mansisse quidem in cætu Papistico, non in sensu; in Ecclesia, non in factione Ecclesiam prementem; in communi veritatis professione, non in opinionibus Doctorum.

Resp. Qui fuerunt in externa communionem Ecclesiæ Romano-Catholicæ, etiam præsumuntur fuisse in interiori fidei communionem, nisi contrarium probetur; ideoque & præsumuntur consensisse in capitales articulos Ecclesiæ Romanæ. Fueritne consensus ille quoad nonnulla explicitus, vel implicitus, parum refert, modo illa explicite tenuerint, quæ sunt omnibus

bus necessaria : nunquam autem alligati fuerunt Fideles aliquibus Doctorum opinionibus, quemadmodum nec tenentur nunc.

Objicies 4. cum Claudio in Defensione Reformationis. Diffusio illa Ecclesiæ non potest esse nota sufficiens per quam cognoscatur vera Ecclesia, cum præsertim disputatio est de doctrinæ veritate : neque enim ex multitudine præcise potest inferri veritas ; adeoque si valuit olim istud argumentum ab Augustino prolatum adversus Donatistas, ut merito valuisse dicendum est, non ideo præcise concludebat, quia societas Catholicorum erat universalis & diffusa ; sed quia cum Donatistæ neque erroris in fide, neque depravationis in cultu eam accusarent : ideo eam esse veram Ecclesiam merito inferebat S. Aug. quia scilicet in ipsa impletæ sunt promissiones divine, non in parte Donati ; ergo etiam si societas Catholicorum esset diffusa, pusillus autem grex Protestantium, nihil ex illa diffusionem concludi poterit, nisi supponatur esse in eadem societate doctrina ab omni errore immunis, quod negant Protestantes.

Resp. 1. nec opponimus nos diffusionem Ecclesiæ, aut universalem populorum consensum, veritati. Non dicimus solam sufficere multitudinem, ubi non occurrit veritas : sed dicimus eam doctrinam veram esse, quam per orbem universum diffusa Ecclesia profitetur ; & ideo cum S. Optato ad orbem terrarum provocamus, juxta promissiones divinas, orthodoxa fide in Christum credentem. Ad eundem sensum provocabat S. Aug. disputans contra Manichæos. Addimus nos cum ipso, nihil esse apud Protestantes, quod nos invitet & teneat : sola ibi personat veritatis pollicitatio. Tenet ergo nos multorum populorum consensus, adhæremus multitudini juxta promissiones divinas : Protestantes vero a multitudine recesserunt, nec habent eam ad quam provocant, multitudinem.

II. Juxta principia Claudii, non potest societas Orthodoxa per solam diffusionem a Sectis Hæreticorum distingui ; cum in ipsius sententia, possit Orthodoxa societas vel intra unius Provinciæ limites includi : atqui tamen S. Aug. hac sola nota societatem Orthodoxam a Sectis Hæreticorum distingui posse existimavit, ut patet ex innumeris ipsius adversus Donatistas testimoniis, Lib. de Unitate Ecclesiæ cap. 3. lib. 3. contra Cresconium cap. 67. &c. ergo alia est sententia Claudii, alia S. Augustini ; quæ vero tutior sit, judicent ipsi Protestantes.

Et certe si intra limites alicujus Regionis veram Ecclesiam concludi posse existimasset S. Doctor, neque diffusionem esse notam veræ Ecclesiæ, ubi quæstio esset de doctrina, nonne Donatistis contententibus exemplo Arianorum, Ecclesiam in majori orbis parte perire potuisse, respondisset Ecclesiam tunc temporis intra paucos Fideles servatam fuisse ; atque immerito istud a Donatistis exemplum proferri : atqui tamen non ita respondet S. Aug. nec causam Arianorum distinguit a causa Donatistarum. Imo probat etiam tempore Arianæ hæreseos diffusam ubique fuisse Ecclesiam, atque in ipsis Asiæ Provinciis, de quibus præsertim agebatur, incolumem stetisse, tum eorum testimonio, qui exiliis suis veritatem propugnabant ; tum simpliciorum sententia, qui delusi ab Arianis putabant hoc ab iis credi, quod ipsimet credebant ; tum aliorum suffragio, qui timore victi simulate consenserant. *Atque ita, inquit, Ecclesia quæ per omnes gentes crescit, in frumentis Dominicis conservata est.* Legenda Ep. 93. alias 48. nu. 21. & seq. 244. G. Eodem

Eodem diffusionis Ecclesiæ argumento usi sunt omnes Episcopi Africae in Collatione Carthagineusi, S. Hier. adversus Luciferianos, S. Pacianus contra Novatianos, S. Optatus contra Donatistas: quod sane argumentum infirmum omnino fuisset nulliusque momenti, si valeat Claudii responsio; & mirum est ab illis Hæreticis explosum non fuisse: deerat scilicet tunc inter illos Claudius, qui arma subministraret.

Objicies 5. Ecclesia Christi non fuit semper diffusa: 1. quia testatur S. Aug. Epist. 199. alias 80. innumerabiles extitisse barbaros in Africa suo tempore, quibus nondum prædicatum fuerat Evangelium; 2. tempore Arianorum adeo pauci erant veræ fidei cultores, ut S. Hier. Dial. adversus Luciferianos loquens de lapsu Patrum Ariminensium, dicat, *Tunc Usæ nomen abolitum est; tunc Nicænæ fidei damnatio conclamata est. Ingemuit totus orbis, & se esse Arianum miratus est*; & Epist. 38. alias 61. seu Libro adversus errores Joannis Hierosolymitani, dicit hæresim Arianorum & Eunomianorum totum Orientem possedisse, excepto Athanasio & Paulino. S. Hilarius Lib. de Synodis adversus Arianos n. 27. asserit neminem fuisse intra decem Provincias Asiæ qui Deum cognosceret, præter Episcopum Eleusium, & paucos cum eo.

Resp. ad primum: Jam diximus necessarium non esse ut Ecclesia Christi totum simul mundum occupet; vel ut diffusior sit omnibus Sectis simul sumptis: satis est si qualibet Secta diffusior sit. Certum est enim Catholicam fuisse tempore S. Augustini, ut tam invictè probat adversus Donatistas, licet tunc non occuparet omnes terræ partes.

Id patet ex responsionibus S. Augustini ad objectiones Cresconii. *Quomodo*, inquit Cresconius Libr. 3. cap. 63. *totus orbis communione vestra plenus est, cum multæ sint gentes quæ nondum in Christum crediderunt?* Respondet S. Aug. cap. 64. *fructificare quotidie Evangelium in gentibus, & fructificaturum donec prædicetur.*

Item, *Quomodo*, inquit rursus cap. 66. *totus orbis communione vestra plenus est, ubi tam multæ sunt hæreses, quarum nulla vobis communicat?* Respondet S. Aug. *totum mundum plenum esse non tantum Hæreticis, verum etiam ceteris hominibus malis, & sanctis ac fidelibus Dei servis, sicut universum mare plenum est fluctibus amaris, & piscibus dulcibus.*

At, iterum inquit Cresconius cap. 67. *Non communicat Oriens Africa, nec Africa Orienti.* Respondet S. Aug. *Orientem non communicare quidem Africa in paleis, idest in Hæreticis ab area Domini separatis: communicare autem in frumentis, idest in Catholicis.*

Ad secundum: Ecclesia fuit etiam Catholica temporibus Arianorum. I. Quia tunc Ecclesia censetur Catholica, cum ejus fides in pluribus mundi partibus excipitur; præsertimque iis in locis in quibus fundatæ sunt Ecclesiæ Apostolicæ: hanc enim Ecclesiæ ideam nobis subministrant S. Irenæus, Tertullianus, Optatus, Augustinus: atqui constat tempore Arianorum in Romana Ecclesia fidem Catholicam floruisse; de Antiochia, fatetur Claudius; de Alexandrina, testatur S. Athanasius. Imo refert S. Aug. Ep. 93. alias 48. n. 22. iis temporibus fidem Catholicam prædicatam fuisse apud Persas & Indos.

II. Licet maximus fuerit Arianorum in Catholicos furor, ubique tamen iis persecutionibus obsistebat fides Catholica. Erant tunc temporis de-

defensores ejus acerrimi, Julius, Athanasius, Paulinus, Hilarius, Eusebius Vercellensis, Basilius, Gregorius Nazianz. & multi alii. Defensa & propugnata fuerat in Conc. Nicæno an. 325. in Romano anno 341. in Mediolanensi an. 345. in Sardicensi an. 347. in Jerosolymitano anno 350. quo gloriosus ac triumphans Alexandriam rediit S. Athan.

III. Longe plures fuisse in Orbe Catholicos quam Arianos, demonstrat invicta fortitudo qua populus fidelis Alexandria, Constantinopoli, Antiochia, Samolara, Mediolani, Arianis constanter resistit, cum suæ sectæ Episcopos in illas Sedes intruserunt. Demonstrant innumera SS. Monachorum turba, qui Ægypti deserta incolebant, quos impense fovebat S. Athan. ut fidei Nicænæ strenuos defensores. Demonstrat enumeratio omnium Provinciarum quæ in Nicænæ fidei professione & Arianæ hæreseos damnatione consentiebant: qua de re audiendus est S. Athan. Epistola Synodica de fide ad Jovinianum Imperatorem, quam describit Theodor. Lib. 4. Hist. cap. 3. Idem constat ex Lucifero Calaritano, in Libro cui titulus, *Quod moriendum sit pro Filio Dei*; ex Epistola Synodica Damasi & aliorum Occidentalium ad Episcopos Illyrici, quam refert Theodor. Lib. 2. Hist. cap. 22. Legantur hæc testimonia.

Ad Concilium Ariminense

Resp. 1. illud fuisse maxime Catholicum quamdiu fuit liberum; ut patet ex Socrate, Theodoro, Sozomeno & S. Athanasio.

Tum quia oblatam ab Ursatio & Valente tertiam formulam Syrmiensem, quæ Filium Patri similem secundum Scripturas dicebat, & quam ab omnibus subscribendam nomine Imperatoris proponebant, unanimi consensu rejecerunt, solique fidei Nicænæ, quæ cum ceteris hæresibus Arianam damnabat, adhærendum esse firmiter asseruerunt.

Tum quia eos qui Nicænæ fidei contradicebant, ut Valentem, Ursacium, Germinium, Auxentium & Cajum, declarant hæreticos, & a communione Ecclesiæ separatos.

Tum quia Constantio ad ipsos scribenti, per otium non licuisse admittere ipsorum Legatos in conspectum suum, quia expeditionem in Barbaros parabat, ut scilicet longiore mora fatigatos ad sententiæ suæ revocationem compelleret, responderunt datis ad Imperatorem Litteris, nunquam se a priori proposito & sententiâ discessuros; idemque se Legatis suis in mandatis dedisse. Ita Socrates lib. 2. c. 37. Theodor. lib. 2. c. 18. & 19. Sozomenus lib. 4. c. 16. & 17.

Resp. 2. Conc. Ariminense etiam Catholicum fuisse eo tempore quo Patres illi Ariminenses formulæ apud Nicæam Thraciæ editæ subscripserunt.

Tum quia per vim tantum & necessitate compulsi consenserunt; ita ut cum accepissent Legatos suos subscripsisse, communionem ipsis denegaverint.

Tum quia post multas a Valente fidei suæ factas expositiones, quibus Filium Dei non esse creaturam, esse Deum ab æterno & ante omnia tempora ex Deo genitum profitebatur, ejuratis & anathematizatis Arii erroribus, existimaverunt nihil continere hanc fidei formulam contrarium Catholicæ doctrinæ, præsertim cum species tenus catholicum sensum præferret. Ita S. Hier. in Dial. contra Luciferianos, & Sulpitius Severus lib. 2. Hist. Sacræ.

Tum

Apud S. Hieron. T. 4. par. 2. p. 301. Tum quia ubi delusos se ab Arianis agnoverunt, pravam iterum expositionem damnarunt & execrati sunt. Putavimus, aiebant, sensum congruere verbis; nec in Ecclesia Dei, ubi simplicitas, ubi pura confessio est, aliud in corde clausum esse, aliud labiis proferri timuimus. Decepit nos bona de malis existimatio. Non sumus arbitrari Sacerdotes Christi adversus Christum pugnare..... Multaque alia quæ brevitatis studio prætereo, flentes afferebant, parati & subscriptionem pristinam, & omnes Arianorum blasphemias condemnare. Ita S. Hier. loco citato.

Ad S. Hieronymum: Miratus est orbis terrarum se esse Arianum, non quasi crederent universi se invitos Arianam hæresim complexos, quam adeo detestati erant, cum nemo nisi volens fieri possit hæreticus: sed tantum hoc sensu, quod in nova fidei regula, prætermisso substantiæ vocabulo, & eam ob rem patefacto Arianis aditu ad oppugnandam fidem Catholicam, ipsi visi essent fidei Nicænæ proditores.

Porro ab Arianis conclamatam fuisse fidei Nicænæ damnationem ait S. Hier. non a Patribus Ariminensibus. Scilicet Ariani post subscriptionem formulæ Valentis, gloriabantur Catholicos suæ doctrinæ consensisse: at nequaquam ita erat. Hyperbolice igitur locutus est S. Hier. cum ipse expresse asserat Patres Ariminenses vere Arianos non fuisse; & hæc ipsius loquendi ratio, *Miratus est orbis terrarum se esse Arianum*, satis innuat, infcios & doli ignaros Patres formulæ Arianae subscripsisse. Unde S. Athan. Epist. ad Rufinianum, testatur illos nunquam defecisse ad impietatem Arianorum; sed œconomia quadam, & studio Ecclesiasticæ pacis, formulæ oblatae subscripsisse. (1)

Ad alium S. Hieronymi locum dicendum est, eo sensu totum Orientem, excepto Papa Athanasio, atque Paulino, possedisse Arianam hæresim: quia in multis partibus Orientis grassabatur, atque ab iis initium sumpserat, & præsidium maxime a multis Episcopis illarum Regionum acceperat, scilicet ab Ursacio, Valente, Eusebio Nicomedienfi & aliis, necnon ab Imperatoribus Constantio, Constante & Valente. At an. 325. unanimi consensu approbata fuerat in Oriente a Patribus Nicænis, & postea egregie propugnata a Basilio, Gregorio utroque Nysseno & Nazianzeno, Cyrillo Hierosolymitano, Eustathio Antiocheno; cujus in odium, calumnias, depositionem, exilium ab Arianis passus est.

His omnibus adjungendi sunt, juxta S. Athanasium Epist. de Synodis, nu. 41. ii omnes qui omnia Synodi Nicænæ Scripta recipiebant, & de solo consubstantiali ambigebant, quos fratres appellat S. Doctor: *Cum quibus, inquit, disputamus veluti fratres cum fratribus, qui eadem qua nos sunt sententia, solo nomine in controversiam adducto.* Tales erant Basilius Ancyranus,

(1) Aliam Hieronymi verbis interpretationem adhibet Cl. Abbas Corgne in luculenta, quem Gallice edidit, de Concilio Ariminensi dissertatione. In pauca illam contraho. Cum spargeretur, Ariminense Concilium fuisse Oecumenicum universam representans Ecclesiam, & a Valente, Ursacio aliisque diceretur ab eo Concilio definitum esse, Verbum esse creaturam, miratus est mundus, quod Concilium, a quo representabatur, hæc dixisset, quasi ipse esset Arianus: unde homines mirantes aiebant. Itane vero? Nos Ariani sumus? Nos Ariani? Hæc porro Hieronymi explicatione, nihil ex illo inferri potest; nam Concilium Ariminense non fuit Oecumenicum, ut idem Corgne pluribus probat.

hus, Meletius Antiochenus, Eusebius Samosatensis, Acacius Cæsariensis, & multi alii Orientales.

Ad S. Hilarium respondit olim S. Aug. Epist. 93. alias 48. num. 32. ^{T. 2. p. 244. D.}
 Primo, arguisse Hilarium decem Asiæ Provinciarum zizania, non triticum; 2. multos obscuris Arianorum verbis fuisse delusos; 3. non de fuisse qui pro fide exularent, & in toto orbe latitarent. Verum de facto Ariminensis Concilii fufius postea & ex professo dicturi sumus.

A R T I C U L U S V.

De Apostolicitate Ecclesiæ.

Apostolica dicitur Ecclesia quæ ab Apostolis originem ducit, eandem cum ipsis doctrinam profitetur, & cujus Pastores legitimam missionem & successionem habent ab Apostolis non interruptam. Antiquitas igitur originis & doctrinæ, missio & successio, sunt veri & proprii characteres Apostolicæ Ecclesiæ. Tria hic in controversiam veniunt.

Primum, utrum Ecclesia Christi vere sit Apostolica, tum propter originis & doctrinæ ab Apostolis derivatæ antiquitatem; tum propter Pastorum suorum legitimam missionem ac successionem non interruptam.

Secundum, utrum societas Catholicorum hoc sensu sit vere Apostolica.

Tertium, utrum societas Protestantium sit Apostolica.

P R I M A C O N C L U S I O.

Ecclesia Christi vere est Apostolica, tum propter originis & doctrinæ ab Apostolis derivatæ antiquitatem, tum propter Pastorum suorum legitimam missionem ac successionem non interruptam.

Primo: Ecclesiam ab Apostolis fundatam & ab ipsis originis suæ antiquitatem ducere, docent Veteres.

S. Irenæus Lib. 3. adversus hæreses cap. 3. *Traditionem*, inquit, *Apostolorum in toto mundo manifestatam in omni Ecclesia adest respicere omnibus qui vera velint videre: & habemus annuere eos qui ab Apostolis instituti sunt Episcopi in Ecclesiis, & successores eorum usque ad nos.* ^{P. 175.}

Tertull. de Præscriptionibus cap. 20. *Apostoli*, inquit, *Ecclesias apud unamquamque civitatem condiderunt, a quibus traducem fidei & semina doctrinæ, ceteræ exinde Ecclesiæ mutatae sunt, & quotidie mutantur ut Ecclesiæ fiant; ac per hoc & ipsæ Apostolicæ deputantur, ut soboles Apostolicarum Ecclesiarum. Omne genus ad originem suam censeatur necesse est. Itaque tot ac tantæ Ecclesiæ, una est illa ab Apostolis prima, ex qua omnes.* Ibidem docet, non melius dignosci posse doctrinæ veritatem, quam ex Ecclesiis Apostolicis unde promanavit. ^{P. 268. D.}
Constat proinde, ait cap. 21. omnem doctrinam quæ cum illis Ecclesiis Apostolicis matricibus & originalibus fidei conspiret, veritati deputandum; sine dubio tenentem quod Ecclesiæ ab Apostolis, Apostoli a Christo, Christus a Deo accepit: omnem vero doctrinam de mendacio præiudicandam, quæ sapiat contra veritatem Ecclesiarum, & Apostolorum, & Christi, & Dei. ^{P. 269. A. B.}

Idem argumentum pro veritate doctrinæ demonstranda ductum ex antiquitate Apostolica urget Lib. 4. adversus Marcionem cap. 4. *Si constat,* ^{P. 415. D.}

Tournely de Ecclesia. Tom. V. Pars I.

G

in-

inquit, id verius quod prius; id prius quod & ab initio; id ab initio quod ab Apostolis; pariter utique constabit id esse ab Apostolis traditum, quod apud Ecclesias Apostolorum fuerit sacrosanctum.

Rursus de Præscriptionibus cap. 36. ad Ecclesias Apostolicas provocat Tertullianus, ut veritas tuto possit dignosci. *Age jam*, inquit, *qui voles curiositatem melius exercere in negotio salutis tue, percurrere Ecclesias Apostolicas apud quas ipsæ adhuc Cathedræ Apostolorum suis locis præsent, apud quas ipsæ authenticæ Litteræ eorum recitantur, sonantes vocem & representantes faciem uniuscujusque. Proxima est tibi Achaja? habes Corinthum. Si non longe es a Macedonia, habes Philippos, habes Thessalonicenses. Si potes in Asiam tendere, habes Ephesum. Si autem Italia adjaces, habes Romam, unde nobis quoque auctoritas præsto est. Ista quam felix Ecclesia! cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt.*

Hæreticis idcirco novitatem exprobrant Ecclesiæ Doctores, eaque ratione eos confutant. *Qui estis vos*, inquebat Tertull. eodem de Præscriptionibus Lib. cap. 37. *quando, & unde venistis?* Et S. Hier. in Epist. ad Pammachium & Oceanum. *Quisquis*, inquit, *assertor es novorum dogmatum, quæso te, ut parcas Romanis auribus, parcas fidei quæ Apostolica voce laudata est. Cur post quadringentos annos docere nos niteris quod ante nescivimus? Cur profers in medium quod Petrus & Paulus edere noluerunt? Usque in hanc diem sine ista doctrina Christianus mundus fuit. Et Lib. contra Luciferianos in fine. Ex hoc ipso*, inquit, *quod postea instituti sunt, eos se esse indicant, quos futuros Apostolus prænuñciavit.*

II. Ecclesia Christi Apostolica merito dicitur, propter antiquitatem & conspirationem doctrinæ ipsius cum doctrina Apostolorum: constat ex mox citatis testimoniis. Imo Tertull. cap. 32. Lib. de Præscriptionibus ostendit, quod etsi possent Hæretici de quadam apud se successionem gloriari, nondum tamen quidquam obtinerent; atque falsitatis redarguerentur ex contrarietate & pugna doctrinæ ipsorum cum Apostolica. *Ipsa enim*, inquit, *doctrina eorum cum Apostolica comparata, ex diversitate & contrarietate sua pronuntiabit, neque Apostoli alicujus auctoris esse, neque Apostolici: quia sicut Apostoli non diversa inter se docuissent, ita & Apostolicis non contraria Apostolis edidissent; nisi illi qui ab Apostolis didicerunt, aliter prædicaverunt. Ad hanc itaque formam probabuntur ab illis Ecclesiis, quæ licet nullum ex Apostolis, vel Apostolicis, auctorem suum proferant, ut multo posteriores, quæ denique quotidie instituuntur; tamen in eadem fide conspirantes, non minus Apostolica deputantur, pro consanguinitate doctrinæ.*

Idem argumentum urget adversus sui temporis Hæreticos S. Irenæus Lib. 3. cap. 3. *Habemus*, inquit, *annumerare eos qui ab Apostolis instituti sunt Episcopi in Ecclesiis, & successores eorum usque ad nos, qui nihil tale docuerunt, neque cognoverunt, quale ab illis deliratur. Etenim si recondita mysteria scissent Apostoli, quæ seorsim & latenter ab reliquis perfectos docebant, his vel maxime traderent ea quibus etiam ipsas Ecclesias committebant. Valde enim perfectos & irreprehensibiles in omnibus eos volebant esse, quos & successores relinquebant, suum ipsorum locum magisterii tradentes: quibus emendate agentibus fieret magna utilitas, lapsis autem summæ calamitas.*

Ex conformitate doctrinæ cum Apostolica exortas in Ecclesia de Religione controversias dijudicabant Veteres. Sozomenus Lib. 7. Hist. c. 12
lau-

laudat Theodosium Imperatorem, quod hac arte compescere tentaverit Hæreticos sui temporis. Jussit nimirum Sectarum principes convenire; deinde petiit, an existimarent, antiquos Patres qui Ecclesiam rexerant ante dissidium illud quod tunc de Religione ortum fuerat, recte consensisse, & vere Sanctos & Apostolicos fuisse: quod cum illi concessissent, voluit examinari doctrinam ad illorum scripta; & si cum illis consenserit, retinendam; sin minus, abjiciendam.

III. Legitimam Pastorum missionem necessariam esse ac veram Apostolicæ Ecclesiæ notam, certissimum est.

Tum quia nec in veteri nec in novo Testamento ullus unquam fuit legitimus Pastor, qui non fuerit a Deo missus. In veteri quidem nullus, nisi qui foret ex stirpe Aaron, Sacris se immiscere debebat, ac severe punitus fuit quicumque extraneus thuribulo manum admove-re ausus fuit, ut exemplis Dathan & Core, & Regis Ozia compertum est. In novo etiam Testamento, S. Paulus Hebr. 5. v. 4. sic pronunciat. *Nec quisquam sibi sumit honorem, sed qui vocatur a Deo, tamquam Aaron: sic & Christus non semetipsum clarificavit, ut Pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum, Filius meus es tu, ego hodie genui te; & Rom. 10. v. 14. & 15. Quomodo ergo, inquit, invocabunt, in quem non crediderunt? Aut quomodo credent ei, quem non audierunt? Quomodo autem audient sine predicante? Quomodo vero predicabunt, nisi mittantur? Unde Eph. 4. v. 11. Christus dicitur dedisse quosdam Apostolos, quosdam Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores & Doctores, ad consummationem Sanctorum in opus ministerii. Inde est quod qui sine missione honorem sibi arrogare præsumpserunt, schismatici habiti sunt; atque ex iis sunt de quibus dicit Deus apud Jer. c. 23. v. 21. *Non mittebam Prophetas, & ipsi currebant: non loquebar ad illos, & ipsi prophetabant.* De iisdem Christus Joan. 10. v. 1. *Qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde, ille fur est & latro.* De iisdem loquitur Tertull. de Præscriptionibus cap. 37. *Qui estis? inquit, quando & unde venistis? Quid in meo agitis, non mei? Quo denique, Marcion, jure filvam meam cedis? Qua licentia, Valentine, fontes meos transvertis? Qua potestate, Apelles, limites meos commoves? Mea est possessio, olim possideo, prior possideo, habeo origines firmas ab ipsis auctoribus quorum fuit res.* Et S. Cypr. Libr. de unitate Ecclesiæ de Hæreticis loquens. *Hi sunt, inquit, qui se ultro apud temerarios convenas, sine divina dispositione præficiunt; qui præpositos sine ulla ordinationis lege constituunt; qui nomine Episcoporum dante, Episcopi sibi nomen assumunt.**

Tum quia Ecclesia non potest esse sine Episcopo, judice S. Hieronymo Dial. adversus Luciferianos, *Ecclesia, inquit, non est, quæ Sacerdotes non habet.* Ibidem ait Sæctam cum Hilario interiisse, quoniam cum tantum Diaconus esset, alios mittere & ordinare non poterat.

Ita pariter S. Cypr. Epist. 69. *Ecclesiæ est plebs Sacerdoti adunata, & Pastori suo grex adhærens.* Unde scire debes, inquit, *Ecclesiam esse in Episcopo, & Episcopum in Ecclesia; & si quis cum Episcopo non sit, in Ecclesia non esse.* Et Epist. 27. *Inde, inquit, per temporum & successionum vices, Episcoporum ordinatio, & Ecclesiæ ratio decurrit; ut Ecclesia super Episcopos constitatur, & omnis actus Ecclesiæ per eosdem Præpositos gubernetur.*

IV. Denique, successionem Pastorum ab Apostolis non interruptam, esse Apostolicæ Ecclesiæ notam, & quidem Ecclesiæ Christi propriam, ostendunt.

P. 213.
B.

Tertull. de Præscriptionibus cap. 32. Ceterum, inquit, si quæ (hæreses) audent interficere se ætati Apostolicæ, ut ideo videantur ab Apostolis traditæ, quia sub Apostolis fuerunt, possumus dicere: Edant ergo origines Ecclesiarum suarum: evolvant ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones ab initio decurrentem, ut primus ille Episcopus aliquem ex Apostolis, vel Apostolicis viris, qui tamen cum Apostolis perseveraverit, habuerit auctorem & antecessorem. Hoc enim modo Ecclesiæ Apostolicæ census suos deferunt: Sicut Smyrnæorum Ecclesiæ, Polycarpum a Joanne conlocatum refert. Sicut Romanorum, Clementem a Petro ordinatum edit: proinde utique & ceteræ exhibent, quos ab Apostolis in Episcopatum constitutos, Apostolici seminis traduces habeant. Constringant tale aliquid. Hæretici: quid enim illis post blasphemiam illicitum est?

P. 175.
col. 2.

S. Irenæus Lib. 3. cap. 3. jam citato, hanc etiam Episcoporum continuam successionem Hæreticis opponit, atque catalogum texit Episcoporum Romanorum qui a S. Petro usque ad Eleutherium, qui suo se debet tempore, Romanam Ecclesiam gubernarunt. Quoniam, inquit, valde longum est in hoc tali volumine omnium Ecclesiarum enumerare successiones, maximæ, & antiquissimæ, & omnibus cognitæ, a gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo Romæ fundatæ & constitutæ Ecclesiæ, eam quam habet ab Apostolis Traditionem, & annunciatam hominibus fidem, per successiones Episcoporum pervenientem usque ad nos indicantes, confundimus omnes eos, qui quoquo modo, vel per sibi placentia, vel vanam gloriam, vel per cæcitatem & malam sententiam, præter quam oportet colligunt. Ad hanc enim Ecclesiam, propter potiorem principalitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est eos qui sunt undique fideles, in qua semper ab his qui sunt undique, conservata est ea quæ est ab Apostolis Traditio.

P. 262.

Et Lib. 4. cap. 26. alias 43. n. 2. Eis, inquit, qui in Ecclesia sunt, Presbyteris obedire oportet, his qui successionem habent ab Apostolis, sicut ostendimus; qui cum Episcopatus successione charisma veritatis certum, secundum placitum Patris acceperunt: reliquos vero qui absistunt a principali successione, & quocumque loco colligunt, suspectos habere, vel quasi Hæreticos & malæ sententiæ: vel quasi scindentes & elatos, & sibi placentes, &c.

Pag. 62.

Idem ab Hæreticis sui temporis postulabat Optatus. Vos, inquit, Lib. 2. contra Parmenianum, vestræ Cathedræ originem reddite, qui vobis vultis Sanctam Ecclesiam vindicare.

A D D I T I O.

(*)

„ **I** Nsignis est in hanc rem S. Augustini locus in lib. de utilitate credendi.
 „ cap. XVI. Cum igitur tantum auxilium Dei, tantum profectum, fructum-
 „ que videamus, dubitabimus nos ejus Ecclesiæ condere gremio, quæ usque ad
 „ confessionem generis humani, ab Apostolica Sede per successores (i. successio-
 „ nes) Episcoporum, frustra Hæreticis circumlatrantibus, & partim plebis ipsius
 „ iudicio, partim Conciliorum gravitate, partim etiam miraculorum majestate
 „ damnatis, culmen auctoritatis obtinuit? Clericus quidem sub Phereponi no-
 „ mine latitans locum hunc Augustini sollicitat, ac pro Apostolica SEDE

„ le-

„legendum existimat, Apostolica Fide; sed præter Augustini mentem
 „atque institutum, quemadmodum a Lamindo Pritanio ostensum habes
 „de Ingenior. moder. lib. 3. cap. 10.

(*)

SECUNDA CONCLUSIO.

Societas Catholicorum est vere Apostolica, tum propter originis & doctrinæ ab Apostolis derivatæ antiquitatem; tum propter Pastorum suorum legitimam missionem; tum denique propter eorundem Apostolicam successionem.

Prima pars probatur.

Ac 1. Ecclesiam nostram eandem esse cum Ecclesia quinque priorum sæculorum, quam vere Apostolicam fuisse non dissentient adversarii, patet tum ex unione ipsius cum Papali Cathedra quam ut testem & centrum communionis Ecclesiasticæ habuit tota antiquitas; tum ex publica ipsius professione, qua supremum Ecclesiæ universalis tribunal in causis fidei & Religionis dijudicandis agnoscit: hæc enim duo potissimum spectari debent in Ecclesia veteri; nempe unitas Capituli, & auctoritas Ecclesiæ, quam propugnant Catholici ut maxime necessariam ad fidei conservationem.

Patet etiam ex eo quod si a priori & Apostolica Ecclesia nostra defecisset societas; si facta fuisset in ea aliqua mutatio, certe aliqua ex iis quæ in omni insigni mutatione observantur, demonstrari possent; scilicet, auctor hujus defectionis, vel novum aliquod dogma, vel tempus quo cepit, vel locus ubi cepit, vel quis eam initio oppugnaverit; vel denique exiguus ab initio cætus ex quo ceperit, & unde paulatim aliorum accessu creverit: hæc enim omnia deprehendi possunt in illa celebri Ecclesiæ mutatione, cum auctore Christo, a statu veteris transiit ad statum novi Testamenti. Atqui defectionis hujus a pristina Ecclesia, atque insignis mutationis in nostra societate, nullum ex prædictis signis proferri potest ab adversariis nostris; ergo, &c.

II. Societatem nostram Apostolicam esse ratione doctrinæ ab Apostolis ad nos usque derivatæ, duplici via ostendi potest: 1. comparando nostræ fidei capita cum iis quæ quinque prioribus sæculis vetus & Apostolica Ecclesia propugnavit, & ostendendo eandem plane & illis & nobis esse fidem; quod exequuntur Catholici, ubi de singulis capitibus disputant cum Novatoribus; 2. Potest ostendi ex ipsis nostris adversariis, qui non dissimulant se ab antiqua Ecclesia dissentire in iis capitibus quæ fatentur nobis cum antiquis esse communia. Sic v. gr. Calvinus Libr. 3. Instit. cap. 4. num. 38. ait, omnes fere Veteres quorum Libri existunt, ubi de satisfactione agitur, aut hac in parte lapsos fuisse, aut nimis asperè & dure locutos. Ibid. cap. 5. num. 10. dicit, ante mille & trecentos annos usu receptum fuisse, ut precesiones fierent pro defunctis, sed in errorem lapsos esse veteres. Ita etiam loquitur circa celibatum Sacerdotum, circa penitentiam publicam, quæ olim in Ecclesia vigeat, circa jejunium quadragesimale; atque veterum austeritatem immodicam, & superstitionem circa hæc capita nullatenus excusari posse; neque ipsi Augustino parcendum existimat, quem alias tamen tanti facere videbatur, quod nempe

votum matris de sacrificio pro sui memoria & requie offerendo, adimplevisset contra Scripturæ normam. Prætermittimus alia multa quæ passim occurrunt apud Calvinum & multos alios recentiores, in primis Jurium, qui in suo veræ Ecclesiæ Systemate, loquens de ea Catholicorum opinione, quæ Ecclesiam Christi in unica & individuali communione includit, quamque crudelissimam & absurdissimam vocat, fatetur sumpsisse initium circa medium tertii sæculi in Asia, exinde in Africa ab Agripino, Cypriano, Augustino & aliis propugnatam fuisse.

III. SS. Patres hic Conclusionem primam laudati, de Ecclesia Romana loquuntur, cum probant adversus sui temporis Hæreticos, veram Ecclesiam esse Apostolicam, ut legenti patebit.

Secunda pars, Pastores scilicet Romanæ communionis legitimam habere missionem.

Probatur: tum quia legitima missio nihil aliud est quam vocatio seu ordinatio ad Ministerium Ecclesiasticum facta per impositionem manuum Episcopalem; qualis legitur in Scripturis ab Apostolis usurpata cum Ministros ordinarunt. Act. 6. 2. ad Tim. 1. 2. ad Timoth. 5. ad Titum 1. qualis etiam semper in Ecclesia fuit usurpata, ut ostendimus in Tractatu de Sacramento Ordinis. Tum quia quoties in aliqua societate perfecta est subordinatio Ministrorum & membrorum cum Capite, toties est legitima Pastorum ejusdem societatis missio: ut enim hæc legitima sit, satis est quod fiat ab habentibus legitimam auctoritatem: atqui in societate Catholicorum est perfecta subordinatio Ministrorum & membrorum cum Capite.

Tertia pars, nempe esse in societate Romana successionem non interruptam Pastorum, præsertim vero Romanorum Pontificum, ex citatis Conclusionem primam S. Irenæi & Tertulliani testimoniis manet abunde demonstrata. Hinc S. Aug. contra Epistolam fundamenti cap. 4. *Tenet me, inquit, in Ecclesia ab ipsa Sede Petri Apostoli, cui pascendas oves suas Dominus commendavit, usque ad præsentem Episcopatum successio sacerdotum.* Et in Psalmo contra partem Donati: *Numerate, inquit, Sacerdotes vel ab ipsa Petri Sede, & in ordine illo Patrum quis cui successit videte: ipsa est petra, quam non vincunt superbi inferorum portæ.*

T. 8. p.
153. C.

T. 9. p.
7. E.

T E R T I A C O N C L U S I O.

Societas Protestantium non habet prædictos Ecclesiæ Apostolicæ characteres.

Probatur: quia nec habet antiquitatem doctrinæ & originis, nec legitimam missionem, & Apostolicam successionem in suis Pastoribus.

Ac I. non habet antiquitatem doctrinæ ab Apostolis derivatæ: tum quia eam propugnant & renovant Novatores doctrinam; quam vetus & Apostolica Ecclesia in antiquis Hæreticis Simonianis, Pelagianis, Novatianis, Donatistis, Aerianis jam dudum proscripsit. Momentum hoc fuisse pertractatum lege apud Coccium in Thesaurum Lib. 8. de signis Ecclesiæ, art. 3. & Bellarm. de Notis Ecclesiæ Lib. 4. c. 9. Tum quia fatentur ipsi Reformatores, ut ex Calvino mox audivimus Conclusionem secundam, se in multis ab antiqua quinque priorum sæculorum Ecclesia dissentire.

II. Non habet etiam societas Protestantium antiquitatem originis, cujus scilicet & auctor, & tempus quo nata est, & locus, & dogmata con-

consignari facile possunt; quod in omnibus Hæreticis & Novatoribus observari posse declarant SS. Justinus in Dial. cum Tryphone, Irenæus lib. 1. c. 23. Hier. Dial. adversus Luciferianos in fine: verba laudavimus supra Conclusionem secundam, ubi de catholicitate veræ Christi Ecclesiæ.

Præterea, cum fateantur nostri Reformatores, in communione Catholicorum ante suam separationem vixisse, necesse est etiam ut fateantur, aut illam societatem fuisse veram Ecclesiam; & tunc schismatis rei arguentur, cum ab ea societate recesserint: aut se novam instituisse, & tunc originis suæ novitatem demonstrabunt; aut alicui tandem, quæ antiquior esset, se adjunxisse. At nullam assignare possunt cum qua consortium & societatem habere solliciti fuerint, aut cui ea obsequia, quæ veræ Ecclesiæ debentur ab Hæreticis recens conversis, præstiterint.

III. Non habet societas Protestantium legitimam in suis Pastoribus missionem, nec ordinariam, nec extraordinariam.

Non habent ordinariam: tum quia vel hanc missionem ordinariam accepissent ab Ecclesia Romana in cujus communione vivebant, vel ab aliqua alia Ecclesia in cujus societatem admissi sunt: atqui neutrum dici potest. Non primum; vel enim Ecclesia Romana tempore primorum Reformatorem fuit hæretica, vel non fuit: si fuit hæretica, ergo non fuit vera Ecclesia, adeoque nec habuit potestatem regendi & Ministros mittendi; ac proinde nec eam potestatem quam non habebat, potuit in primos Reformatores transferre; neque potuerunt fieri legitimi Ministri, qui nonnisi ab Hæreticis ordinati fuissent: certum enim est ex tota antiquitate, Hæreticos omni semper auctoritate & jurisdictione in Ecclesia Christi privatos fuisse. Si vero non fuit hæretica; ergo Reformatores nostri & hæretici fuerunt & schismatici, cum & ipsius societatem deseruerint, & dogmata ejus fidei contraria professi fuerint; adeoque eo ipso omni auctoritate regendi Ecclesias & legitimos Ministros constituendi exciderint, quamvis in Catholica Ecclesia fuissent ordinati Episcopi.

Secundum etiam dici non potest: nullam enim proferre possunt Novatores societatem a qua sacrum Ministerium acceperint, imo cui adjuncti fuerint. Tum quia si vel doctrinæ suæ principiis stare velint Reformatores, necessario statuere debent Calvinum aliosque ex suis in Ecclesia Catholica baptizatos, missionis ordinariæ capaces non fuisse; quod ostendo ex domesticis Reformatorem principiis, scilicet: Quicumque non est baptizatus, vel cujus Baptismus est invalidus, missionis ordinariæ omnino est incapax: atqui Calvinus, si sequamur doctrinam Reformationis, vel non est baptizatus, vel ejus Baptismus est invalidus. Nam quicumque baptizatur per eum qui nec vocationem habet nec missionem, is vel non est baptizatus, vel ejus Baptismus est invalidus: atqui Calvinus baptizatus est per eum qui nec vocationem habuit, nec missionem; ergo, &c.

Major propositio hujus syllogismi est ipsamet doctrina Reformatorem: docent enim Baptismum administratum ab eo qui non habet vocationem vel missionem, esse nullum. Ita in Confessione Gallica art. 31. & in Disciplina Gallica cap. 11. art. 1. & Concil. Nationale Middelburgense responsione ad interrogationem 74.

Minor est etiam ipsorum doctrina: nam eorum Disciplina Gallica

vult iterum ordinari illos Sacerdotes, qui a nobis ad ipsos transeunt; quia nec licitum est nec conveniens audire Prædicatores Ecclesiæ Romanæ; quia, inquiunt, nullam habent jurisdictionem Ecclesiasticam, eorumque vocatio illegitima est. Ita Disciplina Gallica cap. 1. art. 2. & c. 14. art. 12. Ita & Confessio Scotica art. 22.

Non habent etiam missionem extraordinariam: hæc enim miraculis confirmari debet, qualis fuit missio Moysis, Prophetarum, Apostolorum, Christi ipsius; aut saltem debuit in Scripturis talis missionis futura mentio fieri, ut nempe hoc pacto distinguantur qui vere mittuntur a Deo, ab intrusis. Etenim tanti momenti sunt ea ad quæ semissos asserere debent Reformatores, ut nisi miraculis missionem hanc confirment, seductores & falsi prophetae habeantur necesse est. Quatuor scilicet involvit hæc tam insolens & extraordinaria missio, 1. eos a Deo immediate cum omni Episcoporum antiquorum auctoritate institutos fuisse; 2. accepisse auctoritatem ubique terrarum reformatam doctrinam annunciandi; Pastores, qui eam populis proponerent, instituendi, aliosque in quacumque tandem secta fuerint, deponendi; 3. missos fuisse ut omnes ab antiquis Conciliis latas definitiones expendere; & si quæ viderentur injustæ, prorsus abolerent; 4. statim atque visi fuerunt, & suam Reformationem prædicaverunt, omnes Christianos, seu Romanos, seu Græcos, seu Armenos, seu Jacobitas aut Nestorianos, eam amplecti debuisse. Atqui nisi miraculis comprobetur tam extraordinaria vocatio, quis non intelligit neminem esse qui non debeat eam rejicere?

IV. Non habet Societas Protestantium successionem Apostolicam in suis Pastoribus. Ubi, quæso, erat Calviniana secta ante Calvinum? Ubi Lutherana, ante Lutherum? Ipsi igitur merito dici potest, quod sui temporis Hæreticis dicebat Tertull. antea laudatus: *Edant ergo origenes Ecclesiarum suarum.* Vel quod S. Cypr. Epist. 76. ad Magnum de Novatiano. *Novatianus, inquiebat, in Ecclesia non est, nec Episcopus computari potest, qui Evangelica & Apostolica Traditione contempta, nemini succedens, a seipso ortus est; & infra: Pastor haberi quomodo potest, qui (manente vero Pastore, & in Ecclesia Dei ordinatione succedanea præsidente) nemini succedens, & a seipso incipiens, alienus sit & profanus.* Et Epist. ad Antonianum de Cornelio S. P. sic habet: *Cornelius Episcopus factus est... cum Fabiani locus, idest, cum locus Petri, & gradus Cathedræ sacerdotalis vacaret, quo occupato de Dei voluntate atque omnium nostrum consensione firmato, quisquis jam Episcopus fieri voluerit, foris fieri necesse est.*

P. 151.

Ibid.

Pag. 68.

Solvuntur Objectiones adversus secundam & tertiam Conclusionem.

Objicies contra secundam Conclusionem. Antiquitas argumentum est rei deficientis & ad interitum suum vergentis; ergo ex illa duci non debet veræ Ecclesiæ, perpetuæ & indeficientis nota.

Resp. ita quidem esse in rebus naturalibus, vel hominum arte & industria constitutis, quæ sorti rerum humanarum obnoxia sunt: at in Ecclesia quæ a Deo ipso constituta est, ac Spiritu Sancto regente & docente animatur, quæ habet perennitatis ac perpetuæ durationis divinas promissiones, ista locum non habent; ac puerile plane est istud argumentum, & risu potius excipiendum quam serio refellendum.

Obji-

Obijcies 2. Ministri Romanæ Ecclesiæ, v. g. Summus Pontifex, Episcopi, non videntur legitimam habere missionem; siquidem S. Pontifex eligitur a Cardinalibus qui sunt institutionis humanæ; Episcopia Regibus eliguntur, imo olim necessarius erat populi consensus, &c.

Resp. ordinationem ab electione distingui debere: eliguntur quidem SS. Pontifices a Cardinalibus, eliguntur Episcopi a Regibus, sed ordinantur ab Episcopi qui juris sunt divini. Modus electionis Ministrorum ad disciplinam, modus vero ordinationis per impositionem manus Episcoporum, ad divinam pertinet institutionem.

Obijcies 3. Successio in Pastoribus etiam non interrupta, non potest esse nota quæ veram Christi Ecclesiam distinguat; triplex etenim potest distinguere successio, vel ratione loci, vel ratione personarum, vel ratione doctrinæ: atqui nulla ex his potest probare veram Christi Ecclesiam.

Non prima: Nam Ecclesia Christi certis locis & regionibus non est alligata; in quo differt a Synagoga Judæorum, quæ Templo Jerosolymitano erat addicta. Hinc veri Petri successores non semper Romæ sedebant, sed in Galliis Avenioni plusquam 70. annis.

Non secunda: Nam hæc successio communis est pluribus aliis societatibus, quæ veræ Christi Ecclesiæ non sunt; quales sunt societates Grecorum, Syrorum, Armeniorum & Æthiopum, qui suarum Ecclesiarum longissimas successiones enumerant.

Non tertia: Hoc enim ipsum est de quo controvertitur. Quærimus enim ubi sit vera doctrina: non potest igitur indicari Ecclesia per illam doctrinæ successionem.

Resp. nego ant.

Ad primam probationem, dico successionem Episcoporum Romanorum minime interruptam fuisse, cum eorum aliqui Avenioni sederunt. Sive enim Romæ sint, sive alibi, SS. Pontifices, semper sunt Petri successores: quemadmodum cum Roma aberant alibi degentes, suo tempore Ethnicorum Imperatorum, seu Alarico Gothorum Rege Romam capiente cum sedebat Innocentius I. vel Genserico Urbem postea subigente ac depopulante tempore Vigilii; vel savientibus Longobardis; quorum tyrannicum in Romanos agendi morem suis passim Epistolis perstringit S. Gregorius; vel denique cum ætate S. Bernardi in Gallias sese receperunt, ut refert S. ille Doctor, Epistola 243. ad populum Romanum, & 244. ad Conradum Imperatorem.

Ad secundam, dico 1. jam pridem defecisse legitimam Pastorum successionem in Ecclesia Orientali. In Syria ab anno 768. abrupta fuit, Antiochiam occupantibus Mahumetanis: Jerosolymis quoque ab anno 636. Recuperata quidem est post quingentos annos Terra sancta, sed iterum cum omni Syria in potestatem Infidelium reducta est.

2. Antequam extincta esset personalis illa successio, jam hæreses istas invaserant; & Græcis præter Schisma quod ab aliquot sæculis foverunt, & cujus in tribus Conciliis, Lateranensi scilicet, Lugdunensi & Florentino, convicti sunt, in apertum etiam errorem contra processionem Spiritus Sancti a Filio lapsi sunt.

3. Nec putamus necesse, ut ii qui ad veram Ecclesiam pertinent, suorum Pastorum particularium successionem continuam ostendant; sed satis est

est si successionem Episcoporum universalium, qui sunt Romani Episcopi, exhibeant; atque hanc ob causam in una Pontificum Romanorum collectione sistebant veteres Episcopi; de illa principali successione solliciti magis, quam de sua. Hinc nec Irenæus Lugdunenses Præsules quos fuerat secutus, nec Eusebius Cæsareenses suos decessores, nec Epiphanius Salaminenses, nec Optatus Milevitanos, nec Augustinus Hypponenses in medium adducunt; sed communi consensu in uno solo Romanorum Antistitem albo inscribendo conspirant: satis illis erat Ecclesiæ illius principalis, cujus se membra esse gloriabantur, & unde unitas sacerdotalis exorta est, continuam successionem enumerare.

T. 2. p.
74. col.
2. F.

Addit Bellarminus, de Notis Ecclesiæ, L. 4. c. 8. argumentum a successione legitima præcipue a nobis adduci, ad probandum non esse Ecclesiam ubi non est hæc successio; quod quidem evidens est: ex quo tamen necessario non colligitur, ibi esse Ecclesiam, ubi est successio. Itaque hoc argumento probamus evidenter non esse Ecclesiam apud Lutheranos, apud quos nulla est Episcoporum successio.

Ad tertiam, dico doctrinam sanam a successione legitima separari non posse, imo & in ipsa includi: ubi enim aliquis legitima ordinatione succedit, nec a communione & doctrina, in qua ordinatus fuit, recedit, tunc necessario sanam profitetur doctrinam, utpote qui unitatem servat. Neque tamen sanam illam doctrinam, quæ perpetua est legitimæ successionis comes, assignamus ut notam dignoscendæ veræ Ecclesiæ idoneam, sed ipsam Pastorum succedentium sibi legitimam vocationem & ordinationem: doctrina enim ipsa non loquitur, sed a Pastoribus legitimis docetur, si ve illa aperte in Scripturis contineatur, si ve ex aliqua Scripturæ interpretatione petatur, si ve denique ex sola Traditione accipiat.

Objicies 4. Nonne periit in societate nostra legitima successio Episcoporum Romanorum, cum in hanc Sedem intrusi sunt viri in moribus corrupti, non diffitente ipsomet Baronio ad annum Christi 897?

Resp. solere hic Novatores aliquorum Pontificum flagitia in apertam lucem proferre, ut invidiam Romanæ Sedi concilient; sed quid inde consequuntur? Nihil profecto. Ipsa enim Sedes sancta est, sancta & legitima successio, licet aliqui flagitiose interdum vixerint. Supra Cathedram Moysis sederunt Scribæ & Pharisei; quæ docent, non quæ faciunt, imitanda. Neque in hos nonnullorum Pontificum corruptos mores conicere oculos debent Christiani, nisi ut divinam admirentur ac laudent providentiam & singularem protectionem, qua Romanam Sedem, non obstante illa aliquorum ex ipsius Pontificibus morum corruptela ac depravatione, incolumem semper ac firmam conservavit.

Objicies contra tertiam Conclusionem.

I. cum Calvino in præfatione Institutionis: Ecclesia Reformatorum non est nova, sed antiquissima; imo est illa ipsa quam Christus fundavit, licet per multa sæcula non apparuerit, sed posterioribus tantum temporibus visa fuerit.

Resp. Et urgeo contra Reformatores nostros, illud idem argumentum quo utebatur olim S. Augustinus, L. 3. de Baptismo, c. 2. Aut illa Ecclesia quæ nunc apparuit, ante perierat, vel non perierat, sed tantum latebat: atqui neutrum dici potest. Non primum: tum quia si periit mater,

rer, quomodo renasci potuissent filii? tum quia undenam ipsi ortum habeant exponere non possunt; tum quia falsæ essent promissiones Christi, Matth. 16. v. 18. Non secundum: vel enim illa Ecclesia tunc latens profitebatur fidem suam, vel non profitebatur: si profitebatur, ergo non erat latens, sed manifesta; si vero manifesta, quomodo nullus advertebat? Si non profitebatur, ergo nulla tunc erat Ecclesia; cum ipsi contendant confessionem fidei notam esse veræ Ecclesiæ essentialem. Deinde, si tamdiu delituit Ecclesia, ut Calvino placet, ea certe peioris fuit conditionis, quam quælibet Hæreticorum Secta, atque etiam ipse Judæorum populus post everisionem Jerosolymæ: nulla enim est Hæreticorum Secta quæ sua non habuerit templa, suos Episcopos, sua Sacramenta; imo Judæi post everfam Jerusalem, aliquas habuere sparsas hinc & inde Synagogas.

Objicies 2. Ante reformationem Ecclesiæ factam a Protestantibus, adeo corruptus erat ubique ejus status, ut jure potuerint imo & debuerint, vocatione ordinaria minime spectata, meliores & docti quique reformationem Ecclesiæ instituere; neque necesse erat eos habere extraordinariam vocationem proprie dictam.

Resp. 1. tali responsione viam aperiri omnibus hæresibus: nullos quippe erit Novator qui non fingat ita corruptum esse Ecclesiæ statum, ut debeat absque ulla vocatione ordinaria vel extraordinaria ipsius reformationem aggredi: & hoc etiam hodie contendunt fanatici quidam Galli in Angliam transfugæ, qui jam temeritatis suæ, ac factæ populis illusionis penas dederunt.

Resp. 2. Recentiores quosdam ita quidem conari effugere; at non ita antiquæ eorum doctrina. Confessio enim Gallica, quam sequi debent omnes Calviniani, sic habet, articulo 31. *Credimus nulli fas esse propria sua auctoritate invadere Ecclesiæ gubernacula, sed opus esse legitima electione quoad fieri potest, & quamdiu Dominus permittit. Addimus autem nominatim illam exceptionem, quoniam interdum, ut nostris etiam temporibus interrupto Ecclesiæ statu necesse fuit nonnullos extra ordinem divinitus excitari, qui Ecclesiæ collapsæ ruinas instaurarent.*

Instabis cum Calvino: Et si fateamur, inquit, propter defectionem Pastorum, missionem ordinariam interruptam fuisse, atque adeo ad extraordinariam esse confugiendum, non tamen inferri debet, quod si desierint Pastores, continuo perituram Ecclesiam: neque enim promissio Christi de perpetuitate Ecclesiæ, necessario importat perpetuitatem Pastorum.

Resp. Bene est quod supponat & fateatur Calvinus Ecclesiam nunquam posse intercidere: sed figmentum est cum in perpetuitate Ecclesiæ, Pastorum quoque perpetuam successionem non includi asserit. Repugnat enim Confessioni Helvicæ, quæ docet, articulo 18. *A tempore Christi huc usque fuisse in Ecclesia Pastores non interrupta successione*, Confessioni Saxonicæ, quæ articulo 12. disertis verbis docet, *Ministerium Ecclesiæ esse perpetuum*. Quin, repugnat ipsimet Calvino, qui L. 4. Institutionis, c. 3. dicit, Ex ordinatione Christi sublato Ministerio, perire ædificationem Ecclesiæ. Et ad caput 4. Epistolæ ad Ephesios dicit, *Pastoribus nunquam posse carere Ecclesiam.*

Objicies 3. Ut probetur missio ordinaria in Pastoribus Reformatorum, satis est quod Lutherus, Calvinus & Zuinglius ordinati fuerint ab Eccle-

Ecclesia Romana per impositionem manuum Presbyteri: atqui reipsa sic ordinati sunt; ergo, &c.

Resp. Si a Romana Ecclesia potestatem suam acceperunt, ergo nullam habent, cum societas lapsa in idololatriam nullam habeat potestatem quam dare possit: si autem vera erat Ecclesia, cur ergo eam deseruerunt? cum altare contra altare erigi non possit absque schismate. Deinde, si tunc Ecclesia potestatem habuit dandi Sacerdotii, certe & habuit auferendæ jurisdictionis; ac proinde acceptam illam potestatem amiserunt, cum ab Ecclesia excommunicati sunt.

ARTICULUS SEXTUS.

An vera Christi Ecclesia sit Romana.

DUO hic distinguenda: doctrina fidei, & morum disciplina. Hec vero duplex est: una universalis, quæ per omnes Ecclesias pervasit, & ab omnibus observatur, quæ maxime locum habet in publica & sollemni Sacramentorum administratione. Tales sunt, v. g. Exorcismi in Baptismo; Communio sub unica specie in Eucharistia; in Ordinatione; cælibatus majorum Clericorum saltem apud omnes Occidentales Ecclesias, & aliæ Sacramentorum cæremoniæ. Alia vero est disciplina particularis, quæ spectat proprios Ecclesiarum particularium mores, usus, ritus, jura, privilegia, immunitates, libertates.

Catholica porro Christi Ecclesia dicitur Romana, tum a disciplina illa generali, tum maxime ab ipsa fide, quæ esse debet cum Romana in omnibus & singulis Ecclesiis; non vero a disciplina particulari, quæ salva fide diversa esse potest ac discrepans: sua etenim unicuique Provinciæ jura servanda esse statuit Concilium Ephesinum, Actione 7. Placuit igitur sanctæ & œcumenicæ Synodo, ut unicuique Provinciæ pura & inviolata, quæ jam inde ab initio habuit, sua jura servantur, juxta veterem consuetudinem.

Et S. Hieronymus Epistola 52. alias 28. *Unaquæque Provincia, inquit, abundet in suo sensu; & præcepta majorum leges Apostolicas arbitretur.*

Denique S. Gregorius Magnus L. 1. Epistola 43. alias 41. *In una fide nihil offrit sanctæ Ecclesiæ consuetudo diversa.*

Ecclesia igitur Romana dicitur, tum propter fidem quam Petrus & Paulus Romæ predicarunt ac suo consecrarunt sanguine, quam constanter Romana retinuit Ecclesia, & omnes Catholici sequi ac profiteri tenentur: tum propter Sedis Romanæ singularem auctoritatem ac præminentem dignitatem: tum denique propter unitatem & Catholicam Communionem, cujus Sedes Romana origo est, centrum ac vinculum. Sit itaque

C O N C L U S I O.

Ecclesia Christi Catholica vere Romana est, ac esse debet.

Probatur hoc duplici generatim momento.

Primo: Romana Ecclesia ab Apostolis Petro & Paulo fundata est, ac eorum sanguine consecrata, fidemque ab ipsis annunciatam constanter retinuit, quam ab ipsa ceteræ per orbem Ecclesiæ recepere. Inde fluxit

fin-

singularis ipsius supra ceteras Ecclesias dignitatis & auctoritatis prerogativa; inde aliarum Ecclesiarum mater ac magistra dicta.

Secundo: Ecclesia Romana centrum est ac vinculum Catholicae Communionis, atque apud Veteres conjunctio cum Sede Romana seu Apostolica, semper habita est pro nota verae atque Catholicae Ecclesiae.

PRIMUM MOMENTUM.

Sedes Petri Romae.

Primo itaque constans est veterum Traditio, Petrum & Paulum venisse Romam, ibique fidem Christo disseminasse, quam proprio sanguine obsignarunt. Ita

Tertullianus L. de Praescriptionibus c. 36. *Si Italiae adjaces, habes Romam, unde nobis quoque auctoritas praesto est. Ista quam felix Ecclesia! cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt, ubi Petrus Passionis Dominicæ adæquatur: & Libro 4. adversus Marcionem, c. 5. Videamus . . . quid etiam Romani de proximo sonent, quibus Evangelium & Petrus & Paulus sanguine quoque suo signatum reliquerunt.* P. 125. A. P. 415. D.

S. Irenæus L. 3. adversus hæreses c. 3. *Maxima, inquit, & antiquissima, & omnibus cognita, a gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo Romæ fundata & constituta Ecclesia: & c. 1. dixerat: Cum Petrus & Paulus Romæ evangelizarent.* P. 175. P. 174.

S. Cyprianus Epistola 52. ad Antonianum. *Factus est Cornelius Episcopus . . . cum Fabiani locus, id est, cum locus Petri & gradus Cathedræ Sacerdotalis vacaret.* P. 66.

Eusebius L. 3. Hist. c. 4. *Linus primus post Petrum Ecclesiae Romanae Episcopatum adeptus est.* P. 74. A.

Et in Chronico anni 44. a Christo nato. *Petrus, inquit, Romam profiscitur, ubi Evangelium prædicans 25. annis, ejusdem urbis Episcopus perseverat.*

Idem Eusebius L. 2. Hist. c. 25. *Paulus, inquit, Romæ truncatus, Petrus vero cruci suffixus fuisse, eodem (Nerone) regnante traduntur. Quam quidem narrationem abunde confirmant Petri Paulique nomine insignita monumenta, quæ in urbis Romæ cæmeteriis etiamnum visuntur. Sed & Cajus quidam vir Catholicus qui Zephirini Romanae urbis Episcopi temporibus floruit, in eo Libro quem scripsit adversus Proculum patronum sectæ Cataphrygarum, de loco in quo prædictorum Apostolorum sacra corpora deposita sunt, ita loquitur: Ego vero, inquit, Apostolorum trophæa possum ostendere. Nam sive in Vaticanum, sive ad Ostiensem viam pergere libet, occurrent tibi trophæa eorum qui Ecclesiam illam fundarunt.* P. 67. C. D.

S. Hieronymus, de Viris illustribus, de Petro. *Petrus, secundo Claudii anno, Romam pergit, ibique viginti quinque annis Cathedram Sacerdotalem tenuit, usque ad ultimum annum Neronis.* Tom. 4. part. 2. p. 101.

S. Ambrosius L. 3. de Sacramentis c. 1. *Petrus Apostolus, inquit, qui Sacerdos fuit Ecclesiae Romanae.* T. 2. p. 363. B.

S. Augustinus L. 2. contra Litt. Petilianum c. 51. n. 118. *Cathedra tibi quid fecit Ecclesiae Romanae, in qua Petrus sedit?* T. 9. p. 254. G.

Optatus Milevitanus L. 2. adversus Parmenianum n. 2. *Negare non potes, inquit, scire te in urbe Romana Petro primo Cathedram Episcopalem esse colla-* D. 28.

collatam, in qua sederit omnium Apostolorum caput Petrus... in qua una Cathedra, unitas ab omnibus servaretur. Ergo Cathedram unicam, quæ est prima de dotibus, sedit prior Petrus: cui successit Linus, &c. & n. 9. Probatum est nos esse in Ecclesia sancta Catholica, apud quos & Symbolum Trinitatis est; & per Cathedram Petri quæ nostra est.

Ed. Go- Orosius l. 7. Hist. c. 6. Exordio Claudii Imperatoris, Petrus Apostolus Romanam venit, & salutarem cunctis fidem fideli verbo docuit.

183. Sulpitius Severus l. 2. Hist. ubi de prima Neronis persecutione. Eo tempore, (Neronis) inquit, divina apud urbem (Romanam) Religio invaluerat, Petro ibi Episcopatum gerente.

Plura in rem apud omnes Catholicos certam & exploratam testimonia congerere superfluum prorsus videtur. (1)

Ex illa porro fixa Petri Sede in urbe Roma promanavit singularis illa Ecclesiæ Romanæ supra ceteras Ecclesias honoris & jurisdictionis prerogativa: quam enim Petrus primatus præeminentiam in alios Apostolos a Christo acceperat, hanc ipse Sedi suæ Romanæ suisque in ea Successoribus transmisit & communicavit. Ita communi suffragio universa docet Ecclesiæ Traditio.

P. 59. S. Cyprianus Epistola 45. ad Cornelium ait, Romanam Ecclesiam radicem esse ac matricem Ecclesiæ Catholicæ.

P. 84. Et Epistola 55. ad eundem ait, eam esse principalem Cathedram, unde unitas sacerdotalis exorta est... ad quam perfidia non potest habere accessum

P. 79. Jam supra dixerat, non aliunde obortas hæreses aut nata schismata, quam inde, quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Juxta Vice Christi cogitatur.

P. 215. Tertullianus mox laudatus, de Præscript. c. 36. ubi ait: Si Italiæ adjaces, habes Romam unde nobis auctoritas præsto est.

P. 175. S. Irenæus l. 3. adversus hæreses c. 3. Ad hanc Ecclesiam (Romanam) propter potiorem principalitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est, eos qui sunt undique fideles, in qua semper ab his, qui sunt undique, conservata est ea quæ est ab Apostolis Traditio.

T. 2. p. S. Augustinus Epistola 43. alias 162. Ecclesia Romana, inquit, in qua semper Apostolica Cathedræ viguit principatus.

P. 905. S. Prosper lib. 2. de Vocat. gent. c. 16. Roma, inquit, per Apostolici Sacerdotii principatum amplior facta est arce Religionis, quam solio potestatis.

D. Theodoretus Epistola 116. Habet sanctissima illa Sedes Ecclesiarum quæ in toto orbe sunt principatum.

T. 3. p. S. Fulgentius lib. de Incarn. & Grat. cap. 11. n. 21. sic loquitur: Quod 989. C. duorum magnorum luminarium, Petri scilicet Paulique verbis, tamquam splendentibus radiis illustrata, eorumque decorata corporibus Romana, quæ mundi cacumen est, tenet & docet Ecclesia, totusque cum ea Christianus orbis, & ad justitiam nihil hæsitans credit, & ad salutem non dubitat consisteri.

Atque inde Romanis Pontificibus quam multa, quam gravia & immensa incumbunt officiorum genera! Eorum est omnium Ecclesiarum curam & sollicitudinem habere; invigilare Canonum executioni per singulas Ecclesias; ab iis, si necessitas & utilitas Ecclesiæ postulat, dispensare; de-

con-

(1.) Siquis tamen plura velit, præter Bellarminum, & Natalem Alexandrum, Foggium adeat in libro de Romano D. Petri itinere, & Mamachium T. V. p. 1. pag. 541. seqq.

controverſiſſis fidei pronunciare; reſpondere ad Epiſcoporum conſulta; eorum ſolvere dubia; majores eorum cauſas cognoscere ac judicare; Conciliorum decreta confirmare; omnibus fidelibus fidei & morum regulam proponere.

Juvat hic referre egregium in laudem & commendationem Romanæ Sedis testimonium, excerptum ex Epistola trium Africæ Conciliorum, Numidiæ, Byzaceni, & Mauritanæ, ad Theodorum Papam, quæ lecta fuit Sessione, seu Secretario secundo Concilii Lateranensis sub Martino I. S. Pontifice an. 649. in causa Monothelitarum, *Magnum, in-* Tom. 6.
quiunt, & indeficientem omnibus Christianis fluentem redundantem, apud A- Conc. p.
postolicam Sedem consistere fontem nullus ambigere possit, de quo rivuli pro- 128. B.
deunt affluenter, universum largissime irrigantes orbem Christianorum, cui C.
etiam in honore beatissimi Petri Patrum decreta peculiarem omnem decrevere
reverentiam in requirendis Dei rebus, quæ omnino & sollicite debent, maxime
vero justæque ab ipso Præsulum examinari vertice Apostolico, cujus vetusta sol-
licitudo est tam mala damnare, quam probare laudanda. Antiquis enim regulis
sancitum est, ut quidquid quavis in remotis vel in longinquo positus ageretur
Provinciis, non prius tractandum vel accipiendum sit, nisi ad notitiam alma Se-
dis vestræ fuisset deductum, ut hujus auctoritate, juxta quæ fuisset pronuntiatio
firmaretur, indeque sumerent cetera Ecclesiæ velut de natali suo fonte prædica-
tionis exordium, & per diversas totius mundi Regiones puritatis incorruptæ ma-
neant fidei Sacramenta salutis.

Joannes VIII. S. Pontifex in Epihola 75. ad Michaellem Regem Bulgarorum. Credimus, inquit, quod jam vos non lateat, nunquam Apostolicam B. Petri Sedem ab aliis Sedibus reprehensam, cum ipsa alias omnes, & præcipue Constantinopolitanam sæpiſſime reprehendens, aut ab errore liberaverit, aut certe in his qui respiscere noluerunt, sententiæ suæ judicio condemnaverit. Noli ergo sequi Græcos, filii charissime, quia argumentis semper fallacibus student, semper dolosis intendunt versutiis: & Epistola 76. loquens de S. Petro: Ad hanc, inquit, Romanam urbem post Antiochiæ, quam in transitu visitavit, fundatam Ecclesiam, tamquam ad mundi dominam properavit ... Pro hac itaque purissima fide B. Petrus Romæ moratus, in hac stabilivit Ecclesiam, & Sede Apostolica diutius gubernata; pro hac fide decus mortis assumpsit; sicque sanctam Romanam Ecclesiam in hac fide fundatam proprio sanguine... consecravit, & dedicavit ... Sicut aqua nunquam potest alibi tam munda, vel tam limpida, quemadmodum in fonte unde originem protrahit, inveniri; ita & fides nunquam omnino poterit alibi tam pura, vel tam nitida reperiri, sicut in Ecclesiæ nostræ vivario.

Hincmarus Remensis lib. de prædest. cap. 24. Piis, devotis atque Catholicis hoc potest & hoc debet sufficere, quod omnium Ecclesiarum mater sancta Catholica atque Apostolica docet Romana Ecclesia. Ipsa enim ut mater nos Christo genuit, nos religione nutrit, nos doctrina instruit: nos sicut in sancto Petro a Christo firma petra accepit, doctores instituit, & Catholico lacte nutritos, & ad virum perfectum perductos, ad docendum alios informavit.

S. Petrus Chrysologus Epist. ad Eutich. Hortamur te, frater honorabilis, ut is quæ a beatissimo Papa Romanæ civitatis scripta sunt, obedienter attendas; quoniam B. Petrus, qui in propria Sede vivit & præsidet, præstat querentibus fidei veritatem.

Denique, ut multos alios prætermittamus, S. Bernardus Epist. 190.

Opor-

Tom. 6.
Conc. p.
128. B.
C.

Tom. 9.
Conc. p.
60. C.

ibid. p.
62. A.

ibid. B.

ibid. C.

T. 1. p.
152.

Ed. Br.
non. P.
25.

T. 1. p. 643. E. *Oportet, inquit, ad vestrum referri Apostolatum, pericula quæque & scandala emergentia in regno Dei, ea præsertim quæ de fide contingunt. Dignum namque arbitror, ibi potissimum resarciri damna fidei, ubi non possit fides sentire defectum. Hæc quippe prærogativa Sedis. Cui enim alteri aliquando dictum est, Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua?*

Ex his omnibus intelligitis, opinor, Romanam seu Apostolicam Sedem, tamquam Caput ceteris Ecclesiis dignitate, auctoritate, fidei constantia præeminere; præcipuas Orientis Ecclesias variis hæreseon procellis diu agitaras, tandem triste in fide naufragium fecisse, Romanam vero in ea, quam ab Apostolis Petro & Paulo accepit, firmiter ac constanter ad hanc usque diem perdurasse, *In qua, dicebat Irenæus lib. 3. contra hæreses c. 3. conservata est ea quæ ab Apostolis est Traditio. De qua Hieronymus L. 3. adversus Rufinum: Scito, inquit, Romanam fidem, Apostolica voce laudatam, istiusmodi præstigias non recipere, etiamsi Angelus aliter annunciet, quam semel prædicatum est: & Epistola 41. alias 65. ad Pammachium: Quisquis esset asseritor novorum dogmatum, quæso te ut parcas Romanis auribus, parcas fidei quæ Apostoli voce laudata est.*

Constantem istam ac perpetuam Ecclesiæ traditionem intuebatur Synodus Tridentina Sess. 7. de Baptismo Can. 3. ubi Romanam Ecclesiam vocat matrem & magistram aliarum Ecclesiarum.

To. 14.
Conc. f.
778. B.

SECUNDUM MOMENTUM.

Necessitas communionis cum Romana seu Apostolica Sede.

Cum Romana seu Apostolica Sedes centrum sit ac vinculum unitatis & communionis Catholicæ, nemo Catholicus haberi potest, nisi qui unitate fidei ac doctrinæ cum ea coniunctus fuerit.

Conjungi vero potest, vel interna simul & externa, vel tantum externa unione. Utriusque unionis vinculo cum ea colligantur, qui intus & in animo eandem cum ipsa fidem ac doctrinam retinent, quam profitentur exterius: qui vero intus & animo ab ejus fide ac doctrina dissentiunt, nec tamen scindunt unitatem, iisdem externis Sacramentorum vinculis confecti, quales sunt omnes hæretici occulti, ii externam dumtaxat ac sensibilem unionem retinent, non internam. Nomen quidem habent illi quod vivant; sed mortui sunt, spiritu vitæ interius destituti. *Semper ab illius Ecclesiæ quæ sine macula & ruga est, unitate divisus est, ait S. Augustinus L. 1. de Baptismo contra Donatistas c. 17. etiam qui congregationi Sanctorum in carnali obduratione miscetur.* Et vero sicut ille qui injuste a corpore Ecclesiæ præcisus est, intus tamen fidem & charitatem servat, vere ad unitatem Ecclesiæ pertinet; ita ab ea divisus est, qui interne propter divisam fidem ac doctrinam ab ea disjungitur, tametsi exterius servet unitatem.

T. 9. p.
93. C. D.

Ecclesia autem, quæ societas est externa & sensibilis, de externa dumtaxat unione seu communionem judicat, non de interna. Utraque vero unio cum Ecclesia Romana semper necessaria fuit, omnibusque sæculis spectata tamquam certissimum veræ fidei ac purioris doctrinæ signum & argumentum. Ita testantur.

Tertullianus Lib. de Præscript. c. 30. de Marcione ac Valentino sic loqui-

loquitur: *Ubi tunc Marcion, Ponticus Naucerus, Stoica studiosus? Ubi Va-* P. 212.
lentinus Platonicae Sectator? Nam constat illos, neque adeo olim fuisse, Anto-
nini fere principatu, & in Catholica primo doctrinam credidisse apud Eccle-
siam Romanensem sub Episcopatu Eleutherii. Doctrinae, quam primo pro-
fessi sunt Marcion & Valentinus, veritatem inde ostendit Tertullianus,
quod eam in Romana Ecclesia professi fuerint.

S. Irenaeus jam saepius hic laudatus lib. 3. c. 3. *Ad hanc Ecclesiam, in-* P. 175.
quit, propter potiore principalitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam.

S. Cyprianus Epist. 45. ad Cornelium: *Placuit ... ut per omnes omnino* P. 59.
istic positos Episcopos Litterae fierent, ut te universi Collegae nostri & communi-
cationem tuam, id est, Catholicae Ecclesiae unitatem, pariter & charitatem pro-
barent firmiter & tenerent. Idem est Cypriano unitatem Ecclesiae Catholicae
servare, ac communione cum Cornelio tunc Pontifice Romano conjungi.

Et Epistola 52. ad Antonianum initio: *Scripsisti etiam, ait, ut exemplum* P. 66.
earundem Litterarum ad Cornelium transmitterem, ut sciret te secum, hoc est, cum
Catholica Ecclesia communicare. In mente S. Matris, communicare cum Ro-
mano Episcopo, idem est ac communicare cum Catholica Ecclesia.

S. Ambrosius Oratione seu Libro de excessu fratris sui Satyri n. 47. *Ad-* T. 2. p.
vocavit, inquit, ad se Episcopum, nec ullam veram putavit nisi verae fidei 1127. E.
gratiam, percontatusque ex eo est utrumnam cum Episcopis Catholicis, hoc est,
cum Romana Ecclesia conveniret? Adeo scilicet Catholicorum omnium ani-
mis alte infederat haec sententia, societatem & communionem cum Ro-
mana Ecclesia necessarium esse, ut quis Catholicus audiri posset.

S. Hieronym. Epist. 16. ad Damasum S. Pontificem de hypostasibus no-
 mine, an scilicet una, vel tres in Deo hypostasibus dicendae sint. *In tres* T. 4. p.
partes, inquit, scissa Ecclesia ad se rapere me festinat. . . Ego interim clamito, Si 2. p. 22.
quis Cathedra Petri jungitur, meus est. Meletius, Vitalis, atque Paulinus tibi ha-
vere se dicunt, possem credere si hoc unus assereret. Nunc aut duo mentiuntur, aut omnes.

Et Epistola 14. ad eundem de eodem argumento dixerat: *Ego. . . Bea-* Ib. p. 19.
titudini tuae, id est Cathedrae Petri, communionem consocior: super illam petram,
aedificatam Ecclesiam scio. Quicumque extra hanc domum agnum comederit,
profanus est. . . Non novi Vitalem, Meletium respuo, ignoro Paulinum. Qui-
cumque tecum non colligit, spargit. Et in Epitaphio Marcellae, scribit S.
Athanasium & ejus successorem Petrum, Alexandrinos Episcopos, per-
secutionem Arianae haereseos declinantes, tamquam ad tutissimum suae
communione portum, Romam confugisse.

S. Optatus Milevitanus lib. 2. de Schismate Donatistarum: *Igitur ne-* P. 28.
gare non potes scire te in Urbe Roma Petro primo Cathedram Episcopalem es-
se collatam, in qua sederit omnium Apostolorum Caput Petrus. . . . in qua
una Cathedra unitas ab omnibus servaretur, ne ceteri Apostoli singulas sibi quis-
que defenderent. . . Ergo Cathedram unam, quae est prima de dotibus, sedet
prior Petrus, cui successit Linus, Lino successit Clemens. . . Damaso Siricius,
hodie qui noster est socius; cum quo nobiscum totus orbis commercio formata-
rum, in una communionis societate concordat. Vestra Cathedra vos originem
reddite, qui vobis vultis sanctam Ecclesiam vindicare.

Frequens erat apud Veteres illarum formatarum Litterarum usus, quibus
 una constabat & declarabatur Ecclesiae totius communio, per communionem
 scilicet Episcoporum cum Romano Pontifice. Omnes etenim fideles, sicut

observat Albaspinus in Notis ad Opratum, cum suis Pastoribus in Missa Sacrificio communicabant; Pastores autem cum suis Episcopis, aut per Eulogias quæ ad eos mittebantur, aut per Diaconos, aut denique in Synodis communionem celebrabant; Episcopi denique per Litteras communicatorias cum S. Pontifice commercium habebant. Quin & sepe Litteras etiam communicatorias sibi invicem scribebant Episcopi, ut iis perfectior communio denotaretur; ita ut haberentur Schismatici, qui fidei suæ rationem his publicis testimoniis non confirmabant.

Ita S. Basilius Epistola 75. cum propare vellet, se Catholicæ Ecclesiæ membrum esse, non alio, quam illarum Litterarum argumento id confirmabat. *Episcopi*, inquit, *totius orbis Litteras ad nos mittunt, & vicissim a nobis recipiunt: ex quibus cognoscere potestis, quod unanimes omnes eodemque sensu præditi simus.*

Ita S. Augustinus Epistola 44. alias 163. refellens Fortunium quemdam Donatistam Episcopum, qui affirmabat communionem suam ubique terrarum diffusam esse; *Querebam*, inquit, sanctus Doctor, *ab eo, utrum Epistolas communicatorias, quas formatas dicimus, posset, quo vellent dare; & affirmabam, quod manifestum erat omnibus, hoc modo facillime illam terminari posse questionem. Parabam autem, ut si consentiret, ad illas Ecclesias a nobis tales Litteræ mitterentur, quas in Apostolicis auctoritatibus pariter legeremus illos jam tempore fuisse fundatas.*

Et in Epistola 43 alias 162. docet vel hoc uno probari posse Caccilianum, quem Donatistæ tam dure exagitabant, innocentem esse, nihilque timendum habere, quod Romanæ Ecclesiæ ceterisque per orbem Episcopis per Litteras communicatorias conjunctus foret: ipsos vero Donatistas, qui ab unitate Catholica recesserant, hujusmodi Litteras recipere amplius non posse. *Qui posset non curare conspirantem multitudinem inimicorum*, aiebat sanctus Doctor, *cum se videret Romanæ Ecclesiæ, in qua semper Apostolicæ Cathedræ viguit principatus . . . per communicatorias Litteras esse conjunctum.*

Idem sanctus Doctor in Psalmo contra partem Donati ait: *Venite, fratres, si vultis, ut inseramini in vite. Dolor est, cum vos videamus præciosos ita jacere. Numerate Sacerdotes vel ab ipsa Petri Sede, & in ordine illo Patrum quis cui successit videte: Ipsa est petra, quam non vincunt superbæ inferorum portæ.*

Sermone 2. in Psalm. 101. n. 8. *Deus unus est*, inquit, *Ecclesia unitas. Non respondet uni nisi unitas.* Fieri autem non potest ut Ecclesia sit una,

nisi illi multi qui recte credunt, in unitatem unius Ecclesiastici corporis coalescant. *Da enim unum*, ait rursus Sermone 103. alias 26. de verbis Domini, *& populus est: tolle unum, & turba est.* Hanc vero fidelium sibi coherentium unitatem charitatis facit, quæ hoc ipso rumpitur, & corpus laceratur, quo membra pertinaciter incipiunt vel diversa credere, vel eadem credendo seorsum ab illo toto separata sibi conventicula constituere. Illud hæresim, quæ sine schismate esse non potest; hoc proprie dictum schisma facit. Unde utrique malo Apostolus mederi cupiens, *Obsecro*, inquit, *vos fratres, ut id ipsum dicatis omnes, docendo atque credendo, & non sint in vobis schismata.*

S. Leo Epistola 10. alias 89. ad Episcopos Viennensis Provinciæ: *Hujus muneris*, inquit, *sacramentum ita Dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit, ut in beatissimo Petro, Apostolorum omnium summo, principaliter*

collocavit; & ab ipso quasi quodam capite dona sua velit in corpus omne manare, ut exortem se mysterii intelligeret esse divini, qui ausus fuisset a Petri soliditate recedere.

Theodoretus Lib. 5. Hist. c. 3. egregie confirmat unionem fidei ac doctrinæ cum Pontifice Romano necessariam esse, ac verum signum doctrinæ purioris. Sic loquitur occasione dissidii quod erat inter Paulinum & Meletium circa regimen Ecclesiæ Antiochenæ. Affirmabat Paulinus se Damasi partium esse... Flavianus vero ille sapientissimus, qui in Presbyterorum adhuc numero censebatur, primo quidem ad Paulinum, Magistro audiente, sic est locutus. Si Damasi communionem amplecteris, o amice, tuæ nobis & illius doctrinæ consensum aperte demonstra... Quare dogmatum ostende concordiam, & Ecclesias secundum legem capesse. Deinde... ad Apollinarem conversus, Demiror te, inquit, o amice, tam impudenter repugnare veritati, idque cum exploratum habeas Damasum perfectam a Deo Verbo assumptam esse naturam nostram profiteri... Quod si hæc accusatio nostra falsa est, vel nunc saltem probatam abs te novitatem ejura, & Damasi doctrinam amplectere; tum divinas ædes accipe. Videtis hic communionem cum Damaso estimari ex consensione ejusdem cum ipso doctrinæ. Qui ergo a sententia & doctrina Sedis Apostolicæ recedunt, ii communionem Catholicam saltem internam cum Apostolica Sede non fruuntur.

T. 3. p.
707. C.

Accedit & auctoritas Concilii Constantinopolitani IV. an. 869. sic loquitur Actione 1. *Sequentes in omnibus Apostolicam Sedem & observantes ejus omnia constituta, speramus ut in una communionem quam Sedes Apostolica prædicat esse mereamur, in qua est integra & vera Christianæ Religionis soliditas: promittentes etiam, sequestratos a communionem Ecclesiæ Catholice, id est non consentientes Sedi Apostolicæ, eorum nomina inter sacra non recitanda esse mysteria.* Videtis rursum idem esse a communionem Ecclesiæ Catholice extorrem fieri, ac non consentire Sedi Apostolicæ. His, ait Bellarminus lib. 4. de notis Ecclesiæ c. 10. adde experientiam. Videmus etiam omnes illas Ecclesias, quæ ab isto Capite (R. Pontifice) se diviserunt, tamquam ramos præcisos a radice, continuo aruisse. Certe Ecclesiæ Asiaticæ & Africanæ, quæ quondam ita florebant, ut numerosissima Concilia celebrarent, & semper haberent multos homines, vel doctrina, vel sanctitate, vel utroque Dei munere clarissimos, ab eo tempore, quo a Romana Ecclesia schisma fecerunt, nulla Concilia celebrarunt, nullos habuerunt homines fama sanctitatis aut doctrinæ toti orbi notos, & nunc in summa ignorantia versantur.

Tom. 8.
Conc. p.
989. C.

T. 2. p.
79. col.
1. C.

Denique, cum Ecclesia una sit, atque res quælibet eo perfectior habeatur, quo propius tendit ad unitatem, necesse prorsus est unum aliud in Ecclesia sit commune centrum, in quo multitudo fidelium quasi totidem lineæ colligantur & adunentur: alias declinari vix poterit periculum illius dissensionis ac schismatis, de quo conquerebatur Apostolus 1. Corinth. 1. v. 12. cum varii, quisque pro affectu suo, dicerent, Ego quidem sum Pauli; ego autem Apollo; ego vero Cepha. Ut enim scite omnino & apposite discurret Barlaamus, Hieracensis apud Græcos Episcopus, in Epistolis quas versus annum 1303. de unionem utriusque Ecclesiæ scripsit: Omnis multitudo ordine per se caret, nisi reducat ad unum principium; pluralitas enim principiorum & carentia principii, similis sunt inordinationis. Hujus quidem gentis (Romanæ) universa multitudo sub uno est ordinata

Biblior.
pp.
T. 26. p.
5. F.

principio, *Ecclesia videlicet Romana & ejus Præsule, quem omnes honorant*; Epistola vero 2. ostendit, rem quamlibet eo perfectiorem esse, quo magis ad unitatem accedit, & quæ longius a Deo distant, eo inclinata magis esse ad malum, quæ vero ad illum accedunt propius, eo stabiliiora esse ac firmiora in bono: quod etiam in Ecclesia contigisse asserit.

ib. p. 8. D. *Plurimæ enim & deterrimæ hæreses in partibus magis a Romana distantibus or-
tae sunt: Romæ vero vel prope auctores hæresum facti non sunt.*

Dices 1. Meletius Antiochenus communione Damasi S. Pontificis non fruebatur; unde sanctus Hieronymus antea laudatus dicebat: *Non novi Vitalem, Meletium respuo*: attamen Meletius magna fidei & sanctitatis laude & vivens, & mortuus floruit: perhonorificam ejus sepulturam jussu Imperatoris factam narrat Sozomenus lib. 7. Hist. c. 10. ergo potest quis extra communionem Romani Pontificis constitutus, & veram fidem profiteri, & sanctitatem adipisci.

Resp. dist. ant. Meletius communione Damasi non fruebatur, ante initam cum Paulino pacem & concordiam, esto: post initam illam pacem & concordiam, nego. Meletius & Paulinus de primatu in Sede Antiochena simul contendebant: uterque jus suum aserebat & vindicabat; uterque numerosam illam regebat in communi plebem: en discordiæ seminarium. Tandem pax ea conditione inter eos inita, ut alterutro demortuo, qui superesset, solus remaneret Antiochenus Episcopus. Ita rem narrat Theodoretus lib. 5. Hist. c. 3. Esto igitur ante redditam illam pacem Meletius Damaso suspectus fuerit & ejus communione privatus; at saltem subinde occasione initæ pacis Damaso acceptus, & in communionem ejus admissus fuit. Dixi autem, *Esto*; neque enim id certum & exploratum est. Namque Theodoretus, loco mox citato, testatur Meletium ab impietate Ariana recessisse; & Sozomenus lib. 7. c. 10. narrat mortuo Meletio, Flavianum præter datum jusjurandum Sedem Antiochenam in qua sedebat Paulinus, occupasse: *Non minime autem Episcopum Romanum, & cum eo cunctos Sacerdotes Occidentales indignatos esse adversus Flavianum, & Paulino quidem seu Episcopo Antiocheno consuetas scripsisse Epistolas, quas Synodales appellant, ad Flavianum vero silentium agebant.* Porro si Romanus Pontifex cum Paulino communione jungebatur, quanto magis cum Meletio de Trinitate ita catholice sentiente, ut Domino Antiocheno Episcopo judice, Ariani ad invidiam Catholicos appellarent Meletianos?

Cap. II.
Edit. Pa- ris. 1676. p. 121. D. Ita refert Facundus lib. 8. c. 5. ex Epistola Domini quæ sic habet: *Dei homines sanctus Meletius, a quo appellationem habent apud nos custodes Apostolicarum dogmatum, (Meletianos enim nos vocant Arianos sectatores.)* Cum igitur S. Hieronymus dicebat se Meletium respuere; vel dubius erat de illius fide ac communione cum Damaso; vel saltem loquitur de tempore quod antecessit initam inter Meletium & Paulinum concordiam.

Dices 2. S. Cyprianus a S. Stephano excommunicatus fuit; & tamen martyr sanctissime obiit.

Resp. nego ant. de quo facto suo loco disseremus, ubi de Sacramentis in genere. Excommunicationem comminatus quidem fuit in Cyprianum Stephanus, sed intra minas hæsit, nec tulit sententiam: vicit enim pax in cordibus eorum, ipso judice Augustino.

Dices 3. Qui injuste errore facti ab externa Ecclesiæ communione pelluntur.

Iuntur, ita tamen nullum inde spiritale damnum ac detrimentum patiuntur.

Resp. Eo in casu pertinent illi ad eam Ecclesiæ partem quæ nobilior est, animam scilicet, tametsi a corpore seu societate fidelium visibili exclusi sint: de huiusmodi fidelibus audiendus est S. Augustinus L. de vera Religione c. 6. n. 11. ubi sic loquitur: *Sæpe etiam finit divina providentia, per nonnullas nimium turbulentas carnalium hominum seditiones expelli de congregatione Christiana etiam bonos viros. Quam contumeliam vel injuriam suam cum patientissime pro Ecclesiæ pace tulerint, neque ulla novitates vel schismatis vel hæresis moliti fuerint, docebunt homines, quam vero affectu & quanta sinceritate charitatis Deo serviendum sit. Talium ergo virorum propositum est, aut sedatis remeare turbinibus; aut si id non sinantur, vel eadem tempestate perseverante, vel ne suo reditu talis aut sævior oriatur, tenent voluntatem consulendi, etiam eis ipsis quorum; motibus perturbationibusque cesserunt, sine ulla conventiculorum segregatione usque ad mortem defendentes, & testimonio juvantes eam fidem, quam in Ecclesia Catholica prædicari sciunt. Hos coronat in occulto Pater in occulto videns. Rarum hoc videtur genus, sed tamen exempla non desunt: imo plura sunt quam credi potest.*

T. 1. p.
751. A.

Et L. 1. de Baptismo contra Donatistas c. 17. *Semper ab illius Ecclesiæ, quæ sine macula & ruga est, unitate divisus est, etiam qui congregationi Sanctorum in carnali obduratione miscetur. De nullo tamen desperandum est, siue qui intus talis apparet, siue qui foris manifestius adversatur. Spirituales autem siue ad hoc ipsum pio studio proficientes, non eum foras: quia & cum aliqua vel perversitate vel necessitate hominum videntur expelli, ibi magis probantur, quam si intus permaneant, cum adversus Ecclesiam nullatenus eriguntur, sed in solida unitatis petra fortissimo charitatis robore radicanter.*

T. 9. p.
91. C. D.

Dices 4. Cum vacat Sedes Romana vel per mortem, vel per absentiam Summi Pontificis alio transmigrantis, vel per schisma multorum de Pontificatu contendentium, qua ratione servari potest communio cum Ecclesia Romana.

Resp. Ubicumque degat legitimus Romanus Pontifex, ibi Romana Sedes est & agnoscenda. Eo autem mortuo, Sedes seu Cathedra principalis, Romana scilicet, remanet, in qua S. Petrus sedem fixit, & a cujus communione recedere non licet. Cum vero tempore schismatis dubius & incertus est legitimus Pontifex, Cathedræ Petri eo animo ita inhærendum semper, ut paratus sis futuro legitimo Pontifici obtemperare.

ARTICULUS SEPTIMUS.

De visibilitate Ecclesiæ.

Observandum 1. Ecclesiam Christi duobus modis considerari posse: 1. secundum suum statum interiorem, seu secundum eam partem quam nominamus animam Ecclesiæ, quatenus nempe dicit societatem eorum qui veræ fidei in Christum & sincere charitatis vinculo inter se conjuncti sunt: atque hoc sensu tota invisibilis est, ac soli Sancti & iusti ad eam ut viva & vera membra pertinent; 2. secundum suum statum externum seu secundum corpus, & quatenus societas est eorum, qui publica ejusdem fidei professione, eorundem Sacramentorum, & Pastorum communione conjuncti sunt: atque hoc sensu certum est visibilem esse ac conspicuam Ecclesiam.

Verum quæstio est utrum essentialiter sit visibilis & conspicua, non tantum eo sensu quod oculis intuentium possit observari: hoc enim modo nulla est aut fuit unquam Hæreticorum secta quæ aspectabilis non fuerit; sed ita ut etiam inter omnes alias societates eminenti quadam, constanti & singulari claritate per totum orbem splendida semper & conspicua fuerit: neque filiis dumtaxat & domesticis, a quibus necesse est eam cognosci: (siquidem eandem inter se fidem non possunt profiteri, nisi cognoscant Ecclesiam in cujus sinu eam profitentur) sed etiam extraneis, & iis qui sunt extra ejus sinum & societatem.

Observandum 2. non unam & eandem semper fuisse Reformationum nostrorum sententiam circa perpetuam Ecclesiæ visibilitatem.

Primo, Lutherani visibilem illam esse & quidem visibilitate permanenti asseruerunt initio Reformationis, ut patet ex Confessione Augustana articulo 7. ubi profitentur *se credere unam sanctam Ecclesiam, quæ in perpetuum duratura est, eamque esse societatem Sanctorum, in qua recte annuntiatur Evangelium, & administrantur Sacramenta.* Ubi certe doctrina per Pastores perpetuo annunciata, & Sacramenta recte administrata eam efficiunt perpetuo visibilem. Idem habetur in Apologia ejusdem Confessionis, titulo de Ecclesia, ubi & hunc articulum explicat Melancthon, & addit, *illam Ecclesiam esse columnam & firmamentum veritatis, seque non impugnare Ecclesiam Catholicam aut Romanam, aut errores ab ea proscriptos defendere; verum doctrinam Ecclesiæ Romanæ non esse eam quam approbant aut Papa, aut Cardinales, aut Sacerdotes & Monachi.* Idem docent in articulis Smalcaldensibus, quibus suscripsit universa Lutheranorum secta. Idem in Confessione Saxonica cap. de Ecclesia. Et in Confessione Wittembergensi, cujus auctor fuit Joannes Brentius, cap. de Ecclesia. Et in Confessione Bohemica quam approbavit ipse Lutherus.

Calvinistæ idem quoque initio docuerunt, ut patet ex Confessione fidei Argentinensi c. 15. & 16. ex Confessione Basileensi an. 2536. articulis 13. & 14. ex Confessione Helvetica an. 1566.

Secundo, docuerunt visibilitatem Ecclesiæ non esse perpetuam, sed aliquando Ecclesiam esse invisibilem; quia, ut observat Jurius in systemate Ecclesiæ, pag. 226. cum urgerentur a Catholicis petentibus ubinam erat Ecclesia Reformationum ante annos 150. (Si enim, inquiebant illi, vera Ecclesia est semper visibilis, sequitur Lutheranorum & Calvinistarum societatem non esse veram Ecclesiam, cum tunc non esset visibilis.) Ex ea difficultate ut se se expedirent Novatores, asseruerunt eam quidem visibilem esse, sed ita tamen ut ferme extincta fuerit certis temporibus. Ita præsertim Calvinistarum Ecclesiæ in Gallia, ut patet tum ex eorum Catechismo Dominica 15. tum ex Confessione art. 31. tum ex ipso Calvino in præfatione Institutionis; tum ex Claudio in defensione Reformationis. Quamquam nec firmi ac constantes fuerint in illa sententia, quorum variationes videri possunt apud illustrissimum Bossuetum Meldensium Episcopum in Historia Variationum L. 15. Jurius ipse L. 1. de vero systemate fidei & vera fide analysi c. 25. & seq. probat non tantum Ecclesiam Christi esse essentialiter visibilem; sed etiam contra aliquos e suis, nunquam ita latuisse & obscuratam fuisse, ut per aliquod tempus fuerit sine Ministris, sine Sacramentis, sine prædicatione veritatis. Probat ipsam perpetuo fuisse

se vi-

se visibilem & conspicuam, etiam tempore Regum Israelitarum, quo magis vigeat idololatria; tempore persecutionum & hæresum, atque etiam furente Arianismo & per totum orbem grassante.

Observandum 3. quod etsi iisdem fere argumentis & simul soleant hic Theologi probare Ecclesiam esse visibilem ac perpetuam seu indefectibilem, nos in præsentī Articulo ea dumtaxat prolaturi sumus argumenta, quæ Ecclesiæ visibilitatem spectant; in sequenti vero ea quæ ejus constantiam, firmitatem, perpetuitatem, & indefectibilitatem.

Duo igitur hic duplici Conclusione demonstranda.

Primum, Ecclesiam Christi secundum se & ex natura sua ita esse visibilem, ut semper oculis omnium fuerit conspicua.

Secundum, hanc visibilitatem perpetuam societati Catholicorum convenire, non Protestantium.

PRIMA CONCLUSIO.

Ecclesia Christi ita est visibilis ex natura sua, ut semper oculis omnium conspicua fuerit.

Probatur 1. ex Scripturis in quibus constantem hanc Ecclesiæ visibilitatem prædixerunt Prophetæ, docuit Christus, confirmarunt Apostoli.

Prophetæ prædixerunt visibilem Ecclesiam. Isaia 2. v. 2. Ecclesia montis nomine proponitur, qui obvis sit omnibus, & ab omnibus possit conspici. *Erit, inquit, in novissimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium, & elevabitur super colles, & fluent ad eum omnes gentes, &c.* T. 3. p. 21. & 22.

Quem montem S. Hieronymus in hunc locum explicat de Ecclesia. Danielis 2. v. 34. & 35. Lapis qui percussit statuam, dicitur *factus mons magnus, & implevisse universam terram.* Quem locum de Christo & Ecclesia intelligit pariter S. Hieronymus. Ibid. p. 1081.

Psalmo 18. comparatur Soli. *In Sole posuit tabernaculum suum.* Quod de Ecclesia interpretatur S. Augustinus Tract. 2. in Ep. S. Joan. Tom. 3. part. 2. p. 838.

Christus docuit visibilem esse suam Ecclesiam: 1. parabolis quibuscumque expressit, *aræ, agri, saganæ*; 2. cum in ea Pastores instituit: Joan. 20. v. 21. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.* Matth. 5. v. 13. 14. & 15. *Vos estis sal terræ ... Vos estis lux mundi. Non potest civitas abscondi supra montem posita ... Sic luceat lux vestra, &c.* Quæ Christi ad suos Apostolos exhortatio eo præsertim fundamento nititur, quod Ecclesia non possit abscondi; ideoque nec Pastores, quæ eam constituunt. Quæ verba explicantur a S. Augustino de Ecclesia, L. de unitate Ecclesiæ & passim alibi; 3. cum ipsam *supra petram ædificandam* promissit. Sive enim nomine petreæ intelligatur aut Christus, aut fidei confessio, aut ipse Petrus, evidens est ipsum Ecclesiæ fundamentum esse visibile; ac proinde Ecclesiam visibilem esse, non minus quam ædificium super petram; 4. cum jubet adiri Ecclesiam, hoc est, Superiores Ecclesiæ, ubi fraterna correctio privata ob contumaciam delinquentis nihil proficit. Matth. 18. v. 17. At quomodo adiri potest, si sit invisibilis? Denique cum in ea instituit Sacramenta visibilia, quorum communi participatione, tamquam certissimo vinculo, inter se & cum Capite Christo colligantur fideles.

Apostoli idem docuerunt; atque inter alios S. Paulus Act. 20. v. 28.

ubi advocatis ex Epheso Presbyteris, eos hortatur ut vigilantes sint in regenda Ecclesia & universo grege in quo Dominus posuerat eos Episcopos: quis autem regere potest quod non novit? & Ephes. 4. v. 11. cum dicit Christum dedisse Ecclesiae suae Pastores & Doctores, ad consummationem Sanctorum in opus ministerii, in edificationem corporis Christi... ut non circumferamur omni vento doctrinae. Quae certe omnia perfici non possunt absque mutuis inter Pastores & oves officiis, & notitia qua se mutuo noverint; & I. ad Timoth. 3. v. 15. ubi eum monet quomodo debeat conversari in domo Dei quae est Ecclesia. At nemo potest assequi modum quo sese in aliqua communitate gerat, quam nescit.

Probatur 2. ex sanctis Patribus.

Td. Pa- Origenes Hom. 30. in Matth. Ecclesia, inquit, plena est fulgore ab Oriente usque ad Occidentem.

p. 93. col. S. Cyprianus de unitate Ecclesiae: Ecclesia, inquit, Domini luce perfusa est, per orbem totum radios suos porrigit.

Ed. Pa- S. Chrysostomus Homil. 4. in caput 6. Isaiae: Facilius est, ait, Solem r. 162. 1. extinguere, quam Ecclesiam deleri.

T. 3. p. Denique S. Augustinus, ut alios omittam, passim contra Donatistas, 367. C. qui Ecclesiam in solis Africae plagis aspectabilem esse volebant, toto orbe conspicuam esse omnibus ostendit. Tract. 1. in Ep. Joan. n. 13. ubi postquam singula propemodum Scripturarum testimonia mox adducta in unum

Tom. 3. collegit, sic habet: Nonne ille lapis crevit, & factus est mons magnus, & part. 2. implevit universum orbem terrarum? Numquid digito ostendimus istum montem, quomodo ostenditur hominibus tertia Luna, v. g. quando volunt homines videre Lunam novam, dicunt, Ecce Luna, ecce ubi est: & si sunt ibi qui non valeant intendere aciem, & dicant, Ubi? Intenditur illis digitus ut videant... Numquid sic ostendimus Ecclesiam, fratres mei? Nonne aperta est? nonne tenuit omnes gentes? nonne impletur quod ante tot annos promissum est Abrahae, in semine ejus benedici omnes gentes? Ecce Mons implens universam faciem terrae: ecce Civitas de qua dictum est; Non potest civitas abscondi supra montem posita. Non egent haec S. Doctoris verba commentario, adeo sunt per se manifesta. Hic addi possent & innumera ejusdem testimonia, quibus adversus Donatistas demonstrat veram Ecclesiam esse apud Catholicos, non apud Donatistas: quod certe demonstrare nunquam potuisset, nisi supposuisset tam certos, claros & perspicuos esse verae Ecclesiae characteres, ut soli Catholicorum societati non vero Donatistarum conveniri illi possint. Non estis in civitate super montem constituta, dicebant S. Doctor Lib. 2. contra 293. G. Litteras Petiliani c. 104. quae certum signum habet, quod abscondi non potest. Nota est ergo omnibus gentibus: pars autem Donati ignota est pluribus gentibus; non est ergo ipsa.

Probatur 3. momentis & rationibus Theologicis.

I. Ut Ecclesia vere dicatur & sit natura sua visibilis, satis est quod una ex ipsius partibus essentialibus sit visibilis & conspicua. Quemadmodum enim homo non dicitur invisibilis, licet habeat animam, quae ex natura sua videri non potest: quia nempe constat ex corpore, seu ex iis partibus quae cadunt sub sensus; & aliunde anima sese suis externis operationibus prodit ac manifestat; atqui Ecclesia Christi constat ex iis partibus quarum una visibilis & perspicua, & altera licet invisibilis, sese tamen suis

externis operationibus manifestat; constat enim ex fidelibus, externa fidei professione, iisdem Sacramentis & iisdem Pastoribus inter se unitis: hæc pars visibilis est, hos enim fideles ubique gentium diffusos facile quisque conspiciere potest. Pars autem ejus interior & invisibilis, suis etiam operationibus aspectabilis est: licet enim in privatis non sint certissima sinceræ fidei, pietatis & charitatis argumenta, utpote quæ vel in hypocritis occurrere possunt; certi tamen sumus quod in illa societate, in qua sunt fides in Christum exterior, Sacramenta & Pastores legitimi & Apostolici, sit quoque charitas sincera & fides, juxta promissum Christi, *Ero vobiscum usque ad consummationem sæculi*.

II. Quia ad salutem æternam assequendam non tantum Dei cultus interior, sed etiam exterior necessarius est, præsertim per externam fidei professionem, juxta illud Apostoli, Rom. 10. v. 10. *Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem*. Unde S. Aug. Lib. de fide & symbolo cap. 1. *Fides, inquit, a nobis officium exigit & cordis & linguæ nec salvi fieri possumus, nisi & nos ad salutem proximorum nitentes, etiam ore profiteamur fidem quam corde gestamus*. Exterior autem fidei professio non potest esse sine verbi prædicatione externa & sensibili.

III. Quia Ecclesia eo præsertim fine a Christo est instituta, ut sit columna & firmamentum veritatis; pugnando nempe adversus hæreses, & eas, quantum fieri potest, destruendo. Deinde tenentur omnes sub periculo æternæ damnationis adungere se veræ Christi Ecclesiæ, & in ea usque ad extremum spiritum perseverare: at vix ea fieri posse intelligas in Ecclesia invisibili. Denique, si posset Ecclesia per aliquod tempus omnino latere, possent etiam cessare omnia Ministeria, propter quæ instituta est, quod certe redderet salutem tunc temporis obtentu impossibilem, mysterium Crucis evacuet, imo & ipsam Ecclesiam absolute everteret, ita ut nulla superesset omnino, nequidem invisibilis & electorum; cum & ipsi carerent Sacramentis sine quibus salus obtineri non potest.

Dices 1. Scriptura multis in locis videtur significare Ecclesiam totam esse spiritualem ac omnino invisibilem.

Jerem. 31. v. 33. *Dabo, inquit Deus, legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribam eam: & ero eis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum*. Quibus verbis distinguit Deus Ecclesiam veterem a nova, quod illa fuerit cætus quidam exterior & visibilis, atque ideo legem habuerit scriptam in tabulis exterioribus & lapideis; hæc autem sit populus quidam interior, ideoque legem habeat scriptam in tabulis cordis.

Lucæ 17. v. 21. Interrogatus Christus a Phariseis: *Quando veniret regnum Dei*, respondet: *Non venit regnum Dei cum observatione; neque dicent: Ecce hic, aut ecce illic. Ecce enim regnum Dei intra vos est*.

Joan. 4. v. 23. *Venit hora & nunc est, quando veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu & veritate*.

Hebræor. 12. v. 18. & 22. *Non accessistis ad tractabilem montem, & accensibilem ignem ... sed ad Sion montem & Civitatem viventis, Jerusalem celestem, & multorum millium Angelorum frequentiam, & Ecclesiam primitivorum, qui conscripti sunt in calis*.

I. Petri 2. v. 6. *Ipsi tamquam lapides vivi superædificamini, domus spiritualis, Sacerdotium sanctum; offerentes spirituales hostias Deo*.

Resp.

Resp. nego antecedens.

Ad primam probationem ex cap. 31. Jeremiæ, dico non conferri Ecclesiam cum Synagoga, sed tantum vetus Testamentum cum novo; quæ duo maxime differunt: atque hoc unum ex citato loco colligi posse, scilicet novum Testamentum legem esse charitatis & gratiæ, five charitatem ipsam & gratiam scriptam in cordibus hominum; & ut loquitur Apostolus II. Cor. 3. v. 3. *in tabulis cordis carnalibus, non autem in tabulis lapideis*: vetus autem Testamentum per se legem terroris & extrinsecus insonantem solum continebat. At inde non sequitur Ecclesiam novi Testamenti simpliciter esse invisibilem; sed tantum in ea multa esse invisibilia, ut fidem, charitatem & alia dona Spiritus Sancti, quæ sunt etiam ita Ecclesiæ essentialia, ut sine iis nec esse, nec concipi possit, licet non conveniant omnibus Ecclesiæ membris.

Ad secundam ex cap. 17. S. Lucæ. Non agitur ibi de Ecclesia; sed per regnum Dei intelligitur, vel gratia Dei, per quam regnat Deus in cordibus hominum, quemadmodum exponit Theophilactus; & hoc sensu verissime dicitur, *Regnum Dei intra vos est*. Vel intelligitur ipse Christus, ut alii exponunt, & quidem ad litteralem sensum magis accommodate; agit enim eo loci Christus de utroque suo adventu. Interrogaverant scilicet Pharisei quando veniret regnum Dei, idest, regnum Messia, quo nempe gloriosus & coram omnibus dominaretur: cogitabant enim Judæi, sicuti & nunc quoque, mundanum aliquod regnum, quo Deus per Christum seu Messiam, & ipsi cum eo ceteris imperarent Nationibus. Respondet autem Dominus Messiam venisse, & rursus venturum in die Judicii. De primo autem adventu dicit: *Regnum Dei non venit cum observatione*, idest, cum signis, seu pompa & apparatu quem expectabant Judæi. De secundo autem adventu subjungit: *Et dicent vobis, Ecce hic, & ecce illic: Nolite exire, neque sectemini*.

Ad tertiam: Vult dumtaxat significare Christus, præcipuum Dei cultum in Ecclesia fore internum: atque hinc non sequitur Ecclesiam ipsam fore invisibilem, neque etiam omnem externum Dei cultum esse removendum, destruenda esse Tempia, abrogandos ritus omnes ceterasque cæremonias exteriores. Namque prædicta Christi verba referri possunt, vel ad locum, vel ad ritum & modum adorandi: atqui quocumque modo intelligantur, non favent adversariis.

Non primo modo: Nam interroganti Samaritanæ ubinam adorare deberet, an in monte Garizim, ut Samaritani; an in Templo Hierosolymitano, ut Judæi, respondet Christus venisse horam quando neque in monte, neque in Hierosolymis adorabunt Patrem: quasi diceret, nullo in loco certo astringendos fore ad adorandum; sed ubicumque voluerint, liberum ipsis fore adorare & publico ritu sacrificare, Adeoque mens Christi non est, veros Dei cultores non esse amplius adoraturos in Jerusalem, vel in Samaria, cum constet Petrum & Joannem post acceptum Spiritum Sanctum ascendisse ad Templum, ut refertur Act. 5. sed tantum liberam fore quoad locum adorationem, nec uni potius, quam alteri loco alligandam fore.

Non secundo modo: Nam si prædicta verba intelligantur de ritu adorandi, nihil aliud significabunt, quam in lege Evangelica Deum non esse adorandum, vel ritu Judæorum, vel ritu Samaritanorum, sed ritu Christi-

stia.

rianorum proprio, qui est adorare in spiritu & veritate. Quid sit autem eo loci adorare in spiritu & veritate, varie exponunt Interpretes. Alii enim dicunt spiritum opponi carni, & veritatem figuris; sicque adorationem sive Sacrificium novi Testamenti, & totum cultum Christianum opponi Judaico, qui totus carnalis erat & umbra futurorum; cui si quid spiritus aliquando conjunctum fuit, non ratione sui, sed veluti per accidens ex gratia Christi illud derivatum habebat: Sacrificium vero Christianorum quamvis aliqua sui parte sit exterius & visibile, præcipue tamen internum est ac spirituale. Alii ita exponunt, ut adoratio in spiritu opponatur cultui Judæorum, qui erat carnalis; adoratio vero in veritate, cultui Samaritanorum, qui multis falsitatibus & erroribus admixtus erat: adeoque, juxta hanc expositionem, vult Christus significare, cultum Christianorum debere esse spiritualem & verum.

Ad quartam: Cum difficultas sit de secunda parte comparationis ab Apostolo institutæ, alii volunt, ut Theophylactus, Oecumenius, &c. per *montem Sion & Civitatem Dei viventis*, non intelligi Ecclesiam militantem, sed triumphantem, quæ ex beatis Spiritibus & Angelis constat: adeoque in illorum sententia, confert Apostolus eo loci Synagogam cum Ecclesia; aitque homines veteris Testamenti accessisse ad montem Sina corporeum, & ibi per imagines corporeas aliquo modo vidisse Deum: homines vero novi Testamenti accessisse, non quidem re, sed spiritu ad montem Sion, & ad Civitatem Dei viventis, idest, ad gloriam Beatorum, ubi Deus videtur facie ad faciem: unde & ibidem additur: *& multorum millium Angelorum frequentiam, & Ecclesiam primitivorum qui conscripti sunt in cælis*. Alii per montem Sion & Civitatem Dei viventis, intelligunt Ecclesiam modo quodam generaliori sumptam, quatenus nempe militantem ac triumphantem simul complectitur. Hanc aliis præfert expositionem Estius. Ratio hæc ipsi est, quia *militantem Ecclesiam excludi non patitur antithesis quæ est inter duo membra comparationis*. Sicut enim, inquit, *mons Sina allegorice vetus testamentum significat ejusque filios; ita mons Sion & Jerusalem, quam continuo nominat (quæ cælestis ibidem appellatur propter originem & finem) significationem habet novi Testamenti & filiorum ejus; uti docet Apostolus Gal. 4. Hujus autem Testamenti filii partim militant in terra, partim regnant in cælo*. Supposita autem hujusmodi explicatione, dicendum est, Ecclesiam novi Testamenti etiam ex parte qua militans est, comparate ad Synagogam veteris legis, appellari montem Sion; seu montem spiritualem, & civitatem Dei viventis, Jerusalem cælestem; non quidem eo sensu quod sit ita cælestis & spiritualis, ut nullo prorsus modo sit etiam in terris conspicua, sed quod eo fine sit instituta, ut hominem provehat in cælum & ad bona spiritualia: quod certe veteri Synagogæ per se non conveniebat, cum ipsa per se ad perfectum non adduceret, nec alias haberet repromissiones, quam mere temporales.

Ad quintam: Respondeo cum eodem Estio ad hunc locum, Ecclesiam dici spiritualem domum a S. Petro, *non quod secundum se sit occulta & invisibilis . . . sed tum ad differentiam domus materialis quæ ex materia mere corporali constat; vult enim S. Petrus Ecclesiam non esse domum ex lapidibus & lignis ædificatam, sed ex hominibus Deo dicatis & consecratis*. Tum etiam propter significationem mysticam; quia ver. gr. per domum

materiam & proprie dictam, quale fuit Templum Salomonis aut Tabernaculum Moysi, fuit præfigurata.

Dices 2. Quod est fidei objectum conspici non potest: atqui Ecclesia est fidei objectum; ergo, &c.

Præterea, juxta doctrinam Apostoli Rom. 12. ver. 5. & 1. I. Cor. 12. v. 27. Ecclesia est Corpus Christi mysticum: at Corpus Christi mysticum est invisibile, cum solis constet prædestinatis.

Deinde forma Ecclesiæ, Fides, Spes & Charitas, est plane invisibilis.

Denique, ita fuit aliquando afflictæ & turbata Ecclesia, seu persecutionibus, seu hæresibus, ut certe tunc non videatur fuisse visibilis.

Resp. ad primum: Quod est fidei objectum conspici non potest sub ea ratione, sub qua creditur; at potest sub alia ratione conspici. Sic v.g. Baptismus quatenus est ablutio exterior, cernitur; quatenus vero Sacramentum, creditur. Hinc in Symbolo dicitur, *Credo unum Baptisma*. Similiter Apostoli videbant humanitatem Christi; at eam hypostatice Verbo divino conjunctam esse non videbant, sed credebant. Ita pariter videmus eum hominum cætum, qui est Ecclesia, eumque cognitione sensibili dignoscimus ex professione fidei, cultu externo, & Sacramentorum participatione, & Pastoribus subjectione; at quod cætus ille hominum vera sit Christi Ecclesia, non videmus sed credimus, veram enim Christi Ecclesia ea est quæ veram profitetur fidem.

Ad secundum: Nego 1. corpus Christi mysticum ex solis prædestinatis constare, ut postea ostendemus; 2. cum Ecclesia duabus constet partibus, corpore & anima, satis est quod ratione unius partis appellatio corporis mystici ipsi conveniat: sic homo proprie dicitur substantia rationalis, licet ratiocinandi vis ipsi non conveniat nisi ratione animæ; 3. Ecclesia spectari potest ut habens a Christo vitam spiritus per occultam & internam subministrationem gratiæ sanctificantis; & hoc modo dici potest corpus Christi mysticum: quæ denominatio ipsi non competit nisi ratione prædestinatorum & iustorum, qui soli gratiæ vitam & spiritus habent; verum est etiam corpus externum, in quo sunt Ministri, Pastores, Sacramenta, externa fidei professio, &c.

Ad tertium: Licet forma hominis sit invisibilis, non sequitur hominem esse invisibilem. Ita de Ecclesia sentiendum: quia nempe certas habet notas exteriores quibus distingui potest a qualibet alia societate. Quamvis autem nos lateat in quibusnam ejus membris sit vera fides & charitas; satis est tamen quod constet nobis eam esse in illa societate, quæ eas notas & characteres præfert, quibus nemo est qui non possit facile intelligere, eam veram esse Christi Ecclesiam.

Ad quartum: Semper visibilis est & conspicua Ecclesia, seu cum floret ac triumphat, seu cum affligitur & perturbatur: imo nunquam illustrior visa est, quam ubi vel persecutionibus Ethnicorum, vel Hæreticorum disputationibus impugnata fuit. Ejus triumphum in persecutionibus exposuerunt nobis antiqui Patres: inter alios Tertul. Apologetici cap. 37. & Lib. ad Scapulam, ubi observat sanguinem Martyrum fuisse semen Christianorum. Origenes Lib. 1. contra Celsum. Clemens Alexandr. Lib. 6. Stromatum in fine. Ambr. Lib. 9. in Lucam. Greg. M. Lib. 9. Moralium cap. 7. Victoriæ autem ejus contra hæreses prædixit ipse Christus, cum dixit portas inferi adversus eam nunquam prevalituræ. Observavit S. Hieronymus

arius Lib. 7. de Trinit. proprium esse Ecclesiæ Christi, tum vincere cum læditur; tum obtinere cum deseritur. Ipsam vineam, quæ ligata erigitur & præcisa augetur, comparat S. Ambr. Lib. 9. in Lucam cap. 10. & S. Aug. lib. 16. de Civit. Dei cap. 2. Alias objectiones adversus visibilitatem Ecclesiæ perpetuam Articulo sequente referemus ac diluemus.

SECUNDA CONCLUSIO.

Prædicta visibilitas quæ veræ Christi Ecclesiæ propria est & singularis, convenit societati Catholicorum, non vero Protestantium.

Duæ sunt partes.

Prima pars probatur: quia visibilitas quæ propria est & singularis Ecclesiæ Christi, ea est quæ eminenti quadam & permanenti claritate inter alias societates per totum orbem omnibus conspicua fuit: atqui talis est societas Catholicorum; ergo, &c. Tria in hac minori propositione continentur: scilicet, quod visibilitas societatis Catholicorum fuerit eminens inter alias societates; quod fuerit permanens; quod fuerit per totum orbem conspicua: quæ tria paucis demonstranda sunt.

Primum quidem: tum quia eminenter conspicua fuit in suis Pastoribus præsertim Romanis Pontificibus, ex quorum successione non intermissa post Petrum, nec unquam deinceps intermittenda, SS. Patres veritatem & perennitatem Ecclesiæ demonstrant. Tum quia conspicua fuit in suis Conciliis seu generalibus seu particularibus, in quibus & fidei controversias composuit, & Ecclesiasticam disciplinam stabilivit, ut videre est in quatuor primis Conciliis quæ ab adversariis etiam tamquam legitima admittuntur. Tum quia conspicua fuit in debellandis Hæreticis, atque e sinu suo ejiciendis iis qui monita sua & definitiones contemnebant. Omnes enim quotquot hætenus visi fuerunt Hæretici, ex societate Catholicorum prodierunt, a qua prius in Christo regenerati fuerant; imo nullus est qui originem suæ sectæ aliis possit exponere; nisi prius mentionem faciat societatis Catholicorum quam deseruit: adeo certum est etiam omnibus Hæreticis, visibilem & conspicuam fuisse.

Secundum, nempe permanentem fuisse visibilitatem societatis Catholicorum, patet, quia nullum, ut jam ostendimus, assignari potest ab adversariis tempus, in quo non fuerit visibilis illa cum nostro Capite Pontifice Romano communio.

Tertium pariter a nobis jam demonstratum est.

Secunda pars Conclusionis probatur hoc uno argumento: scilicet, illa societas non est eminenter, continuo & ubique visibilis, quæ suæ visibilitatis argumenta nulla proferre potest iis temporibus quæ præcesserunt Reformationem: atqui talis est societas Protestantium. Dicant enim nobis ubi erat hæc societas ante Lutherum & Calvinum.

An proferent decimum vel undecimum sæculum, cum Berengarius ejusque sectatores errorem suum disseminarunt? At non ignorant eos statim ab universa Ecclesia damnatos fuisse, atque eo adductum Berengarium, ut perversam suam revocaret & damnaret doctrinam.

An ad Petrobrussianos, qui duodecimo sæculo in quibusdam partibus Occitanix & Vasconix degebant, provocabunt? At expresse testatur Petrus Cluniacensis, in Libro quem adversus ipsos scripsit, eos docuisse, inutilem

Variat.
T. 1. p.
480.

else

esse parvulis Baptismum antequam pervenirent ad usum rationis; non esse ædificanda Tempia; frangendas & contumeliose tractandas Cruces: at ea omnia non probant nostri Reformatores.

Ann.
1040.

An ad Henricum Monachum Tolosanum, & Arnaldum de Brixia, qui circa medium sæculi undecimi vivebant? At primus tot criminum & errorum, quos improbant Calvinistæ, a S. Bernardo accusatur, ut mirum sit quo pacto non pudeat Protestantes, hunc suæ Sectæ appellare auctorem: alter vero Anabaptismi reus fuit, teste Othone Frisingensi.

An ad Valdenses, qui sic nominati sunt a Petro Valdo cive Lugdunensi, qui in Gallia vixit circa an. 1160. At circa eos duo observare debent Protestantes, quæ ipsis non favent: primum est, eos ab ipsis propugnatos fuisse errores, quos rejiciunt Protestantes. Docebant scilicet, referente Reynero auctore contaneo, nullum esse Sacramentum ab improbo Ministro collatum; nihil prodesse Baptismum infantium; communem esse Ministris Ecclesiæ & laicis etiam feminis verbi prædicationem; omne juramentum esse mortale peccatum, &c. Secundum: nunquam illi ante Lutherum negarunt præsentiam realem & transubstantiationem; ut patet, tum ex Petro Pilichdorf, qui vivebat circa an. 1395. in Tractatu quem edidit adversus Valdenses c. 25. Tum ex Reynero, qui vivebat circa an. 1250. in Opere quod contra eos scripsit c. 5. Tum ex omnibus indicibus errorum quos docuerunt, qui habentur vel in Bibliotheca SS. Patrum; vel apud Inquisitorem Emericum in Directorio Inquisitionis par. 2. q. 14. quod laudat Illustr. Bossuetius Lib. 11. Variationum n. 96. Tum ex Claudio Scyffellio tempore Ludovici XII. & Francisci I. ob publica sua munera, & eruditionis famam celeberrimo Taurinensi Episcopo, qui exactissime in eorum errores inquisivit: quia multi in Vallibus suæ Diocesis tunc degebant; nec tamen eos unquam arguit negatæ præsentiae realis.

Non ad Albigenes, quorum hæresis ex Italia in Gallias pervasit circa an. 1017. haud dubie originem suam revocabunt Protestantes. Puderet enim eos tales habere suæ doctrinæ patronos & auctores, qui statim ac deprehensi fuerunt Aureliis, in Concilio ibidem congregato, jussu Christianissimi Regis Roberti, proscripti & damnati fuerunt. Errorum capita præcipua hæc erant: Vetus & novum Testamentum rejiciebant; Christum non esse natum ex Virgine, nec pro hominibus passum, nec a mortuis surrexisse; nullam esse in Baptismo remissionem peccatorum, asserabant. Hæcne portenta ferrent nostri Reformatores?

Non etiam ad Vviclefitas, quorum dux fuit Joannes Vviclef natione Anglus, professione Monachus, & qui vivebat circa finem XIV. sæculi. Ea quippe docebant illi, quæ rejiciuntur a nostris Reformatorebus, ut patet ex ejus Trialogis in quibus negat certitudinem prædestinationis; ac docet adorandam esse Eucharistiam, Matrimonium esse Sacramentum, Sanctos esse invocandos & honorandos eorum imagines, esse Purgatorium. At docuerat Papam esse Antichristum; & hoc satis est adversariis ut inter suos eum annumerent.

Non ad Hussitas: Namque omnes ferme articulos illi admittebant, quos rejiciunt Protestantes; ut patet, tum ex Operibus Joannis Hus, in quibus diserte admittit necessitatem Confessionis, Sacrificium Missæ, realem Christi præsentiam in Eucharistia, Sanctorum invocationem. Tum
etiam

Variat.
Lib. 11.
p. 126.

etiam testimonio Reformatorum: Minister enim de la Roque in sua Historia Eucharistiæ, probat ex auctoribus Joanni Hus coætaneis, ex Discipulis, & Scriptis eum admisisse transubstantiationem, ceterosque omnes Romanæ communionis articulos, præter illum qui spectat communionem sub utraque specie. Idem probat de Hieronymo Pragensi.

Non denique ad fideles occultos, & in medio communionis Romanæ degentes: nam tot secum involvit absurda hæc Claudii cogitatio, ut si paullulum exponantur, ipsa stare non possit. Debebant scilicet occulta illa veræ Christi Ecclesiæ membra nullam ex iis opinionibus habere, quæ cum salute compari non possunt: hoc est, nullum cultum exhibere Sanctis; eos non invocare, Sanctam Eucharistiam nunquam adorare: at quis hoc in animum suum inducat absque ulla probatione certa & positiva? Aut saltem quis merito non cogitabit illos omnes Claudii fideles hypocritas fuisse?

Deinde impossibile est fuisse ejusmodi occultos fideles: Nam aut nunquam publicis Officiis interesse debebant, aut cum Catholici adorabant genibus flexis hostiam, isti stare debebant; nunquam vel Litanis, vel Supplicationibus adesse; alioqui idololatriæ participes fuissent: nunquam ad sacram Synaxim accedere; extremam Unctionem aut Viaticum accipere. At quis fingere potest id a Catholicis tunc toleratum fuisse? Denique, si occulti erant tunc temporis illi fideles Reformatorum nostrorum antecessores, ergo vera est nostra Conclusio, eorum nempe societatem semper ac perpetuo visibilem non fuisse. Merito igitur ab ipsis postulare idem jam possumus, quod ipsimet an. 1571. ab Anabaptistis postulabant, ubinam erat eorum societas usque ad ann. 1522. quo primum visi sunt eorum doctrinæ auctores?

A R T I C U L U S V I I I.

De perpetuitate seu indefectibilitate Ecclesiæ.

Indefectibilitas Ecclesiæ considerari potest vel quoad durationem temporis, quæ permanentia dicitur; vel quoad fidei constantem professionem, quæ solet appellari infallibilitas, seu inerrantia Ecclesiæ in fidei & morum doctrina fancienda. De prima hic dumtaxat dicemus. Dicturi subinde de altera ad sequentem Quæstionem.

De perpetuitate seu indefectibilitate Ecclesiæ quoad durationem temporis.

An aliquando defecerit, vel sit defectura.

Recte hic observat Bellarm. Lib. 3. de Ecclesia militante c. 13. quæstionem non esse, an possit absolute deficere Ecclesia; fatentur enim nostri Reformatores eam absolute deficere non posse, seu omnino extingui & interire: sed quæstio est, utrum visibilis & conspicua Christi Ecclesia, ita sit ex sua conditione firma, ut nunquam omnino latuerit aut latere possit, qua in re non consentiunt Novatores, ut Articulo superiori ostendimus. Aliqui enim perpetuo visibilem, alii aliquando ita obscuram ac fere extinctam dicunt, ut visibilis amplius non fuerit.

Donatistæ contendebant Ecclesiam Catholicam quæ primis temporibus toto orbe dispersa fuerat, postea toto orbe periisse; & in ea dumtaxat reman-

remanſiſſe Africæ parte, quæ Donato adhærebat. Eo etiam temeritatis & impudentiæ prorupit Berengarius, teſte Ratramno in Opusculo de Euchariftia, ut diceret erraſſe ac periſſe Eccleſiam. *In omnibus gentibus, inquiebat, credidit mundus, facta eſt Eccleſia, crevit, fructificavit; ſed imperitia male intelligentium poſtea erravit & periit: in nobis ſolis, & iis qui nos ſequuntur remanſit.* Itaque ſit

C O N C L U S I O.

Eccleſia Chriſti viſibilis nunquam defecit, nec unquam eſt defectura.

Probatur I. ex Scripturis.

Perpetuam fore Eccleſiæ durationem prædixere Prophetæ, promiſit Chriſtus, Apoſtoli declararunt.

I. Prophetæ futuram hanc Eccleſiæ perennitatem prædixere.

Iſaiæ 61. (quod caput intelligi de Eccleſia novi Teſtamenti docuit Chriſtus Lucæ 4.) v. 8. & 9. dicitur: *Fædus perpetuum ſeriam eis. Et ſcient in gentibus ſemen eorum, & germen eorum in medio populorum: omnes qui viderint eos, cognoscent illos, quia iſti ſunt ſemen cui benedixit Dominus.* Ecce fædus perpetuum quod ſua cum Eccleſia viſibili nunquam interitura Deus paciſcitur.

Et cap. 60. v. 19. *Erit tibi Dominus in lucem ſempiternam, & Deus tuus in gloriam tuam. Non occidet ultra Sol tuus, & Luna tua non minuetur; quia erit tibi Dominus in lucem ſempiternam.*

Et v. 21. *Populus tuus omnes juſti, in perpetuum hereditabunt terram.*

Danielis 2. v. 44. *In diebus regnorum illorum, ſuſcitabit Deus cali regnum, quod in æternum non diſſipabitur.*

Oſee 2. v. 19. *Et ſponſabo te mihi in ſempiternum: & ſponſabo te mihi in juſtitia & iudicio... & ſponſabo te mihi in fide, & ſcies quia ego Dominus.*

Micheæ 4. v. 1. & 5. *In noviffimo dierum erit mons domus Domini præparatus in vertice montium, & ſublimis ſuper colles; & fluent ad eum populi... Nos autem ambulabimus in nomine Domini noſtri in æternum.*

Pſalmo 47. v. 9. *Sicut audivimus, ſic vidimus in civitate Domini virtutum, in civitate Dei noſtri: Deus fundavit eam in æternum.*

Et Pſalmo 88. v. 29. *In æternum ſervabo illi miſericordiam meam, & teſtamentum meum fidele ipſi. Et ponam in ſæculum ſæculi ſemen ejus, & thronum ejus ſicut dies cæli.*

II. Eandem perpetuitatem ac permanentiam Eccleſiæ ſuæ promiſit Chriſtus, Matth. ult. v. 20. *Ecce ego vobiscum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſæculi.* Quibus verbis duo complectitur Chriſtus: primum, Apoſtolos ad conſummationem uſque ſæculi eſſe permanſuros, in eorum ſcilicet ſucceſſoribus nunquam defuturis: alterum, ſe ipſis, ſeu Eccleſiæ ſuæ ſemper adfuturum jugi Spiritus Sancti aſſiſtentia & influxu; atque ut ſtatim promiſſi fidem impleat, verbo de præſenti utitur: *Ecce ego vobiscum ſum.* Eo tendit ſimilitudo petræ ſuper quam, Matth. 16. v. 18. ait ſe ſuam adificaturum Eccleſiam; ut ejus nimirum inconcuſſam firmitatem ac conſtantiam ſignificet: unde ſubjungit ſtatim, *Adverſus quam portæ inferi non prævalebunt.* Eodem pertinet ſimilitudo civitatis ſupra montem poſitæ quæ abſcondi non poteſt, Matth. 5. v. 15. Quapropter merito Gamaliel Legis Doctor, Act. 5. Judæos ab impedienda prædicatione Evangelii hac ratione avocabat, *Quoniam*

inquiebat, si est ex hominibus consilium hoc, aut opus, dissolvetur: si vero ex Deo est, non poteritis dissolvere. Ecclesia vero a Deo fundata est.

Lucæ I. v. 32. Dabit illi Dominus Deus sedem David patris ejus, & regnabit in domo Jacob in æternum, & regni ejus non erit finis, & c. 21. v. 32. Non præteribit generatio hæc, donec omnia fiant. Cælum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt.

III. Apostoli eandem Ecclesiæ perennitatem declararunt. Ephes. 4. v. 11. Ipse (Christus) dedit quosdam Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores, & Doctores ad consummationem Sanctorum in opus ministerii, in ædificationem Corporis Christi: donec occurramus omnes in unitatem fidei, & agnitionis Filii Dei. Quis non videat eo loci declarare Apostolum Ministerium Ecclesiasticum quod per Pastores exercetur; & quo stat Corpus Christi mysticum, id est Ecclesia, usque ad consummationem sæculi perseveraturum? Ministerium autem illud haud dubie visibile est, quod in prædicatione seu doctrina, & in administratione Sacramentorum maxime positum est. Euntes, ait Christus ad Apostolos Matth. 28. v. 19. docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, &c.

Probatur 2. ex Ss. Patribus.

S. Chrysost. Homilia, cum de expulsionem ejus ageretur. Christi Ecclesia, T. 3. p. inquit, nihil fortius; si quis eam impugnare proponit, vires atterat necesse est: 419. tale est enim velut si calo bellum meditetur inferre. Homini si bellum inferas, fortasse vinctus, aut forte vincens: Ecclesiam vincere nulla vis poterit. Deus est Ecclesia, qui est omnibus fortior, &c. Num vidisti, tremementem civitatem tuam quotidie stare fecit? Multo magis Ecclesiam suam tremementem poterit confirmare: fortior enim Ecclesia multo quam terra, imo & fortior calo. Cælum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt... Quod si non credis verbo, rebus ipsis & operibus crede. Quanti tyranni aggressi sunt impugnare Ecclesiam Dei? Quanta tormenta, quantas cruces adhibuerunt? ... & nihil agere potuerunt.

Idem argumentum tractat Hom. de eo quod scripsit Isaias, Factum est anno quo mortuus est Ozias. Factatur, inquit, navis, at non mergitur. Edit. Poterat quidem & in tranquillo navigare, verum non passus est gubernator, Parif. quo simul & navigantium perspicias tolerantiam, & gubernatoris prudentiam 1621. T. plenius cognoscas... A quam multis oppugnata est Ecclesia, nec unquam tamen 3 p. 866. victa? Quot tyranni, quot Duces, quot Imperatores? Augustus, Tiberius, Caligula, Claudius, Nero, homines litteris ornati, potentes, tot modis oppugnaverunt recentem ac teneram, at non dejecerunt. Quin potius ii qui oppugnaverunt, silentur oblivioni traditi; illa vero oppugnata cælum transcendit. D.

S. Hilarius lib. 7. de Trin. n. 4. Magna, inquit, vis est veritatis, quæ P. 917. cum per se intelligi possit, per ea tamen ipsa quæ ei adversantur, elucet: ut in B. C. natura sua immobilis manens, firmitatem naturæ suæ quotidie dum attentatur acquirat. Hoc enim Ecclesiæ proprium est, ut tunc vincat, cum læditur; tunc intelligatur, cum arguitur; tunc obtineat, cum deseritur.

S. Ambrosius Lib. de Salomone c. 4. Navem, inquit, Ecclesiam debemus accipere, in salo mundi istius constitutam, quæ crebris ventorum fluctibus, Edit. id est tentationum plagis & verberibus fatigatur: quam turbidi fluctus, id est Parif. 1603. p. hujus sæculi potestas conatur ad saxa perducere. Quæ etsi undarum fluctibus aut 1093. C. procellis sæpe vexatur, tamen nunquam potest sustinere naufragium, quia in arbore ejus, id est in Cruce, Christus erigitur, in puppi Pater residet gubernator,

Fournely de Ecclesia. Tom. V. Pars I.

I

pro-

proram Paracletus servat Spiritus. Hanc per angusta hujus mundi freta duodeni in portum remiges ducunt, id est duodecim Apostoli, &c.

T. 3. p. 45. S. Hieronymus ad caput 4. Isaia: Super petram fundata Ecclesia, inquit, nulla tempestate concutitur, nullo turbine ventisque subvertetur.

Ibid. p. 1453. Et ad caput 8. Amos sic loquitur: Postquam autem plantaverit eos, & firma in altum radice solidavit, non evellat ultra de terra, quam dederat iis. Ex quo intelligimus Ecclesiam usque ad finem mundi, concuti quidem persecutionibus, sed nequaquam posse subverti, tentari, non separari. Et hoc fiet, quia Dominus Deus omnipotens, sive Dominus Deus ejus, id est, Ecclesiae, se facturum esse pollicitus est: cujus promissio lex naturae est,

S. Augustinus in Psalm. 101. Concione 2. disputans contra Donatistas, qui totam Ecclesiam visibilem periisse dicebant, & in solis quibusdam justis in Africa remansisse, Sed, inquit, illa Ecclesia quae fuit omnium gentium, jam non est, periit. Hoc dicunt qui in illa non sunt. O impudentem vocem! Illa non est, quia tu in illa non es? Vide, ne tu ideo non sis: nam illa erit, etsi tu non sis. Hanc vocem abominabilem, detestabilem, presumptionis & falsitatis plenam, nulla veritate suffultam, nulla sapientia illuminatam, nullo sale conditam, vanam, temerariam, precipitem, perniciosam praevidit Spiritus Dei. Et Ep. 93. alias 48. ad Vincentium Rogatistam,

T. 2. p. 1105. D. n. 30. Ipsa est, inquit, (Ecclesia) quae aliquando obscuratur, & tamquam obnubilatur multitudinem scandalorum, quando peccatores intenderunt arcum, ut sagittent in obscura Luna rectos corde. Sed etiam in suis firmissimis eminet.

P. 40. F. Ante illos Tertullianus in Apologetico Imperatores alloquens, Nec quicquam, inquit, proficit exquisitior quaque crudelitas vestra, illecebra est magis sectae. Plures efficimur, quoties metimur a vobis. Semen est sanguis Christianorum.

Probatur denique hac ratione: Quia si Ecclesia aliquando defecisset aut defectura esset, via salutis, quae nemini patere potest nisi per Ecclesiam visibilem, esset tunc omnino impossibilis: nemo enim ingredi potest in aliquam societatem quae invisibilis est, & quae ignoratur quo loco sit constituta. Inde colliges plane necesse esse ut perpetuo sint in Ecclesia Episcopi qui eam regant, Presbyteri qui Sacramenta dispensent; uno verbo ut nunquam deficiat publicum Ministerium, sine quo salutis instrumenta & ipsa salus aeterna obtineri non possunt. Idcirco Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei; Act. 20. v. 28. Idcirco Christus Pastores dedit ad consummationem Sanctorum in opus ministerii, Ephes. 4. v. 11. eisque ligandi atque solvendi auctoritatem concessit, Jo. 20. v. 23. Singuli Ecclesiarum Episcopi, ait S. Hieronym. Ep. 4. ad Rusticum, singuli Archipresbyteri, singuli Archidiaconi, & omnis Ordo Ecclesiasticus suis Rectoribus nititur. In navi unus gubernator, in domo unus dominus, in quamvis grandi exercitu unius signum expectatur. Tota ista S. Doctoris disputatio, licet eo tendat ut probet non esse aliquem suo arbitrio dimittendum, sed qui in Monastica exercitatione vult proficere, eum vivere debere sub unius disciplina patris & consortio multorum; eadem tamen universim demonstrat necessarium esse non solum ut unus sit Ecclesiae Catholicae Rector, sed maxime ut spirituales aliqui duces sint, & Pastores singulares, qui uniuscujusque saluti procurandae propius invigilent.

T. 3. p. 2. p. 775. Idem docet S. Chrysost. Hom. 34. in Ep. ad Hebraeos. Magistratum ducentemque & rectorem non habere malum est, & est argumentum multarum calamita-

Ministerii & Ministeriorum seu Pastorum necessitas.

mitatum, & principium defectus ordinis & perturbationis ac confusionis. Nam si-
cut Chori coriphæum & ducem si sustuleris, non erit amplius Chorus modo congruus
& ordinatus: & si a phalange exercitus amoveris imperatorem, non erit amplius
numerosa & ordinata acies: & si navigio ademeris gubernatorem, navem de-
merges. Ita etiam si a grege pastorem abstuleris, omnia evertisti & delevisi.

Solvuntur Objectiones:

Obicies 1. Prædicitur in Scripturis fore tempus quo defutura omni-
no sit Ecclesia.

Paralipomenon lib. 2. c. 15. Azarias sic prædicit v. 3. *Transibunt multi
dies in Israel absque Deo vero, & absque sacerdote, doctore, & absque lege.*

Danielis 9. v. 27. *Deficiet & hostia & sacrificium: & erit in Templo abomi-
natio desolationis; & usque ad consummationem & finem perseverabit desolatio.*

Lucæ 18. v. 8. *Filius hominis veniens, putas, inveniet fidem in terra?*

II. ad Thessalonicenses 2. v. 3. *Nisi venerit discessio primum, & revela-
tus fuerit homo peccati filius perditionis, id est Antichristus. Peribit ergo
Ecclesia tempore Antichristi.*

Resp. ad primum: Azariæ prophetiam intelligi debere de regno Israe-
litico, non de Judaico. In illo vera Religio tandem universim extin-
cta est: in isto autem mansit usque ad Christum.

Ad secundum: Prophetia Danielis intelligenda est de everfione Jeru-
salem & cessatione Legalium ac sacrificiorum veteris Synagogæ, quibus
Christus morte sua finem imposuit. Ita prophetiam explicat Christus,
Matth. 24. v. 15. *Cum videritis, inquit, abominationem desolationis, quæ
dicta est a Daniele Propheta, stantem in loco sancto; qui legit, intelligat: tunc
qui in Judæa sunt, fugiant ad montes, & Lucæ 21. v. 20. Cum videritis cir-
cumdari ab exercitu Jerusalem, tunc scitote quia appropinquavit desolatio ejus,
&c.* Ita SS. Patres, Hieronymus, Chrysostomus, Theophylactus in cap.
24 S. Matthæi. Julius Africanus apud S. Hieronymum in cap. 9. Da-
nelis, Tertullianus Lib. contra Judæos c. 5. Clemens Alexandrinus lib.
1. Stromatum, Eusebius lib. 8. demonstrationis Evangelicæ c. 2. Augu-
stinus Epist. 199. alias 80.

Ad tertium: Loquitur ibi Christus vel de quadam eximia fide, quæ
montes transferre valeat, quæ quidem in paucissimis occurrit ultimis
diebus; vel de fide formata per charitatem, ita ut hoc dictum sit pro-
pter iniquorum abundantiam & bonorum paucitatem, juxta illud Christi Do-
mini Matth. 24. *Quoniam abundavit iniquitas, frigescit charitas multorum.* Ita
exponunt SS. Hieron. in Dial. adversus Luciferianos; Aug. Lib. de unitate
Ecclesiæ, & Serm. 36. de verbis Domini nunc 115. Juxta quas expositiones
evidens est prædictis Christi verbis significari, apud multos quidem extin-
guendam fidem, sed non apud omnes simpliciter & absolute. Hac enim
loquendi ratione, *Putas, Filius hominis veniens inveniet fidem, inquit Theo-
phylactus, Christus fidei raritatem significat, non totalem interitum.*

Ad quartum: Per discessionem, de qua loquitur ibi Apostolus, vel in-
telligitur ipse antichristus, qui eo loci vocatur discessio, per figuram
metonymiæ; quia nimirum erit causa cur multi discedant a Christo: quo
sensu exponunt S. Chrysost. Theodoret. Theophylact. Oecumenius & alii
Græci, quibus accedit S. August. lib. 20. de Civitate Dei c. 19. Vel in-

T. 4. p.
1. p. 209.

telligitur defectio ab Imperio Romano, quam idcirco diserte exprimere noluisse Apostolum ajunt, ne offenderet Romanos, quibus persuasum erat constans ac perpetuum fore suum Imperium. Ita inter alios S. Hieron. Epist. 151. ad Algasiam q. 11. & plurimi alii. Vide Etium in hunc locum. Vel denique defectio a fide, quæ potest esse vel generalis & omnium fidelium, vel particularis tantum & aliquarum personarum.

Porro duæ primæ expositiones adversariis non favent; sola tertia suffragari ipsis potest. Si vero intelligatur defectio generalis a fide, plane falsa est expositio, non solum in nostra, sed etiam in adversariorum sententia: illi etenim docent jam venisse Antichristum, quem per putidissimam fabulam, ajunt esse Romanum Pontificem; & tamen non fatentur omnes fideles a fide defecisse, cum & ipsi suo judicio fideles sint. De sola igitur multorum a fide defectione tempore Antichristi futura, debet citatus textus intelligi.

Objes 2. Reipsa sapius defecit & ita obscurata fuit Ecclesia, ut plane fuerit invisibilis.

I. Defecit Ecclesia initio mundi, cum Adam & Eva peccando fidem amiserunt. Ita docent S. Ambrosius lib. 3. de Paradiso c. 6. S. Augustinus Enchiridii ad Laurentium c. 45.

II. Tempore Noe, cum *cuncta cogitatio cordis esset intenta ad malum, & multa malitia esset hominum super terram.* Gen. 6.

III. Tempore Moïsi, cum Aaron summus Sacerdos proposuit vitulum adorandum, & omnis populus clamavit: *Hi sunt dii tui Israel, qui eduxerunt te de terra Ægypti.* Exod. 32.

IV. Temporibus Judicum post obitum seniorum qui Josue viderant. *Surrexerunt enim alii, qui non noverant Dominum, & opera quæ fecerat cum Israel. Feceruntque filii Israel malum in conspectu Domini, & servierunt Baalim, ac dimiserunt Deum patrum suorum.* Judicum 2.

V. Tempore Captivitatis Babylonicæ videtur penitus intermissa Judæorum Religio.

VI. Tempore Eliæ. 3. Reg. c. 19. *Dereliquerunt, inquit, pactum tuum filii Israel. Altaria tua destruxerunt, Prophetas tuos occiderunt gladio: derelictus sum ego solus, & quærent animam meam, ut auferant eam.*

VII. Tempore Isaïæ. Unde ipse Dominus Isaïæ dicebat: *Cognovit bos possessorem suum, & asinus præsepe domini sui, Israel autem me non cognovit, & populus meus non intellexit.* Isaïæ 1.

VIII. Tempore impiorum Regum Achaz & Manasse: tunc enim nulla fuerunt publica Ministeria, nulli Conventus, nulla Sacramenta. Neque enim hæc habebant decem Tribus quæ idololatriam aperte profitebantur, & in regiones Assyriorum dispersæ erant: nec etiam aliæ duæ Tribus, cum tunc falsorum deorum cultus in Templum usque Jerosolymitanum irrepsisset.

IX. Tempore Jeremiæ, cum dicebat Deus: *Omnes me dereliquistis.* Jeremiæ 2.

X. Tempore Achab Regis Israel, qui adductis coram Josaphat Rege Juda quadringentis Prophetis, ab ipsis omnibus deceptus est, unusque Michæas legitur ab errore immunis. 3. Regum 22.

XI. Tempore nativitatis Christi, quando tantum Maria & Joseph, Zacha-

Zacharias & Elisabeth, Pastores, Simeon, Anna & pauci alii credebant; quando tota Judæorum natio a Christo defecit. Denique cum Apostoli moriente Christo, ab ejus fide defecerunt; de quibus ipse Christus Matth. 26. dicebat: *Omnes scandalum patiemini in me ista nocte.*

Resp. 1. Quæcumque ex veteri Testamento hic adducuntur exempla, ut probetur Ecclesiam seu Synagogam Judæorum aliquando defecisse, non videri ad rem nostram præsentem accommodata. Agimus enim de Ecclesia novi Testamenti post Christum, non de Ecclesia veteri ante Christum: neque si defecisse probaretur vetus Ecclesia, consequens foret novam pariter deficere posse. Ratio discriminis est, quia promissa est a Christo suæ Ecclesiæ perpetuitas indeficiens, cum dixit, *adversus eam portas inferi nunquam prævalituras, & se semper ipsi adfuturum.* Nihil autem tale promissum usquam fuit veteri Synagogæ. Alia discriminis ratio est, quod extra Ecclesiam Christi nulli salus patere possit; unde necesse est eam perpetuo conspicuam esse: at extra Synagogam salvi nonnulli facti sunt, ut Melchisedech, Job & alii.

Resp. 2. ad singula testimonia.

Ad primum: Si ex peccato primorum parentum inferri posset Ecclesiam defecisse, sequeretur non tantum visibilem, sed etiam invisibilem defecisse, quod est contra adversarios. Deinde, nondum erat tunc temporis formata & constituta Ecclesia, quæ initium habuit in Abel, ut antea docuimus. Denique, Ecclesia omnino extinguere non potest nisi per peccatum infidelitatis: at peccatum Adami non fuit contra fidem, sed contra præceptum obedientiæ: neque aliud volunt laudari in objectione SS. Patres.

Ad secundum: Tempore Noe, etsi fere, non tamen ad unum omnes a Deo defecerunt. Quinquennio ante diluvium obiit Lamech pater Noe: ipso anno diluvii Mathusale, & procul dubio non pauci alii pii mortui sunt. Sem & Japhet egregii pietatis cultores erant: de eorundem uxoribus nullum est dubium. Hi omnes visibilem constituebant Ecclesiam: licet non fuerit adeo numerosa, extitit tamen aliqua, habuit quippe Ecclesia initia sua & incrementa. Scriptura vero phrasi consueta, ut magnam significet hominum depravationem, ita generatim loquitur, quasi nulli omnino fuissent justi, quamquam aliquos extitisse certissimum sit.

Ad tertium: Tempore Moïsis etsi graviter peccarunt Aaron vitulum confluendo, & populus eum adorando, non tamen ad unum omnes in eo confenserunt. Moïses enim, qui omnium erat Caput & omnes Levitæ a tali flagitio liberi & immunes fuerunt, & filii Levi, quorum manus Domino consecratas tunc fuisse asserit Moïses, Exodi 32. v. 29. eodem jubente viginti tria hominum millia in vindictam hujus criminis interfecerunt. Et S. Paulus ad hocce crimen respiciens, 1. Corinth. 10. v. 7. significat, aliquorum dumtaxat, non plane omnium Judæorum hoc scelus fuisse.

Ad quartum: Quod tempore Judicium, post decessum Josue Israelitæ aliquando a vero Dei cultu ad idola defecisse leguntur, eadem synecdoche pro aliquibus accipiendum est, non pro omnibus. Qua ratione multa Scripturæ loca interpretanda sunt: v. g. Exodi 9. v. 6. *Mortua sunt omnia animalia Ægyptiorum*, Isaïa 2. v. 2. *Et fluent ad eum omnes gentes*. Philip. 2. v. 21. *Omnes quæ sua sunt querunt*. Jo. 3. v. 32. *Et testimonium ejus nemo*

accipit. Quibus in locis, omnia, omnes, non simpliciter & absolute omnes & singuli significantur, sed multi dumtaxat.

Ad quintum: In captivitate Babylonica non eo Judæi premebantur servitutis jugo, ut a veri Numinis cultu avocarentur; imo legem servabant suam. Stabat in eis Concilium Sanedrin, ritusque suos religiosos exercebant, sacrificiis demptis, quæ alibi agere non licebat, quam in Templo Jerosolymitano: imo ab aliis nationibus facile distinguebantur, juxta illa verba Aman ad Regem Assuerum, L. Esther c. 3. v. 8. *Et populus per omnes Provincias Regni tui dispersus & a se mutuo separatus, novis utens legibus & caeremoniis.*

De facto
Elia.

Ad sextum: Vel illa corruptio Religionis Judaicæ, quam Reformatores nostri dicunt contigisse temporibus Eliæ, spectat universam Judæorum gentem, vel solummodo decem Tribus Israel: atqui neutro modo dici potest ita corruptam fuisse his temporibus Judæorum Religionem, ut plane extincta fuerit & invisibilis.

Non quidem primo modo; tum quia ex quo decem Tribus a Roboam filio Salomonis secesserunt, & in Regem elegerunt Jeroboam, constantissime & fideliter adhæserunt Roboam legitimo Regi Tribus Juda & Benjamin, quibus se adjunxit & integra Tribus Levitarum cum multis aliis singularum Tribuum, qui tempore hujus separationis, ut vero Deo libere sacrificare possent, Jerosolymam confugerant. Hæc constant ex Libro II. Paralipomenon, c. 11. adeoque semper remansit vera Religio in Jerusalem; in Templo semper oblata sacrificia; ibi successio Davidis, ex quo nasciturus erat Christus; ibi S. Pontifex, atque omnes Sacerdotum & Levitarum familiæ, quæ universam Ecclesiam Dei tunc representabant: atque hæc Religionis in Tribu Juda præ aliis conservatio olim ab ipso Davide prædicta fuerat, Psalm. 77. v. 67. & 68. *Et repulit, inquit, tabernaculum Joseph, & Tribum Ephraim non elegit: sed elegit Tribum Juda, montem Sion quem dilexit.* Per Tribum enim Ephraim, ut observat S. Hieron. in c. 31. Jeremiæ, intelligitur Regnum Israel; quia scilicet qui primus ei imperavit Jeroboam, erat ex Tribu Ephraim. Eandem etiam postea prædixit Ezechiel c. 37. v. 16. Hinc etiam in historia Tobie c. 1. v. 5. notatur quod in Tribu Nephtali, aliis vitulos aureos adorantibus, pergebat Tobias in Jerusalem ad Templum Domini. Hinc Jo: 4. v. 22. Christus alloquens Samaritanam affirmat salutem ex Judæis esse. Et S. Paulus Rom. 11. v. 1. loquens de sua origine, diserte ait se esse ex Tribu Benjamin, ut nempe significaret se communicasse cum Juda, nec separatam fuisse a Templo, sicut observat S. Augustinus.

Tum quia eo ipso tempore quo desolatam & obscuratam fuisse Ecclesiam conqueri videtur Elias, nunquam majori cum gloria, splendore & ornatu floruit vera Religio. Tunc enim temporis tertium sui Imperii annum evolvebat Josaphat, de quo dicitur L. II. Paral. c. 17. v. 3. *Fuit Dominus cum Josaphat, quia ambulavit in viis Davidis patris sui primi.* Jussit autem pius ille ac religiosus Princeps, institui celeberrimam illam per Doctores, qui cunctas urbes circuebant & erudiebant populum, visitationem. Legendum c. 17. L. II. Paralip. ubi numerus præliatorum dicitur fuisse plus quam decies centum mille hominum, absque universa Tribu Levi, quæ tamen 48. urbes occupare solebat. Quis porro in tanta hominum verum

Deum

Deum cōsentium multitudine invisibilem fuisse Ecclesiam asserere audeat?

Non secundo modo; hoc est; ita corruptam in decem reliquis Tribubus fuisse Religionem, ut plane tunc extincta fuerit & invisibilis.

Tum quia asseri certo non potest interdictum fuisse ab Achab Religionis Judaicæ exercitium: prohibuerat quidem, sicut Jeroboam, ne Israelitæ pergerent Jerusalem ad sacrificandum, non quidem odio Religionis Judaicæ; sed rebellionis metu; adeoque libere populus Israel verum Deum poterat adorare; atque etsi sacrificare non posset, nihil oberat tamen quominus ceteris Religionis suæ exercitiis vacaret.

Tum quia observat sacer Contextus Lib. 3. Regum c. 18. Dispensatorem domus Achab timuisse Dominum valde; & cum interficeret Jezabel Prophetas Domini, servasse centum, & in speluncis absconditos pane & aqua sustentasse.

Tum quia eodem capite v. 40. refertur quod cum Eliās coram universo Israele super montem Carmeli jubente Achab congregato, stupendum illud sui Dei potentia argumentum dedisset, frustra Deum suum invocantibus Sacerdotibus & Prophetis Baal; ubi hoc miraculum vidit populus, cecidit subito super faciem, & ait: *Dominus ipse est Deus*. Ac postea jubente Elia, & Rege consentiente, quadringentos quinquaginta Prophetas interfecit. Atque antea, v. 21. alloquens Eliās universum populum, dixerat: *Usquequo claudicatis in duas partes? Si Dominus est Deus, sequimini eum: si autem Baal, sequimini illum*. Quibus verbis non significatur Israelitas simul coluisse & Deum & Baal: longe enim aliud innuit Scriptura, ubi mentionem facit de iis qui hos cultus simul jungebant, ut videre est Lib. 4. Reg. c. 17. v. 27. & sequentibus usque ad finem capituli; sed his verbis innuit, valde dubium & ancipitem fuisse populum hunc circa cultum quem amplecteretur, an veri Dei, an Baal: quibus certe patet liberum ipsi fuisse alterutrum profiteri.

Tum quia hæc Prophetarum veri Dei persecutio diu non duravit, cum plurimos, vivente adhuc Jezabele, liberum ad Regis Aulam accessum habere videamus; filios Prophetarum in Bethel & Jericho commorantes legamus Lib. 4. Regum c. 2. atque eorum numerum ita crevisse, ut qui cum Eliseo erant, ipsum rogaverint, ut habitationem commodiorem circa Jordanem eligeret. Quibus omnibus manifestum est, non ita obscuratam & extinctam fuisse tempore Eliæ veram Religionem in Regno Israelitarum, ut invisibilis & minime conspicua fuerit.

Cum ergo dicit Eliās, *Filios Israel pactum Dei reliquisse, & se relictum esse solum*; non eo sensu intelligendus est, quasi solus fuerit justus in universo Israel: Deus enim hoc ipso c. 19. Lib. 3. Reg. v. 18. ait: *Derelinquam mibi in Israel septem millia virorum, quorum genua non sunt incurvata ante Baal*. Sed hoc sensu, quod solus Propheta fuisset derelictus, ut ipse ait, Lib. 3. Reg. c. 18. v. 21. quod nempe alii omnes Prophetæ aut occisi fuissent a Jezabel, ut ipse putabat Eliās; aut in captivitate detenti causam veri Dei non possent defendere. Nec mirum quod ignoraverit Eliās tam multos fuisse in Israel veri Dei cultores, cum jam ipse præ metu in spelunca montis Oreb, quadraginta dierum spatio distantis a Samaria, quæ erat Sedes Regum Israel, profugus delitesceret.

Ad septimum & nonum eadem est quæ ad quartum responsio.

Ad octavum: Neque etiam his temporibus invisibilis erat Ecclesia; aut defuerunt veri Dei publici adoratores. Tum quia licet in Templum idolorum cultu introduxissent illi Reges, nunquam tamen veri Dei adorandi libertatem ademerunt. Tum quia legitur de Achaz, quod super illud altare juxta similitudinem Damasceni extructum Deo offerrentur sacrificia juxta legem Moyfi. Id colligi potest ex Lib. 4. Reg. c. 16. n. 15. Nec præterea cultum veri Dei omnino deseruisse videtur, cum altare æreum sibi reservaverit ad consulendum Deum per Urim & Thumin; neque legatur in Templo aliquem falsis diis cultum exhibuisse, sed tantum immolasse victimas in excelsis & in collibus. Major quidem fuit impietas Regis Manasse, quam Achaz, cum extruxerit Aras universæ militiæ cæli in domo Domini, & posuerit idolum Luci in Templo Domini; non tamen legimus in historia plane interdictum ab eo fuisse cultum veri Dei in Jerusalem: imo diserte notat Scriptura, in duobus atriis Templi extructa fuisse altaria; ut hinc intelligeremus non eo audaciæ ejus impietatem processisse, ut ipsum Sanctuarium & locum sanctissimum, ubi erant Arca Dei, Altare Thimiamatum, Candelabrum aureum & Mensa panum propositionis, profanaret.

Si vero dicatur noluisse tunc Israelitas in Templo sacrificare; dici similiter poterit, eos aliis in locis sacrificium obtulisse, quemadmodum legimus de Gedeone, de Elia, Elisæo, omnibusque aliis Israelitis tempore schismatis decem Tribuum, super altari sacrificantibus extra Templum, quæ ab Elia vocantur Altaria Dei.

P. 528. Addi potest cum Cardinali Perronio in Responsione ad Regem Angliæ c. 88. ne tunc etiam invisibilem fuisse Ecclesiam Dei, etiamsi nulli Cætus publici haberentur; & sanguinem illum innoxium, quem fudit Manasses, insigne fuisse per Martyres suos triumphantis Ecclesiæ argumentum.

Decimum quod dicitur de Achab, non adversatur: tum quia hoc contigit in Regno Israel, non Juda, ubi erat Sedes Ecclesiæ Judaicæ, tum quia isti Prophetæ non erant ex collegio Prophetarum Dei, sed Baal, & iis similes, de quibus antea dixerat Elias, Lib. 3. Reg. c. 18. v. 40. *Apprehendite Prophetas Baal, & ne unus quidem effugiat ex eis*, & postea Elisæus ad Joram filium Achab, Lib. 4. Reg. c. 3. v. 13. *Quid mihi & tibi est? Vade ad Prophetas patris tui & matris tuæ.*

Ad ultimum: I. Tempore quo Christus nascebatur exigua erat Ecclesia orthodoxa, quæ Christum puerum recens natum agnoscebat & colebat: erat tamen aliqua in Maria & Josepho, Zacharia, & Elisabeth, Anna prophetissa, Simeone iusto, pastoribus & pluribus aliis qui expectabant redemptionem Israel. Horum cætus erat visibilis; ergo tunc visibilis erat Ecclesia.

II. Tempore mortis Christi periit cum omnibus suis caeremoniis Judaica Religio, quia eo usque durare tantum debebat. *Lex & Prophetæ usque ad Joannem*, ait Christus, Lucæ 16. v. 16. & Apostolus Rom. 11. v. 25. *Cæcitas ex parte contigit in Israel, donec plenitudo gentium intraret.*

III. Pusillanimitas mera fuit in Apostolis, & defectus constantiæ ac fortitudinis, non fidei. Quamquam enim paullo tardior in ipsis fuerit fides circa resurrectionem Christi, putabant enim Christum figurate loqui, nec intelligebant quæ dicebantur, sicut observat S. Lucas, c. 18. non tamen plane fuit in ipsis extincta. Deinde tunc temporis nondum Apostoli Episcopi fue-

fueraut constituti, nondum uberiori Spiritus Sancti gratia confirmati; non ergo mirum si quid humani passi sunt.

Objicies 3. Cum moritur R. Pontifex, qui Caput est visibile Ecclesie, ac per aliquod tempus vacat Sedes Romana, nonne tunc deficit Ecclesia? Capite enim corporis præciso, perit corpus.

Resp. Romanum Pontificem esse Caput morale Ecclesie; porro non tanta est capitis morales, quam naturalis necessitas: resecto capite naturali, ne uno quidem momento corpus vivere potest; at vero non perit corpus civile deficiente rectore: imo nec statum suum proprie amittit; mortuo enim Imperatore vel Rege, non statim desinit Monarchia. Ita pariter non perit Ecclesia per mortem Pontificis: Sedes enim ipsa Romana semper perseverat; semper & subsistit fidelium societas sub legitimo Pastorum regimine.

Verum, quamquam hæc omnia Novatoribus gratis concederemus, non minus tamen firma staret nostra Conclusio, quæ non de Judaica, sed de Ecclesia Christiana loquitur.

Objicies denique: Quo tempore per orbem universum grassabatur hæresis Ariana, ac furebat in Catholicos Constantii persecutio, lapsis in errorem Episcopis fere sexcentis Conciliorum Ariminensis & Seleuciensis, nonne invisibilis facta est vera Ecclesia ac prope extincta?

Resp. nego propositionem de qua ex professo postea dicturi sumus. Interim juvat hic referre quod ad istam tritam & obsoletam Novatorum objectionem respondet Jansenius Iprensis in Libro, cui titulus, *Spongia notarum, &c. adversus Voetium Sylvæducentem Ministrum*. Sic loquitur c. 76. *Cum vel maxime sæviret illa (Constantii) persecutio, verissimum fuit illud Augustini, quod Ecclesia in suis firmissimis, tamquam columinis ædificii immobiliter stantibus eminebat.*

Lovanii
a. 1666.
p. 197.

Tunc enim non solum Athanasius, sed fidelissimi cooperatores ejus Gajus, Ammonius, Agathodæmon, Adelphius, Marcus, Paphnutius, alique tam Africæ quam Ægypti Antistites partim in desertis relegati, partim spontanea fuga durante tempestate dilapsi fortissime perstiterunt. Tunc Gregorius ille Hispaniarum Episcopus, & Philo decus Libyæ, quos Hieronymus nunquam Ariane impietati mixtos dicit, Dracontius, quem S. Hilarion exulantem visit, Serapion Tmuensis sub Constantio confessione celeberrimus, & S. Antonii heres, Eusebius Samosatenus ipsi Constantio præ constantia generositate mirabilis, Cymatius Episcopus Calesyrie & Carterius quos pro fide exulasse testis est Athanasius, Catholica confessione clarissimi eluxerunt. Et ut nihil de Episcopis inferioris notæ dicam, quos Arianus furor, dum celebrioribus subvertendis incumberet, in suis sedibus intactos relinquebat, statim a morte Constantii integra Concilia Catholicorum Episcoporum in Oriente celebrata sunt, in quibus de lapsorum Antistitum receptione tractaretur. Testatur enim Epistola Synodalis ex Concilio Alexandrino scripta, multos præclaros Episcopos ex Italia, & Ægypto, & Lybia hac de causa confluisse. Quod si vero ad Occidentem nos convertamus, Ecclesia Catholica non obstante quacumque Constantii immanitate velut tabernaculum Domini in Sole positum radios suos in Orientem usque fundebat. Nam ut admirandos illos Episcopos S. Eusebium Vercellensem, Hilarium, Dionysium Mediolanensem pro fide exules prætermittam, idem ille Hilarius, quem pro Catholico nomine depresso citat, (alloquitur Voetium) constantiam Episcoporum Germaniæ primæ & secundæ, Belgicæ primæ & secundæ, Lugdu-

In Ca-
tal.
Script.

Lugdunensis primæ & secundæ, Provinciæ Aquitanicæ, & Novempopulaniæ, & Narbonensis, & Provinciarum Britannicæ miris laudibus prædicat: usque adeo ut eos dicat, missam ex Syrmienti oppido infidelis fidei impietatem non modo non suscepisse, sed etiam nuntiata significatamque damnaſſe; mansisse & permanſiſſe ibi innocentem inviolatamque Religionem; fidei imperturbatæ inconcuſſæque famam quosdam etiam Orientalium Episcopos commoviſſe. Ex quibus omnibus manifestum est, quam falsum sit, quod dicis; Arianos applaudente toto terrarum orbe audiviſſe Catholicos.

P. 199. Ast istud vero Hieronymi dictum, *Miratus est universus orbis se esse Arianum*, sic reponit: Hieronymus, significat, inquit, Episcopos illos cum sibi non essent conscii Arianae perfidiæ, ingemuisse de impostura perduellium, & miratos esse, quod ut infra explicat, sine conscientia hæretici ferebantur. Nam, ut ibidem ex ipsis actis Concilii Ariminensis refert, Catholici illi Episcopi non solum generatim, sed etiam nominatim singulos Arianae hæresis articulos ab Ursacio & Valente abjurari fecerant. Hæc Jansenius.

Q U Æ S T I O T E R T I A.

De auctoritate Ecclesiæ in rebus ad Religionem pertinentibus.

Multa eaque gravissimi momenti discutienda hic sese nobis offerunt.

- I. An & quis sit supremus Judex controversiarum fidei?
- II. Qua via, quibusve modis Ecclesiæ suam in rebus fidei & Religionis dijudicandis auctoritatem exercuerit?
- III. An Ecclesiæ possit aliquando errare in causis fidei & morum definiendis?
- IV. An major Episcoporum Summo Pontifici adhærentium numerus, paucis admodum ex adverso reclamantibus, in fide errare possit, & aliquando aberraverit?
- V. An & quæ unanimitas suffragiorum in Episcopis necessaria sit, ad firmam & inconcuſſam ferendæ, vel latæ definitionis auctoritatem?
- VI. Quale sit a Christo Domino institutum regimen Ecclesiæ?

A R T I C U L U S P R I M U S.

An, & quis sit Judex supremus controversiarum fidei?

Status controversiæ cum Hæretici.

Tanti momenti est præsens de Judice controversiarum quæstio, ut omnibus, quas cum Hæreticis habemus dissolvendis ac terminandis controversiis una sufficere debeat, ex qua omnes tamquam a communi radice ac fundamento pendent. Quippe si Ecclesiæ infallibilis est controversiarum fidei Judex a Christo Domino institutus, procul dubio ejus supremo Judicio atque sententiæ standum & obsequendum: atque vel ipso pronunciantie Christo, sicut Ethnicus & Publicanus habendus, qui Ecclesiæ non auctor. 17. dierit. Eo tendit integer & egregius Tertullianus de Præscriptionibus Liber: eo respiciebat S. Hieronymus, cum disputans adversus Luciferianos dicebat, *Poteram omnes propositionum rivulos uno Ecclesiæ Solè siccare*. Unde p. 306. apposite omnino S. Augustinus L. de quantitate animæ c. 7. n. 12. *Auctoritati credere magnum compendium est & nullus labor*. Quia scilicet facile est.

est deprehendere in Scripturis supremam illam Ecclesiæ in causis fidei tractandis ac definiendis auctoritatem, atque ita parcere immenso & implicato labori discussionis & examinis, cujus prorsus incapaces sunt rudes ac imperiti fideles, quos fides salvos facit, non exercitatio Scripturarum, ait egregie Tertullianus L. de Præscript. c. 14. P. 207. E.

Novatoribus Lutheranis & Calvinistis semper maxime cordi fuit præfens controversia. Probe quippe intellexerunt, certam & omnino condatam esse suam, ac cujuscumque alterius Hæreticorum sectæ ruinam, ex illa suprema & infallibili Ecclesiæ in causis fidei dijudicandis auctoritate, qua unico quasi ictu omnes errores simul confodiuntur ac convelluntur. Quapropter vires omnes suas ac conatus ad eam impugnandam converterunt: in odium & invidiam nostris Catholicis objecere: malle illos in causis Religionis homines audire ac sequi, quam verbum Dei, quo tamen uno, inquit, stare debet ac concludi omnis de Religione sententia.

Verum ludunt illi in æquivoco; ac, ut simplices decipiant, duo maxime confundunt, quæ caute distinguunt Orthodoxi; nempe Judicem, qui sententiam inter litigantes pronunciat, & legem seu regulam ad cujus præscriptum pronunciare ille tenetur. Agnoscunt quidem omnes Catholici, Ecclesiam esse Judicem controversiæ, Scripturam vero esse legem, regulam seu normam veritatis, ad quam controversia dirimi debet; quam quidem regulam Ecclesia semper consulit ac certissime sine ullo erroris periculo sequitur. Unde auctoritas definitionis Ecclesiæ, nec simpliciter divina dicenda est nec simpliciter humana, sed humana divinitus inspirata. Non simpliciter divina, quia Deus immediate per semetipsum non docet nos, sed per Ecclesiæ suæ Ministros ac Pastores: nec etiam simpliciter humana, quia certissima est erroris nescia; ergo est humana divinitus inspirata. *Visum est Spiritui Sancto & nobis*, ajunt Apostoli & Seniores Act. 15. v. 28. in Concilio Jerosolymitano.

Unde duplex distinguitur fidei nostræ regula, una formalis ac movens, Dei scilicet revelatio in Scripturis expressa; altera dirigens, ac proponens quæ sunt a Deo revelata, nempe Ecclesia. Cum enim Scriptura sit, ut vocant, regula mortua, seipsam exponere non potest, nec consequenter lites circa varium ipsius sensum excitatas componere.

Quæstio igitur inter nos & Novatores non est, utrum admittendus sit aliquis Judex controversiarum, neque utrum Scriptura sit fidei nostræ regula; utrumque omnes agnoscimus: neque etiam utrum Scripturæ privato uniuscujusque sensu ac spiritu interpretandæ sint; sensum hunc sugillant illi, ac per calumniam sibi a nobis afflictum fuisse conqueruntur, qui aperte declarant, existimare se Scripturas eo sensu esse intelligendas, quo factæ sunt, hoc est sensu Spiritus Sancti.

Tota igitur quæstio in eo posita est, utrum sola Scriptura, quam illi per se claram & perspicuam esse affirmant, sit controversiarum Judex; & ubi sit Spiritus ille divinus verus Scripturarum interpres, ubinam officium illud interpretis exerceat?

Catholici omnes sentiunt Spiritum illum certo in Ecclesia esse, *Vo. Matth. 28. v. 20.*
biscum sum omnibus diebus.

Novatores Lutherani & Calvinistæ e contra negant illum Episcopis, seu Eccle.

Ecclesiæ, vel ulli hominum generi alligatum esse, ideoque contendunt unumquemque judicem esse debere, sive spiritum suum sequendo, si ipse donum interpretationis habeat; sive alicui alteri, maxime vero electis & prædestinatis, quos unctio interior docet, adhærendo, quos eodem dono præditos viderit. Vide Bellarminum lib. 3. de verbo Dei c. 3. ubi verba refert Lutheri, Philippi, Brentii, &c.

T. 1. p.
57. col. 1.

Uno verbo, in sententia Novatorum, non privatus uniuscujusque hominis spiritus, sed Spiritus Dei qui est in privatis hominibus, Scripturarum est interpres, ac Judex controversiarum. Egregium vero discrimen! quasi uterque ille explicandi modus non eadem incommoda & absurda involveret, & phanatismo perinde ac cujuslibet Religionis tolerantia æqualiter non faveret, sicut ex mox dicendis patebit. Rei absurditatem fenserunt vel ipsi Novatores; quare incerti ubi pedem figerent, aliquando spiritum illum privatum, aliquando Ecclesiam, interdum ipsosmet Principes Judices appellarunt controversiarum fidei.

Cum vero Ecclesia duas in partes dividi possit, in Pastores scilicet qui docent, & plebem Christianam quam regunt & docent, Ecclesiæ nomen hic non collective seu adæquate sumimus, prout Pastores simul & populum complectitur, sed pro ea sola Ecclesiæ parte cui docendi officium & ministerium publicum commissum a Christo fuit, seu pro Pastoribus quibus a Christo dictum: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos. Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta sunt.* His præmissis sit

Mat. 28.
v. 19.
Jo. 20.
v. 23.

C O N C L U S I O.

Neque sola Scriptura, neque privatus spiritus, neque Princeps sæcularis, sed sola Ecclesia Christi supremus ac infallibilis est controversiarum fidei Judex.

Singula Conclusionis partes sigillatim probandæ sunt.

Probatur primo, solam Scripturam non esse Judicem controversiarum fidei.

Primum Multiplici argumento demonstratur: 1. ab obscuritate Scripturæ; 2. ab ejus insufficientia ad omnia fidei capita comprobanda; 3. a natura & officio Judicis; 4. ex usu & praxi Scripturæ.

argu-
mentum
ab ob-
scurita-
te Scri-
pturæ,

1. Lex obscura & ad intelligendum difficilis, quæ in varios & contrarios sensus trahi potest ac revera trahitur, non potest sola absque interprete ac Judice infallibili subnascens de fide ac Religione controversias terminare ac definire: atqui Scriptura sacra obscura est & ad intelligendum difficilis, quæ varios in sensus trahi potest ac de facto trahitur; ergo, &c.

Major propositio per se se manifesta est. Nemo quippe nescit omnibus Hæreticis id commune esse, ut errores suos ex Scripturis, quas assidue versant, confirmant, easque in pravos sensus detorqueant. Neque enim, ait S. Aug. lib. 7. de Gen. ad litt. c. 9. n. 13. non omnes Hæretici Scripturas Catholicas legunt; nec ob aliud sunt Hæretici, nisi quod eas non recte intelligentes, suas falsas opiniones contra earum veritatem perveraciter asserunt.

T. 1. p.
1. p. 215.
G.
Bibl. PP.
T. 1. p.
250. D.

Et Vincentius Lirinensis Commonitorii c. 2. Hic forsitan requireret aliquis, ait,

ait, cum sit perfectus Scripturarum Canon, sibi que ad omnia satis superque sufficiat, quid opus est ut ei Ecclesiastica intelligentiæ jungatur auctoritas? Quia videlicet Scripturam sacram pro ipsa sua altitudine non uno eodemque sensu universi accipiunt; sed ejusdem eloquia aliter alius, atque alius interpretatur, ut pene quot homines sunt, tot illinc sententiæ erui posse videantur. Aliter namque illam Novatianus, aliter Sabellius, &c. exponit ... Atque idcirco multum necesse est propter tantos tam varii erroris anfractus, ut Prophetica & Apostolica interpretationis linea secundum Ecclesiastici & Catholici sensus normam dirigatur.

Minor propositio facile demonstratur.

I. Testimonio ipsius Scripturæ. S. Petrus II. Epistolæ c. 3. v. 16. loquens de Epistolis sancti Pauli, ait: *In quibus sunt quedam difficilia intellectu, quæ indocti & instabiles depravant, sicut & ceteras Scripturas, ad suam ipsorum perditionem. Ubi notandum est, ait Bellarminus lib. 3. de T. 1. 7. verbo Dei, Apostolum Petrum non dixisse, esse quedam difficilia indoctis & instabilibus, ut Hæretici exponunt, sed difficilia absolute. Et vero si tam clara & perspicua foret Scriptura, qui fieri posset ut indocti eam tam facile in suam perditionem depravarent.*

Patet & confirmatur exemplis quæ Scriptura suppeditat. Discipuli euntes in Emaus non intellexerunt Scripturas, nisi eas ipsis exponente Christo. Lucæ 24. v. 27. Eunuchus Reginæ Æthiopum rogatus a Philippo an intelligeret Isaiam Prophetam quem legebat, respondit: *Quomodo possum si non aliquis ostenderit mihi?* Act. 8. v. 31. Apostoli multa eorum, quæ a Christo dicebantur, non intelligebant. Matth. 13. v. 36. Accesserunt ad eum Discipuli ejus dicentes: *Ediffere nobis parabolam quæ in prioribus agri, &c. 16. v. 11. Quare non intelligitis, quia non de pane dixi vobis?* Et Lucæ 18. v. 34. *Et ipsi nihil horum intellexerunt, & erant verbum istud absconditum ab eis.*

II. Ex consensu Interpretum etiam Catholicorum, imo & Novatorum ipsorum. Quippe si tam clara & perspicua est Scriptura, ad quid tot interpretationes? Unde inter Novatores ipsos tanta circa nonnulla Scripturæ loca exponenda dissensio? Numerantur apud ipsos 80. interpretationes variæ istorum Christi verborum, *Hoc est Corpus meum*. Clara ista videntur Luthero, ad stabiliendam realem & substantialem Christi in Eucharistia præsentiam; ex adverso clara videntur Calvino ad eam rejiciendam, & solam virtutis præsentiam comprobendam. Quis litrem hanc inter illos componet? Scriptura? At de illius sensu controversitur, & quisque eam ad se inflectere nititur. Quotquot ergo extant, (extant autem pene infinita Interpretum Scripturæ volumina) totidem sunt aperta obscuritatis Scripturæ argumenta.

At, inquiunt, quæ obscura sunt, ex aliis locis clarioribus illustrari & exponi debent. Fatemur: methodum hanc vel ipsi Sociniani ultro amplectuntur. Verum, si de illa prætensa majori aliorum testimoniorum claritate, discordia ut sæpe fit, excitetur, quis Judex erit? In dubio ac in suspenso fidem tunc hæere necesse est.

Regerunt iterum, ea fidei capita fundamentalia quæ sunt ad salutem omnino necessaria, clara esse & manifesta in Scripturis. Verum jam antea monuimus, vanam ac gratis omnino fictam esse distinctionem articulo- rum fundamentalium & non fundamentalium, ac necesse est, quamvis non eodem necessitatis gradu, credere quæcumque sunt a Christo

Domi-

Domino revelata, & ab Ecclesia declarata. Deinde vero, an non unitas essentiae in tribus distinctis personis, Divinitas Christi, substantialis & hypostatica Divinitatis cum humanitate conjunctio, &c. sunt articuli fundamentales fidei nostrae? Attamen non ita clare ac nitide in Scripturis expressi visi sunt Arianis, Sabellianis, Nestorianis, Socinianis, quin ab iis proterve impugnati fuerint.

III. ex sententia SS. Patrum. Ita

S. Irenaeus lib. 2. contra haereses c. 28. alias 47. ubi postquam in rebus creatis & naturalibus plurima nos latere dixit, multa etiam in Scripturis obscura esse docet, quorum intelligentiam petere a Deo debemus.

Edit. Origenes lib. 7. contra Celsum. *Alii quoque cordati viri, ait, scrutando Scripturam intellectum ejus invenire potuerunt, licet revera sit multis locis obscura.*

Paris. S. Ambrosius Epist. 2. alias 44. ad Constantium. *Mare, inquit, est*
1619.p. *Scriptura divina, habens in se sensus profundos, altitudinem prophetiarum*
308. *anigmatum.*

T. 2. p. Sanctus denique Augustinus lib. 2. de Doctrina Christiana c. 6. *Mul-*
755. C. *tis, inquit, & multiplicibus obscuritatibus & ambiguitatibus decipiuntur, qui*
D. *temere legunt aliud pro alio sentientes; quibusdam autem locis, quid vel falso sus-*
T. 3. p. 1. *spiciuntur, non inveniunt, ita obscure quaedam dicta densissimam caliginem obdu-*
P. 21. C. *cunt. Quod totum provisum divinitus esse non dubito ad edomandam laborem super-*
biam, & intellectum a fastidio revocandum, cui facile investigata plerumque vilescent.

Et Lib. de fide & operibus c. 15. & 16. fatetur, sibi difficillimum esse
T. 6. p. intellectu locum illum 1. Cor. 3. *Si quis autem superaedificat super funda-*
178. D. *mentum, &c. & dicit hunc esse unum ex illis locis quae B. Petrus mo-*
nuit esse difficilia intellectu.

Origo autem & causa obscuritatis Scripturarum est, tum sublimitas hu-
1. Cor. 2. manae menti inaccessa Mysteriorum quae continet; tum corruptio & infir-
v. 14. mitas hominis: *Animalis quippe homo non percipit ea quae sunt Spiritus Dei.*
 Tum denique loquendi modus Scripturarum obscurus, figuratus, ambiguus.

Circa illam ambiguitatem istam regulam tradit S. Augustinus lib. 3.
T. 3. p. 1. de Doctrina Christiana c. 2. n. 2. *Cum, inquit, verba propria faciunt am-*
P. 45. A. *biguam Scripturam, primo videndum est, ne male distinxerimus, aut pronuncia-*
verimus. Cum ergo adhibita intentio incertum esse perviderit, quomodo distin-
guendum aut quomodo pronunciandum sit, consulat regulam fidei, quam de Scri-
ibid. B. *pturarum planioribus locis & Ecclesiae auctoritate percepit. Quod si ambae vel*
etiam omnes, si plures fuerint partes, ambiguitatem secundum fidem sonuerint,
textus ipse sermonis a praecedentibus & consequentibus partibus, quae ambi-
guitatem illam in medio posuerunt, restat consulendus, ut videamus cuinam sen-
tentiae, de pluribus quae se ostendunt, ferat suffragium, eamque sibi contexi patiat.

Et Lib. 1. de Gen. ad litt. c. 21. n. 41. *Cum divinos Libros legimus, in-*
P. 137. *quit, in tanta multitudine verorum intellectuum, qui de paucis verbis eruantur,*
B. *& sanitate Catholica fidei muniuntur, id potissimum diligamus, quod certum*
apparuerit eum sensisse quem legimus: si autem hoc latet, id certe quod cir-
cumstantia Scripturae non impedit, & cum sana fide concordat: si autem &
Scripturae circumstantia pertractari ac discuti non potest, saltem id solum quod
fides sana praescribit. Aliud est enim quid potissimum Scriptor senserit non di-
gnoscere, aliud autem a regula pietatis errare. Si utrumque vitetur, perfecte
se

se habet fructus legentis: si vero utrumque vitari non potest, etiam si voluntas Scriptoris incerta sit, sanæ fidei congruam non inutile est eruisse sententiam.

IV. denique, Scripturam obscuram esse declarat ipse Psaltes Regius, cum ejus interpretationem ac notitiam supplex a Deo efflagitat, Psal. 118. *Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam*, Ibidem: *Revela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua*. Ibidem: *Faciem tuam illumina super servum tuum, & doce me justificationes tuas*.

Secundum argumentum quo demonstratur Scripturam solam supremum non esse controversiarum Judicem, petitur ex ipsa Scripturæ insufficiencia ad omnes dissolvendas fidei controversias.

I. Duo in Scriptura spectanda sunt; textus ipse seu littera, & sensus.

Circa textum, quot controversiæ? An textus, quem præ manibus habemus, & vocamus Scripturam, genuinum sit Dei verbum? An Autographis Prophetarum & Apostolorum conformis? An purus & integer ad nos defluerit; vel Judæorum aut Hæreticorum fraudibus depravatus & corruptus? An hujus textus versiones quæ par est fide, legitimum primigenii Autographi seu Exemplaris sensum referant? An denique hi vel illi Libri Canonici sint, vel non? Ignorat nemo de his omnibus Hæreticos litem movisse. Scribit Eusebius Basilidem fuisse quemdam Hæreticum, qui Libros nescio quos Prophetarum, præter eos, qui in sacro Volumine sunt, comminisceretur. Opinionem vero istam quomodo ex solis Scripturæ testimonio refelleres? Item S. August. auctor est, nonnullos omnia rejecisse Evangelia. Neque defuerunt, teste jam citato Eusebio, quibus omnes Epistolæ divi Pauli improbarentur. De multis quoque aliis Libris sæpe fuit in Ecclesia disputatum: an Canonici essent, cum vel tales aliqui falso a quibusdam esse negarentur; vel alii importune ementito nomine Apostolorum, fidelibus obtruderentur. Nonne Lutherani & Calvinistæ negant Canonicos esse Libros Tobiae, Judith, Sapientiæ, Ecclesiastici & Machabæorum? imo nec ipsi inter se de nonnullis Libris consentiunt. Lutherus e Canone rejicit Epistolam ad Hebræos, & illam quæ S. Jacobi est, & Apocalypsim; quos Libros admittit Calvinus. Attamen magnis laudibus a Calvino & Beza effertur Lutherus, tamquam vir Apostolicus & electus. Necesse tamen est alterutrum, aut Calvinum, aut Lutherum, interiori illa spiritus unctione quæ veritatem docet, fuisse destitutum, quandoquidem unus eos Libros velut Canonicos & divinos admittit, quos alter negat & rejicit. Quis, quæso, Judex erit inter illos? Quæ ipsis certa regula veritatem illam dignoscendi? Nulla. An confugient ad illos tam conspicuos Divinitatis radios, quos in genuinis Scripturis splendescere affirmant? At radios illos non deprehendit Lutherus; non ergo ita fulgidi sunt & perspicui, ac Calvino videntur. An ad interiorem unctionem spiritus, qui modestos & humiles docet, non alios, ergo vel Luthero, vel Calvino ea defuit animi modestia & demissio quæ necessaria est ut concilietur & advocetur interior spiritus unctio. An denique provocabunt ad Traditionem & Canonem Judæorum; ut resciant quinam veteris Instrumenti Libri pro Canonicis habendi sunt, vel non? Ergo alium in hac causa Judicem, quam Scripturam agnoscunt. Canonem scilicet & Traditionem Judæorum. Res profecto mira & lepida! Pluris illi Judæos faciunt, quam Christianos; & cum ipsi Christiani esse ac videri velint,

Secundum argumentum ex insufficiencia Scripturæ.

Lib. 4.
Hist. c.
7.

L. 2. Re-
tract. c.
16.

Lib. 3.
Hist. c.
27.

lint, Christi & Apostolorum Traditionibus ac Ecclesiæ auctoritati infensissimi sunt. Cur non dicunt cum Augustino lib. 18. de Civit. Dei c. 36. *Machabæorum Libros non Judæi, sed Ecclesia pro Canonicis habet?* Et cum Isidoro Lib. Procemiorum de Libris veteris ac novi Testamenti, *Machabæorum Libri duo licet non habeantur in Canone Hebræorum, tamen ab Ecclesia inter divinorum voluminum annumerantur Historias: & supra: Constat hunc Librum (Ecclesiasticus) inter reliquos sanctarum Scripturarum Libros pari habitum veneratione.* Ergo controversiæ quæ circa textum ipsum Scripturæ nascuntur, sola Scriptura iudice dissolvi ac terminari non possunt.

Multo minus ea quæ sensum illius legitimum spectant. De sensu enim & intelligentia Scripturarum potissimum controversitur. *Littera quippe occidit, spiritus autem vivificat. Hæretici similia loquentes fidelibus, non solum dissimilia sapiunt, sed & contraria,* ait S. Irenæus. S. Augustin. Lib. de hæresibus c. 70. observat Priscillianistas Manichæis versutiores in eo fuisse, quod nihil Scripturarum Canonicarum repudient, sed in suos sensus allegorizando versant quidquid in Libris sanctis est, quod eorum evertat errorem. Quod omnibus Hæreticis commune semper fuit, istud & in nostris quoque posterioris ævi Novatoribus deprehenditur; Scripturam in varios & contrarios sensus distrahunt: v. g. verba ista, *Hoc est Corpus meum*, Lutherani ad præsentiam realem Christi in Eucharistia; Calvinistæ e contra ad absentiam realem, & solam præsentiam metaphoricam & figuratam inflectunt. Hæc pariter, *Ego & Pater unum sumus*. Calvinus, Comment. in Joan. interpretatur de unionem dumtaxat morali affectus & voluntatis; asseritque Patres Nicænos perperam ex iis verbis unionem substantialem collegisse. Attamen interpretationem hanc vulgo rejiciunt Calvini discipuli, tamquam falsam & periculosa; in primis Joannes Mestrezat Parisiensis Ecclesiæ Reformatæ Pseudoadminister, Tractatu Gallice scripto de Scriptura sacra. Denique, ut alia pene infinita hujusce generis omittamus, sollemnia ista Christi verba, Jo. 8. v. 58. *Antequam Abraham fieret, ego sum*, quibus Catholici omnes adversus Arianos tum veteres tum recentiores invicte demonstrant Christum quantum ad Divinitatem præstitisse, antequam ex Maria Virgine nasceretur; verba, inquam, ista nonnulli ex Calvini discipulis explicant de præexistentia quantum ad destinationem, seu decretum Dei, eo ipso sensu quo Christus dicitur *Agnus occisus ab origine mundi*: non quidem quoad realem Sanguinis effusionem, sed quoad destinationem, pretium, & applicationem meritorum Sanguinis Christi, qui definito tempore pro salute hominum effundendus erat. Ita Calvinus, Theodorus Beza, &c. quibus accedit Grotius. En quo ducat præcepta illa licentia interpretandi Scripturas ad privatum uniuscujusque sensum, seclusa Ecclesiæ auctoritate, quæ sola tamquam Judex & Magistra audiri debet. Scriptura quippe, lex est muta seu mortua, quæ silet cum in varios ac contrarios sensus torquetur; ergo necesse est confugere ad vivam quamdam ac spirantem regulam, quæ verum ac legitimum Scripturarum sensum aperiat & figat, lites ac dissensiones circa varios illos sensus excitatas supremo suo Judicio componat ac finiat: alias, æternis ac infinitis inter se diffidiis Christiani misere discerpentur ac vexabuntur. Apposite omnino Tertullianus Lib. de Præscript. cap. 17. di-

17. dicebat: *Ista hæresis non recipit quasdam Scripturas; & si quas recipit, non recipit integras Et si aliquatenus integras præstat, nihilominus diversas expositiones commentata convertit. Tantum veritati obstreperit adulter sensus, quantum & corruptor stylus.* Unde c. 19. concludit: *Ergo non ad Scrip-
pturas provocandum est; nec in his constituendum certamen, in quibus aut nullo, aut incerta victoria est, aut par incertæ.* Ibid. C.
D.

II. Multa ex fide credere tenemur, quæ tamen in Scripturis expressa non sunt; ergo sola Scriptura non sufficit omnibus de fide controversiis dissolvendis ac finiendis. Nullibi scriptum est validum esse Baptismi Sacramentum collatum ab Hæreticis. *Quam consuetudinem, (rebaptizandi Hæreticos) inquit S. August. L. 2. de Baptismo contra Donatistas cap. 7. credo ex Apostolica Traditione venientem: sicut multa quæ non inveniuntur in Litteris eorum, neque in Conciliis posteriorum, & tamen quia per universam custodiuntur Ecclesiam, nonnisi ab ipsis tradita & commendata creduntur.* T. 9. p.
102. F.

Similiter credimus Patrem esse ingenitum, nec tamen in Scripturis legimus. *Patrem, ait idem Sanctus Doctor, Epist. 238. alias 174. num. 6. in illis Libris (Scripturis) nusquam ingenitum legimus, & tamen dicendum esse defenditur.* T. 2. p.
855. A.

Libro 2. contra Maximinum Arianum, c. 3. Maximino querenti: *Date signa ubi adoratur Spiritus Sanctus.* Respondet S. Doctor: *Quasi non ex iis, quæ legimus, aliqua etiam quæ non legimus, intelligamus. Sed ne querere multa compellar, tu ubi legisti Patrem Deum ingenitum vel innatum? Et tamen verum est.* T. 8. p.
693. G.

Item, Lib. de Baptismo contra Donatistas cap. 23. n. 31. *Sunt multa, inquit, quæ universa tenet Ecclesia, & ob hoc ab Apostolis præcepta bene creduntur, quamquam scripta non reperiuntur.* T. 9. p.
156. F.

Ante Augustinum jam dixerat Tertullianus L. de Corona c. 4. *Harum & aliarum ejusmodi disciplinarum si legem exposcules Scripturarum, nullam invenies: Traditio tibi prætendetur auctrix, consuetudo confirmatrix, & fides observatrix.* P. 102.
A. B.

Licet autem de variis disciplinæ capitibus hæc scripserit Tertullianus, certo tamen constat, aliqua pertinere ad fidem, quorum nulla in Scripturis mentio: v. g. beatam Virginem perpetuo virginem permanfisse; infantes Baptismi capaces esse, ac baptizandos; Pascha die Dominica celebrandum esse, contra hæreticos Quartodecimanos, &c.

Cum igitur S. Paulus 2. ad Timot. 3. v. 16. ait, *Omnis Scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in justitia: ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus;* sensus non est, sicut Novatoribus videtur, Scripturam solam absque adminiculo alterius regulæ sufficere ut homo sit perfecte eruditus in omni opere bono. (Loquitur enim Apostolus de omni & qualibet Scripturæ parte: at certum est in qualibet Scripturæ parte non omnem, quæ ad fidem pertinet, veritatem contineri.) Sensus igitur Apostoli est, Scripturam integram, & quamlibet ejus partem, quantum ad ea quæ continent, ad promovendam salutem valere, ac singulis prodesse posse.

Tertium argumentum petitur ex natura & officio Judicis. In omni scilicet Republica bene instituta & ordinata, Lex & Judex, ut initio hujusce disputationis diximus, duæ sunt res distinctæ ac distinguendæ. Lex enim docet quid sit agendum: Judex vero ex præscripto legis pronunciat. Lex dirigit subditos, declarando ipsis quæ facienda sunt, vel omittenda; Judex autem Tertium
argumē-
tum ex
natura
& officio
judicis.

illos cogit ut faciant vel omittant, ac reos pro natura delicti punit. Scriptura est quidem lex, norma & regula fidei & morum, at non potest esse Judex, ut contendunt Novatores. Namque qui Judex est inter duos litigantes, debet ita pronunciare sententiam, ut uterque litigantium clare intelligat quænam sit Judicis sententia; & alter eorum fateatur illam pro se, alter contra se latam esse: nisi ita fuerit, a lite non desistent, & interminabilis evadet controversia: atqui non potest sola Scriptura id præstare. Litigant Lutherani & Calvinistæ tum inter se, tum nobiscum: hætenus tamen ex sola Scriptura finiri ac terminari non potuit controversia, & quisque in priori sua sententia immotus persistit.

Confirmatur vis hujus argumenti ex his duobus quæ tam Lutherani quam Calvinistæ fatentur. Primum, se non alium Judicem agnoscere, quam solam Scripturam: alterum, hanc ipsam Scripturam esse claram, perspicuam, & ad omnes controversias sopiendas per se sufficientem, nec ullam falsitatem subesse illi posse: atqui tamen litigare non cessant tum inter se, tum nobiscum, nec hætenus ex illa regula tam clara & perspicua potuit discordia componi: necesse igitur est alterutrum sequi, vel Scripturam hætenus non pronunciassse claram, perspicuam, & sufficientem sententiam; vel certe, si pronunciavit, Lutheranos & Calvinistas perveraces esse, qui claræ, perspicuæ, ac sufficienti regulæ non acquiescunt.

Quartum
argumē-
tum ex
usu &
praxi
Scriptu-
ræ,
Primo
ex veteri
Testa-
mento.
Exodi
18.v.18.

Quartum denique argumentum ducimus ex usu & praxi Scripturæ tum veteris, tum novi fœderis.

I. Quotquot inter Judæos excitabantur circa legem, præcepta, ceremonias, &c. controversiæ, non una Scriptura, sed judicio atque sententia Sacerdotum qui erant ad hoc ministerium instituti, dissolvebantur. Duplex vero apud ipsos Tribunal seu Concilium fuit: unum minus, quod Moses suadente Jethro instituit. Quippe cum solus Moses federet de mane usque ad vespæram judicans populum, nec tanto labori ferendo par foret, *Stulto labore consumeris*, dicebat ei Jethro, *ultra vires tuas est negotium, solus illud non poteris sustinere. Sed audi verba mea atque consilia, & erit Deus tecum ... Provide de omni plebe viros potentes, & timentes Deum, in quibus sit veritas, & qui oderint avaritiam: & constitue ex iis Tribunos & Centuriones, & Quinquagenarios, & Decanos, qui judicent populum omni tempore. Quidquid autem majus fuerit, referant ad te, & ipsi minora tantummodo judicent.* Consilio cognati sui Jethro acquievit Moyses, ac constituit in omni civitate Judices illos inferiores.

Alterum vero Concilium seu Tribunal majus, quod Sanedrin, vel Concilium seniorum vocabatur, Deus jussit institui, Num. 11. v. 16. & seq. *Dixit Dominus ad Moysen: Congrega mihi septuaginta viros de senibus Israel, quos tu nosti, quod senes populi sint ac magistri, & duces eos ad ostium Tabernaculi fœderis, faciesque ibi stare tecum, ut descendam & loquar tibi: & auferam de spiritu tuo, tradamque eis, ut sustentent tecum onus populi, & non tu solus graveris.* Fecit Moyses quod Deus ei præceperat. Ad istud porro superius Tribunal seu Concilium seniorum deferenda erat, si quæ oriebatur, majoris momenti de Lege, de mandato, de cærimonis, de justificationibus controversia. *Si difficile & ambiguum apud te judicium esse perspexeris ... ait Deus, Deut. 17. v. 8. & seq. surge & ascende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus, veniesque ad Sacerdotes Levitici generis, & ad Judicem qui fuerit illo tempore: quæresque*

L. 2. Pa-
ral. p. 19.
v. 10.

resque ab eis, qui indicabunt tibi iudicii veritatem. Et facies quodcumque dixerint qui præsunt loco quem elegerit Dominus, & docuerint te juxta legem ejus; sequerisque sententiam eorum: nec declinabis ad dexteram, neque ad sinistram. Qui autem superbievit, nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, & decreto Judicis, morietur homo ille.

Inter majus autem & minus Concilium Judæorum multiplex discrimen fuit: 1. quia majus tantum erat in Jerusalem, minus in singulis civitatibus; 2. in majori dijudicabantur majores controversiæ, in minori faciliores; 3. in majori præsidebat Pontifex, non item in minori; 4. a minori licebat appellare ad majus, non contra a majori ad minus; 5. in majori erant septuaginta viri præter Pontificem, in minori viginti tres: 6. majus vocabatur Sanhedrin, vel Synedrin, vel Concilium seniorum; minus non ita; 7. denique, septuaginta seniores a Moyse selecti, acceperunt spiritum prophetiæ in ipsa electione. *Auferam de spiritu tuo*, ait Deus alloquens Moysen, *tradamque eis*: non alii per civitates constituti Judices.

Neque vero est quod excipiant Novatores, Judices illos superiores de causis dumtaxat aut civilibus, aut mere cærimonialibus seu legalibus, non de iis quæ ad fidem pertinent, judicasse. Constat enim ex L. 2. Paral. c. 19. v. 10. delatas ad eos fuisse causas *de lege, de mandato, de cærimoniiis, de justificationibus*. Intermandata autem & justificationes, numquid fides in venturum Messiam includebatur? Nonne ibidem v. 11. dicitur: *Amarias autem Sacerdos & Pontifex vester, in his, quæ ad Deum pertinent, præsidebit?* At controversiæ de fide & Religione ad Deum pertinent. Nu. 11. v. 17.

Confirmatur exemplo, Namque inter controversias fidei erat una præcipua de Messia: at hæc ipsa, quando dubitatum fuit tempore Herodis, an Messias jam natus esset, deferrebat ad Concilium Sacerdotum, in quo Pontifex præsidebat, ut patet ex Evangelio Matth. 2. v. 3. *Audiens autem Herodes Rex, turbatus est, & omnis Jerosolyma cum illo. Et congregans omnes Principes Sacerdotum, & Scribas populi, sciscitabatur ab eis ubi Christus nasceretur. At illi dixerunt ei: In Bethlehem Juda. Sic enim scriptum est per Prophetam: Et tu Bethlehem terra Juda, nequaquam minima es in principibus Juda; ex te enim exiet Dux qui regat populum meum Israel.* Ubi tria notanda sunt: 1. Regem Herodem totumque Hebræorum populum dubitasse de loco, in quo Messias esset nasciturus; 2. Dubitationem hanc non ausos illos fuisse per se discutere ac solvere, sed detulisse ad ordinarium Concilium Sacerdotum; 3. Sacerdotes ex officio illam dissolvisse ex Scriptura, tamquam norma & regula quam in dubiis consulebant ac sequebantur.

II. Idem usus manifestus est in novo Testamento. Sollemne est ac peremptorium exemplum controversiæ de observandis Legalibus, quæ tempore Apostolorum excitata fuit, de qua *magna conquisitio* facta narratur Act. 15. scilicet, an qui e Gentilibus ad fidem Christi convertebantur, iugo Circumcisionis subjiciendi forent, vel ab eo liberandi. Affirmabant aliqui, negabant alii. At qua via terminata & finita fuit illa controversia? An ad solam Scripturam, ex qua pro utraque parte affirmante vel negante, produci testimonia poterant, tamquam ad communem Judicem delata est? Nullatenus: sed potius ex consensu utriusque partis delecti sunt aliqui, qui Jerosolymam irent ad Apostolos, ut ipsi in sollemni Concilio de re tota cognoscerent ac pronuntiarent; quod re ipsa factum est. Act. 13. v. 1.

1b. 15. v.
28.

Barnabas, qui ambo erant Apostoli, Prophetæ, & Doctores, ambo a Spiritu Sancto speciatim delecti ut Evangelium Gentibus prædicarent, & etiam illud revera prædicaverint, quæstionem illam infallibili Judicio finire potuissent; neuter tamen officium illud voluit in se suscipere, sed ad Concilium Apostolorum potius deferre, ut suo exemplo docerent, hujusmodi controversias, quæ fidem ac Religionem spectant, ad ordinarios Ecclesiæ Prælatos, vel ad Concilia Prælatorum deferri oportere. Hæc vero fuit sollemnis Apostolorum in Concilio Jerosolymitano definitio: *Visum est Spiritui Sancto, & nobis, nihil ultra imponere vobis oneris, quam hæc necessaria: ut abstinereis vos ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato, & fornicatione.*

Probatur secundo, privatum spiritum non posse assignari tamquam Judicem controversiarum fidei.

I. In omni Republica bene ordinata & constituta necesse est federe aliquos Judices, qui legem Principis interpretentur, ac civiles subditorum causas dirimant: si enim privato cuilibet id licitum foret, quanta inde rerum perturbatio? quanta in civili societate confusio? Ita prorsus evenit in Ecclesia. Non satis ejus securitati ac tranquillitati provisum a Deo fuisset, nisi esset regula quædam viva & spirans, quæ natas de fide ac Religione controversias supremo judicio definiret. Quo tandem evaderet fidei unitas & firmitas, si privatorum examini, judicio & interpretationi permitteretur? Quisque ad libitum sibi fidei dogmata effingeret; nullus unquam futurus esset controversiarum ac discordiarum finis; anceps & dubius semper hæreret fidelium animus, tandem patentissima via panderetur ad indifferentiam & tolerantiam omnium Religionum. Quis vero in mentem suam facile induxerit, tam male a Christo Ecclesiæ suæ, quam dilexit, & proprio suo Sanguine acquisivit, prospectum fuisse?

II. Lex fidei debet esse publica & nota, pro natura Ecclesiæ quæ societas est visibilis & conspicua: debet esse una, non multiplex: non varia, neque contraria; sed simplex, constans & uniformis: atqui quam longe ab his conditionibus distat spiritus ille privatus Novatorum, seu spiritus revelans unicuique privato homini quæ sunt ex fide credenda vel agenda! Occultus ille est ac latens: non videtur, non auditur, sicut videri debet & audiri a partibus litigantibus Judex qui sententiam pronunciat. Varius est, multiplex, contrarius; patet ex jam dictis. Spiritus quippe ille privatus Lutherò suggestit aliquos e Canone Ecclesiastico Libros expungendos esse, quos tamen admitti debere idem spiritus Calvinò inspiravit. Pariter verba ista, *Hoc est Corpus meum*, ad sensum præsentiae realis Lutherò, e contra Calvinò ad sensum præsentiae spiritualis dumtaxat & figuratæ interpretanda esse, prætextus ille spiritus privatus suggestit. Item verba ista, *Ego & Pater unum sumus*, de unionem morali & affectiva Calvinus intelligit; sicut & ista, *Antequam Abraham fieret, ego sum*, de præexistentia tantum in decreto Dei, non vera & reali, contra unanimem omnium Catholicorum sententiam adversus Socinianos.

Et vero nunquam satis intelleximus, qua ratione Lutherani & Calvinistæ, e quorum sinu prodire Sociniani, iisdem cum ipsis innutriti & innixi principiis, qua, inquam, ratione ab istorum laqueis una tantum judice Scriptura, sese extricare & expedire possunt. Nihil etenim juris habent Lutherani & Cal.

& Calvinistæ ad Scripturam in sensus figuratos & metaphoricos detorquendam, quod sibi pariter vendicare non possint Sociniani, ubi contendunt Christum sensu figurato Deum appellari, ab auctoritate scilicet, quomodo Judices Dii etiam nuncupantur. Quam disparitatem afferent? Scripturæ claritatem? Hanc in causa sua laudabunt & ipsi Sociniani. Spiritum privatum ejusque internam unctionem? Et de ista pariter illi gloriabuntur. Collationem unius vel plurium locorum Scripturæ cum aliis? At in ista plurimum & ipsi confidunt. Traditionem? At istam communi suffragio Novatores rejiciunt. Ergo, si semel auctoritas Ecclesiæ judicantis & pronunciantis seponatur, nulla unquam certa via comprimere ac revinci poterunt a Lutheranis & Calvinistis Sociniani; nullum tam immane erroris portentum, quod non invehatur, & obtineat.

Imo nec ipsimet Sociniani, qui omnia fidei nostræ mysteria humana ratione & grammaticalibus argutiis plerumque metiuntur & æstimant, nonnulla, quæ nobiscum pariter admittunt, doctrinæ capita, v.g. creationem ex nihilo, tueri unquam possunt adversus eos qui ex præjacente materia mundum a Deo creatum fuisse contendunt. Nemo ignorat Socinianos in litterali seu grammaticali verborum significatione totos hærrere: at fatentur linguæ Hebræicæ periti, verbum Hebræum quod Vulgata nostra reddit per verbum *Create*, ex æquo significare, facere, producere, formare, ac creare ex nihilo: quomodo igitur adversus eos qui creationem ex nihilo sugillant, ex una Scriptura eam invicte demonstrabunt Sociniani? Adeo verum est, excusso semel auctoritatis Ecclesiæ jugo, mentem humanam sibi permissam nulloque vinculo retentam, in omne absurditatum & errorum genus præcipitem ruere.

III. Judex debet habere auctoritatem coactivam; alioqui nihil prodesset ejus judicium, maxime adversus eos, qui non amore justitiæ, sed metu pœnæ a malo retrahuntur: at privatorum non est habere vim coactivam, cujus primaria & radicalis auctoritas in Principe Communitatis residet. *Non enim sine causa Princeps gladium portat: Dei enim minister est, vindex in iram ei qui malum agit.*

Rom. 13.
v. 4.

IV. Quam multi sunt adeo rudes & imperiti, qui cujuscumque discussionis & examinis, in rebus fidei, plane incapaces sunt, ut ipsimet candide fatentur; & tamen etiam illi salvari possunt: igitur necesse non est ut omnes & singuli judicent de quæstionibus fidei.

V. Si spiritus ille revelans privatus esset judex, præcluderetur via conversioni Hæreticorum, ait hic Bellarminus, nec ullæ controversiæ unquam terminari possent. Nam nemo est Hæreticorum qui spiritum non jactet, & qui spiritum suum non praponat spiritibus aliorum. Et sicut 2. Paral. 18. cum diceret Michæas Propheta Domini, se loqui in nomine Domini, Pseudoprophetas autem agitari spiritu mendacii, respondit ei Sedecias Pseudopropheta, *Per quam viam pertransiit spiritus Domini a me, ut loqueretur tibi?* Ita si Catholicus diceret, Ita mihi spiritus revelat, responderet hæreticus, *Et per quam viam &c.*

Lib. 3. de
verbo
Dei c. 2.
T. 1. p.
162. H.

VI. Denique, in Scripturis a Deo redarguuntur, qui in rebus divinis spiritum suum privatum audiunt ac sequuntur. *Væ Prophetis insipientibus, qui sequuntur spiritum suum & nihil vident ... vident vana & divinant mendacium, dicentes: Ait Dominus, cum Dominus non miserit eos ... cum ego non sim locutus, ait*

Ezech.
23. v. 3.
ib. v. 6.
& 7.

Jer. 23. Dominus. Rursus: Nolite audire verba Prophetarum qui prophetizant vobis &
v. 16. decipiunt vos: visionem cordis sui loquuntur, non de ore Domini. Et: Falso Pro-
1b. 14. v. pheta vaticinantur in nomine meo ... non locutus sum ad eos, visionem mendacem &
14. divinationem, & fraudulentiam, & seductionem cordis sui prophetant vobis. Item
Matt. 7. & Christus ipse: Attendite a falsis Prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis
v. 15. ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Et: Si quis vobis dixerit, Ecce hic
1b. 24. v. est Christus, aut illie, nolite credere. Rursus: Nolite omni spiritui credere, sed
23. Joann. 4. probate si spiritus ex Deo sunt. S. Petrus Epistolæ 2. cap. 1. v. 20. decretorie
v. 1. pronunciat, Omnis prophetia Scripturæ propria interpretatione non fit. Non
 enim voluntate humana allata est aliquando prophetia; sed Spiritu Sancto inspi-
 rati locuti sunt sancti Dei homines. Denique S. Paulus ad Titum 3. v. 10.
 jubet hæreticum hominem post unam & secundam correptionem devi-
 tari, quia proprio judicio condemnatus ille est. Porro si existimasset Apo-
 stolus privatum spiritum unicuique certam esse fidei regulam, non di-
 xisset hæreticum proprio suo judicio condemnatum esse; imo magis
 probatum, hunc suum spiritum sequendo. Condemnatum igitur idcir-
 co asserit Apostolus, quia sciens ac volens Ecclesiæ monentis ac corri-
 pientis Judicio atque sententiæ non acquiescit.

Probatur tertio Principem secularem Judicem non esse controversiarum fidei.

Brentius in Confessione Vvirtembergensi cap. de sacra Scriptura, & co-
 piofius in Prolegomenis contra Petrum a Soto, duo docet: primo, non
 licere in causa æternæ salutis alienæ sententiæ ita inhaerere, ut eam sine nostro ip-
 sorum judicio amplectamur; secundo, ad unumquemque hominem privatum per-
 tinere de doctrina Religionis judicare, & veram a falsa internoscere. Sed hoc in-
 teresse inter privatum & Principem, quod ut privatus privatam, ita Princeps
 publicam habet de doctrina Religionis potestatem judicandi & decidendi. Et toto
 fere Libro hæc duo probare nititur; quod Princeps sæcularis teneatur co-
 gere subditos, etiam mortis supplicio, ad eam fidem, quam ipse judicat
 esse veram; & simul, quod subditi obligentur sequi proprium judicium;
 non alienum, cujuscumque sit: nec advertit Brentius quam hæc sint absur-
 da & inter se pugnantia, ut teneatur Princeps jubere, & subditi te-
 neantur non obedire: sed Brentium mittamus.

Certum est Principi sæculari hanc a Deo potestatem datam non fuisse,
 ut Judex sedeat in causis fidei, easque dirimat. Nullibi privilegium
Rom. 13. istud legimus in Scripturis. Est quidem (Princeps) Dei minister, (eaque de
v. 4. causa gladium portat) vindex in iram ei qui malum agit: est legum Ec-
 clesiæ, ac dogmatum Religionis custos, assertor, vindex, protector, qui
 acceptam a Deo potestatem convertere maxime tenetur in præsidium,
 tutelam & columnen Catholicæ Ecclesiæ; at arbiter non est nec Judex su-
 premus controversiarum fidei. Ex illis non est quibus dictum fuit: Eun-
Matth. tes docete omnes gentes, baptizantes. Accipite Spiritum Sanctum, quorum re-
28. v. 19. miseritis peccata remittuntur eis. Attendite vobis, & universo gregi in quo vos
Joan. 10. Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, &c.
v. 23.

Act. 10. Princeps aliquando Episcopus exterior appellatur, non quidem a spiritua-
v. 28. li Ordinis potestate, sed a cura, sollicitudine, protectione, qua res Eccle-
 siæ juvat ac promovet. Distincti omnino sunt utriusque potestatis, spiritua-
 lis & temporalis, fines ac limites, nec una in aliam excurrere potest: non
 spiri-

spiritualis in temporalem, non temporalis in spiritualement. Ne te rebus mi-
 sceas Ecclesiasticis, scribebat Christiana libertate Osius Episcopus Corduben-
 sis ad Imperatorem Constantium, ne nobis his de rebus præcepta mndes; sed a
 nobis potius hac ediscas. Tibi Deus Imperium tradidit, nobis Ecclesiastica concere-
 didit. Ac quemadmodum qui tibi Imperium subripit, Deo ordinanti repugnat; ita
 metue, ne si ad te Ecclesiastica pertrahas, magni criminis reus fias. Reddite, scri-
 ptum est, quæ sunt Caesaris, Cesari; & quæ sunt Dei, Deo. Neque nobis igitur
 terræ imperare licet, neque tu adolendi habes potestatem. S. Ambrosius Epist. 21.
 alias 32. ad Imperatorem Valentinianum Juniorem, qui ab Arianis deprava-
 tus volebat de rebus fidei judicare: Certe, inquiebat, si vel Scripturarum
 seriem divinarum, vel vetera tempora retractemus, quis est qui abnuat, in causa
 fidei, in causa, inquam, fidei Episcopus solere de Imperatoribus Christianis, (id
 est, de fide eorum) non Imperatores de Episcopis, (id est, de eorum fide)
 judicare? Eris, Deo favente, etiam senectutis maturitate protectior, & tunc de
 hoc censebis, qualis Episcopus sit, qui laicis jus sacerdotale substernit. Pater tuus
 vir maturioris ævi, dicebat: Non est meum judicare inter Episcopos; tua nunc
 dicit Clementia: Ego debeo judicare, & infra: Si conferendum de fide, Sa-
 cerdotum debet esse ista collatio, sicut factum est sub Constantino augustæ memo-
 riæ principe, qui nullas leges ante præmisit, sed liberum dedit judicium Sacer-
 dotibus. Factum est etiam sub Constantio augustæ memoriæ Imperatore, paternæ
 dignitatis herede. Sed quod bene cœpit, aliter consummatum est. Nam Epi-
 scopi sinceram primo scripserant fidem: sed dum volunt quidam de fide intra
 Palatium judicare, id egerunt, ut circumscriptionibus illa Episcoporum judicia
 mutarentur. Observa hic, laicos in domo Principis, dum volunt de sen-
 tentia Episcoporum judicare, in errorem incidere meruisse.

Vel ipsimet Imperatores agnovere sibi jus non esse de rebus fidei ac
 Religionis decernere.

Constantinus, teste Eusebio L. 3. de vita Constantini c. 10. in Conci-
 lio Nicæno non prius assedit, quam Episcopi, ut federet, annuissent:
 quo signo satis indicavit, se Concilio non præesse. Deinde finito Conci-
 lio scripsit Epistolam omnibus Ecclesiis, quam ibidem integram refert
 Eusebius, in cujus fine sic ait: Quæ cum ita sint, celestem gratiam & plane
 divinum mandatum libenter suscipite. Quicquid enim in sanctis Episcoporum
 Conciliis geritur, id omne ad divinam referendum est voluntatem.

Theodosius junior, in Epistola ad Synodum Ephesinam: Igitur, in-
 quit, Candidianum præclarissimum sacrorum domesticorum Comitum ad sacram ve-
 stram Synodum abire iussimus, sed ea lege & conditione, ut cum questionibus &
 controversiis quæ circa fidei dogmata incidunt, nihil quidquam commuæ habeat:
 nefas est enim qui sanctissimorum Episcoporum catalogo adscriptus non est, il-
 lum Ecclesiasticis negotiis & consultationibus sese immiscere.

Martianus Imperator Lib. nem. cap. de Summa Trinitate & fide Ca-
 tholica: Injuriam, inquit, facit iudicio Reverendissimæ Synodi, qui semel
 iudicatæ revolvare, & disputare contendat.

Denique, ut alios missos faciamus, Basilius Imperator in VIII. Synodo
 sic loquitur: De vobis autem, inquit, Laicis, tam qui in dignitatibus, quam
 qui absolute conversamini, quid amplius dicam non habeo, quam quia nullo modo
 vobis licet de Ecclesiasticis causis sermonem movere, neque penitus resistere inte-
 gritati Ecclesiæ, & universali Synodo adversari. Hoc enim investigare & qua-

vere, Patriarcharum, Pontificum & Sacerdotum est, qui regiminis officium sortiti sunt, qui sanctificandi, qui ligandi & solvendi potestatem habent, qui Ecclesiasticas & caelestes adepti sunt claves: non nostrum qui pasci debemus, qui sanctificari, qui ligari, vel a ligamento solvi egemus. Addit ibidem Imperator praedecessores suos Imperatores Constantium, Theodosium, Martianum, &

Ibid. p. 1155.

alios nusquam in Synodis subscripsisse nisi hos omnes Episcopos. Revera Conciliis aliquando interfuere Principes, aut aliquos nomine suo ad ea direxerunt, non quidem ut fidei Judices, sed ut protectores & quasi custodes, qui Concilii disciplinam promoverent, removerent tumultus & coitiones, Episcopis pacem ac libertatem ex officio tuerentur.

Probatur denique solam Ecclesiam esse supremum & infallibilem Judicem controversiarum fidei.

Necessario admittenda est in Ecclesia Christi regula quaedam viva & spirans, quæ supremo suo Judicio enatas de rebus divinis controversias dirimat & componat: atqui regula ista seu Judex non potest esse Scriptura, neque spiritus revelans privatus, neque Princeps secularis; ergo est ipsamet Ecclesia, idest Summus Pontifex, Episcopi, sive in Concilio, sive extra Concilium, quos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.

Minor propositio ex jam dictis ac probatis demonstrata manet. Major vero tam certis & invictis momentis probatur, ut a nemine, quæ sanæ mentis fuerit, negari possit.

I. Quia ad divinam pertinet providentiam, Judicem illum supremum controversiarum fidei statuere. Ita S. August. L. de utilitate credendi, c.

T. 8. p. 16. Si Dei providentia, inquit, non præsudet rebus humanis, nihil est de Religione satagendum. Sin vero (præsudet) non est desperandum ab eodem ipso Deo auctoritatem aliquam constitutam esse, qua velut gradu certo innitentes attollamur in Deum Paulo ante dixerat: *Sola est auctoritas quæ commovere possit stultos (hoc est adhuc ipsius rei ignaros) ut ad sapientiam festinent.* Quod Augustini dictum, maxime locum habet in fidei Religionisque Judicio, in quo vel ipsa mundi sapientia est, si postposita auctoritate, divina mysteria humano sensu investigare voluerit.

1. Cor. 3. v. 19.

II. Mysteria fidei nostræ totidem facta sunt a Deo revelata: factorum autem veritas, non ratione, sed una auctoritate dignosci potest. Christus facta illa seu Mysteria suis Apostolis revelavit, quos docuit omnem veritatem: Apostoli vero iis, quos Episcopos instituerunt, tum viva voce, tum scriptis eam tradiderunt; isti vero suis immediatis successoribus, & ita deinceps continua & nusquam interrupta traditione quasi per manus ad nos usque veritas fidei deducta est, cujus Episcopi & testes sunt, & Judices necessarii. Testes quidem, quia testantur hanc vel illam doctrinam suis Ecclesiis traditam esse, receptam, & in iis conservatam; Judices vero, quia huic doctrinæ contrariam, si quæ postmodum invehatur, ut novam, peregrinam,

ac spuriam damnant ac rejiciunt: monente ac jubente Apostolo, *Si quis vobis evangelizaverit præter id quod accepistis, anathema sit.* Jam dixerat: *Licet nos, aut Angelus de celo evangelizet vobis præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit.* Judices autem idcirco sunt, quia testes: non enim alia de causa judicant doctrinam aliquam falsam esse quam quia adversantur illi, quam perpetuo suis in Ecclesiis viguisse, & etiamnum vigere testes ipsi sunt,

Galat. 1. v. 9. Ib. v. 8.

III. Na.

III. Natura Myfteriorum Dei, quæ tota in abſtruſo ac recondito poſita eſt, & conditio ipſa fidei, quæ eſt rerum non apparentium, in cuſus obſequium captivandus eſt intellectus noſter, viam poſtulat, non examinis & diſcuſſionis, cuſus & pauciſſimi capaces ſunt, ac labor immenſus, & exitus incertus, ſed viam auctoritatis, & quidem infallibilis, quæ ſola po-
teſt obſequium mentis imperare, & omnem altitudinem extollentem ſe adverſus ſcientiam Dei reprimere, & quidem abſque ullo labore: Auctoritati enim credere, ait S. Auguſtinus, magnum compendium eſt, & nullus labor.

Atque hunc in finem Chriſtus Eccleſiæ ſuæ dedit quosdam quidem Apoſtolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Paſtores & Doctores, ad conſummationem Sanctorum in opus miniſterii, in ædificationem Corporis Chriſti ... ut jam non ſimus parvuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, in aſtutia ad circumventionem erroris. Paſtorum munus & officium eſt dijudicare, quæ ſalutaria, quæ vero noxia ſunt pascua; & ad illa populum cohortari, ab his vero avertere.

IV. Niſi auctoritatis vinculo levis & inconstans retineatur humana mens, nihil erit in Religione fixum ac ratum: unusquiſque in ſenſu ſuo abundans ad arbitrium dogmata fidei definiat, quæ tot futura ſunt, quot erunt hominum capita; neque enim privatus quilibet id juris habet, ut alios in ſententiam ſuam pertrahat: hinc æternas eſſe oportebit & interminabiles excitatas circa fidem ac Religionem controverſias.

Ad hæc omnia accedit tum auctoritas SS. Patrum, tum conſtans ac perpetua Eccleſiæ praxis.

Ex ſanctis Patribus unum & alterum appellabimus.

Sanctum Irenæum Lib. 3. adv. hæ. c. 4. Non oportet, inquit, adhuc quære-
re apud alios veritatem, quam facile eſt ab Eccleſia ſumere; cum Apoſtoli, quaſi in depoſitorium dives, pleniffime contulerint omnia quæ ſunt veritatis, uti omnis quicumque velit, ſumat ex ea potum vitæ. Hæc enim vitæ introitus; omnes autem reliqui fures ſunt & latrones. Propter quod oportet devitare quidem illos: quæ autem ſunt Eccleſiæ, cum ſumma diligentia diligere & apprehendere veritatis traditionem.

S. Auguſtinus Lib. 1. contra Creſcon. c. 32. Cum iſta quaſtio (de Baptifmo Hæreticorum) fluctuaret, & varias haberet inter ſe collegarum ſalva unitate ſententias, hoc per univerſam Catholicam obſervari placuit quod tenemus.

Et cap. 33. Scripturarum etiam a nobis tenetur veritas, cum hoc facimus, quod univerſæ jam placuit Eccleſiæ, quam ipſarum Scripturarum commendat auctoritas.

Denique notum eſt famoſum illud Auguſtini dictum Libro contra Epistolam fundamenti cap. 5. Ego vero Evangelio non crederem, niſi me Catholica Eccleſiæ commoveret auctoritas.

Et iſtud Lib. de utilitate credendi cap. 17. Eccleſiæ nolle primas dare, vel ſumma proſpecto impietatis eſt, vel præcipitis arrogantia.

Uſu autem perpetuo ac conſtanti praxi Eccleſiam auctoritatem ſuam in cognoscendis fidei cauſis omni ævo exercuiſſe, res eſt tam certa & omnibus explorata, ut probatione non indigeat. Vel ipſa primi Concilii Jerololymitani in cauſa Legalium, hiſtoria, quæ refertur, Act. 15. huiusce auctoritatis peremptorium exemplum eſt. Vide Bellarminum Lib. 3. de verbo Dei cap. 5. & 6.

Imo vel ipſi Calviniſtæ ſui privati ſpiritus quaſi parum memores, coacti ſunt

sunt ad auctoritatem plenariæ Synodi Dordracenæ confugere, ut exortam inter Arminianos seu Remonstrantes ex una parte, & Gomaristas ex altera, molestam de Gratia & prædestinatione controversiam dirimerent. Quin & in Synodo Aleciensi anno 1620. in Gallis celebrata, decretum est, ut omnes & singuli juramento affirmarent, se statuta Dordracena accipere, ac doctrinam Arminianorum rejicere. Et in c. 5. Disciplina Ecclesiasticæ art. 31. ubi sermo est de dissiliis quæ circa doctrinam vel disciplinam oriri possunt, dicitur, quod si neque privata monita, neque Colloquium, neque Provincialis Synodus finem his controversiis imponere potuerint, ad Synodum Nationalem causa remittetur, ut supremo ac definitivo Judicio finiatur, lege omnibus imposita, ut Concilii statutis sese subjiciant; sin vero reluctentur, ejiciantur ab Ecclesia. Inde est quod Philippus Melancthon in Lociscap. de Ecclesia, non recuset Ecclesiam simul & Scripturam Judicem controversiarum agnoscere. *Quis, inquit, erit Judex, quando de Scripturæ sententia dissensio oritur, cum tunc opus sit voce dirimentis controversiam?* Respondeo, ipsum Verbum Dei est Judex, & accedit confessio vera Ecclesiæ.

S O L V U N T U R O B J E C T I O N E S.

Ad tria universim capita revocari possunt, quæ hic ex Scripturis potissimum opponere nobis solent Novatores.

I. Ad ea quæ innuunt Christianos immediate a Deo per internam unctionem edoceri, nec alium illis esse Magistrum, quam Deum.

II. Ad ea quæ invitant homines & hortantur ad scrutandas Scripturas, adeoque ad examen & discussionem eos revocant, non ad auctoritatem.

III. Denique, ad ea quæ significare videntur unam sufficere Scripturam.

Solvuntur testimonia primi ordinis.

Objicies itaque 1. Homines Christiani a solo Deo per unctionem internam edocentur, nec alium magistrum illi habent quam Deum.

Isaïæ 54. v. 13. *Ponam . . . universos filios tuos doctos a Domino*, & Joan. 6. v. 45. *Erunt omnes docibiles Dei*.

Jacobi 1. vers. 5. *Si quis vestrum indiget sapientia, postulet a Deo, qui dat omnibus affluenter, & non impropere: & dabitur ei*.

Primæ Joan. 2. v. 27. *Non necesse habetis ut aliquis doceat vos, sed unctio ejus docet vos de omnibus*, & cap. 5. v. 10. *Qui credit in Filium Dei, habet testimonium Dei in se*. Unde Christus ipse Joan. 5. vers. 34. ait: *Ego non ab homine testimonium accipio*.

Jeremiæ 31. vers. 34. *Non docebit ultra vir proximum suum, & vir fratrem suum*, & vers. 33. *Dabo legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribam eam, & ero eis in Deum*.

Joan. 10. v. 27. *Oves meæ vocem meam audiunt*, & cap. 16. vers. 13. *Cum venerit Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem*.

Denique, Matth. 23. v. 8. *Vos autem nolite vocari Rabbi: unus est enim magister vester Christus*. Igitur solo interno doctore Deo veritas nobis innotescit absque præsidio Ecclesiæ.

Resp. ex his locis hæc duo tantum inferri merito posse, quæ verissima sunt, nec spiritui privato revelanti favent.

Primum est, Deum non amplius, sicut in veteri Lege contigit, homines docere per Prophetas, sed per Christum Filium suum. *Multis modis*, ait Hebr. 1. vers. 1. sanctus Paulus, *Deus loquens patribus in Prophetis, novissime diebus istis locutus est*.

est nobis in Filio. Sensum hunc subindicare videtur Jeremias citato c. 31. v. 22. his verbis: *Creavit Dominus novum super terram, femina circumdabit virum*; quæ certe futuram Verbi incarnationem prænunciant. Porro Christus, qui per semetipsum homines docuit, Apostolos, Pastores & Doctores a ministerio verbi non exclusit, imo eos suæ dedit Ecclesiæ, Ephes. 4. v. 11. & seq. Verum consuetudo est Scripturæ, ut quæ Deus principaliter facit, ea illi sic tribuat, ac si solus omnino sine aliquo instrumento faceret, idque ea de causâ, quod ipse quoque vim instrumentis ad operandum subministrat. Unde simpliciter Apostolus ait: *Neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus*. Et Christus ipse: *Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis*. Non quod nihil homo agat, cum mediante gratia plantat & rigat; aut Apostoli non loquerentur, cum a Tyrannis & persecutoribus interrogati respondebant, sed quod omnis actio bona in primam ac nobiliorem causam, Deum nempe ejusque celeste auxilium, referenda sit.

1. Cor. 3.
vers. 7.
Matth.
10. v. 20

Alterum est, Deum per se ipsum, interioris gratiæ influxu mentem illustrare, ac movere voluntatem, dum Pastores & Doctores exterius insonant, verbum Dei annunciando: nisi enim Deus ad externam verbi prædicationem, aures cordis interius adaperiat, evanescit illa, ac plane ad salutem inutilis evadit.

Ita exponit sanctus Augustinus Tract. 3. in Epist. S. Joan. n. 13. *Videte, Fratres, inquit, magnum Sacramentum. Sonus verborum nostrorum aures percutit, magister intus est. Nolite putare quemquam aliquid discere ab homine. Admonere possumus per strepitum vocis nostræ: si non sit intus qui docet, inanis fit strepitus noster. Et paucis interpositis: Cathedram, inquit, in celo habet qui corda docet. Propterea ait & ipse in Evangelio: Nolite vobis dicere magistrum in terra, unus est magister vester Christus*.

Tom. 3.
part. 2.
p. 849. E
Ibid. F

Quod vero ait Christus, *Ego non ab homine testimonium accipio, verum est; a Deo enim ipso a quo missus est, immediate testimonium accipit*. Sensus igitur est, doctrinam Christi non indignisse humano testimonio, ut ab illo vim & robur haberet, sed eo tamen opus habuisse, ut secundum consilium Dei & rationem ab ejus providentia præfixam, propagaretur; id est, ut ei homines fidem haberent: dixit enim Christus, *Eritis mihi testes in Jerusalem & in omni Judæa*. Ergo non omne hominum ministerium excludit. Ex qua responsione facillimum est, singula, quæ objecta sunt, testimonia explicando dissolvere.

Act. 1.
vers. 8.

Objicies 2. ea testimonia quibus invitantur Christiani ad scrutandas Scripturas, ut nempe ab illis & fidei & morum regulam ediscant.

Solvuntur
testi-
monia
secundi
ordinis.

Joannis 5. vers. 39. *Scrutamini Scripturas, ait Christus illæ sunt quæ testimonium perhibent de me*.

Act. 17. v. 11. de Beroensibus dicitur: *Susceperunt verbum cum omni aviditate, quotidie scrutantes Scripturas, si hæc ita se haberent*.

1. Ad Thessalon. 5. v. 21. *Omnia probate, quod bonum est tenete, & 1. Joan. 4. v. 1. Nolite omni spiritui credere; sed probate spiritus si ex Deo sunt*.

Joannis 7. v. 17. *Si quis voluerit voluntatem ejus facere, cognoscat de doctrina, utrum ex Deo sit, an ego ex me ipso loquar*.

Qui Scripturas scrutatur fit homo spiritualis: porro spiritualis homo judicat omnia, & ipse a nemine judicatur. 1. Cor. 2. vers. 15.

Resp.

Resp. ad primum, merito ad scrutandas Scripturas eos remitti, qui facium negant, quod est in Scripturis exprefsum. Christus, Joan. 5. disputat cum Judæis, qui negabant ipsum esse Filium Dei. Probat vero Christus quatuor testimoniis: 1. testimonio Joannis Baptiste; 2. testimonio miraculorum; 3. testimonio Dei Patris; 4. testimonio Scripturarum veteris Testamenti, *Scrutamini*, ait, *Scripturas*, quia vos putatis in ipsis vitam æternam habere; & illæ sunt quæ testimonium perhibent de me; & non vultis venire ad me ut vitam habeatis.

An vero ita remittuntur ad Scripturas, ut eas secluso quolibet alio testimonio ad privatum suum sensum intelligant? Minime profecto: quandoquidem ad testimonium Joannis Baptiste, ad miracula ipsa quæ Christus palam operabatur, & ad claram vocem Dei Patris testantis hunc suum esse Filium bene dilectum in quo sibi bene complacuit, remittebantur; sed frustra: *Obiusti enim erant sensus eorum, & velamen positum erat super cor eorum.* Ergo plus nocet adversariis locus ille Joan. 5. quam faveat.

Deinde vero, Catholici ultro Scripturarum examen & lectionem iis permittunt, qui illius capaces sunt, qui eas animo non curioso, non critico, nec superbo legunt, sed modesto ac demisso, instructionis ac pietatis causa. Qui sic affecti ad earum lectionem accedunt, longe profecto absunt ut sensus Scripturarum, ac controversiarum fidei sese iudices & arbitros constituent. Inde facilis est & aperta responsio ad id quod de Beroensibus dicitur Act. 17. Scilicet cum illi audirent Paulum quædam veteris Instrumenti citantem, quibus adstruebat Christi mortem & Resurrectionem, scrutabantur an iis ipsis testimoniis, quæ a Paulo referebantur, consentanea forent: non eo quidem animo ut dubitarent de morte & Resurrectione Christi, quippe quæ satis ab Apostolo per splendida miracula confirmata fuisset; (1. Thesal. 1. v. 5.) sed magis ut in fide confirmarentur, si viderent ea, quæ Paulus prædicabat, multo ante per Prophetas prævisa & præsignificata fuisse. Ex isto porro sensu, quid, obsecro, concludent adversarii? Nihil certe ad rem de qua agitur. Neque enim Beroenses Scripturas eo animo scrutabantur, ut aut de illis proprio suo sensu judicarent, aut eas impugnarent, sed ut de facto, quod Paulus laudabat, fierent certiores. *Quamvis enim*, ait Bellarminus L. 3. de verbo Dei c. 10. *Paulus esset Apostolus, nec posset falsam doctrinam prædicare, tamen non constabat hoc initio Beroensibus, nec tenebantur mox credere, nisi prius viderent miracula, aut alias probabiles rationes credendi.* Itaque cum Paulus probaret illis Christum ex oraculis Prophetarum, merito illi scrutabantur Scripturas, an hæc ita se haberent. At Christiani, quibus constat Ecclesiam non posse errare in explicanda doctrina fidei, tenentur eam recipere, & non dubitare, an hæc ita se habeant.

Addo etiam, pergit Bellarminus, quod etsi Hæreticus peccat dubitando de auctoritate Ecclesiæ in quam per Baptismum regeneratus est, neque est eadem conditio Hæretici, qui semel fidem professus est, & Judæi aut Ethnicici qui nunquam fuit Christianus: tamen posito hoc dubio, & hoc peccato, non magis facit scrutando & examinando an loca Scripturæ & Patrum, a Concilio Tridentino prolata ita se habeant, modo id faciat intentione inveniendi veritatem, non calumniandi. Deberet quidem ille sine examine recipere doctrinam Ecclesiæ: tamen melius est, ut examinando præparetur ad veritatem, quam negligendo remaneat in suis tenebris. Hactenus Bellarminus.

Ad secundum, ex capite 5. 1. ad Thessal. & c. 4. 1. Joannis, Paulus & Joannes loquuntur in casu seu hypothese dubiæ ac incertæ revelationis. Scilicet multi ex fratribus tamquam prophetantibus sermones circumferebantur, quos nec generatim contemni, nec etiam promiscue recipi jubent Apostoli: *Prophetias nolite spernere: verum, omnia probate, quod verum est tenete*. Id est, omnia quæ dicuntur a fratribus tamquam cælitus inspiratis, diligenter expendite, discutite, & dijudicate qualia sint: quidquid inveneritis bonum, & sanæ doctrinæ consentaneum, id retinete. His igitur verbis, *omnia probate*, non omnia simpliciter & absolute complectitur Apostolus, sed ea dumtaxat quæ nova circumferebantur a fratribus, & nondum probata erant, sed incerta & dubia, quæ dijudicari prius oportebat, quam reciperentur, secundum id quod idem Apostolus præcipit Corinthiis, dicens: *Prophetae duo aut tres dicant; & ceteri dijudicent*. Ea vero quæ a seipso ceterisque Apostolis tradita erant Ecclesiis, ac certissima erant, non dijudicari vult, sed teneri. *Tenete*, inquit, alloquens Thessalonicenses, *traditiones quas didicistis sive per sermonem, sive per Epistolam nostram*, & 1. Cor. 11. v. 2. *Laudo vos quod sicut tradidi vobis præcepta mea tenetis*.

1. Cor.
14. v. 29.

2. Thes.
2. v. 14.

Ad quos autem Apostolus remittit, ut dijudicent eos, qui circumferebantur, fratrum sermones, inspirationes, seu prophetias? An ad privatum quemlibet? neutiquam. *Prophetae duo aut tres, ait, dicant, & ceteri dijudicent*. Nempe vel Prophetæ, vel doctiores & aliis præfati. *Perfectorum enim est solidus cibus; eorum, qui pro consuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni ac mali*, ait Apostolus Hebr. 5. vers. 14. vel denique ii, qui spirituales sunt, non animales. *Animalis quippe homo, non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei; spiritualis autem judicat omnia, & ipse a nemine judicatur*.

1. Cor. 2.
v. 14. &
15.

Ita vero ad spirituales de rebus divinis judicare pertinet, ut tamen ultimo ac definitivo judicio controversias fidei dirimere non possint. Et quidem, ait Bellarminus, loco mox citato, duplici de causa: 1. quia non sumus certi certitudine fidei, quinam sint isti spirituales, sicut certi sumus, visibilem Christi Ecclesiam, adversus quam portæ inferi nusquam prævalebunt, suprema auctoritate instructam esse, ut circa negotia Religionis decretorie pronunciet; 2. quia scimus etiam maxime spirituales non semper illustrari, & quadam interdum ignorare, ut patet de Helisæo, qui duplicem habebat spiritum Eliæ, & tamen dicit, 4. Regum 4. Dominus celavit hoc a me, & non indicavit mihi.

T. 1. p.
64. C. D.

Quod ergo, inquires, significat illud, *judicat omnia*? Dico significare omnia tam spiritualia, quam temporalia, tam cælestia, quam terrena. Dixerat enim Apostolus, homines animales non percipere quæ Dei sunt, sed tantum judicare posse de rebus terrenis: nunc autem dicit spirituales judicare omnia, id est, & terrena, & divina. Non tamen sequitur quod possit omnia divina: nam quis ignorat multos veterum Patrum habuisse insigniter donum interpretandi, & fuisse spirituales? Et tamen constat quosdam ex præcipuis eorum non leviter in quibusdam lapsos.

Cum vero Joan. 7. Christus ait: *Si quis voluerit voluntatem ejus facere qui misit me, agnoscat de doctrina mea, utrum ex Deo sit*: non hoc intendit, viros omnes bonos solo titulo probitatis & sanctitatis, per se intelligere posse omnia loca Scripturarum obscura & difficilia; sed hoc unum ibi vult

Chri-

Christus, nempe viros justos & probos carere impedimentis quibusdam; propter quæ alii quidam, nec per se, nec per alios, fidei veritatem intelligere possunt. Cupiditas enim gloriæ v. g. pecuniarum & similiarum rerum, oculos excæcat. Unde Joan. 5. v. 44. *Quomodo vos potestis credere, qui gloriam ab invicem accipitis? & Lucæ 16. v. 14. Audiebant hæc omnia Pharisei, qui erant avari, & deridebant eum.*

Ex his omnibus clarum est, ea, quæ secundo loco citata sunt, Scripturæ loca, nihil juvare spiritum illum revelantem, ad quem Novatores velut ad judicem controversiarum fidei recurrunt: 1. quia loquitur Apostolus in hypothesi dubiæ ac incertæ doctrinæ: nos vero hic loquimur de doctrina quæ sit publico Ecclesiæ Judicio definita & probata; 2. quia ad sensum privatorum non remittit Apostolus, ut dignoscatur quænam vera sit doctrina seu inspiratio; sed ad Prophetas, ac perfectos, ad eos qui exercitatos habent sensus ad discretionem boni ac mali; 3. quia homo quilibet spiritualis non ex certa & publica auctoritate, cui omnes adharere teneantur, divina judicat, sed ex præsumptione tantum ac quadam fiducia: quæstio vero est inter Novatores & nos, de auctoritate Judicis certa, publica, & erroris nescia; 4. denique, probitas & sanctitas hominis removet quidem nonnulla impedimenta, quibus multi retardantur, ne certo veritatem detegant; sed non omnem certo ac semper errorem excludit ac removet.

Solvuntur testimonia tertii ordinis.

Objicies 3. ea Scripturæ loca quæ innuunt solam Scripturam sufficere ad certum de fide ac doctrina judicium.

I. II. Ad Timoth. 3. vers. 16. *Omnis Scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in justitia, ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus, ergo, inferunt Novatores, est sufficiens.*

Resp. falsam omnino ac distortam esse consequentiam: quasi id foret utile, ac sufficiens; & id omne sufficere, quod est utile. Utilis est elemosyna ad salutem: an sola sufficit? Utilis est vetus Scriptura: an sola nobis sufficit? Utilis erat Apostolo Marcus: an sufficiens? an inutilis Timotheus? Apage nugas hujusmodi.

II. ad Tim. 4. vers. 1.

II. Opponunt ista ex cap. 22. v. 16. 17. 18. Apocal. *Confessor omni audienti verba Prophetiæ Libri hujus: si quis apposuerit ad hæc, apponet Deus super illum plagas scriptas in Libro isto. Et si quis diminuerit de verbis Libri Prophetiæ hujus, auferet Deus partem ejus de Libro vitæ.*

Resp. hæc ad rem præsentem non esse. Neque enim Ecclesia Judex controversiarum Scripturis quidquam addit, aut ab ipsis detrahit; absit: custos illa est depositi, quod integrum & illæsum servat: textum Scripturæ ex officio exponit, non auget, non minuit.

III. Addunt quod ait Apostolus 1. Cor. 12. v. 11. *Hæc omnia operatur unus & idem Spiritus, dividens singulis prout vult.* Ergo donum illud interpretationis nulli homini, nulli societati alligatum est.

Resp. nego consequ. Apostolus citato loco loquitur de particularibus seu privatis hominibus; ac dicere vult, non dari omnibus hominibus passim donum interpretandi Scripturas: ex quo non sequitur illud Ecclesiæ non concedi, de qua dicitur: *Portæ inferi non prævalerunt.* Vobiscum sum omnibus diebus.

Matth. 16. v. 18. Ibid. 28. vers. 20.

Objicies 4. Si Pontifex vel Ecclesia de Scripturis judicat; ergo Pontifex.

rix vel Ecclesia est supra Scripturam. Pariter, si Scripturæ sensus sine interpretatione Ecclesiæ non est authenticus; ergo verbum Dei robur & firmitatem accipit ab Ecclesia.

Resp. falsam omnino esse utramque illationem.

Prima in mera æquivocatione nominis fundatur. Duobus enim modis intelligi potest Ecclesiam judicare de Scripturis: 1. ita ut judicet an vera vel falsa sint quæ docet Scriptura; 2. ita ut judicet quis sit legitimus Scripturæ sensus. Si reipsa primo modo de Scripturis Ecclesia pronuntiaret, ipsis superior supponeretur: at non ita est. Namque tamquam certissimum & indubitatum habet Ecclesia, ea vera esse, quæ in Scripturis revelata exprimuntur: judicat ergo dumtaxat Ecclesia de sensu Scripturæ recto ac legitimo; unde non sequitur, Ecclesiam esse supra Scripturam, sed tantum eam esse supra judicia privatorum hominum.

Secunda etiam consecutio absurda & falsa est. Cum enim, ut mox diximus, Ecclesia de veritate eorum quæ in Scripturis continentur, non judicet, sed de vario, qui ipsis affingitur, sensu; non sequitur Scripturam ab Ecclesia roboris aliquid & firmitatis trahere: quippe Scriptura verior aut certior non est, quia sic ab Ecclesia exponitur; sed talis sententia seu interpretatio Scripturarum est verior, quando ab Ecclesia confirmatur.

Objicies denique. Nondum satis constitutum & ratum est inter ipsos Catholicos, in quo præcise resideat & collocanda sit suprema auctoritas judicandi de rebus fidei: an in solo Summo Pontifice, sine Episcopis; an in Episcopis, sine Pontifice; an in sola Ecclesia coacta in Conciliis Generalibus; an vero in illa etiam per orbem dispersa, & in Conciliis Episcoporum particularibus congregata; an, judicante Pontifice, quis & qualis Ecclesiarum dispersarum consensus sufficiat, & necessarius sit: expressus vel tacitus, omnium vel majoris Episcoporum partis; an Concilium Pontificiæ definitioni pondus conferat, vel potius Pontificis definitio, Concilio: de hisce omnibus disputant inter se Orthodoxi; ergo tamquam fidei Catholicæ caput proponere non debent, solam Ecclesiam Judicem esse supremum controversiarum fidei.

Resp. consentire inter se Catholicos omnes, supremam de rebus fidei dijudicandis auctoritatem, non in sola Scriptura, non in spiritu privatis revelante, non in Principibus sæcularibus positam esse, sed in una Ecclesia; quod unum in præsentiarum sufficit ad solvendam de Judice controversiarum quæstionem. Ceteræ vero quæstiones non ipsam controversiæ nostræ præsentis substantiam attingunt, sed modum dumtaxat, de quibus postea dicturi sumus. Quamquam in hoc conspirent omnes Catholici, quod credant Ecclesiæ, seu Episcoporum omnium, aut fere omnium de aliquo fidei capite controverso consensum, certam esse & ab omni erroris periculo tutam regulam veritatis.

A R T I C U L U S I I.

Qua via, quibusve modis Ecclesia suam in rebus fidei & Religionis dijudicandis auctoritatem exercuerit.

Variis modis suam hanc auctoritatem Ecclesia declarat & exercet: aliquando per solos Summos Pontifices; aliquando per Episcopos
sive

sive in Conciliis, sive extra Concilia; sive per Litteras, & consensum vel expressum vel tacitum.

Ecclesia interdum per solos Romanos Pontifices statim judicat.

I. Per solos interdum Romanos Pontifices statim Ecclesia pronunciat, pro eo quo illi gaudent in omni Ecclesia primatu honoris ac jurisdictionis, ac pro ea, quæ ipsis incumbit omnium Ecclesiarum sollicitudine. Ita in causa Paschatis, solus emicat Victor; in causa Baptismi Hæreticorum, solus Stephanus; in causa mæcorum, solus Zephirinus; in causa Dionysii Alexandrini, solus Dionysius Romanus; in causa Donatistarum, solus præ ceteris Miltiades; in causa Athanasii, solus Julius; in causa Arianæ Hæreseos, soli Romani Præsules Occidentem in fide statim retinent, Orientem ad fidem revocant; in causa Macedonii, solus, ante ceteros, Damasus eminet. Jovinianum unus Siricius confodit, cujus Judicium sequitur cum aliis Ambrosius, *Recognovimus*, ait sanctus Doctor cum aliis Provinciæ Mediolanensis Episcopis in Epistola ad Siricium, *recognovimus Litteris Sanctitatis tuæ boni Pastoris excubias, qui diligenter commissam tibi januam serves, & pia sollicitudine Christi ovile custodias, dignus quem oves Domini audiant & sequantur*. Originem primus Anastasius in Ep. 3. ad Joan. Jerosolymitanum Episcopum, toto orbe Hæreticum prosequitur: *Mibi certe cura non deerit*, ait S. P. Anastasius, *Evangelii fidem circa meos custodire populos, partesque populi mei per quæque spatia diversa terrarum diffusas, quantum possum, litteris convenire, ne qua profanæ interpretationis origo subrepat*. Pelagium, præ Conciliis Africanis, Pontifices Romani Innocentius, Zozimus, Bonifacius, Cælestinus, Sixtus consecere, teste Augustino & Prospero.

Innocentii auctoritatem tanti fecisse vel ipse Pelagius videri voluit, ut in fine Libelli, quem ad Innocentium transmissit, quique successoris ejus Zozimo redditus est, dicat: *Hæc est fides, &c. in qua si minus perite, aut parum caute aliquid positum est, emendari cupimus a te, qui Petri & fidem & sedem tenes. Sin autem hæc nostra confessio Apostolatus tui judicio comprobatur, quicumque me maculare voluerit, se imperitum, vel malevolum, vel etiam non Catholicum, non me Hæreticum comprobabit*. Priscillianistarum insana figmenta Romana potissimum Sedes compressit. Merito Patres nostri, ait sanctus Leo Ep. 15. alias 93. *sub quorum temporibus hæresis hæc nefanda prorupit, per totum mundum instanter egere, ut impius furor ab universa Ecclesia pelleretur*.

Nestorium primus impetivit Cyrillus, sed ille ipse Cælestino prosterendum reservavit. Cælestino Nestorium, Leoni Eutychetem damnanti, Ephesina & Chalcedonensis Synodi, nihil fere aliud quam subscribere se testificatæ sunt.

Arianos, Macedonianos, Nestorianos, Eutychianos, etsi OEcumenicis Synodis obtriti fuerint, attamen & ante Synodos, & post, ab Apostolica Sede damnatos principaliter & conculcatos fuisse, inde maxime patet, quod pestes illæ omnes quæ Orientem totum, & Orientis Patriarchales Sedes diutissime infestarunt ac depopulatæ sunt, ab Occidente repulsæ longius exulaverint; quod nimirum Occidentalibus plagis propius illucescat & invigilet Apostolica Petri Sedes. De Arianis fidem faciunt Socrates l. 2. c. 22. Sozomenus l. 3. c. 12. De Macedonianis id. certissimum, nusquam hæc pestifera aura infectos fuisse Occidentales, qui suo consensu ad primam Synodum

Tom. 1. p.
965. E.

Tom. 2.
Conc. p.
1195. C.

Apud
sanctum
August.
Tom. 10.
Append.
pag. 97.

Tom. 1.
pag. 499.

dum Constantinopolitanam accedentes, ei robur & auctoritatem Synodi Oecumenicæ contulerunt.

Monothelitas prima & sola Sedes Petri damnavit: Occidenti ne adrepere quidem passa est; ab Oriente tandem ipso eliminavit. Quapropter Summus Pontifex Agatho, non ad Sedis suæ ostentationem, sed ad salutem publicam sic ad Imperatores scripsit: *Petri adnitente præsidio, hæc Apostolica ejus Ecclesia nunquam a veritatis via in qualibet erroris parte deflexa est; cujus auctoritatem, utpote Apostolorum omnium Principis, semper omnis Catholica Christi Ecclesia, & universales Synodi fideliter amplectentes, in cunctis sectis sunt, omnesque venerabiles Patres Apostolicam ejus doctrinam amplexi.* Aff. 4.
Synodi
VI.
Tom. 6.
Conc. p.
636.

Infinita pene sunt alia hujusce generis exempla & testimonia, quæ referre superfluum videtur.

Cum porro diximus errores a solis Summis Pontificibus, vel a sola Sede Apostolica statim ac primum exorti sunt, proscriptos fuisse, non sic intelligite, quasi, aut Episcopi ex ordinatione Christi non sint veri Judices in rebus ad Religionem spectantibus, sed meri decretorum Romani Pontificis executores, aut Summi Pontifices soli, suo non consulto ordinario Consilio, aliisque de more adhibitis prærequisitis, pronunciare deberent; absit: non ita est. *Non enim debet Pontifex, ait Bellarm. L. 1. de Conciliis c. 11. in controversiis fidei dijudicandis, aut solo suo judicio fidere, aut expectare divinam revelationem; sed adhibere diligentiam, quantam res tanta postulat, & ordinaria media; & tum demum expectare assistentiam Spiritus sancti & directionem divinam.* Solos igitur diximus judicare Summos Pontifices, quia ceterorum Episcoporum sententiam ac judicium anteverterunt, ac pro jure suo Ecclesiæ laboranti occurrentes, errores prostraverunt. Perinde autem est, & in idem plane recidit, si Pontificis Romani sententia aliorum Episcoporum suffragia præcedat, & ista sequantur; si ista, ut aliquando contigit, præcedant, & sententia Romana confirmans accedat & subsequatur: ex illis quippe unitis ac consentientibus, certa & infallibilis exurgit Ecclesiæ definitio.

Primum hunc exercendi judicii in causis Religionis per solos Romanos Pontifices modum, confirmat usus & consuetudo consulendi Romanos Pontifices in rebus dubiis & obscuris.

Innocentius I. Epistola 4. ad Felicem Nucernianum Episcopum: *Mirari non possumus, inquit, dilectionem tuam sequi instituta majorum; omniaque quæ possunt aliquam recipere dubitationem, ad nos, quasi ad Caput, atque ad apicem Episcopatus, referre, ut consulta videlicet Sedes Apostolica, ex ipsis rebus dubiis, certum aliquid faciendum pronunciet.* Tom. 2.
Conc. p.
1260. C.

S. Leo Epist. 12. alias 84. ad Anastasium Episcopum Thessal. c. 7. *Si forte inter ipsos, qui præsumunt, de majoribus, quod absit, peccatis causa nascatur, quæ Provinciali nequeat examine definiri, fraternitatem tuam de totius negotii qualitate Metropolitanus curabit instruere, ut si coram positis partibus, nec tuo fuerit res posita iudicio, ad nostram cognitionem, quidquid illud est, transferatur.* T. 1. p.
442.

Joannes VIII. Epistola 93. ad Episc. Arelat. *Si qua inquisitio de fide vel fortasse aliarum rerum inter Episcopos causa emerferit, quæ difficiliter discerni possit, collectis duodecim Episcopis ventiletur atque decidatur: sin autem decideri nequiverit, discussa veritate ad nostrum iudicium referatur.* Tom. 9.
Conc. p.
77. C.

Cum in Oriente gravis orta fuisset quæstio, an unus de Trinitate passus Tournely de Ecclesia. Tom. V. Pars I. L dici

dici deberet, ea de re ad Hormisdam Summum Pontificem relatio missa est a Justino Imperatore, Justiniano Comite, & Epiphanio Episcopo Constantinopolitano. *Salutantes igitur vestram Reverentiam*, ait Justinianus scribens ad Hormisdam, *petimus ut nulla præbeatur occasio, qua de tua quisquam possit ambigere voluntate; sed habentes præ oculis Judicium majestatis supernæ, modis omnibus festinare dignemini.*

Tom. 4.
Conc. p.
1549. C.
D.

Idem postulat a Joanne 2. Justinianus ad Imperium jam promotus. *Petimus vestrum paternum affectum, ut vestris ad nos destinatis Litteris, & ad sanctissimum almæ hujus Urbis Patriarcham fratrem vestrum, quoniam & ipse scripsit ad vestram Sanctitatem, festinans in omnibus sequi Sedem Apostolicam Beatitudinis vestræ.*

Ibid. p.
1744. C.

Consulta pariter est Sedes Apostolica circa alteram quæstionem, an nempe B. Virgo proprie Mater Dei dicenda foret. Ita narrat Liberatus Conc. T. Breviarii c. 20. *Ad Joannem, inquit, Apostolicæ Sedis Præsulem missi sunt ab Imperatore Justiniano Hypatius Ephesorum Episcopus & Demetrius a Philippis, consulere Sedem Apostolicam, contra Legatos Acemetarum, Cyrum & Eulgium, negantes esse confitendum beatam Mariam vere & proprie Dei genitricem, & unum de Trinitate incarnatum & carne passum. Sed Papa Joannes, nobis ibi positus, hoc confitendum Epistola sua firmavit, & Imperatori direxit. A cujus communione discedentes Romæ quidam Monachi, Acemetarum Legatos secuti sunt, & usque nunc hanc de Christo confessionem non suscipiunt.*

Bibl. PP.
T. 9. p.
509. col.
2. H.

De hac controversia Ferrandus Diaconus in Epistola ad Severum Scholasticum n. 1. scribebat: *Nos discere parati sumus, docere alios non presumimus. Interroga igitur, si quid veritatis cupis audire, principaliter Apostolicæ Sedis Antistitem; cujus sana doctrina constat Judicio veritatis, & fulcitur munimine auctoritatis. Interroga plurimos per diversa loca terrarum Pontifices.*

Cum Oriens duplici dissidio scinderetur, cui nempe ex tribus Antiochiæ Episcopis communicandum esset, an Meletio, an Paulino, an Flaviano; & utrum tres in Deo hypostases, an una hypostasis & tres personæ dicendæ forent, ad Cathedram Petri, & ad Damasum recurrit Hieronymus. *Obtestor Beatitudinem tuam, inquebat scribens ad Damasum, per Crucifixum mundi salutem, per Hemousion Trinitatem, ut mihi Epistolis tuis, sive tacendarum, sive dicendarum hypostaseon detur auctoritas.*

T. 4. par.
2. p. 21.

Scilicet majores Ecclesiæ causas, (inter quas haud dubie primum locum obtinent causæ fidei) ad Sedem Apostolicam referre sollemnis Ecclesiæ mos est.

Innocentius I. in celebri ad Victricium Rothomagensis Epistola, circa an. Christi 404. diserte sic scribit, n. 3. *Si autem majores causæ in medium fuerint devolutæ, ad Sedem Apostolicam, sicut Synodus statuit, post Episcopale Judicium referantur.* Majores autem causas appellat Summus Pontifex, quæstiones dubias tum disciplinæ, tum fidei, ut constat ex Epistola ejusdem Innocentii paullo ante citata ad Felicem Nucernianum Episcopum.

Tom. 2.
Conc. p.
1250. D.

Et in Epistola ad Concilium Milevitanum, postquam Africanis Patribus gratulatus est, quod non modo commissos curæ suæ greges ab errorum labe fortiter defenderent, sed & quod Ecclesiæ quoque Romanæ oracula consulerent, sic Tubjungit: *Præsertim quoties fidei ratio ventilatur, ar- bitror omnes fratres & Coepiscopos nostros, nonnisi ad Petrum, idest, sui nominis & honoris auctorem referre debere, velut nunc retulit vestra dilectio.*

Ibid. p.
1287. D.
E.

Zozi-

Zozimus in Epistola quam ad Episcopos Galliae scripsit, de privilegiis Ecclesiae Arelatensis conservandis, negotia, si quae in Provinciis quas censet, emerferint, ad Episcopi Arelatensis notitiam referri jubet, nisi, inquit, magnitudo causae etiam nostrum requirat examen.

Ibid. p.
1567. E.

S. Leo Epistola jam laudata quae est 12. alias 84. ad Anastasium Thesalon. cap. 10. Si causa, inquit, aliqua major extiterit, ob quam rationabile ac necessarium sit fraternum advocare conventum, dignos de singulis Provinciis Episcopos, quos Metropolitani crediderint esse mittendos ad fraternitatem tuam venire sufficiat. . . . Si autem in eo quod cum fratribus tractandum definiendumve credideris, diversa eorum fuerit a tua voluntate sententia, ad nos omnia sub gestorum testificatione referantur.

T. 1. p.
243.

Cap. 11.

Viligijs Papa, Epistola 2. qua Eutheriij consultationibus respondet: Tom. 5. Quamobrem, inquit, sancta Romana Ecclesia, ejus (Petri) merito, Domini voce consecrata, & sanctorum Patrum auctoritate roborata, primatum tenet omnium Ecclesiarum: ad quam tam summa Episcoporum negotia, & judicia atque querelae, quam & majores Ecclesiarum quaestiones, quasi ad Caput semper referenda sunt.

Conc. p.
313. E.

Innocentius III. ut alios intermedios fileamus, majores causas aperte distinguit. Sunt haec ipsius verba quae leguntur, Libro Decretalium, Tit. 7. c. 1. Cum ex illo generali privilegio, quod Beato Petro & per eum Ecclesiae Romanae Dominus noster indulsit, Canonica postmodum manaverint instituta, continentia majores Ecclesiae causas ad Sedem Apostolicam perferendas, &c.

Ad haec omnia intuens Bernardus in Epistola 190. quae est ad Innocentium Summum Pontificem, dicebat: Oportet ad vestrum referri Apostolatum pericula quaque, & scandala emergentia in Regno Dei, ea praesertim quae de fide contingunt. Dignum namque arbitror, ibi potissimum resarciri damna fidei, ubi non possit fides sentire defectum.

T. 1. p.
643. E. F.

Demum Praefules Gallicani 85. scribentes ad Innocentium X. ut famosas quinque Jansenii Propositiones ipsi denunciarent, ejusque circa ipsas rogarent Judicium, Epistolam suam ab istis verbis auspicantur: Majores causas ad Sedem Apostolicam referre sollemnis Ecclesiae mos est, quem fides Petri nunquam deficiens perpetuo retineri pro jure suo postulat. Aequissimae huic legi obsequentes, de gravissimo circa religionem negotio Sanctitati tuae scribendum esse censuimus.

Recueil
des Bul-
les pag.
71. &
Memoi-
res du
Clerge,
Tom. 1.
p. 222.

Violatas ab illis Episcopis Ecclesiae nostrae Gallicanae Libertates contesti sunt Janseniani, eo quod (ut oportuisset) de hisce propositionibus prius inter se non judicassent Praefules Gallicani.

Verum Clerus Gallicanus in Comitibus generalibus congregatus anno 1700. inter Propositiones excerptas ex Libello cui titulus, Augustiniana Ecclesiae Romanae doctrina, &c. istam quae n. secunda est, simul cum aliis damnavit: Episcopi Gallicani Libertates Ecclesiae Gallicanae, sub earum asserendarum specie, labefecerunt, super recipienda Constitutione Innocentii X. contra Jansenium.

Mem. du
Clerge,
Tom. 1.
p. 717.

Haec quatuor Propositiones, ait Censura Cleri Gallicani, quibus inquieti homines Innocentii X. & Alexandri VII. Constitutiones, Innocentii quoque XII. Brevia aequissima & ab omnibus approbata aperte contemnunt, Episcopos Gallicanos rebus judicatis adherentes incessunt maledictis, & causam hanc de integro retractari postulant, tamquam tot Constitutionibus Apostolicis, etiam accedente Ecclesiarum consensu, causa nondum finita fuerit, falsae sunt, temera-

ria, scandalosa, contumeliosa in Clerum Gallicanum, Summos Pontifices & in universam Ecclesiam, schismatica & erroribus condemnatis faventes.

Igitur, sicut jam observatum a nobis fuit, perinde est ad firmitatem sententiæ, sive solus primum de nata fidei controversia pronunciet Romanus Pontifex, & accedat aliarum Ecclesiarum consensus; sive prius Episcopi pronuncient, & Romanus Pontifex eorum subinde approbet ac ratam habeat sententiam; utrumque enim in usu est.

Aliquando ad consulta Episcoporum Pontifex respondet; aliquando Episcopi sententiam dicunt, quam ad Pontificem, ut approbetur, referunt. Audiantur Præsules Gallicani in ea, quam ad Innocentium X. gratulatoria dederunt Epistola, die 15. Julii an. 1653. post receptam Constitutionem contra quinque Jansenii Propositiones. Quo in negotio, inquit, illud observatione dignum accidit, ut quemadmodum ad Episcoporum Africa relationem, Innocentius I. Pelagianam hæresim damnavit olim; sic ad Gallicanorum Episcoporum consultationem, hæresim ex adverso Pelagianæ oppositam, Innocentius X. auctoritate sua proscripserit. Enim verò vetustæ illius ætatis Ecclesia Catholica, sola Petri communione & auctoritate fulta, quæ in decretali Epistola Innocentii ad Africanos data elucebat, quamque dein Zozimi altera ad universos orbis Episcopos Epistola subsecuta est, Pelagianæ hæresis damnationi absque cunctatione subscripsit. Perspectum enim habebat, non solum ex Christi Domini pollicitatione Petro facta, sed etiam ex Actis priorum Pontificum, & ex Anathematismis adversus Apollinarium & Macedonium, nondum ab ulla Synodo Oecumenica damnatos, a Damaso paullo antea factis, Judicia pro sancienda regula fidei a Summis Pontificibus lata, super Episcoporum consultatione (sive suam in actis relationis sententiam ponant, sive omittant, prout illius collibuerit) divina æque ac summa per universam Ecclesiam auctoritate niti, cui Christiani omnes ex officio, ipsius quoque mentis obsequium præstare teneantur.

Ecclesia per Episcopos dispersos judicat sine Conciliis.

Secundo: Ecclesia jus, quod habet causas fidei ac Religionis dijudicandi, exercet per privatos Episcopos suis in Sedibus dispersos, sive extra, sive in Conciliis particularibus; sive per Litteras, sive per consensum aut expressum aut tacitum.

Justinianus Imperator Episcopos suis in Sedibus residentes consuluit circa tria famosa Capitula. In vestris, inquit, vos degentes Ecclesiis interrogavimus, de prædictis impiis tribus Capitulis, & vestram nobis voluntatem manifestam fecistis.

Certum est multas hæreses extitisse, quæ privatorum Episcoporum Judicio atque sententia statim proscriptæ sunt sine Conciliis. Ita expresse docet ac testatur S. August. Lib. 4. ad Bonifaciam capite ultimo. Quasi, inquit, nulla hæresis aliquando sine Synodi congregatione damnata sit: cum potius rarissime inveniantur, propter quas damnandas necessitas talis extiterit; multoque sint atque incomparabiliter plures, quæ ubi extiterunt, illio improbari damnarique meruerunt, atque inde per ceteras terras devitandæ innotescere potuerunt.

Quod generatim expressit S. Augustinus, per plures hæreses decurrendo probat Eusebius, multas sigillatim ab Episcopis, seu Ecclesia dispersa damnatas fuisse sine Conciliis.

Libro 3. Hist. Eccl. cap. 26. 27. 28. & 29. Menandrum Simonis successorem,

rem, Ebionem, Cerinthum, Nicolaum, ex quo prodiit infamis secta Nicolaitarum.

Et Lib. 4. c. 7. Saturninum Antiochenum, Basilidem Alexandrinum, Carpocratem sectæ Gnosticorum conditorem, Cap. 11. Valentinum, Cerdonem, Marcionem, Marcum ejusque præstigias & mendacia. Cap. 29. Tatianum ejusque impietatem ac deliria memorat ab Ecclesia repressa, nulla-que facta Conciliorum mentione: non enim his temporibus defuere veritatis testes & acerrimi defensores. Eodem tempore, ait Historicus l. 4. c. 7. *plurimi Ecclesiastici viri patrocinium veritatis susceperunt, & pro Ecclesiastica Apostolicaque doctrina disertissime decertarunt.* Et postea, de variis, ac sibi succedentibus Hæreticorum sectis, Aliis, inquit, *super alias exorientibus sectis, cum priores assidue disfluere, & in multiplices ac multiformes errorum species vario quæque modo evanescerent.* Catholica autem Ecclesia, quæ sola vera est semperque sui similis & constans, novis quotidie incrementis augebatur: gravitate, sinceritate, ac libertate, modestia demique & sanctitate vitæ.

Lib. 5. c. 16. primum Synodos adversus Montanistas & Cataphrygas coactas memorat ex Appollinari Hieropolitano. *Hi perpauci erant Phryges, ait, hujusmodi fraude decepti. Universam vero, quæ per orbem terrarum sparsa est, Ecclesiam, idem ille arrogantissimus spiritus maledictus appetere eos docebat, eo quod nec honore, nec aditum ullum ad ipsam pseudopropheticus spiritus reperiret. Nam cum fideles qui in Asia erant, sæpius & in plurimis Asia locis ejus rei causa convenissent, novamque illam doctrinam eximinasent, & profanam atque impiam judicassent, damnata hæresi isti ab Ecclesia & fidelium communione expulsi sunt.* Hic primum in causa Montanistarum & Cataphrygarum coactas Synodos memorat Eusebius; sine quibus tamen multas privati Episcopi pro sua Pastoralis vigilantia, statim damnarunt, ac Coepiscopos suos per Litteras de damnata hæresi admonitos, adhortati sunt, ut latum Judicium suo consensu confirmare dignarentur, quod revera ab ipsis etiam per Litteras adoptatum & confirmatum aliquando fuisse legimus: cujus rei illustre habemus exemplum in Alexandro Alexandria Episcopo in causa Arii quem in fide innovantem statim repressit; de quo Theodoretus, Lib. 1. Historiæ c. 2. *Hoc ergo tempore Alexandrinus Alexander, cum Arium videret dominandi cupiditate incensum, eorum quos blasphemiae laqueis irretierat privatos conventus agere, impiam ejus blasphemiam Ecclesiarum Præsidibus per Epistolas significavit.* Deinde, c. 3. prolixam hanc Alexandri ad Alexandrum Constantinopolitanum Epistolam refert Historicus. In ea vero sic loquitur Antistes Alexandrinus. *Istos a fratribus anathemate perstrictos nemo vestrum recipiat, nec eorum dicta vel scripta ferenda putet. Hos adversantes, unanimes & dilectissimi fratres, suffragamini nobis adversus furiosam illorum temeritatem, non aliter atque Collegæ nostri, qui agre tulerunt, & ad me contra istos scripserunt, libelloque contra eos edito subscripserunt, quæ & per filium meum Apionem ad vos misi, partim Ægypti totius & Thebaidis, partim Libyæ & Pentapolis, & Syriæ, atque etiam Lyciæ & Pamphiliæ, Asiæ, Cappadociæ, & finitimarum circumquaque, quorum exemplo a vobis etiam me accepturum confido.*

S. Athanasius Epistola ad Jovinianum Imperatorem: Scito, inquit, religiosissime Auguste, hæc ab omni ævo esse prædicata, hancque ipsam fidem Patres, qui Nicæa convenerunt, confessos fuisse, eamque suffragio suo comprobare universas

totius orbis Ecclesias, nempe Hispania, &c. vicinas quoque nobis necnon Orientis Ecclesias, paucis exceptis qui Ariti hæresim sequuntur. Quæ enim sit omnium illarum Ecclesiarum sententia, & experientia novimus, & eorum habemus Litteras.

Eusebius Lib. 5. Hist. c. 19. referens sententiam Serapionis Antiocheni Episcopi de Cataphrygarum hæresi, mentionem facit Epistola ejusdem Serapionis, cui plurimi alii Episcopi propria manu subscripserant. In eadem, inquit, Serapionis Epistola leguntur subscriptiones variorum Episcoporum, quorum unus subscripsit in hunc modum: Aurelius Cyrenius martyr opto vos bene valere. Alter autem hoc modo: Ælius Publius Julius Develtus Colonia Thraciæ Episcopus, testor Deum qui in calis est, quod beatus Sotas qui est Anchiali, demonium Priscilla ejicere voluit, sed hypocritæ nequaquam permiserunt. Sed & aliorum complurium Episcoporum idem cum illis sententium subscriptiones propriis ipsorum manibus appositæ, in illa quam dixi Epistola leguntur.

Et Lib. 6. c. 43. de Novato & Catharis hæc habet: Cum Romæ congregata esset Synodus, in qua sexaginta quinque Episcopi, Presbyteri vero ac Diaconi multo plures convenerunt: cumque in Provinciis Antistites quid agendum esset, seorsum consultassent, hujusmodi decretum cunctis promulgatum est Extant adhuc Epistolæ Cornelii Romanorum Episcopi ad Fabium Antiochenis Ecclesiæ Præsulem missæ, in quibus & Romanæ Synodi gesta, & omnium per Italiam & Africam aliasque locorum illorum Provincias sententiæ declarantur. Tum sub finem capitis ait, Cornelium Epistolæ suæ subjunxisse, non eorum tantum Episcoporum nomina, qui in urbem Romanam convenientes, Novati amentiam proseripserant; sed & eorum qui Litteris consensum suum iis, quæ facta fuerant, dare se declaraverant. Eorum item, inquit, qui Romæ quidem minime adfuerant, superiorum tamen Episcoporum sententiam Litteris suis approbaverant, vocabula simul & Civitates unde singuli Litteras dederant, accurate commemorat.

Tacitus Episcoporum nonnullorum consensus.

Duo ex mox dictis constant: 1. Episcopos privatos sive extra Concilium, sive in Concilio, pro data occasione errores, eorumque auctores prædamasse, atque per Litteras suos absentes Coepiscopos de lata sententiâ, ut ipsi subscribere ac consentire vellent, monnisse; 2. quamplures ex absentibus Episcopis etiam per Litteras lato Judicio expresse consensisse; alii vero, qui numero longe plures erant, tacto saltem consensu quod gestum fuerat approbasse censendi sunt. Hic autem tacitus consensus in silentio & non reclamazione positus est, vimque certam & ineluctabilem confert latæ definitioni. Cujus rei apertissima causa & ratio ducitur ex ipsamet Ecclesiæ universalis conformatione, atque promissis a Christo ipsi factis, futurum ut cum ipsa sit omnibus diebus usque ad consummationem sæculi. Fieri quippe non potest, Deo ita dirigente ac providente, ut multo major pars Episcoporum qui per orbem diffusi sunt ac dispersi, non reclamant adversus errorem qui publico aliquo Judicio Ecclesiastico, sive ex parte summi Pontificis, sive ex parte nonnullorum Episcoporum fidelibus ad credendum proponeretur. Error quippe cui non resistitur, approbatur. Et veritas cum non defensatur, opprimitur. Si ergo dispersi per orbem Episcopi non reclamant adversus aliquam de fide constitutionem seu definitionem, hac sua non recla-

Quis sit
tacitus
consen-
sus: quæ
illius vis
& aucto-
ritas.

Matth.
28. v. 20

Felix
III. Dist.
83. cap.
Error,

reclamatione, seu silentio illam approbare censentur. Porro fieri non potest ut Ecclesia universa errorem cognitum etiam silentio suo approbet. *Ecclesia Dei*, ait egregie S. August. Ep. 55. alias 119. c. 19. n. 35. *ea quæ sunt contra fidem vel bonam vitam non approbat, nec tacet, nec facit. Dicatur ergo verum*, 143. F. inquit alibi idem sanctus Doctor, *maxime ubi aliqua quasi ut dicatur impellit*. Tenetur autem Ecclesia adversus grassantem erroris pestem insurgere, ne forte fideles omnes inficiat, aut ipsa Ecclesia errori connivere credatur. Quod periculi genus præcavendum esse caute ac sapienter monebat S. Pontifex Cælestinus, scribens ad Episcopos Galliarum adversus Massilienses divo Augustino obstrepentes. *Timeo*, dicebat, *ne connivere sit, hoc tacere ... in talibus causis non caret suspitione taciturnitas: quia occurreret veritas, si falsitas displiceret. Merito namque causa nos respicit, si silentio favemus errori*. *Lib. de dono per. serv. c. 16 T. 10. p. 843. A.*

Si vero quæsieris quæ prima causa sit, cur Episcoporum nonnullorum in causis fidei silentium loco approbationis habeatur, dicam istam esse: quia quoties Episcopi tum inter se, tum cum Capite suo Romano Pontifice communionem sociantur, eandem fidei doctrinam profiteri omnes censentur; & quod fuerit vel a Romano Pontifice, vel ab aliis pluribus Episcopis de fide vel moribus sancitum, hoc idem a ceteris approbatum præsumitur. Istud involvit & importat, ut supra probatum est, unitas ipsa communionis Catholicæ, seu sacrum illud vinculum quo Episcopi omnes in ejusdem fidei ac doctrinæ Catholicæ professione colligantur: sic enim omnes particulares Ecclesiæ in unam confluunt. *Tot & tantæ Ecclesiæ*, dicebat Tertullianus Lib. de Præscript. cap. 20. *una est illa ab Apostolis prima, ex qua omnes. Sic omnes prima, & Apostolicæ dum una omnes probant unitatem*. In hac potissimum fidei & communionis Catholicæ unitate per omnes dispersas Ecclesias disseminata, certissimam veræ doctrinæ dignoscendæ ac sequendæ regulam & normam collocabant Irenæus & Tertullianus, quorum verba Articulo sequenti referemus. *Tom. 2. Conc. p. 1612. A.*

In ea pariter vim maximam faciebat bonæ memoriæ Illustriss. Bossuetius dum viveret Meldensis Episcopus, in Opere manuscripto quod elaboravit occasione Declarationis Cleri Gallicani circa potestatem Ecclesiasticam, anno 1682. *Multas hæreses*, inquit, *ut sine Conciliis, ita sine speciali Romani Pontificis definitione damnatas fuisse ... Neque enim Ecclesiæ talem sententiam expectarunt, ut Manichæos, Ophitas, Tertullianistas, aliasve manifeste impias, sive obscuras levesque sectas per loca excitatas aut horrerent, aut contemnerent ... Ergone*, pergit, *singulares Ecclesiæ a quibus statim rejectæ sunt (illæ sectæ) ineluctabili auctoritate gaudebant? Minime: sed profecto sic habet, semel constituto hoc certo dogmate, vim illam ultimam & ineluctabilem unitate & consensione constare; id quoque valere quocumque modo se illa consensio declaraverit, sive Concilia congregentur, sive non congregentur*. *P. 208. D.*

Atque hæc prima radix & origo est ponderis & auctoritatis quam habet Episcoporum in aliquod definitum doctrinæ caput expressus, vel tacitus consensus. Ea quippe semper fuit Ecclesiarum inter se concordia & reverentia, Canonumque ac definitæ doctrinæ apud omnes auctoritas & religio tanta, ut quod Synodo aliqua constitutum uspiam esset, idem aliæ sibi pro re nata imitandum, statuendumque esse ducerent, nec facile quidquam aspernandum censerent, sive expressa, sive tacita consensione & approbatione. *Tom. 2. Lib. 14. cap. 1.*

Neque vero singularum Ecclesiarum sive extra Concilium, sive in Conciliis expresso consensu semper opus fuisse, ut lata per Apostolicam Sedem Constitutio vim obtineret, aut error semel damnatus pro damnato apud omnes haberetur, constat ex iis manifeste, quæ in causa Propositionum Jansenii peracta sunt. Vix enim extra Galliam unam reperias Ecclesiam, quæ expresso ac publico instrumento Bullas Innocentii X. & Alexandrii VII. receperit; & tamen Ecclesiæ totius consensu & approbatione receptas illas fuisse, soli negant Janseniani, nullus vero Catholicus. Unde sacra Parisiensis Facultas die 9. Febr. an. 1663. occasione Theseos M. Gabrielis Drouet de Villeneuve declarat, *Necessarium non esse absolute Concilium generale, ad extirpanda quælibet schismata, & quaslibet hæreses v.g. Pelagianam & Jansenianam, quas constat sufficienter extinctas absque Concilio generali, quod tantum in aliquibus casibus dici potest necessarium.*

Vim & auctoritatem taciti Episcoporum consensus graphice exprimit & urget vel ipse Petrus Aurelius, in defensione censure, qua Clerus Gallicanus nonnullos Libros contra jura & sacram auctoritatem Episcoporum editos notaverat, anno 1631. Quod autem Libros vestros, ait alloquens eorum auctores, coacto Cœtu publice non damnent (aliarum gentium Episcopi) alibi esse possunt causæ: præcipue cum jam ab Episcopis Gallie, quorum istud manus fuisse intelligunt, tum quia delati ad ipsos Libri, tum ipsi vicinissimi ex more antiquo Episcopi, publice repudiatos, & Ecclesiæ satis notatos videant, dum Romani Pontificis summum iudicium accedat. Id quod hæresibus non paucis similiter contigit, ut nimirum ab unius Provinciæ aut Regni Episcopis damnata sint, ceteris consensu solum tacito, non Synodali decreto auctoritate suffragantibus Ibidem pag. 127. sic pergit: *Ad tam publicam & illustrem veritatis proculcationem Ecclesia Catholica, atque in primis Apostolica Sedes silere non posset. Non enim falsum esse unquam potest illud de Ecclesia Dei Augustini præconium; Ecclesia Dei quæ sunt contra fidem, vel bonam vitam, nec approbat, nec tacet, nec facit. Nec verum esse non potest illud verbum Apostoli; Non solum qui ista faciunt, digni sunt morte, sed etiam qui consentiunt facientibus. Consentiant autem dum publice laboranti atque oppressæ veritati non succurrunt, qui debent, & qui ad hoc potissimum in Ecclesiæ tribunalibus collocati sunt. Ergo cum quiescunt, probant; cum patiuntur, decernunt; cum tacent, clamant. Nam hæresum plerarumque damnationes non semper expressa & perscripta Ecclesiæ totius consensione firmatas atque auctoratas fuisse supra ostendimus Satis consensu tacito clamat Ecclesia, cum reclamare deberet, si dissentiret. Officio enim deesse, & veritatem prodere universa non potest. Ita Petrus Aurelius in Opere quod impensis & approbatione Cleri Gallicani editum est.*

In idem conspirat Melchior Canus, l. 5. de locis, c. 4. Concl. 5. *Nec expedit, inquit, nec tolerabile est, singulis Hæreticis condemnandis singulas generales Synodos cogere. Cum ergo Ecclesiæ sue Deus prospexerit in necessariis, nimirum ad hæreses privatas in Provinciis refutandas, Concilia Provincialia satis erunt, si erunt modo Summi Pontificis auctoritate roborata. Præterea, quoscunque ejusmodi Concilia damnare, Ecclesia eos semper explosit & infra Concl. 6. Nisi sint peculiariter reprobata, communi Ecclesiæ vel silentio, vel etiam implicito consensu commendantur, si ad Ecclesiæ communem notitiam pervenerint. Non enim fit aliquo pacto vero simile, ut Concilii Provincialis toto orbe vulgati hæresim Ecclesia diu dissimulaverit: Error enim cui non resistitur, approbatur.*

Deni-

Denique, cum Clerus Gallicanus in Comitibus generalibus, anni 1705. Bullam *Vineam Domini Sabaoth* communi omnium consensu & applausu recepisset, nonnulli contenderunt mentem nostrorum Episcoporum his in Comitibus fuisse, Constitutiones dogmaticas Summorum Pontificum, ut vim obtineant, indigere publica illa expressa & sollemni corporis Episcoporum acceptatione: quam falsam opinionem undecim tam Archiepiscopi quam Episcopi una cum Eminent. Cardinale Noallio reprefserunt, die 10. Martii anni 1710. his verbis: *Cum Clerus Gallicanus dixit, Constitutiones Summorum Pontificum a corpore Episcoporum acceptatas totam Ecclesiam obligare, mens ejus non fuit, necessariam esse ejusmodi acceptationis sollemnitate ad hoc ut illæ tamquam regulæ credendi & loquendi ab omnibus haberi debeant, licet aliquando ista sollemnitas non mediocris esse possit utilitatis ubi natus est error. Addunt, nullam ex conditionibus necessariis ad obligandam totam Ecclesiam deesse Constitutionibus adversus Jansenium, Bajum & Molinosum latis.*

Quæ de tacito Episcoporum consensu hætenus hic dicta sunt, a nullo, quod sciam, alienius nominis Theologo impugnata fuerant; adeo certa erant & apud omnes explorata. Occasione dumtaxat discordiæ apud nos excitatæ circa receptionem Bullæ *Unigenitus*, dubium moveri cœpit an & quid roboris haberet in acceptandis Summorum Pontificum decretis tacitus Episcoporum consensus; atque eo nonnullos series disputationis, ac suscepta necessitas rejiciendi dictam Bullam, perduxit, ut pro nihilo fere habebant in causis hujusmodi, Episcoporum silentium; cujus, inquit, tot varietatibus discrepantibus causis ab acceptatione Decreti Apostolici alienæ proferri possunt, ut ex illo nihil omnino præsidii in gratiam Bullæ *Unigenitus* colligi possit. *Hætenus*, inquit refellendo Pastorale Documentum Eminent. Cardinalis de Bissy, anni 1722. creditum fuerat infallibilitatem doctrinæ corpori Episcoporum cum loquuntur, alligatam esse, sed eam Cardinalis de Bissy in eorum silentio reponit. Et merito quidem: infallibilitas enim illa, ex mox probatis, corpori Episcoporum alligata est, sive loquantur ille, sive taceant. Cum quiescunt, probant; cum patiuntur, decernunt; cum tacent, clamant, ait Petrus Aurelius paullo ante laudatus. Et certe auctoritas illa taciti Episcoporum consensus impugnari vix potest, quin saltem per latus simul impetatur infallibilitas & inerrantia Ecclesiæ dispersæ. Episcopi enim silentio suo propositum errorem approbando, se errori obnoxios esse eo ipso declararent: nondum tamen eo devenerunt adversæ partis Theologi, ut ausi fuerint aperte negare Ecclesiam dispersam in fide & moribus errare non posse.

Ut vero facilius occurratur iis quæ contra silentii auctoritatem proponuntur, nonnullæ sunt hujus silentii, ut vim probationis habeat, notæ observandæ.

Notæ quibus certo constat, ex silentio Episcoporum definitiones Apostolicas vim & auctoritatem infallibilem habere.

Prima est, cum a lata definitione satis temporis effluxerit, ut præsumi merito possit, eam ad Episcoporum notitiam pervenisse: silentium quippe de re incognita, nihil omnino probat.

Secunda, quando Constitutio seu Decretum fidem aut mores, vel disciplinam generalem spectat, atque ad omnes Fideles tamquam norma & regula ad observandum dirigatur ab iis qui sunt in auctoritate constituti.

Qua-

Lettre au Roi sur l'Instruction Pastorale de M. le Cardinal de Bissy au sujet de la Bulle Unigenitus. p. 142.

Quapropter ex silentio Episcoporum circa Decreta Summorum Pontificum quæ spectant duntaxat vel privatas causas & politiam, aut etiam privatam eorum sententiam; vel quæ ad omnes Fideles non diriguntur; ex silentio, inquam, illo, hujusmodi Decretorum approbatio inferri merito non potest.

Tertia, cum res controversa ab iis saltem Episcopis apud quos controversia nata est, ut moris est, discussa fuerit, ac lata definitio expresso consensu ab iis probata & recepta.

Quarta, cum non reclamant Episcopi adversus Decretum, quod fidem, mores, vel disciplinam generalem spectat. Quod quidem silendo approbasse præsumerentur: *Dicatur enim*, ait S. Aug. jam citatus, *questio, ubi aliqua ut dicatur impellit*. Certissime autem reclamarent, Deo ita providente, si erronea quædam de fide vel moribus definitio ipsis, omnibusque Fidelibus tamquam fidei & morum regula proponeretur.

Quinta denique, cum Decretum Apostolicum multas non habet numero, dignitate ac scientia illustriores Ecclesias sibi contrarias & adversantes, quales fuere in controversia de Baptismo Hæreticorum, Africa, Asia, Cappadocia, Numidia, Ponti, Orientis Ecclesia. Hæ notæ sunt quibus certo constat, ex silentio Episcoporum definitiones Apostolicas vim & auctoritatem infallibilem habere. Notas dicimus (quod observamus) non conditiones ad tacitum consensum necessarias. Quod si contingeret, ut dicemus postea, in aliqua fidei controversia divisos esse Episcopos, atque plures ex una parte cum Pontifice Romano, plures ex altera sine Pontifice stare, haud dubie ei parti adhærendum foret quæ capiti conjuncta esset; ista enim melior ac sanior pars censeretur, & Ecclesiam sufficienter referre: Ecclesia siquidem corpus est visibile, Capiti suo Romano Pontifici adunatum; & ipse Pontifex Romanus unitatis & communionis Ecclesiasticæ caput & centrum est.

Objectiones contra tacitum Episcoporum consensum.

Dices itaque 1. Ex silentio cujus tot aliæ externæ causæ ab illa prætenfa tacita approbatione distinctæ proferri possunt, certo inferri non potest hæc approbatio: atqui silentii Episcoporum circa Decreta Summorum Pontificum multæ causæ externæ proferri possunt ab illa prætenfa approbatione distinctæ: v.g. silent Episcopi bene multi, vel propter effusam in Romanum Pontificem reverentiam, & quidem tantam, ut ipsis non permittat Romanis Decretis obloqui; vel propter metum Tribunalis Inquisitionis, aut spem injectam gratiæ alicujus à sancta Sede obtinendæ; vel ob præconceptam infallibilitatis Pontificiæ opinionem; vel denique, quod res definita obscura & implicata ipsis videatur, aut etiam nondum ad eorum notitiam pervenerit.

Resp. 1. Ex primâ & secundâ silentii notâ mox exposita, silentium circa rem incognitam trahi non potest in argumentum consensus & approbationis.

Resp. 2. Esto plures extra Galliam Episcopi præconceptam habeant Pontificiæ inerrantiæ opinionem, quid inde? Ab ipsis silentio suo non probari Pontificia Decreta: aut saltem non ex prævio judicio, sed cæco quodam impetu probari? absit. Utrumque pariter absurdum est; tum quia auctoritati, quæ infallibilis ab ipsis judicatur, debitum est obsequium

mentis: tum quia infallibilis auctoritas seu Scripturæ, seu Concilii vere generalis, quam omnes Orthodoxi agnoscunt, non obstat quominus Episcopi suum etiam iudicium interponant circa res vel in Scripturis expressas, vel definitas in Conciliis; quia nempe Episcoporum est de rebus fidei ac Religionis pronunciare.

Neque dicas consensum Episcoporum, de quo hic est quæstio, datum ex opinione præconceptra infallibilitatis Romani Pontificis, falso prorsus motivo subnixum esse, adeoque nullam illius habendam esse rationem. Namque certum est, regulam obsequii, quod legi ac Legislatori debetur, non esse motivum legis, sed legem ipsam, ad quam unam attendere oportet: alias, pro vario, quod sibi quilibet ad arbitrium effingeret, legis motivo, obsequium suum vel daret, vel recusaret; quo nihil Reipublicæ noxium magis ac periculosum potest excogitari. Ergo in causis fidei attendi unice debet Episcoporum seu expressus, seu tacitus consensus, non autem privatum motivum quo ducuntur ut consentiant.

Resp. 3. Quæcumque tandem fingi & excogitari possint adseinitæ seu externæ silentii Episcoporum causæ, semper istud firmum ac rariū stabit, spiritum veritatis nusquam permittiturum esse, ut aliquem in fide ac moribus errorem Ecclesia quoquo modo approbet. Obligatam habemus Christi fidem: *Vobiscum suum omnibus diebus, Porta inferi non prævalerunt.* Porro prævalerent, si Ecclesia etiam silendo ac tacendo errorem approbaret.

Matth.
28. v. 20.
Ibid. 16.
v. 18.

Resp. 4. contingere aliquando ut Episcopi abstineant a promulganda suis in Diocesibus aliqua dogmatica Constitutione, quam tamen corde & animo recipiunt; ne forte novus, qui in ea perstringitur error, in suorum notitiam deveniens, eos novitate sua perturbet aut corrumpat. Hoc motivo ducebatur Concilium Bituricense, an. 1528. cum decernit, *ut damnatum dogma Lutheri & sequacium a sacrosancta Sede Apostolica jam pridem reprobatum, in publicis concionibus, locis & temporibus opportunis, prout expediens locorum Ordinariis videbitur, generaliter tantum reprobetur, non declaratis sigillatim erroribus, nisi locus aliquis fuerit ad quem pervenerint damnati aliqui errores, in quo & errore reprobo nominatim ipsius etiam errores reprobenentur.*

Tom. 14.
Conc. p.
426. B.

Dices 2. Vix figi ac determinari potest quodnam spatium temporis necessarium sit ut certo innotescat tacitus ille Ecclesiarum consensus; ergo inutilis omnino est pro confirmanda dogmatica Sedis Apostolicæ Constitutione.

Resp. id moraliter æstimandum esse ex locorum distantia. Ea quippe temporis mensura concedenda, ex qua moraliter constare certo possit, exteris ac longius dissitis Ecclesiis notam ac perspectam esse latam de fide vel moribus sententiam; itant si post illud elapsum tempus, Ecclesiæ illæ non reclamant, sed sileant, silentio suo ratam habent & confirmant sententiam. Unum hic non prætermittendum, nempe cum S. August. Serm. 131. alias 2. de verbis Apostoli c. 10. dixit causam Pelagianorum finitam fuisse, postquam duo Concilia ad Sedem Apostolicam transmissa & probata fuissent, paucos dumtaxat effluxisse menses a lata Sedis Apostolicæ definitione: namque sermonem illum habuit S. Doctor mense Octobri anni 417. Decretum vero Pontificium, quo duo Concilia Carthaginensia confirmata fuere, latum fuerat mense Januario ejusdem anni 417. Ergo breve illud spatium temporis Augustino sufficiens visum

visum est, ut merito assereret, causam finitam esse, propter consensum Episcoporum partim expressum, partim tacitum.

Dices 3. Tacitus ille consensus nullam præsupponit præviam de re controversa disquisitionem, nullum examen satis maturum & accuratum, quæ tamen una est ex conditionibus prærequisitis, ut Spiritus Sanctus Episcopis de fide pronunciantibus ope singulari adesse censeatur. Unde Actor. 15. v. 7. in controversia de Legalibus, magna conquisitio facta memoratur.

Resp. 1. necessariam non videri operosam ac diuturnam de re controversa Ecclesiæ disceptationem, quando res illa per se aperta est & manifesta, atque Episcopi per simplicem, ut ajunt, fidei Ecclesiarum suarum, cujus illi testes sunt, custodes ac judices, declarationem seu professionem pronunciant. Quo sensu dicebat S. Augustinus: *Concilii congregatione opus non fuisse, ut tam aperta perniciēs (Pelagiana) damnaretur.*

Resp. 2. re ipsa quidem divinas promissiones de concedenda Ecclesiæ inerrantia in definiendis fidei & morum controversiis, a nonnullis præviis conditionibus quoad executionem suspensas esse, verum, nullo unquam satis firmo & valido argumento demonstrabitur, dispersos per orbem Episcopos his defuisse conditionibus, quando communi consensu latum a Sede Apostolica Decretum acceptarunt. Quid enim, quæso, ob stare posset quominus Episcopus quilibet re cum suo Presbyterio communicata, hinc & inde controversiam versent, conferant cum præsentī ac viva Ecclesiæ suæ traditione Novatorum doctrinam; atque cum ex illa collatione intelligunt novam illam esse ac peregrinam, eam merito damnatam ac damnandam esse pronuncient? An non ita egerunt Episcopi illi ad quos Alexander Alexandrinus prolixam scripsit de innovatione Arii Epistolam? An non & idem quoque præstiterunt illi Præsules, quos Serapion de nova Montanistarum & Cataphrygarum insania commonuit? Ergo sine temeritate, ac læsa, quæ Episcopis debetur, reverentia supponi non potest, privatos Episcopos ad quos deferretur novi alicujus erroris facta proscriptio, sine ullo examine ac præcipiti & cæco quodam judicio latæ sententiæ adhærere.

Dices 2. Si ex silentio seu non reclamatione approbatio saltem tacita legitime inferitur, necesse est fateamur ab Episcopis Gallicanis approbatam fuisse Bullam Gregorii XIII. quæ dicitur, *In Cæna Domini*; Bullam pariter, *Unam Sanctam*, quæ est Bonifacii VIII. Bullam Gregorii VII. & aliorum multorum Pontificum qui supremam & a Deo solo dependentem Regum nostrorum in temporalibus auctoritatem oppugnare: non leguntur enim Gallicani Præsules adversus Bullas hujusmodi aliquando reclamasse; ergo hac sua non reclamatione illas approbasse censendi sunt. Quis porro de Gallicanis Episcopis id unquam suspicari poterit?

Resp. 1. Falso prorsus supponi Gallicanam Ecclesiam adversus Bullam Bonifacii VIII. qua sacra & suprema Regum nostrorum in temporalibus auctoritas læditur, non reclamasse. Nemo quippe ignorat Philippum Pulchrum Regem Christianissimum a dicta Bulla ad Concilium generale provocasse, ejusque provocationi Gallicanam Ecclesiam ceterosque Regni Ordines sollemniter adhæsisse. Extant hujusce causæ Acta & Instru-

men-

mentā, Tomo 1. Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ, cap. 7. pag. 2. 7. & seq. Extat ibidem prolixa totius Ecclesiastici Ordinis ad Bonifacium de hoc negotio Epistola. Demum Bulla Bonifacii revocata fuit per Clementem V. S. Pontificem; ac ipse Liber sextus Decretalium, qui est Bonifacii VIII. vim nullam apud Gallos obtinet.

Adversus Gregorii VII. molitiones Episcopos omnes Latinos infurrexissē, vel ipsemet testatur Gregorius in ea quam ad Germanos scripsit Epistola. *Quotquot Latini, inquit, omnes causam Henrici, præter admodum paucos, laudant ac defendunt, & pernitiæ duritiæ ac impietatis contra eum me redarguant.*

Tom. 10.
Conc. P.
218. A.

Verum de hocce argumento non est hic proprius dicendi locus. Hoc unum generatim observandum, nonnullos ex Summis Pontificibus via facti dumtaxat, non ex jure in Regum temporalia aliquando involasse. Porro quæ via facti, non juris, ita fiunt, fluxa sunt & caduca, nec eam habent certam spiritualem auctoritatem, qua possint fideles omnes ad obsequendum obstringere: nisi enim Ecclesiastica & dogmatica statuta more Ecclesiastico fiant, hoc est, fufis ad Deum precibus, præmissio diligenti examine, accurate discussa Scripturæ ac Traditionis doctrina, consultis Episcopis; nisi promulgata & recepta fuerint, vim non obtinent Apostolicarum Constitutionum: nihil porro tale deprehenditur in Bullis Bonifacii VIII. Gregorii VII. & aliorum nonnullorum Summorum Pontificum qui auctoritatem Regiam impetere sunt aggressi. Quapropter exempla illa præsentī nostro instituto accommodata non sunt, ac peccant contra secundam & tertiam conditionem silentii quam exposuimus.

Quantum vero ad Bullam, *In Cæna Domini*, duo certa videntur.

Primum, eam apud nos nusquam promulgatam & receptam fuisse. Imo Senatusconsulto anni 1580. cautum est sub pœna privationis bonorum temporalium, ne quis Archiepiscopus vel Episcopus eam promulgare præsumat, quod juribus Regni & Libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ adversetur. Ita quippe fert Articulus 17. Libertatum nostrarum. Porro idem prorsus videtur Bullam aliquam non recipere, ac contra illam reclamare seu eam non promulgare. Hæc vero regula generalis est, ait illustrissimus Petrus de Marca lib. 3. Concord. cap. 10. *Legibus Ecclesiasticis Provincias non obstringi, in quibus promulgata & usu receptæ non fuerint, ut accidit Bullæ in Cæna Domini.*

T. 1. P.
176. col.
2. n. 1.

Alterum certum istud est, Bullam, *In Cæna Domini*, dogmaticam non esse, seu nullum, quod ad fidem pertineat, certum definire doctrinæ caput, sed meram dumtaxat politiam decernere, lata pro variis criminibus excommunicationis sententia. Unde inscribitur, *Litteræ processus Gregorii XIII. nec aliter fere a Canonistis & Theologis appellatur. Bulla Cæne Domini*, ait Navarrus, *est Bulla continens processum Papæ, quæ die Jovis sancta excommunicat varium genus peccantium.* Quapropter mutari illa potest ac revocari, prout subsequētibz Summis Pontificibus visum fuerit, & re ipsa nonnihil ipsi subinde additum fuit. At, rogo, potestne istud in Bullam dogmaticam cadere? An fidei addi aliquid vel detrahi potest? Accedit, quod nequidem Romæ in omnibus Bullæ hæc executioni demandari videatur, Articulo scilicet 20. ejusdem Bullæ excommunicantur *qui occupant vel detinent Regnum Siciliæ, Insulas Sardinie & Corsicæ, &c.* Atqui tamen ubi Romam adven-

T. 2. Li-
bert. Ec-
cl. Gall.
P. 322.

Pontas
T. 1. vo-
ce, Cas-
n. 3. P.
523.

tant

tant qui hisce Provinciis gubernandis præfati sunt, ad participationem Sacramentorum, pariter cum aliis Catholicis admittuntur.

At, inquiunt, vel in ipsa prima hujus Bullæ fronte statim Pontifex consilium suum ac mentem declarat his verbis: *Pastoralis Romani Pontificis vigilantia & sollicitudo ... versatur tum potissimum in Catholice fidei ... unitate atque integritate retinenda, & conservanda maxime elucer.* An vero hæc meram referunt politiam, & non potius præconceptam dogmatis definitionem? In ipso primo Bullæ hujus articulo excommunicantur Hussitæ, Vviclestæ, Lutherani, Zuingliani, Calvinistæ, &c. An ex mera politia, & non potius propter violatam ab illis Hæreticis fidei doctrinam? Articulo 2. pariter excommunicantur quotquot a Romano Pontifice ad universale futurum Concilium appellant: porro nonne ad jus seu dogma pertinet, nosse an licitum sit vel non, a sententia Romani Pontificis provocare ad Concilium generale?

Resp. 1. Vel illa Bulla videtur adversariis nostris dogmatica, sicut fert Objectio, vel non: eligant quam voluerint partem. Si primum; aut eam probant, aut improbant. Haud dubie non probant, quam sciunt a Gallis rejectam; ergo improbant; ergo improbant latam in Hussitas, Vviclestas, Lutheranos, &c. excommunicationis sententiam, quam illi ad dogma pertinere contendunt? Si secundum; vicimus; ac pro certo stat dictam Bullam ad meram politiam pertinere.

Neque obstant 1. citata Pauli V. verba.

Nonne Gregorius VII. in Epistola ad Herimannum Episcopum Metensem illis Scripturæ verbis, *Tu es Petrus, &c. Quodcumque ligaveris, erit ligatum*, utitur, ut confirmet quod in Henricum IV. Imperatorem attentaverat? Nonne Bonifacius VIII. in Bulla, *Unam Sanctam*, etiam ex Scripturis confirmat quod scribit, omnem creaturam, &c. Imperatores ipsos & Reges, Pontificis Romani auctoritati subiacere; *duos esse in Ecclesia gladios, Ecclesiasticam potestatem constitutam esse super gentes & regna, spiritualem hominem omnia judicare, ipsum vero a nemine judicari*? Unde consequenter hanc suam doctrinam omnino esse de necessitate salutis definit ac pronunciat. Solent nimirum Summi Pontifices Constitutiones suas nonnullis Scripturæ testimoniis munire ac confirmare, ut ipsis vim & auctoritatem majorem concilient. Inter eos aliqui auctoritatem in Regum temporalia arrogare sibi voluerunt, jusque illud suum ex Scripturis confirmare, at irritò certe conatu: nusquam enim Ecclesia universa quæ ab ipsis via facti tentata sunt, approbavit.

Neque obstat 2. excommunicatio lata in Hussitas, Vviclestas, &c. tum quia hæc definitum fieri dogma, & contrarios Hæreticorum errores jam merito damnatos supponit, non definit, non damnat: tum maxime quia cum Rodolphus Imperator se juramento obstrinxisset ut Hussitis libertatem conscientie permetteret, eosque protectione sua tueretur, Gregorius XIII. judicavit sui officii esse, atque ad politiam & optimam Ecclesiæ gubernationem pertinere, si denuo in Bulla Cœnæ Domini, renovaret excommunicationem jam latam in Hussitas, Vviclestas, ceterosque quos appellat Hæreticos.

Non obstat denique, quod in ea Bulla excommunicentur quicumque a sententia Romani Pontificis appellant ad Concilium universale proxime futurum. Res facti est, non juris: hoc est, Pontifex jus seu dogma istud non

non expendit, non discutit, nec definit, sed quod a nonnullis suis prædecessoribus usurpatum viderat, ipse quoque renovat & usurpat. Ex dictis autem paullo ante, multæ requiruntur conditiones ad dogmaticam definitionem, quæ cum hisce Summorum Pontificum Bullis desiderentur, pro dogmaticis definitionibus non habentur.

Dices denique: Clerus Gallicanus in celebri censura anni 1700. damnat eorum sententiam qui silentium Episcoporum circa doctrinam, loco approbationis habendum esse statuunt.

Si Liber sit alicujus junioris ac moderni, ait Propositio 120. debet opinio censeri probabilis, dum non constet rejectam esse a Sede Apostolica tamquam improbabilem.

Mémoires du Clergé, T. 1. p.

Et Propositio 121. hæc est: *Non sunt scandalosæ aut erroneæ opiniones, quas Ecclesia non corrigit.*

Hæ Propositiones, ait censura, quatenus silentium & tolerantiam pro Ecclesiæ vel Sedis Apostolicæ approbatione statuunt, falsæ sunt, scandalosæ, salutis animarum noxiæ, patrocinantes pessimis opinionibus quæ identidem temere obtruduntur, atque ad Evangelicam veritatem iniquis præjudiciis opprimendam, viam parant.

Resp. apertum ac latum discrimen esse inter sententiam quam damnat Clerus Gallicanus, & nostram. In censura Cleri Gallicani agitur de Libro auctoris alicujus junioris seu moderni, cujus doctrina eo ipso probabilis asseritur, quod non sit aperte rejecta tamquam improbilis: quæ certe assertio falsa est ac merito proscripta. Ex silentio quippe circa doctrinam privatam alicujus junioris seu moderni auctoris vix cognitam, obscuram & nondum satis evolutam, vel incertam, & in Scholis controversam, male omnino infertur probatam illam esse: neque enim, ut diximus paullo ante ad quartam silentii conditionem, tenetur Ecclesia singulos, qui in dies prodeunt, recentiorum Libros excutere, sententiam eorum rimari, errores, si qui sint, damnare, ex quibus nullum vel scandalum vel periculum timetur. Interdum etiam Ecclesia ex prudenti dispensatione silet ac dissimulat, ne forte turbata inter Theologos pace, graves ac molestæ in Regno aut in Religione dissensiones excitentur. Quid vero commune habet hæc censura cum proposito nostro? Nihil certe. Loquimur hic de dogmatica Sedis Apostolicæ Constitutione, publica & omnibus Episcopis perspecta, quæ fidelibus omnibus tamquam fidei & morum regula proponitur, quæ a multis Episcopis expresso consensu recepta est, aliis non reclamantibus: tenerentur autem illi reclamare; & reipsa, vi promissionum Christi, reclamarent, si errorem contra fidem vel bonos mores Constitutio illa contineret; ergo istud eorum silentium approbationis & consensus loco habendum est.

Ecclesia per Episcopos judicat in Conciliis sive particularibus sive generalibus.

Tertio: Nullibi splendidius suam de rebus fidei dijudicandis auctoritatem Ecclesia exercet ac demonstrat, quam in Conciliis, quæ vel particularia sunt, Diocesana scilicet, Provincialia, Nationalia, vel Generalia & Oecumenica.

Quam-

P. 297.
Necessi-
tas, &
utilitas
Conci-
liorum
particu-
larium.

Quamquam enim & Summus Pontifex, & dispersi suis in Sedibus Episcopi Judicium suum sapissime in causas fidei exerant, non tamen inde sequitur superfluum & inutilem esse Synodorum particularium congregationem. Romanus Pontifex, ait Melchior Canus L. 5. de auctoritate Concilii capite ultimo ad 11. non temere & stulte, sed considerate atque sapienter habet fidei controversias definire, advocando scilicet consiliarios vel plures, vel pauciores, juxta rei, de qua differitur, gravitatem. Juvant enim Patres Concilii Summi Pontificis fidem, atque doctrinam. Unde in Concilio Jerusalemitano, cum facta esset magna conquisitio, Petrusque sententiam dixisset nullo sacrarum Litterarum testimonio fulcitam; Jacobus probavit eam quidem additis testimoniis Prophetarum. Adjecit etiam, quasi de suo, legem maxime necessariam, de abstinentia ab idolothytis, fornicatione, suffocatis & sanguine. Ita enim divina procuratio in Ecclesiam se fundit, ut membra præcipua, tametsi a Capite pendeant, Caput tamen tueantur & juvent. Facit quoque Concilium plausibilem populo fidem, propter acceptissima multorum testimonia atque judicia. Nam & leges quæ communi Optimatum consensu & rogantur & feruntur, libentius populus accipit, quam si a Rege solo ederentur. Quamobrem Beda Lib. retract. in Actis Apostolorum, prudenter sane monuit, Paulum contulisse cum Apostolis aliis Evangelium quod prædicabat in gentibus, solerter in Concilio disquirens an recte de Legalium cessatione doceret. Non quod ipse de hac re, inquit, aliquid dubitaret, sed ut mentes dubitantium Apostolica Synodi auctoritate firmarentur.

Hæc Canus, qui eodem Lib. c. 4. paullo ante a nobis laudato, docet Synodi generalis convocatione ac congregatione non semper, nec omni casu opus esse ad novas hæreses comprimendas, cum ad hoc sufficiant Concilia Provincialia seu Nationalia, quorum Decreta, accedente aliarum Ecclesiarum consensu & approbatione, vim & auctoritatem induunt Decretorum universalis Ecclesiæ, ut constat exemplo Concilii Arauscani II. in quo pauci adfuerant Episcopi, & quidem alia de causa quam de controversia fidei dijudicanda congregati, cujus tamen egregii circa gratiam Canones ab omnibus Ecclesiis subinde recepti ac probati, in Canones totius Ecclesiæ transierunt.

T. 2. p.
8. B.

Bellarminus Lib. 1. de Conciliis c. 11. Conciliorum necessitatem ac utilitatem ostendit. Quamvis, inquit, generalia Concilia non sint absolute necessaria, tamen Concilia aliqua, sive generalia, sive particularia sint, omnino necessaria esse ad bonam Ecclesiæ gubernationem, vix in questionem revocari posse dubito. Nam si necesse est, ut veniant scandala, ut ait Dominus, Matth. 18. & oportet hæreses esse, ut Apostolus ait, 1. Cor. 11. certe necesse est etiam, ut in Ecclesia sit certum aliquod Judicium, quo & scandala tolli, & hæreses damnari possint; alioqui brevi tempore Ecclesia universa in partes scinderetur & periret.

Ibid. C.

Et si vero, pergit ibid. Bellarminus, Pontifex Judex est vice Christi, omnium controversiarum, eique obtemperare debet fraternitas universa, ut Cyprianus loquitur, Lib. 1. Epist. 3. tamen non debet Pontifex in controversiis fidei dijudicandis, aut solo suo judicio fidere, aut expectare divinam revelationem, sed adhibere diligentiam, quantam res tanta postulat, & ordinaria media; & tum demum expectare assistentiam Spiritus Sancti, & directionem divinam. Porro medium ordinarium, ac proinde necessarium, esse Concilium, magnum aut parvum, unum vel plura, prout ipse judicaverit, facile probari potest. Probat deinde tum ex his verbis Matth. 18. Ubi fuerint duo vel tres congregati in nomi-

nomine meo, illic sum in medio eorum. Tum exemplo seu facto Apostolorum in Conc. Jerosolymitano, &c.

Capite vero nono ejusdem Libri exponens varias causas ob quas Concilia celebrari solent: Prima est, inquit, *heresis nova*, idest, nunquam antea *judicata*, propter quam causam coacta sunt prima septem generalia Concilia. *Semper enim Ecclesia tanti fecit periculum novarum heresum, ut non putaverit aliter posse resisti, quam si omnes aut certe permulti Principes Ecclesiarum conjunctis viribus, & quasi agmine facto irruerent in hostes fidei.*

Conciliorum Provincialium auctoritatem probat Bellarminus ex his Christi verbis, *Ubi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, illic sum in medio eorum.*

Idem & Caelestinus, S. Pontifex, Epistola ad Concilium Ephesinum: *Spiritus Sancti testatur praesentiam Congregatio Sacerdotum. Verum enim est quod legitur, quia nec potest veritas mentiri, cujus in Evangelio ista sententia est: Ubi duo vel tres, &c.*

Et Concilium Chalcedonense in Epistola ad Leonem: *Si, ait, ubi sunt duo aut tres congregati in nomine ejus, ibi se in medio eorum fore perhibuit; quantam circa quingentos viginti Sacerdotes peculiaritatem potuit demonstrare?*

Eadem Christi verba, & in eundem fidem usurpat Concilium generale VI. Act. 18.

Accedit & ipse Maldonatus, Comment. in citata Christi verba: *Obiciet aliquis, ait, Ergo Provincialium, ut vocant, Conciliorum, ex hoc loco eodem modo atque Generalium probatur auctoritas? ... Concedo id ita esse, modo Provincialia Concilia in Christi nomine congregentur. Porro pro certo colligi debet, Concilium vere Oecumenicum, quod est ab omni Ecclesia receptum & probatum, eo ipso in nomine Christi congregatum fuisse, ac supremam habere in Ecclesia Christi auctoritatem.*

Neque tamen cuiquam licitum est Conciliis Provincialibus eo praetextu refragari, quod particularia dumtaxat sint, nec infallibilis auctoritatis. Apposite omnino figmentum illud explodit Petrus Aurelius in defensione Epistolae Episcoporum Galliae his verbis: *Quis enim unquam Haereticorum Concilia Episcopalia hoc solo nomine elusit, quod diceret non esse infallibilis auctoritatis? Quando ita argumentati sunt Novatus, Pelagius, Arius, tot alii Haeretici, quos Episcopi in Provinciis primum damnarunt? Nemo hoc effugio usus est. Omnes vel obreptum Episcopis, vel sibi calumnias inflictas, vel alias causationes, quibus non particulares solum, sed generales etiam Synodos ludificari solebant, protulerunt, vel exerto ore & haeretica petulantia reclamarunt. Esi enim quantum inter generales Synodos & particulares interfit, unquam nescierit Ecclesia superiorumque temporum Christiani, eas tamen summo semper, indiscreto, tantumque non pari honore habitas fuisse, quamdiu Ecclesiae palam non intercederet, ex perpetua Ecclesiae observatione manifestum est. Non enim quaerebatur illis temporibus quanam Episcoporum Concilia errori obnoxia, quanam certa veritatis essent. Omnes omnia colebant, omnia venerabantur, ut Pastorum vocem, ut Magistrorum Ecclesiae doctrinam, ut eorum quibus dictum esset, Qui vos audit, me audit ... Itaque Origenisticam, postquam a Synodo Caesar-Augustana damnata est; Eutychianam, postquam a Constanti-nopolitana sub Flaviano habita; Arianam denique, postquam ab Alexandrina, ut alias praeteream, nemo Catholicus haereses esse negavit, eorumve susceptores*

Tournely de Ecclesia. Tom. V. Pars I.

M

Haere-

Ib. p. 6.
A. B.

Ib. p. 8;
C.

Tom. 3.
Conc. p.
614.

Tom. 4.
Conc. p.
833. C.
D.

Tom. 6.
Conc. p.
1024. D.
Edit.
Mussi-
pont.
1596 p.
423. E.

Nullus
Haereti-
cus Con-
cilia
Provin-
cilia
hoc solo
nomine
elusit,
quod
sint er-
rori ob-
noxia.

Hæreticos, etiam si solis Episcoporum Provincialium Iudiciis damnati essent.

Hanc Conciliorum Provincialium auctoritatem agnovit Sanctus Augustinus, cum de causa Pelagianorum dicebat, *Serm. 131. alias 2. de verbis Apost. c. 10. Jam de hac causa duo Concilia missa sunt ad Sedem Apostolicam, inde etiam rescripta venerunt. Causa finita est. Utinam aliquando finiatur error!* & Lib. 3. contra Julianum cap. 1. n. 5. *Vestra, inquebat, apud competens Iudicium communium Episcoporum causa finita est: nec amplius vobiscum agendum est, quantum ad jus examinis pertinet, nisi ut prolata de hac re sententiam cum pace sequamini: quod si nolueritis, a turbulenta, vel insidiosa inquietudine cohibeamini.*

Libro denique 4. ad Bonifacium, capite ultimo, num. 34. postquam dixit Pelagianos Synodum generalem postulantes, Orbem Catholicum, quem pervertere nequeunt, saltem commovere conari, addit: *Cum potius vigilantia & diligentia pastoralis post factum illis competens sufficiensque Iudicium, ubicumque lupi illi apparuerint, conterendi sint.*

Porro si tanta Conciliis particularibus, ubi de fide vel moribus statuunt, reverentia & obedientia debetur; quanto major Oecumenicis, quæ universam repræsentant Ecclesiam, quorum & summa majestas est, & auctoritas suprema & infallibilis, de quibus Tertullianus, L. de jejuniis, c. 13. *Aguntur, inquebat, per Græcias illa certis in locis Concilia ex universis Ecclesiis, per quæ & altiora quæque in commune tractantur, & ipsa repræsentatio totius nominis Christiani magna veneratione celebratur.* Et S. Ambrosius loquens de Concilio generali Nicæno primo, Conciliorum Oecumenicorum decreta vocat hereditaria signacula, nullius temeritate violanda. In his Conciliis ex omni Orbe Christiano legitime congregati Episcopi, eadem ipsa forma & auctoritate decretorie pronunciant, qua pronunciarunt Apostoli in Concilio omnium primo Jerosolymitano, *Visum est Spiritui Sancto & nobis.*

Inde necessitatem Conciliorum ostendit Synodus V. generalis: *Licet enim, ait, Spiritus Sancti gratia & circa singulos Apostolos abundaret, ut non indigerent alieno consilio ad ea, quæ agenda erant; non tamen aliter voluerunt de eo quod movebatur, si oporteret gentes circumcidi, definire, priusquam communiter congregati, divinarum Scripturarum testimoniis unusquisque dicta sua confirmaverunt, & paullo post: Sancti Patres qui per tempora in sanctis quatuor Conciliis convenerunt, antiquis exemplis utentes, communiter de exortis hæresibus & questionibus disposuerunt, certo constituto, quod in communibus disceptationibus cum proponuntur quæ ex utraque parte discutienda sunt, veritatis lumen tenebras expellit mendacii. Nec enim potest in communibus de fide disceptationibus aliter veritas manifestari, cum unusquisque proximi adjutorio indiget.* Nullibi, ait Illustrissimus de Marca Concord. L. 5. c. 8. *universalis Ecclesiæ fides solet apertius explicari, vel splendidius eminere, aut securius prædicari, quam in compendio universalis Ecclesiæ, quæ Conciliis generalibus repræsentatur.* Necessaria igitur aliquando sunt generalia Concilia.

Absolute autem & in omni casu ad damnandas hæreses necessaria semper non esse generalia Concilia, ex ante dictis manet abunde demonstratum. Et certe id ipsum expresse docet ac testatur S. August. jam citatus, L. 4. ad Bonifac. c. ultimo urgens Pelagianos qui Concilii congregationem requirebant: *Quasi, inquit, nulla hæresis aliquando nisi Synodi congregatione damnata sit: cum potius rarissimæ inveniantur, propter quas damnandas necessitas*

has talis extiterit; multoque sint atque incomparabiliter plures, quæ ubi extiterunt, illic improbari damnarique meruerunt, atque inde per ceteras devitandæ innotescere potuerunt. Multa alia eam in rem antea adduximus, quæ consule. Satis hic nobis retulisse Duvallii nostri olim regii Professoris testimonium, quo rem totam dilucide exponit, parte 2. q. 2. his verbis, *Plurimi Pontifices varios errores absque ullo generali Concilio condemnarunt, quorum condemnatio a tota Ecclesia acceptata fuit, ut patet ex primis trecentis annis, quibus nulla unquam Concilia generalia propter ingruentes persecutiones coacta leguntur; cum tamen multæ in fide quæstiones toto hoc tempore feliciter sopitæ & determinatæ fuerint per Pontificum definitiones. Nec dicant adversarii, hos errores pro hæresibus habitos non fuisse, donec his definitionibus Conciliorum generalium calculus accederet: falsum enim est, omnibus quotquot fuerunt erroribus a Sede Apostolica damnatis, & qui jam pro hæresibus in Ecclesia habentur, semper accessisse Concilii cujusdam generalis condemnationem. Quod enim, quaeso, Concilium generale Pelagianos damnavit? &c. Et paucis interjectis: Diligentissime itaque observandum est, ut aliquod dogma tamquam hæreticum habeatur, non esse necessariam Concilii generalis celebrationem, sed sufficere Summi Pontificis condemnationem, una cum acceptatione totius Ecclesiæ per orbem diffusa: licet enim Decretum Pontificis, quatenus ab eo solo promanat, de fide non sit, cum ejus in decernendo infallibilitas fide Catholica minime constet; nihilominus si hac condemnatio ab universali Ecclesia, licet diffusa & non coacta in Concilio approbetur, jam nemo citra fidei detrimentum ei potest contradicere: est enim de fide, Ecclesiam non tantum ut congregatam in Oecumenico Concilio, sed ut diffusam per orbem errare non posse. Hæc Duvallius.*

De su-
prema
R. P. in
Eccl.
potesta-
te pag.
234.

P. 235.

Accedit & censura sacrae Facultatis Parisiensis, die 9. Febr. an. 1663. qua declarat necessarium non esse absolute Concilium generale ad extirpanda quælibet schismata & quaslibet hæreses, v. gr. Pelagianam & Jansenianam, quas constat sufficienter extinctas absque Concilio generali, quod tamen in aliquibus casibus dici potest necessarium.

Pluribus de Conciliis egimus, Tomo 1. de Deo ac divinis Attributis, ubi de Locis Theologicis, pag. 163. & seq. quæ consuli possunt. Hoc unum hic repetendum, ubi Ecclesia, seu in Conciliis, seu extra Concilia, de fide pronunciavit, prompto animo ipsi obsequendum, nec cuiquam licitum esse hanc inobedientiæ ac pervicaciæ suæ causam obtendere, omnes ad legitimam definitionem conditiones necessarias, observatas non fuisse. Si enim, ait eleganter ac vere Melchior Canus, L. 5. de Locis, c. 5. q. 3. semel hæreticis hanc licentiam permittimus, ut in quæstione nem vocent, num Ecclesiæ Judices eam diligentiam & curam exhibuerint, quæ opus erat ut quæstio via & ratione finiretur; ecquis adeo cæcus est, qui non videat omnia mox Pontificum, Conciliorumque Judicia labefactari?

P. 168.

ARTICULUS TERTIUS.

De infallibilitate seu inerrantia Ecclesiæ in causis fidei & morum definiendis.

Ecclēsiā hic consideramus sive per totum orbem sparsam ac diffusam, sive in Conciliis generalibus congregatam.

Esse in Ecclesia ubique diffusa passivam infallibilitatem, qua fit ut tota

M 2

fide-

fideliū societas nusquam errorem admittere possit, non dissententur nostri Novatores: at negant esse in Pastoribus simul & collective sumptis activam infallibilitatem testimonii ac iudicii, qua certo ac secure absque ulla erroris formidine possint de fidei causis pronunciare. *Hereticis*
 P. 177. *omnibus hoc gentile est, ait Canus, L. 4. de Locis, c. 1. simul atque sese Ecclesie auctoritate urgeri vident, aut illam spernere, aut Ecclesie rem ad se nomenque transferre, & eam in illis esse negare in quibus revera est.*

Negant pariter inerrantiæ donum Concilio generali universam Ecclesiam referenti ac representanti a Christo Domino concessum esse. Qui eorum circa Concilia generalia errores, irreverentiam, contumelias, mendacia scire voluerit, legat elegantem Præfationem Bellarmini in eos quos scripsit de Conciliis Libros.

Nonnullos etiam ex nostris de hocce ultimo capite subdubitasse aliquando colligere possumus, tum ex Cardinali de Alliaco, in quæstione in Vesperis agitata, Tomo 1. Operum Gersonis postremæ editionis, pag. 622. & 3. parte de Ecclesiæ auctoritate, c. 1. Tum ex Joanne Breviscoxa Doctore Parisiensi in Tractatu de fide, Ecclesia, Romano Pontifice & Concilio generali, nunc primum typis edito, eodem Tom. 1. Operum Gersonis, pag. 898. Tum ex Joanne Major, in Commentariis in Evangelium S. Matthæi, ubi etsi sæpius asserat Concilium generale errare non posse, id tamen non ex fide Catholica certum, sed ex pia dumtaxat opinione vult credi debere. Tum ex Thoma Valdensi, L. 2. art. 2. c. 19. doctrinalis fidei, pag. 193. & seq. De fide tamen esse pronunciant, tum Canus, Lib. 5. de Locis, Conclusionem 3. pag. 248. tum Bellarminus, Lib. 2. de Conciliis, cap. 2. propositione prima; tum alii vulgo Theologi, Concilium scilicet generale Ecclesiam universalem representans errare non posse in iudicio fidei & morum.

C O N C L U S I O.

Ecclesia, sive per orbem universum diffusa, sive in Conciliis generalibus congregata, errare non potest in causis fidei & morum definiendis.

Prima pars, quæ est de Ecclesia per orbem diffusa.

Probatur 1. ex Scripturis quæ constantem ac perpetuam fore in Ecclesia fidem testantur. Ita promisit Deus apud Isaiam, c. 59. v. 20. & seq. *Cum venerit Sion redemptor ... hoc sædus meum cum eis dicit Dominus: Spiritus meus qui est in te, & verba mea, quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis tui amodo & usque in sempiternum.* Et Osce 2. v. 19. & 20. *Sponsabo te mihi in fide in sempiternum.* Quod si Ecclesiæ fides deficeret, jam Sponsi Christi & Sponsæ Ecclesiæ matrimonium dirimeretur; quorum tamen est indissolubilis perpetuæque conjunctio.

Matthæi 16. v. 18. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam.*

Matthæi ultimo v. 20. *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi.*

I. ad Timoth. 4. v. 15. *Ut scias quomodo oporteat te in domo Dei conversari, quæ est Ecclesia Dei vivi, columna & firmamentum veritatis.*

Hanc vero Ecclesiæ in retinenda fide constantiam ac firmitatem, non

tantum passivam esse in tota populi Christiani societate, sed etiam activam in Pastoribus, quos impossibile est simul omnes errare, ac in falsa doctrina populis tradenda conspirare, patet

I. Quia si falsam docere possent omnes simul per orbem sparsi Ecclesiæ Principes ac Pastores, falsum quoque admittere ac credere teneretur sparsus ubique populus Christianus; ab illis etenim doctrina informatur, & quam illi tradunt, iste imbibit ac retinere debet: quare Sacerdotum omnium error, totius erit error Ecclesiæ; & ita evanescet hæc ipsius infallibilitas etiam passiva quam vel ipsi agnoscunt adversarii. Quod si, ait Canus de Locis, l. 4. Conclusionem 4. hinc Pastores, inde oves in contrarias partes separantur, corporis compacti ac per omnem juncturam connexi disjunctio, omnem Ecclesiæ distrabet unitatem; & non solum inter optimates & populum constitutam a Christo societatem evertet, sed communem etiam inter se fidelium consociationem dirimet, cujus consociationis arctissimum vinculum fidei est conspiratio eadem, & consensus partium non divulsus. Divulsus autem omnium erit, si populorum membra a suis capitibus divellantur. Atque ubi semel plebs rudis a Doctorum suorum communi sententia declinaverit, quorum doctrinam postea secutura est? Ita Canus. P. 203.

II. Pastores in Ecclesia sua Christus instituit ut regerent sibi subditum gregem: Posuit vos Spiritus Sanctus regere Ecclesiam Dei. Dedit ipsis potestatem ligandi & solvendi: Quaecumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in cælo; & quaecumque solveritis super terram, erunt soluta & in cælo. Jussit ut omnes gentes docerent: Docete omnes gentes. Dedit eos ad consummationem Sanctorum in opus ministerii, in ædificationem Corporis Christi ut jam non simus parvuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erroris. Eos misit sicut & ipse a Patre missus est: Sicut misit me Pater & ego mitto vos. Jussit ut audirentur, & eis obtemperaretur: Qui vos audit, me audit, Lucæ 10. v. 16. Obedite præpositis vestris, & subjacete eis. Ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri, Hebræor. 13. v. 13. & Matth. 23. v. 2. Super Cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisei. Omnia ergo quaecumque dixerint vobis, servate & facite: secundum opera vero eorum nolite facere, & cap. 18. v. 17. Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Act. 20. v. 28. Matth. 18. v. 18. Matth. ultimo. Ephes. 4. v. 11. & seq. Joan. 20. v. 21.

Qua porro ratione stabunt hæc omnia & conciliabuntur, si omnes simul Pastores a fide deficere, & in errore suis gregibus propinando conspirare pariter omnes possunt? Demus enim istud contingere, quod fieri posse agnoscunt Novatores; necesse igitur erit omnem populum Christianum propinatum sibi a Pastoribus, quibus jubente Christo tenentur obsequi, erroris venenum haurire? Peribit ergo tunc in universa Ecclesia fides? Ergo omni vento doctrinæ circumferri nos oportebit, ac fluctuantes esse. Ergo tunc non in ædificationem Corporis Christi, sed potius in destructionem positi erunt Pastores; non ad Sanctorum consummationem, sed potius ad ruinam? An ad hoc Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei quam proprio acquisivit Sanguine? An docendi munus ipsis in hunc finem concedidit, ac ligandi sicut & solvendi contulit potestatem? Quis credat ita Ecclesiæ divinam aliquando deesse posse providentiam in re ad salutem communem maxime necessaria, cui Christus se perpetuo adfuturum promisit?

Et certe vim promissionis a Christo Pastoribus Ecclesiæ factæ non intelligit, quisquis ita insane opinatur. Ego, inquit Christus, Matth. ultimo,

vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi. Apostolos alloquitur, & in eorum persona omnes Episcopos illorum successores; & Jo: 14. v. 16. Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum, Spiritum veritatis quem mundus non potest accipere.... vos autem cognoscetis eum, quia apud vos manebit, & v. 26. Paraclitus autem Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia quæcumque dixerò vobis, & rursus, cap. 16. v. 13. Cum venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.

Et vero si tenebantur olim Judæi, ex ore Sacerdotum Legis interpretationem requirere, juxta istud, *Labia Sacerdotis custodient scientiam, & legem requirunt ex ore ejus*; quanto magis ex Sacerdotibus, idest Pastoribus Evangelicis, fidei & morum præcepta populus Christianus exquirere tenetur? Unde tam arcta Pastoribus incumbit adipiscendæ Ecclesiæ doctrinæ lex & obligatio, nisi voluerint hanc Dei comminationem in se experiri, de qua Propheta Osee, cap. 4. v. 6. *Quia tu scientiam repulisti, repellam te ne Sacerdotio fungaris mihi.*

III. Ex dictis paullo ante, Articulo 2. & probatis, necesse est agnosce-re in Ecclesia vivam ac spirantem regulam, certum & ab omni erroris formidine liberum Judicem, a quo enatæ de Religione controversiæ ultimo ac decretorio Judicio finiantur: alias, nullus unquam futurus esset disputationum ac discordiarum finis; uniuscujusque arbitrio & voluntati Religionis causæ dimitterentur, unde dubium & ancipitem semper fluctuare necesse foret fidelium animum; ac, quod longe magis exitiosum foret, effusam aperiri ad omnem Religionem tolerandam, licentiam. Atqui regula hæc viva & spirans, seu Judex ille controversiarum semper præsens ac subsistens, ex dictis, sola est Christi Ecclesia: non Scriptura sola, non spiritus privatus revelans, non Princeps sæcularis, nec etiam in omni casu Concilium generale, quod absolute ac semper necessarium non est ut hæreses damnentur, sine quo multæ damnatæ sunt. Superest igitur ut sit Ecclesia per orbem diffusa, quæ suum in Episcopis tribunal semper præsens ac subsistens habet.

Hæc est doctrina sacre Facultatis Parisiensis in Conclusionem quam anno 1663. die 19. Februarii tulit occasione Theseos Magistri Gabrielis Drouet de Villeneuve. Ibi quippe sacra Facultas declarat, *necessarium non esse absolute Concilium generale ad extirpanda qualibet schismata, & quaslibet hereses, v. gr. Pelagianam & Jansenianam, quas constat sufficienter extinctas absque Concilio generali, quod tantum in aliquibus casibus dici potest absolute necessarium.*

Et in famosa Censura contra Lutherum, an. 1542. art. 18. *Tenetur quilibet Christianus, ait Censura, firmiter credere unam esse in terris universalem Ecclesiam visibilem, quæ in fide & moribus errare non potest, cui omnes fideles in his quæ sunt fidei & morum obedire adstringuntur.* Articulo vero 19. *Quod si quid, pergit, in Scripturis sacris controversiæ aut dubii oriatur, ad præfatam Ecclesiam definire & determinare spectat.*

Rursus in Censura contra Venantium, an. 1664. die 24. Maji, sic loquuntur Magistri Parisienses: *Hæ Præpositiones, quatenus excludunt ab Ecclesia infallibilitatem activam seu auctoritatem emergentia circa fidem dubia, infallibilis veritatis oraculo tollendi & explanandi, falsæ sunt, temerariæ, scandalosæ & hæreticæ.*

Eodem

Eodem anno, cum D. de la Milletiere Librum evulgasset sub hoc titulo gallice, *Le Pacifique véritable*, atque in eodem docuisset solis Conciliis Oecumenicis declarari unanimem Ecclesiæ consensum, atque sola eorum Decreta firma esse ac irreformabilia, sacra Facultas doctrinam hanc Censura sua notavit his verbis: *Hæ Propositiones, in quantum infallibilitatem Ecclesiæ universali, in nullo alio statu quam in Concilio Oecumenico congregatæ tribuunt, & ipsam aliquo tempore legitimi usus pœnitentiæ cognitione caruisse supponunt, temerariæ sunt, ipsi Ecclesiæ injuriosæ & hæreticæ.*

Tom. 2.
Oper.
Gers. p.
1004.

Quapropter minus accurate ac castigate, nostro quidem judicio, scripsit Almainus, Tract. de auctoritate Ecclesiæ c. 10. *Ecclesiam ut dispersam nullum actum jurisdictionis exercere posse, nec aliquid sententialiter definire; & sic infallibilitatem in definiendo ei competere ut congregata in Concilio.* Habet enim veram & quidem activam infallibilitatem etiam dispersa, & extra Concilium vere judicat; atque consensu suo sive expresso, sive tacito, Apostolicas de fide Constitutiones, vel privatarum Synodorum statuta recipiendo, vim ineluctabilem illis confert ac impertitur. Quod manifeste patet multarum hæreseon exemplo, quæ nullo Oecumenico Concilio damnatæ fuerunt, sed vel a Romanis Pontificibus vel ab aliquibus Episcopis in Conciliis Provincialibus. Hac ratione toto orbe terrarum proscripta fuit Pelagiana hæresis. Ita testatur S. Augustinus, Epistola 190. alias 157. ad Optatum. Ita pariter Marius Mercator in Commonitorio ad Theodosium cap. 3. *Quæ omnia, inquit ille, supra scripta Capitula continet illa beata memorie Episcopi Zozimi Epistola, quæ Tractoria dicitur, quæ Cælestius Pelagiusque damnati sunt; quæ & Constantinopolim & per totum orbem missa, subscriptionibus sanctorum Patrum est roborata.* Unde merito dicebat Augustinus Lib. 3. contra Jul. cap. 1. n. 5. *causam finitam esse, nec amplius audiendos esse Pelagianos quantum ad jus examinis pertinet.*

Edit.
nov. p.
10.

T. 10. p.
555. C.

IV. Ecclesia in Conciliis generalibus coacta, non alia de causa errare non potest in suis de fide ac moribus Decretis, quam quod Concilium Oecumenicum Ecclesiam universam repræsentat, quæ repræsentatio totius nominis Christiani, ait Tertullianus antea laudatus, magna veneratione celebratur. An vero imago, seu repræsentatio, & quoddam veluti compendium totius Ecclesiæ privilegio inerrantiæ gaudēbit, & eo privabitur ipsamet vera, realis & universalis Ecclesia, qualis ea est, quæ per orbem universum sparsa diffunditur? An, quæso, Concilium Oecumenicum a loco, ubi congregatur, auctoritatem habet infallibilem? Non puto tam absurdum quemquam fore, qui asserat. Ergo non aliunde illam obtinet, quam quod universam repræsentat Ecclesiam, adversus quam portæ inferi nunquam prævalebunt. Igitur par & æqualis est, suprema & infallibilis, Ecclesiæ sive repræsentantis, sive repræsentatæ, auctoritas.

Libro de
jejunis
c. 13. p.
552. E.

Probatur 2. auctoritate SS. Patrum & veterum Ecclesiæ Scriptorum, in primis S. Irenæi & Tertulliani, qui ad Ecclesias Apostolicas ubique terrarum dispersas, non ad Concilia generalia recurrunt, ut vera fidei regula figatur & dignoscatur.

S. Irenæus Lib. 3. adversus hæreses c. 2. ait hæreticos bifariam oppugnari posse, vel Scripturis, vel cum ad eam iterum Traditionem quæ est ab Apostolis, quæ per successionem Presbyterorum in Ecclesiis custoditur, provocamus eos. Et c. 3. *Traditionem itaque Apostolorum in toto mundo manifestatam, in omni Ec-*

P. 174.
& 175.

Ibid.

clesia adest perspicere omnibus qui vera velint videre: & habemus annumerare eos qui ab Apostolis instituti sunt Episcopi in Ecclesiis, & successores eorum usque ad nos, qui nihil tale docuerunt, neque cognoverunt, quale ab his (Hæreticis) deliratur. Successionem Ecclesiæ Romanæ a Petro & Paulo fundatæ, &

P. 176. Traditionem ibi conservatam mox recenset, in qua semper, ait, ab his qui
n. 1. sunt undique, conservata est ea, quæ est ab Apostolis Traditio. Et cum Epi-
ib. n. 3. scopos omnes Romanos ad sua usque tempora numerasset, Hac ordinatio-
ne, inquit, & successione, ea quæ est ab Apostolis in Ecclesia Traditio & verita-

P. 178. tis præconatio, pervenit usque ad nos, & c. 4. Non oportet apud alios querere
n. 1. veritatem, quam facile est ab Ecclesia sumere; cum Apostoli, quasi in deposito-
rium dives, plenissime in eam contulerint omnia quæ sunt veritatis: uti omnis

ibid. quicumque velit,umat ex ea potum vitæ ... & paullo post: Quid enim? Et si
de aliqua modica quæstione disceptatio esset, nonne oporteret in antiquissimas recur-
rere Ecclesias, in quibus Apostoli conversati sunt, & ab eis de præsentis quæstione
sumere, quod certum & re liquidum est? Quid autem sineque Apostoli quidem Scri-
pturas reliquissent nobis, nonne oportebat ordinem sequi Traditionis, quam tradi-
derunt iis quibus committebant Ecclesias? Cui ordinationi assentiunt multæ gentes
Barbarorum, eorum qui in Christum credunt sine charta & atramento scriptam ha-
bentes in cordibus suis salutem, & veterem Traditionem diligenter custodientes.

P. 48. col. Lib. 1. c. 10. alias 2. & 3. jam dixerat: Ecclesia per universum orbem us-
1. n. 1. que ad fines terræ seminata, & ab Apostolis & a discipulis eorum accepit eam fidem
quæ est, &c. Hanc prædicationem cum acceperit, & hanc fidem, quemadmodum

P. 49. col. prædiximus, Ecclesia, & quidem in universum orbem disseminata, diligenter cu-
2. n. 2. stodit, quasi unam domum inhabitans; & similiter credit iis, videlicet quasi unam
animam habens, & unum cor, & consonanter hæc prædicat & docet, & tradit
quasi unum possidens os. Nam etsi in mundo loquelæ dissimiles sunt, sed tamen
virtus Traditionis una & eadem est. Et neque hæ quæ in Germania sunt funda-
tæ Ecclesiæ aliter credunt aut aliter tradunt; neque hæ quæ in Hiberis sunt, ne-
que hæ quæ in Celtis, neque hæ quæ in Oriente, &c. sed sicut Sol, creatura Dei,
in universo mundo unus & idem est, sic & lumen, prædicationis veritatis ubique
lucet & illuminat omnes homines qui volunt ad cognitionem veritatis venire.

P. 262. Denique Lib. 4. c. 26. alias 43. Quapropter, ait, eis qui in Ecclesia sunt,
col. 2. n. Presbyteris obaudire oportet, his qui successionem habent ab Apostolis ... qui cum
2. Episcopatus successionem charisma veritatis certum secundum placitum Patris ac-
ceperunt, & c. 33. alias 63. Agnitio, inquit, vera est Apostolorum doctrina,

P. 272. & antiquus Ecclesiæ status in universo mundo, & caracter Corporis Christi,
col. 2. n. secundum successiones Episcoporum, quibus illi eam, quæ in uno quoque loco
est, Ecclesiam tradiderunt; quæ pervenit usque ad nos.

Videris S. Doctorem continuo recurrere, & Hæreticos provocare ad
fidem & Traditionem, quæ in Ecclesiis ubique terrarum dispersis con-
servatur. Consensus itaque dispersarum Ecclesiarum certum est ac invi-
ctum veræ fidei ac Traditionis argumentum.

Tertullianus alter est ejusdem sententiæ ac doctrinæ vindex & assertor exi-
mius. In hunc finem aureum scripsit adversus hæreses de Præscriptionibus
P. 208. Librum. Cap. 29. sic loquitur: Apostoli Ecclesias apud unamquamque civita-
D. tem condiderunt, a quibus traducem fidei & semina doctrinæ ceteræ exinde Eccle-
siæ mutuatae sunt, & quotidie mutantur ut Ecclesiæ fiant; ac per hoc & ip-
sæ Apostolicæ deputantur, ut soboles Apostolicarum Ecclesiarum. Omne genus ad
origi-

originem suam censeatur necesse est. Itaque tot ac tantæ Ecclesiæ, una est illa ab Apostolis prima, ex qua omnes. Sic omnes prima; & Apostolicæ, dum una omnes probant unitatem: dum est illis communicatio pacis, & appellatio fraternitatis, & contesseratio hospitalitatis; quæ jura non alia ratio regit, quam ejusdem sacramenti una traditio.

Cap. 21. Hinc igitur, pergit Tertullianus, dirigimus præscriptionem: si Dominus Jesus Christus Apostolos misit ad prædicandum, alios non esse recipiendos prædicatores, quam Christus instituit Quid autem prædicaverint, idest, quid illis Christus revelaverit, & hic præscribam non aliter probari debere, nisi per easdem Ecclesias, quas ipsi Apostoli condiderunt, ipsi eis prædicando, tam viva, quod ajunt, voce, quam per Epistolas. Postea: Si hæc ita sunt, constat proinde omnem doctrinam, quæ cum illis Ecclesiis Apostolicis matricibus & originalibus fidei conspiret, veritati deputandam; sine dubio tenentem quod Ecclesiæ ab Apostolis, Apostoli a Christo, Christus a Deo accepit: omnem vero doctrinam de mendacio præjudicandam, quæ sapiat contra veritatem Ecclesiarum, & Apostolorum, & Christi, & Dei.

Et cap. 28. Age nunc, inquit, omnes erraverint ... nullam respexerit Spiritus sanctus, uti eam in veritatem deduceret, ad hoc missus a Christo, ad hoc postulatus de Patre ut esset doctor veritatis; neglexerit officium, Dei Vicarius, Christi Vicarius, sinens Ecclesias aliter interim intelligere, aliter credere, quod ipse per Apostolos prædicabat: ecquid verisimile est ut tot ac tantæ in unam fidem erraverint? Nullus inter multos eventus unus est: exitus variasse debuerat error doctrinæ Ecclesiarum. Ceterum, quod apud multos unum invenitur, non est erratum, sed traditum. Audeat ergo aliquis dicere illos errasse qui tradiderunt? Quoquo modo sit erratum; tamdiu utique regnavit error, quamdiu hæreses non erant. Aliquos Marcionitas & Valentinianos liberanda veritas expectabat: interea perperam evangelizabatur, perperam credebatur, tot millia millium perperam tincta, tot opera fidei perperam administrata, tot virtutes, tot christmata perperam operata, tot sacerdotia, tot ministeria perperam functa, tot denique martyria perperam coronata, &c.? Sic explodebat Tertullianus eos qui Ecclesiam universam in errorem dilapsam esse arbitrabantur.

Denique cap. 36. ejusdem Libri, provocat ad Ecclesias Apostolicas dispersas, ut fidei veritas tuto ac secure habeatur. Percurre, inquit, Ecclesias Apostolicas, apud quas ipsæ adhuc Cathedræ Apostolorum suis locis præfident, apud quas ipsæ authenticæ Litteræ eorum recitantur, sonantes vocem & representantes faciem uniuscujusque. Proxima est tibi Achaja? habes Corinthum. Si non longe es a Macedonia, habes Philippenses, habes Thessalonicenses. Si potes in Asiam tendere, habes Ephesum. Si autem Italiæ adjaces, habes Romam, unde nobis quoque auctoritas præsto est. Ista quam felix Ecclesia! cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt.

Hegesippus, referente Eusebio Lib. 4. Hist. c. 12. cum Romam tenderet, ut de fide Ecclesiarum fieret certior, uniuscujusque Episcopos interrogabat; a quibus unam eandemque audivit doctrinam.

S. Cyprianus etiam, in Epistola ad Pupinianum: Christus dicit ad Apostolos, ait, ac per hoc ad omnes Præpositos, qui Apostolis vicaria ordinatione succedunt, Qui audit vos, me audit; qui rejicit, me rejicit, & postea asserit, Ecclesiam non esse multitudinem contumacium, sed plebem Sacerdoti adunatam, & gregem suo Pastori adhaerentem. Unde qui cum Episcopis non sint, eos in Ecclesia non esse:

esse; frustra que eos sibi blandiri, qui pacem cum Sacerdotibus non habuerint, cum Ecclesia, quæ Catholica una est, scissa non sit, sed connexa & coherentium sibi invicem Sacerdotum glutino copulata.

Tom. 3. S. Cyrillus, in Epistola Synodica ad Nestorium sic ipsum alloquitur :
 Conc. p. Præter hoc addendum illud est, ut scripto ac iurejurando affirmes te præterea
 397. C. anathematizare quæ scelestæ & profanæ hæcenus sensisti: & ea rursus posthæc te sensurum & docturum pollicere quæ & nos, & ceteri omnes quotquot vel in Occidente, vel in Oriente, vivunt Episcopi, doctores ac duces populorum ... Hæc enim est Catholica Apostolicaque Ecclesiæ fides, in qua universi Occidentis & Orientis orthodoxi Episcopi consentiunt.

Tom. 4. S. Hieronymus, Dial. contra Luciferianos, Poteram, inquit, omnes propositionum rivulos uno Ecclesiæ Sole siccare.

p. 306. S. denique Augustinus, Lib. de hæresibus: Quid contra ista, inquit, sentiat Ecclesia Catholica, superfluo quæritur: cum propter hoc scire sufficiat eam contra ista sentire, & Lib. 7. de Baptismo c. 53. Nobis tutum est ... fiducia securæ vocis asserere, quod in gubernatione Domini Dei nostri J. C. universæ Ecclesiæ consensione roboratum est, & Lib. de utilitate credendi cap. 15.

T. 9. p. 202. B. C. ait: Nolle Ecclesiæ primas dare, vel summæ impietatis esse, vel præcipitis arguantur. Denique, in Libro contra Epistolam Manichæi, quam vocant Fundamenti, postquam exposuit cap. 4. quibus gravissimis motivis in Ecclesia detineatur cap. 5. sic ait: Ego Evangelio non crederem, nisi me
 154. A. Catholicæ Ecclesiæ commoveret auctoritas.

Concilium VIII. generale in Epistola encyclica, post relata Christi verba, Porta inferi non prævalebunt, sic loquitur, Multoties alias inferi portas apertas contra Ecclesiam & devorare eam tentantes obstruxit, contrivit atque destruxit, hæreticas videlicet opiniones & iniqua conamina quæ in præteritis generationibus per sua tempora sunt exorta; sed nihilominus & instantibus temporibus inferno proprium os contra Ecclesiam Christi aperiens & dilatante, protector ejus factus est Christus, &c.

Secunda pars Conclusionis, errare scilicet non posse Ecclesiam in Concilio generali congregatam in Judicio fidei & morum.

Probatur I. Certum est & ab omni erroris periculo tutum Judicium Episcoporum per orbem universum disperforum, ut mox probavimus; pariter ergo certum & ab omni errore tutum debet affirmari, cum in Conciliis congregantur. Tum quia Ecclesiam ipsi universam tunc referunt ac repræsentant, dum nempe unusquisque eorum quæ sit Ecclesiæ suæ fides ac traditio declarat ac testatur. Sicut enim quilibet Episcopus suam repræsentat Ecclesiam, ita universi universam referunt & repræsentant; & sicut in quolibet Episcopo repræsentative residet auctoritas suæ particularis Ecclesiæ, ita auctoritas Ecclesiæ universalis repræsentative residet in omnibus Episcopis coactis in Concilio Oecumenico. Unde Martinus V. in Conc. Constantiensi, de hæresi suspectos jubet interrogari, Num credant Concilium generale universam Ecclesiam repræsentare. Tum quia Episcopis datum est regere Ecclesiam Dei, data ligandi atque solvendi auctoritas; ad illos igitur, non ad plebem imperitam, pertinet de rebus fidei ferre judicium: quod nisi certum sit, ac omnino securum, necesse erit fluxum ac caducum esse publicum Ecclesiæ regimen, cæcam ac præcipitem ligandi ac solvendi auctoritatem, populum universum circumferri omni vento doctrinæ, ac

continuo Pastorum seductioni & erroribus obnoxium subjacere; a quibus certe gravissimis incommodis tuta semper ac secunda futura est Ecclesia, fide faciente ipsomet Christo, *portas inferi nusquam adversus eam prevalebituras.*

Porro non alibi melius ac commodius de publicis Ecclesiae negotiis, sive fidem spectent, sive mores ad disciplinam, tractant ac judicant Episcopi, quam in Synodis congregati, ubi sese mutuis juvant, doctrinae, industriae, studiorum, luminis, sapientiae, consiliorum praesidiis: non alibi melius potestatem activam seu jurisdictionem in legibus ferendis demonstrant & exercent. Quapropter Bellarmino subscribere non possumus, cum Lib. 2. de Conciliis c. 16. docet, *Ecclesiae universitati, neque Concilio generali quatenus Ecclesiam universalem repraesentat, ullam esse datam auctoritatem.* Quae doctrina eo tendit, ut probet S. Pontificem esse supra Concilium: de qua controversia suus erit aliquando dicendi locus. Tum denique quia, promittente Christo, Joan. 16. v. 13. Episcopos & Ecclesiae Pastores *Spiritus veritatis docebit omnem veritatem.* Ergo in Concilio generali Ecclesiam universam sufficienter repraesentante, coacti Episcopi errare non possunt in suis de fide ac moribus Decretis.

To. 2. p.
38. col.
2. G.

Nec est quod dicant Novatores, ita quidem esse, si Episcopi judicent secundum legitimum Scripturae sensum. Namque, ut recte regerit Melchior Canus de Locis, Lib. 4. Conclusionem 2. *Quis iudex erit, an Ecclesia Scripturam rite, an secus interpretetur?* Hae igitur conditio omnia facit ambigua quae sunt ab Ecclesia definita; ac semper suspicio injici poterit, num Ecclesia recte vel non assecuta fuerit Scripturae sensum; neque majus erit Ecclesiae, quam privati cujuslibet privilegium: cuilibet enim secundum Scripturas judicanti credi debet. Hae igitur Ecclesiae infallibilitas iudicii & testimonii absoluta est, non conditionata: neque enim permittet unquam Christus, ut Ecclesia, quae est custos depositi, a vera Scripturae interpretatione aliquando recedat.

Probatur 2. ex istis Christi verbis, Matth. 18. v. 20. *Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Calvinus, ait hic Bellarminus, Lib. 2. de Conciliis, c. 2. non adeo magni facit hoc testimonium, propterea quod ex eo videatur probari posse, etiam Concilium duorum hominum non posse errare. Sed (pergit Bellarminus) is hoc testimonium non contemnet, qui observavit, argumentum sumi non simpliciter ex his verbis, sed ex his verbis continuatis cum superioribus, & propterea addita argumentatione a minori ad majus. Dixerat enim antea Dominus de homine incorrigibili, *Dic Ecclesiae, & si Ecclesiam non audierit, sit tibi sic ethnicus & publicanus. At ne quis Ecclesiam, sive Congregationem Praelatorum contemnendam putaret, adjunxit continuo, Amen dico vobis, quaecunque ligaveritis super terram, erunt ligata & in caelo, &c. Et ne quis dubitaret de assistentia Dei, quando Episcopi congregati aliquem damnant vel absolvent, subiungit: Ubi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ego in medio illorum sum. Quorum verborum haec sententia est: Si duo vel tres congregati in nomine meo obtinent semper quod petunt a Deo, nimirum sapientiam & lumen quod sufficit eis ad cognoscenda ea quae ipsis necessaria sunt, quanto magis Episcopi omnes congregati in nomine meo, semper obtinebunt quod iuste petunt, id est, sapientiam & lumen ad judicanda ea quae ad totam Ecclesiam dirigendam pertinent? Itaque sive pauci, sive multi, sive privati, sive Episcopi congregentur in nomine Christi, omnes habent Christum*

Tom. 1.
p. 22. col.
1. D.

prae-

presentem & adjuvantem, & obtinent quod eis convenit obtinere. Sed in congregatione paucorum & privatorum adest Christus, ut eos adjuvet in rebus parvis & privatis: in congregatione autem Episcoporum adest, ut eos adjuvet in rebus magnis & publicis. Ita hunc locum exponit Concilium Chalcedonense, in Epistola ad Leonem, quæ est post finem tertiæ Actionis ejusdem Concilii. Item sexta Synodus, Act. 17. Toletanum III. non procul ab initio. Item Innocentius Papa apud Gratianum, dist. 20. Can. de quibus. Celestinus in Epistola ad Ephesinum Conc. & S. Cyrillus, in Expositione Symboli Nicæni circa principium. Hactenus Bellarminus.

Brevius: Discrimen Concilii particularis & Oecumenici quoad privilegium inerrantiæ reponi in eo debet, quod nullo satis firmo & in promissione Christi fundato argumento demonstrari possit, Concilia particularia in nomine Christi congregari: (qua tamen una conditione Conciliiis privilegium non errandi promisit Christus) econtra certissima fide constare debet, Concilium, quod vere Oecumenicum est, in nomine Christi congregari, & consequenter habere sibi assistentem divinum Spiritum. Quid ita? Quia Concilium Oecumenicum ipsummet Ecclesiæ corpus est & constituit: corpus autem Ecclesiæ nusquam est sine suo essentiali, primario, & invisibili Capite, Christo, quem dedit Deus Caput supra omnem Ecclesiam, ait Apostolus, Ephes. 1. v. 22. Alioquin a corpore Ecclesiæ separatus aliquando Christus foret eamque desereret, quod pugnat cum ea fide & promissione qua testatur se nunquam ab Ecclesia abfuturum.

Condi-
tiones ad
Conci-
liū Oe-
cumeni-
cum re-
quisitæ.

Finis &
occafio
Conci-
lii.

Probatur 3. ex cap. 15. Actuum Apostolorum, ubi refertur historia Concilii omnium primi Oecumenici, quod fuit ab Apostolis celebratum in causa Legalium, quodque formam & exemplar præbuit ceteris subinde celebrandis Conciliis. Nulla scilicet ex conditionibus necessariis ad Oecumenicam Synodum hic desideratur.

1. Occasio Concilii fuit controversia Antiochiæ orta circa Legalium necessitatem: Quidam descendentes de Judæa, ait Historicus sacer, docebant fratres, Quia nisi circumcidamini secundum morem Moysi, non potestis salvari. Facta ergo seditione non minima Paulo & Barnabæ adversus illos, statuerunt ut ascenderent Paulus & Barnabas, & quidam alii ex aliis, ad Apostolos & Presbyteros in Jerusalem, super hac quaestione ... Convenerunt ergo Apostoli & seniores videre de verbo hoc. En finis & scopus hujusce convocationis Apostolorum: decisio scilicet hujus quaestionis, An gentes ad Christum conversæ cogi deberent ad observationem Legis Mosaicæ; neque alius est Concilii Oecumenici finis, quam aut fidei aut morum definitio contra hæreticos vel schismaticos.

Atque hinc Conciliorum necessitas eruitur, quam recte probat Bellarminus, Lib. 1. de Conciliis, cap. 11. Tum quia est medium ordinarium definiendis controversiis fidei accommodatum: Tum quia licet Apostoli seorsim singuli potuissent definire controversias, tamen ne viderentur negligere medium ordinarium, & a Christo ipso demonstratum, non sine Concilio controversiam de Legalibus Antiochiæ exortam definire voluerunt: Tum quia ita fert consuetudo totius Ecclesiæ, atque omnium sæculorum, semper enim fuit in Ecclesia ista consuetudo, ut ad res dubias explicandas Concilia Episcoporum haberentur. Et ipsi etiam Romani Pontifices nullam unquam hæresim novam sine novo Concilio damnaverunt ... Quod autem semper & ab omnibus factum est, quis negare audebit, ordinarium dici posse, *Ibid.* C. & revera esse? Paulo antea dixerat idem Bellarminus, non debere Pontificem

in controversiis fidei dijudicandis, aut solo suo iudicio fidere; aut expectare divinam revelationem, sed adhibere diligentiam, quantam res tanta postulat, & ordinaria media; & tum demum expectare assistentiam Spiritus sancti, & directionem divinam. Hæc Bellarminus, quibus Conciliorum necessitatem optime demonstrat. Adde trigessimam nonam sessionem Conc. Constantiensis ubi sic loquuntur Patres: *Frequens Conciliorum generalium celebratio agri Domini cultura est præcipua, quæ vepres, spinas & tribulos hæresum & errorum, & schismatum extirpat, excessus corrigit, deformata reformat, & vineam Domini ad frugem uberrimæ fertilitatis adducit: illorum vero neglectus præmissa disseminat atque fovet, &c.* Non tamen inde colligas, simpliciter & absolute in omni casu necessarium esse Concilium generale, sed tantum aliquo in casu: quandoquidem, ut observat sacra Facultas Parisiensis antea citata, multæ hæreses sufficienter extinctæ sunt absque Concilio generali.

To. 12.
Conc. p.
138. C.

II. Fuit convocatio Apostolorum & seniorum: per seniores autem intelligendi sunt vel ii quos Apostoli Episcopos ordinaverant, vel ii quos regendis novis Christianis præfecerant, quales erant Silas & Barsabas qui dicuntur viri primarii in fratribus, Act. 15. v. 22. Fuit autem generalis hæc Ecclesiæ convocatio, quæ plane necessaria est, ut vere Oecumenicum habeatur Concilium, ac sufficienter universam Ecclesiam repræsentet.

Convo-
catio ge-
neralis.

Nisi enim omnes vocentur & ad Synodum celebrandam invitentur per orbem sparsi Episcopi, Synodus convocatione Oecumenica non erit, nec consequenter universam Ecclesiam sufficienter repræsentabit, nec illud habebit inerrantiæ privilegium quod in Concilio generali solum agnoscimus, quatenus nempe Ecclesiam universam repræsentat. Atque hinc apertum est discrimen quod est inter Concilium Generale, & Provinciale, vel Nationale, vel Diocesanicum; quod nempe in his postremis fiat duntaxat convocatio Episcoporum alicujus Nationis vel Provinciæ; in Concilio vero Generali fiat omnium orbis Christiani convocatio. Necesse tamen non est ad Synodum vere Oecumenicam, ut omnes reipsa convocati Episcopi adsint & congregentur: tum quia vix moraliter id fieri potest: tum quia & in hoc ipso Jerosolymitano Concilio non omnes adfuere Episcopi; sed tantum adfuere Petrus, Jacobus, Joannes, Paulus & Barnabas. Ad convocationem igitur generalem necesse est omnes vocari, sufficit tamen ut ex singulis Nationibus & Regnis aliqui eo numero conveniant, qui possint sufficienter universam Ecclesiam referre seu repræsentare.

Adverte, contingere posse ut Synodus aliqua sit Oecumenica convocatione, non sit vero congregatione: si nempe ita numero pauci conveniant, ut Ecclesiam universam sufficienter non repræsentarent. Rursus contingere posse, ut Synodus convocatione & congregatione sit Oecumenica, non autem exitu seu eventu, ut contingit in Latrocinio Ephesino: si nempe convocati & congregati Episcopi aut libertate priventur, & minis ac metu impellantur; aut spretis omnibus æquitatis legibus, omnia per fas & nefas subvertant. Synodus igitur vere Oecumenica, talis debet esse, tum convocatione, tum celebratione, tum exitu.

Adverte præterea, ad Oecumenicum Concilium necesse non esse ut in unum & eundem locum simul confluant Orientis & Occidentis Episcopi; sed fieri posse, ut Orientales in una, & Occidentales in altera Civitate congregentur, atque ex mutuo omnium consensu vere exurgat Oecumenica Synodus.

Qua.

Quia ratione Concilium Constantinopolitanum primum, cui soli adfuerunt Orientis Episcopi, Oecumenicum fuit; quia eodem tempore sub Damaso Romæ celebrata est Occidentalium Synodus, quæ cum Synodo Constantinopolitana conspiravit in retinenda ac propugnanda fide Divinitatis Spiritus sancti.

III. Concilio Jerosolymitano adfuerunt Apostoli, & seniores seu Presbyteri. *Convenerunt Apostoli & seniores videre de verbo hoc*, vers. 6. Imo & plebs ipsa adfuit, ut colligitur ex versu 12. ubi dicitur: *Tacuit autem omnis multitudo, & audiebant Barnabam & Paulum*. Porro si per seniores seu Presbyteros intelligere placeat Episcopos, adfuerunt illi tamquam testes & Judices fidei; si vero simplices intelligere volueris Presbyteros, adfuerunt tamquam testes fidei quam ab Apostolis prædicatam exceperant, tamquam Consultores, qui de proposita controversia differerent, non tamquam Judices ex auctoritate pronunciantes, nisi saltem ex privilegio & concessione Apostolorum. Aliquando etiam ab Episcopis subinde vocatos ad Synodum Presbyteros fuisse, & jus suffragii habuisse, constat ex Historicis monumentis. Vide quæ ea de re diximus Tomo 1. de Deo, ubi de Locis Theologicis. Multitudo vero plebis adfuit, ut testis esset eorum quæ in Concilio tractarentur ac definirentur.

IV. De proposita quæstione *facta est magna inquisitio*, ut dicitur, v. 7. Quapropter ex utraque parte, idest, tam ex parte Catholicorum, quam ex parte Cerinthi & aliorum Judæisantium, missi sunt ad Concilium, qui de hac controversia inter se disceptarent, ut ostendunt ista sacri textus verba: *Statuerunt ut ascenderent Paulus & Barnabas, & quidam alii ex aliis*, quibus edocemur: 1. neminem esse a Concilio excludendum qui audiri voluerit, atque Hæreticis ipsis dandam esse licentiam opiniones suas proponendi ac tuendi; 2. magnam esse debere suffragiorum libertatem; 3. non alia conditione Episcopis in Concilio generali congregatis adesse Christum assistentia & ope singulari Spiritus sancti, quam si adhibeant humana & ordinaria media, industriæ, studii, collationis, disputationis, ad veritatem detegendam, illustrandam & confirmandam. Deus scilicet qui omnia suaviter disponit ac moderatur, via supernaturali aperta & manifesta hic non agit, sed occulta spiritus subministratione: unde Episcopos permittit omnibus humanæ infirmitatis periculis obnoxios esse, metus scilicet, ambitionis, avaritiæ, cupiditatis, &c. Neque unquam promisit Christus se a Conciliis ejusmodi pericula semper propulsaturum, quasi humanitatem omnem exuant Episcopi, eo ipso quod in Conciliis congregentur: sed hoc unum promisit, se ipsis adfuturum, *quoties in nomine suo congregarentur*; hoc est, servata suffragiorum libertate, & adhibita humana industria & diligentia veritatem sedulo inquirerent.

Porro diligentiam illam ceterasque ad Canonicum judicium requisitas condiciones adhibitas fuisse merito præsumitur, quoties Episcopi sive congregati sive dispersi decretum dogmaticum Fidelibus proponunt, aut jam a Sede Apostolica latum acceptant. Quid enim, quæso, prodesset nosse Ecclesiam in suis definitionibus non erraturam, adhibitis certis quibusdam conditionibus, nisi aliunde constaret has condiciones adhibitas fuisse, quando definitiones suas Fidelibus credendas proponit? Atque in hoc maxime elucet divina virtus ac providentia? quod medios inter alter-

cantium Episcoporum motus semper erumpat victrix ac triumphans veritas.

Inde colliges, ea omnia quæ in disputationibus, colloquiis, ac concertationibus proferunt Episcopi, ut Canonibus fandiendis viam præmuniant, Scripturam exponant, ac veritatem fidei illustrent aut confirment, ad fidem non pertinere; neque adigi Fideles ut ea velut totidem Spiritus sancti oracula venerentur & accipiant. Sunt quidem hæc magni ponderis, sed fidem certam non faciunt: hoc unum fidei caput haberi debet ab omnibus credendum, quod a toto Concilio in Canonibus proponitur ac definitur. Porro, inquit Canus, Lib. 5. de Locis, c. 5. quæ in Conciliorum vel Pontificum Decretis, vel explicandi gratia inducuntur, vel ut objectioni respondeatur, vel etiam obiter & in transcurso præter institutum præcipuum, de quo erat potissimum controversia, ea non pertinent ad fidem, hoc est, non sunt Catholice fidei Judicia. Exempli causa ponamus aliquid, quod positum in una re, transferri per multas possit. Quod in capite, Firmiter, de summa Trinitate, dicitur, Angelos esse incorporeos, id non fidei decretum est, cum post Decretalem illam nonnulli & Philosophi & Theologi falso quidem, sed citra hæreseos notam contrarium asseruerint.

Quid in Conciliis ad fidem pertineat.

Quod si quæras quibus regulis & notis discerni possit definitio Concilii ad fidem pertinens; Respondeo istas a Melchiorre Cano, loco mox citato, indicari: Prima, si contrarium asserentes, pro Hæreticis judicentur. Secunda, cum in hanc formam Synodus Decreta præscribit, Si quis hoc aut illud senserit, anathema sit. Tertia, si in eos qui contradixerint excommunicationis sententia ipso jure feratur. Quarta, si quicquam expresse & proprie a fidelibus firmiter credendum, aut tamquam dogma fidei Catholice accipiendum dicatur, vel aliis similibus verbis aliquid esse Evangelio doctrinæ Apostolorum contrarium. Dicatur autem non ex opinione, sed certo & firmo decreto.

P. 275.

P. 275.

Merito igitur quinta Synodus generalis, Collatione sexta observat, in Conciliis non unius vel alterius interlocutionem attendi oportere, sed hæc quæ communiter ab omnibus vel amplioribus definiuntur. Idem fere jam dixerat Justinianus Imperator, in Edicto adversus tria Capitula. Oportet, inquit, etiam illud attendere eos qui veritatem persequuntur, quod forsitan in Conciliis quædam a certis ibi convenientibus dicuntur, aut per favorem, aut per contrarietatem, aut per ignorantiam. Nemo autem attendit ea quæ per partem a quibusdam dicuntur; sed sola illa, quæ ab omnibus communi consensu definiuntur.

Tom. 5. Conc. p. 515. D.

Ibid. p. 711. D.

V. In Concilio Jesolymitano primus sententiam dixit S. Petrus vers. 7. quod nempe primatum gereret super alios Apostolos: qua prærogativa gaudet S. Pontifex Romanus erga ceteros Episcopos; unde ipsius est Concilia convocare, aut eorum saltem convocationi per Imperatores aliquando factæ, consentire: ipsius est illis vel per se vel per Legatos præsidere, ea confirmare, eorum executionem per totum orbem urgere ac promovere.

S. Petrus primus sententiam dicit.

VI. S. Jacobus tamquam Episcopus urbis in qua celebrabatur Concilium, post S. Petrum sententiam suam his verbis expressit, v. 19. Ego iudico non inquietari eos qui ex gentibus convertuntur ad Deum &c. Qua pronunciandi ratione aperte declaratur, Episcopos veros esse controversiarum fidei Judices, ab illo constitutos, a quo positi sunt regere Ecclesiam Dei. Hanc pronunciandi formulam non raro in Conciliis secuti sunt Episcopi, cum ajunt, Ego N. definiens vel consentiens, subscripsi, vel judicavi.

Episcopi Judices.

Definitio in fallibilis.

VII. Denique, maxime attendi debet definitio Concilii Jerosolymitani, his

his verbis expressa, quibus veluti radiis solaribus inscripta est infallibilis & suprema Conciliorum Oecumenicorum in Judicio fidei & morum auctoritas. *Visum est Spiritui sancto & nobis*, inquit v. 28. *nihil ultra imponere vobis oneris quam hæc necessaria, ut abstineatis vos ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato, & fornicatione; a quibus custodientes vos, bene agetis.* Definitio itaque Concilii generalis est ipsamet Spiritus sancti definitio, cui impossibile est subesse falsum; cui proinde fideles omnes ex animo sese subicere tenentur.

Nec dicas Apostolos, utpote sacros Scriptores, divinitus inspiratos fuisse, adeoque vere ab ipsis dictum, *Visum est Spiritui sancto & nobis*, quod de Episcopis in subsequenter Conciliis congregatis dici pariter non potest.

Namque licet Apostoli divinitus inspirati fuerint tamquam Scriptores sacri, alii tamen seniores seu Episcopi, qui ad hoc Concilium conveniunt, pariter divinitus afflati tamquam Scriptores sacri non fuere: communi tamen omnium consensu atque suffragio pronunciant: *Visum est Spiritui sancto & nobis*, & communi omnium nomine Epistola Synodica scribitur. Præterea, inquit Bellarminus paullo antea citatus, *licet Apostoli seorsim singuli potuissent definire controversias, tamen ne viderentur negligere medium ordinarium, & a Christo ipso demonstratum, non sine Concilio controversiam de Legalibus Antiochiæ exortam definire voluerunt.* Inde est quod collationem inter se habeant; audiunt partem adversam, Prophetias expendunt, Scripturas conferunt, suffragium sigillatim ferunt. Ita nodum solvunt Patres V. Synodi, Collatione 8. *Licet*, inquit, *Spiritus sancti gratia & circa singulos Apostolos abundaret, ut non indigerent alieno consilio ad ea quæ agenda erant; non tamen aliter voluerunt de eo quod movebatur, si oporteret Gentes circumcidi, definire, priusquam communiter congregati, divinarum Scripturarum testimoniis unusquisque dicta sua confirmaverunt.* Atque non alio consilio voluit Deus sic controversiarum omnium primam in negotio Religionis agitari ac definiri, quam ut formam & exemplar relinqueret subsequenter Episcopis, terminandi omnes, quæ circa Religionem nasci possunt, quæstiones; certa spe data, quod sicut Apostolis & senioribus adfuit Spiritus sanctus ope singulari in primo omnium Concilio congregatis, ita & subsequenter pariter Episcopis in nomine Christi congregandis pro definiendis fidei controversiis sit adfuturus.

Probatur 4. ex SS. Patribus ac Scriptoribus Ecclesiasticis.

Tertullianus Lib. de jejunii cap. 13. jam citato. *Aguntur*, inquit, *præterea per Graciam illa certis in locis Concilia ex universis Ecclesiis, per quæ & altiora quæque in commune tractantur, & ipsa representatio totius nominis Christiani magna veneratione celebratur.*

Sanctus Ambrosius Lib. 3. de fide cap. 15. alias 7. loquens de Concilio Nicæno, appellat Decreta Conciliorum Oecumenicorum hereditaria signacula nullius temeritate violanda.

S. Augustinus Epist. 54. ad Januarium alias 118. cap. 1. *Illæ*, inquit, *quæ non scripta, sed tradita custodimus, quæ quidem toto terrarum orbe servantur, datur intelligi vel ab ipsis Apostolis, vel plenariis Conciliis, quorum est in Ecclesia saluberrima auctoritas, commendata atque statuta retineri.*

Lib. 1. contra Cresconium c. 33. *Scripturarum etiam*, ait, *in hac re a nobis tenetur veritas, cum hoc facimus, quod universæ jam placuit Ecclesiæ, quam ipsa*

ipsarum Scripturarum commendat auctoritas; ut quoniam sancta Scriptura fallere non potest; quisquis falli metuit, hujus obscuritate questionis, eandem Ecclesiam de illa consulat, quam sine ulla ambiguitate sancta Scriptura demonstrat.

Lib. 1. de Baptismo contra Donatistas, c. 7. loquens de validitate Baptismi ab Hæreticis collati, *Questionis hujus, inquit, obscuritas prioribus Ecclesie temporibus ante schisma Donati, magnos viros, & magna charitate prædicos Patres Episcopos ita inter se compulit salua pace disceptare atque fluctuare, ut diu Conciliorum in suis quibusque Regionibus diversa statuta nutaverint, donec plenario totius orbis Concilio, quod saluberrime sentiebatur, etiam remotis dubitationibus firmaretur.* Ibid. c. 18. hac tantum ratione sanctum Cyprianum ab hæresi excusat, quod nondum eo tempore celebratum fuisset Concilium plenarium, quo controversia hæc eliquata & finita fuisset. Ibidem, plenarii Concilii sententiam ait esse totius Ecclesie consensionem.

Ibid. p.
84. F.

Lib. 2. c. 1. *Quod per universæ Ecclesie statuta firmatum est, vel unius Episcopi auctoritati, vel unius Provincia Concilio præferendum est.*

Ibid. p.
93. G.
Ibid. p.
97. C.
Ibid. p.
202. B.

Et Lib. 7. c. 53. *Nobis tutum est, inquit, in ea non progredi aliqua temeritate sententiae, qua nullo in Catholico Regionali Concilio cæpta, nullo plenario terminata sunt: id autem fiducia securæ vocis asserere, quod in gubernatione Domini Dei nostri Jesu Christi universalis Ecclesie consensione roboratum est.*

Cælestinus Summus Pontifex in Epistola ad Patres Concilii Ephesini, *Non potest, ait, veritas mentiri, cujus in Evangelio ista sententia est: Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi & ego sum in medio eorum. Quod cum ita sit, si nec huic tam brevi numero Spiritus sanctus deest, quanto magis eum nunc interesse credimus, quando in unum convenit tanta turba Sanctorum?*

Tom. 3
Conc. p.
614.

S. Leo in Epist. 93. alias 63. ad Theodoretum c. 1. *Quæ, inquit, Dominus nostro prius ministerio definierat, universæ Fraternitatis irretractabili firmavit assensu: ut vere a se prodisse ostenderet, quod prius a prima omnium Sede formatum, totius Christiani orbis judicium recepisset, ut in hoc quoque Capiti membra concordent. Audis irretractabile esse Judicium universæ Fraternitatis, hoc est, Episcoporum sive in Conciliis congregatorum, sive disperforum.*

T. 3. p.
624.

Et in Epistola ad Leonem Augustum 115. alias 73. rogat ne patiatr retractari quæ in Synodo Chalcedonensi statuta fuerant de Incarnatione Christi. *Nulla, inquit, permittatis retractatione pulsari; quia in illo Concilio per Spiritum sanctum congregato, tam plenis atque perfectis definitionibus cuncta firmata sunt, ut nihil ei regulæ, quæ ex divina inspiratione prolata est, addi possit aut minui.*

Ibid. p.
667.

Patres Concilii V. Collatione 8. Conciliorum auctoritatem probant ex iis ipsis Scripturæ testimoniis quæ hic adducta sunt.

Tom. 5.
Conc. p.

Vigilius S. Pontifex in Epistola ad Episcopos Galliarum: *Necesse est, inquit, quoties in nomine Domini ejus famuli ad tractanda quæ sunt ipsi placita, colliguntur, sancti Spiritus non deesse præsentiam. Ita enim Christi Dei Domini & Salvatoris nostri mandata nos instruunt, quibus ait, Matth. 18. Ubi fuerint duo vel tres in nomine meo congregati, ibi ero in medio eorum.*

563.
Ibid. p.
322. E.

Et in suo Constituto, initio declarat se quatuor admittere priora Concilia, *Quæcumque, inquit, tam de fide, quam de aliis omnibus causis, Judiciis, Constitutionibus, aut dispositionibus definita, aut judicata, vel constituta, & sive disposita, inconcussa, inviolabiliter, sine adjectione vel imminutione aliqua*

ib. p. 337.
& 338.

nos promittimus secuturos . . . & quaecumque communi consensu dicta sunt, ea Orthodoxa veneramus atque suscipimus.

Facundus Hermianensis, strenuus trium Capitulorum defensor, lib. 12. P. 187. C. c. 2. Non in nostra, inquit, ratione, quamquam videatur invicta, sed in *Ibid.* E. auctoritate S. Concilii constituimus firmitatem . . . Unde si quam reverentiam deferimus Synodalibus Institutis ab Ecclesia universali receptis, in omnibus quæ obscura in eis & ad intelligendum difficilia reperimus, divinam voluntatem cognoscere atque approbare debemus. Et l. 2. c. 6. Non in sola, inquit, fidei dubitatione, vel definitione, Conciliorum valet auctoritas: Verum etiam in omnibus quæ pro pacis & unitatis observantia, cujus maxima sapientibus cura est, P. 77. C. modeste ibi fuerint ac bene composita, Et l. 5. c. 5. Neque alia est Conciliorum faciendorum utilitas, quam ut quod intellectu non capimus, ex auctoritate credamus, & sicubi ratio minus nobis occurrerit, fides, ne labamur, cito succurrat. Nam si post decretum disceptare licuerit . . . non est quare jam Concilia congregentur, nec terminata, imo nec terminabiles dicantur quæstiones, quarum probatio semper exigitur . . . Non idem modus esse debet atque ordo querendi post definitionem Concilii totius Ecclesiæ consensione firmati, qui fuit ante definitionem. Tunc enim ratio poscebat, ut si Orthodoxa probaretur illa Epistola (Ibæ) suscipienda judicaretur a Synodo: nunc autem ratio poscit, ut si suscepta probetur a Synodo, judicetur Orthodoxa.

S. Gregorius Magnus Epistola ad Joannem Episcopum Constantinopolitanum 25. Libri primi, alias 24. Sicut, inquit, sancti Evangelii quatuor
T. 2. p. 515. B. Libros, sic quatuor Concilia suscipere & venerari me fateor . . . quia dum uni-
Ibid. D. versali sunt consensu constituta, se & non illa destruit, quisquis præsumit aut solvere quos religant, aut ligare quos solvunt. Quisquis ergo aliud sapit, anathema sit.
T. 3. p. 595. S. Leo Epist. 77. alias 54. ad Marcianum Augustum. In quo opere, auxiliante Christo; fideliter exequendo, necesse est me perseverantem exhibere famulatum: quoniam dispensatio mihi credita est, & ad meum tendit reatum, si paternarum regulæ sanctionum, quæ in Synodo Nicæna, ad totius Ecclesiæ regimen, Spiritu Dei instruyente, sunt conditæ, mea (quod absit) connivente violentur, & major sit apud me unius fratris voluntas, quam universæ domus Domini communis utilitas.

Concilium Constantiense Sess. 5. Declarat hæc sancta Synodus, quod ipsa
Conc. p. in Spiritu sancto legitime congregata, Concilium generale faciens, & Ecclesiam
22. C. Catholicam representans, potestatem a Christo immediate habet, cui quilibet cujuscumque status vel dignitatis, etiam si Papalis existat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti schismatis.

Observat Palavicinus in Historia Concilii Tridentini, Legatos Sedis Apostolicæ intercessisse ne in Actis Tridentinæ Synodi formula hæc, Tridentina Synodus universalem Ecclesiam representans, infereretur, quod eam novam esse, nec in antiquis Conciliis reperiri contenderent.

Accedat sacra Facultas Parisiensis in suis contra Lutherum articulis; articulo 22. pronunciat: Certum est Concilium generale legitime congregatum universalem representans Ecclesiam, in fidei & morum determinationibus errare non posse.

Denique Concilium Senonense an. 1528. Decreto 3. & auctoritate & ratione Conclusionem nostram his verbis confirmat: Proinde cum certa sit & infallibilis Ecclesiæ regula, nec aliquando invisibilitatis prætextu tandem eludiqueat: ea profecto sacris generalibus Conciliis auctoritas denegari non potest, quæ

quæ proxime universalem repræsentant Ecclesiam. His enim Conciliis si ea decernendi quæ ad sinceritatem fidei & extirpationem hæresum, Ecclesiæ reformationem, & morum integritatem pertinent, potestas adimatur, nihil certum, nihil stabile futurum est, nihil denique quo Hæreticus ab Orthodoxo possit internosci: cum ille frequenter tum impendio loquacior, tum pervicacior pluribus (licet perperam intellectis) Scripturarum testimoniis falso gloriatur. Nec erat quo veterum quorundam Hæreticorum retunderentur insultus, nisi Ecclesiastici Proceres Apostolorum exemplo Concilia celebraſſent, quibus sancti Spiritus auctoritatem ferocientibus illis, & rerum humanarum scientia tumentibus opponerent. Quo fit, ut si Conciliorum auctoritati sub hac temporum calamitate tantillum depereat, protinus velut ab inferis suscitandæ sint damnatæ omnes hæreses, & postea: *Ibid. C.* Quod si ubi duo vel tres in nomine Domini congregantur, (licet sibi ipsis relictis falli possint) continuo tamen in medio eorum sit Dominus, quanto magis, ubi Summus Pontifex ceterique Primores Ecclesiastici conveniunt? . . . Sancta igitur & inviolabilis est sacrorum Conciliorum universalium auctoritas, cui quisquis pertinacius refragatur, hostis fidei jure optimo censeri debet.

Solvuntur Objectiones.

Objiçies 1. Pugnant inter se Concilia, non tantum in disciplina, quod omnes fatentur, sed etiam in fide.

I. Vel ipsi Apostoli in Concilio Jerosolymitano congregati sibi contradicunt: namque eo ipso Decreto quo fanciunt Gentes ad Christum conversas jugo Legis Mosaicæ subjiciendas non esse, nec eas cogi debere ut circumcidantur ceteraque Legalia observent, necessitatem nihilominus imponunt abstinendi a sanguine & suffocato; quæ lex Judæis imposita fuerat a Deo, Gen. 9. v. 4.

II. Vox *ὁμοῖος, consubstantialis*, quæ una fides Orthodoxa exprimitur, rejecta fuit a Concilio Antiocheno, an. 272. tum a Nicæno I. generali, an. 325. consecrata: tum iterum ab altero Antiocheno, an. 341. a Sirmiensi, an. 351. ab Ariminenſi Oecumenico, si quod unquam fuit, an. 359. & a Constantinopolitano, an. 360. rejecta & proscripta fuit.

III. Anno 449. Concilium Ephesinum Eutychetis doctrinam approbavit, quam Chalcedonenſe postea, an. 454. anathemate damnavit.

IV. Concilium generale Nicænum, Can. 12. damnat & improbat Christianos qui armis seu militiæ seculari nomen dant; quos tamen nec Christus, nec Apostoli ea de causa unquam improbarunt: hoc enim tantum a militibus postulat S. Joannes, Luc. 3. v. 14. ut *neminem concutiant, neque calumniam faciant, & contenti sint stipendiis suis*; non jubet autem ut militiam deferant, quod vult Canon Nicænus.

V. Anno 553. habitum est Concilium generale V. a Vigilio S. P. confirmatum, cujus tamen definitio a plurimis Occidentis Ecclesiis, præsertim a Gallicana, recepta non fuit; nec propterea communione privatæ fuerunt istæ Ecclesiæ. At qua ratione tolerari potuisset hæc resistentia, si persuasum tunc temporis fuisset, Oecumenica Concilia errare non posse?

VI. An. 730. & 755. in duobus Conciliis Constantinopoli habitis rejectus fuit cultus Imaginum, qui tamen an. 781. in Concilio Nicæno approbatus fuit, non sine gravissimo errore; quandoquidem idem omnino cultus eademque adoratio Imaginibus decernitur, quæ vivificæ Trinitati.

Imo actione 4. major agnoscutur Imaginum vis & efficacia, quam sermonis seu Evangelii. Unde in Concilio Francofordiensi an. 794. plane improbata fuit hæc Synodus, & explosus cultus Imaginum.

VII. An. 692. Constantinopoli in Palatio Imperatoris quod Trullum dicebatur, celebratum est numerosum Concilium vulgo dictum Quinisextum, quod nempe sit in supplementum quinti & sexti Concilii Oecumenici, vel Trullanum a loco ubi celebratum fuit. In hoc Concilio plurimi editi sunt Canones quos Romana Ecclesia improbavit ac rejecit; qui vero fieri id potuisset, si Oecumenicum Concilium infallibilis esset auctoritatis?

VIII. In Concilio Lugdunensi I. quod celebratum est an. 1245. haud dubie erravit Ecclesia, cum sibi arrogavit jus & potestatem deponendi Imperatorem Fridericum II. Revera enim talem auctoritatem Ecclesie suæ non concessit Christus: indebitam vero auctoritatem sibi usurpare, nonne ignorantie & errori, etiam in jure seu dogmate, deputari debet? Porro Lugdunense Concilium id sibi juris arrogasse manifeste colligitur ex sententia quam Innocentius IV. pronunciavit in Fridericum. Nos itaque, inquit, super præmissis, & cum pluribus aliis ejus nefandis excessibus, cum Fratribus nostris & sacro Concilio deliberatione præhabita diligenti ... memoratum Principem ... omni honore ac dignitate privatum a Domino ostendimus, denunciamus, ac nihilominus sententiando privamus.

IX. Anno 1414. Oecumenicum Concilium Constantiense, & anno 1431. Basileense pariter Oecumenicum celebratum fuit. In utroque definitum, Concilium esse supra Papam: at istud dogma rejectum fuit a Conciliis Florentino sub Eugenio IV. & Lateranensi sub Leone X. & ab omnibus Italis impugnatur.

X. Denique; Concilium ipsum Tridentinum Oecumenicorum postremum, non tantum a Græca, sed nequidem a multis Occidentis Ecclesiis receptum fuit; imo nec apud nos quidem Gallos usquedum publicatum ac promulgatum fuit. Quis porro ista facile componat cum idea infallibilis & supremæ auctoritatis, quæ affingitur Conciliis Oecumenicis?

Resp. nego antecedens.

Ad primam probationem, dico minime pugnare secum Apostolicum Decretum; imo potius sapientia & æquitate plenum esse. Quamquam enim prohibeat Gentes circumcidi, ceterisque legalibus ritibus observandis astringi, merito tamen excipit abstinenciam a sanguine & suffocato, quod nempe hæc una foret præcipua nota qua distinguerentur Christiani a paganis, apud quos usu quotidiano sollemne erat vesci sanguine & suffocato, non tantum causa nutritionis, sed etiam Religionis, ita ut usus ille sanguinis & suffocati certissimum esset ac velut inseparabile signum Paganismi. Observant scilicet Scriptores non modo Gentiles, sed & Christiani, Deos gentium maxime delectatos fuisse, tamquam sibi oblato sacrificio, sanguine & suffocato. *Isti sunt*, (dæmones,) inquiebat Porphyrius, de abstinencia, l. 2. §. 42. qui libatione & nidore oblectantur, quibus spirituale corpus ipsorum pinguescit: vivit enim id vaporibus & suffimentis, & varie secundum eorum varietatem, sanguinis etiam & carnis nidoribus corroboratur. Et Tertullianus in Apologetico, c. 22. de præstigiis dæmonis verba faciens, *Mentis*, inquit, corruptelas agit furoribus & amentis sædis, ac sævis libidinibus, cum erroribus variis, quorum iste potissimus, quo Deos istos captis & circumscriptis hominum mentibus

Tom. II.
Conc. p.
1. p. 645.
A. B.

Spencerus de
Legibus
Hebræorum
p. 455.
& seq.
P. 21. D.

commendat, ut sibi pabula propria nidoris & sanguinis procuret simulacris imaginibus oblata. Eodem pene redeunt ista Minutii: *Morbos fingunt (dæmones) Ed. R. terrent mentes, membra distorquent, ut ad cultum sui cogant, ut nidore altarium vel hostiis pecudum saginati, remissis quæ constrinxerant, curasse videantur.* *Ed. R. p. 22. D.*

Ut igitur omnis idololatriæ ac paganismi suspicio a Gentibus converfis amoveretur, atque facilius ad unam Religionis societatem Judæos, multum a suffocato & sanguine abhorrentes, simul & Gentiles adducerent; sapienter omnino interdictum istis voluerunt Apostoli esum sanguinis & suffocati, quod nempe intelligerent in eo tunc temporis certum fuisse signum & argumentum cultus falsorum Deorum. *Idolothyta* *P. 523. col. 2. F.* sacrificantur dæmoniis, ait Origenes lib. 8. contra Celsum, nec debet homo Dei particeps fieri mensæ dæmonum. Suffocatis autem nobis interdicitur, quia sanguis ex eis non est excretus; cujus exhalatione dicunt pasci dæmones, ne vescamur cibo dæmonum, & ne forte simul nobiscum edant dæmones, si suffocatum edamus. Quod autem de suffocato dictum est, satis indicat cur a sanguine absteineatur. Hæc Origenes. Et Tertullian. Lib. de Idololatria c. 24. *P. 99. C.* propterea, inquit, Spiritus sanctus consultantibus tunc Apostolis, vinculum & jugum (Legis) nobis relaxavit, ut idololatriæ devitandæ vacaremus.

Ad secundam, dico Antiochenam non Nicæna Synodo generali non pugnare circa sensum Orthodoxum vocis istius *ὁμοῖος*. Ad sensum nempe Pauli Samosatani, qui creatæ substantiæ in morem, per divisionem ac partitionem Patri Filium consubstantialiẽ dicebat, merito vocem *ὁμοῖον* damnavit Synodus Antiochena: unica enim & eadem est numero in tribus divinis Personis essentia seu substantia. Contra vero Arium, qui negabat Filium ejusdem esse cum Patre naturæ seu substantiæ, merito Nicæna Synodus definivit Filium esse Patri consubstantialiẽ, *ὁμοῖον*, eamque vocem, qua sola omnes Arianorum astutiæ ac doli elidebantur, consecravit. Diversum illum vocis *ὁμοῖον* sensum; ac diversum Concilii Antiocheni in ea proscribenda, Nicæni vero in ea retinenda, scopum & finem observavit S. Athanasius Lib. de Synodis Ariminensi & Seleuciensi. *Et si,* *T. I. p. 2. p. 759. A.* inquit, ambarum Synodorum Patres diverse de consubstantiali mentionem fecerint, nullatenus tamen ab illis dissidere debemus, sed illorum perscrutari sententiam, & tunc ambas inter se Synodos consentire deprehendemus. Qui enim Samosatensem deposuere, vocem Consubstantialis corporali accipere modo, cum Paulus argutari vellet ac dicere, Si Christus non ex homine Deus factus est, ergo consubstantialis est Patri, atque hinc necesse est tres esse substantias; unam priorem, duas vero ex illa procedentes. Ideoque illud Pauli sophisma jure caventes, dixere Christum non esse consubstantialiẽ: neque enim Filius ita se habet respectu Patris, qualiter ille cogitabat... Qui autem Arianam hæresim anathemate damnaverunt, cum Pauli calliditatem animadvertissent, & cogitarent, non ita de incorporeis, & maxime de Deo, consubstantialitatem accipiendam esse; agnoscentesque Verbum non creaturam sed prolem ex substantia esse; item Patris substantiam, Filii principium, radicem & fontem esse, ac eundem ex se veram esse genitoris similitudinem, nec eum quasi natura extraneum, uti nos sumus, a Patre separatum esse... ea, inquam, de causa jure & ipsi Filium consubstantialiẽ dixerunt. Ita sanctus Athanasius.

Quod vero spectat Ariminensẽ Concilium, a quo suppressa fuit vox *ὁμοῖος*, dico, quamdiu liberum & vere Oecumenicum illud fuit, tamdiu

retentam ab eo fidem Nicænam ac vocem *ὁμολογίαν*; nec nisi dolis ac fraudibus Arianorum deceptos Episcopos, atque tardio exilii & diuturnæ a suis Ecclesiis absentiae victos, tandem consensisse suppressioni hujus vocis, ratos nihil periculi esse: & ut ait sanctus Hieronymus, *T. 4 p. 2. Dialogo adversus Luciferianos, Non erat curæ Episcopis de vocabulo, cum p. 299. sensus esset in tuto.* Verum plura ex professo de hoc Concilio dicenda nobis occurrent, Articulo quarto sequenti.

Quod vero addunt de altero Antiocheno Concilio, ut & de Sirmienfi & Constantinopolitano, a quibus vox eadem non modo suppressa, sed etiam damnata est; minime est ad nostrum propositum: tum quia particularia dumtaxat fuere ista Concilia, non universalia, de quibus hic solum loquimur: tum quia nullus ignorat in iis prævaluisse Arianos, ad quorum arbitrium omnia peragebantur: tum denique quia ab omnibus Catholicis improbata semper ac rejecta fuere.

Ad tertiam; Mirum certe videri debet, istud ab adversariis nobis opponi posse Ephesinum Conciliabulum, quod norunt ab omnibus velut *Latrocinium Ephesinum* infamari, in quo vi & armis Dioscorus omnia jura subvertit; Flavianum Constantinopolitanum, Legatos Summi Pontificis fugavit, inauditos Episcopos damnavit, Orthodoxos non admisit, ipsam Eutychetis hæresim approbavit. Tales Conventus Novatoribus nostris ultro dimittimus.

Ad quartam: Canon Nicænus intelligendus est de lapsis pœnitentibus, qui cum animo pietatis & pro more pœnitentium cingulum militiæ deposuissent, ceterisque publicis Officiis ac Muniis renunciaissent, abjecto pœnitentium statu, facultatem ea Munia resumendi oblata pecunia redimebant. Tales ignavos ac voti sui immemores Christianos merito damnat Canon Nicænus, non alios. Vide notas Albaspinæi in hunc locum.

Tom. 2.
Conc. p.
78.

Ad quintam: Antequam plene confirmata sit, & a majori Ecclesiarum parte recepta Concilii alicujus Oecumenici auctoritas, mirum videri non debet, si nonnulli ejus definitionibus oblucentur, non ex dubio juris, sed facti: id est, non quod dubitent de infallibili auctoritate Concilii vere Oecumenici, sed quod dubitent an tale Concilium vere sit Oecumenicum. Atque hoc modo, illæsa fide, multi quinto Concilio resistere, quod illud pro Oecumenico non haberent nec recipebant: atque prudenti œconomia erga ipsos agendum esse censuit aliquando S. Gregorius Magnus, donec tandem ubique cognita & recepta hujus Synodi auctoritate, licitum amplius non fuit ipsi oblucentari.

Ad sextam: Duo ista Constantinopoli celebrata Concilia adversus sacras Imagines, nusquam a Catholicis pro veris & Oecumenicis, imo potius pro spuris ac reprobatis habita sunt, & a septimo generali expresse damnata; neque ulla hic alia pugna est ac contradictio, quam quæ intercedit errorem inter ac veritatem. Francofordiensis vero Synodus Oecumenica non fuit, sed particularis dumtaxat; quæcunque igitur fuerit ipsius sententia, ad rem præsentem non attinet. Quamquam errore dumtaxat facti, ut loquuntur, laboravit ista Synodus, cum existimavit à Patribus septimæ Synodi assertum sacris Imaginibus cultum absolutum latræ, qualis deferitur vivificæ Trinitati; cum solum cultum religiosum & quidem relativum Patres illi decreverint, sicut ex professo demonstrant Theologi, ubi de cultu

Ima-

Imaginum. Neque unquam asseruit Synodus (sicut falso supponitur in Objectione) majorem esse Imaginum, quam Evangelicæ prædicationis vim & efficaciam: hoc unum scilicet Actione quarta dixisse refertur Joannes Presbyter, magis affici seu moveri homines imaginibus quam sermone: *Itaque, inquit, major est imago; & hoc Dei providentia factum est propter idiosyncrasias homines.* Idque asseruit dictus Joannes, occasione Imaginis seu Tabellæ in qua tam vivis coloribus pictor expresserat martyrium sanctæ Euphemie, ut admirationem simul & lachrymas intuentium eliceret.

*Tom. 7°
Conc. p.
211. E.*

At, inquit, saltem inde sequitur Patres Frandordienſes non agnovisse in Oecumenicis Conciliis eam infallibilitatem & inerrantiam quam nos hic propugnamus; siquidem persuasum habuerunt decretam fuisse sacris Imaginibus a septima generali Synodo supremam latriæ adorationem.

Respondeo ignorasse tunc temporis Patres Francofordienſes, an vere Oecumenica foret & a S. Pontifice Adriano probata & confirmata VII. Synodus. Aliunde vero declarant se paratos esse subscribere sententiæ S. Pontificis, cujus expectabant responsionem ad objectiones quas ipsi proposuerant contra eum Imaginum cultum, quem (errore facti) putabant a septima Synodo Imaginibus decretum fuisse.

Ad septimam: Dico Synodum illam Trullanam nusquam ab Ecclesia Romana probatam & receptam fuisse tamquam vere Oecumenicam; imo potius improbatam & rejectam, sicut testantur Beda in Libro de sex Aetatibus in Justiniano, Paulus Diaconus in vita ejusdem Justiniani, & Platina in vita Sergii. Nonnullos equidem ipsius Canones approbavit Ecclesia Latina, quod suis moribus congruerent, sed nusquam omnes. Inde est quod Bellarminus de Conciliis, lib. 1. c. 7. Concilium istud Quinisextum recenset inter ea quæ partim confirmata fuere, partim reprobata. Vide quæ de eodem Concilio dicat idem Scriptor, ibid. lib. 2. c. 8. ad decimum tertium, & lib. 2. de Romano Pontifice c. 18. quibus in locis plane elevat hujusce Synodi auctoritatem. Vide etiam quæ de eadem fuisse disseruit Melchior Canus lib. 5. de Locis cap. ultimo in Responsione ad sextum. P. 287.

Ad octavam: Sunt qui dure ac crude respondent errasse Ecclesiam, cum de re ad se non pertinente sententiam dixit, ac in temporalia Principum manus extendit. Verum si ita est, error ille non facti tantum fuit, sed doctrinæ: ad doctrinam enim pertinet, nosse qui sint limites legitimæ potestatis Ecclesiæ a Christo concessæ. Si igitur eos limites ignoravit & transgressa est Ecclesia, indebitam sibi usurpans auctoritatem, profecto nec ab errore nec a culpa potest excusari.

Dicendum igitur, sententiam depositionis in Fridericum latam, uni S. Pontificis Innocentio esse imputandam, non toti Concilio; quapropter deliberatio illa matura & diligens totius Concilii, de qua loquitur Innocentius, referenda est ad examen & discussionem criminum quorum accusabatur Imperator, non ad ipsius depositionem. Id aperte constat 1. ex ipsa Bullæ inscriptione, quæ talis est: *Sententia contra Fredericum Imperatorem ab Innocentio Papa IV. in Concilio lata, Sacro præſente Concilio.* Si vero ex votis Patrum lata fuisset hæc sententia, cur illorum consensus non exprimitur in illo Decreto, sicuti exprimitur in aliis subsequen-
tibus? 2. idem clare indicat tenor Bullæ: in ea quippe suo semper nomine loquitur Innocentius: 3. Auctores qui hujus depositionis historiam

referunt, eam soli Innocentio non Concilio adscribunt. Ita Albertus Abbas Stadenſis, Trithemius, Nicolaus Trivettus, &c. Adeat qui plura volet, quæ dicemus quæſt. 5. art. 4 ubi de Concilio Lugdunenſi.

Ad nonam: Stat quidem apud nos Gallos firma & inconcuſſa Oecumenicorum Conciliorum Conſtantiensis & Baſileenſis auctoritas; immota pariter manent eorum Decreta pro ſuperioritate Concilii ſupra Pontificem: at cum ab omnibus pariter pro vere Oecumenicis ea non habeantur, mirum eſſe non debet, ſi multi religioni non ducant ab hac doctrina recedere, quos abſit ut tamquam Hæreticos traducamus. Falſo ſupponitur a Concilio Florentino reſectum dogma Concilii Conſtantiensis de ſuperioritate Concilii ſupra S. Pontificem: id equidem fecit Lateranenſe Concilium, at illud minime inter Oecumenica recenſemus.

Ad decimam: Dico Concilium Tridentinum in fidei definitionibus ab omnibus Eccleſiis Orthodoxis admiſſum fuiſſe. In iis ergo tantum Diſciplinæ particularis capitibus a nobis probatum non fuit, quæ aut temporalem adminiſtrationem ſpectant, aut jura & patrias noſtras conſuetudines lædunt. Ea capita collecta legere poteris apud Bochellum, l. 5. Decretorum Eccleſiæ Gallicanæ, titulo 20. c. 45.

Objicies 2. auctoritatem S. Gregorii Nazianzeni ex Epistoſa ipſius T. 1. p. 55. ad Procopium, ubi ſic loquitur; *Ego, ſi vera ſcribere oportet, hoc animo ſum, ut omnem Episcoporum conventum fugiam: quoniam nullius Concilii finem latum & fauſtum vidi, nec quod depulſionem malorum potius, quam acceſſionem & incrementum habuerit, &c.*

Reſp. S. Doctorem non negare & cum fructu celebrari poſſe Concilia generalia, & ea, ubi legitima ſunt, certam fidem facere: ipſe etenim & Concilium Nicænum primum generale ſummis laudibus commendavit, & ſecundi Conſtantinopolitani adverſus Macedonium, pars maxima fuit. Non igitur juris quæſtionem, ſed facti perſtringit, citata Epistoſa: in iis enim vivebat temporum circumſtantiis, in quibus merito ſcribebat ſe nullum vidiffe fauſtum Concilii exitum. Scilicet ætas S. Gregorii incidit in tempus medium inter Concilium primum & ſecundum generale ſub Conſtancio Imperatore, quo tempore plurima celebrata ſunt Concilia quæ Hæreticis Arianis favebant, & quorum proinde non fauſtum fuiſſe exitum conqueritur S. Doctör, qualia fuere Seleuciense, Tiriense, Ariminense, Mediolanense, Syrmienſe, &c. Vocatus igitur a Procopio nomine Imperatoris ad aliquod non abſimile Concilium, ſe ipſum excuſat, atque obrendit tum infirmam ſuam valetudinem; tum ſeceſſus ac quietis amorem; tum motus, contentiones & rixas Episcoporum inter ſe; tum denique infelicem Conciliorum quæ hætenus viderat, finem. Viderat autem Concilia duntaxat particularia, in quibus factio Ariana prævaluerat: de iis igitur loquitur in citata Epistoſa, non de legitimis & vere Oecumenicis Conciliis.

Objicies 3. duo S. Auguſtini teſtimonia: Primum ex lib. 2. alias 3. T. 8. p. contra Maximinum, c. 14. ubi ſic loquitur: *Nec ego Nicænum, nec tu debes Ariminense tamquam præjudicaturus proferre Concilium. Nec ego hujus auctoritate, nec tu illius detineris.* Non agnoſcebat igitur S. Auguſtinus ſupremam & infallibilem fuiſſe Concilii Nicæni auctoritatem, qua non teneri Maximinum aſſeverat.

Alterum testimonium petitur ex lib. 2. de Baptismo contra Donatistas c. 5. ubi asserit *Concilia priora posterioribus emendari posse*. Quod autem emendari potest, supponitur esse errori obnoxium. T. 9. p. 98. C.

Resp. ad primum, gratis, & argumento, ut dicitur, ad hominem, in presenti, quam contra Maximinum habebat, controversia, concedere Sanctum Augustinum, ut Conciliorum seponatur auctoritas. Concilio scilicet Nicæno opponebat Maximinus Ariminense; utriusque igitur discutienda fuisset auctoritas, ac demonstrandum legitimum fuisse Nicænum, Ariminense vero illegitimum; qua in controversia nec prolixitatem, nec multorum factorum personalium examen ad discussionem fugere potuisset sanctus Doctor. Compendiosa igitur via rem perficit, atque seposita (quamquam non negata) Concilii Nicæni auctoritate, demonstrat sibi ex una Scriptura abunde sufficere firmissima momenta quibus Ariannum errorem confodiat. Interim vero ab ipso plane rejectam non fuisse Concilii Nicæni auctoritatem, demonstrant hæc ipsius verba, eodem loco citato: *Hoc est, inquit, illud Homousion, quod in Concilio Nicæno adversus Hæreticos Arianos a Catholicis Patribus veritatis auctoritate, & auctoritatis veritate firmatum est*. Quid porro est veritas auctoritatis, nisi vera & certa auctoritas? T. 8. p. 70. E.

Ad secundum: Dico Concilia priora posterioribus emendari posse in rebus facti, non in rebus fidei: (saltem si de Conciliis Oecumenicis sermo sit: particularia enim errare posse non tantum in factis, sed etiam in fide, omnes fatentur) at loqui S. Augustinum de quæstionibus facti, suadent tum hæc ipsius verba, eodem in loco: *Concilia, inquit, priora posterioribus emendari possunt, cum nempe aliquo experimento rerum aperitur quod clausum erat, & cognoscitur quod latebat*: quod certe ad fidei veritatem referri vix potest, quæ non rerum experimentis innotescit, sed verbo Dei scripto vel tradito. Tum subjecta ipsius disputatione cum Donatistis. Agebatur quippe de Cæciliano, an Libros sacros tradidisset hostibus fidei, an non: quæ quæstio tota erat facti, non juris. T. 9. p. 98. C.

Instabis. S. Aug. cit. c. 3. lib. 2. de Baptismo, manifeste loquitur de rebus fidei, non vero solius facti: agit enim de errore rebaptizantium, quem S. Cyprianus, ejus auctoritatem perpetuo objectabant Donatistæ, multis in Conciliis Carthagenensibus propugnauerat; quæ certe quæstio ad fidem procul dubio pertinet. Ut vero probet Donatistas auctoritate Cypriani immerito se tueri, ostendit eum hac in parte cum suis Conciliis errasse: neque id mirum videri debere, cum & ipse erraverit Petrus, & Concilia Provincialia per Plenaria emendentur, imo & ipsa Plenaria priora posterioribus etiam emendentur: quod certe S. Doctoris argumentum nisi intelligatur de errore circa fidem, aptum non est, nec disputationi quam habebat accommodatum. Quæ enim fuisset ista ratiocinatio? Concilia Cypriani errarunt in fide & emendari debent, quia Concilia etiam plenaria errare possunt in factis. Distorta omnino consecutio, nec tanto Doctore digna. Loqui autem sanctum Doctorem, loco citato, non de quæstionibus facti, seu de Cæciliano, sed de errore rebaptizantium, patet ex ipso contextu. *Vos certe, inquit, nobis objicere soletis Cypriani sententiam, Cypriani Concilium: cur auctoritatem Cypriani pro vestro schismate assumitis, & ejus exemplum pro Ecclesiæ pace respuitis? Quis autem nesciat sanctam Scripturam Canonice tam Veteris quam novi Testamenti, certis suis terminis contineri, eamque omni-* Ibid. A.

omnibus posterioribus Episcoporum Litteris ita præponi, ut de illa omnino dubitari & disceptari non possit, utrum verum vel utrum rectum sit quidquid in ea scriptum esse constiterit: Episcoporum autem Litteras quæ post confirmatum Canonem vel scriptæ sunt vel scribuntur, & per sermonem forte sapientiores cujuslibet in ea re peritioris, & per aliorum Episcoporum graviorum auctoritatem doctioremque prudentiam, & per Concilia licere reprehendi, si quid in eis forte a veritate deviatum est: & ipsa Concilia quæ per singulas regiones vel Provincias fiunt, plenariorum Conciliorum auctoritati quæ fiunt ex universo orbe Christiano, sine ullis ambagibus cedere: ipsaque Plenaria sæpe priora posterioribus emendari; cum aliquo experimento rerum aperitur quod clausumerat, & cognoscitur quod latebat. En textus S. Doctoris, ex quo manifestum est illum loqui de quæstionibus ad fidem pertinentibus, in quibus etiam priora Concilia plenaria quæ sunt ex toto orbe Christiano, posterioribus emendari possunt.

Resp. revera S. Augustinum agere citato loco de quæstione fidei, nempe Baptismo Hæreticorum, & agnoscere Cyprianum cum suis Conciliis hac in parte errasse: verum cum ait, Concilia plenaria priora posterioribus emendari, falsum est eum loqui de errore circa fidem; aut ea Concilia, quantum ad hoc, cum Provincialibus conferre. Ad institutum scilicet S. Doctoris sufficiebat demonstrasse, non tantum privatos Episcopos, sed & Concilia quæ per singulas regiones & Provincias fiunt, imo & Plenaria posse errare, quamvis in diverso plane genere: Concilia nempe particularia, non tantum in factis, sed in fide; Plenaria vero, in factis duntaxat. Gradatim enim veluti progreditur sanctus Doctor; ac primo Episcopos privatos, tum Concilia particularia in fide errare posse asserit; Plenaria vero in factis, quæ clare designat per hæc verba: *Cum aliquo experimento rerum aperitur quod clausum erat, & cognoscitur quod latebat.* Sanctum porro Augustinum inerrantiam & infallibilitatem Concilii plenarii in quæstionibus fidei agnovisse, patet ex testimoniis inter probationes citatis.

Objicies 4. Si Patres in Conciliis legitimis & Oecumenicis congregati Spiritu sancto regantur, ac certa sit & ab omni erroris periculo tutæ eorum definitio, sequitur definitionem hanc Scripturæ sacræ loco habendam esse, & paræ cum illa ponderis & auctoritatis. Consecutio videtur necessaria. Non alia quippe de causa Libros sacros & Canonicos pro certissima fidei & morum regula habemus, quam quod scripti sint ab hominibus dirigente ac assistente Spiritu sancto; absurda nihilominus est ista consecutio, & a Theologis unanimi suffragio exploditur, a quibus latum statuitur discrimen v. g. inter Evangelium S. Matthæi, & Symbolum Nicænum: etenim Scriptura sacra in Canonem refertur, non ita definitiones Conciliorum, &c.

P. 263. Observat Melchior Canus, de Locis, lib. 5. c. 5. quæstione 3. se præsentem virum apprimè doctum non timuisse concedere sequelam argumenti, quam ibidem ipse solidis refellit argumentis.

T. 2. p. 35. Respondeo itaque falsam esse consecutionem. Bellarminus de Conciliis, lib. 2. c. 12. præsentem movens quæstionem exponit multas rationes & causas discriminis quod est inter Scriptores sacros & Canonicos, & Episcopos in Concilium Oecumenicum coactos. Tres istæ præcipuæ sunt.

Prima. Omnis Scriptura divinitus inspirata est. 2. ad Timot. 3. Spiritu enim sancto inspirante loquuti sunt sancti Dei homines, ait S. Petrus Epist. 2. c. 1. Scriptoris igitur sacris divinitus afflatis nova revelatio affulgit; non
item

item Episcopis Synodice congregatis, quibus assistit quidem ope singulari ac præsidet Spiritus sanctus, ne a vero deflectant, ac tuto revelatam veritatem detegant & exponunt; at ipsis nihil novi revelat. Omnia enim mysteria & dogmata fidei Apostolis revelata fuere, sicut ipsis promisit Christus, apud S. Jo. c. 16. v. 13. *Cum venerit, inquit, ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.* Definitiones igitur Conciliorum fidem spectantes, per novam revelationem non sunt, quamquam res revelatas contineant & explicant.

Secunda ratio discriminis quæ ex prima nascitur, est quod Scriptores sacri velut instrumenta & organa Spiritus sancti absque ullo proprio suo labore, studio, conatu, industria, ea scribant & loquantur quæ Spiritus sanctus ipsis suggerit & inspirat. Sunt enim, ut dicitur Psal. 44. v. 2. *velut calamus scribæ velociter scribentis.* Unde fit aliquando, ut extra se rapti ac plane nescientes, intus movente & agente Spiritu sancto, ea proferant, quæ ipsi non intelligunt. At non ita Episcopi in Conciliis congregati, quibus auxiliatricem suam assistentiam non alia conditione promisit Christus, quam si precibus, studio, labore, frequenti collatione, & alia omni humana industria veritatem scrutarentur: quam conditionem accurate adimplere Apostoli in Concilio omnium primo Jerosolymitano, in quo magnam conquestionem factam fuisse, supra ex sancto Luca observavimus. Scite igitur Canus, loco mox citato, ait, *Commune hoc esse Ecclesiæ Judicibus, ut, si decreta ediderint temeritate quadam sine judicio, repentino quasi vento incitati, nihil omnino conficiant, quod solidum, quod grave, quod certum habetur. E contra ea gravia & certa in Ecclesia haberi, quæ judicio, considerate, constanterque edita sint.* Ratio hujus discriminis est, quod Episcopi in Conciliis testes sint dumtaxat, custodes, & judices, non auctores & parentes fidei quæ in verbo Dei sive scripto sive tradito continetur. Sedulo igitur inquirere debent in doctrinam uniuscujusque Ecclesiæ, in sensum Scripturæ, in Traditionem antiquam & constantem SS. Patrum, quod certe absque studio, labore, & industria humana fieri non potest. Egregie Vincentius Lirinensis in Commonitorio 1. c. 27. explicans istud S. Pauli ad Timotheum, *Depositum custodi, Quid est, inquit, depositum? Quod tibi creditum est, non quod a te inventum; quod accepisti, non quod excogitasti; rem non ingenii, sed doctrinæ; non usurpationis privata, sed publicæ traditionis; rem ad te perductam, non a te prolata; in qua non auctor esse debes, sed custos; non institutor, sed sectator; non ducens, sed sequens.*

Bibliot.
PP. T. 7.
p. 258.
D.

Tertia denique ratio discriminis est, quod Scriptores sacri ne in minimis quidem rebus falli possint, manus & linguas eorum dirigente ac movente Spiritu sancto: at Episcopi in Conciliis congregati in iis dumtaxat definitionibus, quæ fidem vel mores spectant, fanciendis certam & infallibilem habent auctoritatem: in aliis autem rebus, sive præmissis & ratiociniis unde dogma fidei eruunt, sive SS. Patrum testimoniis interpretandis, sive philosophicis placitis exponendis, sive iis quæ cursim & obiter extra propositum attingunt, errare possunt, nec certam fidem faciunt. Instabis 1. Decretum primi Concilii Jerosolymitani in Scripturis refertur: habet igitur auctoritatem Canonice Scripturæ.

Resp. Decretum illud in Scripturis historice referri, sicut & alia referuntur dicta vel facta Apostolorum: at non refertur velut verbum Dei ab hominibus divinitus inspiratis prolata, sed tamquam Synodica defi-

definitio facta a Præpositis seu Pastoribus Ecclesiarum, quibus præfuit Spiritus sanctus: unde merito dicunt, *Visum est Spiritui sancto & nobis.*

Instabis 2. S. Gregorius Magnus inter probationes nostræ Conclusionis laudatus, ait se quatuor Concilia suscipere ac venerari sicut quatuor Evangelii Libros.

T. 2. p. 36. col. 1. C. D. Resp. cum Bellarmino, lib. 2. de Conciliis, c. 12. in fine. *Illud, si cut, sonare similitudinem, non aequalitatem; sicut illud Matth. 5. Estote perfecti, sicut Pater vester celestis perfectus est. Vel si aequalitatem sonet, dicendum erit non comparari a Gregorio Concilia cum Evangeliiis in omnibus, sed tantum in ipsa certitudine eorum quæ in Scripturis dicuntur, & in Conciliis definiuntur. Cum enim utraque sint infallibilis veritatis, æque certa dici possunt.*

Objicies 5. Nullum ex definitionibus Conciliorum fructum percipere possumus, siue ad fidei nostræ certitudinem & securitatem, siue ad morum regulam; nisi certis regulis constare nobis possit definitiones illas esse Concilii legitimi & Oecumenici; quamdiu enim incerta & dubia pendebit conditio ipsa Concilii, tamdiu nutabit ejus auctoritas, ac dubius hærebit fidelium animus: atqui nullis certis regulis constare nobis potest, hoc vel illud Concilium vere Oecumenicum & legitimum esse. Legitimum quippe non est, ex dictis, nisi Episcopi omnem humanam industriam adhibuerint in veritate perferenda, nisi libera fuerint eorum suffragia, ac juxta Scripturam, Traditionem & Ecclesiasticas regulas, sine ullo perturbato animi affectu, ex uno veritatis amore formandis decretis allaboraverint: at nulla profecto via id certo cognosci potest, imo nec certo innotescere potest, an illi qui congregantur, & dicuntur Episcopi, vere sint baptizati, vere ordinati, veram ac sinceram in corde fidem habeant; ergo, &c.

Resp. nego min. Ad ejus probationem

P. 268. Respondet 1. Melchior Canus lib. 5. de Locis, c. 5. q. 3. *Deum suaviter omnia disporre, simulque prospicere & finem & media ad finem necessaria ... Cum ergo Ecclesiæ firmitatem fidei fuerit pollicitus, deesse non potest, quominus tribuat Ecclesiæ preces, ceteraque præsidia, quibus hæc firmitas conservatur. Nec vero dubitari potest, quod in rebus naturalibus contingit, idem & in supernaturalibus quoque usu venire: ut qui dat finem, det consequentia ad finem ... Quod si semel hæreticis, pergit ibidem Canus, licentiam permittimus, ut in questionem vocent, num Ecclesiæ judices eam diligentiam & curam exhibuerint quæ opus erat, ut questio via & ratione finiretur: ecquis adeo cæcus est, qui non videat omnia mox Pontificum & Conciliorum judicia labefactari? Ex qua insignis hujus Theologi responsione id sequi videtur, teneri nos eadem certitudine credere Concilia Oecumenica approbata & recepta juxta præscriptas a Christo leges suæ fidei decreta condidisse, qua credimus suam ipsi opem & assistentiam promississe Christum. Ex quo igitur Ecclesia per orbem diffusa Concilii alicujus etiam Oecumenici definitiones suo assensu confirmavit & acceptavit, hæc ipsa confirmatio & acceptatio certissimum nobis est a posteriori signum & argumentum Concilii legitime secundum Canonicas regulas celebrati.*

Andreas Vega lib. 3. c. 39. in Concilium Trident. ait, *Fide Catholica credi debere tale Concilium v. g. Nicænum primum generale vere legitimum esse: non quia Historici hoc testantur, sed quia ipsum Concilium hoc definiuit. Solent enim Concilia initio Actorum definire suum Conventum esse legitimum & in Spiritu sancto congregatum. Verum hæc responsio solida non videtur*

Bel.

Bellarmino lib. 2. de Conciliis, c. 9. Tum quia vetera Concilia non sole-
bant initio testari suum *Conventum esse legitime & in Spiritu sancto congrega-* T. 2. p.
tum: Concilia vero quedam posteriora, ut Constantiense, Basileense, Tridenti- 33.col.1.
num & alia, id quidem testantur; sed non tamquam decretum aliquod formant de
fide. Nusquam enim invenitur inter Canones proprie dictos alicujus Concilii ali-
quis Canon, quo definiatur illud ipsum Concilium esse legitimum, a quo Cano-
nes illi conditi sunt. Tum quia aut constat nobis aliunde Concilium aliquod fuisse
legitimum, dum definire vellet, se esse legitimum, aut non constat: si constat,
frustra conditur tale decretum; si non constat, jam de ipso decreto dubitare in-
cipimus. Si enim ambigo an fuerit legitimum Concilium antequam definiret se
esse legitimum, ambigo etiam an non erraverit in eo ipso decreto quo se legi-
timum esse pronuntiavit.

Respondet itaque 2. Bellarminus ibidem, ex fide humana certissima
dignosci posse legitimum esse aliquod Concilium, sicut ex eadem fide
humana cetera facta historica recipimus, quæ nemo cordatus in dubium
revocare audeat. Iis enim, ait Bellarminus, qui Concilio præsentibus adsunt, *Ibid.*
evidens esse potest sine alia probatione, Concilium istud esse legitimum. Vident
enim convenisse in unum Episcopos, qui habentur ab omnibus veri Episcopi,
& convenisse ex variis Provinciis, & vocatos ab eo qui habet auctoritatem;
& si quid aliud requiratur ad legitimum Concilium, id etiam videre possunt...
Pastores autem vel absentibus, id ipsum est notum ex humana fide, sed certissima,
& quæ evidentie naturali aliquo modo comparari possit.

Addit eodem in capite Bellarminus, necesse non esse ut sciamus Episco- *Ib. p. 12.*
pos, qui ad Concilium conveniunt, habere veram fidem & veram ordinationem, *col. 2. G.*
sed satis esse si non constet contrarium. Nam etiamsi S. Pontifex, pergit ille,
& omnes Episcopi qui ad aliquod generale Concilium a S. Pontifice convocan-
tur, essent corde hæretici, & sola externa professione Catholici, nec vere accepis-
sent sacri Ordinis invisibilem characterem, sed nudam impositionem manuum, tamen
certi sumus, Deum nunquam permitturum ut ejusmodi Concilium in decretis suis
formandis erraret: assistit enim Concilio Spiritus sanctus, non tam propter ipsum
Concilium, quam propter Ecclesiam universam, quæ divino præcepto tenetur
Episcoporum sententiam non discutere, sed venerari. Itaque ne erraret Ecclesia
universa, divina providentia fecit, ut etiam Concilium illud Episcoporum fi-
dorum, vellet, nollet, verissimam fidem Ecclesie sequendam proponeret. Hæc Bel-
larminus, qui ibidem fatetur impossibilem sibi videri hanc hypothesim,
Quia Deus, cui Ecclesie sue salutis curæ est, quique omnia suaviter disponit nus-
quam permittit, ut in Concilio, quod ab Ecclesia legitimum creditur, conveniant *Ibid. H.*
Episcopi, aut omnes, aut pro majori parte non legitimi, aut non Catholici.

Instabis. Si voluisset Christus Episcopos in Concilium Oecumenicum
legitime vocatos, esse supremos & infallibiles Judices controversiarum fi-
dei, quorum sententia acquiescere necessario teneantur quotquot sunt in orbe
fideles, debuisset consequenter ea omnia ipsis præsidia conferre quæ necessa-
ria sunt ut hæc infallibilitas conservetur & ad usum reducatur; qui enim
vult finem, dat quæ necessaria sunt ad ipsum assequendum: debuisset igitur
Christus fidem suam obligare, ut quoties Episcopi legitime vocarentur
& congregarentur pro causa fidei definienda, toties ab ipsis propulset
Deus, quidquid posset eos a veri tramite abducere, & efficeret ut nullis inor-
dinatis animi affectibus agitati, nullo alio, quam veritatis studio & amore
ducti,

ducti, omnibus minis, terroribus, pollicitationibus superiores, invicti semper & infracto essent animo in tuenda veritate. Atqui tamen experientia teste id non præstat Christus: vel ipse famosus Patrum Ariminensium lapsus hoc demonstrat.

Resp. Christum Episcopis quidem legitime & in suo nomine congregatis suam opem & assistentiam promississe, atque etiam conferre omnia gratiæ interioris adjumenta quæ necessaria sunt ut suo ipsi fungantur, sicut oportet, officio. At cum omnia suaviter disponat, & humano modo rem in Conciliis perfici velit, Episcopos suo permittit arbitrio: gratiam quidem ipsis offert & dat qua possunt, si voluerint, invicti stare adversus omnes demonis impetus; verum, nullam ipsis necessitatem imponit ut ea utantur. Non enim modo supernaturali aperto & visibili, ut jam diximus, sed interiori dumtaxat gratiæ subministratone regere Episcopos voluit, nec eos omni humanitate veluti exuit, quando in Conciliis congregantur; sed omnibus humanis infirmitatibus obnoxios relinquit. Imo inde magis elucet divina virtus, quod a viris tot infirmitatibus circumdatis, veritas detegatur, ac strenue defendatur. Révera legendus aliquando contigit in plurimis Episcopis lapsus; at cave ne aut divinam incuses providentiam, aut fidei totale excidium inde timeas: justo enim quamquam occulto judicio lapsum hunc permittit quidem Deus, at nunquam permissurus est universam Ecclesiam errori consentire: imo faciet, quod contigit tempore Ariminensis Concilii, ut vel Episcopi, qui in errorem incauti lapsi fuerant, cito resipiscant; vel Ecclesia universa errori sese statim opponat, retenta avita & vera Religione.

Objicies. Nondum satis constitutum est apud nostros Theologos, cuinam præcisa promissa sit a Christo infallibilitas, an Concilio seorsim & sejunctim a R. Pontifice, an simul cum ipso: an Romani Pontifici confirmanti Concilium, an Concilio independentè a confirmatione seu approbatione R. Pontificis.

Præterea, si Concilium Oecumenicum eo ipso errare non posset ac certam fidem faceret, quod Oecumenicum sit, ac sufficienter repræsentet universam Ecclesiam, non indigeret ulteriori Ecclesiarum consensu & acceptione: atqui tamen ea indiget, nec prius robur & firmitatem obtinet quam illa accesserit; ut patet exemplo V. Concilii Generalis, quod etsi a Vigilio S. Pontifice fuisset confirmatum, prius tamen Oecumenici Concilii auctoritatem non obtinuit, quam acceptatum fuerit ab universis Ecclesiis præsertim Occidentalibus; & qui ante hanc acceptionem huic Concilio resisterunt, propterea communione Ecclesiastica velut rebelles & contumaces privati non sunt, ut omnes norunt.

Denique, licet S. Petrus, quando claves a Christo accepit, Matth. 16. universam Ecclesiam repræsentaret, sicut docent SS. Patres postea suo loco referendi, non tamen infallibilitatis & inerrantiæ privilegium accepit: alias & in Romanis Pontificibus ejus successoribus agnoscendum illud pariter foret; ergo etiam si Concilium generale universam Ecclesiam repræsentet, non eam tamen habet infallibilem judicii auctoritatem, quæ tori & universali Ecclesiæ concessa est.

Resp. ad primum, certo constare apud omnes Theologos, promissam a Christi-

Christo infallibilitatem Concilio Oecumenico legitimo quod sufficienter universam Ecclesiam repræsentat. An autem vere censeatur Oecumenicum Concilium, & universam Ecclesiam repræsentare sine R. Pontifice, ejusque approbatione seu confirmatione, lis est inter Theologos. Usu ordinario & lege communi requiri hanc ex parte S. Pontificis confirmationem, consentiunt fere omnes Theologi: sic enim innotescit consensus Capitis Ecclesiæ cum ceteris Episcopis, ac censeatur Concilium plene universam Ecclesiam repræsentare, quia in confirmatione facta per R. Pontificem censeatur ut plurimum includi totius Ecclesiæ Occidentalis consensus, sine quo Concilium vere Oecumenicum esse, ac Ecclesiam universam repræsentare non censeatur.

An vero absolute necessaria sit hæc confirmatio, ejusque defectu manca sit Concilii auctoritas, gravis est quaestio, de qua inferius. Interim dicimus, absque tali confirmatione, (quam immerito posset aliquis Pontifex denegare, ut eam V. Concilio aliquando denegavit Vigilius) suam Concilio Oecumenico legitime convocato & celebrato stare firmitatem & auctoritatem, quam habet a Christo immediate, non a S. Pontifice; cui proinde omnes Christiani obedire tenentur cujuscumque conditionis sint, etiam Papalis, ut declarat Synodus Constantiensis. Non igitur hoc sensu dicitur S. Pontifex Concilia Oecumenica confirmare, quod ipsis auctoritatem infallibilem & robur invictum addat, (quasi sine illa confirmatione excideret a statu & auctoritate Concilii Oecumenici) sed quod ipse sit, utpote primum obtinentis in tota Ecclesia, Decretorum Concilii executionem urgere & promovere.

Ad secundum: Cum omnes & singuli Episcopi reipsa Concilio etiam maxime Oecumenicis praesentes non intersint, sed aliqui dumtaxat ex singulis aut Regnis, aut Provinciis, aut Nationibus, ordo & æquitas postulat, ut a ceteris absentibus, qui Judices pariter sunt in causis fidei, probentur & acceptentur quæ a Concilio de fide vel moribus statuta sunt; ut nempe omnibus & singulis in eandem sententiam conspirantibus, Ecclesia Hæreticis terribilis fiat velut Castrorum acies ordinata. Ea tamen acceptatione & approbatione Synodus, si vere Oecumenica & legitima fuit, non idcirco indiget ut robur habeat & inconcussam auctoritatem, quam habet a Christo immediate, sed quia consensus & acceptatio Ecclesiarum signum & argumentum est velut a posteriori, quo declaratur Concilium vere Oecumenicum ac legitimum fuisse, ac ut tale ab omnibus agnoscendum & admittendum. Quapropter si aliquæ nobiliores Ecclesiæ resisterent & Concilii placitis subscribere recusarent, ut contigit tempore Concilii V. indicium foret tale Concilium penitus absolutum & obsignatum non esse, atque adeo nec vere Oecumenicum, nec ejus Decretis prius teneri omnes & singulos fideles, quam Ecclesiarum omnium accessisset consensus: quemadmodum vel ex ipso Concilii V. exemplo, quod objicitur, manifeste demonstratur.

Ad tertium: Dico I. S. Petrum Ecclesiam universam figurasse quidem & repræsentasse in recipienda Clavium auctoritate, non vero in auctoritate per quam solus de rebus fidei supremo & infallibili Judicio pronunciaret; siquidem non solus, sed alii cum ipso Apostoli & seniores in Concilio Jerosolymitano coacti tamquam Judices supremi de necessitate Legalium pro-

pronunciarunt. Deinde, quando S. Petrus claves accepit, ita Ecclesiam figurabat, ut non esset solus tota Ecclesia: e contra Episcopi in Conciliis generalibus ita repræsentant Ecclesiam ut sint ipsimet Ecclesia, cui soli data est suprema auctoritas judicandi de rebus ad fidem & Religionem pertinentibus. Dico 2. quod etsi S. Petro tamquam Apostolo divinitus inspirato datum sit ut errare non potuerit, consequens non est tale privilegium ad Successores pertinere: multa enim Apostoli dona habuere ut Apostoli, quæ ad Episcopos eorum Successores transmissa non fuere.

Objicies 7. Suam in judicio fidei & morum supremam & infallibilem auctoritatem nullo unquam Canone vel Decreto definivit Ecclesia; nusquam Hæreticis contumacibus & adversus decreta sua obloquentibus hanc objecit & opposuit, nequidem in Conc. Tridentino; cum tamen non ignorent Patres, ab Hæreticis aperta fronte impugnari hanc Ecclesiæ infallibilitatem, quod certe mirum videri debet; ea etenim una velut firmissimo ariete reprimi facile potuissent omnes eorum impetus, ac enatæ omnes controversiæ statim absque ulteriori discussione dirimi ac definiri: quin non legitur ea de re nata quæstio ante sæculum decimum quartum, quo primum excogitata videtur illa Ecclesiæ inerrantia.

Resp. necesse minime fuisse ut Ecclesia aliquo Canone speciali conceptis verbis definiret sibi a Christo datam infallibilitatem: satis fuit quod usu ipso ac continua praxi hanc demonstraret; anathemata scilicet percellendo quotquot suis oblucentur decretis: quæ agendi ratio constans est ac perpetua quædam supremæ suæ auctoritatis declaratio ac definitio. Ut enim recte ratiocinatur Bellarminus, lib. 3. de Ecclesia militante, c.

T. 2. p. 14. *Obligamur sub anathematis pœna credere Ecclesiæ in omnibus, ut patet*
 61. col. *Matth. 18. Quod si Ecclesiam non audierit, sit tibi velut Ethnicus & Pu-*
 1. A. *blicanus.* At iniquum esset sub tam gravi pœna obligare fideles ad assentiendum decretis quibus falsum subesse posset. Deinde vero non solent Judices aliquo speciali decreto auctoritatem suam litigantibus probare, sed hanc supponunt, imo & agnoscunt ipsi litigantes, ad quam confugiunt. Neque tibi mirum videri debet, quod non sola sua auctoritate suprema, sed etiam discussione, examine, probatione, cum Hæreticis egerit Ecclesia: quippe non imperio tantum, sed suasionem ac doctrinam, ad fidem contumaces adducere nititur. *Rationabile enim esse debet nostrum obsequium,* ait Apostolus, Rom. 12. v. 1. & quamquam nihil sit rationi tam consentaneum, quam credere ex auctoritate; firmissimis nihilominus argumentis demonstrat Ecclesia, vera esse quæ proponit vel credenda vel facienda, ut ita omnem frangat animorum nostrorum pertinaciam. Adde quod Ecclesia fidei dogmata seu articulos non faciat, sed supponat ac declarat: ipsius igitur est ostendere reipsa dogmata quæ proponit, contineri in verbo Dei sive scripto sive tradito, quod exequi non potest absque via, ut ajunt, discussionis, seu examinis; quibus præmissis, decretorie ac ex suprema auctoritate pronunciat, & contumaces e sinu suo expellit anathemate percussos.

Instabis: Ecclesia non est infallibilis in dignoscendo ac fingendo uniuscujusque ex SS. Patribus sensu; ergo nec in sensu scripturæ determinando.

Resp. Esto sit antecedens, de quo pluribus postea. Ratio discriminis est, quod Scriptura sacra infallibilis sit fidei nostræ norma & regula, non vero qui-

libet

libet sanctus Doctor; adeoque necesse sit Ecclesiam errare non posse in figendo Scripturæ sensu.

Objicies 8. Ex universalis Ecclesiæ sententia nullum omnino sumi potest argumentum. Quomodo enim fidelium omnium sensum in fidei questione requiremus? Nec juvat reponere, satis esse si Pastorum, qui Ecclesiam representant & ipsissima Ecclesia sunt, requiratur sententia, quæ cognosci facile potest. Namque Isaia temporibus erat Jerosolymis Ecclesia: de Pastoribus vero sic loquitur, cap. 56. *Speculatores ejus cæci omnes, nesciunt universi: canes muti non valentes latrare, videntes vana, dormientes & amantes somnia.* Et Jeremia 8. *Ipsi Pastores ignoraverunt intelligentiam.* Omnes in viam suam declinaverunt a summo usque ad novissimum. Canus p. 184.

Resp. nego ant. ad probationem respondet Canus, Lib. 4. cap. ultimo P. 233. ad 14. duo esse verum genera quæ ab Ecclesia creduntur: unum, quod ad omnes æque pertinet; ut Deum esse hominem, animum nostrum esse immortalem. Et in hoc genere non est valde difficile omnium fidem sensumque cognoscere. Non quod rogentur singuli, quod & molestum esset, & ridiculum; sed quod singulorum fides in hujusmodi statim sese prodatur, satisque mediocri adhibita diligentia cognita nobis & perspecta esse possit, præsertim si res in contentionem veniat, & vulgus suo more caleseat. Adde fidem earum rerum quæ in usu frequenti & praxi ordinaria versantur, ut sunt v.g. Sacramenta, facile deprehendi ac probari ex triro fidelium usu ac viva & spirante Traditione. Alterum est genus earum rerum, quas cognoscere non rudium & imperitorum in Ecclesia, sed majorum & sapientium interest; v.g. Epistolam ad Hebræos esse Canonicam, ac reliqua similia quamplurima. Quo in genere si vulgarem plebis sententiam roges, perinde erit (ait Canus) ut si a cæco sensum colorum postulaveris. Sapientes igitur seu Episcopi & Pastores tunc interrogandi sunt, a quibus certo rescies quæ sit Ecclesiæ fides ac sententia. Quæ vero in oppositum laudata sunt Scripturæ testimonia, intelligi debent, ut supra diximus, vel de pluribus, non de omnibus collective sumptis Pastoribus; vel saltem de Pastoribus Legis Mosæicæ, quibus nusquam donum infallibilitatis Deus promisit.

Objicies 9. Episcopi, quamquam in Concilium generale congregati, homines sunt mendacio obnoxii, & nihil humani a se alienum arbitrantur, singuli eorum in suo privato suffragio errare possunt; ergo etiam omnes: ex suffragiis etenim errori obnoxiiis, non potest certo veritas elici.

Resp. Episcopos simul in Concilio generali congregatos, homines quidem esse, sed præsidem habere & assistentem Spiritum Sanctum, qui, juxta Christi promissiones, nunquam permittet eos errori consentire. Quamquam ergo singuli Episcopi seorsim sumpti possint errare, non tamen omnes. Neque hic valet à distributivo ad collectivum illatio, quia promissio infallibilitatis non singulis seorsim ac distributive, sed omnibus simul & collective facta est: & quamquam inter disputandum varia sint & diversa suffragia, consentiunt tandem in definitione, & quod a Synodo conciliariter pronunciatur, omnium est Episcoporum sententia: neque vero suffragiorum numero, sed pondere hic judicatur. Nego, ait Canus, l. 5. de Lo. P. 262. c. 5. q. 2. cum de fide agatur, sequi plurimorum judicium oportere. Nec hic, ut humanis vel electionibus vel judiciis, ex numero suffragiorum sententiam metimur. Scimus frequenter usuenire, ut major pars vincat meliorem: scimus non ea semper esse optima, quæ placent pluribus: scimus in rebus quæ ad doctrinam perti-

nent, sapientium sensum esse præferendum. Hæc dicebat Canus, quia existimabat R. Pontificem vim & auctoritatem Conciliis conferre.

Objicies 10. Infallibilem Ecclesiæ auctoritatem probamus ex Scripturis, & vicissim hanc Scripturam esse verbum Dei probamus ex Ecclesiæ auctoritate, quo certe in ratiocinio vitiosus est circulus, qui recidit in sophisma quod vocant petitionem principii. Siquidem tunc est vitiosus circulus in aliquo ratiocinio, ac vera principii petitio, quando duæ propositiones æque ignotæ sese mutuo probant: atqui sic est in præsentī negotio. Probamus enim Ecclesiam esse infallibilem ex Scripturis, & Scripturam probamus ex Ecclesiæ auctoritate: unde dixit S. Augustinus, quod *Evangelio non crederet, nisi Catholica Ecclesiæ commoveret auctoritas.*

Resp. Nego vitiosum hic circulum esse. Namque ut vitiosus sit in aliquo ratiocinio circulus, necesse est ut duæ propositiones æque sint ignotæ, ac se ipsas eodem modo seu in eodem causæ genere mutuo demonstrant: atqui non ita est in præsentī ratiocinio.

Primo, duæ istæ propositiones, Ecclesia est infallibilis, & Hæc Scriptura, quæ declarat Ecclesiam esse infallibilem, est verbum Dei, non sunt æque ignotæ: prior enim propositio immediatius notior est, per motiva scilicet credibilitatis, seu splendidos illos characteres quibus vel minimum attendenti manifeste apparet Ecclesiæ veritas & auctoritas, quæ semel adepta facile est devenire in cognitionem revelationis seu Scripturæ sacræ. Necesse enim esse aliquam Ecclesiæ auctoritatem qua ad credendum inducamur, vix negant nostri Reformatores: ubi autem semel hoc sumus assecuti, Ecclesiam esse regulam quæ credenda proponit, & cujus auctoritate ad credendum duci debemus, facile est eidem Ecclesiæ talem Scripturam, ut verbum Dei proponenti, consentire; in qua subinde Scriptura deprehendimus promissam Ecclesiæ infallibilem auctoritatem. Probatur igitur a priori infallibilitas Ecclesiæ per Scripturam, & veritas Scripturæ quasi a posteriori probatur per auctoritatem Ecclesiæ: sicut ergo progressus ille demonstrativus vitiosus non est, in quo per risibilitatem notam ex effectibus, probo rationale, & per rationale probo a priori risibile; sic non est vitiosus ille progressus fidei, in quo per auctoritatem Ecclesiæ notam ex motivis, probo Dei revelationem, & per revelationem probo a priori auctoritatem Ecclesiæ. Vide quæ antea de hoc ipso circulo dicta sunt.

Atque hinc 2. patet duas adductas propositiones sese mutuo non probare eodem modo, seu in eodem causæ genere. Auctoritas enim Ecclesiæ probat veritatem Scripturæ quasi a posteriori dumtaxat, tamquam regula vivens & animata, tamquam causa ministerialis intermedia; auctoritas vero Scripturæ probat infallibilitatem Ecclesiæ velut a priori, tamquam ratio formalis motiva: eodem fere modo quo in physicis causa instrumentalis non influit nisi virtute causæ principalis; & in moralibus auctoritas v. g. Regis proposita per auctoritatem Magistratus ab ipso instituti, sic me movet ad obediendum, ut neutra moveat sine altera: non enim obedio Magistratui, nisi quia Rex a quo ille institutus est, per illum nobis suam voluntatem proponit; nec obedio Regi, nisi prout ejus voluntas innotescit mihi per Magistratum ministrum suum.

Objicies denique: Ecclesia in moribus & disciplina errare potest.

I. Quia

I. Quia de sola fide dictum est Petro! *Rogavi pro te ne deficiat fides tua.*

II. Nihil a Catholicis fide certa creditur quod non sit revelatum: at hanc vel illam disciplinæ rationem inducendam esse, v. g. dandam vel denegandam infantibus Eucharistiam, concedendam laicis sub una, vel duplici specie, revelatum non est; ergo non tenentur Catholici credere Ecclesiam in ejusmodi disciplina errare non posse, neque consequenter tenentur ei obtemperare.

III. Sanctorum Canonizatio, ut ajunt, & cultus publicus qui ipsis defertur, ad mores haud dubie pertinet: atqui tamen falli potest Ecclesia in eo Judicio quo declarat talem hominem Sanctis esse adscriptum, & consequenter publico cultu honorandum: pendet etenim hocce judicium ex testimoniis hominum, de probitate, sanctitate illius hominis, ac miraculis, quæ ab ipso patrata fuisse circumferuntur, quibus certe testimoniis pronum est homines & falli & fallere.

IV. Ordinum Religiosorum institutio & approbatio ad mores etiam sine dubio pertinet: at dubium non est aliquos Ordines non modo inutiliter, verum etiam noxie approbatos; unde necesse fuit eos ab Ecclesia extinguere, sicut a Concilio Viennensi extinctus est ordo Templariorum.

V. Denique, recitatio Officii Ecclesiastici quæ in Breviariis continetur, ad mores & cultum publicum pertinet: quam multa autem facta historica, apocrypha, falsa, inepta referuntur, imo interdum & errores?

Priusquam huic argumento satisfaciamus, observa duo esse in Religionem Christianam rerum genera: unum rerum credendarum, quæ ad contemplationem & cognitionem pertinent; alterum rerum faciendarum vel omittendarum, quæ in morum præceptis positæ sunt. Inter res autem postremi generis, aliæ sunt omnino necessariae ac immutabiles, v. g. fugiendum adulterium, homicidium, &c. Aliæ liberae ac mutationi obnoxiae, v. g. communio Eucharistica sub una vel duplici specie. Rursus, aliæ sunt omnino ad salutem publicam omnium fidelium necessariae; aliæ non item, quarum proinde ignoratio sine pietatis & salutis dispendio & jactura esse potest. *Non enim,* ait Canus, Lib. 5. c. 5. qu. 5. *in Theologia semper de necessariis agitur; sed interdum etiam de iis, quæ utilia esse videantur, quamvis non sint adeo necessaria.* His prænotatis.

Dico 1. Ecclesiam errare non posse in doctrina morum qui ad salutem necessarii sunt, & ad omnes pertinent. Ratio est quia Deus nusquam in necessariis Ecclesiæ suæ deest; & quibus dedit pascendi oves auctoritatem, iisdem & donum indulget discernendi bona pascua a malis & venenatis: alias, error Ecclesiæ seu Pastorum, omnium fidelium error evaderet; cum ex præcepto Christi teneantur suis Pastoribus morem gerere; imo & in Christum ipsum error ille ultimo recideret, qui Pastores tam noxios dedisset, & legem ipsis obsequendi fidelibus simul imposuisset. At quam istud absolum sit, colligi potest ex citatis inter probationes Conclusionis Scripturæ testimoniis.

Hinc inferes 1. fieri non posse ut Ecclesia definiat vitiosum esse, quod honestum est; aut contra honestum, quod est turpe; adeoque sua edita lege quidquam approbet, quod Evangelio, & rectæ rationi inimicum sit. Si enim Ecclesia, vel expresso Judicio, vel lege lata turpia probaret, aut reprobaret honesta, hic jam error non solum fidelibus pestem ac perniciem

afferret, sed fidei etiam quodammodo adversaretur, quæ omnem virtutem probat, universa vitia condemnat; 2. inferes fieri non posse ut Ecclesia eam invehat aut probet generalem disciplinam, quæ suorum salutis noxia sit: v. g. sive concedat infantibus Eucharistiam, sive denegat; sive communionem sub duplici specie laicis indulgeat, sive recuset, semper sancta est, etsi varia ejus agendi ratio, variis temporum & personarum circumstantiis sapienter accommodata; nec unquam permittet Christus, ut abusum seu noxiam praxim & disciplinam suis proponat, & ut eam sequantur. In Decreto ipso Apostolico, quod refertur, Act. 15. de quo nos superius, aliquid præcipitur, quod erat dumtaxat disciplinæ, & quidem non diu duraturæ, nempe abstinencia a sanguine & suffocato: in ea nihilominus disciplina sancienda Apostoli ajunt, *Spiritus sancto & sibi visum esse, &c.* Agnoscunt igitur Ecclesiam in generali disciplina præcipientem quæ ad omnes pertineat, errare non posse; utpote quæ præsidem & assistentem sibi Spiritum sanctum habeat. Est igitur de fide ac revelatum in Scripturis, certum esse ac omnino securum Ecclesiæ de moribus Judicium. Unde sacra Facultas Parisiensis, an. 1644. gravi censura noravit Librum Theophili Brachet cui titulus erat, *Verax pacificus*, eo quod in eo docuisset, *morem Ecclesiæ dandi absolutionem ante expletam satisfactionem, esse abusum intolerabilem, contrarium naturæ & institutioni Sacramenti pœnitentiæ.* Declarat sacra Facultas, *temerarium esse atque erroneum & hæreticum, damnare disciplinam & consuetudinem Ecclesiasticam ab omnibus Catholicae communionis Ecclesiis receptam, quantumcunque diuturnam, tamquam abusivam, & institutioni Christi, atque Evangelicæ doctrinæ contrariam.* Observa hæreticum videri sacra Facultati, damnare disciplinam Ecclesiæ generalem: quod nempe revelatum existimet, eo in capite errare non posse Ecclesiam. Canus tamen, Lib. 5. de Locis, cap. 5. q. 5. Conclusione 2. (pag. 278.) non audet definire id esse hæreticum.

Neque opponas disciplinæ variationem ac mutationem. Namque, ut jam observavimus, quæcunque sit ejus mutatio, si ab Ecclesia universa probetur, sancta est, & ab omnibus necessario retinenda. Docet enim Conc. Trid. Sess. 21. cap. 2. *hanc potestatem perpetuo in Ecclesia fuisse, ut in Sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia, ea statueret vel mutaret.* 146. D. *quæ suscipientium utilitati seu ipsorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum & locorum varietate magis expedire judicaret, & Sess. 7. Can. 13. anathemate damnantur, qui dixerint receptos & approbatos Ecclesiæ Catholice ritus in administratione sollemni Sacramentorum adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato a Ministris p̄o libito omitti posse.* Ibid. P. 777. E.

Dico 2. In moribus, qui non toti Ecclesiæ communes sunt, sed ad privatos homines vel Ecclesias referuntur, errare per ignorantiam Ecclesiam posse, non in judicio solum verum gestarum, sed in ipsis etiam privatis præceptis & legibus. Ita Canus, loco citato, cujus probationem ipsiusmet verbis hic attexere non pigebit. Cum enim quis, inquit, occulte una uxore habita, alteram ducit publice, jubet illi Ecclesia, ut priore relicta, posteriorem accipiat. Qua in re sine dubio fallitur, & id præcipit homini, quod rationi Evangelioque adversum est. Hujus vero Conclusionis veram & idoneam causam Innocentius III. dedit in capite, A nobis, de sententia excommunicationis, in hæc verba: *Judicium Dei, veritati, quæ non fallit, nec fallitur, semper innititur; Judicium autem Ecclesiæ*

nonnunquam opinionem sequitur, quam & fallere saepe contingit & falli: propter quod contingit interdum, ut qui ligatus est apud Deum, apud Ecclesiam sit solutus; & qui liber est apud Deum, Ecclesiastica sit sententia innodatus. Cujus quidem rei ratio a priori hæc est, quod in hujusmodi Judiciis Ecclesia innititur testimoniis hominum, qui falli possunt & fallere. Idem Canus paulo ante dixerat, se non omnes Ecclesiæ leges approbare, non universas pœnas, censuras, excommunicationes, suspensiones, irregularitates, interdicta commendare. Scio enim, inquit, nonnullas ejusmodi leges esse, in quibus si non aliud præterea quicquam, at prudentiam certe modumque desideres. Quod intellige de legibus privatis, quæ aliquos dumtaxat spectant, non omnes Christianos. Ibidem enim asserit Ecclesiam, cum in re gravi, & quæ ad Christianos mores formandos apprime conducatur, toti populo leges dicit, non posse jubere quidquam, quod aut Evangelio, aut rationi, naturæve contrarium sit. P. 277.

Hinc inferes Ecclesiam errare posse, 1. in omnibus factis mere personalibus & historicis, quorum veritas ex hominum testimonio dependet; 2. in referendis Martyrum & aliorum Sanctorum historiis; 3. in testimoniis SS. Patrum tamquam veris & genuinis referendis, quæ tamen supposititia sunt & adulterina: quando enim in Conciliis etiam Oecumenicis laudantur alienius S. Doctoris testimonia, non continuo ea genuina ac legitima esse certo definitur; de hoc enim facto non judicat Ecclesia. An vero sit infallibilis in dignoscendo sensu Librorum & auctororum, gravis est inter Theologos controversia, de qua postea. Atque his præmissis, facile est singula Objectionis proposita capita dissolvere.

Primum: Nomine fidei intelligi debet non tantum fides credendum, sed etiam faciendum, ut observatum est.

Secundum: Revelatum quidem non est, hanc vel illam disciplinam & praxim statuendam esse & observandam; sed revelatum est, quod sufficit, in ea generali morum disciplina statuenda errare non posse Ecclesiam, eique esse ab omnibus obtemperandum, nisi tamquam Ethnici & Publicani haberi voluerint.

Tertium: Canus, Lib. 5. c. 5. qu. 5. Conclusionem 3. vult quidem non esse de fide quod Ecclesia falli non possit in Sanctorum Canonizatione; at temerarium & irreligiosum esse pronunciat, Ecclesiæ hac in re fidem abrogare, cui procul dubio assistit Spiritus Sanctus. Quia, inquit, multum refert ad communes Ecclesiæ mores scire, quos debeas religione colere: quare si in illis erraret Ecclesia, in moribus quoque graviter falleretur ... Ne igitur tantus error in Ecclesia sit, Deus peculiariter providere credendus est, ne Ecclesia, qualibet hominum testimonia sequatur, in Sanctorum canonizatione erret. Cujus peculiarissimæ providentiæ, pergit Canus, abunde magnum argumentum est, quod nunquam infirmata est fides ab humanis testibus semel in hujusmodi judiciis suscepta; quod in causis civilibus saepe accidit. Quæ si singula forte non movent, universa certe tamen inter se connexa atque conjuncta movere debebunt, ut qui fidem in his Ecclesiæ detrahunt, eos non hæreticos quidem, sed temerarios, impudentes, irreligiosos esse credamus. Ita Canus. S. Thomas Quodlibeto 9. q. 8. art. ultimo, S. Antoninus 3. parte titulo 12. c. 8. ajunt, non quidem certo ac de fide, sed pie credendum esse Ecclesiam in hujusmodi non errare. Idem docet Bellarminus, Lib. 1. de Sanctorum beatitudine, cap. 9. & alii, qui omnes hac generali ratione utuntur: Deum in necessariis Ecclesiæ suæ non deesse. P. 280.
P. 281.

Dici etiam non immerito potest, quod etsi per accidens & errore facti Ecclesia falleretur in cultu decernendo alicui homini, quem sanctum existimat, & qui talis reipsa non est, non minus tamen vera esset ejus publica ac generalis doctrina, qua docet honorandos esse sanctos: quia, ut diximus, error ille facti esset, non juris, seu dogmatis. Eo fere modo quo errore facti potest quis adorare hostiam tanquam consecratam, quæ tamen consecrata non sit: quo in casu error facti particularis, non nocet veritati Catholice, quæ constat Christus in Eucharistia præsentem esse adorandum; & illa ipsa adoratio, quamquam per accidens & respectu talis hostiæ, sit falsa, respectu tamen adorationis absolute considerata, quæ Christo debetur in Eucharistia præsentem, laudabilis est, justa & necessaria.

Quantum sit solvit Canus: *Ordines vel probare vel refellere, quoniam non e scientia solum, sed etiam e prudentia pendet, non pertinere ad ea in quibus Ecclesia errare nequit.* Et vero ad publicam fidelium omnium salutem non pertinet Ordinum Religiosorum institutio, neque singulis fidelibus necessaria est; siquidem non tenentur singuli suum alicui Ordini Religioso nomen dare, quamquam contendimus Ecclesiam universam non posse probare alicujus Instituti regulam, quæ aut errorem contineat contra fidem, aut vitium contra mores. Si ergo aliquos Ordines extinguere ac suppressimere aliquando compulsa fuit Ecclesia, non inde factum quod in sua origine perversum fuerit Institutum; sed quod a prima Regulæ & Instituti sanctitate vel defecerint degeneres subinde discipuli, vel inutilis & temporum conditioni idoneus amplius Ordo non fuerit.

Ad ultimum: Jam diximus errare posse Ecclesiam in aliquibus Martyrum & Sanctorum factis historicis, quæ in Breviariis referuntur, quæ certe castigari & emendari exoptat: qua in re feliciter operam confecerunt quamplures Galliarum nostrarum Episcopi. Si vero aliqui errores contra fidem in iisdem deprehendantur, (quod jam non expendimus) pro certo habeas, eos ab Ecclesia universa non probari, quæ illorum Breviariorum examen nusquam aggressa est.

A R T I C U L U S I V.

An major Episcoporum Summo Pontifici adhaerentium numerus, paucis admodum ex adverso reclamantibus, in fide aberrare aliquando possit, & de facto aberraverit.

Impiorum ac sceleratorum hominum multitudinem justis sapissime prævalere, nec omnino sequendam esse, facile consentiunt omnes; quod vel uno Judæorum exemplo tempore passionis Christi manifestum est.

An vero in Ecclesia Christi, ubi certa est ac definita Judiciorum circa fidem ac Religionem forma, ubi divinus Spiritus adest omnibus diebus, multitudo Episcoporum Capiti suo Romano Pontifici adhaerentium semper audienda sit ac sequenda, tametsi pauci econtra sentiant ac reclamant, in controversiam adducitur.

Ex veteribus Hæreticis, Pelagiani, Donatistæ, Luciferiani, de paucitate sua pudore statim suffusi, tum multitudinem parvi facere, detrudere ipsi, ac in errorem prolapsionem exprobrare aggressi sunt.

Pelagiani dicebant eos cum vulgo imperite sentire, qui *sententia meritum*
de

de prosperitatibus ponderans, eam veriozem aestimat, quam pluribus placere con- T. 10. p.
spexerit. Ita Julianus apud S. Augustinum, Lib. 2. Op. imp. c. 3. & Lib. 1. 958. B.
c. 75. sic ipse Julianus objicit: Cum sub Ariano principe, vir magnæ constan-
tiæ, fidei sanctissimæ, Athanasius Alexandrinus Episcopus, dilapso a fide Apostolo-
rum omni pene mundo, & impietatis temporibus obstitisset, atque ob hoc in exilia ibid. p.
coactus esset; de sexcentis & quinquaginta, ut fertur, Episcopis, vix septem in- 919. C.
venti sunt, quibus cariora essent Dei præcepta quam Regis; videlicet ut nec in D.
Athanasii damnationem convenirent, nec Trinitatis confessionem negarent.

Inter Donatistas Vincentius Episcopus hoc ipsum exemplum lapsus
Concilii Ariminensis usurpabat, ut probaret multitudinem Episcoporum
in errorem abire posse: atque eum in finem abutebatur verbis S. Hilarii,
depromptis ex Libro ipsius de Synodis contra Arianos, ubi ait, excepto P. 1186.
Eleusio & paucis cum eo, ex majori parte Asiæ decem Provinciæ, intra quas D.
confisto, vere Deum nesciunt. Vincentium egregie confutat S. Augustinus,
Epistola 93. alias 481. cap. 9. num. 31. ad illum data, & Hilarium a T. 2. p.
prava, quam ipsi affingebat, interpretatione vindicat. 244. A.

Luciferiani, teste S. Hieronymo, Dial. adv. Lucifer. Ecclesiam intra
fines Sardinia concluserunt, sicut Donatistæ intra fines Africa. Tom. 4.
part. 2.
p. 293.

Istud veterum Hæreticorum figmentum avide arripuere Novatores no-
stri, Lutherani & Calvinistæ, ut ostenderent Ecclesiam conspicuam sem-
per ac visibilem non fuisse, sed interdum sic obscuratam, ac errorum vi-
tiorumque tenebris involutam, ut extincta pene oculis hominum subducta
fuerit. Novatores strenue ac solide confutarunt quotquot inter nos extitere
Polemici Theologi, in primis in Belgio, Jansenius Iprensis Episcopus ad-
versus Voetium Sylvæducentem Ministrum: egregium Jansenii testimonium
supra retulimus. In Gallia vero Illustr. Bossuetius, in celebri, quam cum
Ministro Claudio habuit de hocce argumento Collatione. Tanta autem cum
eruditione ac veritatis luce a viris doctissimis argumentum istud pertracta-
tum & exhaustum fuit, ut nihil novi jam proferri possit, ac pudori sit to-
ties attrita Hæreticorum arma resumere, & obsoleta recudere argumenta,

Atqui tamen sunt qui etiamnum ea resumunt arma, & argumenta
recidunt. Auctor Anonymus, Libri cui gallice titulus, *Temoignage de
la Verité*. Auctor Epistolæ ad Episcopum Snessionensem, & alii bene
multi in Libellis furtim excusis.

In Libro, *Dutemoignage de la Verité*, auctor totus est ut ostendat in dissi-
diis circa Religionem, simplices Presbyteros, imo & ipsum rude ac im-
peritum vulgus vocari posse ac debere, ut de controversiis fidei testimo-
nium ferant ac sententiam pronuncient. Tanti vero momenti ac ponderis
esse vult istum, ut vocat, fidei clamorem, *le cri de la foi, ou le cri du peu-
ple*, ut Episcoporum paucitatem abunde compenset. Sic illi seipso de pau-
citate suorum Episcoporum solantur. Auctor vero dictæ Epistolæ p. 23. &
24. ait, Arianos omnium primos docuisse, veritatem ex parte multitudinis
semper stare; quod nempe jactantius illi prædicarent se numero & multitu-
dine Homousianos superare. Idem auctor p. 107. scribit in tribus vel ad sum-
mum quatuor hominibus integram stare ac conservari posse veritatem, cete-
ris omnibus in errorem abductis. Addit p. 33. quod etsi veritas in paucis sta-
ret, visibilem tamen semper fore Ecclesiam, non quidem præcise virtute
ac titulo hujus parvi numeri, sed propter unionem apertam & manifestam

quam illi pauci haberent cum Ecclesia veteri, cum ejus doctrina & forma loquendi. Hoc ipsum respondebant Lutherani & Calvinistæ, quando novitatis arguebantur. Cum veteri ac pura Ecclesia, inquiebant, nos juncti sumus; ejus doctrinam ac formam loquendi retinemus ac tuemur.

Præsentis igitur quæstionis hic status est: Potestne fieri ut in causa fidei Episcoporum multitudo simul cum Romano Pontifice, paucis admodum ex adverso reclamantibus, errorem definiat ac pertinaciter defendat? Negamus id fieri unquam posse, quamdiu firma stabit hæc Christi promissio, *Vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi*. Stabit autem semper.

Matth.
xli. v.
20.

Duo igitur hic a nobis præstanda sunt. Statuenda primum doctrina Catholica: tum variæ, quibus impugnari solet, objectiones referendæ ac diluendæ.

C O N C L U S I O.

Fieri non potest, vi promissionum Christi, ut in causa fidei multitudo Episcoporum simul cum Romano Pontifice, paucis admodum ex adverso reclamantibus Episcopis, errorem definiat ac pertinaciter defendat.

Conclusio hæc iisdem plane momentis demonstratur, & error oppositus refellitur, quibus Augustinus adversus Donatistas, Hieronymus adversus Luciferianos, & Catholici omnes Theologi adversus Lutheranos & Calvinistas usi fuere: nimirum ab unitate, Catholicitate seu diffusionem, visibilitate, & auctoritate Ecclesiæ, de quibus cum abunde disputatum huc usque a nobis fuerit, sufficiet præsentis nostro argumento ea paucis adaptare, quæ fufius demonstrata sunt.

I. Unitas Ecclesiæ maxime posita est in unitate fidei & unione cum Sede Apostolica, quæ est Catholicæ communionis centrum: atqui in adducta hypothese violatur illa unitas ab iis numero paucis, qui latæ definitioni dogmaticæ (de illa enim hic unice agitur) reluctantur. Non una quippe ipsis est fides ac doctrina cum aliis; hinc divisio unitati opposita: non unum etiam Catholicæ communionis saltem interioris centrum. Licet enim ab unitate & communione cum Romano Pontifice exterius non recedant, illam tamen interius & in animo non retinent; cum sint ab illo sensu & doctrina disjuncti. Porro communio illa interior cum centro unitatis non aliter subsistit, quam unitate & consensione doctrinæ. Si Damasi communionem amplecteris, dicebat Flavianus Paulinum alloquens, *tua nobis & illius doctrinæ consensum aperte del. 5. Hist. monstra ... dogmatum ostende concordiam*. Et S. Augustinus L. i. de Baptismo contra Donat. cap. 17. *Semper, inquit, ab illius Ecclesiæ quæ sine macula & ruga est, unitate divisus est, etiam qui congregationi sanctorum in carnali obduratione miscetur*. Quod de malis ac facinorosis hominibus hic dicit Sanctus Augustinus, hoc ipsum pariter de iis dici potest, qui externam cum Ecclesia communionem servant, quamvis interius & animo doctrina discordes sint ac divisi. Namque sicut illi qui v. g. injuste a corpore Ecclesiæ præcisus est, intus tamen fidem & charitatem servat, vere ad unitatem & animam Ecclesiæ pertinet, ita divisus ab illa est, qui inter-

Apud
Theodor.
l. 5. Hist.
c. 3.
T. 3. p.
707. C.
D.
T. 9. p.
93. C. D.

ne propter diversam fidem ac doctrinam ab ea disjungitur, tamen ex-
terius unitatem non abrumpat.

II. Ecclesia est Catholica, idest, ubique diffusa diffusionem fidei ac do-
ctrinae. Catholica vocatur Ecclesia, ait S. Cyrillus Jerosolymitanus Cate-
chisti 18. quia per universum sit orbem terrarum diffusa, a finibus terrae us-
que ad extrema. Et quia docet Catholice, hoc est, universaliter, & sine ullo
defectu vel differentia omnia dogmata.

II.
Ex Ca-
tholici-
tate Ec-
clesiae.
P. 220.

Et Vincentius Lirinensis in Commonitorio, cap. 3. In ipsa, inquit,
Catholica Ecclesia magnopere curandum est, ut id teneamus, quod ubique, quod
semper, quod ab omnibus creditum est: hoc est etenim vere, proprieque Catho-
licum, quod ipsa vis nominis ratioque declarat, quae omnia fere universaliter
comprehendit. Sed hoc ita demum fiet, si sequamur universitatem, antiquita-
tem, & consensionem, &c.

D.
Bibl. PP.
T. 7. p.
250. E.

Porro qui numero pauci a communi Romani Pontificis & multitudinis
Episcoporum doctrina ubique diffusa recedunt, qua via & ratione hanc
Ecclesiae diffusionem tueri possunt; cum ipsi intra tam angustos limites
conclusi sint, nec ubique terrarum doctrinae suae socios, quibuscum com-
municent, ostendere valeant? Ita Donatistas premebat olim S. Augusti-
nus, Lib. de unitate Ecclesiae, cap. 6. Date mihi, aiebat, hanc Ecclesiam,
si apud vos est: ostendite vos communicare omnibus gentibus, quas jam videmus
in hoc semine benedici. Date hanc, aut furore deposito accipite, non a me, sed
ab illo ipso, in quo benedicuntur omnes gentes, & Tract. 3. in Epist. Joan. Te-
nemus, inquit, hereditatem Christi: illi eam non tenent; non communicant orbi
terrarum, non communicant universitati redemptae Sanguine Domini. Ita pari-
ter Irenaeus & Tertullianus paucitatem Haereticorum explodebant, Ec-
clesiae vero ostentabant fecunditatem. Tempero ab applicatione prae-
sentis nostri instituti facienda, quae in oculos se ipsa incurrit.

T. 9. p.
346. C.
D.
T. 3. par.
2. p. 846.
F. G.

III. Visibilis semper esse debet ac conspicua Ecclesia, quae civitas est
posita supra montem. Quippe cum extra Ecclesiam nulla sit speranda
salus, necesse omnino est eam a quolibet homine quolibet tempore fa-
cile deprehendi ac dignosci posse: atqui numero pauci communem Ro-
mani Pontificis & Episcoporum doctrinam deferunt, ii ubique & quo-
libet tempore visibilem Ecclesiam ostendere non possunt. Quam enim
ostenderent? Eam, quam Summus Pontifex & Episcoporum multitudo
sequuntur? Verum ab illius Ecclesiae fide ac doctrina illi pauci disce-
dunt ac discrepant. An suam privatam? At obscura est, intra paucis-
simos coarctata, non diffusa ubique; ergo nec ubique visibilis. Neces-
se igitur est eos ad Ecclesiam quamdam interiorem & invisibilem re-
currere, cui post factam accuratam doctrinae discussionem, adherere se
contestantur. Verum hoc ipsum est quod in Lutheranis & Calvinistis
Catholici damnavere: quasi examen & discussio doctrinae, cujus tam
pauci capaces sunt, medium foret necessarium ad veram Ecclesiam di-
gnoscendam, & adipiscendam salutem.

III.
Ex visi-
bilitate
Ecclesiae.

IV. Suprema est ac infallibilis Ecclesiae auctoritas in rebus fidei ac Reli-
gionis dijudicandis. Sola ipsa, non Scriptura, non spiritus privatis reve-
lans, non Princeps saecularis Judex est supremus controversiarum fidei, ex
dictis antea & probatis; ergo illius auctoritati, qua certe nulla in terris
major dari potest, necesse est fideles omnes animo & corde sese subjiciant.

IV.
Ex au-
thoritate
Ecclesiae.

Et

Et vero cum Deus velit omnes & singulos homines salvos fieri & in agnitionem veritatis venire, oportet esse in Ecclesia, quæ societas est a Christo Domino bene constituta & ordinata, regulam aliquam vivam, substantentem, publicam & facilem, ad quam in dubiis circa fidem ac Religionem facile possint & omni tempore fideles recurrere, ne cum periculo salutis æternæ circumferantur omni vento doctrinæ: atqui auctoritas illa alia esse non potest quam auctoritas Ecclesiæ, seu Summi Pontificis & Episcoporum quibus dictum est: *Qui vos audit, me audit. Attendite vobis, & universos regite, in quo Spiritus Sanctus posuit vos Episcopos regere Ecclesiam Dei. Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos. Quaecumque ligaveritis super terram erunt ligata & in calis, &c.* quæ certe omnia non ad populum Christianum, sed ad Rectores & Pastores Ecclesiarum directæ fuerunt; ergo una est Ecclesiæ auctoritas suprema, publica, erroris nescia, quam fideles consulere & audire teneantur: quæ profecto via facilis est, expedita, omnibus aperta. *Auctoritati credere*, ait Augustinus, L. de Quantitate animæ, c. 7. *magnum compendium est, & nullus labor.* Econtra vero, via examinis ac discussionis quæ adversariis nostris aptior videtur, quam aspera! quam difficilis & periculosa! cujus aliunde tam pauci sunt capaces. An vero credibile est Christum Dominum medium istud salutis omnibus & singulis hominibus tamquam necessarium proposuisse? Quis credat? Ita sensim ad Lutheranorum & Calvinistarum figmenta circa spiritum privatum, & necessitatem discussionis ac examinis in rebus fidei controversis dilabuntur, qui nostræ adversantur Conclusioni: sic Ecclesiæ auctoritatem funditus subvertunt, perinde ac ejus unitatem, Catholicitatem & visibilitatem: sic denique, postposita communi ac publica judiciorum forma, ac neglecta multitudinis Episcoporum sententia, omnia in Religione confundunt ac perturbant, se ipsos numero paucos supra multitudinem superbius extollunt, ac privato cuilibet viam aperiunt, qua se controversiarum fidei judicem constituant.

T. 1. p.
406. F.

V.
Ex com-
muni
omniū
Tribu-
natum
lege.

Et certe communis hæc semper fuit ac recepta in omni Tribunali lex, ut ex plurali suffragiorum numero sententia pronunciatur, atque publica auctoritas, non vero privata uniuscujusque sententia, regula sit obedientiæ nostræ & agendi rationis. Quod si in ceteris, quanto magis in Tribunali ac Judicio Ecclesiastico id observare necesse est? Multitudo enim Episcoporum qui Romanum sequuntur Pontificem, eam ipsam Ecclesiam repræsentant, cui suprema doctrinæ ac ministerii auctoritas concredita est, ac divinitus concessum inerrantiæ privilegium: *Vobiscum sum omnibus diebus. Porta inferi non prævalebunt.*

Ad hæc accedit constans ac perpetua praxis Ecclesiæ, & unanimis SS. Patrum doctrina, qui Hæreticis sui temporis novitatem & paucitatem tamquam certum erroris argumentum objecere, atque Judicio S. Pontificis & Episcoporum ipsi adhærentiam standum esse declararunt. Multa in hanc rem testimonia collegit Illustrissimus ac doctissimus Episcopus Sueffionensis in Opere cui gallice titulus est, *Quatrième Lettre Pastorale au Clergé de son Diocèse*, pag. 38. 39. & 40.

P. 212.
A.

Tertullianus L. de Præscript. cap. 28. *Quod apud multos unum, inquit, invenitur, non est erratum sed traditum.* Ergo a contrario, quod apud paucos a multitudine dissidentes invenitur, erratum est, non traditum. Eo tendit quod idem Tertullianus & Irenæus docent, certam nimirum di-

gnoscentæ veræ fidei regulam, esse conspirantem ac communem omnium Ecclesiarum, quæ per orbem dispersæ sunt, sententiam. Quid prædicaverint Apostoli, ait idem Tertullianus, eodem Libro, c. 21. non aliter probari debet, nisi per easdem Ecclesias quas ipsi Apostoli condiderunt, ipsi eis prædicando tam viva, quod ajunt, voce, quam per Epistolas postea Constat proinde omnem doctrinam quæ cum illis Ecclesiis Apostolicis, matricibus & originalibus fidei conspiraret, veritati deputandam; sine dubio tenentem, quod Ecclesiæ ab Apostolis, Apostoli a Christo, Christus a Deo accepit: omnem vero doctrinam de mendacio præjudicandam, quæ sapiat contra veritatem Ecclesiarum, & Apostolorum, & Christi, & Dei. Sancti Irenæi in rem eandem verba retulimus supra Articulo 3. ubi de infallibilitate seu inerrantia Ecclesiæ disseruimus.

Eusebius L. 5. Hist. c. 16. de Montanistis seu Phrygibus dicit: Hi pauci erant Phryges hujusmodi fraude decepti. Observat eodem capite Historicus, Hæreticos illos, postquam erroris manifeste convicti fuissent, nec haberent quod responderent, ad Martyres suos, quibus superbiebant, confugisse. Ad martyres confugere conantur, asserentes multos se martyres habere; idque potentie prophetici illius qui apud ipsos est spiritus certissimum esse documentum. Sed hoc meo quidem judicio nihilo verius est. Nam & aliarum hæreseon sectatores, plurimos se habere martyres prædicant, neque idcirco tamen eis assentiemur, nec veritatem penes illos esse fatebimur. Ita Catholicis illudebant Hæretici, falsos suos martyres ipsis ostentando.

S. Pacianus eandem Novatianis, quam Eusebius Montanistis, paucitatem, Ecclesiæ vero diffusam ubique multitudinem objiciebat, Epistola 2. ad Sempronianum. Ecclesia, inquiebat, plenum est corpus & solidum toto orbe diffusum. Sicut Civitas cujus partes in unum, non ut vos estis, Novatiani, quadam insolens portiuncula tuberque collectum, & a reliquo corpore separatum. Ecclesia est templum Dei, templum certe amplissimum, domus magna, habens quidem vasa aurea & argentea, sed & lignea & fictilia ... Ecclesia est virgo sancta, castissimis sensibus ... Multus igitur huic virgini par- tus, & proles innumera, qua totus orbis impletur.

S. Athanasius in Epistola Synodica de fide ad Jovinianum Imperatorem, apud Theodoretum, L. 4. Hist. c. 3. Scito, religiosissime Auguste, banc (fidem) omnibus sæculis fuisse prædicatam. Hanc professi sunt Patres qui Niceæ convenerunt. Cum hac consentiunt omnes ubique gentium Ecclesiæ, quæ sunt in Hispania & Britannia & Galliis, quæ in Italia tota & Campania, Dalmatia & Mysia, Macedonia & Græcia tota, quæque in Africa universa & Sardinia, & Cypro, & Creta, Pamphyliaque, Isauria & Lycia, & quæ in tota Ægypto, Thebaide, ac Libya, Ponto & Cappadocia, vicinisque partibus, & Orientales Ecclesiæ, præter paucos qui cum Ario sentiunt scimusque, religiosissime Auguste, quamvis pauci quidam huic fidei contradicant, orbi terrarum universo præjudicium asferre non posse.

Liberius S. Pontifex in secunda Epistola ad Constantium Imperatorem: Eodem tempore, inquit, septuaginta quinque Episcoporum Ægyptiorum de Athanasio sententia repugnabat, quam similiter recitavimus atque insinuavimus Episcopis Italis. Unde contra divinam legem visum est etiam, cum Episcoporum numerus pro Athanasio major existeret, in parte aliqua commodare consensum. Agnoscit Summus Pontifex majorem Episcoporum numerum

Atha-

Athanasio fuisse, ac contra divinam Legem nonnullos illius damnationi ex parte aliqua consensum accommodasse.

Edit. S. Basilii Epist. 75. ad Cæsarienses: *Fuerat autem iustus, ait, res nostras*
vet. *assimilare non ex uno aut altero eorum qui ad veritatem haud recto pede ingrediuntur,*
T. 2. p. *sed ex multitudine totius orbis Episcoporum, qui gratia Christi conjuncti nobis sunt,*
883. A. *& Epistola 72. Ipsum orbem circumspicite, & videte quam modica sit ea portio,*
Ibid. p. *868. D. quæ hoc morbo laborat, reliqua vero universa Ecclesia, quæ ab orbis finibus usque*
ad fines Evangelium recipit, sanam hanc & incorruptam doctrinam sectetur.

Tom. 3. Patres Concilii Ephesini, Act. 5. *Perabsurdum est, ajunt, ducentorum &*
Conc. p. *decem sanctorum Episcoporum Synodo, quibus & universa Occidentalium san-*
658. E. *ctorum Episcoporum multitudo, & per ipsos reliquus totus terrarum orbis con-*
sensit, triginta tantum numero sese opponere.

Valentinianus & Marcianus Imperatores in Edicto quo prohibentur disputationes de fide coram vulgo, ac refertur, c. 3. partis tertiæ Concilii Chalcedonensis, *Vere impius atque sacrilegus est, inquit, qui post tot*

Tom. 4. *Sacerdotum sententiam, opinioni suæ aliquid tractandum relinquit.*

Conc. p. *840. B.* Concilium V. generale, Collatione 6. observat in Conciliis non unius vel
Tom. 5. *Conc. p.* alterius interlocutionem, attendi oportere, *sed hæc quæ communiter ab omnibus*
515. D. *vel amplioribus definiuntur. Idem fere jam dixerat Justinianus Imperator*
Ibid. p. *in Edicto adversus tria Capitula: Oportet, inquit, etiam illud attendere*
711. D. *eos qui veritatem perscrutantur, quod forsitan in Conciliis quedam a certis ibi*
convenientibus dicuntur, aut per favorem, aut per contrarietatem, aut per igno-
rantiam. Nemo autem attendit ea quæ per partem a quibusdam dicuntur, sed
sola illa, quæ ab omnibus communi consensu definiuntur.

S. Hieronymus ostendit falsam esse apud Luciferianos Ecclesiam, quia nullos extra angustos fines Sardiniae sectatores ac discipulos habet, cum e contra Ecclesia Christi per omnes mundi plagas ac gentes diffusa sit. *Allo-*
T. 4. par. *cutio Patris, ait Dial. adversus Luciferianos, impleta est, Postula a me, & da-*
2. p. 298. *bo tibi gentes hereditatem tuam... Et ubi isti sunt nimium religiosi, imo nimium*
profani, qui plures Synagogas asserunt esse, quam Ecclesias? ... Si Ecclesiam non
habet Christus, aut si in Sardinia tantum habet, nimium pauper factus est.

Idem argumentum versat ex professo S. Augustinus adversus Donatistas, qui veram Ecclesiam intra limites Africae conclusam esse, ac se numero paucos esse gloriabantur. *Ideo magis iusti sumus, inquebant, quia pauci su-*

S. Aug. *mus. In paucis frequenter est veritas, errare multorum est. Quibus lepide S. Au-*
Ep. 93. *gustinus L. 2. Op. imperf. c. 3. Nolite gloriari de paucitate. Parreida & pauci*
alias 8. *& pessimi sunt. Non intelligitis, ait rursus S. Doctor Lib. 4. contra Cresco-*
c. 8. n. 20. *nium c. 53. quomodo a Domino dictum sit, paucos intrare per angustam portam;*
T. 9. p. *cum & multos dixerit ab Oriente & Occidente recubituros cum Abraham, Isaac &*
514. D. *Jacob... Qui profecto multi sunt per seipsos, & iidem ipsi pauci sunt in compara-*
tionem longe plurium qui cum diabolo puniendi sunt. Pluribus Scripturæ testimoniis
promissam illam Ecclesiæ diffusionem demonstrat, quæ nos supra laudavi-
mus; atque eo præsertim argumento Donatistas confutat, quod pauci sint,
& Christum mendacem faciant. Tulaboras verbis tuis, inquebat ad Petilia-

Ibid. p. *num, ut frumenta jam per totum agrum defecisse, & ad exiguam particulam ve-*
266. A. *stram remansisse credantur, dum vis ut habeatur Christus mendax, tu autem verax.*
B.

Bibl. PP. Vincentius Lirinensis, jam sæpius laudatus, in Commonit. cap. 3. *In ip-*
T. 7. p. *sa, inquit, Catholica Ecclesia magnopere curandum est, ut id teneamus, quod ubi-*
250. E.

que,

que, quod semper, quod ab omnibus creditum est: hoc est enim vere proprieque Catholicum (quod ipsa vis nominis, ratioque declarat) quæ omnia fere universaliter comprehendit. Sed hoc ita demum fiet, si sequamur universitatem, antiquitatem, consensionem, & paullo post... Quid igitur tunc faciet Christianus Catholicus, si se ali- *Ibid. F.*
qua Ecclesiæ particula ab universalis fidei communione præciderit? Quid utique, nisi ut pestifero corruptoque membro sanitatem universi corporis anteponat?

Carolus Magnus egregie rem nostram conficit in Epistola quam ad Elipandum & ceteros Episcopos Hispaniæ scripsit, adhortans eos, ut cum pauci sint, multitudini Episcoporum se adjungant, a qua recedere ne- *Tom. 7. Conc. p. 1048. C.*
mini liceat. Nec pigeat Christianum, ait pius Imperator, ubi hæset, quæ-
rere; nec pudeat ubi nesciat, discere: quoniam pia humilitas discendi sapientiæ intrat secreta; & melius est discipulum esse veritatis, quam doctorem existere falsitatis. Ille ad altiora semper provebitur, iste ad inferiora semper dilabitur; & inde magister efficitur erroris, unde auditor contempsit esse veritatis.... *Ibid. p. 1049. E.*
Mox propria unanimittatis, pergit Imperator, cum his sanctissimis prædictorum Patrum Decretis, & Catholicis statutis consensum subnexui ne paucorum *Ibid. p. 1050. A.*
subdolis assertionibus consentirem, sed plurimorum testimoniis roboratam fidem firmiter tenerem Horum me sanctissimæ multitudini & probatissimæ aucto-
ritati in veræ fidei professione firmiter associans, nec vestra me paucitati in consensione hujus novæ assertionis socium admitto, & postea: Vos igitur quia *Ibid. p. 1054. B.*
pauci estis, unde putatis vos aliquid verius invenire potuisse, quam quod san-
cta universalis toto orbe diffusa tenet Ecclesia?

Denique Clerus Gallicanus in Comitibus generalibus, congregatus anno 1715. censura sua confixit Librum cui titulus gallice, *Témoignage de la vérité*, & istam ex illo extractam sententiam: Episcopatum unum esse confite-
retur (Libelli Auctor) & eundem indivisum; quem tamen quandoque constare *Procès verbal de l'Assemblée de 1715. p. 343.*
ait paucorum Episcoporum numero, etiam a suo legitimo Capite, seu a Cathedra
principali, unde unitas Sacerdotalis exorta est; dissidentium, & absque perfecta
illa totius fraternitatis & unanimittatis Episcoporum coherente concordia; quibus
in solidum & regendam suam Ecclesiam, & servandum fidei integræ depositum
Christus commisit. Istam porro, ut dixi, sententiam, sicut & alias non-
nullas, tamquam perniciosas, censura sua proscribit ac damnat Clerus
Gallicanus: nulli autem Gallo Theologo a sententia Ecclesiæ Gallicanæ,
in cujus sinu respirat, & cujus libertatibus fruitur, recedere licitum est.

Solvuntur Objectiones.

Præusquam sigillatim expendamus ea quæ ex Concilio Ariminensi, & ex Honorio Summo Pontifice hic urgeri solent, nonnulla alia proponenda, quæ tam operosam discussionem non exigunt.

Obijcies itaque 1. Defensio veritatis multitudini non est semper al-
ligata; imo potius sapius a vero & recto multitudo aberrat. Hinc
Exodi 23. v. 2. dicitur: Non sequeris turbam ad faciendum malum; nec in
judicio, plurimorum acquiesces sententiæ, ut a vero devies. Et vero, si mul-
titudini foret semper adhærendus, qui morti Stephani, imo & ipsius
Christi Salvatoris consenserunt, ii non peccassent, quia multitudinem
sequebantur, quod certe absurdum & impium est cogitare.

Resp. satis nos mirari non posse, qua ratione obiectio hæc in mentem
aliquorum venire potuerit, quæ nonnisi insulse, & ab hominibus fanatico
spiri-

spiritu abreptis in præsentī causā proponi potest. De qua enim, quæso, multitudine hic sermo est? De multitudine Episcoporum, qui adjunctum habent Romanum Pontificem; quos *Spiritus Sanctus* posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quæ terribilis est ut Castrorum acies ordinata; quam qui non audierit, tamquam Ethnicus & Publicanus haberi debet. Sermo est de Episcopis, de quibus dixit Christus: *Qui vos audit, me audit. Obedite præpositis vestris*, quos misit ut docerent & baptizarent: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Quæ vero est multitudo de qua objectio? hominem sceleratorum & impiorum, qui apertissimæ veritati tot splendidis coram se miraculis confirmatæ pertinacius obstitere; ac immani tandem furore & invidia perciti Christum Regem suum ac benefactorem turpissima morte affecerunt: quibus merito dicebat S. Stephanus, Act. 7. v. 51. *Dura cervice, & incircumcisi cordibus & auribus, vos semper Spiritui Sancto resistitis; sicut Patres vestri, ita & vos. Quem Prophetarum non sunt persecuti patres vestri? Et occiderunt eos, qui prænuñciabant de adventu Iusti, cuius vos nunc proditores & homicidæ fuistis. Quis sanæ mentis tam cæcā, tam impotentem & injustā hominum multitudinem sequendam esse unquam dixerit? Pudet nos in tanta dementia confutanda immorari.*

Objicies 2. auctoritatem S. Augustini, ductam ex Libro de unico Baptismo, contra Petilianum, c. 14. n. 23. ubi sic loquitur: *Duo erant eminentissimarum Ecclesiarum Romanæ scilicet & Carthagenensis Episcopi, Stephanus & Cyprianus, ambo in unitate Catholica constituti: quorum Stephanus Baptismum Christi in nullo iterandum esse censebat, & hoc facientibus graviter succensebat. Cyprianus autem in hæresi vel schismate baptizatos, tamquam non habentes Baptismum Christi, baptizandos in Ecclesia Catholica existimabat. Multi cum illo, quidam cum isto etiam sentiebant, utrique cum eis in unitate consistentes: Multi ergo erant ex parte Stephani, quidam ex parte Cypriani: isti vero nulla se lege teneri ac obstringi contendebant, ut aliorum multorum sententiæ subscriberent; ergo semper necesse non est adhære multorum Episcoporum sententiæ.*

Resp. dist. consequ. Ubi res de qua controvertitur obscura est, implicata, nondum publico ac sollemni Ecclesiæ decreto prædamnata, & ex utraque parte militant adversæ nobiliorum Ecclesiarum sententiæ, quales hinc erant Africæ, Numidiæ, Mauritanicæ, Ponti & Orientis Ecclesiæ, quæ Cyprianum; inde vero Ecclesiæ Occidentales, quæ Stephanum sequebantur, concedo: in his certe circumstantiis concedimus posse quoslibet Episcopos salva pace & unitate suam tueri sententiam. Si vero quæstio involuta non sit; si jam proscripta; si pauci contra sexcentos quibus præest Romanus Pontifex visibile Ecclesiæ Caput, nego: tunc enim nefas est a sententiâ & iudicio multitudinis recedere. Porro de quæstionibus huiusmodi dumtaxat loquimur in præsentī Conclusionē; de his scilicet in quibus multo major Episcoporum numerus Summo Pontifici adhæret, paucis ex adverso reclamantibus. Non dixit autem, quod observandum, S. Augustinus, paucos pro Cypriano stetisse, sed tantum quosdam: illi vero quidam in se ipsa multi erant, ut certum est, quamquam certe plures ex parte Stephani.

Instabis: Idem S. Doctor, L. 3. de Bapt. contra Donatistas, c. 4. n. 6. manifeste supponit in quæstione obscurissima veritatem ab uno dumtaxat vel.

vel paucis cognosci & teneri posse. Sic loquitur occasione diffidii quod erat Stephanum inter & Cyprianum circa Baptismum Hæreticorum: *Jam legi* *ibid. p. 111.* *fateor* (quid ad Jubaianum scripserit Cyprianus) & *profecto issem in eadem sententiam*, nisi me ad diligentiores considerationem revocaret tanta auctoritas aliorum, quos vel pares gratia doctrinæ, vel etiam fortasse doctiores, per tot Gentes Latinas, Græcas, Barbaras, & ipsam Hebræam, Ecclesia toto orbe diffusa parere potuit, quæ ipsum quoque pepererat, qui mihi nullo modo videri potuerunt, frustra noluisse istam tenere sententiam: non quia fieri non potuit, ut in obscurissima quæstione verius pluribus unus paucive sentirent; sed quia non facile pro uno vel paucis adversus innumerabiles ejusdem Religionis & unitatis viros, & magno ingenio & uberi doctrina præditos, nisi pertractatis pro viribus atque perfectis rebus ferenda sententia est. Ergo, judice Augustino, unus vel pauci verius sentire possunt, quam alii multo plures. Ergo veritas non semper stat ex parte multitudinis.

Resp. 1. distinguo conseq. unus vel pauci verius sentire possunt in quæstione obscurissima, de qua sanctus Doctor loquitur, quæ nondum est eliquata & Judicio Ecclesiæ definita, esto; in aliis quæstionibus, nego.

Resp. 2. dici non immerito posse, S. Augustinum loqui de hypothefi impossibili, cum obiter dicit, unum vel plures verius sentire posse: quo sensu dicebat Apostolus, ad Galat. 1. v. 8. *Licet nos aut Angelus de celo evangelizet vobis præter id quod evangelizavimus vobis, anathema sit*. Non quod putaverit S. Augustinus, contingere aliquando posse, ut unus vel pauci verius opposita multitudine sentire possint; sed quod licet in controversia, quam versabat, id absolute fieri posse supponeret, non facile pro uno vel paucis adversus innumerabiles ejusdem Religionis & unitatis viros & magno ingenio, & uberiori doctrina præditos, nisi pertractatis pro viribus atque perfectis rebus ferenda sententia est.

Objicies 3. auctoritatem S. Athanasii, Tractatu adversus eos qui ex sola multitudine veritatem dijudicant. *Quomodo igitur non miserandi illi*, ait, *T. 2. p. 561. D.* *qui vim auctoritatemque doctrinæ sola multitudine metiuntur; nec considerant Dominum nostrum Christum duodecim Discipulos, simplices, illiteratos, pauperes, ignaros, fiducia adversus mundum totum gratis munivisse? sic illos instruens, non ut duodecim illi, myriades sequerentur, sed myriades, duodecim illos sequi vellet? Ita semper vincit veritas, quantumvis apud paucos inveniat... Multitudo sua auctoritate sine demonstrationibus comprobans, est illa quidem idonea ad incutiendum metum; sed ad persuadendum, nullo modo.... Quis igitur sana mente præditus non malit in paucorum esse numero, per angustam portam ad salutem ingredientium, quam multorum per latam ad interitum ruentium?* *Ib. E. F. ibid. p. 562. A.*

Resp. 1. Tractatum illum, quem sub nomine Athanasii ausus est referre Auctor famosi Libelli, cui titulus gallice, *Le faux Profélyte*, &c. an. 1724. non esse Athanasii, sed Eutherii Tyanensis Episcopi, Nestoriique affectæ. Photius, Codice 46. Opus istud Theodoreto adscribit. Lege monitum Auctorum novæ Editionis sancti Athanasii. T. 2. p. 540.

Resp. 2. Auctorem illum, quisquis sit, merito improbare ac refellere falsam eorum opinionem, qui generatim & indiscrete ex quacumque hominum multitudine veritatem metiuntur, quorum certe turpis & absurdus error est: at ex multitudine bene ordinata æstimandam esse veritatem non negat illius Tractatus Auctor, *Ceterum*, inquit *versus finem, mihi nihilominus* *ibid. C. vene-*

veneranda multitudo, non illa quæ disquisitionem fugit, sed quæ probationem adfert; non quæ acerbè pugnat, sed quæ paterne corrigit; non quæ gaudet novitate, sed quæ paternam servat hereditatem. Tu vero qualem mihi multitudinem nominas? Eam nimirum quæ adulatione & muneribus conducta est; eam, quæ imperitia & inscitia abrepta est; eam quæ lapsa timiditate & metu, eam quæ momentaneam peccati voluptatem vitæ præfert æternæ: id quod multi palam sunt confessi. Multitudine mendacium roboras? Mali vehementiam innuis: hoc enim major est calamitas, quo plures malo sunt implicati.

Hæccine vero multitudo est, quam hic cum Catholicis defendimus? Pudeat, si pudoris capax est, qui studio partium obcæcatus, Athanasium vel ipsum Euthereum Tyanensem adversus Conclusionem nostram proferre hic ausus est, ut mulierculis ac rudioribus illuderet.

Objicies 4. insignem Theologum & Episcopum Canariensem Melchiorrem Canum, Lib. 5. de auctoritate Conciliorum, ubi docet res Theologicas non numero, sed pondere auctoritatis judicandas esse. Non itaque, P. 263. inquit, quod in humanis concessionibus fit, plurimum apud nos sententia prævalet. Quod si semel fidei causam ad humanas conjecturas prudentiamque deducimus, verendum est sane, ne Ecclesiæ negotium ex divino humanum faciamus. Quin etiam certum est, qui probabili multorum judicio nituntur, eos fidei nostræ firmitudinem labefactare. Secundum quippe Concilium generale centum quinquaginta Patrum numero constitit, quartum vero Patres habuit sexcentos triginta: utrumque tamen pari veneratione suscepit Ecclesia. Non enim numero hæc judicantur, sed pondere.

Ibid. Resp. mirum videri non debere, quod existimet Canus res fidei non numero Episcoporum, sed pondere & auctoritate Romani Pontificis definiri, a quo vim omnem & auctoritatem Conciliorum derivari arbitrat; atque ubi discordes sunt inter se Episcopi, ei parti semper adhaerendum, pro qua stat Romanus Pontifex. Pondus Conciliis dat Summi Pontificis gravitas & auctoritas, pergit Canus, quæ si adsit, centum Patres satis sunt; sin desit, nulli sunt satis, sint quamlibet plurimi. Nec si major pars Patrum vere sentiat, Summus Ecclesiæ Pontifex repugnabit. Id enim ad peculiarem Christi procuracionem pertinet, semperque pertinuit, ne Ecclesia in factiones duas dividatur; nec Romanus unquam Episcopus contra Patres Concilii vere sentientes dixit. Hanc Cani doctrinam dissimulare non debuissent, qui nobis illum objiciunt. In quacumque illi se vertant partem, nihil obtrinebunt; sive multitudini deferendum sit, sive Pontifici Romano qui vim & auctoritatem Judicio Episcoporum communicat, ut Cano videtur.

Expenditur factum Concilii Ariminensis & Seleuciensis.

Factum illum objecere primum Pelagiani, Donatistæ, Luciferiani; tum Lutherani, ac Calvinistæ, ut ostenderent Ecclesiam in multitudine errare ac deficere posse, in paucis vero conservari.

T. 1. p. 716. C. Ariani a Constantio Imperatore, quem deceperant, impetrarunt Nicææ generalem convocari Synodum, haud dubie ut nominis similitudine decepti fideles, arbitrarentur formulam fidei quam meditabantur, hanc ipsam esse quæ in primo Concilio Nicæano, anno 325. condita fuerat. Synodum sub eumentita asserendæ fidei specie impetrarunt, ait S. Athanasius, L. de Synodis, rati se Nicænam posse Synodum obtrudere, atque ita omnes a sententia dimo-

dimovere, ut impietas veritatis loco obtineat ubique. Verum, narrat ibid. S. A. B. Doctor, Concilium nequaquam Nicæ, uti statutum fuerat, celebratum est; sed secunda prodiit jussio, ut Occidentales Episcopi Ariminum in Italia convenirent, Orientales vero Seleuciæ, quæ aspera dicitur, in Isauria, convocarentur.

Itaque anno 359. habita est Synodus Ariminensis, in qua Episcopi plu- *ibid. p. res quadringentis; & Seleuciensis, in qua circiter centum sexaginta interfuere. 720. F. Utriusque Concilii rem sic ab ovo, ut ita dicam, orditur S. Hieron. ibid. p. Dialogo adversus Luciferianos. Sub Rege Constantio, Eusebio & Hippatio 725. E. Consulibus, nomine unitatis & fidei, infidelitas scripta est, ut nunc agnoscitur. p. 299. Nam illo tempore, nihil tam pium, nihil tam conveniens servo Dei videbatur, quam unitatem sequi, & a totius mundi communione non scindi. Præsertim cum superficies expositionis nihil jam sacrilegum præferret. Tum verba professionis fidei Ursacii, Valentis, Germinii & aliorum profert.*

Duo hic sunt controversiæ capita.

Primum, an utriusque Synodi Ariminensis & Seleuciensis Episcopi in hæresim Arianam lapsi reipsa fuerint.

Secundum, an, si revera lapsi sunt, longe plures numero fuerint aliis Episcopis per universum orbem diffusis, ita ut dictu verum sit, multo majorem Episcoporum numerum, paucis admodum exceptis, hæresi subscripsisse.

Utrumque affirmant Reformatores nostri Lutherani & Calvinistæ, nos negamus.

An omnes Episcopi Ariminensis & Seleuciensis Synodi in hæresim Arianam lapsi fuerint.

Duplex quasi status Ariminensis Concilii distingui potest: primus, libertatis; alter, oppressionis ac violentiæ. In confesso est apud omnes, Episcopos Ariminenses, quamdiu liberi fuere, summo consensu Nicænam fidem strenue propugnasse. *Rerum Arimini gestarum, ait sanctus Athanasius, Lib. de Synodis, celerrimus ejusmodi fuit exitus. Nulla enim ibi fuit sententiarum discrepantia, sed omnes una mente quæ decreta fuerant conscripserunt, Arianosque deposuerunt. De infansito hujus Concilii exitu nihil dixit S. Athanasius, quia, ut fatetur ibidem, n. 55. nondum ad se delatæ fuerant res omnes Arimini gestæ, quando istud de Synodis Opusculum aggressus est. Quamobrem nihil de lapsu Episcoporum; nihil de Legatis habet. Res sic peracta fuit: Episcopis Occidentalibus Arimini congregatis, primum lectæ sunt Imperatoris Litteræ, quibus jubebat de sola fide tractari, prohibebatque ne quidpiam de Orientalibus, qui seorsim Seleuciam convenirent, statueretur. Tum vero duo Episcopi Ariani, Valens & Ursacius, postularunt, ut antiquatis omnibus fidei formulis antea confectis, tertia formula Sirmienensis juxta Imperatoris votum approbaretur, solaque deinceps retineretur. Verum cum auctores hujus formulæ voces substantiæ & consubstantiales de industria suppressissent, ut fidem Nicænam everterent, & ad Arianam impietatem patefacere aditum, comperta Hæreticorum fraude, formulam hanc rejecerunt omnes Episcopi Catholici, & in solo Symbolo Nicæno standum esse unanimi consensu definierunt, & insuper Valentem, Ursacium aliosque Arianos fidei Nicænae subscribere renuentes deposuerunt. His peractis, decem Legati nomine*

Concilii ab Episcopis Catholicis, & totidem ab Arianis ad Imperatorem mittuntur. Ariani Catholicos prævultunt, Imperatoris animum falsis relationibus occupant, & ita exasperant adversus Patres Concilii, ut ne in conspectum quidem horum Legatos admittere velit, prohibeatque ne Patres Arimino discedant, donec parata contra Barbaros expeditio confecta fuerit. Interim, Catholicorum Legati diuturna expectatione fatigati, miseriis & calamitatibus oppressi, tandem violentiæ cedunt; vocem *consubstantialis* reticere & supprimi consentiunt, cum Arianis communione junguntur, & subscribunt formulæ sibi ab Arianis oblata, quæ formula integra legitur apud Theodoretum, Lib. 2. Hist. c. 21. eademque est ac tertia formula Sirmienfis, excepto quod hæc Filium Patri *secundum omnia similem*, illa vero Patri *similem* duntaxat dicat, nec addat has voces *secundum omnia*.

Edit. Val.
les. pag.
101. C.
102. B.

Legatorum exemplum paullo post secuti sunt Patres Ariminenses, quippe qui diuturnæ ab Ecclesiis suis absentiaæ tædio, contumeliis & ærumnis fracti, Hæreticorumque, præsertim Valentis, qui se Arianos non esse palam contestabantur, fraudibus circumventi, eandem formulam, quam velut hæreticam initio constanter rejecerant, approbarunt summo totius Ecclesiæ luctu ac scandalo.

Qui vero Seleuciæ congregati erant Episcopi circiter centum & sexaginta, in tres factiones divisi fuere. Prima & numerosior erat centum
P. 1248.
A. quinque Episcoporum, (teste S. Hilario. Lib. contra Constantium, n. 12.) quorum principes erant Georgius Laodiceæ in Syria Episcopus, Eleusius Cyzicenus, Basilus Ancyranus, Sylvanus Tarsensis, S. Cyrillus Hierosolymitanus. Hi, referente S. Athanasio, Lib. de Synodis, n. 12. & Socrate, Lib. 2. Hist. c. 39. alias 32. omnia Nicænæ Synodi Scripta suscipiebant præter solam *consubstantialis* vocem, quæ ipsis obscura & suspecta videbatur. Altera factio erat Episcoporum Arianorum, numero triginta quatuor, juxta Socratem, loco citato; vel triginta septem, juxta Sozomenum, lib. 4. Hist. c. 22. hujus factionis duces erant Georgius Sedis Alexandrinæ invasor, Acacius Cæsareæ Palæstinæ Episcopus, & Eudoxius Antiochiæ. Tertia denique pars erat paucorum Ægyptiorum, qui cum sancto Hilario Pictaviensi pro voce *consubstantialis* retinenda acriter ac constanter decertabant.

T. 1. p.
726. B.

Quæritur utrum omnes illi Episcopi qui subscripsere formulæ sibi ab Ursacio & Valente oblata, in Arianam hæresim intus & animo lapsi fuerint.

C O N C L U S I O.

Patres Ariminenses subscribendo formulæ sibi ab Arianis oblata, in Arianam hæresim intus & animo lapsi non fuerunt.

Probatur: nam qui bono ac simplici animo nihil fraudis inesse suspecti subscribunt formulæ, quæ ut verba præ se ferunt, errorem non continet; quique detectis Hæreticorum dolis ac fraudibus statim subscriptionem suam revocant, emissâ Catholica fidei Nicænæ professione, ii subscribendo in errorem Arianum lapsi reipsa non fuere: atqui Patres Ariminenses, &c.

I. Quamvis illa fidei professio ab Ursacio & Valente oblata hæretica foret, si consideretur auctorum sensus & consilium, attamen spectatis præcisè verbis, quibus concepta illa erat, nihil continebat, nisi sanum & Ortho-

Orthodoxum, sicut probat S. Hieronymus, Dial. adversus Luciferianos, & ut cuique illam attentius expendenti patebit. Enim vero auctores huius formulæ aperte profitebantur se credere in Unigenitum Filium Dei, S. Hieronymus. Dial. adv. Luc. c. 4. qui ante omnia secula, & ante omne principium natus est ex Deo. Natum autem Unigenitum solum ex solo Patre, Deum ex Deo; similem genitori suo Patri secundum Scripturas, &c. Quæ hæc verba Catholicam de æternitate & Divinitate Verbi fidem exprimunt. Quid est natum? inquit Hieronymus, Certe non factum. Nativitas suspicionem auferrebat creaturæ... sonabant verba pietatem, & inter tanta illa præconia nemo venenum insertum putabat. Superficies expositionis, dicebat paulo ante, nihil sacrilegum præferebat. Ibid.

II. Cum Patres Ariminenses oblata sibi fidei expositioni subscripserunt, nihil in ea fraudis ac doli latere suspicabantur, ac putabant ejus auctores, sicuti illi aperte contestabantur, ab Ariana impietate prorsus alienos esse: unde hanc formulam simpliciore quidem, at bono animo receperunt in sensu Catholico intellectam, idque amore concordie, ut Oriens & Occidens communionis vinculo sibi conjungerentur; omni tamen adhibita cautione, ut a Valente Catholicam elicerent fidei professionem. Rem totam narrat, ex Actis ipsiusmet Concilii Ariminensis, S. Hieron. eodem loco. Ipso in tempore, inquit, cum fraudem fuisse in expositione rumor populi ventilaret, Valens qui eam conscripserat, præsentem Tauro Prætorii Præfecto, qui ex jussu Regis Synodo aderat, professus est se Arianum non esse, & penitus ab eorum blasphemis abhorreere. Res secreta gesta, opinionem vulgi non extinxerat. Itaque alia die in Ecclesia, quæ est apud Ariminum, & Episcoporum simul & laicorum turbis concurrentibus, Mazonius Episcopus Provinciae Byzantinae, cui propter ætatem primæ ab omnibus deferrebantur, ita locutus est: Ea quæ sunt jactata per publicum, & ad nos usque perlata, aliquem e nobis Sanctitati vestræ legere præcipimus... Itaque cum Claudius Episcopus Provinciae Piceni, ex præcepto omnium blasphemias, quæ Valentis ferebantur, legere cœpisset, Valens suas esse negans exclamavit, & dixit: Si quis negat Christum Deum, Dei Filium, ante secula ex Patre genitum, anathema sit. Ab universis consonatum est: Anathema sit. Si quis negat Filium similem Patri secundum Scripturas, anathema sit. Omnes responderunt: Anathema sit. Si quis Filium Dei non dixerit æternum cum Patre, anathema sit. Ab universis conclamatum est: Anathema sit. Si quis dixerit creaturam Filium Dei, ut sunt cetera creaturæ, anathema sit. Similiter dictum est: Anathema sit. Si quis dixerit de nullis extantibus Filium, & non de Deo Patre, anathema sit. Omnes conclamaverunt: Anathema sit. Si quis dixerit, Erat tempus, quando non erat Filius, anathema sit. In hoc vero cuncti Episcopi, & tota simul Ecclesia plausu quodam & tripudio Valentis vocem exceperunt. Quod si, pergit Hieronymus, a nobis fictum putat, scrinia publica scrutetur. Plenæ sunt certæ Ecclesiarum arce, & recens adhuc rei memoria est. Super sunt homines, qui illi Synodo interfuerunt; & quod veritatem firmet, ipsi Ariani hæc ita, ut diximus, gesta non denegant. Cum ergo cuncti Valentem ad cælum laudibus tollerent, & suam in eum suspensionem cum penitentia damnarent, idem Claudius qui supra legere cœperat, ait: Adhuc sunt aliqua quæ subterfugerunt Dominum & fratrem meum Valentem, quæ si vobis videtur, ne quis scrupulus remaneat, in commune damnemus. Si quis dixerit Filium Dei esse quidem ante omnia secula, sed non ante omne omnino tempus, ut ei aliquid anteferat, anathema sit.

Dixerunt cuncti, *Anathema sit. Multaque alia quæ suspiciosa videbantur, ad pronuntiationem Claudii, Valens condemnavit...* His itaque gestis Concilium solvitur. Lati omnes ad Provincias revertuntur. Idem enim Regi & bonis omnibus curæ fuerat, ut Oriens atque Occidens communionis sibi vinculo neferentur.

Constat ex illa narratione. Patres Ariminenses omni adhibita cautione non prius formulæ subscripserunt, quam omni, ut putabant, remota æquivocatione, fidem Nicænam in tuto collocaissent.

Nec obstat quod illi Episcopi consenserint suppressioni vocem *substantiæ & consubstantialis*. Namque existimabant fidem aliunde in tuto esse, nec ista vocabula, quæ in Scripturis non extant, ad fidem conservandam absolute esse necessaria. De *Usg nomine abjiciendo*, ait ibidem S. Hieronymus, *verisimilis ratio præbatur. Quia in Scripturis, aiebant, non invenitur, & multos simpliciores novitate sua scandalizat. Placuit auferri. Non erat curæ Episcopis de vocabulo, cum consensus esset in tuto. De hac ipsa voce S. Athanasius, Lib. de Synodis, n. 41. ait: Viros autem qui alia quidem omnia Nicæ scripta recipiunt, de solo autem consubstantialis vocabulo ambigunt, non ut inimicos spectari par est. Neque enim velut Ariomani- tas, at Patrum adversarios, homines aggredimur; sed disputamus veluti fra- tres cum fratribus, qui eadem quæ nos sunt sententia, solo nomine in contro- versiam adducto.*

III. Non diu latuit Arianorum fraus & calliditas. Diu, ait S. Hieron. eodem loco, *scelera non latent; & cicatrix male obducta, incocto pure dirum- pitur. Detectis scilicet Hæreticorum fraudibus, cum Valens, Ursacius alique nefariæ impietatis socii rumorem circumquaque spargerent, se Filium Dei non creaturam negasse, sed similem ceteris creaturis, & Episcopos Occidentis secum de fide consentire, triumphosque agerent; tunc ad fraudem reclamarunt Patres, pristinam subscriptionem revocarunt, & Arianorum blasphemias detestati sunt. Concurrerant Episcopi, ait S. Hieron. ibid. qui Ariminensibus dolis irretiti, sine conscientia Hæretici ferebantur, contestantes corpus Domini, & quidquid in Ecclesia sanctum est, se nihil mali in sua fide suspicatos. Putavimus, aiebat, sensum congruere cum ver- bis; nec in Ecclesia Dei, ubi simplicitas, ubi pura confessio est, aliud in corde clausum esse, aliud in labiis proferri timuimus. Decepit nos bona de malis existimatio. Non sumus arbitrati Sacerdotes Christi adversus Christum pugna- re. Multaque alia quæ brevitatis studio prætereo, stentes asserabant, parati & subscriptionem pristinam, & omnes Arianorum blasphemias condemnare.*

Hinc idem S. Hieron. ab omni hæreseos labe Patres Ariminenses vindicat. Etenim Luciferianis conquerentibus de Catholicis, quod dictos Episcopos in pristinas Sedes recepissent, *Cur, respondet, damnaissent eos qui Ariani non erant? Cur Ecclesiam scinderent in concordia fidei permanen- tem? Cur denique cretentes bene, obstinatione sua facerent Arianos?*

S. Greg. Nazianz. Orat. 21. ab errore in animo concepto dictos Pa- tres Ariminenses purgat: *Ea res, inquit, per multos e nobis invictos alio- qui viros, in fraudem impulit, quamvis mente haud quaquam prolapsi fuerint.* Apud Damasum Summum Pontifex, in Epistola Synodica ad Episcopos Illyri- ci, de iisdem Episcopis Ariminensibus hæc habet: *Gallorum atque Veneten- sum fratrum relatione comperimus, nonnullos non hæresis studio, neque. eni- am tantum mali cadere in Dei Antistites potest, sed inscitia vel ex simplicitate*

qua-

quadam, sevis interpretationibus æstuentes, non satis dispicere, quæ magis Patrum nostrorum sit tenenda sententia, cum diversa consilia eorum auribus ingerantur.

Denique Sulpitius Severus, Lib. 2. Historiæ sacre ait, Ariminensibus traditam ab improbis conscriptam fidem, verbis fallentibus involutam, quæ Catholicam disciplinam, perfidia latente, loqueretur. Bibl. pp. T. 6. p. 347. A.

Dices 1. Liberius, in Epistola 13. ad Orientales scribit, Episcopos, qui Ariminum convenerant, a fide descivisse. Tom. 2. Conc. p. 758. A. P. 1346. B.

2. S. Hilarius, in fragmento 8. ait Episcopos Ariminensis Concilii prævaricatos esse a vera fide. T. 1. p. 1372.

Sanctus Ambrosius, in caput 6. S. Lucæ, lib. 5. n. 71. eosdem vocat perfide prævaricationis auctores. T. 4. p. 2. p. 300.

4. Ipsemet S. Hieronymus toties hic citatus, Dialogo adversus Luciferianos, Tunc, ait, *Use nomen abolitum est; tunc Nicæna fidei damnatio conclamata est, Ingemuit totus orbis, & Arianum se esse miratus est.*

5. S. Augustinus Epistola 185. alias 50 ait, eos (Ariminenses) veneno periisse Arianum. T. 2. p. 661. E.

Resp. ad primum, distingo: Liberius scribit Ariminenses a fide descivisse, apparenter & interpretative, ut ajunt, concedo: in rei veritate, nego. Scilicet, qui parum attenti & in fraudibus Hæreticorum detegendis exercitati decipi se permittunt, atque cum iis communione junguntur, & voces, quas ad exprimendam fidem & confutandam hæresim opportunas Ecclesia judicat, rejiciunt, ii, quamvis Catholicam veritatem interiori conscientia teneant, nihilominus Hæretici præsumuntur, & a fide deficere quodammodo dici possunt. Tales fuere Patres Ariminenses: neque aliud voluit S. Pontifex Liberius, qui ibidem addit, illos Episcopos videri fraudulentem a veritate tamquam abreptos esse & per fraudem a fide abductos. Antea dixerat, eos vel fallacibus inescatos illecebris, vel vi compulsos a fide tunc descivisse. Tom. 2. Conc. p. 758. C.

Ad secundum, distingo antecedens: A vera fide prævaricatos esse, communionis societatem cum Hæreticis ineundo, & subdole ac ambiguae fidei professioni ab Hæreticis contextæ subscribendo, concedo: ipsi hæresi consentiendo, nego.

Ad tertium, eadem est responsio. Idem enim S. Ambrosius Epist. 21. alias 32. vel 13. sic ait: *Et certe major numerus Arimini Nicæni Concilii fidem probavit, Ariani decreta damnavit.* T. 2. p. 862. E.

Ad quartum: stupor ille & admiratio denotat reipsa & in animo universum orbem Arianum non fuisse; Miratus est se Arianum circumferri: ut quid autem miratus fuisset, si revera errorem animo conceptum habuisset? Miratus ergo est, quod id novum, quod præter mentem, voluntatem ac conscientiam suam factum esset, ut Ariano errori verbis fallentibus involuto, simplici quidem, sed bono animo subscripsisset. Et vero, si reipsa existimasset S. Hieronymus, Episcopos Ariminenses animo & corde subscripsisse impietati Arianae, ut quid eos ab errore purgaret & vindicaret? Ut quid indulgendum ipsis censeret? Non alia certe de causa, quam quod sciret eos communione dumtaxat externa, non interna fidei consensione, cum Arianis junctos fuisse, ne forte Sedes suas implis occupandas traderent. Conclamata autem intelligit fidem Nicenam ab

Arianis, non vero ab illis Episcopis Ariminensibus: nisi forsan hoc sensu, quod ex suppressa voce *consubstantialis*, ipsi Ariani maligne iactarent ab illis Episcopis abolitam quoque fuisse Nicenam fidem. Tota hæc Hieronymi loquendi ratio hyperbolem redolet.

Eadem est ad quintum, quæ ad secundum & tertium responsio.

Dices 2. Patres Ariminenses dici non possunt in Arianam fidei professionem consensisse Arianorum fraudis ignari: eorum quippe artes ac dolos ante sex menses detexerant, & oblatam fidei formulam respue- rant ut hæreticam; ergo cum postea eandem approbaverunt, non incogitato sed scientes ac volentes manus dederunt, ideoque hæresi vere & ex animo consensum præbuerunt.

II. Cum Valens palam dixisset Filium Dei non esse creaturam, ut sunt ceteræ creaturæ, verbis ipsius assensi sunt Patres Ariminenses, ut constat ex dictis: atqui hæc verba Arianam hæresim aperte redolent. Dum enim Filius ceteris creaturis similis esse negatur, ipse creatura, quamquam aliis præstantior, asseritur.

III. Ignorare non poterant, vocem *consubstantialis* a Synodo Nicæna consecratam, esse veluti tesseram fidei, a qua non sine erroris suspicio- ne receditur. *Non enim ea verba*, ait S. Athanasius, Lib. de Synodis, T. I. p. 749. E. n. 34. *illis (Arianis) scandalo sunt, sed dolori, quod quasi in cippo insculpta suam hæresim traducant.*

Resp. ad primum, nego ant. quamvis enim Patres Ariminenses malas Arianorum artes compertas habuerint initio Concilii, & ideo formulam a Valente & Ursacio oblatam rejecerint ut hæreticam, spectato scilicet auctorum consilio, attamen mutatis subinde circumstantiis, ac postquam toties anathema dixerunt variis propositionibus, quæ Arianum errorem referebant, aliud de illis Hæreticis iudicium tulerunt, ac nihil fraudis suspicati, putantes sensum congruere verbis, nec aliud in corde clausum esse, communionem cum iis iniere, & formulam, quam initio respue- rant, postea approbaverunt.

Ad secundum, distingo maj. Assensi sunt ipsius verbis, quæ in sensum Catholicum interpretabantur, concedo: hæretico sensu intellectis, nego. Ambigua erat Valentis propositio: verum illius sensum aperte satis determinare videbantur adjectæ professiones. Cum enim idem Valens Filium Dei ante omne omnino tempus, & nequaquam de non ex- tantibus, sed de Deo Patre esse profiteretur, Filium consequenter crea- turam esse negabat, cum nulla sit creatura, quæ existentie suæ initium non habuerit, & ex nihilo non producta sit. Hinc factum est ut Patres Ariminenses ad captiosam versipellis Hæretici propositionem non attenden- tes, eam Catholico sensu approbaverint. *Valens*, inquit Severus Sulpitius,

Bibliot. lib. 2. Historiæ sacrae, *tanquam nostros adjuvans, subiecit sententiam, cui inerat occultus dolus: Filium Dei non esse creaturam, sicut ceteras creaturas, fefellitque PP. T. 6. audientes fraus professionis. Etenim bis verbis, quibus similis esse ceteris creaturis P. 347. Filius negabatur, creatura tamen, potior tantum ceteris, pronuntiabatur. Ita C. D. neutra pars vicisse se penitus, aut victam putare poterat, quia fides pro Arianis, professiones vero postea adjectæ pro nostris erant; præter illam, quam Valens sub- junxerat, quæ tum non intellecta, sero demum animadversa est,*

Dial. ad v. Lu. Ad tertium reponit Hieronymus antea laudatus: *Non erat cura Episco- pis*

pis de vocabulo, cum sensus esset in tuto. Maxime vero cum Valens & alii omnes Arianorum blasphemias tot repetitis anathematibus palam ac publice condemnassent. Pacis ergo & concordiae studio consenserunt Patres Ariminenses, ut in formula sibi oblata omitteretur vox consubstantialis. cif. T. 4. part. 2. p. 299.

Utrum Patres Ariminenses numero longe plures fuerint, quam ceteri Episcopi per orbem universum dispersi.

Ut Novatores efficiant Ecclesiam, seu maiorem Episcoporum partem una cum Summo Pontifice errare ac deficere posse, toti in eo incumbunt; ut ostendant Patres Ariminenses, qui juxta illos in haeresim lapsi sunt, numero longe multo plures fuisse aliis omnibus Episcopis per orbem dispersis.

C O N C L U S I O.

Patres Concilii Ariminensis numero longe inferiores fuere aliis Episcopis tunc temporis per orbem dispersis.

Concilio Ariminensi interfuere Episcopi quadringenti & aliquanto amplius: in Seleuciensi vero circiter centum & quinquaginta. Quis vero in animum facile induxerit, non multo plures in orbe toto dispersos extitisse Episcopos? Eruditus P. Labbæus e Societate Jesu, mille cognitae in Occidente Sedes Episcopales recenset, & in Oriente octingentas. Illusterrimus Episcopus Abrincensis Carolus a sancto Paulo in notitia antiqua Episcopatum numerat mille trecentas & sexdecim in Occidente, & septingentas viginti tres in Oriente.

Probatur itaque 1. quia vel in una Africa, quæ pars solum erat Ecclesiae Occidentalis, numeratae sunt Sedes Episcopales Catholicorum quadringinta octoginta sex; ex parte vero Donatistarum, ducentae septuaginta novem. Ita constat ex Breviculo Collationis cum Donatistis in Collatione primæ diei apud S. Augustinum, c. 14. Porro, si in una Africa tot extitere Episcopales Sedes; quot extitisse necesse est in Illyria, Italia, Gallia, Hispania, Germania, Anglia, Pannonia, Belgio, ceterisque orbis universi regionibus, quibus lux Evangelica affulserat. T. 9. p. 590. F.

Idem S. August. testatur extitisse plura Episcoporum millia, a quibus Cypriani & Donatistarum error damnatus fuerat. Proinde, inquit 1. 3. contra Cresconium c. 3. n. 3. si omnino jam credendum sit, quinquaginta Episcopis Orientalium id esse visum, quod septuaginta Afris vel aliquanto etiam pluribus, contra tot millia Episcoporum, quibus hic error in toto orbe displicuit. Ibid. p. 437. A. B.

Ad hæc Sancti Augustini testimonia nonnulli recentiores, maxime vero Auctor Libelli cui gallice titulus, *La verité rendue sensible*, &c. duo reponunt. Duplex ad ea

Primum: Ex quadringentis sexaginta sex Episcopaliibus Sedibus, quæ in Africa numerabantur, plurimas a Donatistis erectas fuisse, & ab illis occupatas, teste S. Augustino, lib. 1. contra Epistolam Parmeniani, c. 11. & 13. Ibidem refert sanctus Doctor, in Conciliabulo Bagaitano interfuisse decem & trecentos Episcopos Donatistas. S. Augustini testimonia responsio.

Verum, aut incertia, aut mala hujus Scriptoris fides hic manifesteprehenditur: siquidem ex sola loci inspectione palam est, hoc quadringentarum sexaginta sex Sedium Episcopaliuum numero solas comprehendi Sedes Episcoporum Catholicorum Africae. Namque, ut refert S. Au-

Ibid. p. 550. & 605. gustinus, loco citato, & Lib. post Collationem, c. 24. cum in illa celebri Collatione Donatistæ se de Episcoporum suorum numerositate jactarent, facta est præsentis Cognitoris Regio, accurata enumeratio & descriptio Episcoporum Africæ, tam Catholicorum, quam Donatistarum, quibus omnibus recensitis & recognitis, constitit Catholicorum, qui Carthagine præsentis aderant, nomina esse ducenta octoginta sex, præter centum viginti, qui in urbem non venerant, & præter sexaginta Cathedras Pastoribus viduas; qui numerus multo major erat Donatistarum numero, quorum nomina reperta sunt ducenta septuaginta novem, annumeratis etiam illis, pro quibus absentibus alii subscripserant. Ac per hoc, inquit sanctus Doctor *ibid.* *falsitas deprehensa est*, (in Donatistis) & numerus eorum multo minor.

Ibid. p. 552. A. I. Responsio. Secundum: Plura illa Episcoporum millia in orbe Christiano olim extitisse, merum esse imaginationis figmentum, quod nullo nititur fundamento. Namque S. Augustinus, cit. c. 3. l. 3. Contra Cresconium, loquitur de illis Episcopis, qui non simul eodemque tempore vixissent, sed de illis, qui successive a tempore sancti Cypriani usque ad tempus, quo scribebat S. Augustinus, alii post alios vixerant per centum quinquaginta annos.

Refellitur. Verum, & id merum est imaginationis hujus Scriptoris figmentum, quod nullo fundamento nititur. Namque comparatio, quam S. Augustinus instituit inter millia Episcoporum, quibus rebaptizantium error in toto orbe displicuit, & paucos Orientales ac Africanos, qui in eo errore versabantur, quo tempore exortum est Donatistarum schisma, clare demonstrat sanctum Doctorem loqui de millibus Episcoporum, qui tunc eodemque tempore vivebant, sicut & pauci illi Episcopi errantes. Nam si paucis errantibus eodem tempore viventibus opposuisset plura millia Episcoporum, qui diversis successive temporibus extitissent, nemo non videt ineptam prorsus futuram fuisse hanc comparisonem, qua & ipsi abusi fuissent Donatistæ. Si enim dissent Catholici, millibus Episcoporum, qui diversis temporibus extiterunt, errorem rebaptizantium displicuisse, vice versa, reposuissent Donatistæ, errorem ingenti quoque numero Episcoporum diversis temporibus placuisse. Loquitur ergo S. Augustinus de millibus Episcoporum eo tempore viventium, quo emerfit schisma Donatistarum. Nimirum Cresconium Donatistam ibi refellit, qui propugnabat septuaginta Episcopos Africanos a quibus circa annum Christi 311. Donatistarum schisma ortum duxit, merito sese ab Orientalium Episcoporum communione sejunxisse, eo quod Orientales judicium de Baptismate Hæreticorum a se antea latum rescidissent. Ad hæc reponit S. Augustinus, Orientales illos Episcopos (si qui tamen idem aliquando cum septuaginta Afris Donatistis senserunt) paucos fuisse in comparatione tot millium Episcoporum, quibus tunc temporis rebaptizantium error in toto orbe displicebat; proindeque eos dicendos non esse suum rescidisse judicium, sed potius emendasse, utpote qui priorem mutando sententiam, Judicio steterunt plurimum millium Episcoporum per totum orbem dispersorum, quos paucis Donatistis merito prætulerunt. Si omnino, ait sanctus Doctor lib. 3. contra Cresconium c. 3. n. 3, jam credendum sit quinquaginta Episcopis Orientalium id esse visum, quod septuaginta Afris, vel aliquanto etiam pluribus contra tot millia Episcoporum,

Ibid. p. 437. A. B. 3. n. 3, jam credendum sit quinquaginta Episcopis Orientalium id esse visum, quod septuaginta Afris, vel aliquanto etiam pluribus contra tot millia Episcoporum,

porum, quibus hic error in toto orbe displicuit; cur non potius etiam ipsos paucos Orientales suum iudicium correxisse dicamus, non, ut tu loqueris, rescidisse? Ubi evidens est sanctum Doctorem loqui de millibus Episcoporum tunc temporis existentium, in quorum sententiam concesserunt pauci illi Orientales initio schismatis Donatistarum.

Probatur 2. ex Rescripto Episcoporum Constantinopoli inventorum ad Commonitorium sanctæ Synodi, (Ephesinæ) in quo Rescripto sic loquitur Dalmatius Archimandrita ad Theodosium Imperatorem: *Sex Tom. 3. millia-ne Episcoporum audire mavis, an unum hominem, eumque impium? sex Conc. p. millia autem eos aiebam, qui sub Metropolitanorum sanctissimorum Episcoporum 734. D. potestate degunt. Audis sex millia Episcoporum extitisse: quando? Tempore Concilii Ephesini, an. 431. id est, annis septuaginta post Concilium Arimin.*

At, inquit, Auctor Libelli jam citati, (*La vérité rendue sensible.*) testimonium boni illius Archimandritæ Dalmatii nullius est momenti. Un- Respon-
de etenim Monachus ille intra arcta Monasterii claustra a quadraginta sio ad te-
octo annis reclusus, rescire potuit sex Episcoporum millia ætate sua stimo-
fuisse in Ecclesia? Numquid omnes Christiani orbis Episcopales Sedes nium
lustraverat & computaverat? Dalmat-
tiii.

Verum, quod hic ait Auctor ille merum effugium est hominis pon- Refel-
dere auctoritatis oppressi, & viam, qua elabatur, quærentis. Quasi ve- litur.
ro nihil pendenda sit illustris Archimandritæ, causam Catholicam apud Imperatorem agentis, auctoritas, quem ut virum gravem & eximia sanctitate insignem commendant Episcopi Constantinopoli tunc degentes; quem ipse Imperator crebro invisebat, ut iidem testantur; cujus denique testimonium laudant iidem Præsules ad Synodum generalem scribentes. Sed, inquires, unde scire potuit Dalmatius tot millia Episcoporum ætate sua fuisse in orbe Christiano? Ex fama & notitia publica. Sicut enim centum viginti quatuor nunc in Gallia Sedes esse Episcopales, ducentas septuaginta in Italia, res est hodie pervulgata; sic tempore Dalmatii notum erat & apud omnes pervulgatum, plura tunc in orbe Christiano fuisse Episcoporum millia.

Quod si de numero Episcoporum minus accurate instructum Dalmatium fuisse citatus auctor fingat, eo quod Monachus intra Monasterii septa ab annis quadraginta octo reclusus ille fuisset, quo in loco habebit Illustrissimum Episcopum Abrincensem Carolum a sancto Paulo, qui, ut dictum est paullo ante, Sedes Episcopales 1316. numerat in Occidente, & 723. in Oriente; quarum expressa habetur mentio sive in Conciliis, sive apud sanctos Patres aliosque Scriptores sex priorum Ecclesiæ sæculorum, missis aliis de quibus non meminere Veteres in suis Scriptis, & quarum notitiam ad nos non transmisit priscorum atas? An non extitisse illas Ecclesias dicemus, quia eas ignoramus?

Idem prorsus hic reponendum adversariis nostris, quod S. Augustin. Donatistis respondebat, Lib. de unitate Ecclesiæ, c. 12. n. 31. ubi multas ab Apostolis fundatas esse Ecclesias, enumeratione facta, ostendebat. Jam vero, inquebat, Galatia non una Ecclesia est, sed in ea Regione innum- T. 9. p. 359. b.
merabiles. Corinthios autem videte quemadmodum salutaverit: Paulus Apostolus
J. C. per voluntatem Dei, & Timotheus frater, Ecclesiæ Dei, quæ est Corin-
thii, cum sanctis omnibus, qui sunt in universa Achaja. Quot putatis esse
Eccle-

Ecclesias in universa Achaja? Fortasse ubi Achaja sit, nescitis, & de tam incognita Provincia tanta cecitate judicatis, ut eam criminibus Afrorum periiſſe dicatis. Nonne plena sunt florentissimis Ecclesiis omnia loca, quæ Petrus nominavit, Pontus, Galatia, Cappadocia, Asia, Bithynia? Quid Joannes quibus scripsit, Smyrna, Pergamo, Sardis, Tiathyra, Philadelphia, Laodicea, quæ sunt
Ibid. D. Ecclesiæ? Jam Epheſum commemoravimus ... Cognoscite ergo quam longe ab Africa remota sunt, & dicite nobis, cur eas omnino vobis incognitas, & in Apostolicis Litteris manifestatas tam sacrilega temeritate accusetis, & tanta dementia criminibus Afrorum periiſſe dicatis? Apposite omnino accommodari ista possunt nostræ præsentis causæ, ut demonstretur quam falso affirmant ad-versarii omnes fere orbis universi Ecclesias impietati Arianorum assensisse.

Porro Ecclesiæ illæ numero ac dignitate illustres, fidei Nicænæ constanter semper adhæserunt, paucis exceptis Arianis. Ita testatur S. Athanas. in Epistola, quam scripsit, anno circiter 363. hoc est duobus annis post Concilium Ariminense, ad Jovinianum Imperatorem. Scito, inquit, *T. I. Op. S. Atha. P. 781. Religiosissime Auguste ... hanc ipsam fidem ... suffragio suo comprobare univerſas totius orbis Ecclesias, nempe Hispaniæ, Britannia, Gallia, totius Italia, Dalmatiæ, Dacia, Mysia, Macedonia, Græciæque & Africa universæ, necnon Sardinia, Cypri, Cretæ, Pamphylia, Lycia, Isauria, Egypti, Libya, Ponti, Cappadocia, vicinas quoque nobis, necnon Orientis Ecclesias, paucis exceptis, qui Arianæ hæresim sequuntur. Quæ enim sit omnium illarum Ecclesiarum sententia, & experientia novimus, & earum habemus Litteras. Nec te fugit, piissime Auguste, tametsi pauci quidam huic fidei adversentur, præjudicium tamen facere non posse, quippe cum orbis universus Apostolicam fidem retineat.*

Probatur 3. quia Liberius Summus Pontifex, qui tunc temporis, (Concilii Ariminensis) quod a se ante duos annos erat peccatum, correxerat, formulæ ab Ariminensibus subscriptæ, non modo consensum suum denegavit, sed eam constanter repudiavit, & posteriora hujus Concilii Acta rescidit, ut constat ex Epistola hujus Pontificis ad Orientales, in qua formulam Ariminensem tamquam blasphemam reprobatur, testaturque Episcopos, qui huic subscriperant, ad sanam mentem reſervatos eandem anathemate damnasse: tum ex Epistola Synodica jam citata Concilii Romani sub Damaso, an. 369. ad Episcopos Illyrici, in qua sic loquuntur Patres: *Atad Theod. Lib. 2. Hist. c. 22. p. 103. C. D. Neque præjudicium aliquod nasci potuit ex numero eorum, qui apud Ariminum convenerunt: cum constet, neque Romanum Episcopum, cujus ante omnes fuit expectenda sententia, neque Vincentium, qui tot annos Sacerdotium inlibate servavit, neque alios, hujusmodi statutis consensum aliquem commodasse.*

Probatur 4. ex Lucifero Calaritano, qui Constantio Imperatori parvum & exiguum ejus sectariorum numerum exprobrat, in Libro, cui titulus *Biblioth. PP. T. 4. P. 243. G. est, Quod moriendum sit pro Filio Dei. Omnes, inquit, momento si posses peragraræ gentes, invenisses ubique Christianos sicuti nos credere, in hac defensione nostra perstantes, pro Dei Filio, ut nos mori cupere. At tua novella prædicatio & recens Religio sub prætextu fidei blasphemia in perniciem salutis tuæ per te prolata, non solum adhuc limitem Romanum peragraræ non valuit, & utique te satis agente, sed & ubi radices figere tentaverat, aruit, recedentibus scilicet omnibus Dei famulis a te, atque paucis tuis, quos lolium esse superſumentum seminatos Dominus prædixerat, tecum manentibus. Hæc porro, quod notandum, Lucifer scribebat sub ipsum tempus Concilii Ariminensis, anno sci-*

scilicet 360. Siquidem in illo Libello Constantio exprobrat, quod is Eudoxium Arianum in Sedem Constantinopolitanam intrusisset: hanc autem Sedem invasit Eudoxius, teste Socrate lib. 2. c. 42. & 43. in Conventiculo, quod quinquaginta Episcopi Ariani, praesente Imperatore, Constantinopoli habuerunt, ineunte, an. 360. quo tempore Ariminenses Episcopi Arimini adhuc detinebantur, ut patet ex sancto Athanasio in Epistola de Synodis, n. 30. Aliunde vero S. Hieronymus in Catal. Scrip. Eccles. c. 95. refert Luciferum sua adversus Constantium Opuscula in Palaestina exulem edidisse. Porro tempore mortis Constantii, quae contigit die 3. Novembris 361. non amplius in Palaestina degebat Lucifer, sed in Thebaide, quo iussu Constantii deportatus fuerat, sicut testatur Theodoretus Lib. 3. Hist. c. 2.

Accedit & Socrates Lib. 2. Hist. c. 27. ubi loquens de temporibus, quae Concilium Ariminense paulo antecesserunt, *Achajæ vero*, inquit, *& Illyrici Civitates & reliquæ Occiduarum partium Ecclesiae, tranquillæ adhuc erant & inconcussæ; tum quod inter se consentirent; tum quod fidei regulam a Nicæno Concilio traditam constantissime retinerent.*

Accedit & Synodus Tyanensis. Eodem tempore, ait Historicus, cum Synodus Episcoporum congregata esset Tyanis, cui intererant Eusebius Cæsareæ Cappadociae Episcopus, Athanasius Ancyræ ... & alii complures, qui regnante Joviano, Antiochiæ collecti, consubstantialis doctrinam retinendam esse decreverant, Liberii & Occidentalium Litteræ recitatæ sunt. Qua ex re ingenti gaudio affecti, scripserunt ad omnes Ecclesias, ut Occidentalium Episcoporum Decreta perlegerent, & Epistolas tum Liberii, tum Episcoporum Italiæ, Africæ, Galliæ & Siciliæ: nam & istorum Litteras attulerant Legati a Synodo Lampsacena missi: utque omnium illorum numerum considerarent. Multo enim plures erant iis, qui in Ariminensi Concilio federant. Nihil disertius ad rem nostram proferri potest. Si numerus Episcoporum Italiæ, Africæ, Galliæ & Siciliæ superabat numerum Episcoporum Ariminensium; quanto magis numerus ceterorum Episcoporum, qui per universum orbem diffusi ac sparsi Catholicam fidem profitebantur.

Confirmari istud potest ex numero Episcoporum, qui Concilio Chalcedonensi adfuerunt. In Relatione Synodi ad S. Leonem numerantur quingenti & viginti. Idem statuitur in Lege Marciani Imperatoris. Episcopi vero Provinciæ Helleponti, in Epistola ad Leonem Imperatorem sexcentos & triginta, S. Leo Epistola ad Episcopos Galliarum, quæ est 77. alias 52. c. 2. sexcentos fere Episcopos numerant. Notandum autem ex Occidente paucos admodum interfuisse, quinque nimirum; ex quibus tres Legati erant, & alii duo Africani Aurelius Adrumetanus. & Rusticianus. Et vero inter subscriptiones hujus Concilii Episcoporum 472. quinque tantum Occidentales erant, alii numero 467. Orientales. Imo & ex ipsis Orientalibus Episcopis quamplurimos non interfuisse constat, ex Actione 4. ubi tredecim Episcopi Ægyptiaci Epistolæ sancti Leonis subscribere & Eutychem damnare recusarunt isto prætextu: *Episcopi nostræ Regionis, inquebant, nimis multi sunt, nos pauci; non possumus pauci numero illorum personas suscipere.* Porro veteres Sedes Episcopales Ægypti, quarum notitia ad nos usque pervenit, 114. recenset Illustrissimus Carolus a S. Paulo jam laudatus. Pauci ergo ex Ægypto adfuerunt Episcopi in comparatione ab-

Edic.
Vales. p.
118. B.
C.

Apud
Socrum.
L. 6. c.
12. pag.
652.

Tom. 4.
Conc. p.
833.
Ibid. p.
868.

Ib. pag.
515. A.

sen-

sentium. Idem conijcere possumus de Regionibus a Chalcedone remotis. Et certe, Act. 6. legimus, quosdam Metropolitans Patriarcharum Constantinopolitani & Alexandrini, pro absentibus Episcopis sub se constitutis centum & decem subscripsisse. Porro si 620. Episcopi Chalcedonenſi Synodo adfuere, si ex Orientalibus bene multi absentes fuerint, si ex Occidente quinque dumtaxat subscripserint, quanta fuerit ceterorum Episcoporum, qui suis in Sedibus remanserant, multitudo, cuilibet facile est conijcere.

Probatur denique ex variis iisque frequentibus ac numerosis Synodis, quas S. Athanasius Epistola ad Rufinianum, & Severus Sulpitius Lib. 2. Histor. sacræ referunt in Oriente & Occidente, paullo post lapsum Episcoporum Ariminensium celebratas esse, ut ageretur de illis Episcopis & aliis, qui cum Arianis communionem inierant, suamque deshebant culpam, utrum scilicet in suis Sedibus forent relinquendi, an ab iis removendi.

T. 1. p. 958. B. *Quoniam interrogasti, ait S. Athanasius, de iis, qui vi quidem subducti, lapsi sunt, nec tamen prava fide corrupti; & voluisti me rescribere, quæ de illis, cum in Synodis, tum ubique alias decreta sunt: scito . . . in principio quidem cum vis illa desisset, coactam Synodum fuisse presentibus exterarum partium Episcopis: celebratam item aliam fuisse apud Græciæ Commiſtros, nibiloque secius apud illos, qui in Hispania & in Gallia degunt; atque idipsum hic & ubique placuisse, nimirum ut iis, qui lapsi sunt, si impietatis fuerint præfecti, venia concedatur, siquidem resipiscant, nec detur tamen in Clero locus: iis vero qui impietati patrocinati non sunt, sed necessitate ac violentia tracti fuere, decretum est, ut & venia concedatur, & in Clero detur locus; potissimum quia consentaneam attulerunt excusationem, & quod æconomia quadam id factum videatur. Affirmabant quippe se minime in impietatem lapsos fuisse; sed ne impiissimi quidam homines ad Episcopatum erecti, Ecclesias corrumpere, se maluisse cum violentia concurrere, & id oneris ferrè: quam populos perdere.*

Bibl. PP. Severus vero Sulpitius, Cum plerisque, inquit, videretur non ineundam
T. 6. p. 347. E. *cum his communionem, qui Ariminensem Synodum recepissent, optimum factu arbitratu, (loquitur de sancto Hilario Pictaviensi) revocare cunctos ad emendationem & pœnitentiam, frequentibus intra Gallias Conciliis, atque omnibus fere Epistolis (alias Episcopis) de errore profitentibus apud Ariminum gesta condemnant.*

Ex illis porro tam frequentibus ac numerosis Conciliis, inter quæ extat Parisiense, an. 390. invictè demonstratur, numerum Episcoporum, qui Arimini non adfuerant suis in Sedibus commorati, longe majorem ac superiorem fuisse numero eorum, qui adfuerant, & subscripserant Ariane formulæ. Namque non facile intelligitur, qui fieri potuerit, ut Episcopi illi Ariminenses, aliis, ut fingitur, numero tam superiores, pacifice ac tranquille passi fuerint ab aliis tam paucis se judicari, deponi, pœnitentiæ addici: non ita profecto se natura hominum habet Quotus quisque enim, ait S. Hieronymus, Dial. adversus Luciferianos, bene sibi conscius patitur se deponi? Præsertim cum omnes populi, Sacerdotes suos diligentes, pere ad lapides & ad interemptionem deponentium eos convolaverint.

T. 4. p. 2. p. 361.

Ex dictis hætenus manifestum est, tempore Conciliorum Seleuciensis & Ariminensis, fidei Nicænæ constanter adhæsisse Romanum Pontificem cum omnibus, aut saltem fere omnibus Episcopis in universum orbem dispersis, quorum numerus longe multumque superabant numerum Episcoporum utriusque hujus Concilii: ac proinde licet omnes Episcopi Arimi-

Ariminenſes in hæreſim lapſi eſſent, (quod tamen falſum eſt) ex eo tamen non ſecuturum, Eccleſiam Catholicam viſibilem, ſeu maiorem Episcoporum numerum cum R. Pontifice in hæreſim tunc conſenſiſſe.

Superest ut jam expendamus quæ ſolent hic opponi ex nonnullis SS. Patribus ac Scriptoribus Eccleſiaſticis.

Solvuntur Obſectio ex S. Gregorio Nazianzeno.

S. Gregorius Nazianzenus, Orat. 21. teſtatur omnes Episcopos, paucis exceptis, tempore Conciliorum Seleuciensis & Ariminenſis in Arianam hæreſim lapſos eſſe. En verba: *Procul dubio ſtulte egerunt Paſtores, (ut T. 1. p. cum Scriptura loquar) & Paſtores multi vineam meam pervaſtarunt, ac deſiderabilem partem, hoc eſt Eccleſiam Dei... probro ac dedecore affecerunt. Nam ſi per paucos exceperis, qui vel ob nominis obſcuritatem contemptui habiti fuerunt, vel ob virtutem reſtiterunt... omnes tempori obſecuti ſunt: hoc tantum inter eos diſcriminis fuit, quod alii citius, alii ſerius in eam fraudem inciderunt. ergo, &c.* 387. B. C.

Reſp. nego antecedens.

A D D I T I O.

(*)

ET I. obſervo, Fanſenianum illum, qui librum edidit prænotatum Teſtimonium veritatis, textum Gregorii inſigni fraude corrupiſſe, eique vocem Arimini addidiſſe, quæ vox neque in Latina verſione, neque in Græco textureperitur. Inſignem porro hanc fraudem appello; cum enim Gregorius (uti poſtea demonſtrabimus) loquatur ſolum de illis Orientalibus, qui in conventiculis Seleuciæ & Conſtantinopoli habitis tempore obſecundarunt, Fanſenianus auctor illa vocis Arimini additione conatus eſt efficere, ut de Episcopis quoque occidentalibus loqui S. Gregorius videretur. Hac fraude animadverſa,

Primo certum eſt, S. Gregorium loqui ſolum de Episcopis, qui erant Romano imperio ſubjecti; non autem loqui de Episcopis Perſiæ, Armeniæ, Sarmatiæ, Æthiopæ, totque aliarum Provinciarum, quæ ſubjectæ Imperio Romano non erant, ut oſtendit eruditiffimus Abbas Corgne in diſſ. de Conc. Arimin. Et vero loquitur ſolum de illis Episcopis, qui ſubjecti erant perſecutioni Conſtantii, fraudibusque Arianorum; hi autem qui perſecutionem a Conſtantio patiebantur, Episcopos erant ſubditi Imperio Romano.

II. Locus Gregorii neque intelligi poteſt de omnibus Episcopis Imperii Romani, quia Episcopos Africa, Lybiæ, Cypri, Achajæ, & multarum aliarum Provinciarum, fidem ſervarunt, quemadmodum ex indubitatis monumentis habemus.

III. Gregorius non dicit, omnes illos Episcopos qui lapſi ſunt, ſimul lapſos eſſe, ſed diſerte addit: alii citius, alii tardius.

(*)

IV. Quia ſanctus Doctör in eo Episcoporum numero non comprehendit Occidentales, qui erant apprime Catholici tempore perſecutionis, quam ibi deſcribit S. Gregorius. Nam, ut ex ſola textus inſpectione liquet, loquitur de iis tantum, quæ in Oriente acta ſunt poſt Conciliabulum quinquaginta Episcoporum Arianorum Conſtantinopoli habitum, an. 360. Porro tunc temporis Episcopos, qui Arimini decepti fuerant, culpam ſuam

suam deflebant, & communione juncti cum Liberio aliisque Episcopis Catholicis Occidentalibus, Arianorum blasphemias detestabantur palam & aperte, ut constat tum ex S. Ambrosio, qui Epist. 21. primæ Classis, n. 15. testatur Episcopos Ariminenes statim a lapsu inflexam revocasse sententiam; tum ex Epistola Concilii Parisiensis, eodem an. 360. ad Orientales scripta. Concilium illud Parisense, eodem anno, quo Conciliabulum Constantinopolitanum celebratum esse, ante reditum sancti Hilarii in Gallias, probant Monachi Benedictini in editione Operum S. Hilarii ad fragmentum 11. Operis Historici, p. 1353. in qua Epistola Episcopi Ariminenes dicuntur agnoscere se Arianorum fraude delusos, nimia simplicitate in *Aria* silentium consensisse. Ergo quo tempore lapsi sunt in Oriente Episcopi illi, de quibus S. Gregorius Nazianzenus, fidem Catholicam publice ac palam propugnabant Episcopi Occidentales.

V. S. Gregorius aperte innuit se loqui de quibusdam dumtaxat Orientis Provinciis, decem scilicet Asianis, quas Georgius quidam Cappadox, Arianus Episcopus, in Sedem Alexandrinam intrusus crudeliter vexabat, Imperatoris auctoritate abusus. *Ægyptum*, inquit paullo ante Objectionis verba, incursonibus vastat, atque impietatis robore Syriam populatur: Orientis etiam, quantum potest, arripit ... Hujus potentia opus Concilium illud fuit, quod Seleucia primum ... deinde in hac amplissima Civitate (Constantinopolitana) coactum est, &c. Ergo nequidem Orientalium Episcoporum partem maximam lapsam fuisse, ex citatis sancti Doctoris verbis concludi facile potest.

VI. Quamvis illi Episcopi, quos tantopere culpavit S. Greg. Nazianz. graviter deliquerint, subscribendo formulæ Conciliabuli Constantinopolitani, non tamen in hæresim lapsi sunt. Tum quia formula hæc subdolis & sensum Catholicum præ se ferentibus verbis callide composita erat: supprimebat quidem voces *substantiæ* & *hypostaseos*, quoniam multis erant offensioni, nec in Scripturis leguntur; at Filio Divinitatem aperte videbatur asserere, dum agebat, ipsum ante omnia sæcula, & ante omne principium ex Deo genitum esse ... Deum de Deo, similem Patri, qui se genuit secundum Scripturas. Hæc porro verba, ut ait S. Gregorius, simplicioribus hominibus illecebra erant. Unde formulam istam sensu Catholico intellectam plerique approbaverunt; & id quidem ab ipsis æconomia quadam factum videbatur, inquit S. Athanasius, Epistola ad Rufinianum supra citata, ne impiissimi homines in ipsorum locum ad Episcopatum evecti, Ecclesias corrumpere, populosque perderent. Hinc ibidem ait S. Athanas. eos prava fide non fuisse corruptos. Tum quia S. Hieronym. hosce Episcopos hæresi nunquam adhæsisse testatur in Dial. adversus Luciferianos. Loquens enim de Synodo Alexandrina in qua actum est de Episcopis in Oriente lapsis, Post reditum Confessorum, inquit, in Alexandrina postea Synodo constitutum est, ut exceptis auctoribus hæreseos, quos error excusare non poterat, pœnitentes Ecclesiæ sociarentur: non quod Episcopi possint esse qui Hæretici fuerant; sed quod constaret eos qui reciperentur, Hæreticos non fuisse. Tum quia ipse S. Greg. Nazianzen. plerosque illos Episcopos ab hæresis crimine purgat, loco citato. Ea res, inquit, permultos e nobis, invidiosos alioqui viros, in fraudem impulit; qui quam vis mente baudquaquam prolapsi fuerint, subscriptione tamen transversi acti sunt ... ac, si non flammæ, fumi certe particeps fuerunt. Hinc liquet quam plurimos ex illis Episcopis mente puros fuisse ab omni hære-

T. 1. p.
385. C.
D.
Ibid. p. 386.
E.

Ibid. D.

T. 1. p.
964. A.

Vb. p. 963.
B.

T. 4. p.
2. p. 302.

T. 1. p.
387. B.

hæresis contagione; tametsi fraudulentæ Hæreticorum formulæ subscribendo, quamdam velut fuliginem ex camino contraxerint.

Idem S. Greg. Nazianz. Orat. 23. describens gravissimam persecutionem quam Constantius in Catholicos excitabat, multos variis pœnarum generibus etiam Episcopos, divexatos fuisse non dissimulat; ergo non omnes hæresi consensum præbuerant, sed multi in a vita fide constantes ac firmi steterunt. *Quis, ait S. Doctor, temporis illius mala pro dignitate deplorare queat? exilia, bonorum proscriptiones, ignominie notas, infinitam hominum multitudinem, atque adeo integras Civitates, quæ in desertis locis conventus habebant, & sub dio ærumnis premebantur... Quis, ut graviora proferam, cruciatus, mortes, actos de Episcopis, Monachis, viris, mulieribus, adolescentibus ac senibus triumphos?*

Idem testatur qui vitam sancti hujus Doctoris scripsit præfixam Tomo primo Operum illius, *Plerique, inquit, Antistites in exilium acti sunt, multiplicibus tormentis calumniisque vexati. Eandem persecutionem refert Sozomenus lib. 4. c. 26. Igitur nequidem in Oriente omnes Episcopi ad Arianam impietatem tunc temporis defecerant.*

Solvitur Objectio ex sancto Hilario.

S. Hilarius Lib. de Synodis n. 63. testatur fidem Catholicam extinctam pene fuisset in Oriente, atque omnes Orientales Episcopos, paucis exceptis, in Arianam impietatem prolapsos esse tempore Conciliorum Seleuciensis & Ariminensis. En verba sancti Doctoris: *Tantum Ecclesiarum Orientalium periculum est, ut rarum sit hujus fidei... aut Sacerdotes aut populum inveniri. Male enim per quosdam impietati auctoritas data est; & exiliis Episcoporum... vires auctæ sunt profanorum... Nam absque Episcopo Eleusio & paucis cum eo, ex majori parte Asiæ decem Provinciæ, intra quas consisto, vere Deum nesciunt. Atque utinam penitus nescirent, cum proclivior enim venia ignorarent, quam obirent. Sed horum Episcoporum dolor se intra silentium non continens, unitatem fidei hujus quærit, quam jam pridem per alios amisit... Ubique autem scandala, ubique schismata, ubique perfidia sunt. Hinc illud est, ut ad professionem subscribendæ fidei, aliqui eorum, qui ante aliud scripserant, cogerentur.*

Resp. I. Vincentium Donatistam hoc ipsum sancti Hilarii testimonium Augustino objecisse, ut efficeret veram Christi Ecclesiam ad paucos restringi posse. *Hilarii Libros, agebat S. August. Epist. 93. alias 84. c. 46. n. 21. mihi opponis, uti neget Ecclesiam crescentem in omnibus gentibus usque in finem sæculi, quam Deus contra incredulitatem vestram cum juratione promissit... Sed Historicus doctus magnum aliquid invenisti, quod contra Dei testimonia proferendum putares. Dicis enim, Quantum ad totius mundi pertinet partes, modica pars est in compensatione totius mundi, in qua fides Christiana nominatur. Tum vero S. Augustinus Vincentii objectionem numeris 31. & 32. diluit, respondendo non omnes per orbem Episcopos, imo nec omnes illarum decem Asiæ Provinciarum, de quibus sanctus Hilarius duntaxat loquitur, hæresi consensisse; atque sancti Doctoris verba, tametsi de omnibus dicta esse videantur, de quibusdam tantum esse accipienda: multos quippe Catholicos tunc temporis subdolis fidei professionibus Arianorum deceptos communionem cum eis iniisse, quod crederent illos a vera fide non esse alienos; dum interim alii acutiores, at numero pauciores, detectis*

- 76.p.244. testis Hæreticorum fraudibus, societatem illorum fugiebant. Calumnias
 A. B. ris docto viro, ait S. Augustinus, n. 31. qui tardicordes & timidos graviter increpabat... Quis enim nescit illo tempore obscuris verbis multos pravi sensus fuisse delusos, ut putarent hoc credi ab Arianiis, quod etiam ipsi credebant...
 Ibid. C. Quamquam & illi, qui tunc firmissimi fuerunt, & verba Hæreticorum insidiosa intelligere potuerunt, pauci quidem in comparatione ceterorum, sed tamen etiam ipsi quidam pro fide exulabant, quidam toto orbe latitabant. Ac sic Ecclesia, quæ per omnes gentes crescit, in frumentis Dominicis conservata est...
 Ibid. D. Hilarius ergo decem Provinciarum Asianarum aut Zizania non triticum arguebat, aut etiam ipsum triticum, quod defectu quodam periclitabatur... Habent enim etiam Scripturæ Canonice hunc arguendi morem, ut tamquam omnibus dicatur, & ad quosdam verbum perveniat.

Falso igitur Objectio supponit sanctum Hilarium loqui de omnibus Orientis Episcopis, siquidem, vel ipso iudice Augustino, duntaxat loquitur de Episcopis decem Provinciarum Asianarum. Hæc porro Provinciæ erant exigua portio Ecclesiæ Orientalis, nec nisi tertiam partem Patriarchatus Constantinopolitani postea constituerunt. Constat autem ex testimoniis supra citatis S. Athanasii & Luciferi Calaritani, plerosque Episcopos aliarum Orientis Regionum fuisse tunc temporis Orthodoxos, quod & ipse Hilarius innuit, cum agendi rationem & clementiam Episcoporum Orientalium erga lapsos approbat.

- Et vero ex dictis antea constat, Episcopos Orientales, qui Semiariani appellantur, in Concilio Seleuciensi aliis Episcopis numero superiores fuisse. Aderant enim, teste Hilario, Lib. contra Constantium, n. 12. quinque supra centum, inter quos S. Cyrillus Hierosolymitanus; Ariani vero non plures triginta quatuor, juxta Socratem, lib. 2. c. 39. aut triginta septem, juxta Sozomenum, lib. 4. c. 22. reliqui circiter quindecim ex Ægypto pro hominibus retinendo cum S. Hilario constanter pugnabant: illos porro Semiarianos tamquam fratres habebat S. Athanasius, ut supra observatum fuit.

- II. S. Hilarius, loco cit. testatur multos illarum etiam Provinciarum Episcopos ob suam in fide constantiam exilio multatos esse: *Exiliis Episcoporum*, inquit, *vires auctæ sunt profanorum*; non omnes ergo hæresi consenserunt.

A D D I T I O.

(*)

III. **H**ilarius non loqui de Occidentalibus vel ex eo constat, quod ipso illo loco Occidentales memoret fidem servasse. O vos beatos, inquit, in Domino & gloriosos, qui perfectam atque Apostolicam fidem conscientia professione retinentes, conscriptas fides hucusque nescitis.

IV. Perperam Hilarius ad tempus trahitur, quod Synodum Ariminensem sequutum est, nam ut contendunt Erasmus & alii, liber hic ante illud Concilium ab Hilario conscriptus est.

(*)

Ex eodem S. Hilario nobis opponunt hæc verba ex Libro de Trinitate, n. 1. Non sum, inquit, nescius difficillimo me tempore scribere hæc adversum vesa-

vesanam impiorum hæresim, Dei Filium creaturam esse affirmantem, aggressum fuisse; multis jam per omnes ferme Romani Imperii Provincias Ecclesiis morbo pestiferæ hujus prædicationis infectis. Ergo omnes fere Romani Imperii Provinciæ Ariana lue tunc temporis infectæ sunt.

Resp. hoc unum ex his S. Doctoris verbis colligi posse, Arianam scilicet hæresim in omnibus fere Romani Imperii Provinciis tunc temporis serpsisse quidem, at constat ipsam non prævaluisse: Occidentalibus scilicet Episcopis (quorum vigilantiam & constantiam tantopere commendat S. Doctor) in id conspirantibus, ut pestiferam luem grassantem extinguerent. Hinc recte Monachi Benedictini in hunc locum: *Ne quis forte, inquit, ex Libri hujus initio animum inducat, veram fidem tunc temporis in toto orbe fuisse extinctam, recolendum est quod Socrates, ait L. 2. cap. 27. Achaïæ & Illirici Civitates & reliquæ Occiduarum partium Ecclesiæ, tranquille adhuc erant & inconcussæ: tum quod inter se consentirent, tum quod fidei regulam a Nicæno Concilio traditam constantissime retinerent. Idem prorsus confirmat Lucifer Calaritanus, Libro antea citato, Quod moriendum sit pro Dei Filio.*

Solvitur Objectio ex Sancto Augustino.

S. Augustinus Epistola paullo ante citata ad Vincentium Rogatistam, non dissimulat Ecclesiam aliquando multitudine scandalorum obscurari, quamvis semper in ea sint fortes aliqui ac strenui viri, qui audacter ac constanter fidem defendunt: verum, eos paucos esse præ aliorum multitudine, affirmat S. Doctor. Cap. 9. n. 30. sic loquitur: *Ipsa est, (Ecclesia) quæ aliquando obscuratur, & tamquam obnubilatur multitudine scandalorum, & n. 31. Quis nescit illo tempore obscuris verbis multos parvi sensus fuisse delusos, ut putarent hoc credi ab Arianis, quod & ipsi credebant: alios autem timore cessisse & simulate consensisse ... Illi vero qui tunc firmissimi fuerunt, & verba Hæreticorum insidiosa intelligere potuerunt, pauci quidem in comparatione ceterorum, sed tamen etiam ipsi quidam pro fide fortiter exulabant, quidam toto orbe latitabant ... Hilarius ergo decem Provinciarum Asianarum aut Zixania non triticum arguebat, aut ipsum etiam triticum, quod defectu quodam periclitabatur. Pauci ergo (concludunt) tunc temporis erant in fide firmissimi, in comparatione aliorum qui hæresim sequebantur.*

Resp. firmissimos illos ac constantes viros in fide retinenda & defendenda paucos fuisse, non quidem comparatione Hæreticorum, sed comparatione aliorum Catholicorum, qui vere quidem, licet non ita splendide ac publice, fidem prædicabant. Quatuor scilicet eo loci designat S. Augustinus Catholicorum Episcoporum ordines: 1. eos quos vocat *parvi sensus*; 2. alios *timidos*, qui *simulate consenserunt*; 3. eos qui *firmissimi* erant, in quibus eminebat Ecclesia; 4. denique, eos, qui tametsi *firmissimi* non essent, bonum tamen triticum erant, qui defectu firmitatis ac constantiæ periclitabantur; *triticum quod defectu quodam periclitabatur*, ait S. Doctor. Cum autem idem S. Augustinus affirmat firmissimos illos paucos fuisse in comparatione aliorum, de illis loquitur qui reipsa Catholici erant in decem Provinciis Asiæ Episcopi, sed qui vel parvi erant sensus, vel timidi, vel qui defectu firmitatis periclitabantur. Isti porro reipsa fidei Catholicæ adhærebant, imo & eorum aliqui exilio mulctabantur, alii vero dispersi latitabant, quos *triticum* appellat Sanctus Doctor. Ergo *firmissimi* in quibus eminebat Ecclesia, pauci

ab Augustino dicuntur, comparatione dumtaxat ad alios Catholicos minus firmos ac conspicuos, non vero ad Hæreticos.

Solvitur Obsectio ex Vincentio Lirinensi.

Vincentius Lirinensis, Commonit. c. 6. sic loquitur de tempore Conciliorum Seleuciensis & Ariminensis. *Quando Arianorum venenum, non jam T. 7. p. portiunculam quamdam, sed pene orbem totum contaminaverat, adeo ut prope 250. H. cunctis latini sermonis Episcopis, partim vi, partim fraude deceptis, caligo quædam mentibus offunderetur... Tunc siquidem non solum parvæ res, sed etiam maximæ labefactæ sunt.... Urbes, populi, Provincie, nationes, universum populum Romano Imperio funditus concussum & emotum est. Et capite sequenti: Quis ille tam demens est, qui eos... non exoptet sequi... quos pro religiosæ vetustatis tenacitate tanto munere Dominus dignos judicavit, ut per eos... nefarias illas novellæ impietatis non litteras, sed lituras, infuso calius Episcopis fidelium lacrymarum fonte, deleteret? universum postremo jam pene mundum sæva repentinæ hæreseos tempestate perculsum, ad antiquam fidem a novella perfidia... revocaret. Ergo hisce temporibus cuncti prope Episcopi & universus pene mundus Ariana hæresi fœdati sunt.*

Resp. Vincentium eo loci Oratorum more amplificare culpam, & numerum augere eorum, qui sive per vim sive per fraudem ab Arianis decepti sunt. Quapropter verba ipsius interpretanda sunt ex iis quæ Veteres circa rem illam scriptis nobis tradiderunt. Et certe, si quæ ibi refert Vincentius ad verbum accipiantur, non solum omnes pene Episcopi, sed & cuncti prope fideles in hæresim consensisse dicendi sunt; quod si semel ita sit, *Ubi ergo erit proprietas Catholici nominis, ut verbis utar S. Oprati Milevitani L. 2. de schismate Donat. nu. 1. cum inde dicta sit Catholica, quod sit rationabilis & ubique diffusa? Nam si sic pro voluntate vestra in angustum coarctatis Ecclesiam; si universas subducitis gentes, ubi erit illud, quod Filius Dei meruit? Ubi erit quod libenter ei largitus est Pater in secundo Psalmo dicens, Dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ?*

Et vero totus est Vincentius, c. 3. 4. & alibi, ut probet, hanc unam, *Bibl. PP. T. 7. p. fidem veram esse, quam tota per orbem terrarum confitetur Ecclesia: & si aliqua 250. Ecclesiæ particula se ab universalis fidei communione præciderit, tunc pestifero corruptoque membro sanitatem universi corporis esse anteponendam. Quomodo ergo sentire potuisset, nisi per summam contradictionem, Pastorum & fidelium maximam partem a vera fide defecisse tempore Arianorum?*

Adde Vincentium in loco qui opponitur, aperte innuere maximam Episcoporum & fidelium partem in avita fide firmam & constantem tunc temporis permanisse. *Tunc, inquit, temeratae conjuges... profanatae Virgines, dilacerata Monasteria, disturbati Clerici... acti in exilium Sacerdotes; op- 251. B. pleta Sanctis ergastula... quorum pars maxima, interdictis urbibus, protusi atque extorres, inter deserta, speluncas... nuditate, fame, siti affecti, contriti & labefacti sunt. Et vero eadem sermonis exaggeratione dixit Vincentius, cunctos prope latini sermonis Episcopos hæresi consensisse, qua etiam dixit ducentos Episcopos, a quibus primum damnatus est Nestorius, esse omnes fere Orientis Episcopos. At certum est extitisse in Oriente Episcopales Sedes 722. Non absimili exaggeratione utitur Liberius S. P. in Epistola ad Orientales, ubi ait omnes Occidentis Episcopos Ariminum*

con-

confluxisse, cum tamen certum sit 400. dumtaxat Synodo Ariminensi adfuisse. Apud Socratem Lib. 4. cap. 12. pag. 223.

Instabis 1. Quæ ibi refert Vincentius Lirinensis, ea stricte & ad verbum accipienda esse de generali Episcoporum pene omnium defectione, probat hujus Doctoris scopus & regula quam ibi statuit. Videlicet c. 4. Commonitorii expendit quid factum sit opus viro Catholico, *Si quando novella aliqua contagio non jam portiunculam tantum sed totam pariter Ecclesiam commaculare conetur; universalisque hujus contagionis exemplum profert ex Historia Arianismi, Quando nempe, inquit c. 6. Arianorum Veneram, &c.* Hanc autem in tali casu, seu in tanta rerum confusione regulam sequendam tradit: *Tunc providebit (Christianus Catholicus,) inquit c. 4. ut antiquitati inhereat, quæ prorsus jam non potest ab ulla novitate fraude seduci, & c. 6. loquens de Arianorum tempore: Tunc, inquit, quisquis verus Christi amator & cultor extitit, antiquam fidem novellæ perfidiæ preferendo, nulla contagii ipsius peste maculatus est.* Ubi profecto supponit totam pene Ecclesiam hæresi posse fœdari; idque circa tempora Concilii Ariminensis contigisse generali quadam omnium prope Occidentis Episcoporum defectione; ergo, &c.

Resp. nego antecedens. Namque Vincentii verba ad litteram intelligi non possunt de universali omnium pene Episcoporum defectione, & de generali contagione, quæ totam pariter Ecclesiam infecerit, quin ille Doctor secum ipse manifeste pugnet, & principium, quod ibi statuit, funditus subvertat. Nimirum Vincentius ibi ante omnia hoc generale principium statuit, quo veritas Catholica ab errore secernatur: videlicet, nullum esse dogma vere propriæque Catholicum, quod tres simul characteres, seu tres notas insignes non habeat; *universitatem*, hoc est, communem totius Ecclesiæ per orbem dispersæ professionem: *antiquitatem*, & in ipsa antiquitate, communem Patrum, qui diversis temporibus floruerunt, *consensionem*. Quod, inquit c. 3. ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est, hoc est vere propriæque Catholicum: quod ipsa vis nominis ratioque declarat, quæ omnia fore universaliter comprehendit. Sed hoc ita demum fiet, si sequamur universitatem, antiquitatem, consensionem. Sequemur autem universitatem hoc modo: si hanc unam fidem veram esse fateamur, quam tota per orbem terrarum confitetur Ecclesia, &c. Ut autem planiora fiant, quæ de tribus illis Catholici dogmatis characteribus præmisit, eos exemplis sigillatim illustrat. Ac primo quidem sectandam universitatem probat exemplo fidelium Africæ, qui Donati tempore, cum se multa illius Religionis pars Catholici nominis pariter & Religionis immemor, unius hominis sacrilegam temeritatem Ecclesiæ Christi præponeret: *Tunc, inquit, quicumque per Africam constituti, profano schismate detestato, universis mundi Ecclesiis adsociati sunt . . . egregiam profecto relinquentes posteris formam, quemadmodum scilicet deinceps bono more, unius aut certe paucorum Vesanæ universorum sanitas anteferretur.* Atque hoc ipsum multoties repetit, & ab omnibus Catholicis diligenter observandum inculcat sub finem Commonitorii: *Catholicæ, inquit, Apostolicæque Ecclesiæ sequantur necesse est universitatem, antiquitatem, consensionem, &c.* Hinc idem Vincentius c. 4. Quid igitur faciet Christianus Catholicus, inquit, si se aliqua Ecclesiæ particula ab universalis fidei communione præciderit? Quid utique, nisi ut pestiferi corruptoque membro sanitatem universi corporis anteponat? & cap. 38. Si

quando pars contra universitatem rebellaverit: praeferant portionis corruptioni universitatis integritatem.

Hoc vero principio semel posito, totiesque inculcato, quis non videat Vincentium pugnantia locutum fuisse, si verba superius objecta ad litteram accipiantur de integra omnium prope Episcoporum defectione, & de universali contagione, quae totam pariter Ecclesiam commaculaverit? Etenim si omnes pene Episcopi ab avita fide ad novellam perfidiam desciscere semel supponantur; si haereseos contagio totam pariter Ecclesiam commaculare, ubi erit *Universitas*, primus ille & praecipuus dogmatis Catholici character secundum Vincentium? Quid faciet Christianus Catholicus? An portiunculam universitati anteponet, membrum universo corpori? Ad antiquitatem, inquires, recurrat; antiquam fidem novellae perfidiae praeferat. Verum 1. Novatores omnes antiquitatem, imo & Scripturam ipsam suis erroribus praetendere solent; 2. Quis Iudex erit doctrinae illius antiquae? Privatus quilibet post privatum examen? At quam pauci hujus examinis ac discussionis capaces sunt! Quam privato Novatorum spiritui ac phanatismo favet haec responsio!

Instabis 2. Quod ibi a Vincentio dicitur de tempore Arianismi, illud ab ipso non obiter & perfunctorie, aut quasi aliud agente dicitur, nec spectari potest ut aliud verbum, quod huic Auctori incaute exciderit: namque loquitur ex systemate in omnibus secum cohærente; leges tradit, quibus in quovis casu veritas a falsitate discernatur; inter varios casus eum proponit, in quo novella aliqua contagio non jam Ecclesiae portiunculam tantum, sed totam pariter Ecclesiam commacularet: hujus casus exemplum profert ex tempore Arianorum, quo cuncti prope Episcopi Latini decepti sunt; atque in tali casu hanc regulam statuit, ut nempe antiquitas, quae prorsus jam non potest ab ulla novitatis fraude seduci, consulatur. Atqui haec omnia aperte demonstrant: 1. fieri posse, juxta Vincentium, ut haereseos contagio generalis sit, & universam pene Ecclesiam commaculet; 2. id contigisse Arianorum temporibus, cum scilicet cuncti prope Latini Episcopi decepti sunt; ergo, &c.

Resp. ad singulas minoris propositionis partes.

Ad primam, distinguo: fieri potest ut haereseos contagio generalis sit respectu omnium Christiani orbis regionum, per quas nova aliqua haereseos grassetur, concedo: respectu omnium, aut fere omnium Ecclesiae Pastorum aut fidelium, quasi ii prope omnes ab avita fide ad haereseos possint deficere, nego. Haereseos contagio duplici sensu dici potest generalis: 1. si pestifera lues in omnes orbis Christiani regiones penetret, serpat, grassetur; etiamsi major fidelium & Pastorum pars in illis regionibus infectis firma, stabilis & inconcussa in fide permaneat: quo sensus S. Hilarius L. 6. de Trinit. n. r. asserit omnes ferme Romani Imperii Provincias & Ecclesias morbo pestiferæ haereseos Filium Dei creaturam esse affirmantis, infectas fuisse; cum tamen S. Doctor in L. de Synodis circa hoc idem tempus exarato, laudibus ad caelum extollat Episcopos per omnes illas regiones dispersos, ob firmam, inconcussam & imperturbatam eorum in fide avita retinendam & propugnandam constantiam. Quo etiam casu, si morbus pestilens in Provincia aliquam invadat, solemus dicere, regionem illam universam peste infici, etiamsi non plus sextam partem morbus in illa regione afficiat. Secundo sensu dici potest haere-

hæreseos contagio esse generalis, si hæresis non solum per omnes regis regiones grassetur, sed insuper omnes aut fere omnes fideles & Pastores corrumpere. Jam vero Vincentius de contagione universali loquitur priore dumtaxat sensu; alias & secum ipse pugnaret, & unam e præcipuis Ecclesiæ notis, universitatem scilicet, ipsi detraheret, omnibusque adversaretur Patribus, qui Ecclesiam universalem esse debere, nec ad paucos restringi unquam posse, adversus Donatistas, Luciferianos aliosque veteres Schismaticos & Hæreticos data opera propugnauerunt. *Erit anathema*, inquit S. August. Epist. 93. ad Vincentium c. 7. *quisquis annuncia-* T. 2. p.
verit Ecclesiam præter communionem omnium gentium. Et certe Vincen- 241. A.
tius loco citato non ait, *Quid si novella aliqua contagio ... totam pariter Ecclesiam commaculet?* Sed, *commaculare conetur?* Quæ sane verba sensum præferunt longe diversum ab eo, quem illi Doctori affingunt adversarii.

Ad secundam: Dum Vincentius ait cunctos prope latini sermonis Episcopos partim vi, partim fraude deceptos fuisse, hyperbolice loquitur, & verba ipsius, quamvis dicta videantur de omnibus Episcopis Latinis, restringenda sunt ad solos Episcopos Ariminenses, quorum numerus erat quidem absolute magnus, sed tamen minor numero Episcoporum, qui in Occidente Arianis, horumque formulis fortiter restiterunt, ut constet ex supra dictis, præsertim vero ex testimonio Luciferi Calaritani, quod nobis hac in re invidium videtur. Namque Episcopus ille ferventiori & amariori zelo accensus, omnes quotquot ab Arianis, sive per vim, sive per fraudem decepti, formulis subscripserant, velut apostatas semper habuit, nec eos unquam, etsi pœnitentes, ad communionem suam admisit. *Luci-* Bibl. PP.
fer, inquit Severus Sulpitius, L. 2. Historiæ sacre, *in tantum eos, qui Ari-* T. 6. p.
mini fuerant, condemnavit, ut se etiam ab eorum communione secreverit, qui eos 347. E.
sub satisfactione vel pœnitentia recepissent. Nihilominus adversus Constantium scribens aliquot mensibus post lapsum Ariminensem, impio Imperatori exprobrat, quod cum is nihil non tentasset, ut Occidentem perverteret, vani tamen & irriti fuerint illius conatus. *Tua novella prædica-* Bibl. PP.
tio, inquit Lucifer, *& recens Religio ... non solum adhuc limitem Romanorum* T. 4. p.
peragare non valuit, & utique te satis agente; sed & ubi radices figere tentave- 243. G.
rat, aruit, recedentibus scilicet omnibus Dei famulis a te, atque paucis tuis....
tecum manentibus. Ex quibus verbis apertum est, numerum eorum, qui sive Arianismum aperte profitebantur, sive ab Arianis decepti erant, quales Ariminenses Episcopi, exiguum fuisse in comparisonem eorum, qui in Occidente veram fidem tunc temporis constanter retinebant.

Sed, inquires, cur ergo in secundo illo casu, quem affert, ad solam antiquitatem, non ad universitatem provocat; nisi quia supponit universitatem tunc deficere?

Resp. Vincentium voluisse singulas dogmatis Catholici notas exemplis explicare & illustrare, atque idcirco primum protulit exemplum, quo doceret semper sectari oportere universitatem, hocque desumpsit ex fidelibus Africæ, qui tempore Donatistarum, *profano schismate detestato, universis mundi Ecclesiis associati sunt, egregiam relinquentes posteris formam, quemadmodum deinceps paucorum vesaniæ universorum sanitas anteferretur.* Tum vero exemplum attulit, quo doceret adhærendum quoque semper antiquitati, atque istud exemplum repetiit ex fidelibus, qui Arianorum ætate antiquam

fidem novellæ perfidiæ prætulere. Sicut autem dum priore exemplo universitatem sequendam docet nec excludit antiquitatem, sed supponit; sic pariter dum posteriore docet, antiquitate standum, non excludit universitatem. Hinc in fragmento Commonitorii secundi, summam repetens quæ fufius ante explicaverat, utriusque simul, universitatis scilicet & antiquitatis sectandæ necessitatem disertis verbis commendat:

Bibl. PP. Diximus, inquit, in ipsa rursus Ecclesia universitatis pariter & antiquitatis

T. 7. p. consensionem spectari oportere.

262. col.

1. B.

Solvitur Obiectio ex Theodoro.

Theodoretus, L. 2. Hist. c. 21. aperte significat maximam Episcoporum partem circa tempora Concilii Ariminensis, formulæ fidei a Valente compositæ subscripsisse. *Alii, inquit, metu percussi, alii fraude induci subscripserunt. Quotquot vero consentire his recusarunt, in ultimos urbis fines relegati sunt.*

Resp. Theodoretum eo loci non de omnibus, sed de solis Episcopis Ariminensibus agere, quorum multos, eo quod nollent formulam Valentis approbare, Arimino in Nicen Civitatem Thraciæ jussu Constantii deductos esse refert Theodoretus, ubi alii metu percussi, alii fraude induci subscripsere; ceteri vero, qui assentiri noluerunt, in ultimas terrarum oras relegati sunt. Addit Historicus initio Capitis sequentis, eandem formulam ab universis veritatis propugnatoribus, maxime vero ab Occidentalibus reprehensam fuisse: tum subjicit Epistolam Damasi & aliorum Occidentalium ad Episcopos Illyrici scriptam.

Ibid.

Solvitur Obiectio ex Marcellino & Faustino Presbyteris.

Bibl. PP. Marcellinus & Faustinus Presbyteri in Libello quem ad Imperatores Valentinianum, Theodosium, & Arcadium obtulerunt, testantur omnes Episcopos, exceptis paucissimis, tempore Conciliorum Seleuciensis & Ariminensis in Arianam hæresim lapsos esse.

Similiter Auxentius Mediolanensis Episcopus Arianus, ad Imperatores Valentinianum & Valentem, apud S. Hilarium, L. contra Auxentium, scribit, paucos fuisse Episcopos qui formulæ Ariminensi contradixerint.

P. 1270. Ego quidem, inquit, æstimo non oportere sexcentorum Episcoporum unitatem

A. B. post tantos labores ex contentione paucorum hominum refricari ab abjectis ante

P. 1272. annos decem, (loquitur de SS. Hilario & Eusebio Vercellensi) sicut & Scripta manifestant... Ut autem pietas vestra verius cognosceret ea quæ gesta sunt

A. in Concilio Ariminensi, transmissi, & peto ut ea libenter legi præcipiatis. Sic enim cognoscet Serenitas vestra, quia qui jam dudum depositi sunt, hoc est, Hilarius & Eusebius, contendunt ubique schismata facere.

Eadem quoque refert Julianus Eclanensis Episcopus, apud S. Augustinum, L. 1. Operis imperfecti contra Julianum, c. 75. Cum, inquit, sub Ariano Principe vir plenissima fidei Athanasius Alexandrinus Episcopus, dilapso a fide Apostolorum omni pene mundo, impietatis temporibus obstitisset... de sexcentis & quinquaginta, ut fertur, Episcopis, vix septem inventi sunt, quibus cariora essent Dei præcepta, quam Regis.

Resp. In præsentī causā non esse audiendos Marcellinum, Faustinum, Auxentium & Julianum. Etenim Marcellinus & Faustinus Luciferianorum Schismati pertinaciter addicti ab Ecclesia recesserant, quod ipsa in finem

sinum suum & in gradum pristinum recepisset Episcopos tempore persecutionis lapsos: unde mirum non est, si his ceterisque Catholicis Episcopis a quibus schismate disjuncti erant, hæreseos crimen imposuerint. De duobus illis Schismaticis sic scribit S. Hieronymus, initio Dialogi adversus Luciferianos: Proxime accidit ut quidam Luciferi sectator, cum alio Ecclesiæ alumno odiosa loquacitate contendens, caninam facundiam exercuerit. Asserebat quippe universum mundum esse diaboli; & ut jam familiare est eis dicere, factum est de Ecclesiæ lupanar.

T. 4. par.
2. p. 289.

Quod spectat ad dictum Auxentii, recte Monachi Benedictini, in admonitione in Librum S. Hilarii contra hunc Hæreticum, Ea verba, inquit, sunt Hæretici in astu disputationis, qui quo meliorem causam suam faciat, hyperbolice loquitur: quomodo proxime ante Ariminensis Concilii (quod Sulpitio teste, eique consentiente S. Athanasio, non multi supra quadragintos, imo juxta Maximinum Arianum, trecenti & triginta dumtaxat convenere,) sexcentorum Episcoporum unitatem jactitare non erubescit.

P. 1262;
n. 5.

Denique Julianus unus fuit e Pelagianorum antesignanis, quorum maxime intererat concessum Ecclesiæ non errandi privilegium denegare. Aliunde vero Hæreticus iste falsi manifeste convincitur, dum in loco citato ait, Patres Ariminenses numero sexcentos & quinquaginta fuisse; & ideo Trinitatis confessionem negasse, ne Athanasiani vocarentur.

Apud
August.
919. C.

Solvitur Obsectio ex Socrate & Sozomeno.

Narrant duo illi Historici, etiam post finitum Ariminense Concilium & Episcoporum discessum, formulam Ariminensem in omnes Occidentis Ecclesias, jussu Imperatoris, ut subscriberetur, directam fuisse; ergo tunc temporis impietas Ariana omnes Occidentis Ecclesias occupavit.

Socrates, Hist. L. 2. c. 37. Imperator, inquit, jam quidem antea in animo habebat, opinionem Arianæ per omnes Ecclesias disseminare. Tum vero maxime studens id perficere, ut illa reliquis omnibus prævaleret, discessum Episcoporum contumeliam suam interpretatus est: contemptum ab illis se dicens, eo quod præter ipsius sententiam Concilium dissolverent. Quapropter Ursacio ac Valenti eorumque asseclis, quidvis contra Ecclesias agendi liberam potestatem dedit. Expositionem autem fidei quæ lecta fuerat Arimini, ad Ecclesias Italiæ mitti jussit: mandans ut quicumque ei subscribere nollent, pellerentur Ecclesiis, & in eorum locum alii substituerentur. Et primus quidem Liberius Romanæ urbis Episcopus, cum fidei illi consensum accommodare renuisset, in exilium mittitur, Felice in ejus locum ab Ursacianis suscepto.

P. 140.
B. C.

Resp. 1. deceptum fuisse Socratem, cum scripsit Episcopos Ariminenses soluta Synodo formulæ fidei Arianorum subscripsisse. Longe verisimilius est eos, stante adhuc Synodo, tædio variisque ærumnis affectos tandem subscripsisse formulæ, quam paullo ante constanter rejecerant. Namque constat ex S. Hieronymo, aliisque monumentis antea laudatis, Patres illos Ariminenses statim a Concilio, ubi Ursacianorum triumpho audire, fraude detecta, errorem ejurasse, ceterosque per orbem dispersos Episcopos perfidiam Arianam multis in Conciliis proscripsisse. Id etiam manifeste constat ex Confessione Eustathii, Silvani ac Theophili apud Sozomenum, L. 6. Hist. c. 11. Anathema præcipue dicimus (ajunt) Ario, & iis quæ in Ariminensi Synodo gesta sunt contra prædictam fidem sancti Con-

P. 651.
D.

lii Niceni, quibus ab oppido Thraciæ Nice allatis, dolo ac perjurio circumventi, Constantinopoli subscripsimus.

Sozomenus, L. 4. c. 19. duplicem, eamque diversam huiusce facti relationem commemorat. Jam vero, inquit, quemadmodum formulæ a Valente & Ursacio prolatae postea consenserint, commemorandum est; quod quidem diversimode relatum comperi. Narrat deinde, nonnullos sensuisse, stante Synodo, alios vero, ea soluta, Episcopos dictam formulam approbasse. Prior vero narratio longe magis ad verum accedit, ut dictum est.

Resp. 2. etiam admissa Socratis narratione, hoc unum sequi, nempe Constantium imperasse quidem ac tentasse, ut omnes Arianæ formulæ acquiescerent, sed frustra & incassum. Tot quippe Episcoporum, Presbyterorum, ac populorum resistentia, etiam intentatis exiliis aliorumque suppliciorum poenis, & firmam ac constantem eorum in doctrina Catholica retinenda fidem, & Imperatoris impium ac irritum conatum clarissime demonstrant.

A D D I T I O.

(*)

Ceterum licet concederemus maiorem partem Episcoporum lapsam in Ariminensi Concilio in hæresim esse, nihil hoc ad Jansenianorum intentum. Neque enim maiorem partem Episcoporum a fide deficere posse inficiamur; hoc negamus, errare illam posse simul cum Romano Pontifice. Illud ergo ostendendum esset adversariis, & errasse tunc maiorem partem Episcoporum, & fidem simul cum illis prodidisse Liberium ejus temporis Romanum Episcopum. At id falsissimum est. Nam quando Liberius errasse dicitur (quod tamen alibi falsæ criminationis arguimus), ei non consensit major pars Episcoporum; quando autem errarunt Episcopi, illis repugnavit Liberius. Hoc facile demonstramus. Si Liberius formulæ hæreticæ subscripsit, id contigit in Synodo Sirmienti anno 357. duobus ante Ariminense Concilium annis: at tunc Liberio pauci admodum Episcopi consenserunt: etenim Occidentales illius subscriptionem abominati sunt; & Romana Ecclesia se ab eo divisit, & ad Felicem accessit; ex Episcopis quoque Orientalibus solum paucissimi Liberium sequuti sunt. Nam cum Constantius omni vi cogeret Seleuciam Episcopos ad subscribendum formulæ hæreticæ, ex tot Orientis Episcopis solum potuit ad Concilium adducere 160. Episcopos, & ex iis quindecim summa constantia subscribere detrectarunt.

Jam vero quando in Concilio Ariminensi anno 359. Episcopi dolis irretiti sunt, iis non consensit Liberius. Etenim ille cum paucos post menses a suo lapsu (illum permittimus, etsi quod nuper monui, commentitius est) jam rediisset ad orthodoxam sententiam, neque vocatus ad Synodum est, neque illi interfuit per suos legatos, neque illam confirmavit. Audiatur ejus successor S. Damasus in epistola ad Episcopos Illyrici: Neque enim præjudicium aliquod nasci potuit ex numero eorum, qui apud Ariminum convenerunt, cum constet neque Romanum Episcopum, cujus ante omnes fuit exoptanda sententia, neque Vincentium, qui tot annos Sacerdotium illibate servavit (Vincentium Capuanum designat Liberii legatum) neque alios hujusmodi consensum aliquem commodasse. Neque eo contentus Liberius expresse damnavit eam Synodum litteris ad Episcopos Italiae datis, quæ a S. Hilario referuntur. Igitur quando Episcopi Ariminenses errarunt, iis non consensit Liberius.

(*)

Expen-

Expenditur factum Honorii Summi Pontificis.

Sergius Patriarcha Constantinopolitanus, datis ad Honorium Summum Pontificem Litteris refert, Cyrum Alexandrinum in reducendis ad unitatem fidei Hæreticis, qui in Ægypto, Thebaide ac Libya versabantur, feliciter allaborasse, propositis novem doctrinæ Capitibus, quorum septimum erat, unam dumtaxat in Christo operationem esse; Sophronium vero tunc simplicem Monachum, deinde Patriarcham Hierosolymitanum, adversus Cyrum strenue pugnavisse pro duplici in Christo voluntate & operatione. Addit, periculum esse ne hujus noxæ quæstionis occasione pax & concordia Ecclesiæ turbetur, ac difficilior fiat Hæreticorum ad Ecclesiam reditus: sibi longe consultius videri, si ex utraque parte silentium imponeretur; quandoquidem nec Scriptura, nec ulla Ecclesiæ definitione constat, aut unam, aut duas in Christo dicendas esse voluntates, quas, ait Honorius Summus Pontifex, *neque Evangelicæ vel Apostolicæ Litteræ, neque Synodalis examinatio super his habita, visæ sunt terminasse*. Hujus silentii obrentu patentem ad errorem Monothelitarum adiutum disseminandum apertum fuisse, eventus ipse comprobavit. Viam hanc silentii a Sergio propositam probavit & amplexatus est Honorius: hinc in suspicionem erroris adductus, ac saltem velut hæreseos fautor a sexta Synodo, anno Christi 680. damnatus fuit.

*Epistolæ
Honorii
Tom. 6.
Cone. p.
932. A.*

Magnum ex illo Honorii facto causæ suæ præsidium repetunt, qui nobis hic adversantur; ac duo inde probare nituntur: primum, longe majorem Episcoporum tum Orientis tum Occidentis partem una cum Summo Pontifice Honorio, errori Monothelitarum consensisse: alterum, ex silentio Episcoporum Occidentalium circa Epistolam Honorii, male inferri eam probatam ab illis ac receptam fuisse; adeoque casum ac nullum esse argumentum, quo ex silentio Episcoporum tacitus illorum consensus eruitur.

Tria sunt quæ hic in quæstionem veniunt.

Primum, utrum Honorius S. Pontifex in errorem Monothelitarum lapsus revera fuerit.

Secundum, utrum Epistola Honorii ad Sergium vim habeat & auctoritatem Apostolicæ definitionis.

Tertium, utrum major pars Episcoporum Orientis & Occidentis dictam Epistolam cognoverit, ac tacito saltem, ut vocant, consensu approbaverit.

Utrum Honorius in errorem Monothelitarum lapsus reipsa fuerit.

Theologi fere omnes Honorium ab errore vindicant; quamquam fateantur, suo silentio seu intempestiva sua dissimulatione, errori impensius illum favisse.

Hoc certum: Honorium a sexta Synodo generali perstrictum ac damnatum fuisse. Qua vero præcise de causa? controvertitur. S. Maximus Honorio coætaneus, id errore facti contigisse arbitratur, nempe ex male redita in Græcum sermonem, quæ latine scripta fuerat, Honorii Epistola, si-
ve fraude, si-ve incitia aliquorum Græculorum id obtigerit. *Verisimile est*, ait S. Maximus Tomo dogmatico ad Marinum Presbyterum, inter Opuscula Theologica, eos mentiri ac subdere, quod ille in suis vere Sermonibus non scripsit; hocque moliri adversarios, ut opinioni suæ, quæ plane non optima sit, ex

*T. 2. p.
132.*

viri

Ibid. p. 130. viri Litteris velamentum querant, quas contra ejus mentem male interpretantur. Unam scilicet dixit Honorius in Christo voluntatem, quia a Deitate assumpta est natura nostra, non culpa; (sunt verba Honorii) hoc est, ait S. Maximus, non ex peccato Hoc enim solum spectat, ut libidinosam ac vitiatam, non ut naturalem voluntatem a Salvatore eliminaret; quodque in naturali quoque ac humana illi cum Patre ac Deo voluntate conveniret, nulla cum eo ex repugnantia diversitate: atque hunc verum ac genuinum esse Honorii sensum ostendit tum ex Abbate Anastasio, tum ex amanuensi cujus opera usus est Summus Pontifex, ut suam ad Sergium Epistolam exararet. Ego quidem, pergit sanctissimus Martyr, sic se habere sensum existimo, ab omni plane suspicione purum. Certiorem autem ipsum reddidit sanctissimus Presbyter Dominus Abbas Anastasius, e seniore Roma reversus, vir, si quis alius, divina virtute ac prudentia ornatus; qui & dixit, diu se multumque cum magnæ illic Ecclesiæ sacratissimis viris sermonem contulisse, ejus, quam ad Sergium scripserant, Epistolæ gratia: sciscitando, quid causæ esset, ac quomodo una illi voluntas inserta esset: invenisseque ejus rei causâ dolentes, ac excusantes, prætereaque, qui jubente Honorio hanc latine dictaverat, sanctissimum Abbatem Joannem, ei ab Epistolis adiutorem, affirmantem, nullo modo in ea per numerum unius prorsus voluntatis mentionem fecisse, licet hoc nunc ab eis confictum sit, qui Epistolam græce reddiderunt. At neque ullo modo abolendam seu excludendam censuisse naturalem Salvatoris, qua homo est, voluntatem; sed eam dumtaxat quæ nostra est, atque vitii labem habet, penitus eliminasse ac sustulisse.

Ibid. p. 131. Et in disputatione cum Pyrrho, respondens sanctus Doctor objectioni quam Pyrrhus ex Honorii Epistola ducebat, vult legitimum illius sensum ab eo rescindendum esse qui Honorii jussu Epistolam illam adornavit. Quis, inquit, fide dignus istiusmodi Epistolæ interpres, is, qui eam ex persona Honorii scripsit, cum & adhuc vitæ superstes sit, ac qui cum aliis suis virtutibus, pietatis dogmatibus omnem Occidentem illustrat; an ii, qui Constantinopoli loquuntur quod in mentem venit? Is igitur ipse cum ad sanctum Constantinum Imperatorem, ex persona rursus sancti Joannis Papæ de hac Epistola scriberet, dixit: „ Unam voluntatem diximus in Domino, „ non Divinitatis ejus & humanitatis, sed humanitatis dumtaxat. Cum „ enim Sergius scripsisset, quod quidam duas voluntates in Christo „ contrarias dicerent, respondit: Unam voluntatem diximus Christum, „ non duas contrarias voluntates habuisse, carnis scilicet & spiritus, „ sicut nos habemus post peccatum, sed unam tantum, quæ naturaliter ejus humanitatem insigniret. „ Nihil certe ad sanam Epistolæ Honorii interpretationem aptius, commodius nihil ac illustrius proferri potest.

Verum quidquid sit de mente ac sententia Honorii, siue Monothelitarum errori consenserit, siue silentio tantum faverit, hac in præsentiarum missa controversia, dato & non concessio Honorium errasse, nobis ad præsens institutum satis est demonstrasse, majorem Episcoporum tum Orientis, tum Occidentis partem, cum Honorio errorem contra fidem non-propugnasse.

*Utrum Epistola Honorii ad Sergium vim & auctoritatem habuerit
dogmatica & Apostolica definitionis.*

Observe dogmaticam & Apostolicam æstimari de fide vel moribus definitionem, quæ a Romano Pontifice, virtute & auctoritate suæ Sedis, fuis ad Deum precibus, consulta & sedulo expensa Ecclesiæ suæ Romanæ Traditione, rogata Cardinalium, seu Concilii sui ordinarii sententia, promanat, & toti Ecclesiæ velut regula ad observandum proponitur. Pontifex quippe, vel ipso iudice Bellarmino, Lib. 1. de Conc. c. 11. *non debet solo suo iudicio fidere, aut expectare divinam revelationem, sed adhibere diligentiam quantam res tanta postulat, & ordinaria media; & tum demum expectare assistentiam Spiritus sancti & directionem divinam.* Tom. 2.
p. 8. col.
1. C.

Dico igitur Honorii ad Sergium Epistolam, publicam & dogmaticam non continere fidei definitionem quæ ad omnes fideles pertineat, sed privatam dumtaxat, atque ex quadam œconomia & politia hujus Summi Pontificis de silentio imponendo sententiam.

Probat: quia ea Epistola nec dogmatica est, nec publica, sed privata dumtaxat, & solus œconomia seu politia, quæ nec speciale aliquod dogma determinat, nec ad omnes fideles dirigitur: atqui talis est Epistola Honorii ad Sergium; ergo, &c.

I. Ad omnes fideles eam directam non fuisse, probat vel una inscriptio, quæ est ad Sergium: probat, quod Epistola Honorii non aliunde quam ex Scrinio Ecclesiæ Constantinopolitanæ deprompta fuerit, autographum ipsum Latinum cum Græca interpretatione: ad unum ergo Sergium missa fuerat, & ab eo recondita in Archivio Ecclesiæ suæ; unde tardius hinceducta, annis fere post mortem Honorii quadraginta, diu incognita latuit, etiam in Oriente. Non ita certe est de iis Summorum Pontificum Litteris quæ ad fidem pertinent, videlicet, Anastasii, Innocentii, Zozimi, Celestini, Leonis, &c. quæ licet ad aliquos nominatim dirigantur, quia tamen publicum dogma continent, per orbem totum Christianum, Orientem, Occidentem, diffunduntur, ac vim & auctoritatem publicæ legis obtinent. Accedit quod Summi Pontifices, sive ante, sive post Honorium, summo consensu affirmant, Ecclesiæ suæ Romanæ datum a Christo non errandi privilegium. Istud porro etiam tempore Honorii integrum perdurasse non aliter defendere possunt, quam quod Honorius in sua ad Sergium Epistola, non publicam ex auctoritate Sedis Pontificiæ, sed privatam dumtaxat Doctoris personam sustinuerit.

II. Epistolam Honorii dogmaticam non esse, sed dumtaxat œconomia ac politia cujusdam.

Probat 1. quia nullum novum dogma fidei proponit aut determinat, nisi hoc unum, quod verissimum est, & de quo nulla movebatur controversia; duas scilicet in Christo naturas esse distinctas, inconfusas & impermixtas, divinam nempe & humanam: Christum operari divina & humana; non tamen duas in ipso esse voluntates & operationes contrarias ac sibi mutuo adversantes; humanam, seu naturalem ejus voluntatem vitiatam non esse nec corruptam, qualis nostra est: Quia, inquit, a Divinitate assumpta est nostra natura, non culpa. Hoc capitali dogmate in tuto posito, cum intelligeret Summus Pontifex, Cyrum Alexandrinum ex una parte, unam dumtaxat in Christi- Tom. 6.
Conc. p.
929. B.

Christo voluntatem & operationem prædicare; Sophronium ex altera; duas; Sergium vero, nec unam nec duas dicendas, sed silentium eam in rem servandum esse putaret, Honorius œconomia causa & animo servanda pacis, viam silentii, quam Sergius aperuerat, probavit & sequutus est, ratus novas esse vocum quæstiones; laudatque Sergium, novitatem
Ibid. p. 928. B. vocabuli auferentem; ac prohibet, ne quis vel duas energias, vel unam audeat
Ibid. p. 932. A. prædicare, quas, inquit, neque Evangelicæ vel Apostolicæ Litteræ, neque Synodalis examinatio super his habita, visæ sunt terminasse Neque æquum sit, ad Ecclesiastica dogmata trahere, quæ unusquisque in sensu suo abundans videtur secundum propriam sententiam explicare. Quibus certe verbis aperte significat nihil se eam in rem definire. Quod Dominus Iesus Christus, peti-
Ibid. B. git ibidem Honorius, sit unus operator Divinitatis, atque humanitatis, plenæ sunt sacræ Litteræ Utrum autem propter opera Divinitatis, & humanitatis, una, an geminæ operationes debeant derivatæ dici vel intelligi, ad nos ista pertinere non debent, relinquentes ea grammaticis, qui solent parvulis exquisita derivando nomina venditare. Addit ibidem: Secundum sanctiones divinatorum elo-
Ibidem. D. E. quiorum oportet sapere vel spirare, illa refutantes, quæ novæ voces noscuntur sanctis Dei Ecclesiis scandala generare, ne parvuli aut duarum operationum vocabulo offensi, sectantes Nestorianos nos vesana sapere arbitrentur; aut certe, si rursus unam operationem Domini nostri J. C. fatendam esse censuerimus, stultam Eutychianistarum attonitis auribus dementiam fateri putemur. Hæ profecto causæ sunt & rationes, quibus motus est Honorius, ut œconomia cuiusdam ac politica causa, silentium utrique parti imponendum æstimaret.

Probatur 2. quia Sophronius ipse, strenuus ille erroris impugnator, ac Catholicæ fidei vindex acerrimus, missis ad Honorium Legatis, re diligenter expensa, Honorio silentium imperanti acquievit.

An porro acquievisset, si pro comperto habuisset silentium illud in ipso Pontifice errorem tegere ac fovere? Non puto. Constat ista ex secunda Honorii ad Cyrum & Sophronium Epistola quæ refertur, Actione 13. Synodi sextæ generalis, ubi sic loquitur Pontifex: *Scribentes etiam communibus fratribus Cyro, & Sophronio Antistitibus, ne novæ vocis, idest, unius vel geminæ operationis vocabulo insistere, vel immorari videantur: sed abra-
 Ibid. p. 968. P. 969. C.* hujusmodi novæ vocis appellatione, unum Christum Dominum nobiscum in uniusque naturis divina vel humana prædicent operantem. Quamquam hos, quos ad nos prædictus frater & Coepiscopus noster Sophronius misit, influximus, ne duarum operationum vocabulum deinceps prædicare innitatur, quod instantissime promiserunt prædictum virum esse facturum, si etiam Cyrus frater & Coepiscopus noster, ab unius operationis vocabulo discesserit.

Probatur 3. Constat, ut jam vidimus, tum ex Anastasio Abbate, tum ex ipsomet Honorio, excitatam de una vel duplici in Christo voluntate & operatione quæstionem, discussam Romæ fuisse simul & a Deputatis Sophronii, & a Clero Romano, inter quos nullus reclamavit, nullus fidem Pontificis in suspensionem adduxit; ne unus quidem ejus Epistolæ vel sententiæ auctoritate ad sectam Monothelitarum attractus legitur: non sub ipso, non sub Severino, non sub Joanne & Theodoro ejus successoribus, vel Romæ, vel in Italia, vel in Africa, vel in Occidente, quisquam hujus erroris contagione infectus apparet; quod quidem invictè probat, iis omnibus tunc temporis ante sextam Synodum per-

persuasum fuisse, sanam & puram esse Honorii fidem, nec quidquam ab ipso in Epistola, quam ad Sergium scripsit, de dogmate pronunciatum, sed uno duntaxat pacis servandæ studio ex œconomia impositum circa excitatam controversiam silentium.

Accedit ad confirmationem, quod multis in Conciliis damnati fuerint, Cyrus, Sergius, Paulus, Pyrrhus, Primates Africani, Stephanus Numidiæ, Reparatus Mauritanæ, Victor Carthaginensis, totidem Synodos collegere, quibus mox appellatos Monothelitarum Coriphæos damnare; de Honorio altum silentium: aliis dictum anathema, non item Honorio. Intempestiva profecto ac periculosa dissimulatione, si reipsa Honorius parem cum aliis errorem in sua Epistola docuisset, ac hæreticam evulgasset definitionem.

Dices 1. Ex mox dictis, quæstio de una vel duplici in Christo voluntate Romæ quasi synodice ventilata & expensa fuit, tamquam dogmatica quæstio ad fidem pertinet; & ita quidem eam nuncupat Synodus sexta generalis: *Oportet, ait Actio 12. ad nos afferri regesta ac dogmatica scripta ... quæ sunt ab Honorio ad Sergium facta super præsentiquæstione dogmatica.* Ibid. p. 933. B. Et reipsa Synodus scripta hæc hæretica pronunciat, & flammis jubet absumi.

Resp. nego quæstionem in Epistola Honorii expressam velut dogmaticam habitam fuisse ab iis qui eam Romæ expenderunt; quasi quæ ad disciplinam & œconomiam pertinent, in examen & quæstionem adduci non deberent, an expediant, vel non. Equidem sexta Synodus errore facti decepta ob perversam Epistolæ Honorii e Latino in Græcum sermonem translationem, existimavit Honorium reipsa unam in Christo voluntatem, non duas admisisse: at de facto, testantibus Anastasio Abbate, & ipso Honorii amanuensi qui Epistolam scripsit, in primigenio autographo dictæ Epistolæ non legebatur unam esse in Christo voluntatem, sed tantum duas non esse, nempe contrarias ac sibi repugnantes. Quapropter, licet ista quæstio in se considerata ad fidem revera pertineat, ac sic judicaverit sexta Synodus; non is tamen Honorio & aliis multis sensus & animus fuit, qui salva duplici in Christo inconfusa & impermixtæ naturæ distinctione, putavit in iis quibus versabatur circumstantiis, abstinendum esse ab una vel duplici asserenda voluntate. Sexta quidem Synodus, inspecta, quam præ oculis habebat, Epistolarum Honorii versione seu interpretatione Græca, quæ falsum & erroneum sensum præseferbat, jure ac merito tamquam hæreticam damnavit Honorii doctrinam: at, ut dictum est, error erat facti; quia reipsa talis expressa non erat Honorii in suis autographis Epistolis Latine scriptis, sententia & doctrina.

Dices 2. Honorius idem omnino scripsit & eodem modo locutus est ac Sergius: uterque duas contrarias voluntates duntaxat excludere videbatur: uterque silentium imponendum censebat: atqui tamen jure ac merito damnatus fuit Sergius. *Anathematizari prævidimus, ait sexta Synodus in sententia adversus Sergium & Honorium, eo quod invenimus per scripta ejus, quæ ab eo facta sunt ad Sergium, quia in omnibus ejus mentem secutus est, & impia dogmata confirmavit.* Ibid. p. 944. E.

Resp. Perversam & hæreticam Sergii mentem aperte satis patuisse ex Conciliis quæ celebravit, ex insidiis quas struxit Dorensi Episcopo, quem Sophro-

phronius Rōmam destinaverat, ex persecutionibus, quibus Catholicos misere vexavit. Doli ergo ac fraudis plenum erat silentium quod Sergius servandum esse contendebat; nempe ut tempori sese accommodaret, ac tutiori & promptiori via posset subinde errorem disseminare: non ita Honorius, qui bono quidem, sed paullo faciliori, ac minus cauto animo, silendum ea in quæstione voluit; nondum satis in dolis ac fraudibus Hæreticorum detegendis eruditus & exercitatus. Neque enim Honorium ab omni culpa hic immunem omnino purgare volumus.

Utrum major pars Episcoporum, tum Orientis tum Occidentis, Epistolam Honorii cognoverit, & probaverit expresse vel tacito consensu.

Resp. 1. quæstionem istam inutilem plane ac otiosam videri erga illos Theologos quibus persuasum est Honorium non errasse. Esto, inquit, ad notitiam Orientalium & Occidentalium pervenerit illius genuina ad Sergium Epistola, eo magis accepta & probata inde dicenda erit, quo magis cognita & non reprehensa.

Et vero, eo deveniant necesse est quotquot hoc ipso in primis Honorii exemplo utuntur, ut probent Ecclesiam in suo de factis dogmaticis Judicio falli & errare posse: sic enim illi præjudicant puram & ab omni erroris labe immunem fuisse Honorii fidem. At, inquires, nonne a 6. 7. & 8. Synodis damnatus est Honorius? Ita est, reponunt: sed errore facti, quia nempe adulterata & interpolata Honorii Epistola ipsis Patribus oblata fuit, pro genuina & sincera. At nonne educta illa fuit, inquires rursum, ex Archivio Ecclesiæ Constantinopolitanæ? Quid tum? Quasi a Græcis interpolari & corrumpi non potuerit in patrocinium erroris quem tuebantur? At saltem sexta Synodus hac sua in Honorium censura, tametsi errore facti lata supponatur, significat, existimare se Romanum Pontificem errare contra fidem, & censuræ subjici posse. Esto, inquit, ita fit: at de multitudine Episcoporum id nunquam sexta aut alia quælibet generalis Synodus pronuntiavit. Hic vero quæstio movetur de majori Episcoporum numero; an simul cum Pontifice Romano possit a fide deficere.

Resp. 2. Ut sententia eorum qui Honorium contra fidem reipsa peccasse, ac multo majorem Episcoporum partem ei adhæsisse arbitrantur, diluende intelligatur, duo sunt distinguenda tempora, nimirum ante, & post sextam Synodum. Honorius Epistolam ad Sergium scripsit, ann. 634. anno vero 638. moritur. Vacat per menses novemdecim Sedes Apostolica: Synodus vero sexta habita est, ann. 680. annis 40. a scripta Honorii Epistola.

Certum est 1. post sextam Synodum Epistolam Honorii omnibus Orientalibus & Occidentalibus pervulgatam & cognitam fuisse; atque Summos Pontifices, quotquot subsecuti sunt, censuræ in Honorium latæ adhæsisse.

Certum est 2. ante ipsam sextam Synodum, Episcoporum multitudinem publice ac summo zelo adversus hæresim Monothelitarum insurrexisse; sicque invicte probant bene multa Conciliorum, Episcoporum, Abbatum, Presbyterorum monumenta, quæ referuntur in Concilio Lateranensi sub Martino I. anno 649. Ab ista igitur ætate & aliquanto ante, ad sextam usque Synodum generalem, fingi non potest, nisi per summam absurditatem, majorem Episcoporum partem Monothelitis assensisse. Tota igitur

Tem. 6.
Conc. p.
112. 121
128. 137

dist.

difficultas eo devolvitur, utrum spatio annorum circiter decem a scripta Honorii Epistola, praevaluerit Monothelitarum error apud omnes fere, paucis admodum exceptis, Orientales & Occidentales Episcopos.

In qua
posita sit
praesens
questio.

Baronius ad annum Christi 639. de Orientalibus affirmare videtur, cum refert fidei expositionem ab Heraclio editam, ab Episcopis Patriarchalium Sedium ultro admissam fuisse. Quam, inquit, cum multa satisfactione & gratia exceperunt Patriarchalium Sedium Praesules, & grante ei consenserunt Cum in Oriente impietas praevaleret. At longe abest Baronius ut dicat, simul cum illis lapsum fuisse Honorium. Quamquam per illos Sedium Patriarchalium Praesules, solos Patriarchas, non autem omnes, qui sub illis erant, Episcopos, Baronium intellexisse, non immerito dici posset. Ignorat enim nemo, Episcopos interdum sententia discrepare ac dissidere a suis Patriarchis, Primatibus vel Metropolitanis, quibus subjiuntur. Neque levis haec conjectura est in praesenti Monothelitarum causa, sed certa probatio, quam suppeditat Theodorus Papa I. in Epistola Synodica ad Paulum Patriarcham Constantinopolitanum, ubi diligenter jubet inquiri in culpam Pyrrhi. Primo quidem, inquit, quoniam Heraclium, (Imperatorem) qui anathematizavit inviolabilem Orthodoxorum Patrum fidem, diversis laudibus extulit, & sophisticam iussione ipsius, in qua quasi Symbolum fidei composuit, subscribendo firmavit, furtivisque surreptionibus quosdam Sacerdotes apud se singulatim praedictam chartam (Echthesim) roborare coegit. Quosdam, ait, non omnes. Idem prorsus colligitur ex Concilio Lateranensi sub Martino I. Actione seu Secretario primo, ubi de Sergio dicitur: *Sergius autem illicite praesumens Echthesim, quam praeforibus Ecclesiae suae suspendens, divulgare studuit; & non solum hoc, sed & per suam sententiam cum quibusdam ab eo subreptitiis modis deceptis Episcopis in scripto firmavit. Igitur per Praesules Sedium Patriarchalium Baronius intelligit Patriarchas ipsos, non omnes, qui sub Patriarchatu sunt, Episcopos.*

De Oriē.
talibus:

Edit.

Antuer.

T. 8. p.

352. D.

P. 349.

A.

Tom. 5.

Conc. p.

1779. E.

Tom. 6.

Cont. p.

90. B.

T. 2. p.

75. col. 1.

Et vero S. Maximus in Epistola ad Petrum Illustrem, testatur quo tempore Cyrus & Sergius primum impietatem suam evulgarunt, Ecclesiam tranquillam & pacificam fuisse. Erat, inquit, domus omnium per divinam concordiam & unanimitatem in unum Dei favente gratia in universitate, quae sub Sole consistit, pacifica & tranquilla fide munitis Ecclesiis. Hi vero qui horum invidebant consonantiae repente contra veram Christianorum fidem excogitaverunt Echthesim.

Quis porro facile intelligat, Episcopos omnes Orientis potuisse tam subito ab avia fide ad errorem traduci? Non ita profecto comparatus est hominis animus: paullatim serpit error, nec statim omnes occupat. Equidem, si ei non obsistitur, magnos progressus facit: sed re ipsa strenue ac constanter Cyro & Sergio obstitit Sophronius cum suis: obstitere Summi Pontifices Severinus, Joannes, Theodorus: obstitere fideles omnes. Audiatur ideo S. Maximus, loco mox citato. Quid autem, pergit, & divinus Honorius; quid vero & post illum Severinus senex; quid denique & is, qui post hunc extitit, sacer Joannes? Porro is qui nunc praesidet beatissimus Papa, omisit quidquam supplicationi conveniens? Nonne Oriens totus & Occidens lachrymas, lamenta, obsecrationes, deprecationes ex aequo tam Deo per orationes, quam his per Epistolas offerebant?

Ibidem

col. 2.

Stephanus Dorensis Episcopus, quem Sophronius Romam destinaverat,

ut

ut Romanum Pontificem de his quæ in Oriente agebantur, certio-
 faceret, narrat in prima Concilii Lateranensi Actione, quomodo Lega-
 tionem illam urgente Sophronio susceperit; quot insidias tetenderint
 adversarii; quot ab ipsis mala perpessus. *Quantocius*, agebat Sophronius,
de finibus terræ ad terminos ejus (Romani Pontificis) *deambula*, donec ad
Apostolicam Sedem, ubi orthodoxorum dogmatum fundamenta existunt, perve-
 nias, non semel, non his, sed multo sapius aperiens sacris viris ibidem confi-
 sentibus omnia secundum veritatem, quæ in istis partibus mota sunt Quod
 addiscentes contrarii, non levibus me implicuerunt afflictionibus, præceptiones
 propter me per loca & Provincias dirigentes, quatenus comprehendere, & ferris
 constrictus ad eos deberem destinari, sicut omnes cognoscunt.

At, inquit Auctor Libelli cui titulus, *Le Temoignage de la Verité*, ex
 hac ipsa Dorensis narratione evidens est, longe majorem tunc fuisse Hæ-
 reticorum quam Catholicorum numerum. Non ita: sed tunc prævaluisse
 Hæreticorum, qui gratia Principis abutebantur, ad quidlibet auden-
 dum, furorem & audaciam. Longe etenim major tunc erat Catholicorum,
 quam Monothelitarum multitudo: *Oriens totus & Occidens*, ait S.
 Maximus, *lachrymas, lamenta, &c. Deo offerebant*. Et ipsemet Dorensis
 paullo ante verba mox citata, *Considerans*, inquit, *supplicationes omnium*
pene habitantium Orientalium, tractum Reverendissimorum Episcoporum & Chri-
stianorum populorum, consonanter prædicto beata memorie Sophronio ad huc me
invitantium ... huc properavi, &c. An quæso verba hæc, *Oriens totus &*
Occidens: Omnium Episcoporum & Christianorum populorum supplicationes, be-
 ne referunt ac exprimunt paucitatem, ut adversariis placet, quæ tunc
 erat, Catholicorum Episcoporum & Christianorum populorum; & non
 potius eorum longe majorem præ ceteris multitudinem?

Verum, inquires, Orientis nomine non omnes Orientales seu Græci
 intelligendi sunt, sed ii dumtaxat qui versabantur in speciali tractu
 seu regione, quæ Oriens dicebatur, & subiecta erat Episcopis Antioche-
 no & Hierosolymitano: porro isti aliis numero longe inferiores erant.

Respondeo, reipsa quidem per Orientem nonnunquam intelligi spe-
 cialem illam regionem quæ suberat Antiocheno & Hierosolymitano Pa-
 triarchis; at longe frequentius Orientalis seu Græca generatim Ecclesia
 intelligitur, prout secernitur ab Occidentali seu Latina: quo sensu usur-
 patur a Baronio, loco paullo ante citato, & a sancto Maximo, ubi de
 Cyro Alexandrino & Sergio Constantinopolitano loquitur.

Et certe Honorii Epistolam in Oriente non ita evulgatam & cogni-
 tam fuisse

Epistola
 Honorii
 in Ori-
 ente com-
 munitur
 incogni-
 ta.

Probatur duplici gravissimo momento; negativo uno, positivo altero.

Primo: si dicta Epistola in publicam apud Orientales venisset notitiam,
 hand dubie in defensionem erroris aliquo in Concilio adducta & laudata fuisset
 a Cyro vel a Sergio: eorum enim plurimum intererat, aperte tueri se
 auctoritate Romani Pontificis: at nullo in Concilio aut Episcoporum Con-
 ventu refertur & laudatur. Quin & in ipsa Heraclii Ecthesi, quæ errori tam
 impenſe favet, nulla dictæ Epistolæ mentio, quamquam utraque ad idem si-
 lentium conspiret. Summis laudibus extollit Sergius Heraclii Ecthesim; frau-
 de, dolo ac violentia Episcopos ad ejus subscriptionem adigit; summum in ea
 erroris sui præsidium collocat: de Honorii autem Epistola ne verbum quidem.

Quæ

Quæ porro causa & ratio fingi potest? Non alia certe, nisi quod vel latebat, vel inutilis ad errorem defendendum ipsis videbatur. Quippe si publica illa fuisset; si tamquam regula fidei habita, quomodo a Cyro, vel a Sergio neglecta & omissa fuisset? Quomodo in Conciliabulis in quibus Heraclii Ecthesim illi promulgarunt, de Honorio ejusque Epistola quibuscumque silent?

Secundo: Constat ex Joanne IV. Theodoro, Martino I. Summis Pontificibus, & ex S. Maximo, statim ac prodiit & promulgata fuit Heraclii Ecthesis, commotum omnino ac perturbatum fuisse populum Constantinopolitanum, adeo certe ut ad illum sedandum ac placandum, necesse fuerit Paulum Patriarcham illius revocationem ab Imperatore impetrare. Porro ex ipsa Honorii Epistola, si nota illa fuisset ac publica, non minusquam ex Ecthesi Heraclii offensus ac turbatus fuisset populus Constantinopolitanus; quia par hinc & inde doctrina, par ex utraque parte silentium imponitur.

Dices: Constat ex ante dictis; tum ex Abbate Anastasio, tum ex ipsomet Honorio, Epist. 2. questionem illam de una vel duplici in Christo voluntate, Romæ cum Deputatis Sophronii discussam fuisse.

Constat 2. impiam Ecthesim Heraclii a Cyro in Synodo Alexandrina, & a Sergio in Constantinopolitana probatam & subscriptam fuisse; ergo tunc temporis multo major Episcoporum numerus errori subscripsit.

Constat 3. Epistolam Honorii Sergio Constantinopolitano, ad quem scripta fuerat, imo & Cyro Alexandrino, & Sophronio Hierosolymitano apprime cognitam fuisse: quin & Cyrum & Sergium pro defensione Ecthesis abusus illa fuisse, testatur Sanctus Maximus. *In suis, inquit, contextis pro impia Ecthesi actionibus secum magnum Honorium acceperunt, sue præsumptionis ostentationem ad alios facientes viri in causa pietatis maximam eminentiam.*

Resp. ad primum: Fatemur Sophronii Deputatos cum Romanis de mota questione unius vel duplicis in Christo voluntatis, colloquium habuisse, atque ab ipsomet Honorio bene instructos, silentio, quod Pontifex nihil mali suspicatus imperabat, modo & illud Cyrus ac Sergius servarent, tandem consensisse. Sed quid inde? Hoc unum: ex silentio illo quod ex æconomia & politica dumtaxat erat impositum, nullum dogmati Catholico circa duas in Christo voluntates præjudicium revera inferri; tamen postea eo turpiter abusi fuerint Cyrus, Sergius, ceterique Monothelitæ, qui Honorium in partes suas, hujus imperati silentii prætextu, trahere conati fuerunt.

Ad secundum: nego consequi quia non ab omnibus, sed ab aliquibus dumtaxat Episcopis Ecthesis subscripta fuit, quos violentia & furtivis molitionibus Cyrus & Sergius ad subscribendum coegerunt. Ita colligimus ex Theodoro I. Papa in Epistola ad Paulum Constantinopolitanum, & ex Concilio Lateranensi sub Martino I. Actione seu Secretario primo, verba paullo superius retulimus. Non hæc profecto vera Concilia fuere in quibus Ecthesis promulgata fuit, sed Conciliabula ac latrocinales Conventus. *Subit me admiratio, dicebat Maximus, in sua cum Pyrrho disputatione, quomodo Synodum vocas, quæ non est habita ut Leges & Canones Synodici & jura Ecclesiastica jubent. Nec enim Epistola encyclica ex Patriarcharum consensu edita est; neque locus aut dies conveniendi statutus. Non fuit aliquis actor aut accusator. Commendatitias Litteras non habuerunt, nec Episcopi a Metropolitibus, nec Metropolitæ a Patriarchis. Nullæ Epistolæ aut Vicarii ab aliis Patriarchis missi*

Tournely de Ecclesia. Tom. V. Pars I.

R

sunt.

*T. 2. Op.
S. Max.
p. 32.
Tom. 6.
Conc. p.
968. &
969.*

*Frag-
mentum
Epist. S.
Maximi
ad Pe-
trum,
Tom. 1.
Conc. p.
1767. A.
T. 2. Op.
S. Maxi-
mi p. 75.*

*Tom. 5.
Conc. p.
1779.
ib. p. 90.
T. 2. p.
194.*

sunt. Quis igitur vel rationis mica præditus Synodum vocare sustineat, quæ scandalis & discordia replevit orbem terrarum?

Et in Epistola ad Petrum Illustrem, ea Conciliabula vocat latrociniales
 16. p. 75. Synodos & concursus Episcoporum, non voto convenientium, sed violentia con-
 col. 1. tractorum; non exhortatione properantium, sed ex fuga Barbarorum peregre profi-
 ciscentium. Dein iussiones & minas huc atque illuc adversus pios transmissas.

Hæcine sunt Concilia, hi Episcopi a quibus dogma Catholicum de duplici in Christo voluntate generatim proclamatum fuisse adversarii ventitant? Qui nec numero superabant pios illos, quos persecutio vexabat; nec ea libertate fruebantur, quæ Episcopos decet in rebus ad Religionem spectantibus.

Ad tertium: Certum quidem est Epistolam Honorii Sergio & Cyro apprime cognitam fuisse: quis ea de re dubitat? At non minus etiam certum videtur, ab illis evulgatam illam non fuisse, sed occulte servatam, ne forte si eam male interpretati fuissent, statim falsitatis ab Honorio ipso redarguerentur.

Quapropter clanculum & in occulto damtaxat sese hujus Epistolæ auctoritate tuebantur, non aperte, non publice, cujus in nullo publico Instrumento, in nullo Concilio, vel Episcoporum Conventu mentionem unquam fecisse leguntur. Eadem illis erat agendi ratio erga Honorium, quæ erga Sophronium, quem suas in partes se pertraxisse illi gloriabantur, non quidem aperte ac publice, sed clanculum & per occultas susurrations. Ita testatur sanctus Maximus, citata ad Petrum Illustrem Epistola. Deterior, inquit, illis mos est, & veluti speciale omnium
 T. 2. p. 75. col. 1. universorum Hæreticorum indicium, quia & suæ ipsius impietatis obnoxios, scribunt innoxios. Sophronium quippe, qui prudenter divina perdocuit & prædica-
 vit Ecclesiæ Catholice dogmata, se in errorem movisse hac illacque susurrant.

Occidentalibus etiam Episcopis communiter incognita fuit Honorii ad Sergium Epistola, antequam Pyrrhus de illa fecerit mentionem. Quapropter mirum videri non debet, si de illa diu siluerint: unde ex tali eorum silentio approbatam ab illis eam fuisse saltem tacite, concludi merito non potest.

Probatur 1. ex Summo Pontifice Joanne IV. in secunda ad Constantium Imperatorem filium Heraclii Epistola, ubi testatur Occidentales offensos plurimum fuisse variis, quas Pyrrhus circumquaque spargebat, relationibus, quibus Honorium etiam suas in partes adducere nitebatur. Quantum
 Tom. 5. Conc. p. 1759. A. enim, inquit, ex diversis suggestionibus, quæ ad nos catervatim venerunt, quin imo & ex ipso quoque auditu didicimus, omnes Occidentales partes scandalizate
 turbantur, fratre nostro Pyrrho Patriarcha, per Litteras suas huc atque illuc transmissas, nova quedam & præter regulam fidei prædicante, & ad proprium sensum, quasi sanctæ memoriæ Honorium Papam decessorem nostrum attrahere festinante, quod a mente Catholici patris erat penitus alienum. Cum hæc scribebat Joannes IV. tredecim jam anni effluxerant a scripta Honorii Epistola; ergo ante istud tempus communiter Occidentalibus incognita fuerat. Qua igitur ratione potuisset illa, tamquam regula fidei, tacito saltem consensu seu silentio ab illis approbari, de qua nihil audierant?

Probatur 2. quia constat apud omnes, & Ecthesim Heraclii, & Typum Constantii summo omnium consensu in Occidente damnatum ac proscriptum

ptum fuisse a Joanne IV. Theodoro ejus successore, Martino I. &c. ob hæresim Monothelitarum quæ in illis fidei expositionibus continebatur. Porro si Honorii Epistola in cognitionem Occidentalium tunc devenisset, censuram & publicam damnationem effugere profecto non potuisset, ob eam, quam in verbis habere videtur cum Ecthese Heraclii, & Constantii Typo similitudinem. Nihilominus tamen eam vindicat Joannes IV. missa ad Imperatorem illius apologia; quæ tamen non obstante; ubi divulgata fuit Honorii Epistola, a sexta Synodi generali gravi & pari censura cum Cyro, Sergio, Pyrrho ceterisque Monothelitis confixa fuit. Ibid.

A R T I C U L U S V.

An & quæ unanimitas suffragiorum in Episcopis necessaria sit ad firmam & inconcussam ferendæ vel latæ definitionis auctoritatem.

Tantam affinitatem habet præsens Quæstio cum præcedenti, ut se-
jungi ab illa non possit.

Quippe si a vero aberrare nunquam potest, virtute promissionum Christi, Corpus Episcoporum qui Capiti suo Romano Pontifici adherent, consequens omnino est, definitionem dogmaticam Sedis Apostolicæ, quæ a longe majori Episcoporum multitudine recipitur ac probatur, paucis admodum reclamantibus, illa paucorum resistantia infirmari non posse, adeoque perfectam unanimitem absolute non requiri, ut lata definitio vim & auctoritatem supremæ legis obtineat. Necesse igitur est hic revocare animum ad ea quæ paullo ante fusius disputata sunt circa auctoritatem pluralis numeri, seu multitudinis Episcoporum, ut plenior præsentis difficultatis discussio ac solutio habeatur.

Observandum autem 1. duplicem generatim unanimitem distingui; unam physicam & absolutam, alteram vero moralem. Physica dicitur & absoluta, quæ ex suffragiis omnium Episcoporum, ne uno quidem excepto; moralis vero, quæ ex suffragiis multo majoris partis, paucis admodum exceptis, coalescit. Solet hæc vulgo *Quasi unanimitas* appellari, ut distinguatur a physica & rigoro sumpta unanimitate. In moralibus quippe sola requiritur ac sufficit moralis unanimitas, seu suffragiorum consensus, cujus vim & auctoritatem imminuere ac labefactare non potest paucorum resistantia: alioqui nihil unquam fixum ac ratum in humanis Judiciis haberi posset.

Dixi, *paucis admodum exceptis*. Namque si tanta foret Episcoporum discordia, ut hinc & inde diversas in partes scinderentur numerosæ ac insigniores Ecclesiæ, sicut contigit in controversia de Baptismo ab Hæreticis collato, tempore Stephani Summi Pontificis & S. Cypriani, tunc nequidem moralis adesset unanimitas, saltem completa & perfecta, adeoque ad Concilium generale recurrendum foret. Non quod in eo etiam majoris discordiæ ac dissensionis casu, Ecclesia dispersa sufficienti auctoritate absolute careat ad rem ultimo finiendam ac terminandam: (fieri enim potest ut diu impossibilis evadat multis ex causis Concilii Oecumenici congregatio; fieri vero non potest, Deo ita providente, ut Ecclesia omni ope ac remedio destituta maneat ad errorem propulsandum, & stabiliendam fidei veritatem) sed quod in his cir-

cumstantiis generale Concilium commodior & aptior videatur ad elucidandam controversiam, & animos conciliandos via & ratio.

Observandum 2. nonnullos e recentioribus unanimitem illam moralem subdividere in priorem & antecedentem, & in posteriorem seu consequentem: antecedentem vocant eam quæ definitionem præcedit; subsequenter vero eam quæ sequitur. Fatentur illi quidem, nec unanimitem physicam, nec etiam moralem, quæ definitionem seu Judicium Ecclesiæ antecedit, necessariam esse, imo nec ordinarie nec moraliter loquendo possibilem: tanta nimirum est ingeniorum & opiniorum diversitas, atque in istis tenacius propugnandis vulgo firmitas ac constantia; unusquisque enim sensu suo abundat: subsequenter vero unanimitem sic necessariam esse arbitrantur, ut qui latæ definitioni reluctantur, nec sunt ab Ecclesia damnati ac præcisi, si sua resistentia unanimitem necessariam abrumpant; & consequenter omnem latæ sententiæ vim adimant & auctoritatem. Adversus novum istud figmentum sit

C O N C L U S I O.

Ad robur & firmitatem dogmaticæ definitionis sufficit moralis Episcoporum unanimitas, quam non impedit paucorum resistentia. Distinctio vero unanimitis antecedentis & consequentis, sensu exposito, novum est figmentum.

Probatur 1. quia ea sufficit unanimitas, quæ est totius Corporis Ecclesiæ, cui a Christo Domino promissum est donum inerrantiæ: *Vobiscum sum omnibus diebus. Porta inferi non prævalebunt*: atqui unanimitas multitudinis Episcoporum qui Capiti suo Romano Pontifici adherent, est moralis unanimitas totius Corporis Ecclesiæ cui a Christo Domino promissum est donum inerrantiæ; ergo unanimitas illa sufficit, nec paucorum resistentia nocere ipsi potest.

Mat. 18.
v. 20.
Ibid. 16.
v. 18.

Utraque propositio certa & evidens videtur. Prima quidem: namque consentiunt Orthodoxi omnes, veritatem fidei ita indissolubili nexu Corpori Ecclesiæ alligatam a Christo fuisse, ut nunquam deficere illa possit: *Porta inferi non prævalebunt*, ergo ubi est Ecclesia, ibi est veritas. Atqui (quæ secunda est propositio) ubi est multitudo Episcoporum Capiti suo Romano Pontifici adherentium, ibi est Ecclesiæ Corpus ac totius corporis moralis unanimitas; ergo ibi est veritas. Ubi enim, quæso, esset Ecclesia, si non esset in ea Episcoporum simul cum Romano Pontifice multitudo? An in illis paucissimis qui reluctanter ac contradicunt? at quid absurdius? Nonne Ecclesia multitudine ac diffusionem constat? Quis in animum unquam suum induxerit, Christum, postposita multitudine, paucis adesse; præsertim cum non uni aut alteri, sed omnibus Episcopis, sed toti Corpori Ecclesiæ omnibus diebus adfuturum se pollicitus fuerit?

x. 9. p.
93. C.D.

Ita est, inquit, sed illi pauci Episcopi, qui resistent, unam & eandem simul cum aliis Ecclesiam componunt, a qua præcisi ac separati non sunt. Esto, externam illi cum Ecclesia unionem habeant: at certe non internam, quæ in consensione ejusdem fidei ac doctrinæ posita est. *Semper ab illius Ecclesiæ quæ sine macula & ruga est, unitate divisus est*, ait S. Augustinus lib. de Bapt. contra Donatistas, c. 17. n. 26. etiam qui congregationi san-

ctorum

florum in carnali obduratione miscetur. Præterea, illi pauci numero Episcopi qui multitudini resistunt, a qua tamen exterius se non separant, vel prætendunt sua resistentia posse se multitudinis unanimi-
tatem necessariam impedire, vel non: si prius, prætendunt ergo impedire se posse, ne Christi promissiones de perpetua Ecclesiæ inerrantia, in ipso Ecclesiæ totius Corpore impleantur? Quid absurdum magis ac ridiculum? Si posterius, ut quid resistunt auctoritati, qua nulla major in terris dari potest, & cui omnibus diebus adfuturum se Christus sollemniter promisit?

Non repeto momenta quæ supra duximus ex unitate, visibilitate & Catholicitate Ecclesiæ; sicut nec ea quæ ex Traditione prolata sunt: ea consulat, qui plenius de hocce argumento edoceri voluerit.

Addo dumtaxat Tertullianum, qui testatur in mente Catholicorum Ecclesiam ex multitudine Episcoporum coalescere. Lib. de pudicitia c. 21. *Ecclesia, inquit, delicta donabit, sed Ecclesia spiritus per spiritalem hominem, non Ecclesia numerus Episcoporum*. Sugillat eo loci Tertullianus Montanista factus, sententiam Catholicorum, qui Ecclesiam in numero seu multitudine Episcoporum collocabant, quam Montanistæ in Trinitate, Patre, Filio, & Spiritu Sancto, positam arbitrabantur; ergo, vel ipso teste Tertulliano, Catholici tunc temporis agnoscebant, Ecclesiam, quæ docet, ac ministerium exercet, in numero seu multitudine Episcoporum residere.

Addo & suffragium ipsiusmet Constantii Imperatoris, in Colloquio quod habuisse dicitur cum Liberio Summo Pontifice apud Theodoretum. *Quæ jam, inquebat, formam exceperet judicii, ea resolvi amplius non possunt. Valere enim debet plurium Episcoporum sententia*.

Theod.
l. 2. Hist.
c. 16. p.
94. C.

Equidem fallitur Constantius Imperator, cum speciali facto Concilii Ariminensis perperam applicat commune istud ac tritum principium: tum quia Summus Pontifex Liberius non consenserat, imo potius damnaverat quæ eo in Concilio peracta sunt: tum quia per vim ac violentiam ad subscribendam formulam Arianam Episcopi Ariminenses coacti fuerant; at in ipso principio seu communi omnium sententia non fallitur Imperator.

Addo, ex usu ac praxi Concilii Tridentini aliorumque præcedentium, ea doctrinæ capita de quibus multo major pars Episcoporum convenerat, rata semper ac fixa prævaluisse, tametsi nonnulli contradixissent, aut etiam contradicerent. Narrat Pallavicinus, l. 18. Hist. Conc. Trid. c. 2. diu agitatam quæstionem istam, An Christus in ultima Cæna semetipsum in sacrificium Deo Patri obtulisset; divisa hinc & inde suffragia fuisse. *Quæ res, inquit, hunc exitum tulit. Cum initio complures repugnarent declarationi hujusce oblatis, quo hic se Christus quocumque modo obtulisset, postremo contigit adversus quam evenire solet in subtilioribus disputationibus, in quibus sui quisque ingenii conceptus amans, in propugnata sententia inhaeret firmiter. Etenim fere omnes in primam sententiam (nempe Christum semetipsum obtulisse) abi-
ere, etiam qui acerrime illi restiterant. Particula, fere, aperte innuit non omnes omnino Patres consensisse, sed extitisse aliquos qui repugnarent. Petrus Suavis, l. 6. Hist. Conc. Trid. ait, mediam fere partem in aliam abiisse sententiam: nihilominus ea non obstante repugnantia, aliter conclusum a Patribus fuisse, licet, ut ait, p. 559. viginti tres Episcopi resisterent.*

Tom. 3.
Hist.
Concil.
Trid. p.
109. n.
12.

Ibidem p. 554, refert, Decretum de Missæ sacrificio ac Communione

Tournely de Ecclesia. Tom. V. Pars I.

R 3

sub

sub una vel utraque specie, quod Imperator in suspenso manere postulat, tandem suffragiorum pluralitate prævaluisse, tametsi qui repugnabant, aperte intercederent. Idem repetit, p. 556. & 559.

P. 27. n.
19.

Addo denique, Illustrissimum bonæ memoriæ Bosuetium Meldensem Episcopum in Epistola ad Moniales Portus Regii, quam Eminentissimus Cardinalis de Noailles publica data approbatione suam fecit, affirmare, nihil injustius esse, quo patentior ad manifestam rebellionem aditus aperiatur, quam si quis contendat Judicia Ecclesiastica vim omnem suam non sortiri, priusquam partes adversæ acquiescant.

Et vero Decreta Ecclesiæ adversus Arianos, Macedonianos, Novatianos, Nestorianos, Eutychianos, &c. firma semper & inconcussa permanserunt, tametsi nonnulli Episcopi pertinacius illis reluctati fuerint. Ita est, reponunt aliqui Recentiores; sed illi ab Ecclesia ejecti & anathemate percussi fuerant, cui cum Ecclesiam non audirent, velut Ethnici ac Publicani habebantur: qui vero multorum sententiæ obsistunt, nec ab unitate communionis excluduntur, ii non præsumuntur ipsimet Ecclesiæ reluctari, alias ab ejus sinu ejicerentur, sed aliquorum dumtaxat, licet numero plurium, sententiæ; atque hac sua resistantia, unanimitem etiam moralem consequentem ac necessariam impediendo, causam & nullam reddunt quoad vim obligandi, latam sententiam seu definitionem. En figmentum quod nonnulli Recentiores, desperatæ causæ tuendæ necessitate compulsi excogitarunt: figmentum, si quod unquam fuit, rectæ rationi non minus quam saniori Theologiæ repugnans; de quo jam diximus ubi de Deo ac divinis Attributis, T. I. p. 147. & seq. Non pigebit ea hic retexere, quæ ad præsens nostrum institutum maxime pertinent.

Probatur itaque 2. distinctionem unanimittatis antecedentis & consequentis, sensu antea exposito, putidum esse figmentum.

I. Distinctio hæc nova est, gratis ficta, imo absurditatis & contradictionis plena. Namque si unanimitas antecedens non est necessaria ut definitio condatur, multo minus consequens necessaria videtur, ut lata definitio rata sit & firma. Non enim satis intelligimus, qua ratione fieri possit, ut defectus unanimittatis non obstat condendæ definitioni, & tamen conditam suspendat & infirmet: manifesta hic apparet contradictio ac pugna. Quippe, vel definitio quæ fit sine unanimittate antecedente, rata est ac firma, vel non: si rata est; ergo infirmari non potest per subsequenter paucorum dissenfum, seu non unanimittatem, sicut non potuit impediri per antecedentem: eadem enim auctoritate stat lex & confirmatur, qua primum condita fuit. Sicut ergo Episcopi numero plures legem statuere seu condere potuerunt, non obstant paucorum dissenfu; ita pariter eam conservare ac firmare possunt, tametsi nonnulli obloquantur & contradicant.

Si vero rata non est definitio cui nonnulli primum dissentiant, ergo antecedens unanimittas, velint, nolint, necessario requiritur ut definitio condi possit. Istud tamen fateri non audent, quos hic impugnamus; quod nempe satis intelligant futurum inde, ut omnia fere dogmatica Ecclesiæ Decreta subvertantur, quæ adversantes nonnullos Episcopos frequenter habuisse, Historiæ monumenta demonstrant. Ergo distinctio illa unanimittatis prioris & posterioris, antecedentis & consequentis,

ad

ad hoc unum excogitata videtur, ut adversarii fucum faciant apud incautum & imperitum vulgus; rem tenebris involvant, atque quoquo modo e manibus Catholicorum elabantur.

II. Istud quoque ea in opinione absurdum ac ridiculum maxime videtur; paucos scilicet numero Episcopos qui latæ definitioni contumacius resistunt, si ab Ecclesia per tempus aliquod benigne tolerantur, nec statim damnati ejiciantur, vim omnem & auctoritatem latæ definitioni, defectu unanimittatis subsequenti, detrahere. Si ita est, juvat ergo & expedit, ut Ecclesia ad conservandam unanimitatem & auctoritatem suam, omni deposito clementiæ ac benignitatis sensu, Episcopos illos rebelles ac contumaces statim ac sine mora disperdat; condemnet, ejiciat e sinu suo, diris omnibus devoveat: ni enim fecerit, peribit simul cum unanimitate, auctoritas latæ sententiæ, & ipsamet Ecclesiæ clementia in præjudicium & ruinam auctoritatis ipsius tota convertetur. Quid absurdius & ridiculum magis?

Præterea: vix in principiis adversæ sententiæ intelligitur, qui fieri possit, ut Episcopi numero plures satis quidem auctoritatis habeant ad alios paucos damnandos & ejiciendos; non autem ad conferendam suæ definitioni vim legis supremam & irrefragabilem. Imo non satis intelligitur, quomodo Episcopi numero plures, alios paucos rebelles ac contumaces damnare & ejicere valeant, nisi prius supremo Concilii generalis Judicio res terminata & definita fuerit: siquidem in adversa sententia, stante paucorum resistantia, tollitur unanimitas, consequens seu perfecta, ista vero sublata, quomodo remanet in aliis Episcopis, tametsi numero superioribus, satis virium & auctoritatis, ut absoluto & decretorio Judicio justam pronuncient excommunicationis sententiam? Male ista cohærent secum invicem; nisi eo absurditatis tandem deveniatur, ut dicant (quod dicere hætenus ausi non fuere) sententiam excommunicationis eo in casu nonnisi a Concilio generali ferri posse.

III. Si defectus unanimittatis subsequenti irritam efficiat definitionem a multo majori Episcoporum numero latam; ergo pendebit ex nutu & arbitrio paucorum, qui suis occupantur præjudiciis, suo dissensu legem infringere, aut saltem suspendere? Quo igitur, eo in casu, recidet Ecclesiæ auctoritas, cui Fidelis quilibet, nisi pro Ethnico & Publicano haberi velit, obtemperare tenetur? Ad quos Episcopos tunc temporis se convertent Fideles? Quos audient ac sequentur duces & magistros in rebus fidei? An liberum erit unicuique, quam voluerit, amplecti sententiam; ac posthabita Episcoporum multitudine, paucitati adherere? Quæ inde confusio & recti ordinis perturbatio? Aut ergo tunc nulla agnoscenda erit auctoritas in Ecclesia, aut in multitudine collocanda: nulla etenim major in his circumstantiis assignari potest auctoritas, quam quæ in multitudine residet; majori autem auctoritati cedendum esse, ipsa æquitas & recta dicat ratio.

IV. Denique: Communis hæc semper fuit, ut supra jam dictum est, ac recepta omnium Tribunalium lex ac regula, ut ex plurali suffragiorum numero sententia pronuncietur. Si enim audiantur qui repugnant ac contradicunt; si expectetur eorum consensus, nec prius lata sententia vim & auctoritatem legis assequatur, quam sententiæ acquiescant,

nulla unquam finietur controversia, æternæ erunt ac interminabiles discordiæ: quanta inde & in Republica & in Ecclesia rerum perturbatio! Quod si in omni civili ac politico Tribunali lex illa locum habet, quanto magis in Ecclesiastico? Etenim multitudo Episcoporum qui Romanum sequuntur Pontificem, eam ipsam Ecclesiam repræsentant, cum summa doctrinæ ac ministerii auctoritas a Christo concessa est; simul cum singulari inerrantiæ seu infallibilitatis privilegio. *Vobiscum sum omnibus diebus, Portæ inferi non prævalerunt.*

Dices 1. Petrus Suavis, lib. 6. Hist. Conc. Trid. pag. 561. rationem reddens cur Decretum quod communionem Calicis spectat, simul cum aliis ad Sacrificium Missæ pertinentibus collocatum non fuerit, ait Patribus Tridentinis id observatum semper fuisse, ut in Decretis disciplinæ ac reformationis, pluralitas suffragiorum sufficeret, non vero in Decretis quæ ad fidem pertinent, quando plures ex alia parte contradicunt & adversantur; ergo sententia Patrum Tridentinorum hæc fuit, non ex majori tantum suffragiorum numero, sed ex perfecta unanimitate decreta fidei efformanda esse.

Resp. perfectam reipsa esse unanimitem, quando pauci tantum numero reclamant: si vero ante latam definitionem plures fuerint, qui reclamant, ut fert textus Suavis; si auctoritate vel dignitate Sedis illustres ac conspiciui, ita ut periculum sit gravissimæ alicujus discordiæ ac dissensionis, ut contigit tempore S. Cypriani, tunc non ex una simpliciter ac mathematicæ sumptæ pluralitate res ultimo dijudicanda est ac terminanda, sed maturius expendenda, donec vel ad unitatem & consensionem redeant, qui repugnabant, vel Ecclesiæ Judicio & auctoritate decretorie finiatur ac terminetur.

Dices 2. S. Augustinus perfectam & concordissimam postulat Ecclesiæ auctoritatem & unanimitem, ubi de rebus fidei illa pronunciat. Sic loquitur sanctus Doctor, lib. 2. de Bapt. contra Donat. c. 4. n. 5. *Satis ostendit (S. Cyprianus) facillime se correcturum fuisse sententiam suam, si quis ei demonstraret Baptismum Christi sic dari posse ab eis qui foras exierunt, quemadmodum amitti non potuit cum foras exirent: unde multa jam diximus. Nec nos ipsi tale aliquid auderemus asserere, nisi universæ Ecclesiæ concordissima auctoritate firmati, cui & ipse sine dubio cederet, si jam illo tempore questionis hujus veritas eliquata & declarata per plenarium Concilium solidaretur.*

Resp. perfectam & concordissimam Ecclesiæ auctoritatem & unanimitem, juxta S. Augustinum, paucorum resistentia non impediri. Et certe sanctum Doctorem non exigere ad plenam & perfectam latæ sententiæ firmitatem & auctoritatem, donec qui repugnant ac contradicunt ipsi tandem consenserint, patet manifeste exemplo Pelagianorum, quorum causam finitam esse affirmat, licet non ignoraret decem & octo inter illos pertinaces in errore suo permansisse, interposita ad Concilium generale appellatione, quos Imperator tamquam Ecclesiæ & Imperii perturbatores, in exilium deportari mandavit.

A R T I C U L U S VI.

Quale sit a Christo institutum regimen Ecclesiæ.

TRiplex a Philosophis distinguitur regiminis seu gubernationis species: Monarchia, quæ est imperium unius, cujus arbitrio & voluntate rerum.

rerum summa definitur: Aristocratia, id est, regimen Optimatum: cui opponitur Oligarchia, hoc est, factio paucorum: & Democratia, hoc est, populi totius imperium, quod in seditiones non raro degenerat.

Quamquam autem, ait Bellarminus, lib. 1. de Romano Pontifice, c. 1. *T. 2. p. 193. col. 1. B.* tres tantum istæ sint formæ simplicis gubernationis, possunt tamen inter se illæ quasi promisceri; ex qua permixtione quatuor aliæ formæ mixti regiminis producentur. Una, temperata ex omnibus tribus: altera, ex Monarchia & Aristocratia: tertia, ex Monarchia & Democratia; postrema, ex Democratia & Aristocratia.

Non hic jam inquirimus quam sit optima regiminis politici ac civilis species, de qua Philosophi in Moralibus; ubi monarchicum regimen solent ceteris anteponeere.

De forma regiminis Ecclesiastici a Christo instituta & præscripta hic dumtaxat disputamus.

Supponimus 1. regimen Ecclesiæ sub Christo Summo ejus Capite & animarum Pastore, esse pure monarchicum, absolutum & omnino pendens ab ejus voluntate; atque hoc sensu Christum merito Regem appellari, juxta illud Ps. 2. v. 6. *Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctum ejus.* Quo etiam sensu Ecclesia Regnum ejus appellatur, Lucæ 1. v. 33. *Regni ejus non erit finis.*

Supponimus 2. regimen Pastorum Ecclesiæ esse dumtaxat ministeriale externum, legibus a Christo positis astrictum, juxta illud S. Pauli 1. Corinth. 1. v. 1. *Sic nos existimet homo, ut Ministros Christi ac dispensatores mysteriorum Dei.*

Supponimus 3. tamquam rem inter Catholicos omnino certam & exploratam, regimen Ecclesiæ Democraticum non esse, hoc est, plebi & multitudini Christianæ non concessum: quia nusquam plebi dedit Christus claves Regni Cælorum, & auctoritatem ligandi ac solvendi, nusquam jus concessit Ministros ordinandi ac consecrandi, sicut ex professo ostendimus in nostro de Sacramento Ordinis Tractatu, ac demonstrat Bellarminus, lib. 1. de R. Pontifice, c. 6.

Supponimus 4. neque Principibus sæcularibus a Christo concessam Ecclesiæ regendæ ac gubernandæ auctoritatem. Sunt enim utriusque potestatis spiritualis seu Ecclesiasticæ, ac temporalis seu Regiæ fines ac officia plane distincta, uti etiam inferius demonstraturi sumus, expendendo an Ecclesia jus aliquod directum aut indirectum habeat in res Principum temporales. Celebre est istud Osi Episcopi Cordubensis ad Constantium Imperatorem effatum: *Ne te rebus misceas Ecclesiasticis, neu nobis his de rebus præcepta mandes; sed a nobis potius hæc ediscas. Tibi Deus imperium tradidit, nobis Ecclesiastica concedidit. Ac quemadmodum qui tibi imperium subripit, Deo ordinanti repugnat; ita metue, ne si ad te Ecclesiastica pertrahas, magni criminis reus fias.* Si aliquas ergo in tractandis Ecclesiæ negotiis aliquando partes habuere Imperatores ac Reges; si leges condiderunt ad fidei, morum, ac disciplinæ Ecclesiasticæ conservationem ac tutelam, certe non tamquam Religionis Judices, sed tutores dumtaxat, defensores Canonum, ac vindices disciplinæ Ecclesiasticæ id fecerunt.

Supponimus 5. vere Monarchicum esse Ecclesiæ regimen: siquidem unus est primus ac Summus in Ecclesia Pontifex, cui, ut jam ostendimus, B.

Epist. ad Constantium quam refert S. Athan. in Ep. ad solitariam vitam agentem. T. 3. p. 371. A.

concessus a Christo fuit primatus honoris & jurisdictionis in alios Episcopos. Unde etiam sequitur Ecclesiasticum regimen pure aristocraticum non esse, seu penes solos Episcopos; utpote qui superiorem agnoscant Romanum Pontificem, cui omnes parere tenentur.

3. Pro-
positio
Cleri
Gallica-
ni an.
1682.

Tota igitur quæstio hic a nobis expendenda in eo est, an Ecclesiæ regimen sit pure monarchicum, quod ab unius Pontificis Romani arbitrio & imperio pendeat, an vero sit Aristocratia temperatum, ut Canonibus seu regulis Ecclesiæ subditum; quemadmodum declaravit Clerus Gallicanus, an. 1682. his verbis: *Hunc Apostolicæ potestatis usum moderandum per Canones Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia consecratos: valere etiam regulas, mores, & instituta a Regno & Ecclesia Gallicana recepta, Patrumque terminos manere inconcussos, atque id pertinere ad amplitudinem Apostolicæ Sedis, ut Statuta & Consuetudines tantæ Sedis, & Ecclesiarum consensione firmatæ propriam stabilitatem obtineant.* Ita Clerus Gallicanus.

Sacra etiam Facultas Parisiensis in ea declaratione, quam an. 1663. Regi Christianissimo obtulit, articulo 4. sic loquitur: *Quarto, eandem Facultatem non probare, nec probasse unquam propositiones ullas Christianissimi Regis auctoritati, aut germanis Ecclesiæ Gallicanæ Libertatibus, & receptis in Regno Canonibus contrarias. V. g. quod Summus Pontifex deponere possit Episcopos adversus eosdem Canones.* Itaque sit

C O N C L U S I O.

Regimen Ecclesiæ pure monarchicum non est, sed Aristocratia temperatum; atque usus Apostolicæ potestatis moderandus est per Canones Spiritu Dei conditos & totius mundi reverentia consecratos.

Tres sunt Conclusionis partes. Prima, regimen Ecclesiæ vere monarchicum esse: secunda; non esse pure monarchicum, sed Aristocratia temperatum: tertia, usum potestatis Apostolicæ moderandum esse per Canones, quibus illa subdita esse debet.

Prima pars ex dicendis postea de primatu Summi Pontificis supra alios Episcopos, abunde demonstrabitur. Namque illud regimen vere monarchicum dicitur ac reipsa est, in quo est aliquis superior cui omnes parere tenentur in iis quæ ad Ecclesiæ gubernationem pertinent. In hoc quippe distinguitur Aristocratia a Monarchia, quod in priori omnes quibus regendi munus incumbit, sint in auctoritate ac jurisdictione pares; in posteriori autem, penes unum aliquem sit potestas universalis regendi, & ceteris imperandi: atqui esse in Ecclesia Christi Romanum Pontificem ceteris Episcopis honore & jurisdictione superiorem, ex dicendis manifestum erit; ergo regimen Ecclesiæ vere monarchicum est ac dici potest, non vero simpliciter & absolute aristocraticum, ut volebat Marcus Antonius de Dominis, qui suam hanc sententiam falsæ sacræ Falcutati imponebat. *Parisiensium doctrina*, inquit ille, *enucleate intellecta nihil discrepat a mea his Libris tradita doctrina, & ab ipsa veritate.* Et paullo post: *Schola itaque Parisiensis & nostra est, & reipsa potestati studet aristocraticæ, non monarchicæ: quare ex ejus quoque doctrina Papæ nullo potest solido subsistere fundamento.* Ad quam propositionem sacræ Facultas in sua contra quatuor priores Libros de Republica Ecclesiastica,

aucto-

auctore Marco Antonio de Dominis, an. 1617. n. 9. censura sic habet: *Mera est contra Facultatem Parisiensem impostura.*

Et certe Gersonius, Lib. de potestate Ecclesiastica, Consideratione 10. & 11. docet potestatem Ecclesiasticam in sua plenitudine esse formaliter & subjective in solo R. Pontifice quem appellat *Monarcham primum.*

Pariter Cardinalis Cameracensis Petrus de Alliaco, in Tractatu de auctoritate Ecclesiæ, quem in ipsa Synodo Constantiensi scripsit, tertia parte, c. 1. distinguit triplicem modum quo res in alio esse potest: 1. tamquam in subiecto, sicut virtus est in anima, accidens in substantia; 2. tamquam in objecto, sicut aliquis effectus dicitur esse in causa sua vel in suo fine, quia in illum tendit tamquam in suum objectum finale; 3. tamquam in exemplo, ut res visa dicitur esse in speculo, vel aliqua doctrina in libro, quia ibi est representative. Primo modo, pergit de Alliaco; plenitudo potestatis est in Papa, tamquam in subiecto eam recipiente, & ministerialiter exercente. Secundo, est in universali Ecclesiâ, tamquam in objecto ipsam causally & finaliter continente; tertio, est in Generali Concilio, tamquam in exemplo ipsam representante & regulariter dirigente. Hæc de Alliaco.

Secunda pars, nempe regimen Ecclesiæ non esse pure monarchicum, sed Aristocratia temperatum, ab omnibus Catholicis Doctoribus admititur, ait Bellarminus, lib. 1. de Romano Pontifice, c. 3.

Probatur 1. ex Scripturis, duplici argumento.

Primum argumentum tale est: Illud regimen admittendum non est in Ecclesiâ, quod a Christo ipso reprobatur, & nunquam Apostolorum tempore legitur usurpatum; atqui tale est regimen Ecclesiæ pure monarchicum, & absolutum. Reprobatur quidem fuit a Christo, Matth. 20. v. 26. ubi occasione ambitionis filiorum Zebedæi sic loquitur: *Scitis quia Principes gentium dominantur eorum, & qui majores sunt, potestatem exercent in eos. Non ita erit inter vos: sed quicumque voluerit inter vos major fieri, sit vester minister, & qui voluerit inter vos primus esse, erit vester servus, & Lucæ 22. v. 25. Reges gentium dominantur eorum vos autem non sic: sed qui major est in vobis, fiat sicut minor, & qui præcessor est, sicut ministratur.*

Usurpatum nonnunquam etiam fuit ab Apostolis. Nam 1. Cor. 4. v. 1. Sic nos, ait S. Paulus, existimet homo, ut Ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei. Qui autem dispensatores sunt, ii absolutum non habent dominium.

I. Petri 5. v. 2. docet Princeps Apostolorum quo pacto Episcopi ac Præpositi subiectum sibi gregem pascere debeant. *Pascite*, inquit, *qui in vobis est gregem Dei; providentes non coacte, sed spontanee secundum Deum: neque turpis lucris gratia, sed voluntarie: neque dominantes in Cleris, sed forma facti gregis ex animo.* Quæ quidem verba non ad solos particulares Episcopos, sed ad ipsum etiam Summum Pontificem pertinere censuit S. Bernardus, l. 2. de Consideratione, c. 6. *Planum est*, inquit, *Apostolis interdicitur dominatus. I ergo tu; & tibi usurpare aude, aut dominans Apostolatam, aut Apostolicus dominatum. Plane ab alterutro prohiberis. Si utrumque simul habere voles, perdes utrumque . . . Forma Apostolica hæc est: dominatio interdicitur, indicitur ministratio.* Paulo ante dixerat, loquens de iis quæ a sancto Petro suis Successoribus transmissa sunt: *Nec ille tibi dare potuit quod non habuit. Ibid. D. Quod habuit, hoc dedit, sollicitudinem supra Ecclesias, non dominationem.*

Secun-

Secundum argumentum istud est: Apostoli, communi consilio, non unius dumtaxat S. Petri, quamquam primatum obtinentis, imperio, res Ecclesiæ administrarunt, & controversias definierunt: persuasum igitur habuerunt, Ecclesiam non unius Monarchæ absoluto imperio regendam esse & administrandam.

Sic Actorum 1. v. 23. Duo ex Discipulis statuuntur communibus Ecclesiæ votis ac suffragiis, quorum alter in locum Judæ proditoris assummeretur; neque illis duobus sortes dedit S. Petrus, sed a toto cœtudentas esse observat S. Lucas.

Actorum 6. Duodecim, inter quos erat Petrus, convocarunt multitudinem Discipulorum, quibus Diaconorum institutio proposita est, expositis etiam omnium votis. *Et placuit sermo coram omni multitudine*, quæ septem ex Discipulis constituit coram Apostolis, ut ipsis manus imponerent. Constant hæc ex versibus 2. 3. 4. 5. & 6. citati capitis.

Actorum 11. Cum Hierosolymis disceptaretur cum Petro, ex eo quod introisset ad viros præputium habentes, rationem ipse reddidit apud Apostolos ceterosque fratres, eorum omnium quæ gesserat, neque prius sedatus fuit tumultus, quam rem totam ex ordine narrasset: at qui supremum & absolutum tenet imperium, nemini tenetur rationem reddere; & apud supremos Principes temporales (ut notum est) sola ratio facti, est voluntas facientis.

Actorum 15. Causam de Legalibus non solus definivit Petrus, sed *convenerunt*, ait Historicus sacer, v. 6. *Apostoli & seniores videre de verbo hoc*; ac definitio, non unius Petri auctoritate, sed communi omnium Judicio fertur: *Visum est Spiritui sancto & nobis*, ajunt v. 28. Ipsa denique Synodica Epistola non unius Petri, sed omnium nomine inscribitur v. 23. *Apostoli & seniores fratres, his qui sunt Antiochiæ, & Syriæ, & Ciliciæ fratribus ex gentibus, salutem.*

Probatur 2. ex divina Episcoporum institutione, qua potestatem acceperunt a Christo de rebus fidei & Religionis judicandi, vel simul cum Pontifice Romano, vel ante, vel post ejus Judicium: unde necessario sequitur, regimen Ecclesiæ non esse penes unum Romanum Pontificem, nec pure Monarchicum, sed Aristocratia temperatum.

Divinam esse Episcoporum institutionem ac auctoritatem, ex professo demonstravimus anno superiori, cum de Sacramento Ordinis diserebamus.

Episcopi
judi-
ces in
causis
fidei.

Episcopos vero hac Christi institutione veros esse causarum fidei Judices, eamque auctoritatem ipsis tam intimam esse, ut ea spoliari nunquam possint, demonstrat manifeste tum Scriptura, tum Ecclesiæ constantis & perpetua praxis ac traditio.

Actorum 20. v. 28. *Attendite vobis & universo gregi*, ait S. Paulus, *in quo vos Spiritus Sanctus posuit regere Ecclesiam Dei*. Ad regendam vero Ecclesiam necessaria omnino est auctoritas cognoscendi ac judicandi causas omnes quæ ad Religionem ac fidem pertinent.

Joannis 8. v. 21. Omnibus Episcopis in persona Apostolorum, quibus succedunt, dixit Christus: *Sicut me misit Pater, & ego mitto vos. Accipite Spiritum Sanctum; quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt*. Omnibus ergo Episcopis ligandi ac solvendi auctoritatem, omnibus claves Regni Cælorum concessit Christus. Omnes

pro Christo legatione funguntur. Omnes sunt ipsius Ministri ac dispensatores 2. Cor. 5.
mysteriorum Dei. Ergo omnes veri Judices controversiarum fidei. 20.

Actorum 15. in causa Legalium S. Jacobus, v. 19. tamquam Judex 1. Cor. 4.
sic pronunciat. *Ego judico non inquietari eos qui ex gentibus convertuntur ad*
Deum, omnes vero Apostoli, v. 28. sic decretorie ac synodice pronun-
ciant: *Visum est Spiritui Sancto & nobis, &c.* Qua pronunciandæ senten-
tiæ ratione evidenter declarant, se tamquam veros Judices, pro aucto-
ritate sibi divinitus concessa decretorie fidei controversias definire.

Hanc Episcoporum dignitatem & auctoritatem in causis fidei dirimen-
dis, aut simul cum Romano Pontifice, aut ante, aut post ejus Judicium,
testatur constans omnium ætatum Ecclesiæ praxis ac Traditio.

Primo, Judicium ac sententiam suam de rebus fidei protulisse Epi- 1. Epi-
scopos in Conciliis Oecumenicis congregatos, solus ille negaverit, qui scopi
celebrata aliquando fuisse Concilia inficiari ausus fuerit. Nihil enim judicant
tam frequenter in eorum Actis legimus, quam hanc formulam judican- simul
di ac pronunciandi qua Episcopi utuntur. *Ego N. consentiens, vel judi- cum R.
cans, vel definiens subscripsi; vel, placet mihi.* Legantur Acta Conc. Chal- Pontifi-
cedonensis. Patres Chalcedonenses communi Judicio & acclamatione pro- ce.
bant & confirmant Epistolam dogmaticam S. Leonis. *Petrus*, inquit
Actione 2. per Leonem locutus est. Omnes ita credimus. Anathema ei qui ita Tom. 4.
non credit. Actione 4. *Qui non subscribit Epistolæ cui omnis sancta Synodus con-* Conc. p.
sensit, hæreticus est. Et Actione 3. Legati S. Leonis sic in Dioscorum pro- 368. B.
nunciant: *Sanctissimus & Beatissimus Archiepiscopus senioris Romæ Leo per* Ibid. p.
nos & per præsentem sanctam Synodum, una cum ter beatissimo & omni laude 514. A.
dignissimo B. Petro Apostolo, qui est petra & crepido Catholice Ecclesiæ, & Ibid. p.
rectæ fidei fundamentum, nudavit eum Episcopatus dignitate, &c. Audis ju- 425. C.
dicare Synodum una cum S. Petro. Et in Epistola ad S. Leonem, iidem
Patres Chalcedonenses rogant ut suum velit honorare Judicium. *Rogamus,* Ibid. p.
& tuis Decretis nostrum honora Judicium; & sicut nos Capiti in bonis 857. D.
adjecimus consonantiam, sic & summitas tua filiis quod delet adimpleat.

Et anno Christi 314. Patres Concilii Arelatensis in Epistola Synodica
ad Sylvestrum Summum Pontificem, de gestis in ea Synodo sic loquun-
tur, *Judice Deo & Matre Ecclesia, quæ suos novit & comprobat, aut damnati* Tom. 1.
sunt aut repulsi (Donatistæ.) Et utinam, frater dilectissime, ad hoc tantum spe- Conc. p.
ctaculum interesse tanti fecisses. Profecto credimus, quia in eos severior fuisset 1425. E.
sententia prolata, & te pariter nobiscum judicante, cætus noster majore lætitia
exulasset. Ibidem narrant quos de moribus ac disciplina, Canones sta-
tuerint. *Quid autem sit, inquit, quod senserimus, scripto nostræ mediocrita-* Ibid. p.
tis subjunximus ... Censemus ergo Pascha Domini per orbem totum una die observari, 1426. A.
&c. Sic de rebus ad Religionem pertinentibus statuebant ac judica-
bant Patres nostri Gallicani; ac se pariter cum Episcopo Romano ju-
dicandi jus habere testantur.

Gelasius II. S. P. anno 1118. in Epist. ad Gallos, agnoscit Episco-
pos causarum Ecclesiasticarum Judices esse a Deo constitutos. *Liben-*
ter, inquit, acquiescimus fratrum nostrorum judicio, qui a Deo sunt Judices
in Ecclesia constituti, & sine quibus hæc causa tractari non potest.

Secundo, Episcopos in Conciliis particularibus de subortis erroribus ac
controversiis fidei statim cognovisse, ac sententiam prius dixisse, quam
aut

1. Epi-
scopi
judicant
simul
cum R.
Pontifi-
ce.

Tom. 4.
Conc. p.
368. B.
Ibid. p.
514. A.
Ibid. p.
425. C.

Ibid. p.
857. D.

Tom. 1.
Conc. p.
1425. E.

Ibid. p.
1426. A.

T. 10.
Conc. p.
817. B.

11. Epi-
scopi ju-
dicant

ante R. aut Romanum consulerent Episcopum, aut ad eum rem totam deferrent; Pontifi- innumeris propemodum Ecclesiæ præsertim nostræ Gallicanæ exemplis cem. promptum foret demonstrare.

Eusebius lib. 5. Hist. c. 3. refert circa annum Christi 177. ab Episcopis Gallicanis damnatum Montanum; & cap. 24. quid a S. Irenæo aliisque Gallicanis Præsulibus statutum fuerit circa diem celebrandi Paschatis commemorat.

S. Hiliarius Lib. de Synodis testatur a Gallis Potamii & Osi blasphemiam, seu Sirmiensis fidei formulam plane erroneam rejectam fuisse.

In Burdigalensi Synodo, an. 485. iidem Gallicani Præsules, Priscillianistarum; & an. 425. Leporii Monachi, & an. 529. in Concilio Araucano II. & Valentino, Semipelagianorum errores proscripserunt. Pariter hæresim Monothelitarum, priusquam de ea quidquam statutum fuisset a Synodo Lateranensi & VI. Generali Concilio, admoniti a Martino I. S. Pontifice; per Epistolam quam ad S. Amandum Trajectensem Episcopum scripserat, damnarunt. Sic an. 794. Synodus Francofordiensis Elipandi & Felicis hæresim, & Carisiaca, an. 853. Gottescalchi Capitula; & Parisiensis, an. 1050. Berengarii errores, & an. 1120. Sueffionensis, anno vero 1140. Senonensis, Abaelardi; & anno 1148. Remensis, Gilberti Porretani errores damnarunt. Quo certe constanti ac perpetuo usu comprobarunt nostri Episcopi, ad se jure divino pertinere rerum Ecclesiasticarum cognitionem ac Judicium: atque hac ipsa ratione agendi Episcopi Apostolos imitantur, qui, ut supra retulimus, nihil fere, quod esset alicujus ponderis, egerunt, nisi Synodice ac communicato Concilio. Synodice Matthiam instituunt: Synodice eligunt Diaconos: Synodice denique componunt motam adversus Paulum Judæorum querelam.

Hoc ipsum jus Episcoporum agnovere vel ipsi SS. Pontifices, qui finitivum dumtaxat Judicium ad se referendum esse, pro dignitate & auctoritate Sedis Romanæ, contenderunt. Ita

Innocentius I. Epistola 2. ad Victricium Rothomagensis Episcopum. *Si majores causæ, inquit, in medium fuerint devolutæ, ad Sedem Conc. p. Apostolicam, sicut Synodus statuit, post Episcopale Judicium referantur.*

1250. D. Et in Epist. 24. quæ est ad Patres Conc. Carthaginensis, agnoscit eos Traditionis regulas sequutos fuisse, sive cum pronunciarunt circa Pelagianam hæresim, sive cum suam sententiam ad Judicium Romani Pontificis

1283. E. consulendo detulerunt. *Inquirendo de his rebus, inquit, quas omni cum sollicitudine decet a sacerdotibus, maxime a vero iustoque & Catholico tractari Concilio, antiqua Traditionis exempla servantes, & Ecclesiasticæ memores disciplinæ, vestræ religionis vigorem non minus nunc in consulendo, quam antea cum pronuntiaretis: vera ratione firmatis, qui ad nostrum referendum approbastis Ibid. p. Judicium, & paullo post: Quidquid (Patres nostri) quamvis de disjunctis remotis- 1284. B. que Provinciis ageretur, non prius ducerent finiendum, nisi ad hujus Sedis notitiam perveniret, ut tota hujus auctoritate, (justa quæ fuerit) pronuntiatio firmaretur.*

Siricius S. Pontifex, cum Synodi Capuensis Patres, tum Episcopos ab ea Deputatos in causâ Bonosi, Judices agnovit, Epist. ad Anylium & ceteros Tom. 2. Illyrici Episcopos. *Accepi, inquit, Litteras vestras de Bonoso, quibus vel pro Conc. p. veritate vel pro modestia nostram sententiam sciscitari voluistis. Sed cum hujusmodi 1033. A. fuerit Concilii Capuensis judicium, ut finitimi Bonoso atque accusatoribus ejus iudices tri-*

tribuerentur, & præcipue Macedones, qui cum Episcopo Thessalonicensi de ejus factis cognoscerent, advertimus quod nobis judicandi forma competere non posset... Vestrum est igitur qui hoc recepistis judicium, sententiam ferre de omnibus, nec refugiendi, vel elabendi, vel accusatoribus, vel accusato copiam dare.

Cum in Synodo Arausica II. an. 529. Pelagiana hæresis damnata fuisset; Cæsarius Arelatenſis data ad Bonifacium II. Epistola, eum rogavit ut quæ ea in Synodo fuerant definita, sua auctoritate confirmaret. Annuit S. Pontifex, ac latum Judicium approbando suum fecit, ut patet ex ipsius ad Cæsarium Epistola. Tom. 4. Conc. p. 1688.

Alexander III. cum audivisset in Scriptis Petri Lombardi, olim Parisiensis Episcopi, nonnullos errores esse, scripsit ad VVilhelmum Senonensem Archiepiscopum, mandans ut convocatis suæ Provinciæ Episcopis errores illos proſcriberet, ac curaret ne in Scholis docerentur.

Tertio, Episcopos post Summi Pontificis Judicium, etiam pro suo jure pronunciaſſe, patet ex jam citato Concilio Chalcedonenſi, Actione 2. & 4. ubi summo plausu ac ſollemni Judicio, Epistola dogmatica S. Leonis ad Flavianum contra Eutychetem, approbata fuit ac recepta.

Et ipſe S. Leo Epistola 52. vel 77. juxta editionem Quenellii, Gallicanorum Præſulum rogavit ſententiam de celebri illa ſua Epistola, eoſque etiam Judices in cauſſa fidei agnovit. Optaſſemus, inquit, fraternitatis veſtræ Litteras, eo tempore, quo promiſeratis, accipere, ut proſecturis ad Orientem fratribus noſtris, quos ad ſanctam Synodum vice noſtra, pro Catholice fidei deſenſione direximus, etiam veſtræ ſententiæ profeſſio jungeretur.

Et in Epist. ad Theodoretum. n. 93. ait: Ea quæ Dominus Vicarii ſui prius miniſterio deſinierat, univerſæ fraternitatis irretractabili firmat aſſenſu; ut vere a ſe prodiſſe oſtendat, quod prius a prima omnium Sede formatum, totius Chriſtiani orbis Judicium receperit ut in hoc quoque Capiti membra concordent.

Fatetur hic S. Leo, id quod deſinierat, rurfus Judicio univerſæ fraternitatis, hoc eſt, totius Eccleſiæ Synodice congregatæ, diſcuſſum & approbatum fuiſſe; illudque Judicium vocat irretractabile, quod nempe ſupremum ſit & infallibilis auctoritatis.

Martinus I. S. Pontifex ac Martyr etſi Monothelitarum hæreſim in Synodo Lateranenſi damnaſſet, non tamen Episcoporum Galliæ ſubſequens Judicium detractavit, imo poſtulavit, data ad S. Amandum Trajeſtenſem Episcopum Epistola, Confirmantes, inquit, atque ſentientes iis quæ pro orthodoxa fide & deſtructione hæreticorum veſaniæ nuper exortæ a nobis ſtatuta ſunt.

Pariter etſi Adrianus I. S. Pontifex ſententiam dixiſſet adverſus Eliſandum & Felicem, nihilominus Carolus Magnus Synodum Episcoporum convocavit, in qua ſententia hæc S. Pontificis approbatur & confirmatur: atque in ſua ad illos duos Episcopos Epistola ſignificat eos pro hæreticis habendos, ſi poſt Synodi Judicium, ad veram fidem non redierint: Poſt hanc vero, inquit, correptionem, ſive admonitionem Apoſtolice auctoritatis, & Synodalis unanimiſſimæ, ſi non reſpiciſcitis ab errore veſtro, ſcitote omnino vos pro hæreticis haberi, nec ullam vobiſcum communionem pro Deo audemus habere.

Denique, ut ad noſtra tempora propius accedamus, Episcopi Galliani Conſtitutiones Innocentii X. contra Janſenii Propoſitiones, Innocentii XII. contra Librum cui gallice titulus, *Explication des Maximes des Saints ſur la Vie Intérieure*, Clementis XI. contra famoſum conſcientiæ Caſum,

III. Episcopi judicant post sententiam R. Pontificis.

T. 1. p. 581.

ib. p. 624.

An. 649.

Tom. 6. Conc. p. 485. A.

Tom. 7. Conc. p. 1052. F.

Casum, non cæco quodam obsequio recepere, sed prævia rei cognitione ac iudicio; nec executorum dumtaxat partes egerunt, sed Iudicium, siue sententiam suam in Actis relationis ponant, siue non, prout libuerit, sicut ipsimet Episcopi Gallicani loquuntur in citata ad Innocentium X. Epistola. Qua in re non se propterea Iudicii Summorum Pontificum arbitros ac Iudices constituerunt, ut supra illos se extulerunt, sed suo dumtaxat jure dignitati Episcopali annexo usi sunt; nec de Iudicio Pontificis, sed de re eadem sententiam dixerunt. Perinde enim est, ut jam diximus, siue ante, siue post sententiam Summi Pontificis suam proferant: neque sibi injuriam fieri, suamque violari auctoritatem conquesti unquam leguntur Leo I. Martinus I. Adrianus I. quod de rebus a se jam definitis subinde judicaverint Episcopi Gallicani.

Præmittere hic non possumus sacræ nostræ Facultatis sententiam, cujus nomine Petrus de Alliaco postea S. R. E. Cardinalis, cum aliis ab eadem deputatis Doctoribus, contra fratrem Joannem de Montefono, scribebat hanc propositionem. *Ad solum Pontificem pertinet eorum quæ tangunt fidem, examinatio & decisio, continere manifestam hæresim, imo multas hæreses. Primo, quia per illam exclusionem excluditur universalis Ecclesia, & Generale Concilium eam representans, quod est hæreticum... Secundo, per illud excluditur Sedes Apostolica, quod est contra ipsum, & manifeste hæreticum... Tertio, excluduntur Episcopi Catholici ab omnimoda cognitione, examinatione, & decisione eorum quæ sunt fidei, quod est contra jus tam divinum, quam humanum.* Eadem sacra Facultas, an. 1429. istas fratris Joannis Sarrazin propositiones confixit.

- Hist. Univ. T. 5. p. 387.* 1. Omnes potestates Jurisdictionis Ecclesiæ, aliæ a Papali potestate, sunt ab ipso Papa, quantum ad institutionem & collationem.
2. Hujusmodi potestates non sunt de jure divino, nec immediate institutæ a Deo.
3. Non invenitur Christum tales potestates, scilicet alias a Papali, expressisse, sed tantum supremam, cui commisit Ecclesiæ foundationem.
- Ib. p. 388.* 4. Quandocumque in aliquo Concilio aliqua instituuntur, tota auctoritas dans vigorem statutis, in solo Summo residet Pontifice.

Dictus autem F. Sarrazin iudicio sacræ Facultatis se subjecit, atque suas has propositiones revocare compulsus est, & hanc inter ceteras: *Quandocumque in aliquo Concilio aliqua instituuntur, tota auctoritas dans vigorem statutis residet non in solo S. Pontifice, sed principaliter in Spiritu Sancto, & Ecclesia Catholica.*

Istam vero: *Omnes potestates jurisdictionis Ecclesiæ, aliæ a Papali potestate, sunt ab ipso Christo, sic exposuit: sunt ab ipso Christo quantum ad institutionem & collationem primariam, a Papa autem & ab Ecclesia, quantum ad limitationem & dispensationem ministerialem.*

P. 744. Et an. 1482. rogata a Capitulo Tornacensi quid sentiret de aliquibus Fratris Angeli Minoritæ propositionibus, inter quas ista erat, n. octava, *Possit Papa totum Jus Canonicum destruere, & novum constituere;* Respondit hanc propositionem esse scandalosam, blasphematoriam, notorie hæreticam & erroneam.

Et an. 1655. cum Magister Franciscus Gouillon Baccalaureus quasdam in sua Minori Ordinaria propositiones propugnasset quæ sacro Ordini minime probabantur, earum explicationem ac declarationem jubente Facultate

sic

fic emittit: *Agnosco & fateor Episcoporum Jurisdictionem esse juris divini, & esse immediate a Christo, eosque in Conciliis generalibus vere esse Judices, atque in iis, ex eorum Judiciis S. Pontificem pronunciare.*

Et anno 1664. die 1. Aprilis eadem sacra Facultas propositiones Jacobi Vernantii, qui de Romano Pontifice scripserat, *Ejus est unius emergentia circa fidem dubia infallibilis veritatis oraculo tollere & explanare, &c.* hac censura confixit: *Hæ propositiones quatenus excludunt ab Ecclesia infallibilitatem activam, seu auctoritatem emergentia circa fidem dubia infallibilis veritatis oraculo tollendi & explanandi, falsæ sunt, temerariæ, scandalosæ, & hæreticæ.*

Probatur 3. quia si status Ecclesiæ esset undequaque & absolute monarchicus, hæc necessario supponeret & includeret tale regimen: 1. solus S. Pontifex esset divinæ institutionis, atque omnis Ecclesiastica auctoritas esset a Deo in uno solo Pontifice Romano; nec aliam haberent seu Episcopi seorsim, seu Ecclesia ex iis in Concilio collecta, quam quæ ab illo fluere: sicut tota civilis & politica potestas a Deo in uno Rege, qui vere est Monarcha; nec aliam habent seu Magistratus & Proceres in Regno, seu Regni Ordines congregati, quam quæ a Monarcha in eos derivatur.

2. Non alia esset in Ecclesia, quam supra probavimus indefectibilem & nunquam interituram, infallibilitas, quam passiva; totaque activa unius esset Pontificis Romani, qui hanc quasi caput in corpus immitteret.

3. Ecclesia universalis etiam congregata esset pariter inferior, a quo vim suam omnem mutuaretur; non secus ac Regnum ac Regni Comitia Regi subsunt, a quo scilicet totum robur suum obtinent.

4. Appellare nunquam liceret a Pontifice ad Concilium, sicut nefas est a Monarcha ad Conventum Imperii provocare.

5. Concilia in Ecclesia nunquam essent absolute necessaria ad veritatis seu notitiam, seu definitionem, sed eo spectaret tantum eorum convocatio, ut consilium caperet Pontifex, ad cujus tamen observationem non adstringeretur, quæ est conditio Monarchiæ; sicut ea tantum conditione Comitia convocat Rex, ut maturius sibi consulat, nullis interim Consultorum votis adstrictus, nec ad majorem suffragiorum partem sequendam victus: quo etiam modo Bellarminus sibi contradicens, & una manu delens quod altera scripserat, licet agnoscat Episcopos in Concilio tamquam veros Judices, Pontificem tamen Concilii Præsidentem scribit suffragiorum calculis addictum non esse, sed supremum votorum moderatorem, atque cujuslibet sententiæ ferendæ jus habere.

Quæ certe omnia sequi necessario ex statu ac regimine pure monarchico probat Laynesius, in Oratione quæ refertur a Pallavicino in Historia Concilii Trid. Lib. 18. cap. 15. & a Soavi Polano in sua ejusdem Concilii Historia; quarum quidem probationum quot sunt periodi, tot ferme sunt errata, seu in ipsis assertionibus, seu fictitiis & a vero maxime alienis Scripturarum, Conciliorum & Patrum interpretationibus. Quam vero hæc omnia absurda sint, atque universæ antiquitati contraria, ex dictis partim jam colligi potest, & magis ex dicendis patebit.

Si vero quaesieris an regimen Ecclesiæ magis monarchicum sit quam aristocraticum; respondebo plus monarchicum dici, si attendatur ad commune, ordinarium & consuetum regendi morem; quia non semper sunt

coacta Concilia, semper autem est Summus Pontifex. Plus vero dici posse Aristocraticum, si attendatur ad supremam, primariam & infallibilem regendi auctoritatem; quia hæc in una Ecclesia universali seu coacta seu dispersa residet.

Tertia pars Conclusionis, usum scilicet Pontificiæ potestatis per Canones moderandum esse, quibus illa subdita esse debet, probatur ex ipsamet Summorum Pontificum declaratione ac confessione.

An.336. Julius I. S. Pontifex in Epistola ad Orientales. *Id vero, inquit, ad Syn-*
To. 12. Conc. p. nodi & Episcoporum, qui in Synodo (Nicæna) fuere, contumeliam vergeret,
 499. C. *si quæ illi tanto studio & cura, veluti Deo præsentate egissent, a nobis ut vana*
ibid. D. futiliaque abrogarentur.... Nos omnia secundum Canonem facimus.

Liberius in Epistola ad Constantium. *Nunquam, inquit, mea statuta, sed*
 An.352. *Apostolica, ut essent semper firmata & custodita, perfeci, secutus morem ordi-*
ibid. p. nemque majorem, nihil addi Episcopatus Urbis Romæ, nihil minui passus sum.
 746. B.

Zozimus in Epistola ad Episc. Prov. Vienn. & Narbon. *Quod contra*
 An.417. *statuta Patrum, inquit, concedere aliquid, vel mutare, ne hujus quidem Se-*
ibidem dis possit auctoritas. Apud nos enim inconcussis radicibus vivit antiquitas, cui
 p. 1570. *decreta Patrum sanxere reverentiam.*

C. Bonifacius I. in Epistola ad Hilarium Narbonensem: *Quod, inquit,*
 An.418. *nequaquam possumus ferre patienter, quia convenit nos paternarum sanctionum*
ibidem diligentes esse custodes. Tum refert Canonem Nicænum, quo per unam-
 p. 1585. *quamque Provinciam jura Metropolitanorum definiuntur.*

E. Cælestinus I. in Epistola ad Episcopos Illyrici: *Dominentur nobis regu-*
 An.422. *la, inquit, non regulis dominemur; simus subjecti Canonibus, cum Canonum*
Epist. R. præcepta servamus.

Pontifi- Leo I. Epistola 53. nunc 80. ad Anatolium, cap. 3. *Nimis ergo,*
 cum; *inquit, hæc improba, nimis sunt prava, quæ sacratissimis Canonibus invenien-*
 1721. *tur esse contraria.*

T. 1. p. Et in Epistola ad Pulcheriam 55. nunc 79. sic loquitur: *Quoniam con-*
 1064. B. *tra statuta paternorum Canonum, quæ ante longissimæ ætatis annos in Urbe*
 An.452. *Nicæna spiritualibus sunt fundata decretis, nihil cuique audere conceditur; ita*
 Tom. 1. *p. 600. ut si quis diversum aliquid discernere velit, se potius minuat, quam illa cor-*
ibid. p. rumpat. Quæ si, ut oportet, a cunctis Pontificibus intemerata servantur, per
 597. *universas Ecclesias tranquilla erit pax & firma concordia.*

Et in Epistola ad Martianum Imperatorem. *In quo opere, ait, auxilian-*
 te Christo, fideliter exequendo, *neceffe est me perseverantem exhibere famulatum;*
 595. *quoniam dispensatio mihi credita est; & ad meum reatum tendit, si paternarum*
 Regule Sanctionum, *quæ in Synodo Nicæna ad totius Ecclesiæ regimen, spiritu*
 An.467. *Dei instruente, sunt conditæ, me (quod absit) connivente violentur.*
 Tom. 4.

Conc. p. Simplicius in Epistola ad Acacium ait, *contra definitiones Conc. Chalce-*
 1040. C. *donensis nihil retractari posse, quia per universum mundum insolubili observa-*
 An.492. *tione retinetur quod a Sacerdotum universitate constitutum est.*

Geladius I. in Epistola ad Episcopos Dardaniæ, ait, *Synodi constitutum,*
 1200. D. *quod universæ Ecclesiæ probavit assensus, non aliquam magis exequi Se-*
 dem oportere, quam primam.

Idem ait Felix 3. Epistola 15. *Apostolica, inquit, Sedes executrix est*
 1093. B. *Concilii Chalcedonensis.*

An.604. Gregorius Magnus Epistola 25. alias 24. Libri primi, quæ est ad Joannem
 Epi.

Episcopum Constant. Sicut, inquit, sancti Evangelii quatuor Libros, sic T. 9. p. quatuor Concilia suscipere & venerari me fateor... Cunctas vero quas prae- 515. ta veneranda Concilia personas respuunt, respuo, quas venerantur, amplector: Ibid. D. quia dum universali sunt consensu constituta, se & non illa destruit, quisquis praesumit aut solvere quos religant, aut ligare quos solvunt.

Martinus I. in Epistola ad Joannem Episcopum Philadelphiæ. De- An. 619. fensores, inquit, divinorum Canonum & custodes sumus, non praevaricatores, Tem. 6. & in Epistola ad Amandum Trajectensem. Ideo, ait, necesse habuimus... Conc. p. 22. C. coetum generalem fratrum & Coepiscoporum nostrorum in hac Romana Civitate Ibid. p. 384. E. congregare.

Leo III. in Dialogo cum Missis a Carolo Imperatore, de additione An. 794. particulæ, Filioque, Symbolo facta, negat quidquam se posse Symbolo Tom. 7. adicere, Quia, inquit, me illis (Patribus Constantinopolitani Concilii) Conc. p. 1195. D. non dico praeferam, sed etiam illud absit mihi ut coequare praesumam.

Nicolaus I. Epistola 8. ad Michaellem Imperatorem: Necessaria, in- An. 858. quit, rerum dispositione constringimur, & Apostolicæ Sedis moderamine con- Tom. 8. venimur sic Canonum patrum decreta librare, &c. & in Epist. ad Pho- Conc. p. 319. C. totium ait, Ecclesiam Romanam omnium Ecclesiarum esse Caput, ex qua uni- Ibid. p. 283. C. versitas credentium integritatem fidei deposcit... atque ordinem in cunctis uti- Ibid. D. litatibus & Ecclesiasticis institutionibus, quas, inquit, secundum Canonicas & Synodicas sanctorum Patrum Sanctiones inviolabiliter ac irrefragabiliter retine- ret, exquirere ac sectari.

Denique, ut unico momento omnium Pontificum, qui post octo prio- ra Concilia vixerunt, auctoritatem concludam, in sollemni sacramento seu jurejurando quod in die suæ inaugurationis emittunt, sicut legitur in Libro Pontificum qui Diurnus dicitur, obstringunt se ad religiosam Pag. 28. Conciliorum & Canonum observationem. Profiteor, ait consecrandus Pontifex, me sancta universalis Concilia usque ad unum apicem pari honore & veneratione digna habere, & quæ prædicaverunt & statuerunt, omnino se- qui prædicare; quæque condemnaverunt, condemnare ore & corde, & infra: p. 321. Sacrosque Canones & sacrorum Pontificum constituta custodire.

Atque ex tot egregiis SS. Pontificum testimoniis, prodiit effatum, quod a majoribus nostris summa semper religione custoditum fuit, Ec- clesiam nempe regi, Canone, non absoluta potestate. Inde est quod, anno 878. Gallia & Belgii Præsules in Conc. 2. Tricassino postulanti Joanni VIII. Summo Pontifici, ut quam in Lambertum excommunicationis sen- tentiam tulerat, approbarent, his verbis responderunt: Judicium vestra Tom. 9. auctoritatis, quod privilegio Beati Petri, & Sedis Apostolicæ... juxta sacros Conc. p. 309. D. Canones Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia consecratos, & se- E. cundum ejusdem Romanæ Sedis Pontificum decessorum vestrorum Decreta protu- listis; voto, voce, &c. persequimur. Audis non alias conditione Episco- pos nostros Judicio Romani Pontificis acquiescere, quam quod ipsis vi- deatur ad sacrorum Canonum normam exactum.

Atque hinc Immunitatum, seu Libertatum Ecclesiæ nostræ Gallicanæ soli- dissima fundamenta, quæ in firma & constanti juris antiqui & communis, sacrorum Canonum, qui Spiritu Dei conditi sunt & totius mundi reveren- tia consecrati, adhæsiōne versantur. Ab hac veterum Canonum custodia nunquam se dimoveri patienter tulerunt Episcopi nostri Gallicani, quo-

ties contra ipsos innovare aliquid tentarunt Pontifices Romani. Bene-
 multis Historiæ nostræ monumentis istud demonstrare promptum foret, ni-
 si rerum quæ dicendæ nobis supersunt, multitudo, brevitati consulendum
 esse admoneret. Unum silentio præterire non possumus exemplum quod
 est recentioris memoriæ, scilicet cum an. 1632. aliqui Episcopi criminis
 læsæ Majestatis accusati fuissent, ac Summus Pontifex quatuor in Gallia
 Episcopo deputasset, ut nomine suo causam hanc cognoscerent ac ultimo
 judicarent, Clerus Gallicanus in Comitibus generalibus congregatus, anno
 1650. adversus hanc innovationem reclamavit, nec nisi a duodecim Epi-
 scopis posse Episcopum juxta Canones judicari, protestatus est. Audian-
 tur Gallicani Episcopi in Epistola quam ea de re eodem anno scripserunt
 ad Innocentium X. Anno 1632. exiit *Breve*, inquit, quo quatuor, non
 amplius inter nos Episcopis, de causa nonnullorum ex nostris liquido cognoscen-
 di & plane judicandi fas & jus tribuebatur. Ad eam totius Ecclesiæ plagam,
 nemo non obstupuit attonitus; altis vero ingemuere suspiriis, quotquot illius le-
 gitimi aut patres aut filii. Quippe inauditum haud minus quam invisum, adeo
 iniquis artibus Romanæ Sedis integritatem circumveniri, Cleri privilegia violari,
 temerari nostra omnium jura, Ecclesiæ vero universæ imminui majestatem
 Publica lex est, tritum & obvium ubique oraculum, nullum ex Episcopis accu-
 sari debere nedum posse damnari, nisi ante legitimum numerum Episcoporum,
 qui mystico Apostolis duodenario clauditur; ut omnis accusatio intra Provinciam
 audiat, & a Comprovincialibus terminetur ... & postea Ultra vestre
 supremæ Sedis amplectimur Tribunal, quoties nimirum de majoribus crimine in-
 tentatur. Sed enim ea omnia ut rite, ut legitime peragantur, ad sacrorum,
 quos diximus, Canonum normam & amissim exigenda esse, jam olim ab Eccle-
 sia, idest a nobis, imo & a vobis præcipue ipsis præscriptum est. Ita Episcopi
 nostri ab Innocentio X. Canonum strictam observationem restitui postu-
 labant, quos ab ipsius prædecessore violatos fuisse conquerebantur. Ho-
 rum vestigiis inhærens Clerus Gallicanus, an. 1682. declaravit, ut an-
 tea retulimus, usum Apostolicæ potestatis per Canones Spiritu Dei condi-
 tos & totius mundi reverentia consecratos, esse moderandum.

Frivolum est quod Auctor anonymus Tractatus de Libertatibus Eccle-
 siæ Gallicanæ, L. 6. c. 1. hanc Declarationem vellicans, observat, nem-
 pe, potestatis usum non potestatem ipsam Summi Pontificis moderandam cense-
 re illustrissimos Antistites; quia nimirum, inquit, auctoritati a Christo ipso col-
 lata solus qui contulit potest modum ponere, ac limites præfigere. Sed videtur,
 pergit, quemadmodum potestatem, ita & potestatis usum, solus qui concessit,
 posse moderari. Quorsum enim hæc tam intempestiva & a scopo verbis-
 que Cleri Gallicani tam aliena observatio? An ab alio quam a Deo
 ipso esse & potestatem ipsam & potestatis Pontificiæ legitimum usum
 unquam assertit Clerus Gallicanus? Quid aliud, quæso, sonant hæc ip-
 sius Declarationis verba, Apostolicæ potestatis usum moderandum per Cano-
 nes Spiritu Dei conditos? Non ergo humana duntaxat, sed divina aucto-
 ritate, qua dirigente ac præidente Canones illi conditi sunt, mode-
 randum esse Apostolicæ potestatis usum censet Clerus Gallicanus.

Non Gallicana modo, sed & Africana Ecclesia, supremi, quod penes
 unius Pontificis arbitrium esset, imperii impatiens fuit; atque suarum Liber-
 tatum non minus quam nostri, studiosi vindices Africani Episcopi, nullum
 ipsis

ipsis vulnus a Romana Sede inferri passi sunt. Testes appello Africani Concilii sexti Patres, inter quos sedebat Augustinus, qui graviter apud Cælestinum expostularunt, quod Apriarum Presbyterum in Africana Synodo damnatum ac gradu suo dejectum, appellansem Romana Sedes suscepisset, ac Faustinum Legatum in Africam direxisset, ut causæ cognitionem iterum susciperet. *Impendio deprecamur*, inquiunt, *ut deinceps ad vestras aures hinc venientes non facilius admittatis, nec a nobis excommunicatos in communionem ultra velitis excipere*: quia hoc etiam Nicæno Concilio definitum facile advertet Venerabilitas tua. Nam & si de inferioribus Clericis vel Laicis videtur ibi præcaveri, quanto magis hoc de Episcopis voluit observari, ne in sua Provincia communionem suspensi, a tua Sanctitate vel festinato, vel præpropere, vel indebite videantur communioni restitui: Presbyterorum quoque & sequentium Clericorum improbra refugia, (sicuti te dignum est) repellat Sanctitas tua; quia & nulla Patrum definitione hoc Ecclesiæ derogatum est Africanæ, & Decreta Nicæna sive inferioris gradus Clericos, sive ipsos Episcopos, suis Metropolitanis apertissime commiserunt. Prudentissime enim iustissimeque providerunt, quæcunque negotia in suis locis, ubi orta sunt, finienda. Sic Episcopi Africani Jura sua & Libertates Ecclesiæ suæ vindicant contra innovationem a Zozimo in gratiam Apriarii inductam.

Tom. 2.
Conc. 1.
1676. B.

Eodem fere stylo ad eundem Cælestinum scribit S. Augustinus Epistolam alias 261. nunc 209. occasione Antonii Episcopi Fulsalensis, qui administratione Ecclesiæ suæ ob scelera privatus, appellaverat ad Apostolicam Sedem: atque Pontificem obtestatur Augustinus, ut laram in Antonium sententiam vigere sinat.

Tom. 2.
p. 777.

Quid porro auctor jam appellatus Tractatus de Libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ, ad tot Pontificum, quæ mox laudavimus testimonia?

Libro 6. jam citato, cap. 1. Absit, inquit, ut ego putem debere Summum Pontificem divinas illas & ubique receptas regulas perfringere. Et in præfatione jam dixerat, quod si tertia Cleri Gallicani Propositio eo tantum spectet, ut Summus Pontifex usum Apostolicæ potestatis Canonibus Spiritu Dei conditis, & totius mundi reverentia consecratis, quantum per temporum, personarum, & negotiorum circumstantias liceat, accommodet; utque statuta & consuetudines sanctæ Sedis, & Ecclesiarum consensione firmatas absque causa necessaria non immutet, prorsus necessaria non erat; quippe cum res sit per se nimis nota.

P. 312.

Bene est: Non putat auctor ille debere Summum Pontificem divinas & ubique receptas regulas perfringere; ergo merito Clerus Gallicanus asserit, usum Apostolicæ potestatis moderandum esse per Canones; ac valere regulas, mores, instituta a Regno & Ecclesia Gallicana recepta, Patrumque terminos manere inconcussos. Ergo inutilis non est, ut ipse dicit, hujusce doctrinæ declaratio, si forte vellet Pontificum aliquis eos terminos concutere, eas regulas, mores, institutaque convellere: neque ab iis dispensandi ulla fingi potest justa causa, cum non modo dispensationem non postulant Episcopi, sed adversus illam reclamant potius ac intercedunt.

Idem Auctor, Lib. 5. cap. 18. ad alia se recipit effugia, ut eludat citata Pontificum testimonia. Ait,

I. His testimoniis significare duntaxat Summos Pontifices, se Canonum acerrimos esse custodes ac vindices.

II. Cum dicunt se Canonibus derogare non posse, usu consueto debet

P. 304.

Tournely de Ecclesia. Tom. V. Pars I.

S 3

intel-

Ibidem. intelligi, uno ex quatuor istis modis accommodare ad subjectam materiam; nempe, aut valide, aut licite, aut honeste, aut utiliter.

III. Subjectionem illam qua se Canonibus obstrictos esse testantur, peti ex rerum decretarum iustitia: Cum enim Canones aliquid divini aut naturalis juris admixtum plerumque habeant, tenetur quilibet ex ipsa iustitia naturali aut ex lege divina, observare quod juris naturalis aut divini est.

P. 218. IV. Addit eodem Libro, c. 1. Pontificem non magis dici posse Canonibus ac Conciliis subditum & inferiorem, eo quod eorum definitionibus circa fidem derogare non possit, quam unum Concilium generale esse altero inferius, quod non possit pariter derogare alterius de fide Canonibus. Verum hæc levia sunt & plane infirma.

Ad primum: Quis negat SS. Pontifices ex officii sui ratione acerrimos esse debere Canonum vindices? At vel hæc ipsa ratio demonstrat, eos Canonibus observandis arctiori vinculo adstrictos esse, quorum maiestatem violare nunquam debeant. Dominentur nobis regulæ, ait Celestinus hic laudatus, non regulis dominemur. Simus subjecti Canonibus, cum

Epist.
RR. PP.
T. 1. p.
1064. B.

Ad secundum: Canonibus totius Ecclesiæ reverentia consecratis nullatenus derogare possunt SS. Pontifices, nisi iis in casibus, in quibus derogaret ipsamet Ecclesia, si congregata foret. Dispensare quippe a Canonum observantia certis in casibus posse SS. Pontifices, nemo nostrum inficiatur: dispensatio autem non est legis infractio, sed declaratio facta cum auctoritate, qua palam fit legem locum non habere in his vel illis circumstantiis. Cum enim Legislator, quando legem statuit generalem, non possit animo casus omnes prævidere, in quibus legem relaxari necesse est, oportet esse in Ecclesia Superiores, ad quos pertinet jus interpretandi legem & ab ea dispensandi. Inter Superiores illos dignitate & potestate eminet Romanus Pontifex, ad quem de jure vel consuetudine multis in casibus recurrimus, cum dispensatione aliqua indigemus. Non est igitur quod dictus anonymus Libertatum nostrarum impugnator Clero Gallicano exprobet, Lib. 6. c. 1. eum vix alia in re, quam in jure dispensandi, agnoscere R. Pontificis auctoritatem, quandoquidem tam frequenter eam implorat. Illustrissimo ac doctissimo Clero proterve imponit auctor ille, siquidem Clerus Gallicanus spiritualium rerum plenam potestatem, primatum honoris & jurisdictionis divinitus Romano Pontifici datam agnoscit ac profitetur, cujus esse in questionibus fidei præcipuas partes, ejusque decreta ad omnes & singulas Ecclesias pertinere, expresse declarat in his ipsis Comitibus generalibus, anni 1682. Dispensandi quidem interdum a Canonibus, non vero Canones abrogandi, potestatem in Romano Pontifice & vere & reverenter agnoscunt Præsules Gallicani: sciunt quippe datam ipsi a Christo potestatem in edificationem, non vero in destructionem, ut loquitur S. Paulus, II. ad Corinth. 13.

Ad tertium: Valeret quidem hæc anonymi evasio, si Summi Pontifices, dum se Canonibus subditos esse fatentur, unam obtenderent naturalem vel divinam illorum æquitatem; sed ipsam etiam Majorum, seu Ecclesiæ auctoritatem maxime proferunt. Id, ait Julius I. Summus Pontifex, Epistola 3. ad Orientales, ad Synodi, & ad Episcoporum qui in Synodo fuere, contumeliam vergeret, si quæ illi tanto studio & cura veluti Deo præsentate egissent, a nobis ut vana futiliaque abrogarentur. Et Zozimus, Epist. 7. ad Episcopos Provinciæ

Vien-

Viennensis & Narbonensis, *Contra statuta Patrum*, inquit, concedere aliquid vel mutare, ne hujus quidem Sedis potest auctoritas. Apud nos enim inconvulsis radicibus vivit antiquitas, cui decreta Patrum sanxere reverentiam. Et certe nonnulla sunt disciplinae generalis statuta quae a divino aut naturali jure non fluunt, sed ab una Ecclesiae auctoritate ac libera voluntate; qualia sunt v. g. ea quae Metropolitanorum jurisdictionem, Episcoporum accusationem ac depositionem, Sacramentorum publicos ritus, &c. spectant, in quibus tamen Majorum decreta sibi observanda esse affirmant Pontifices. Ita Bonifacius I. in Epistola ad Hilarium Narbonensem, de violatis juribus Metropolitanorum dicebat: *Nequaquam possumus ferre patienter, quia convenit nos paternarum sanctionum diligentes esse custodes*. In publica etiam Sacramentorum administratione, ea forma, iique ritus sunt retinendi quos praescribit Ecclesia, nec ab iis recedere potest Summus Pontifex, nisi facultatem ac licentiam habeat ab Ecclesia. Sic Concilium Tridentinum, Sess. 21. in fine, prudentiae ac sapientiae R. Pontificis reliquit, ut usum duplicis speciei Eucharisticae aliquibus, si expediret, concederet: qua libertate usus Pius IV. an. 1563. Germanis Episcopis indulgit, ut servatis legibus, quas Patres Basileenses Boemis praescripserant, Calicis usum permetterent.

Ibid. p.
1585. E.

Ad quartum, fallacia est. Comparare enim unum Concilium generale cum alio, quid aliud est quam comparare Ecclesiam cum semetipsa? una enim & eadem semper est Ecclesiae auctoritas; licet diversis temporibus, ac variis in Conciliis generalibus congregata spectetur: ac comparare summum Pontificem cum generali Concilio, est comparare inferiorem cum superiori; partem cum suo toto, membrum praecipuum ac nobilissimum, imo & caput, cum toto corpore. Recte igitur infertur unum Concilium altero inferius non esse, licet ejus decretis, circa fidem derogare non possit: (Ecclesia enim nec sibi contraria esse potest, nec semetipsa inferior aut superior dici) at recte infertur Summum Pontificem Concilio esse inferiorem, eo quod ejus decretis derogare non possit; quia non eadem est Pontificis ac Concilii generalis auctoritas: haec superior, altera inferior est; nec Pontifex est tota Ecclesia, sed illius membrum nobilissimum, seu Caput.

Solvuntur Objectiones.

Objicies 1. Christus est Summus Monarcha totius Ecclesiae: atqui Pontifex Romanus est Vicarius Christi in terris; ergo est Summus etiam Ecclesiae Monarcha.

Resp. distinguo min. Pontifex Romanus est Vicarius Christi in terris, potestate ministeriali, concedo: potestate supremæ auctoritatis aut excellentiae, nego. Christus procul dubio est Monarcha supremus & absolutus totius Ecclesiae, quam acquisivit Sanguine suo, quam regit ac moderatur suprema sua voluntate, ac interiori gratiae & aliorum auxiliorum subministratione: at ea ratione Romanum Pontificem esse Christi Vicarium ac Ecclesiae praefici, nemo Catholicus agnoscit. Est enim dumtaxat exterior Minister, inter ceteros quidem Ministros primus ac praecipuus, sed cujus ministerii potestas intra eos limites continetur, quos ipsi assignavit Christus, qui, ex dictis, voluit non supremo unius imperio, sed communi Pastorum consilio suam regi ac gubernari Ecclesiam.

Instabis. Si vere monarchicum est, ut concedimus, regimen Ecclesiæ; ergo supremum & absolutum, ac penes unum est Romanum Pontificem.

Resp. Distinguo ant. Si est vere & pure monarchicum, concedo: si vere quidem, sed non absolute ac simpliciter monarchicum, sed Aristocratia temperatum, ut ostendimus, nego.

Objicies 1. Ecclesiæ Christi tribui debet regimen omnium præstantissimum & perfectissimum: atqui regimen pure & absolute monarchicum omnium est præstantissimum & perfectissimum; ergo, &c.

Deinde, ut observat Laynesius in Oratione citata, Ecclesia statum & regimen sibi non delegit, sed a Christo accepit, cum Caput ejus visibile instituit, adeoque supremum in illam habet dominium istud Caput, quemadmodum habebat Christus, & illius est serva, perinde ac Christi Capitis; cum hoc ipsi præficiendum definierit Christus, prius quam illam efformaret: in quo differt a quavis Republica, quæ ipsa sibi Regem assumit, & ita auctoritatem Principi suo impertitur, & tamen in sinu suo eam servat.

Resp. 1. non aliud Ecclesiæ regimen esse tribuendum, quam quod Christo ejus auctori placuit: neque alia hic quaerenda facti ratio, quam voluntas facientis. Sit ergo regimen pure & absolute monarchicum omnium perfectissimum in civili ac politica societate, non ita in spirituali & Ecclesiastica: neque enim ex illa debet ad istam argumentum duci, quandoquidem, ut jam diximus, conditio ac status Ecclesiæ ab una Christi instituentis voluntate pendet. Quamquam nec defunt congruæ rationes propter quas voluerit Christus regimen Ecclesiæ suæ non esse pure monarchicum: 1. quia dominium unius absolutum superbiam concitare potuisset aut alere, aut in tyrannidem degenerare: unde ministeriale potius officium instituire voluit Christus, quod animæ demissæ saperet magis ac faveret; 2. quia gubernatio Ecclesiæ tota spiritualis est, in qua communio Sanctorum vi & externa coactione per absolutum & monarchicum imperium fieri non potest, cum tota in actibus liberis Religionis & pietatis consistat: non ita in Monarchia pure temporali quæ exterius cogit ad ea quæ jubet; 3. quia corpus Ecclesiæ totum ex charitate & Sanctorum communionem opera Spiritus sancti compactum est, adeoque non privato cujusquam motu aut imperio supremo & absoluto, sed communi & Catholico consensu, qui communionem Sanctorum constituit, debuit gubernari.

Resp. 2. ad confirmationem, eam in pluribus peccare: 1. etsi Christus prius designasset caput Ecclesiæ, quam ipsum Ecclesiæ corpus formasset, non sequitur dominium absolutum concessisse illi capiti: concessit dignitatem ministerialem, quæ ceteris regendis incumbit; sed eandem, licet inferiorem, aliis pariter concessit, quibus Ecclesiæ curam cum debita Capiti subordinatione demandavit; 2. indignum est, nec confutationem meretur quod ait Laynesius, Ecclesiam esse servam R. Pontificis: imo vero, licet ipse sit Caput Ecclesiæ, est tamen servus & Minister Ecclesiæ, cujus ministerium & officium in eo potissimum est, ut filios ejusdem matris in unitate fidei, morum & communionis conservet; 3. quod dicit de Republica Regem sibi assumente & auctoritatem in eum suam conferente, apud nos certe novum est ac inauditum: tum quia apud nos Gallos non eliguntur, sed nascuntur Reges; tum quia habent quidem electi tum primum Reges ab
eli-

Rationes
propter
quas no-
luit Chri-
stus regi-
men Ec-
clesiæ ef-
se pure
Monar-
chicum.

eligentibus, quod assumantur ad imperandum; at cum semel assumpti sunt & imperant, a Deo ipso auctoritatem regendi accipiunt, neque populo etiam coacto possunt unquam subjacere. Si vero contingat eos a recto deflectere, solæ ipsi supersunt lacrimæ & preces quibus eos flectant; solum Dei præsidium, quo eos ad meliorem frugem revocet, implorandum. *Per me*, inquit Deus, Proverb. 8. v. 15. *Reges regnant.*

Et certe non minus habent Reges a Deo ut regnent, etsi electi sint a subditis, quam Pontifex a Deo ut in Ecclesia sedeat, licet electus sit a Cardinalibus, cum Christus ipse jus Pontificium instituerit in Petro.

Objicies 3. Sunt inter nostros Theologos qui, licet minus Romano Pontifici blandiantur, eum tamen vocant supremum status Episcopalis Monarcham. Ita Gerson ipse de statu Prælatorum, Consideratione 13.

Resp. vix esse inter Theologos a propugnanda absoluta Summi Pontificis Monarchia Gersonio magis alienum: siquidem totus ille est ut probet Romanum Pontificem Ecclesiæ universali, seu Concilio generali quod illam repræsentat, subjici, a quo emendari, corrigi, excommunicari, ac deponi potest. Legendus prædictus Doctor, Consideratione 4. de Potestate Ecclesiastica, ubi docet Christum dedisse quidem claves Petro, sed principalius Ecclesiæ, tum ratione *indeviabilitatis*, quia deficere non potest ejus fides; tum ratione *regulabilitatis*, quia ipsius est usum potestatis Papalis regulare, idest moderari; tum ratione *obligabilitatis*, quia potest Ecclesia condere leges obligantes ipsum Papam, tum quoad ejus personam, & tum quoad usum potestatis.

Objicies 4. quasdam similitudines quibus exprimitur Ecclesia in Scripturis, & quæ videntur Monarchiam astruere; ut cum comparatur Navi, vel vocatur Acies ordinata, aut Domus: Namque in navi, acie, & domo est Rector qui ad nutum gubernat & regit.

Resp. ex illis comparationibus nihil inferri posse pro regimine pure monarchico: tum quia in omnibus Evangelii parabolis, attendendum est ad illarum scopum, non vero ad omnes illarum circumstantias, ex quibus sæpe concluderetur nobis licere, quod tamen esse illicitum novimus, ut patet ex parabola villici. Tum quia si Ecclesia dicitur Navis, non hocce nomine adumbrata est, ut hinc inferamus Romanum Pontificem esse illius Navis unicum rectorem, qui ad nutum illam dirigat; sed tantum, ut exponunt SS. Patres, quod sicut qui extra navim est, in profundum mergitur, sic quicumque est extra Ecclesiam, salutem non potest assequi. Pariter cum dicitur Acies ordinata, nobis innuitur, quod sit terribilis potestatibus tenebrarum, & portis inferi quæ nunquam prævalerunt adversus illam. Denique cum dicitur Domus, nobis exprimitur suavior illa œconomia, qua res in ea peraguntur, sub auspiciis scilicet Patris nostri celestis, qui nos omnes habitare facit in domo.

Probant aliqui Romanum Pontificem supremum esse Ecclesiæ Monarcham, eo quod sit Caput Ecclesiæ totius, cui propterea universalis Ecclesia etiam in Concilio generali congregata subjicitur. Verum, inferius, ubi de superioritate Concilii supra Papam, commodius illa momenta referemus ac solvemus.

Objicies 5. Cum anno 1148. in Concilio Remensi a S. Bernardo & nonnullis Episcopis Gallicanis conditum fuisset, symbolum adversus errores
 Gil-

Alexan.
T. 19. p.
137.

Gilberti Porretani, Cardinales qui tunc præsentes aderant una cum Eugenio III. Summo Pontifice, valde improbarunt hanc Episcoporum agendi rationem, caussati ad solum Romanum Pontificem pertinere caussarum fidei Judicium; atque graviter ea de re apud Eugenium expostularunt. Ita narrat Otto Frisingensis, L. I. de gestis Friderici I. cap. 57. *Quid fecit, inquit Eugenium alloquentes, Abbas tuus, (Bernardus) & cum eo Gallicana Ecclesia? Qua fronte, quo ausu cervicem contra Romanæ Sedis primatum & apicem erexit? Hæc est enim sola quæ claudit, & nemo aperit; aperit, & nemo claudit. Ipsa sola de fide Catholica discutere habens, a nullo, etiam absens, in hoc singulari honore pati præjudicium potest.*

Resp. non ideo Cardinales illos improbasse nostrorum Episcoporum agendi rationem, quod de fidei controversia suum pronlissent pro jure suo Judicium, sed quod se & Romano Pontifice inconsultis, symbolum illud condidissent; & ita veluti ultimam ac definitivam hujusce controversiæ sententiam sibi arrogassent. Quod si ita fuisset, ut opinabantur illi Cardinales, non immerito conquesti fuissent: non enim pertinet ad privatos Episcopos symbolum fidei condere ac toti Ecclesiæ credendum proponere, & ultimum rerum fidei Judicium sibi assumere, inconsulta Romana Sede. Non aliam porro fuisse querimoniarum causam, demonstrant ista verba quæ post citata immediate sequuntur apud Ottonem Frisingensem: *Sed ecce Galli isti, etiam faciem nostram contemnentes, pergunt Cardinales, super Capitulis, quæ his diebus, nobis assidentibus, agitata sunt, tamquam finituræ sententiæ ultimam manum apponendo; nobis inconsultis fidem suam scribere præsumpserunt.*

Verum non ea mens fuit Episcopis nostris Gallicanis, qualem existimabant illi Cardinales, nec symbolum eo animo condiderunt, ut, inconsulta Sede Romana, totam hanc controversiam ultimo ac supremo Judicio terminarent, sed tantum ut roganti Gilberto Porretano fidem suam consignarent. Ita rem Eugenio postulanti exposuit S. Bernardus: *se nempe (sunt ipsius verba apud Ottonem, loco citato), vel Dominos Episcopos nihil de præfatis Capitulis definisse; sed quia ab Episcopo Pictavino audierat ut fides sua scriberetur: idcirco, quia solus noller, illorum auctoritate ac testimonio simpliciter se quod sentiret exposuisse.... Ita tamen ut præfatum Scriptum, tamquam inconsulta Curia prolatum, velut auctoritatis pondere carens, pro symbolo in Ecclesia, quod in Conciliis contra hæreses congregatis fieri solet, non haberetur. Quo quidem tam humili quam modesto responso, ait Otto, prædicta Cardinalium indignatio conquievit.*

Q U Æ S T I O Q U A R T A.

De Membris Ecclesiæ.

Ecclēsia corpus est, cujus Christus est Caput, Fideles membra. Ephesiorum I. v. 22. *Omnia subjecit sub pedibus ejus, & ipsum dedit Caput supra omnem Ecclesiam quæ est corpus ipsius, & c. 4. v. 15. Veritatem autem facientes in charitate, crescamus in illo per omnia, qui est Caput Christus: ex quo totum corpus compactum & connexum per omnem jacturam subministrationis.*

Sensus propositæ quæstionis est, qui sint illi homines quos sinu suo complectitur Ecclesia, vel a se repellit. Inter illos vero sunt baptizati, & non
ba-

baptizati. Et rursus inter baptizatos, sunt prædestinati; sunt iusti & perfecti; sunt peccatores; sunt hæretici sive publici sive occulti; sunt apostata; sunt schismatici; sunt excommunicati. Inter non baptizatos, sunt infideles sive publici sive occulti; sunt Catechumeni: de iis sigillatim agendum.

In ipso præsentis Quæstionis limine observandum cum Bellarmino, L. 3. de Ecclesia c. 2. quod dicendis lucem maximam afferet, *Ecclesiam esse corpus vivum in quo est anima & corpus; & quidem anima sunt interna dona Spiritus sancti, fides, spes, charitas, &c. Corpus sunt externa professio fidei, & communicatio Sacramentorum. Ex quo fit, ut quidam sint de anima & corpore Ecclesiæ, & proinde uniti Christo Capiti interius & exterius, & tales sunt perfectissime de Ecclesiæ; sunt enim quasi membra viva in corpore, quamvis etiam inter istos aliqui magis, aliqui minus vitam participant, & aliqui etiam solum initium vitæ habeant, & quasi sensum, sed non motum, ut qui habent solam fidem sine charitate. Rursum aliqui sint de anima, & non de corpore, ut Catechumeni, vel excommunicati, si fidem & charitatem habeant, quod fieri potest. Denique aliqui sint de corpore, & non de anima, ut qui nullam habent internam virtutem, & tamen spe, aut timore aliquo temporali profitentur fidem, & in Sacramentis communicant sub regimine Pastorum, & tales sunt sicut capilli aut ungues, aut mali humores in corpore humano. His suppositis,*

ARTICULUS PRIMUS.

An soli prædestinati sint vera Ecclesiæ membra.

Affirmant Novatores Vviclefitæ, Lutherani & Calvinistæ, de quibus initio hujus Tractatus, cum Ecclesiæ definitionem expendebamus.

CONCLUSIO.

Nec omnes, nec soli prædestinati sunt in Ecclesia Christi.

Dux sunt partes.

Prima pars probatur: 1. Multi sunt prædestinati, aut saltem possunt esse prædestinati, qui ad tempus nec ad animam nec ad corpus Ecclesiæ pertinent aut pertinere possunt, si nempe in hæresim manifestam labantur, quam postea ejurent singulari Dei misericordia; sicut & multi reprobi sunt in Ecclesia. Quo sensu dixit S. August. Tract. 45. in Joan. *Secundum præscientiam Dei & prædestinationem, quam multa oves foris, quam multi lupi intus; & quam multa oves intus, & quam multi lupi foris.* T. 3. par. 2. p. 600. A.

2. Prædestinatio non est ratio formaliter constituens in Ecclesiæ, aut saltem necessaria non est ut aliquis ad Ecclesiam pertineat. Primo, non est ratio formaliter constituens in Ecclesiæ: hæc enim visibilis est & conspicua, velut Civitas supra montem posita; illa vero tota interior & invisibilis: unde fieret ut illi prædestinati, qui soli dicuntur esse de Ecclesiæ, nec seipso cognoscerent, nec ipsam Ecclesiam: atqui tamen fatentur adversarii, plurimum interesse ut cognoscamus & Ecclesiam cui adunari debemus, & eos qui non sunt de Ecclesiæ, ut cum ipsis societate non jungamur in iis quæ pertinent ad Religionem & cultum Dei. Non est etiam necessaria prædestinatio ut aliquis pertineat ad Ecclesiam, cum & ipsi reprobi ejus sinu contineantur, ut postea demonstrabimus.

Se-

Secunda pars probatur.

Primo, tum ex variis nominibus, figuris & parabolis quibus in Scripturis Ecclesia designatur, de quibus initio hujus Tractatus. Comparatur scilicet Agro Dominico, Matth. 13. In agro autem inter nitentia culta, lappæque, & tribuli, & steriles dominantur avenæ. Comparatur Area, Matth. 3. In area vero paleæ frumentum operiunt. Comparatur Sagenæ missæ in mare, in qua boni & mali pisces concluduntur, Matth. 13. Comparatur Convivio nuptiali, ad quod intrarunt boni & mali, postea vero mali non habentes vestem nuptialem projiciuntur in tenebras exteriores, unde concludit Christus, Matth. 22. *Multi sunt vocati, pauci vero electi*: idest, multi sunt in Ecclesia, quæ est evocatio quædam, sive cætus vocatorum, qui tamen non sunt de electis. Comparatur, Matth. 25. decem Virginibus, inter quas quinque sunt prudentes, quinque vero fatuæ. Comparatur ibid. Ovili, in quo sunt oves & hædi; & illæ, Christo interprete, significant electos, isti reprobos. Ex quibus omnibus manifestum est hac in vita bonos cum malis, prædestinatos cum reprobis simul confundi & permisceri, donec veniat discretionis tempus, quo boni, justi, prædestinati in vitam æternam, mali vero & reprobi in ignem æternum mittendi separabuntur.

Probatur secundo ex SS. Patribus: Cypriano, Epist. 51. ad Confessores & 52. ad Antonianum, quas sæpe laudat S. August. agens contra Donatistas; S. Hieronymo, Dial. adversus Luciferianos post medium; S. Augustino, Tract. 45. in Joan. & L. 2. contra Cresconium Grammaticum; S. Fulgentio, Lib. de fide ad Petrum, c. 43. S. Gregorio Magno, Hom. 33. in Evangelia, qui omnes ex iisdem mox indicatis Scripturæ testimoniis nostram probant & confirmant Conclusionem: Sufficiat hic retulisse verba ex Breviculo Collationis cum Donatistis tertia die, c. 9. n. 16. ubi S. Augustinus & plus quam trecenti Episcopi in famosa Collatione, anni 411. Donatistis multa Scripturæ loca opponentibus, ut ostenderent peccatores membra Ecclesiæ non esse, nec ad eam ullatenus pervenire, sic loquuntur: *Hæc duo tempora Ecclesiæ, quæ nunc est, & qualis tunc erit, significata sunt etiam duabus piscationibus: una ante resurrectionem Christi, quando mitti jussit retia, nec sinistram nec dexteram nominans partem, ut nec solos malos, nec solos bonos, sed commixtos bonis malos intra retia suorum Sacramentorum futuros doceret: post resurrectionem autem quando jussit retia mitti in dexteram partem, ut post resurrectionem nostram solos bonos in Ecclesia futuros intelligeremus.*

T. 9. p.
362. G.

Probatur 3. nonnullis momentis Theologicis.

I. S. Paulus dum Ecclesiam Christi velut atrox lupus persequabatur, haud dubie non erat in illa; erat tamen prædestinatus. Unde S. Augustinus, Sermone primo de Conversione S. Pauli, recte docet Paulum licet prædestinatum, prius fuisse lupum, deinde ovem. Econtra Judas erat reprobus, & tamen ad Apostolatam vocatus simul cum aliis Apostolis, ad eandem pertinuit Ecclesiam.

II. Si Ecclesia ex solis prædestinatis constaret, foret invisibilis, & a nemine certo dignosci posset; adeoque excusaretur quisquis ab ejus diligenti inquisitione abstineret, quod est maxime absurdum & contra ipsorum Protestantium principia, qui volunt nemini licere sectam privatam instituere.

III. Se-

III. Sequeretur Paganos, Judæos, Hæreticos & quoslibet impios, si prædestinati sint, jam esse de Ecclesia; econtra vero quoslibet fideles baptizatos, atque etiam sanctioris vitæ homines, si prædestinati non sint, non esse de Ecclesia: atqui utrumque absurdissimum est; cum exploratum esse debeat, Baptismum januam esse per quam aditus sit ad Ecclesiam, & eos qui a fide defecerunt, non amplius esse in Ecclesia; & econtra omnes baptizatos, licet non sint prædestinati, esse de Ecclesia, juxta Apostolum dicentem in Epistolis ad Corinthios & Galatas, *eos omnes qui baptizati sunt, Christum induisse*; quamquam verisimiliter asseri potest, eos omnes Corinthios & Galatas qui baptizati fuerant, non fuisse de numero prædestinatorum. 1. Cor.
12. &
Galat. 3.

IV. Sequeretur ex adversa doctrina, omnem penitus auctoritatem Superiorum, ac debitam ipsis reverentiam & obedientiam labefactari, quippe cum nec oves Pastores suos, nec Pastores oves suas cognoscerent. Ntabit ergo auctoritas non solum ipsius Ecclesiæ & clavium quas accepit a Christo, sed etiam ipsius fidei & Scripturæ sacræ, omniumque Sacramentorum: nemo quippe sciret quæ sit vera fides, quæ vera Scriptura, quæ vera Sacramenta, cum a sola Ecclesia tuto possit ea omnia accipere; unde autem habebit hanc esse veram Ecclesiam, si tota lateat in prædestinatis?

V. Denique, vera Christi Ecclesia est maxime diffusa, ut supra ostendimus: at ubi erit illa Ecclesiæ amplitudo ac diffusio, si solis concludatur prædestinatis, quos, reproborum comparatione, constat esse paucos, & gregem pusillum, juxta verbum Christi, Matth. 20. & Lucæ 12.

Solvuntur Objectiones.

Objicies 1. Arca Noe figura fuit Ecclesiæ, sicut docet S. Augustinus, Lib. 5. de Baptismo, capite ultimo. At in Arca Noe non fuerunt nisi qui salvandi erant ex aquis diluvii; ergo etiam in Ecclesia non sunt nisi qui salvandi sunt, idest prædestinati.

Resp. distingo maj. Arca Noe figura fuit Ecclesiæ quantum ad aliqua, concedo: quantum ad omnia, nego. In duobus maxime Arca typus fuit Ecclesiæ: primo, sicut in Arca includebantur cujuscunque generis animalia, munda & immunda, &c. ita in Ecclesia continentur boni & mali, prædestinati & reprobi; secundo, sicut extra Arcam nemo potuit salvus esse ab aquis diluvii, ita pariter extra Ecclesiam nulli patet ad salutem aditus: atque in hoc potissimum stare comparationem Arcæ cum Ecclesia docent S. Cyprianus L. de unitate Ecclesiæ, S. Hieronymus in Epistola ad Damasum de tribus Symbolis, S. August. L. 5. de Baptismo capite ultimo. In aliis vero urgenda non est comparatio Arcæ cum Ecclesia, alioqui sequeretur omnem baptizatum esse prædestinatum: cum enim S. Petrus 1. Epist. c. 3. v. 21. compareret Baptismum cum Arca Noe; sequeretur omnes malos, immundos, peccatores, salvandos esse, quia immunda animalia pariter ac munda in Arca salvata sunt, quas consecutiones non admittunt nostri adversarii.

Objicies 2. Ecclesia quæ est vere Christi Sponsa, Canticorum 4. v. 12. dicitur: *Hortus conclusus, Fons signatus, Puteus aquarum viventium*: quæ omnia propter electos & prædestinatos dicta de Ecclesia fuisse docet S. Augustinus, L. de Baptismo, cap. 27.

Resp. ea omnia intelligi de Ecclesia vel triumphante, vel militante. Si pri-

primum, nobis non adverfantur, cum in ea soli electi & prædestinati contineantur: hanc autem esse mentem S. Augustini, vel ex uno ejus testimonio, L. 2. Retractationum, c. 18. inferri potest, in quo sic loquitur:

T. 1. p. 48. C. *Ubi cumque Ecclesiam commemoravi non habentem maculam neque rugam, non sic accipiendum est quasi jam sit, sed quæ præparatur ut sit quando apparebit etiam gloriosa.* Si secundum, potuit etiam Ecclesiam militans vocari hortus conclusus & fons signatus, propter electos & prædestinatos quos suo sinu complectitur, tamen non omnes qui ad eam pertinent sancti sint & prædestinati: quemadmodum solet sæpe Scriptura per synecdochen tribuere aliquid toti, quod tantum convenit parti. Vele etiam dici potest hortus conclusus & fons signatus, non quasi solos contineat electos; sed hoc sensu quod solis occludatur alienis & extraneis a fide. Sicut ergo in horto etiam concluso vepres simul admixti reperiuntur cum floribus, & spinæ cum rosis; sic & in Ecclesia simul cum sanctis & prædestinatis sunt reprobi.

Adde, quod ait hic Bellarminus, L. 3. de Ecclesia militante, cap. 7. ea, quæ in Canticis de sponsa dicuntur, non necessario intelligenda esse de Ecclesia. Quidam enim ea intelligunt de Ecclesia, quidam de Beata Virgine, quidam de qualibet anima perfecta, quod ultimum Bellarmino videtur probabilius.

Objicies 3. Ecclesia est unum Ovile, ut ait Christus, Joan. 10. v. 16. atqui istius Ovilis oves sunt soli & omnes prædestinati. Sunt, inquam, soli: nam S. August. Tract. 45. in Joan. expresse docet, per oves intelligi eos quos Dominus per præscientiam suam novit esse suos. Sunt etiam omnes: nam in aliis Scripturæ locis prædestinati dicuntur oves & filii Dei, etiam cum in errore Gentilitatis versantur. Joan. 10. v. 16. *Alias oves habeo quæ non sunt ex hoc ovili.* Joan. 11. v. 52. *Jesus moriturus erat pro gente; & non solum pro gente, sed etiam ut filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in unum.* 1. Joan. 2. v. 19. *Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis: nam si fuissent ex nobis, mansissent utique nobiscum.* Igitur etiam antequam exirent non erant ex nobis, sed videbantur esse.

Confirmatur ex S. Augustino, Lib. de corrept. & grat. c. 9. ubi tractans citata loca sic ait: *Sunt quidam, qui Filii Dei propter susceptam vel temporaliter gratiam dicuntur a nobis, nec tamen sunt a Deo Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis; hoc est, & quando videbantur in nobis, non erant ex nobis, & rursus: Quia ergo non habuerunt perseverantiam; si- cut non vere discipuli Christi, ita nec vere filii Dei fuerunt, etiam quando esse videbantur & ita vocabantur.*

Resp. neg. min. quoad utramque partem.

Quoad primam quæ dicit per oves intelligi solos prædestinatos: nant licet in Scripturis interdum nomen ovis significet prædestinatos, ut Matth. 25. v. 33. ubi separantur oves ab hædis, & Joan. 10. v. 27. *Oves meæ vocem meam audiunt;* attamen interdum etiam significat alios quam prædestinatos, omnes scilicet tam bonos quam malos, qui externa saltem fidei professione pertinent ad Ecclesiam: quo sensu Christus alloquens Petrum, Joan. 21. v. 18. dicit, *Pasce oves meas,* & Psal. 73. v. 1. dicitur: *Iratus est furor tuus super oves pascuæ tuæ,* & Ezechielis 34. ubi describuntur oves Dei aliæ pingues, aliæ macilentæ, aliæ sanæ, aliæ ægrota.

Ad auctoritatem S. Augustini, respondeo eum expresse observare, citato loco

loco, secundum præscientiam Dei & prædestinationem multas oves foris esse, & multos lupos intus; similiter & multas oves intus, multos vero lupos foris: quod multi qui blasphemant Christum, sint in ipsum credituri; & multi qui eum intus laudant, sint postea blasphematuri.

Ad secundam partem dico nec omnes prædestinatos esse in Ecclesia; cum multi Infideles, Pagani & Hæretici sint extra Ecclesiam, licet aliquando convertendi sint & ad ejus sinum adducendi.

Ad Scripturæ testimonia quæ obijciuntur, non alio titulo oves Christi & filii Dei ii appellantur, quam prædestinationis; non autem quasi actu sint oves Christi & filii Dei. Hoc sensu dicitur, 2. ad Timot. 2. v. 19. *Novis Dominus qui sunt ejus*: ubi sermo est de illis qui sunt ejus per prædestinationem, non autem de tota Ecclesia; ibidem enim subjungit, v. 20. *In magna domo sunt vasa aurea & argentea, & lignea, & fictilia*. Et similiter dicuntur reprobi, qui exierunt de Ecclesia, non fuisse ex nobis; quia non fuerunt ex nobis secundum prædestinationem, licet fuerint secundum Sacramentorum communionem. Ita intellexisse S. Augustinum patet ex L. 4. de Baptismo, cap. 2. & L. 2. contra Cresconium, cap. 21.

Altera distinctio est, ait Bellarminus, loco mox indicato, posse aliquem dici vere filium Dei, aut membrum Corporis Christi duobus modis: uno modo veritate essentiae sive formæ; altero modo veritate finis, vel, ut alii dicunt, veritate permanentiæ. Veritate essentiae est filius Dei, qui habet charitatem. 1. Joan. 4. Omnis qui diligit, ex Deo natus est. Et similiter veritate essentiae est membrum Christi, qui de eodem spiritu vivit 1. Corin. 12. In uno spiritu omnes vos in unum corpus baptizati estis. At veritate finis dicitur filius Dei, qui assequetur hereditatem; & qui non assequetur, videtur filius, sed non est: finis enim filiationis est hereditas. Quod si filius; & heres per Deum, Galat. 4. Sic etiam veritate finis est membrum, qui salvabitur; nam ad hoc univit sibi Christus Ecclesiam, tamquam corpus Capiti, ut eam salvaret, ut dicitur Ephes. 4. Itaque qui est in gratia, & tamen non est prædestinatus, est vere filius & membrum veritate essentiae; non autem est filius & membrum veritate finis. E contra, qui non est in gratia & tamen est prædestinatus, non est vere filius nec membrum veritate essentiae; & tamen est vere utrumque veritate finis. De prima veritate intelligitur illud 1. Joan. 2. Qui servat verbum ejus, vere in hoc charitas Dei perfecta est. De secunda intelligitur illud Joan. 8. Si manseritis in sermone meo, vere discipuli mei eritis.

Quibus notatis, facile intelligentur loca S. Augustini, ubi dicit justos non prædestinatos non esse vere filios nec membra. Loquitur enim de veritate finis, non de veritate essentiae. Nam ipse in iisdem locis se explicat. L. de corrept. & grat. c. 9. postquam dixit probos non prædestinatos non esse vere filios, subjungit: Non quia justitiam simulaverunt, sed quia in ea non manserunt. Et L. 3. de doctrina Christiana, c. 32. reddens rationem cur dixerit, non vere pertinere ad Corpus Christi eos qui cum illo non erunt in æternum: Nunc, inquit, in uno sunt, non tamen semper in uno erunt: ipse est quippe ille servus commemoratus in Evangelio, cujus Dominus cum venerit, dividet eum, & partem ejus cum hypocritis ponet. Hactenus Bellarminus.

Objicies 4. Apostolus Hebræorum 3. postquam comparatione facta inter Christum & Moysen, hunc asseruit esse servum, illum vero filium Dei in domo sua, sic loquitur v. 6. Christus vero tamquam filius in domo sua, quæ domus sumus nos, si fiduciam & gloriam spei usque ad finem, firmam retineamus.

Qui-

L. 3. de
Eccles.
Milit. c.
7. T. 2.
p. 50. col.
1. C.

Quibus verbis innuit Apostolus, nos ad domum Dei, hoc est Ecclesiam non pertinere, nisi firmam fidem & spem retineamus: atqui soli prædestinati retinent firmam fidem & spem usque ad finem.

Resp. eo loci hortari Apostolum Hebræos ut in fide & vita Christiana perseverarent, neque propter varias tentationes & Judæorum persecutiones animo frangantur, & a fide deficient; adeoque agere tantum de perseverantia in domo Dei, quasi hinc concludere deberent Hebræi, parum esse, quod fuissent membra Ecclesiæ, nisi usque in finem perseverarent.

Addi potest, nos esse domum Dei, seu ipsius Ecclesiæ membra perfecta, si perseveremus in fide & charitate; quia tunc non tantum sumus in corpore Ecclesiæ, sed etiam ipsius animæ hisce fidei & charitatis vinculis jungimur.

Objicies 5. Christus non est Caput nisi ejus Ecclesiæ quam salvabit; atqui ad ejusmodi Ecclesiam soli pertinent prædestinati, cum soli salvi futuri sint; ergo, &c.

Resp. distingo maj. Christus non est Caput nisi ejus Ecclesiæ quam salvabit, aut efficienter, aut saltem sufficienter, concedo: quam efficienter dumtaxat salvabit, nego. Eodem quippe modo Christus caput est Ecclesiæ, quo dicitur Salvator: at Christus Dominus Salvator est non tantum prædestinatorum, sed etiam omnium hominum, saltem sufficienter. Pro omnibus enim mortuus est, qui mortui sunt in Adam: at omnes in Adam mortui sunt; ergo pro omnibus mortuus est sufficienter saltem: omnibus enim dat aut saltem offert & præparat media necessaria ad salutem, ut docent Theologi ubi de Gratia.

ARTICULUS SECUNDUS.

An soli justī & perfecti sint Ecclesiæ membra.

QUæstio est utrum Ecclesia ex solis justis ac perfectis constet; an non etiam peccatores admittat & contineat.

Novatianorum & Donatistarum sententia fuit, quam amplexi sunt Confessionis Augustanæ Lutherani, Ecclesiam solis constare bonis, justis, & sanctis hominibus, qui Christo conjuncti sunt, non solum per fidem, sed etiam per charitatem & gratiam sanctificantem; ac proinde Ecclesiam sinu suo non completi peccatores, saltem magnos, sive graves & manifestos.

Pelagiani vero, ut observat S. Augustinus L. de hæresibus, non tantum excludebant peccatores, sed etiam imperfectos, itaut Ecclesia dici non posset sine ruga & macula, si homines imperfectos, hoc est, vel levioribus etiam peccatis obnoxios admisisset.

Constans est Orthodoxorum doctrina peccatores ratione veræ fidei & spei quam retinent, etsi charitatem non habeant, ad animam Ecclesiæ imperfecte pertinere. Unde cum nonnulli ex Theologis videntur quandoque docere, peccatores ad solum corpus non ad animam Ecclesiæ pertinere; id eo dumtaxat sensu exponendum est, quod charitate careant in qua præcipue posita est anima Ecclesiæ: eundem loquendi modum ut brevitati consulamus, subinde usurpabimus. His præmissis, sit

CON-

C O N C L U S I O.

Non ex solis perfectis & iustis constat Ecclesia, sed etiam admixtos habet homines imperfectos & peccatores, etiam manifestos.

Duæ sunt partes.

Prima pars, nempe Ecclesiam non constare ex solis iustis & imperfectis, sed admixtos habere homines etiam imperfectos,

Probatur: quia perfectorum nomine duo possunt intelligi hominum genera, vel eorum qui nullam unquam contraxerunt peccati etiam levioris maculam; vel eorum, qui licet peccatis mortalibus non fuerint inquinati, nihilominus propter humanam fragilitatem qualibet venialia declinare non potuerunt: atqui Ecclesia non constat ex solis illis perfectis, seu priori, seu posteriori modo consideratis.

Non priori; alioquin enim ad solum Christum Dominum & beatissimam ejus Matrem contrahenda foret Ecclesia: solus enim Christus ex natura, beatissima autem Virgo ex gratia & privilegio nullum unquam vel tenuissimum commisit peccatum: de ceteris mortalibus generatim pronunciat S. Joan. Epistolæ suæ primæ, c. 1. v. 8. *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Non posteriori; mox enim ostendimus insignes etiam & manifestos peccatores esse in Ecclesia.

Secunda pars, scilicet peccatores etiam insignes & manifestos, bonis & iustis in Ecclesia permixtos esse.

Probatur 1. ex Scripturis argumento multiplici.

Primum ducitur ex variis nominibus, figuris & parabolis, quibus Ecclesiam adumbratam fuisse jam ostendimus: ex iis etenim cuique palam esse debet; hanc esse præsentis Ecclesiæ militantis sortem, ut simul habeat admixtos prædestinatos & reprobos, bonos & malos: Hoc autem potissimum argumento Catholici invicte debellarunt Donatistas, ut observat S. Augustinus in Breviculo Collationis.

Secundum petitur ex cap. 18. vers. 15. & seq. S. Matth. ubi Christus tradens præceptum correctionis fraternæ, jubet ad Ecclesiam deferri peccatores, qui privata correptione emendari non possunt, & ab ejus sinu removendos si eam non audierint: Supponit igitur Christus ejusmodi peccatores in Ecclesia contineri, a qua ejici non debeant nisi propter contumaciam.

Tertium colligitur ex c. 23. v. 3. S. Matth. ubi Christus loquens de malis Præpositis & Doctoribus, jubet ut faciamus quod dicunt, non vero quod faciunt: sunt igitur illi in Ecclesia, quorum vita verbis non consentit.

Quartum eruitur ex eodem S. Matth. cap. 24. v. 9. ubi sub nomine mali servi percutientis conservos & bibentis cum ebriosis, describit Christus malos Ecclesiæ Præpositos, qui dum comensationibus & voluptatibus indulgent, officia sua negligunt, & patrimonia dissipare non pertimescunt, ut docent SS. Hilarius, Hieronymus, Chrysostomus ad hunc locum.

Quintum denique petitur ex Epistola 1. ad Cor. cap. 1. ubi postquam præmisit Apostolus se scribere Ecclesiæ Dei quæ est Corinthi, mox v. 11. ait, esse contentiones inter ipsos; & cap. 5. acrem & severam subjungit

Tournely de Ecclesia. Tom. V. Pars I.

T

ob-

objurgationem, non tantum incestuosi, qui tantum facinus admiserat, sed etiam Ecclesiæ Corinthiorum, quæ hoc sciebat & impunitum relinquebat non sine gravi culpa negligentia. Hæc porro Corinthiorum Ecclesia vera erat Christi societas, in qua tam insignis & manifestus fuit peccator incestuosus, quem satanæ tradidit S. Paulus, idest gravissimæ poenitentia subjecit, ut spiritus ejus salvus esset in die Domini nostri Jesu Christi.

Probatur 2. ex constanti ac perpetua Ecclesiæ fide & traditione, quam Pelagianis ac Donatistis, statim ac exortus est circa præsens argumentum eorum error, opposuere SS. Patres, in primis Sanctus Augustinus cujus opera & labore usa est feliciter Ecclesia, in illis Hæreticis debellandis. Ita

In tribus Libris contra Epistolam Parmeniani, ubi passim ostendit multos esse in Ecclesia improbos, eorumque impietatem nulli debere esse offendiculo.

In tribus itidem Libris contra Epistolam Petiliani, ubi probat Præsum nequitiam Ecclesiæ sanctitati & integritati non obesse; & l. 3. c. 12. ita subjungit: *Homo, inquit, sum de Ecclesia Christi; palea, si malus; granum, si bonus. Non est hujus areæ ventilabrum lingue Petiliani.*

T. 9. p. 305. A. Ibid. p. 358. & seq. In L. de unitate Ecclesiæ, c. 12. & 13. dicit innumera suppetere Scripturæ testimonia de mixtione Ecclesiæ, de ejus multitudine ac frequentia; atque in hunc finem affert dicta Prophetarum & facta.

Ibid. p. 100. Lib. 2. de Baptismo, cap. 6. ostendit communionem malorum non posse perire Ecclesiam Christi, aut temporibus Cypriani eam periisse, & Lib. 4. c. 7. *Distinguamus, inquit, inter eos qui mali foris sunt, & eos qui intus mali sunt.*

Ibid. p. 201. A. Et L. 7. c. 51. postquam observavit quosdam ita esse in domo Dei, ut sint etiam ipsi eadem domus Dei, scilicet bonos & sanctos, dicit alios esse, qui licet ad compagem domus, seu ad societatem justitiæ non pertineant, sunt tamen in Ecclesia sicut paleæ sunt in frumentis. Istos enim, ait, esse in domo negare non possumus, dicente Apostolo, in eadem domo esse vasa alia in honorem, alia in contumeliam. Ibidem ait eos qui in Ecclesia vivunt carnaliter & animaliter, esse ab illa spiritaliter separatos: supponit igitur eos vere, realiter & corporaliter, ut ita dicam, esse in Ecclesia.

Libro denique de vera Religione, postquam, c. 5. ab Ecclesia Ethnicos, Judæos, Hæreticos, & Schismaticos procul alienos esse pronuntiavit, improbos Catholicos diserte in ea ponit. *Neque enim in confessione Paganorum, neque in purgamentis Hæreticorum, neque in languore Schismaticorum, neque in cecitate Judæorum querenda est Religio, sed apud eos solos, qui Christiani, Catholici, vel Orthodoxi nominantur, idest, integritatis custodes & recta sectantes, & postea, cap. 6. de improbis Catholicis sic habet: Carnales autem suos, idest viventes aut sentientes carnaliter, tamquam paleas tolerat, quibus in area frumenta tutiora sunt, donec talibus regiminibus exuantur. Sed quia in hac area pro voluntate quisque vel palea, vel frumentum est, tamdiu sustinetur peccatum aut error cujuslibet, donec aut accusatorem inveniat, aut pravam opinionem pertinaci animositate defendat.*

Probatur 3. aliquot rationibus Theologis.

Prima est, quia Sacramentum Poenitentia aliorum non est quam qui sunt in Ecclesia: atqui Sacramentum Poenitentia justorum non est ac sanctorum, sed peccatorum, ad quorum peccata quælibet post Baptismum admissa eluenda & expianda est a Christo Domino institutum; ergo, &c.

Secun-

Secunda, si morum pietas & iustitia ad Ecclesiæ conditionem requireretur, visibilis non esset & conspicua Ecclesia, atque incertum omnino foret quinam essent de Ecclesia: sanctitatis enim & vitii conditio latet nos perinde ac prædestinationis arcanum, cum scriptum sit, *neminem scire utrum odio vel amore dignus sit.* Ecclesi. 9. v. 1.

Tertia, quia illi sunt vere & simpliciter in Ecclesia, qui sunt membra Ecclesiæ saltem imperfecta: atqui peccatores sunt membra Ecclesiæ saltem imperfecta: qui enim pertinent ad corpus Ecclesiæ, licet animam ejus perfecte non participant, sunt saltem membra Ecclesiæ imperfecta. Quemadmodum enim membrum in homine, licet sit mortuum, modo tamen cum ejus corpore conjunctum sit, est adhuc membrum hominis licet imperfectum; ita similiter qui conjunctus est cum corpore Ecclesiæ, licet ejus animæ sit expers, est tamen membrum Ecclesiæ, quamvis imperfectum: atqui peccatores pertinent ad corpus Ecclesiæ, scilicet per professionem fidei externam, quamvis ejus animam perfecte non participant: quia licet fidem internam habeant, quæ pertinet ad animam Ecclesiæ, charitatem tamen non habent, quæ est potissima & nobilior illius pars; ergo sunt membra Ecclesiæ, quamvis arida, mortua, & imperfecta.

Solvuntur Objectiones.

Objicies 1. cum Pelagianis duo Scripturæ testimonia: alterum ex Lib. Canticorum, c. 4. v. 7. ubi de Ecclesia dicitur: *Tota pulchra es amica mea & macula non est in te.* Alterum ex Epist. S. Pauli ad Ephesios, c. 5. v. 27. ubi, loquens de Ecclesia, ait, *Christum se ipsum tradidisse pro ea ut exhiberet eam gloriosam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid ejusmodi, sed ut sit sancta & immaculata.* Quem Apostoli textum de Ecclesia Catholica hujus temporis intelligi debere, docet Concilium Tolæranum VI. cap. 1.

Resp. ad primum: 1. textum illum de Ecclesia triumphante intelligi posse, sicut expresse docet S. Augustinus, L. 1. Retractionum, c. 19. & L. 2. c. 18. quæ certe explicatio nobis hic non nocet; 20. intelligi posse de Ecclesia militante, & quidem sensu multiplici eoque plane orthodoxo: scilicet, Ecclesia præsentis temporis tota pulchra dicitur & sine macula, vel propter doctrinæ veritatem, ac sanctitatem morum, quam præcipit & commendat, non autem propter vitæ iustitiam quæ sit in singulis ejus membris: ad hanc autem denominationem plane sufficit sanctam esse in se Ecclesiæ doctrinam circa fidem & mores, neque enim suorum vitiiis aut erroribus inquinari aut labefactari unquam potest, cum perpetuo assistentem sibi habeat Spiritum Sanctum. Vel tota pulchra dicitur & sine macula, quod sit mysticum Christi corpus variis distinctum membris & ordinibus, qui ad tam præclari corporis compaginem rectamque dispositionem pertinent, idque ea proportionem quam ejus pulchritudo requirit, per omnem juncturam subministrationis in eximia ac pene incredibili ministrantium & ministrationum varietate, quam egregie describit Apostolus, 1. Corinth. 12. Vel tota pulchra dicitur, comparative ad veterem Synagogam & alias societates Hæreticorum aut Ethnecorum; quo sensu intelligendus videtur S. Augustinus, Lib. 2. de Civitate Dei, cap. 28. Vel denique tota pulchra dicitur, sumpta denominatione a parte Ecclesiæ nobiliori, anima scilicet ipsius, quæ in fide, charitate, ceterisque virtutibus posita est.

Ad secundum: Duplex est hujus loci expositio: alia S. Augustini toto fere Libro de perfectione justitiæ contra Cælestium, & pluribus aliis in locis, ubi docet textum Apostoli intelligendum esse de Ecclesia quæ sanctificatur quidem ac mundatur in hoc sæculo per Baptismum, fidem & charitatem; sed tamen non ita perficitur hæc mundatio, ut prorsus immaculata dici possit, donec Christus eam sibi exhibeat in altero sæculo gloriosam sine macula & ruga. Græci ferme omnes interpretantur de Ecclesia hujus sæculi: at neque hic eorum sensus nobis officit; cum non alia ratione præsens Ecclesia dicatur immaculata, quam quod in præstantioribus suis membris nullam prorsus habeat hujusmodi maculam. Ad Conc. Toletanum, dico ita quidem intellexisse Patres hujus Concilii verba Apostoli; non tamen exclusisse aliam interpretationem, neque definiisse uno potius quam alio modo esse intelligenda.

Objicies 2. cum Donatistis aliquos Scripturæ textus, ex quibus inferri posse videtur malos & peccatores non esse in Ecclesia Christi.

Isaia 52. v. 1. de Sion, hoc est Ecclesia Christi dicitur: *Non adjiciet ultra, ut pertranseat per te incircumcissus & immundus*, & v. 11. *Recedite, recedite exinde, pollutum nolite tangere, exite de medio ejus*. Quem locum exponens Apostolus, 2. Corinth. 6. v. 18. addit: *Et recipiam vos, dicit Dominus*. Quibus verbis videtur effici, Deum in Ecclesiam non admittere nisi eos qui se ab immundis peccatoribus separant: cujus rei rationem, loco citato, v. 14. & 15. reddit Apostolus his verbis: *Quæ enim participatio justitiæ cum iniquitate, aut quæ conjunctio Christi cum Belial?*

1. Ad Corinth. 10. v. 17. loquens Apostolus de universo fidelium cætu, ait: *Quoniam unus panis, unum corpus multi sumus; omnes qui de uno pane participamus*. At panis ex frumento dumtaxat perficitur, non vero ex paleis admixtis.

Roman. 8. v. 9. *Si quis autem Spiritum Christi non habet, hic non est ejus*, & 1. Cor. 12. v. 13. *In uno spiritu omnes nos in unum corpus baptizati sumus*: atqui improbi non habent Spiritum Christi; ergo non sunt in Ecclesia.

Resp. ad singula.

Ad primum respondet 1. S. Aug. L. contra Donatistas post Collationem, c. 8. & 20. & in Breviculo Collationis diei 3. verba hæc Prophetæ, *Non adjiciet ultra, ut pertranseat per te incircumcissus & immundus*, intelligenda esse de Ecclesia triumphante. Quod vero additur, *Recedite, exite, &c.* intelligi de separatione, quæ debet fieri animo & moribus, non autem corporali discessione ab eodem Templo & Sacramentis. Ita pariter exponi debet Apostolus, 2. ad Cor. 6. ubi absolute & simpliciter non prohibet quodcumque cum Infidelibus commercium; neque enim Corinthii, ad quos scribebat, vetabantur habitare cum Infidelibus, aut cum iis cibum sumere, &c. alioquin ex hoc mundo exeundum ipsis fuisset, aut etiam habere conjuges infideles & cum iis manere, sicut constat ex cap. 7. v. 12. sed iis prohibetur tantum tam arcta cum Infidelibus societas, ut inde oriatur periculosa necessitas communicandi cum iisdem in moribus & Religione.

Bill. l. 3.
de Eccl.
c. 9. T. 2.
p. 52. col.
1. C.

Respondet 2. S. Cyrillus in citatum Isaia locum, juxta sensum historicum, agi de temporali persecutione Judæorum, ut sensus sit: Cum a captivitate redieris non adjiciet ultra, idest in longum tempus, aliquis infidelis persequatur

per terras tuas eas vastando pertransire: secundum autem mysticum sensum, sermonem esse de Ecclesia, & prædicere Isaiam, fore, ut portæ inferi non prævaleant adversus eam; incircumcisi enim & immundi hostes Ecclesiæ præcipue sunt dæmones. Pari ratione quod sequitur, *Recedite, recedite, &c.* secundum historicum sensum intelligitur de Judæis, quos hortatur Isaias ut exeant de Babylone, cum finitum fuerit tempus captivitatis: secundum mysticum sensum intelligitur de Christianis, qui debent post Baptismum separari ab Infidelium cœtibus, templis, sacrificiis, conjugiiis, & ceteris rebus, quæ quoque modo ad Religionem pertinent: atque hoc modo locum hunc intellexit & citavit S. Paulus, 2. Cor. 6. non enim de commercio cum quibuscvis peccatoribus, sed solum cum Infidelibus agit: *Nolite, inquit, jugum ducere cum Infidelibus: quæ pars fidei cum infideli? Quis autem consensus templo Dei cum idolis?*

Ad secundum: 1. comparationes & similitudines non sunt in omnibus urgendæ. In hoc stat adducta comparatio, quod sicut ex multis granis per aquam fit unus panis, ita ex multis hominibus per gratiam Baptismi & Spiritum Sanctum fit unus populus Dei; 2. panis non tantum ex puro frumento constat, sed etiam interdum ex malitia eorum a quibus conficitur, admiscuntur grana lolii aut alia quædam hujusmodi a tritico diversa; 3. certum est, juxta doctrinam Apostoli, non solum bonos in Ecclesia, sed etiam malos & sacrilegos participare de uno pane Eucharistico; alias enim non arguerentur tam acriter quicumque de illo pane indigne manducarent, quos ait judicium sibi manducare ac bibere.

Ad tertium: qui spiritu Dei aguntur, & habent in se diffusam charitatem per Spiritum Sanctum, ii ad Christum pertinent tamquam viva membra, & palmites fructuosi in vite; adeoque perfecte sunt in Ecclesia: mali vero seu peccatores sunt membra Christi mortua, arida, imperfecta, quæ tamen motum aliquem habent, tum propter externam unionem cum reliquo corpore quod movet spiritus Christi, a quo nunquam Ecclesia deseritur; tum propter internam fidem quæ motum aliquem exercet.

Objicies 3. auctoritatem S. Augustini, qui passim in suis contra Donatistas Libris probat immerito ab iis repeti Baptismum qui ab Hæreticis collatus est, eo prætextu quod illi in Ecclesia non sint, cui soli data sunt Sacramenta: quandoquidem nec datum a facinorosis & gravioribus peccatoribus Baptismum repetant; licet tam isti quam Hæretici in Ecclesia non deperantur. Qua in re doctrinam & praxim Donatistarum pugnare secum ostendit S. Doctor, ac parem omnino supponit esse conditionem Hæreticorum & malorum, quantum ad eorum ab Ecclesia exclusionem.

Ita vero passim arguit contra Donatistas.

Tractatu 6. in caput primum Evangelii S. Joannis, num. 12. *Hoc ergo quæro, inquit, si columba est simplex, innocens, sine felle, pacata in osculis, non sæva in unguibus; quæro utrum ad hujus columbæ membra pertineant avari, raptores, subdoli, ebriosi? &c. Absit, inquit (de Donatista loquitur) Et revera, fratres, quis hoc dixerit? Ut nihil aliud dicam, raptores solos si dicam, membra accipitris possunt esse, non membra columbæ: milvi rapiunt, accipitres rapiunt, corvi rapiunt: columbæ non rapiunt, non dilanant: ergo raptores non sunt membra columbæ. Non apud vos fuit vel unus raptor? Quare manet Baptis-*

mus quem dedit accipiter, non columba? Quare non baptizatis apud vosmetipso, post raptos & adulteros & ebriosos & avaros? An isti omnes membra columbæ sunt? Sic debonestatis columbam vestram, ut ei membra vulturina faciatis.

T. 9. p. Lib. de unitate Ecclesiæ, c. 21. n. 60. Cum igitur, inquit, boni & mali
378. G. dent & accipiant Baptismi Sacramentum, nec regenerati spiritualiter in corpus & membra Christi coadifcentur nisi boni; profecto in bonis est illa Ecclesia cui dicitur: Sicut lilium in medio spinarum, ita proxima mea in medio filiarum. In his est enim qui ædificant super petram, idest, qui audiunt verba Christi, & faciunt.... Non est ergo in eis qui ædificant super arenam, idest, qui audiunt verba Christi & non faciunt.... Qui ergo compage charitatis incorporati sunt edificio super petram constituto, & lilio inter spinas candenti, ipsi utique possidebunt regnum Dei. Qui autem super arenam ædificant, vel in spinis deputantur, quis dubitaverit quod regnum Dei non possidebunt?

Ibid. p. Et c. 22. ejusdem Libri loquens de illis de quibus Apostolus ait, Gal.
379. D. 5. Qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt. Omnes itaque isti, inquit, non sunt in lilio, nec super petram: inter hos autem heretici positi sunt. Cur ergo vos, ut omittam cetera, non baptizatis post ebriosos, luxuriosos, invidos, qui regnum Dei non possidebunt, & ideo in petra non sunt; & quia in petra non sunt, proculdubio in Ecclesia non deputantur; quia super hanc petram, inquit, ædificabo Ecclesiam meam: & vos vultis ut baptizemus post hereticos, qui inter easdem spinas regnum Dei non possessuras enumerati sunt.

Ibid. p. Lib. 2. contra Cresconium Grammaticum, cap. 21. Tingere ergo pos-
423. A. sunt, inquit, boni & mali; abluere autem conscientiam non nisi ille qui semper bonus est. Ac per hoc etiam nesciente Ecclesia propter malam pollutamque conscientiam damnati a Christo, jam in corpore Christi non sunt quod est Ecclesia, quoniam non potest Christus habere membra damnata. Proinde & ipsi extra Ecclesiam baptizant. Omnia quippe ista monstra absit omnino ut in membris illius columbæ unica computentur; absit ut intrare possint limites horti conclusi, cujus ille custos est qui non potest falli.

Ibid. p. Lib. 3. de Baptismo, cap. 18. ait Ecclesiam in malis non esse, sive for-
118. A. tis tumultuentur, sive intus cum gemitu tolerantur. Et L. 4. c. 3. ait improbos
Ibid. p. videri esse in Ecclesia, ad quam tamen omnino non pertinent.

123. B. Resp. distinguo. S. Augustinus parem supponit esse improborum & hæ-
C. reticorum conditionem quantum ad potestatem valide baptizandi, & maxime in principiis Donatistarum, quos argumento ad hominem, ut dicitur, premit, concedo: supponit parem esse improborum & hæreticorum conditionem quantum ad exclusionem ab Ecclesia, subdistinguo: ab Ecclesia inadæquate sumpta, hoc est ab anima Ecclesiæ, quæ illius pars est nobilior, & qua una constare Ecclesiam volebant Donatistæ, concedo: ab Ecclesia adæquate sumpta, tam pro corpore ipsius quam anima, nego.

Cum itaque S. Augustinus tam frequenter urget adversus Donatistas comparationem improborum & hæreticorum, & contendit non magis improbos, quam hæreticos esse in Ecclesia, argumentatur, ut ajunt, ad hominem, & in ipsa Donatistarum sententia, ut ostendat immerito ab illis rejici Baptismum datum ab hæreticis, quandoquidem non rejicerent datum ab improbis, quorum tamen eadem debet esse conditio in ipsismet principiis Donatistarum, quantum ad validam Baptismi administrationem.

Scilicet docebant illi, valorem Sacramenti pendere ex personali probitate Ministri, & Spiritum Sanctum ab eo dari non posse, qui eum non haberet; atque toties nullum esse Sacramentum, quoties suo careret effectu. Docebant pariter, Ecclesiam solis iustis & sanctis constare, & ab iis solis valide conferri Baptismum, qui soli membra sunt Ecclesiæ, quæ tota sancta est sine macula & ruga, in qua una vera reperiuntur Sacramenta: consequenter Baptismum ab hæreticis datum rejiciebant illi, ac iterabant; Baptismum vero datum ab improbis, raptoribus, homicidis, adulteris, nec rejiciebant, nec iterabant: qua in re parum sibi constare Donatistarum doctrinam recte ostendit S. Augustinus, argumento ad hominem; atque ab illis debere aut admitti pariter, aut pariter rejici Baptismum datum ab hæreticis & improbis ministris; quia scilicet non magis improbus habet Spiritum sanctum, quam hæreticus; non magis pertinet ad eam Ecclesiam quæ tota sancta est sine macula & ruga, quam hæreticus; ergo non plus valet datus ab eo Baptismus, quam valet datus ab hæretico: atqui tamen istum rejiciunt Donatistæ, illum vero admittunt: quomodo hæc conciliantur? ergo, concludit S. Doctor, sicut valet Baptismus datus ab improbo, quia non ipsius, sed Christi Baptismus est; ita pariter valet Baptismus datus ab hæretico, quia non ipsius, sed Christi Baptismus est. Hoc esse S. Doctoris ratiocinium & argumentum ad hominem contra Donatistas, patet ex omnibus locis quæ hic adducta sunt, præsertim ex c. 22. Libri de unitate Ecclesiæ, & ex cap. 4. Libri 4. contra Donatistas, ubi sic arguit: *Sicut; T. 9. p. 124. A.urgeri videor cum mihi dicitur, Ergo hæreticus dimittit peccata: Sic & ego urgeo cum dico, Ergo quia cælestia mandata non servat avarus, raptor, fenerator, invidus, verbis non factis sæculo renuncians, dimittit peccata? Si per vim Sacramenti Dei; sicut ille, ita & ille. Si per meritum suum; nec ille, nec ille. Illud enim Sacramentum & in malis hominibus Christi esse cognoscitur; in corpore autem unicæ columbæ, incorruptæ, sanctæ, pudicæ, non habentis maculam aut rugam, nec ille, nec ille invenitur. Et quomodo accipienti non prodest Baptismus ei qui sæculo verbis non factis renunciat, sic non prodest ei qui in hæresi vel schismate baptizatur: utrique autem correcto prodesse incipit, quod ante non proderat. Hactenus S. Augustinus.*

Distingui pariter debent istæ, quæ apud S. Augustinum frequenter occurrunt propositiones: Improbi non sunt in Ecclesia, licet videantur esse: Non sunt membra columbæ puræ, sanctæ, immaculatæ, &c. Distinguo: improbi non sunt in Ecclesia, tamquam viva ipsius membra animata per sanctitatem & charitatem, & ad sensum Donatistarum, qui non alia agnoscebant vera Ecclesiæ membra, concedo: non sunt in Ecclesia tamquam membra arida, mortua, imperfecta, quæ ad corpus dumtaxat Ecclesiæ pertinent, non vero ad animam, nego. Apposite igitur ad scopum suum & ad doctrinam Donatistarum sæpius repetit S. Augustinus, improbos non esse in Ecclesia, non esse membra columbæ unicæ, sanctæ, & impollutæ; ut nempe inde arguat Donatistas contradictionis & erroris. Si enim Ecclesia ex solis iustis constat, ut illi contendebat; si illi soli valide baptizant, qui sunt membra columbæ unicæ, &c. non tantum hæretici, sed nequidem improbi valide baptizant: non enim (ut diximus) magis isti, quam illi sunt, ad sensum Donatistarum, Ecclesiæ membra: atqui tamen non baptizabant illi post improbos, sed tantum post Hæreticos; ergo erroris simul & con-

traditionis rei illi erant. Unicum igitur S. Doctoris institutum, in his contra Donatistas Libris, est ut ostendat, valere Baptismum datum ab Hæreticis, perinde ac ab improbis; quia necesse non est ad validam Baptismi administrationem, ut Minister sit vivum Ecclesiæ membrum animatum per charitatem, ut putabant Donatistæ, sed satis est quod Christi Sacramentum administret, cujus veritas & sanctitas tota fluit a Christo; *Hic enim est qui baptizat*. Non itaque comparat S. Doctor improbos cum Hæreticis, quantum ad exclusionem ab Ecclesiâ universali adæquate sumpta tam pro corpore, quam pro anima; sed dumtaxat quantum ad exclusionem ab anima Ecclesiæ, & potestatem valide administrandi Baptismum, de qua una erat ipsi cum Donatistis controversia.

S. Aug.

Instabis 1. S. August. l. 5. contra Donat. c. 27. refellit S. Cyprianum qui scripserat improbos intus esse, hoc est in Ecclesiâ, adeoque validum esse datum ab illis Baptismum; non autem datum ab Hæreticis qui foris sunt. Quo porro sensu dicere potuit S. Cyprianus, improbos esse intus? Non sane per charitatem; noverat enim eam cum peccato mortali non coherere: voluit ergo improbos saltem pertinere ad corpus Ecclesiæ, quod sufficit ut valide baptizent. Istud tamen refellit S. Augustinus, ergo existimat improbos penitus excludi ab Ecclesiâ.

Resp. Nusquam S. Augustinum improbasse quod scripserat S. Cyprianus, nempe improbos intus esse; imo ex professo hanc ipsius sententiam probat, lib. 4. contra Donat. c. 12. Verum ex illa ipsius sententiâ argumentum ducit S. Augustinus, ut ostendat non debuisse Cyprianum rejicere Baptismum Hæreticorum, sicut non rejiciebat Baptismum improborum, aut debuisse utrumque pariter rejicere: quia scilicet idcirco Cyprianus rejiciebat Hæreticorum Baptismum, quia non sunt intus; non sunt autem intus, quia non habent Spiritum Sanctum, quem proinde aliis dare non possunt: atqui pariter hoc sensu improbi non sunt intus, non enim habent Spiritum Sanctum: quomodo igitur illum aliis dare possunt? quomodo ergo illorum Baptismum admittit Cyprianus? Quo in argumento non ait simpliciter & absolute S. Augustinus, improbos non esse intus, hoc est in Ecclesiâ, sed juxta sententiam & doctrinam Cypriani, eos intus non esse; quandoquidem illi dumtaxat, juxta Cyprianum, intus sunt & valide baptizant, qui habent Spiritum Sanctum: atqui improbi non habent Spiritum Sanctum; ergo non sunt intus; ergo eorum Baptismum, si sibi constare voluisset S. Cyprianus, admittere non debuisset, sicut non admittebat propter eandem rationem & causam Baptismum Hæreticorum. Sic contradictionis, ac parum secum coherentis doctrinæ Cyprianum arguebat Augustinus. Non igitur in sua propria, sed in sententiâ dumtaxat S. Cypriani, S. Augustinus negat improbos esse in Ecclesiâ, quos tamen, non sine contradictione, intus esse scripserat Cyprianus.

Instabis 2. Sequitur in sententiâ S. Augustini duas esse distinguendas Ecclesias, unam mixtam ex bonis & malis, alteram vero constantem ex solis justis.

Resp. ita quidem olim, non sine calumnia objecisse Donatistas, ut pater ex Breveculo Collationum in Collatione diei tertiæ; quibus Catholici respondebant, se nusquam duas, sed unicam admisisse Ecclesiam, cujus quidem distingui possunt partes variæ & tempora diversa.

Partes

Partes quidem; quia aliter boni, aliter mali ad Ecclesiam pertinent: boni enim sunt quasi anima & pars interior Ecclesiæ, mali autem quasi corpus & pars exterior: sicut dum loquimur de homine interiori & exteriori, tametsi diversa sint quæ significantur, constat tamen non dici, nec esse duos homines.

Tempora etiam distinguenda esse asseriebant Catholici: nunc in præfenti sæculo Ecclesiam admixtos habere malos & bonos; tunc autem, hoc est in futuro sæculo, non habituram nisi bonos: non tamen duas esse Ecclesias, sicut non sunt duo Christi, eo quod Christus semel mortuus fuerit, postea non moriturus. Verba Sancti Doctoris paullo antea laudavimus ex Breviculo Collat. cum Donatistis tertia die, cap. 9. num. 16.

Instabis 3. S. Aug. Lib. 3. de Bapt. cap. 18. & Lib. 7. c. 51. & alibi passim docet solos Sanctos esse illam Ecclesiam quæ est fundata super petram, cui datæ sunt claves regni cælorum, & de qua dicitur, *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus.*

Resp. distinguo ant. Soli Sancti sunt de Ecclesia, in genere causæ finalis, hoc nimirum sensu, quod omnia privilegia quæ a Deo concessa sunt Ecclesiæ universæ, propter solos Sanctos concessa sint & in eorum utilitatem ac salutem, ut nempe vitam consequantur æternam, concedo: in quocumque alio genere, scilicet efficientis, materialis, aut formalis, quasi nimirum Ecclesia pro statu hujusce vitæ ita fuerit instituta, ut solis debeat constare Sanctis, neque ejus Sacramenta per alios possint administrari quam per Sanctos, nego. Adde, sensu non incongruo posse dici eos ad Ecclesiam non utcumque pertinere, qui ejus partem nobiliorem ac præcipuam, nempe animam, non participant, quales sunt improbi, spiritu vitæ interioris seu sanctitatis destituti.

Objicies denique aliquot rationes Theologicas: 1. Ecclesia est sancta: ergo non constat nisi ex Sanctis; 2. qui non habent Deum Patrem, non possunt habere Ecclesiam matrem: at improbi non habent Deum patrem; 3. si mali essent Ecclesiæ membra, in eos aliquid influeret Christus, qui ipse Caput est: at Christus nihil influit in malos.

Resp. ad primum: Ecclesiam esse quidem sanctam in se formaliter, quia quæcumque ad eam constituendam concurrunt, sancta sunt; non autem esse sanctam materialiter & subjective, quasi omnes homines ex quibus coalescit, sint sancti.

Ad secundum: quamvis daremus improbos non habere Ecclesiam matrem, non tamen hinc colligendum foret, eos non esse in Ecclesia. In domo quippe seu familia non tantum filii sunt, sed etiam familiares & servi; licet famuli non maneant in domo in æternum, sed soli dumtaxat filii, ut dicitur, Joan. 8. Deinde cum dicitur improbos non habere Deum patrem, hoc sensu intelligi debet, quod scilicet non sint Filii Dei vel per imitationem, vel per regenerationem seu gratiam adoptionis; licet sint filii Dei adeoque & Ecclesiæ per institutionem & doctrinam.

Ad tertium, dico non alium esse Christi Ecclesiæ Capitis in improbos influxum, præter fidem & spem habituales, gratiasque actuales quibus ipsi resistunt, cum sint Ecclesiæ membra arida: quæ charitatem in qua precipue posita est anima Ecclesiæ, intus a capite non suscipiunt; sed pro sui cum aliis membris

continuitate exteriori capiti subsunt, & ab eo motu quodam externo simul cum aliis moventur.

A R T I C U L U S I I I.

An Hæretici, sive publici sive occulti, sint in Ecclesia.

Sanctus Augustinus, Lib. 7. de Baptismo, cap. 51. hæreticos in duos ordines generatim distribuit, in manifestos & publicos, qui disruptis retibus sunt extra domum; & in occultos ac latentes, qui nondum disruptis retibus in domo remanent, alicujus commodi temporalis desiderio retenti. Istos magis de domo esse, quam in domo esse affirmat; utpote qui non pertineant ad compagem domus, hoc est fidem & charitatem.

De utrisque quaritur, sintne vera Ecclesiæ membra. Quæ quidem controversia; si ratio habeatur sententiæ Novatorum, in primis Jurii, gravissima: si vero nonnullorum ex nostris sentiendi ac loquendi ratio attendatur, exigua & nullius fere ponderis ac momenti esse videtur.

Jurius scilicet existimat, ut jam observavimus, Ecclesiam universalem sinu suo complexi omnes hæreticorum sectas, qui non errant in articulis fidei fundamentalibus, quique idcirco, hæresi non obstante, salutem æternam possunt assequi. Quo sensu, gravissima est præsens quaestio, ac jam maxima ex parte a nobis superius explanata, cum demonstravimus Ecclesiam ita esse unam, ut unica communione eaque Romana consistat, in qua sola salus obtineri potest; quapropter omnes alias sectas seu societates plane rejicit. Asserere igitur Novatorum sensu, hæreticos esse in Ecclesia, seu vera esse Ecclesiæ membra, hæresis est manifeste pugnans contra unitatem Ecclesiæ.

Sunt autem inter nostros nonnulli, qui existimant apertos & manifestos hæreticos aliquo sensu dici posse Ecclesiæ partes seu membra, nempe propter Baptismum, ac alia nonnulla Sacramenta quæ retinent. Sunt qui hæreticos occultos esse quidem membra corporis Ecclesiæ a quo separati nondum sunt, ad animam vero ipsius nullatenus eos pertinere volunt, unde imperfecte & secundum quid partes seu membra Ecclesiæ dicuntur. Sunt qui eos nequidem membra corporis Ecclesiæ dici debere contendunt, nempe propter defectum fidei, quæ plane necessaria ipsis videtur, ut quis etiam exterius dumtaxat ac corporaliter sit in Ecclesia. Quæ profecto nostrorum sentiendi varietas rem Catholicam non attingit, ac salva fide in verbis magis, quam in sensu posita videtur. Itaque sit

P R I M A C O N C L U S I O.

Hæretici publici ac manifesti nullatenus sunt in Ecclesia, in qua una salus haberi potest.

Probatur 1. ex Scriptura. Ad Titum 3. v. 10. *Hæreticum hominem*, inquit S. Paulus, *post unam & alteram correptionem devota*, sciens quia subversus est, *qui ejusmodi est, & delinquit, cum sit proprio judicio condemnatus*. Si autem vitandus ille est, haud dubie in Ecclesia non est; Pastor quippe non vitare debet, sed curare eos qui ad suum gregem pertinent. Rationem reddit Apostolus, quod nempe sit *proprio judicio condemnatus*; hoc est, inter-

Alphon-
sus a Ca.
sro L. 2.
de just.
hæreti-
corum
punitio-
ne c. 24.
Bellar.
L. 3. de
Ecclesia
Milit.
cap. 2.
3. & 10.
Sylvius
L. 3. con-
trover-
siarum
q. 1. ar. 7

interprete S. Hieronymo, seipsum ab Ecclesia ejicit, ipsam quodammodo Episcopi sententiam atque judicium præveniens.

Primæ Joann. 2. v. 19. *Ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis: nam si fuissent ex nobis, mansissent utique nobiscum.* Id est, ex nobis exierunt, quia erant nobiscum in eadem Ecclesia, sed non erant ex nobis secundum divinam electionem, sicut exponit S. August. Lib. de dono perseverantiæ, c. 8.

Probatur 2. iis omnibus momentis quibus supra, Quæstione secunda, Articulo 2. probavimus Ecclesiam ita esse unam, ut excludat quascunque alias hæreticorum societates qui errant in articulis etiam non fundamentalibus. Tum quia ignota fuit toti Antiquitati Jurii opinio: nomine quippe Ecclesiæ Catholicæ semper intellexere Christiani unicam communionem a qua excluderentur Hæretici. Tum quia alias nemo per tot sæcula intellexisset suum Symbolum, illusoriæ fuissent fidei professiones, atque injusti Episcopi omnes sive Orientis, sive Occidentis, qui a sua societate & communione hæreticos amandassent. Tum denique quia ita, fatente ipsomet Jurio, censuere Patres quatuor priorum Ecclesiæ sæculorum, tum cum purissima erat Ecclesiæ doctrina, nec ullos adhuc progressus fecerat antichristus, ut ipsi loquuntur Reformatores. Dicere autem cum eodem Jurio, Patres illos sibi falsam efformasse Ecclesiæ ideam & notionem, absurditas est non ferenda; quasi Jurio potius, quam illis egregiis fidei defensoribus fides esset adhibenda.

Probatur 3. quia illi nullatenus sunt in Ecclesia Christi, nec possunt esse ullo modo ejus membra, qui nec corpus ejus nec animam participant; quemadmodum quod non pertinet ad animam vel corpus hominis, non potest dici pertinere ad hominem: atqui hæretici manifesti nec corpus Ecclesiæ, nec ejus animam participant. Non quidem corpus: tria enim constituunt Ecclesiæ corpus, scilicet externa fidei professio, Sacramentorum communio, Pastoribus legitimis debita subjectio: atqui hæretici manifesti nec ejusdem fidei professionem externam, nec eorundem Sacramentorum communionem habent, nec tandem legitimis Ecclesiæ Pastoribus adhærent, sicut omnes norunt.

Non etiam Ecclesiæ animam participant. Duo enim sunt præcipua in quibus posita est anima Ecclesiæ, scilicet fides vera, & charitas non ficta: atqui hæretici manifesti non habent fidem veram, ut probant vulgo Theologi, ubi de fide; non enim Ecclesiam audire volunt quæ est custos depositi: qui autem Ecclesiam non audit, is tamquam Ethnicus & Publicanus haberi debet. Non habent etiam charitatem: *Charitas enim Christiana*, ait S. Augustinus, Lib. 2. contra Litt. Petil. cap. 77. *nisi in unitate Ecclesiæ non potest custodiri.* Tom. 9. p. 265. C

SECUNDA CONCLUSIO.

Hæretici occulti, sunt in Ecclesia, sed imperfecte dumtaxat, & quantum ad corpus ejus, seu partem externam & visibilem.

Duæ sunt partes.

Prima pars probatur: 1. Quia non minus occulti hæretici sunt in Ecclesia, quam peccatores & improbi Catholici; neque enim charitas minus essentialis est Ecclesiæ, quam fides, cum utraque constituat ejus animam, quæ

quæ est nobilissima pars Ecclesiæ: atqui etiam si hypocritæ & improbi careant charitate, censentur tamen & vere sunt in Ecclesia, quamvis imperfecte & tantum quoad ejus partem visibilem & exteriorem; 2. si præcise propter defectum fidei internæ aliquis non est in Ecclesia, nequidem imperfecte, duo sequentur absurda.

Primum est, quod statim ac Pastor aliquis seu Episcopus, aut ipse Summus Pontifex, in aliquam hæresim occultam incidet, omni destituetur auctoritate, nullamque prorsus in Ecclesia obtinebit amplius jurisdictionem; ac proinde invalidi erunt ac nulli omnes actus qui a vera jurisdictione dimanare debent: quod quidem quam sit absurdum satis intelligitur. Constantissimum enim est in doctrina SS. Patrum, eos omnes qui sunt extra Ecclesiam, nullam omnino habere in Ecclesia auctoritatem & jurisdictionem. Ita S. Cyprianus passim in suis Epistolis, S. Optatus, Lib. 1. contra Parmenianum, S. Ambrosius, Lib. 1. de pœnit. c. 2. S. Hieronymus, Dialogo contra Luciferianos, S. Augustinus in Enchiridio, c. 65. Et ratio est, quia intelligi non potest quomodo qui nequidem membrum est imperfectum Ecclesiæ, possit esse ipsius Caput, ejus Pastor ac Doctor.

Alterum absurdum istud est, quod nemini unquam constare poterit quinam hominum cœtus sit vera Ecclesia. Quomodo enim dignosci poterit in quibus sit vera & interior fides? Unde sequeretur invisibilem fore Ecclesiam. Eadem igitur argumenta, quibus antea probavimus peccatores esse vere in Ecclesia, probant pariter occultos Hæreticos ejus esse partes seu membra, quamvis imperfecta, præcise quidem interius, ut loquitur S. Augustinus mox referendus, sed omnino exterius non præcise.

Secunda pars, nempe occultos Hæreticos esse in Ecclesia tantum imperfecte, seu, ut alii loquuntur, secundum quid, eo fere modo quo, ait Bellarminus, Lib. 3. de Ecclesia militante, c. 2. *capilli aut unguis*, aut
 T. 2. p. 44. G. *mali humores sunt in corpore humano*. Probatur: Quia illi sunt tantum imperfecte in Ecclesia & quoad partem ejus visibilem, qui ejus fidem exterius saltem profitentur, ejus Sacramenta participant, atque ejus Pastoribus subjiuntur, fidem autem non habent, adeoque nec charitatem: atqui tales sunt Hæretici occulti.

Atque propter istum fidei & charitatis defectum dixit S. Augustinus ejusmodi Hæreticos jam esse ab Ecclesia præcisos, (non quidem exteriori, ut per se patet, præcisione, cum occulti illi sint, & Ecclesia de occultis non judicet) sed interiori, quod nempe de anima Ecclesiæ exclusi omni vitæ spiritualis sensu sint destituti. Ita exponi debet sanctus Doctor, L. 4. de Baptismo, contra Donatistas, c. 16. ubi sic loquitur: *Si quisquam idem sentiat quod ille (Photinus,) & esse noverit hæresim ab unitate Catholica separatam ubi hoc docetur & discitur, sed alicujus secularis emolumenti causa in Catholica unitate baptizari voluerit, vel in ea baptizatus propter hoc exire inde noluerit, non solum separatus habendus est, verum etiam tanto sceleratius, quanto magis errori hæresis, & divisioni unitatis fallaciam adjungit, (quia nimirum hac obducta exteriori larva fidei, occulti Hæretici facilius incautos fideles decipiunt ac seducunt, a quibus non ita sibi cavere facile ipsis est, sicut ab apertis & manifestis.)* Rursus, Lib. de unitate Ecclesiæ, capite ultimo: *Multi, ait, sunt in Sacramentorum communione cum Ecclesia, & tamen jam non sunt in Ecclesia, (nempe ratione animæ ipsius.) Alioquin, si*
 Ibid. p. 386, B. C.

tunc quisque praecliditur, cum visibiliter excommunicatur; consequens erit, ut tunc rursus inseratur, cum visibiliter communioni restituitur. Quid si ergo factus accedat, atque adversus veritatem & Ecclesiam cor inimicissimum gerat, quamvis peragatur in eo illa sollemnitas, numquid reconciliatur, numquid inseritur? Absit. Sicut ergo jam denuo communicans nondum insertus est; sic & antequam visibiliter excommunicetur, quisquis contra veritatem, qua convincitur & arguitur, inimicum gerat animum, jam praecisus est. Supple, interius ab anima Ecclesiae, non vero exterius ab ejus corpore, sicut totus contextus demonstrat. Atque hac ratione facile conciliabis nonnulla sancti Doctoris testimonia, quae in speciem pugnare secum videntur, quae tamen reipsa non pugnant. Cum enim aliquando ait malos & Haereticos occultos esse in Ecclesia, de corpore Ecclesiae loquitur; cum vero aliquando ait eos esse praecisos, nec esse in Ecclesia, intelligit animam Ecclesiae.

Et certe, Tract. 3. in Epist. S. Joan. n. 4. Haereticos in Ecclesia esse & non esse (diverso respectu mox exposito) affirmat. Omnes Haeretici, inquit, omnes Schismatici ex nobis exierunt, id est, ex Ecclesia exeunt: sed non exirent, si ex nobis essent. Antequam ergo exirent, non erant ex nobis. Si antequam exirent, non erant ex nobis; multi intus sunt, non exierunt, & tamen antichristi sunt. Et infra: Et sunt qui intus sic sunt in corpore Domini nostri Jesu Christi; quandoquidem adhuc curatur corpus ipsius, & sanitas perfecta non erit nisi in resurrectione mortuorum: sic sunt in corpore Christi, quomodo humores mali. Quando evomuntur, tunc relevatur corpus; sic & mali quando exeunt, tunc Ecclesia relevatur. Et dicit, quando eos evomit, atque proficit corpus, ex me exierunt humores isti, sed non erant ex me. Quid est, non erant ex me? non de carne mea praecisi sunt, sed peccus mihi premebant cum inessent. Quibus verbis exponit sanctus Doctor, occultos Haereticos esse in Ecclesia quantum ad corpus, & non esse quantum ad animam.

Tom. 3.
part. 2.
p. 844. E

P. 845.

Solvuntur Objectiones.

Objicies 1. contra primam Conclusionem, parabolam quae extat apud S. Matth. cap. 13. in qua dicitur homo bonum semen in agro seminasse, Cum autem dormirent homines, venit inimicus ejus, & superseminavit zizania in medio tritici. Qua in parabola 1. ager Ecclesiam significat, ut interpretantur S. Hieronymus, in caput 13. S. Matth. S. August. tum in Breviculo Collationis diei tertiae contra Donatistas, cap. 8. & 9. tum Lib. 2. contra Cresconium, cap. 34. tum Sermone 18. de verbis Domini, nunc 88. capite 19. 2. in illo agro seu Ecclesia tria inveniuntur, scilicet, granum, palea & zizania. Granum significat bonos Catholicos, palea malos, zizania vero Haereticos. Ita exponunt SS. Hieronymus, loco mox citato, Augustinus Sermone 88. alias 18. de verbis Domini, cap. 19. Chrysostomus in caput 13. S. Matth. Theophilactus Hom. 48. in Matth. Igitur juxta hanc interpretationem, Haeretici sunt in Ecclesia simul cum bonis & malis Catholicis.

Resp. 1. dato & non concesso quod per agrum Ecclesia, per zizania vero Haeretici intelligendi sint, parabola haec aperte demonstrat, Haereticos (quamquam exterius & secundum quid in Ecclesia forent) non posse salutem assequi, sed igni aeterno cruciandos reservari. Quod enim dixit Christus, ait

Tom. 4. ait hic S. Hieronymus, *Zizaniarum fasciculos ignibus tradi, & triticum congregari in horrea, manifestum est Hæreticos quosque & hypocritas fidei, gehennæ ignibus concremandos: sanctos vero, qui appellantur triticum, horreis, idest mansionibus celestibus, suscipi. Itaque ex ista parabola habemus, (quod hac in quæstione præcipuum esse jam observavimus) Hæreticos salutem æternam assequi non posse, nisi hæresi deposita, ad unitatem Ecclesiæ Catholicæ se se receperint.*

Resp. 2. non consentire inter se SS. Patres in explicatione hujus parabolæ. Alii enim per Agrum intelligunt mundum ipsum, non vero solam Ecclesiam: in mundo autem Hæreticos esse quis dubitat? Huic interpretationi favet in primis ipse Christus, citato capite 13. S. Matth. ubi v. 37. parabolam hanc rogantibus Discipulis sic exponit: *Qui seminat bonum semen, inquit, est filius hominis. Ager autem est mundus. Bonum vero semen, hi filii sunt regni. Zizania autem, filii sunt nequam. Inimicus autem qui seminavit, est diabolus, &c.* Aliis vero placet per agrum intelligere Ecclesiam, & per zizania Hæreticos, qui occulti sunt aut manifesti. Si occulti, fateamur eos esse in Ecclesia saltem imperfecte; si publici, longe accuratiori sensu dicuntur esse extra Ecclesiam. Si tamen aliqui Scriptores Catholici eos utcumque in Ecclesia esse, ratione scilicet Baptismi, & aliquorum Sacramentorum, quæ retinent, scripserint, non multum movemur; levis enim est ista quæstio ac tota de nomine, præsertim cum (quod rei caput est) iidem Scriptores agnoscant Hæreticos extra salutis viam aberrare, & velut zizania in fasciculos colligendos esse ut comburantur.

Objicies 2. ex Apostolo, II. ad Timoth. c. 2. v. 20. *In magna domo non solum sunt vasa aurea & argentea, sed & lignea & fictilia; & quædam quidem in honorem, quædam autem in contumeliam.* Quo in loco nomine domus intelligit Apostolus Ecclesiam; & nomine valorum ligneorum & fictilium, Hæreticos. Dixerat enim paullo ante: *Sermo eorum ut cancer serpit, ex quibus est Hymeneus & Philetus, qui a veritate exciderunt.* Ita interpretantur SS. Cyprianus Epistola 51. & 52. Ambrosius seu Auctor Commentariorum in omnes S. Pauli Epistolas, qui sub nomine Ambrosii circumferuntur; Augustinus Lib. 4. contra Donatistas, cap. 12. & Lib. 7. cap. 51. ac profitemur se ad ita sentiendum compulsam fuisse auctoritate S. Cypriani.

Resp. multos ex SS. Patribus præsertim Græcis, per domum, non Ecclesiam, sed universum mundum intellexisse, quæ certe interpretatio nobis non nocet. Inter Latinos vero sunt qui per domum, Ecclesiam; per vasa fictilia, malos Catholicos, & Hæreticos intelligunt: ex quorum interpretatione hoc unum colligi dumtaxat potest, Hæreticos, si occulti sint, & antequam separati vel sponte exeant vel expellantur, esse in Ecclesia, ut jam diximus, imperfecte secundum quid, & ratione communionis dumtaxat exterioris; si vero sint publici & manifesti, improprie & latiori quodam sensu dici posse in Ecclesia, ratione Baptismi & aliorum Sacramentorum. Illis magis de domo quam in domo esse asserit S. Augustinus, qui utramque hanc responsionem nobis suppeditat, L. 3. de Baptismo, c. 19. his verbis:

T. 9. p. 119. F. *Dicit Apostolus Paulus de quibusdam qui circa veritatem aberraverant, & fidem quorundam subvertebant, quorum sermo ut cancer serpebat, quos cum evitandos esse diceret, in una tamen magna domo eos fuisse significat, sed tamquam vasa in contumeliam. Credo quod nondum foras exierant. Aut si jam exierant, quomodo*

eos dicit in eadem magna domo cum vasis honorabilibus? nisi forte propter ipsa Sacramenta, quæ separatim etiam Hæreticorum conventiculis non mutata sunt, ad unam magnam domum dicit omnes, sed diversis meritis pertinere, alios in honorem, alios in contumeliam. Et Lib. 7. c. 51. distinguit, ut initio observa- Ibid. p. 200. & 201.

S. Cyprianus per vasa lignea & fictilia nullatenus Hæreticos intellexit, sed infirmos duntaxat & malos Catholicos: siquidem in hac ipsa Epistola 52. quæ est ad Antonianum, aperte asserit Novatianum, utpote Hæreticum, extra Ecclesiam esse. Et vero agit in illis Epistolis adversus Novatianos qui contendebant Ecclesiam ex solis iustis & sanctis constare, quos summæ redarguit arrogantia, qui zizania a frumento, hoc est, improbos a iustis discernere se posse confidebant, quod ne Apostolis quidem concessum est. Scopus igitur sancti Doctoris est ut ostendat improbos esse in Ecclesia, non vero Hæreticos, in quibus nequidem agnoscebat potestatem valide baptizandi. Cum igitur S. Augustinus ait se auctoritate Sancti Cypriani impulsus fuisse ut per vasa lignea & fictilia intelligeret Hæreticos qui sunt in domo, hoc est, Ecclesia, non satis videtur (pace dixerim) attendisse ad verba S. Cypriani, quæ nihil tale profecto sonant.

Bullar.
Lib. 3.
cap. 4.
Eom. 2.
p. 46. B.

Auctor vero Commentariorum in Epistola S. Pauli, nullius est auctoritatis, quem non Ambrosium fuisse, sed vel Pelagium, aut Hilarium Luciferianum eruditi fatentur.

Objicies 3. auctoritatem S. Hieronymi, Dial. adversus Luciferianos, Tom. 4. ubi sic loquitur: *Arca Noe Ecclesie typus fuit Ut in illa omnium animalium genera; ita & in hac universarum & gentium, & morum sunt homines. Ut ibi pardus & hædi, lupus & agni; ita & hic iusti & peccatores: idest, vasa aurea, argentea cum ligneis & fictilibus commorantur.* part. 2. p. 302.

Et circa finem urget Hilarius Diaconum alio argumento: *Est, inquit, præterea aliud quod inferemus, adversum quod ne mutire quidem audeat Hilarius. Si enim Hæretici Baptisma non habent, & ideo rebaptizandi sunt ab Ecclesia, quia in Ecclesia non fuerunt; ipse quoque Hilarius non est Christianus. In ea quippe Ecclesia baptizatus est, quæ semper ab Hæreticis Baptisma recepit.* Ibid. p. 305.

Ex quibus sancti Doctoris verbis, Iurius, in suo fidei systemate, c. 9. hæc tria colligit in rem suam argumenta.

I. Disputabat, inquit, Hieronymus adversus Luciferianos qui laicos redeuntes ab Hæresi Ariana recipiebant, Episcopos autem volebant recipere. Ostendit autem quod si recipiendi sint laici absque novo Baptismo, debeant etiam recipi Episcopi sine nova Ordinatione; tamque licere Episcopis pœnitentibus permanere in Sacerdotio, quam laicis in Baptismo: adeoque supponit Hieronymus habuisse Arianos jus & auctoritatem ordinandi Presbyteros & Episcopos; eorum Baptisma fuisse legitimum, adeoque potuisse dare Spiritum sanctum: atqui ii in quibus est talis potestas & quorum validus est Baptismus, sunt in Ecclesia; ergo censebat Hieronymus Arianos esse in Ecclesia.

II. S. Hieronymus per illos peccatores seu lupos & hædos quos ait esse in Ecclesia, intelligit Hæreticos, siquidem inde concludit Baptisma Hæreticorum recipiendum esse.

III. Idem est apud Hieronymum, esse Christianum, & esse in Ecclesia: pro-

probaverat autem antea Hæreticos esse Christianos, ergo censet eos esse in Ecclesia.

Ibid. p. 306. Resp. stupendam esse Jurii cæcitatem, qui ex iis S. Hieronymi verbis adversus nos arguit, quibus aperte ipsius novum systema exploditur. Scilicet faretur Jurius, Hæreticos qui peccant in articulos fundamentales, non esse in Ecclesia: atqui loquitur, citato in loco, S. Hieronymus de Hæreticis hujusmodi, nempe Arianis, Simonianis, Menandrianis, Basilidianis, &c. quos nemo ignorat, impugnasse capitale ac fundamentale dogma Divinitatis Christi; eos igitur in Ecclesia sua haud dubie collocabit Jurius. Deinde Ecclesia, secundum Jurium in suo novo systemate, non docet, non instruit, nihil definit: atqui tamen Ecclesia quam agnoscit S. Hieronymus, & docet, & instruit, & definit, unde de ipsa dicit, *Poteram omnes propositionum rivulos uno Ecclesie Sole siccare.* Denique, Ecclesia quæ in novo Jurii systemate omnes sectas complectitur, non potest dici antichristi Synagoga: atqui tamen, juxta S. Hieronymum sub finem citati Dialogi, omnes Hæretici non sunt Ecclesia Christi, sed antichristi Synagoga; igitur systema Jurii e diametro opponitur doctrinæ S. Hieronymi.

Ad primum Jurii argumentum: Hieronymus putabat validum esse Baptismum datum ab Arianis, & ab ipsis dari Spiritum Sanctum; ergo putabat eos esse in Ecclesia: falsa prorsus ac neganda consecutio. Baptismum enim Ecclesiæ secum asportarunt, eumque extra Ecclesiam verum & dant & accipiunt, quia non ipsorum Baptismus est, sed Christi; unde distingui potest eadem consecutio: Hæretici sunt in Ecclesia quoad jus & potestatem baptizandi, de qua una disputat S. Doctor, concedo: sunt vere in Ecclesia per unionem aut internam, aut externam, nego. Similiter distinguenda hæc propositio, Hæretici dant Spiritum Sanctum; ergo sunt in Ecclesia: dant Spiritum Sanctum iis qui eorum hæresi non consentiunt, concedo: iis qui consentiunt, nego.

Ad secundum: Nihil cogit ut dicamus per injustos & peccatores intellexisse S. Hieronymum Hæreticos; imo argumentatio ducta ex improbis qui valide baptizant, magis urgebat eos cum quibus disputabat. Ii scilicet rejiciebant Baptismum ab Hæreticis datum, hac ratione quod cum Spiritum Sanctum non haberent, illum aliis dare non possent: at similiter & ad hominem urgebat Hieronymus; Improbi Catholici Spiritum Sanctum non habent, eorum tamen Baptismus ratus & validus habetur: quare igitur pari ratione ratus non erit Baptismus datus ab Hæretico?

Ad tertium: Nego esse Christianum, & esse in Ecclesia, unum & idem esse apud S. Hieronymum. Hic nempe est S. Doctoris sensus: si Hæretici Baptisma non habent, ac proinde Christiani non sunt, quia soli baptizati sunt Christiani, & ideo rebaptizandi sunt, quia non fuerunt baptizati in Ecclesia, utpote qui apud Hæreticos Baptismum perceperint; sequitur ipsummet Hilarium non esse Christianum, quia baptizatus est in ea Ecclesia, quæ semper admisit Baptismum ab Hæreticis collatum. Hic est genuinus ac litteralis S. Hieronymi sensus, qui non tantum non favet Jurio, verum etiam aperte demonstrat supponere S. Doctorem Hæreticos non esse in Ecclesia.

Objicies 4. cum eodem Jurio, testimonium S. Augustini, depromptum

ex Libro primo de Baptismo contra Donatistas, c. 10. ubi postulanti-
bus Donatistis, *Utrum Baptismus in parte Donati generet filios*, ait: *Qua-* T. 9. p.
si vero ex hoc generet unde separata est, & non ex hoc unde conjuncta est. 87. E.
Separata est enim a vinculo charitatis & pacis, sed adjuncta est in uno Ba-
p-tismate. Itaque una est Ecclesia, quæ sola Catholica nominatur, & quidquid
suum habet in communionibus diversorum a sua unitate separatis, per hoc quod
suum in eis habet, ipsa utique generat: atqui, inquit Iurius, Ecclesia Do-
natistarum quæ erat hæretica, erat tamen per Baptismum Ecclesiæ Ca-
tholicæ conjuncta, ac generabat filios; adeoque mater erat: si mater,
sponsa Christi; ac proinde falsum est societatem hæreticam separatam
esse ab Ecclesia Catholica & universali.

Resp. I. ex hoc testimonio manifeste colligi contra ipsummet Iurius,
societatem hæreticam ab Ecclesia separatam esse vinculo charitatis &
pacis, ut ait S. Augustinus, unde sequitur tales Hæreticos salutem as-
sequi non posse: nisi contendat Iurius, sine charitate & pace posse il-
lam obtineri; atque, ut jam sæpius a nobis dictum fuit, de hoc ma-
xime hic disputamus. An vero propter Baptismum, cujus dandi jus &
auctoritatem retinent Hæretici, dici possint aliquatenus Ecclesiæ con-
juncti, nostro quidem judicio tanti momenti non est quæstio.

II. Ex eo quod dixerit S. Augustinus, Ecclesiam Donatistarum per
Baptismum conjunctam esse veræ Christi Ecclesiæ, male omnino infert
Iurius, eam non esse omnino ab illa Christi Ecclesia separatam. Nam-
que passim asserit sanctus Doctor, Hæreticos omnino ad Ecclesiam non
pertinere, tametsi cum Catholicis in multis fidei ac Religionis capiti-
bus conveniant: non enim in parte, sed in toto debent Ecclesiæ obse-
quentes esse; ac ni fecerint, omnino separati & præcisi sunt. Ita Lib.
de unitate Ecclesiæ, c. 4. lib. 2. contra Petilianum, cap. 77. lib. 3. de
Baptismo contra Donatistas, c. 41.

III. Male quoque infert Iurius, Ecclesiam hæreticam esse Christi spon-
sam, quia generat filios, namque ut ancillæ generant, non ut sponsæ,
sicut expresse docet Augustinus, lib. 1. de Baptismo, c. 15. *Ecclesia, in-* Ib. p. 91.
quit, omnes per Baptismum parit, sive apud se, id est, ex utero suo; sive E.
extra se de semine viri sui, (sive de se, sive de ancilla.) Et c. 10. dixe-
rat: Ergo ipsa generat, & per uterum suum, & per uteros ancillarum sua- Ib. p. 87.
rum, ex iisdem sacramentis, tamquam ex viri sui semine. In doctrina igi- G.
tur sancti Augustini, societates Hæreticorum generant quidem filios per
Baptismum; sed quia sibi non generant, sed Ecclesiæ Catholicæ, an-
cillæ sunt, non sponsæ: sibi autem non generant, quia eos tantum pa-
riunt per Sacramenta, quæ ad solam Ecclesiam Catholicam pertinent.
Sed, inquires, si societates Hæreticorum ita corruptæ sunt, qua ratio-
ne filios Christo generare possunt?

Resp. nunquam existimasse sanctum Augustin. Baptismum ab Hæreti-
cis collatum gratiam justificationis conferre adultis qui eorum hæresi con-
sentiunt; imo nec licite ab iis administrari posse censuit. *Sicut enim, in-* Ib. p. 79.
quit, non recte foris habetur & tamen habetur; sic non recte foris datur, & ta- D.
men datur. In casu autem necessitatis justificari posse Catholicum Baptis-
mo in communionem hæreticam percepto docet, tum lib. 1. de Baptismo, c.
2. tum l. 7. c. 52. Unde sequitur parvulos qui ab Hæreticis baptizantur,

gratiam Sacramenti accipere; quia nempe licet improbi sint & corrupti Ministri, non minus tamen sancta sunt & pura Sacramenta quæ ab illis conferuntur, utpote quæ non a Ministro, sed a Christo vim suam & efficaciam habeant.

Objicies 5. aliquot rationes.

Prima: Ecclesia jus habet tantum in suos, non in alienos: *Quid enim mihi est de iis qui foris sunt, judicare*, ait Apostolus, 1. Corinth. 5. v. 12. atqui Ecclesia jus habet in Hæreticos quos punit & anathemate percellit; ergo Hæretici ad illam pertinent.

Secunda: Baptizati & Sacerdotes sunt Ecclesiæ membra: atqui remanent in Hæreticis caracter Baptismi & Sacerdotii.

Tertia: Apostolus, 1. ad Corinth. 11. v. 18. asserit in Ecclesia Corinthiorum fuisse hæreses. *Convenientibus vobis in Ecclesiam*, inquit, *audio scissuras esse inter vos, & ex parte credo. Nam oportet & hæreses esse, ut & qui probati sunt, manifesti fiant*, & c. 15. v. 12. notat aliquos inter Corinthios negasse resurrectionem: *Si autem*, inquit, *Christus prædicatur quod resurrexit a mortuis, quomodo quidam dicunt in vobis quoniam resurrectio mortuorum non est?*

Quarta: Qui vera habent apud se Sacramenta quibus multi gratiam consequuntur, ii certe sunt in Ecclesia Christi, cui soli vera tradidit Sacramenta: atqui Hæretici vera habent Sacramenta quibus multi gratiam consequuntur; ergo, &c.

Resp. ad primam, Ecclesiam jus habere in eos omnes qui ad illam aut pertinent aut pertinere debent. At Hæretici titulo Baptismi quem perceperunt, ad Ecclesiam pertinent, licet eos e sinu suo ejiciat: quemadmodum, ovis pertinet ad ovile, unde fugit; & servus fugitivus ad dominum quem deseruit; & transfuga ad Regem seu Ducem cui nomen dederat.

Ad secundam: Dico 1. in Hæreticis, etiam qui negant articulos fundamentales, perseverare caracterem Baptismi; an eos vera esse Ecclesiæ Christi membra concedet Jurius? Non certe. Dico 2. remanere quidem in Hæreticis characteres Sacramentorum; at isti non sufficiunt, ut quis dici possit esse in Ecclesia. Et ratio est, tum quia in damnatis etiam remanent illi characteres, & tamen sanctus Thomas, tertia parte q. 8. art. 3. dicit damnatos nec actu, nec potentia esse membra Christi. Tum quia caracter sacramentalis per se non habet vim uniendo hominem cum Christo Capite, sed est merum signum potestatis & unionis cujusdam quæ antea præcessit, nec amplius perseverat: Possunt quidem Hæretici potestate sua abuti, sicut servus fugitivus secum deferens pecuniam domini sui, aut miles asportans vexillum Imperatoris, at sicut illi non sunt de familia, aut exercitu, ita nec Hæretici de Ecclesia.

Ad tertiam: Vel intelligendus est Apostolus de aliquibus qui erant inter Catholicos, quamvis de Ecclesia non essent; vel de iis qui inter Catholicos sic perverse vivebant, quasi nulla futura esset resurrectio, vel de iis qui clam ita sentiebant, & ideo nondum ejecti erant ab Ecclesia; vel denique de iis qui palam quidem negabant, in Templum tamen simul cum Catholicis conveniebant, quia nondum facile poterat Ecclesia eos e sinu suo ejicere.

Ad

Ad quartam: Neganda est major propositio quoad primam partem, nempe eos omnes esse in Ecclesia, qui vera habent apud se Sacramenta: siquidem hæretici Ariani, Simoniani, Sociniani, & alii quotquot fundamentalem fidei veritatem negant, vera habent Sacramenta, nec eos tamen audent Juris veræ Christi Ecclesiæ deputare. Et ratio est, quia Sacramenta illa ad veram Ecclesiam pertinent, ex qua discedentes Hæretici ea secum asportarunt; neque tamen propterea ad Ecclesiam pertinere dicendi sunt, nisi sensu maxime improprio, & cum hac restrictione, ratione Baptismi & aliorum Sacramentorum. Ad alteram vero ejusdem propositionis partem, nempe per Sacramenta in hæresi suscepta multos gratiam assequi, respondeo cum distinctione: multi gratiam assequuntur qui hæresi non consentiunt, sed necessitate quadam ab Hæreticis Sacramenta percipere coguntur, quales sunt v. g. infantes ab Hæreticis procreati; quales sunt adulti qui simplici corde veritatem quaerunt, parati ei adhærere ubi primum eam cognoverint, concedo. Istos enim sibi generat Ecclesia per uterum ancillarum suarum, ut ait S. Augustinus antea laudatus. Multi gratiam assequuntur qui hæresi consentiunt, nec tantum materialiter; ut ajunt, sed etiam formaliter sunt hæretici, nego.

Objicies 6. contra secundam Conclusionem: fides est fundamentum & quasi forma Ecclesiæ, sicut innuere videtur S. Paulus 1. Corinth. 3. v. 10. ubi ait: *Ut sapiens architectus fundamentum posui*, & ad Ephes. 4. v. 6. *Unus Dominus, una fides, unum Baptisma*. Quæ omnia conveniunt fidei internæ; neque enim de sola externa possunt intelligi. Ergo qui fide interna destitutus est, ille verè non potest dici pertinere ad Ecclesiam.

Contra
secun-
dam
Conclu-
sionem.

Resp. 1. fidem quidem objective sumptam, scilicet pro Christo qui est objectum fidei, esse fundamentum Ecclesiæ, non autem fidem sumptam formaliter, pro actu vel habitu per quem creditur in Christum. Namque Apostolus dilerte ait, citato cap. 1. Corinth. v. 11. Christum esse fundamentum præter quod aliud statui non potest.

2. Etsi textus Apostoli intelligeretur de fide formaliter sumpta, nihil tamen inde inferri posset contra nostram Conclusionem: namque fides prædictis locis non dicitur fundamentum Ecclesiæ, sed justitiæ & perfectionis, vel doctrinæ quæ est in Ecclesia.

3. Etsi diceretur etiam fundamentum Ecclesiæ, intelligendum esset quantum ad totum Ecclesiæ corpus collective sumptum: neque enim stare potest Ecclesia universa sine fide interna & charitate; essentielles enim sunt toti Ecclesiæ illæ virtutes. Non autem intelligendum foret, quantum ad unum quoque distributive sumptum Ecclesiæ membrum, quasi sine fide interna nullus possit esse verum, quamquam mortuum, Ecclesiæ membrum. Quippe si potest quis absque charitate interiori ad Ecclesiam adhuc pertinere, quidni & absque fide pariter interiori? Utraque enim virtus ex æquo toti Ecclesiæ necessaria est ac essentialis.

Objicies 7. aliquot rationes.

Prima: Ecclesia definitur societas fidelium, & a sancto Augustino dicitur populus fidelis per universum orbem dispersus: atqui Hæretici occulti licet fidem profiteantur exterius, non sunt verè fideles, sicut nec hypocritæ sunt verè iusti.

Secunda: Non sufficit ritus exterior Baptismi sine vero Baptismo; ergo nec fidei exterior professio sine vera fide.

Tertia: Qui non habent unionem internam cum Capite Ecclesiæ, non sunt veræ Ecclesiæ membra: atqui Hæretici occulti non habent unionem internam cum Capite Ecclesiæ.

Quarta: Qui excommunicatus est excommunicatione, ut ajunt, lata sententiæ, non amplius est in Ecclesia: atqui quicumque incidit in hæresim, saltem expresse damnatam ab Ecclesia, etiamsi in occulto dumtaxat, ipso tamen facto incidit in excommunicationem latæ sententiæ; ergo, &c.

Resp. ad primam: Certum est Ecclesiam esse societatem fidelium, non tantum eorum qui fidem exterius profitentur, sed qui interius fideles sunt; nunquam enim potest Ecclesia esse sine veris & sinceris Catholicis: at necesse non est ut quodlibet ipsius membrum veram & interiorrem habeat fidem, sicut necesse non est ut veram habeat charitatem; sed sufficit exterior conjunctio cum Ecclesiæ corpore, qua fit ut Hæretici nondum separati ad eam pertineant, quamquam, ut diximus, valde imperfecte.

Ad secundam: Certe necessarius est verus Baptismus ut aliquis sit in Ecclesia, quia saltem vinculis externis cum ea debet conjungi; & qui exterius ritu legitimo baptizatur, ille præsumitur vere baptizatus: pariter qui exterius fidem profitetur, hac professione, & Sacramentorum communione colligatur Ecclesiæ corpori.

Ad tertiam: Falsum est eos qui non habent unionem internam cum capite Ecclesiæ, non esse ipsius membra, quamquam arida sint, imperfecta, mortua: quia tamen nondum amputata, vera membra sunt.

Ad quartam: Intelligenda est propositio de excommunicatione publica: nam excommunicati occulti, ut postea dicemus, aliquo modo sunt de Ecclesia, numero, non merito; de facto, non de jure: unde juxta communem ac receptam Theologorum sententiam, quidquid pauci e contra dixerint, constat occultum Hæreticum, si Episcopus fuerit aut etiam S. Pontifex, non ideo amittere dignitatem & jurisdictionem suam, donec aut ipsi Ecclesiam publice deseruerint, aut convicti hæreseos, ab ea publice separati fuerint.

A R T I C U L U S I V.

Virum Schismatici sint in Ecclesia.

Observandum 1. nomine schismatis generatim significari quamlibet animorum scissuram seu dissensionem sive in fide, sive in disciplina. Unde Apostolus, 2. ad Corinth. c. 1. v. 10. obsecrat fideles ut non sint apud ipsos schismata & contentiones. Proprie schisma significat separationem ab Ecclesiæ unitate, non sine contemptu auctoritatis Ecclesiæ.

Hinc observat S. Thomas 2. 2. q. 39. art. 1. ideo schisma speciale peccatum esse, quod intendat se separare ab unitate quam charitas facit... Schismatici ergo dicuntur qui propria sponte & intentione se ab unitate Ecclesiæ separant, quæ est unitas principalis. Est igitur schisma, spontanea ac voluntaria separatio ab Ecclesia.

Obser-

Observandum 2. Etſi ſchiſma & hæreſis in eo convenient quod violent unitatem & communionem Eccleſiæ, multum tamen origine ac natura ſua diſcrepant: Hæreſis quippe fidem, ſchiſma charitatem & diſciplinam impetit. *Hæretici*, ait S. Auguſtinus, lib. de fide & ſymbolo, c. T. 6. p. 10. *de Deo falſa ſentiendo ipſam fidem violent; Schismatici autem diſciſſionibus iniquis a fraterna charitate diſſiliunt, quamvis ea credant quæ credimus.* Hinc S. Baſilius, Epistoſta ad Amphiloſchium. Can. 1. Manichæos, Valentinianos, Marcionitas & Pepuzenos recenſet inter Hæreticos, quia de ipſa in Deum fide controverſiam movebant, & a ceteris Chriſtianis diſſentiebant: Novatianos autem Schismaticis adſcribit; quia de diſciplina tantum Eccleſiaſtica contendebant, nempe an lapſi ad pœnitentiæ beneficium admittendi eſſent.

Diſcrimen inter hæreſim & ſchiſma ſuo more accurate explicat S. Th. art. 1. citatæ quæſtionis ad 3. ubi dicit diſtinguenda eſſe ſecundum ea quibus utrumque per ſe & directe opponitur. *At hæreſis*, inquit, *per ſe opponitur fidei: ſchiſma vero per ſe opponitur unitati Eccleſiaſticae charitatis. Et ideo ſicut fides & charitas ſunt diverſæ virtutes . . . ita ſchiſma & hæreſis ſunt diverſa vitia.*

Obſervandum 3. ideo ſapiffime Veteres aſſerere inveteratum ſchiſma in hæreſim deſinere, quia cum Schismatici violatæ charitati per ſecefſionem, addant pertinacem contumaciam adverſus Eccleſiæ decreta, ejuſque auctoritatem contemnunt, ac ſacras Scripturas quæ illam commendant; mirum non eſt ſi ſchiſma huius generis in hæreſim deſinere dicatur. Hinc poſt ſententiam Concilii Nicæni, Concilium ſecundum, quemadmodum & Epheſinum, non ſolum Novatianos, ſed etiam Quartodecimanos recenſent inter Hæreticos, licet ob nudam diſciplinæ quæſtionem diſceſſiſſent ab Eccleſia.

Ex quibus patet eos omnes eſſe vere Schismaticos, qui ſeparant ſe ab unitate Eccleſiæ Catholice & univerſalis, vel ejus auctoritatem in aliquo diſciplinæ univerſalis capite contemnendo, vel ab ejus capite, quod eſt centrum unitatis & communionis Eccleſiaſticae, recedendo, vel cum aliis Paſtoribus Eccleſiarum & fidelibus non communicando, vel ſocietates novas cum novis Miniſtris, ut fecerunt noſtri Reformatores, inſtituendo. Unde non tantum fieri ſchiſma dicendum eſt, cum aliqua membra ſe ſe a capite ſeparant, ſed etiam ſi caput ſeiſpum a membris divideret, ſicut diſerte docet S. Cyprianus, Epist. 52. ubi probat Novatianum ſchiſmaticum eſſe duplici de cauſſa, tum quia electo jam legitime Cornelio, ipſe Episcopatum Romanum a deſertoribus ambivit; tum quia a ſuis Coepiſcopis & a Sacerdotum Collegio ſe ſeparavit.

Hæc de ſchiſmate præmittere neceſſe fuit, ut aliqua certa Schismaticorum idea haberetur, antequam de ipſis inquireremus an ſint in Eccleſia. Aſſignat Jurius eos ſicut & Hæreticos vera eſſe Eccleſiæ membra: contra ipſum ſit

C O N C L U S I O .

Schismatici nullatenus ſunt in Eccleſia.

Probatur 1. quia Eccleſia una eſt, ut antea demonſtravimus: eſt unum Ovile, unum corpus Chriſti, una Domus, &c. atqui huic unitati plane

Tournely de Eccleſia. Tom. V. Pars I.

V 3

oppo-

opponitur schisma, quod divisionem & separationem importat. Unde scite S. Cyprianus, lib. de unitate Ecclesiæ, dicit Ecclesiam significari per vestem Christi inconsutilem quæ scissa non fuit; ut intelligeremus Ecclesiam scindi posse, sed non eo modo quo scindi possunt vestes, ita ut omnes partes æque maneant partes vestis; sed quo modo scinditur ramus ab arbore, qui statim moritur arbore vivente; & rivus a fonte, qui mox arefcit fonte fluente; & radius a Sole, qui continuo deficit; Sole, ut erat, permanente. Quod si volueris partem scissam ab Ecclesia, esse pariter Ecclesiam quamdam, multas Ecclesias induces, contra manifestam Scripturæ doctrinam.

Probatur 2. ex SS. Patribus.

Ab. p. 118. S. Cyprianus, Epist. 69. postquam dicit Ecclesiam esse plebem sacerdoti adunatam, & Pastori suo gregem adhaerentem; addit, Episcopum in Ecclesia esse, & Ecclesiam in Episcopo, & quicumque cum Episcopo non est, in Ecclesia non esse; frustra quoque eos sibi blandiri, qui pacem cum Dei Sacerdotibus non habentes obrepunt, & latentur apud quosdam se communicare credunt, quandoquidem Ecclesia, quæ Catholica est, una est, scissa non est, nec divisa, sed utique connexa, & coherentium sibi invicem Sacerdotum glutino copulata. Scripsit S. ille Martyr Opus integrum de Unitate Ecclesiæ, ubi ex professo demonstrat eos extra Ecclesiam esse, qui hanc impugnant unitatem.

S. Optatus, lib. contra Parmenianum, de Schismaticis sic loquitur, n. 11. *P. 10.* Deserta matre Catholica, impii filii dum foras exeunt, & se separant (ut vos fecistis) a radice matris Ecclesiæ, invidiæ falcibus amputari, & errando rebelles abscedunt. Et lib. 2. Schismaticos comparat cum ramis, rivulis, & radiis præcisus ab arbore, fonte, & Sole, quæ comparationes a S. Cypriano adductæ jam fuerant, in lib. de Unitate Ecclesiæ. *P. 33.*

S. Chrysostomus, Hom. 11. in Epistolam ad Ephes. docet Schismaticos similes esse manui a corpore præcisæ, quæ mox desinit esse membrum. Ibidem dicit Schismaticos esse in altera Ecclesia, licet in fide & dogmatibus cum vera Christi Ecclesia consentiant.

Edit. vet. S. Hieronymus, in c. 3. Epistolæ ad Titum: Inter hæresim & schisma, *T. 3. p.* inquit, hoc interesse arbitramur, quod hæresis perversum dogma habeat, schisma *1063. C.* ma propter Episcopalem dissensionem ab Ecclesia pariter separet. Quo loco maxime notandum est istud pariter, quo S. Doctor parem facit Schismaticorum & Hæreticorum ab Ecclesia dissensionem & separationem.

S. Ambrosius, lib. 1. de excessu fratris sui Satyri, n. 47. hæc narrat: *T. 2. p.* Advocavit ad se Episcopum, nec ullam veram putavit nisi veræ fidei gratiam, *1126. E.* percontatusque ex eo est utrumnam cum Episcopis Catholicis, hoc est, cum Romana Ecclesia conveniret? Et forte ad id locorum in schismate regionis illius Ecclesia erat: Lucifer enim se a nostra tunc temporis communione diviserat, & quanquam pro fide exulasset, & fidei suæ reliquisset heredes, non putavit tamen fidem esse in schismate. Nam etsi fidem erga Deum tenerent, tamen erga Dei Ecclesiam non tenebant, cujus patiebantur velut quosdam artus dividi, & membra lacerari. Etenim cum propter Ecclesiam Christus passus sit, & Christi corpus Ecclesia sit, non videtur ab his exhiberi Christo fides, a quibus evacuatur ejus passio, corpusque distrahitur. Quo in testimonio S. Doctoris hæc habes: 1. Satyrum sollicitè quævisse num forte Episcopus loci in quo erat

erat, esse schismaticus; nec cum Episcopis Catholicis, hoc est, cum Ecclesia Romana communicaret. Unde autem hæc viri pii sollicitudo & anxietas? nisi quod cum Schismaticis ab Ecclesia separatis communicare non posset; 2. signum Catholicitatis esse communionem cum Ecclesia Romana, ceterarum Ecclesiarum Matre ac Magistra; 3. in schismate fidem non esse: unde confirmatur quod paullo ante observatum a nobis fuit, proclive admodum esse ut schisma inveteratum in apertam hæresim desinat.

S. Augustinus tam diserte Schismaticos non esse in Ecclesia cujus unitatem distrumpunt, passim in Operibus suis adversus Donatistas demonstrat, ut fateatur Iurios hunc fuisse Africanorum errorem. Inter tot testimonia unicum sufficiet jam ex parte laudatum; ex lib. de fide & symbolo, c. 10. *Credimus, inquit, sanctam Ecclesiam utique Catholicam. Nam* T. 6. p. 161. F. *& Hæretici & Schismatici congregationes suas Ecclesias vocant: sed Hæretici de Deo falsa sentiendo, ipsam fidem violant, Schismatici autem dissensionibus iniquis a fraterna charitate dissiliunt, quamvis ea credant que credimus. Quapropter nec Hæretici pertinent ad Ecclesiam Catholicam, quæ diligit Deum, nec Schismatici, quoniam diligit proximum. Mitto plura alia & S. Augustini & aliorum SS. Patrum testimonia, ex quibus manifeste colligitur hanc constantem & perpetuam fuisse Ecclesiæ traditionem, Schismaticos scilicet non esse in Ecclesia, quapropter eadem Ecclesia in die Parasceves orat pro Hæreticis & Schismaticis, ut eos Deus ad Ecclesiam Catholicam revocare dignetur; quod certe non faceret, si eos crederet in Ecclesia esse.*

Denique ratio manifesta est: *Namque, ut recte ait Bellarm. lib. 3. de* P. 47. col. *Ecclesia Militante, c. 5. de ratione Ecclesiæ est ut sit una unione membrorum* 1. A. *inter se, & cum suo capite; hanc autem unionem Schismaticus tollit, dum se a communione capitis & aliorum membrorum separat. Neque vero ille dici potest pertinere aut ad animam, aut ad corpus Ecclesiæ: non ad animam, siquidem violat pacem & charitatem; non ad corpus, quod scindit & a quo recedit, vel non obediendo Pastoribus legitimis, vel privatos confessus instituyendo.*

Solvuntur Objectiones.

Objicies 1. In divisione decem Tribuum Israel a Tribu Juda, facta a Jeroboamo, nemo est qui non agnoscat verum & perfectum schisma: nam cum Deus publicum aliquod unitatis centrum in Jerusalem, ubi erat Tabernaculum, Arca, Templum, magnum Sanhedrim, statuisset, certe schismatici erant quicunque ab hoc unitatis centro recedebant; proindeque vere schismatica fuerunt decem Tribus Israel: atqui tamen fuisse extra Ecclesiam veterem illas Tribus asseri merito non potest; tum quia a duabus Tribubus Juda & Benjamin fratres appellantur; tum quia ad eos mittebat Deus Prophetas Eliam, Elisæum & multos alios, quorum primi interfecti sunt a Jezabele.

Resp. inter illos qui a partibus Jeroboam stabant, alios ejus schismatici adhæsisse, & vitulum aureum ac Baal adorasse; isti vero non tantum 3. Reg. c. 12. 2. P. 13. schismatis, sed etiam idololatriæ rei fuere, quos procul dubio in vera Ecclesia fuisse non asseret Iurios: alii autem nec vitulum nec Baal, sed unum verum Deum semper coluerunt, qui etsi Jerosolymam non pergerent singulis annis sacrificia oblaturi, non propterea tamen tamquam

vere schismatici traduci debent, quia nec sponte nec animo, sed coacti propter Edictum Principis, eo Religionis officio non defungebantur, atque desiderio saltem & animo communicabant cum Juda & cetero Religionis: quemadmodum nemo diceret schismaticos esse Catholicos, qui nullum haberent Religionis exercitium propter Edictum Principis; quia scilicet societati Catholicorum animo semper essent conjunctissimi. Et certe Elias, Eliseus & alii Prophetæ Israel veri erant & fideles Dei servi ac cultores, non tamen ipsi pergebant Jerusalem, scilicet exceptis sacrificiis non videntur interdicta fuisse alia Judaica Religionis exercitia; id quod vel solum Prophetarum, & Abdiæ exemplum demonstrat. Certum est enim quod nunquam illi Prophetæ comitarentur Achab ad templum Baal, neque tamen id Principem latere poterat. Quapropter viri pii ac fideles illarum decem Tribuum diebus sabbati ad ades Prophetarum Religionis causa conveniebant, sicut non obscure colligitur, ex lib. 4. Reg. c. 4. v. 23. ubi dicitur: *Quam ob causam vadis ad eum?* (Elisæum) *Hodie non sunt Kalendæ, neque Sabbatum.*

Objicies 2. Nascente Christi Ecclesia & Apostolorum ætate, visæ sunt duæ societates seu communiones in Ecclesia Christi, Gentilium scilicet & Judæorum qui ad Christum convertebantur: posterior autem hæc, Judæorum scilicet converforum societas, plane separata erat a priori, nec in ullo etiam exteriori vinculo cum ipsa conjuncta erat: servabat enim circumcisionem, festa & sollemnitates ceterosque alios Judaicos ritus, imo & Gentes conversas jugo circumcisionis subicere volebat, ut legimus, c. 15. Actuum Apostolorum. Erant ergo illi vere schismatici, & tamen nusquam velut ab Ecclesia præcisi & alieni habiti sunt ab Apostolis. Ita Iurius.

Resp. duplicis generis distinguendos esse Judæos qui ad fidem Christi tunc convertebantur: alii æmulatores quidem erant Legis, hoc est, ipsam observabant; sed Gentibus conversis jugum hoc non imponebant; tales erant ii de quibus fit mentio, Act. 21. v. 20. Eos autem tolerabat Ecclesia, quia licet inutilis tunc foret Legalium observatio, nondum tamen erat mortifera; atque ut etiam facilius Evangelium audirent, noluerunt Apostoli tam cito veterem Legem abrogare & interdicere. Quamvis ergo in hoc de Legalibus momento different a Gentilibus conversis, in ceteris tamen cum ipsis conveniebant; habebant eos ut fratres, eosdem Apostolos & Pastores sequebantur; ac proinde si sermo sit de illis Judæis, ac de licita solummodo, non vero necessaria (quæ duplex quæstio hic distingui debet) Legalium observatione, falso prorsus supponit Iurius illos nullo vinculo Religionis inter se conjunctos fuisse.

Alii vero erant Judæi qui contendebant non tantum utilem, sed plane ad salutem necessariam esse circumcisionem, ac Gentes huic jugo subjiciendas esse: eos autem nusquam toleravit Ecclesia, ac statim in Concilio Jerosolymitano repressit; atque cum etiam post Decretum hujus Concilii in eodem errore nonnulli persisterent, scripsit S. Paulus Epistolam ad Galatas, in qua dicit, tales evertere Evangelium Christi, ac Christum nihil ipsis profuturum; & comparat eorum doctrinam cum fermento quod totam massam corrumpit. Ejusmodi ergo Judæi non tantum schismatici, sed etiam post definitionem Conc. Jerosolymitani vere hæretici fuere ab Ecclesia præcisi & separati. Si ad hæc attendere vel minimè voluiss-

voluisset *Jurius*, non ita in tot levibus argumentis proferendis animo exultasset.

Instabis 1. *Judæi* nullam societatem cum Gentibus conversis habebant, nequidem cibum cum illis capere dignabantur, ut patet ex Epistola ad Galatas c. 2. ergo vere erant schismatici, neque tamen separati ab Ecclesia.

Resp. distinguendo ant. *Judæi* aliqui, ii maximè qui Legalium observationem plane Gentibus necessariam esse contendebant, & ideo ab Apostolis damnati sunt, concedo: qui Legalia quidem observabant, nec tamen necessaria esse contendebant, subdistinguo: ii erant schismatici, improprie & abusive, quia nempe hac Legalium observatione a Gentibus distinguebantur & quodam modo se segregabant, concedo: erant schismatici proprie, nego. Quod igitur nonnulli *Judæi*, imo & ipsemet Apostolorum caput *Petrus*, sese a mensis Gentilium retraherent, nec cum illis cibum capere vellent, vitium certe fuit in illis conversationis, ut ait *S. Augustinus*, & imprudentiæ, quod palam & publice atque in faciem redarguit *S. Paulus*, ut patet ex citato c. 2. Epistolæ ad Galatas.

Instabis 2. *Judæi* æmulatores Legis, de quibus mentio fit, Act. 21. v. 20. ab Apostolis tolerabantur in Ecclesia; ii tamen Apostolum ex Templo ejecerunt tamquam Legis Mosaicæ desertorem ac contemptorem, ut patet ex eodem capite.

Resp. eos *Judæos*, a quibus e Templo ejectus est *S. Paulus*, ex Asia fuisse, ut patet ex v. 27. & quidem nondum ad Christum conversos. Aliorum enim *Judæorum* Legis æmulatorum offensionem & præjudiciis satisfecerat *Paulus*, cum se in Templo purificavit, ut narratur eodem capite v. 26.

Instabis 3. *Pharisæi* & *Saducæi* haud dubie erant hæretici vel saltem schismatici: nihilominus simul cum aliis *Judæis* in Templo congregabantur officio Religionis.

Resp. 1. ex *Pharisæis* plerosque formaliter ac proprie non fuisse hæreticos, etsi quamdam sectam constituerent, quemadmodum ostendit *Serarius*; *Saducæos* vero hæreticos fuisse, nihilominus a *Judæis* toleratos, sive quia potentes erant, & gratia volebant plurimum apud Principes; sive quia difficile fuisset eos e Templo non sine periculo seditionis ejicere; sive denique quod timidiore ac negligentiores essent tunc *Judæi*, nec quidquam adversus illos tentare auderent.

Objicies 3. Multi nunc sunt & olim fuerunt Schismatici a communione *R. Pontificis* separati, quos tamen extra veram Christi Ecclesiam fuisse nemo dixerit.

I. Schismaticæ sunt omnes Sæcæ Orientales: atque in iis maxime universa Ecclesia Græca: atqui vere sunt in Ecclesia; aut si non sunt, certe aut crudelissima est Ecclesia Romana, quæ tot societates condemnat, aut non est diffusa, nec eam habet universalitatis notam, quæ propria est Ecclesiæ Christi; siquidem Sæcæ illæ Orientales magnam occupant.

II. Omnes Asiaticæ Ecclesiæ quas *S. P. Victor* in causa Paschalis excommunicavit secundo sæculo; *SS. Cyprianus* & *Firmilianus*, quos similiter tertio sæculo excommunicavit *Stephanus S. P.* propter errorem rebaptizantium, fuere vere schismatici, & a communione Romani Pontificis præcisi, an propterea extra veram Christi Ecclesiam fuere? Non certe.

Inter Sanctos enim referuntur Cyprianus & Firmilianus, quos tamen Romanæ communioni restitutos fuisse dum viverent, non legimus.

III. Celebre fuit schisma inter Orientales ex una parte, & Occidentales ex altera, occasione Ecclesiæ Antiochenæ. Duos nempe habebat Episcopos, Meletium, & Paulinum: Orientales Meletium, Occidentales vero Paulinum agnoscebant, & Meletio quidem nunquam isti communicarunt, utpote qui ab Arianis fuisset ordinatus, & Arianæ formulæ ab Acacio Casariensi in Synodo Seleuciensi editæ subscripisset, sicut refert Socrates, lib. 2. Hist. c. 11.

IV. Joannes Antiochenus & nonnulli Orientales Episcopi haud dubie fuere schismatici, qui a Concilio Ephesino recedentes, separatim habuere Conventum; neque tamen illi tanquam ab Ecclesia universalis præcisi ac extorres habiti sunt a Patribus Ephesinis, ann. Christi 431. alias eos excommunicassent perinde ac Nestorium ipsum cui favebant.

V. Acacius Patriarcha Constantinopolitanus fuit aperte schismaticus; nunquam enim voluit obsequi Simplicio Pontifici Romano monenti ut a Petri Moggi communione recederet, ac Synodo Chalcedonensi & Epistolæ S. Leonis subscriberet: atqui tamen cum ipso semper communionem habuerunt Orientales, & ipse semper in Episcoporum numero habitus est, atque Ecclesiam Constantinopolitanam rexit.

VI. Euphemius & Macedonius successores Acacii ejusdem schismatis rei fuerunt: nam Orientales, inter quos ipsi erant, ad Symmachum R. Pontificem scripserunt, ut eos anathemate solveret, quo propter Acacium constricti tenebantur; & præterea, jubente Hormisdæ, Euphemii & Macedonii nomina ex Dypticis expuncta sunt: ii tamen extra Ecclesiam non fuere.

VII. Cum ortum est sæculo decimo quarto gravissimum schisma inter Urbanum VI. & Clementem VII. erant identidem mutux amborum istorum Pontificum excommunicationes. Tota Gallia & Hispania schismatica fuit, cum adhæsit Clementi VII. ipsum vero Urbanum legitimum Pontificem rejecit. An omnes Galli & Hispani tunc ab Ecclesia Christi præcisi erant & separati? Quis credat?

VIII. Patres ipsi Basileenses schismatici fuere, utpote qui Eugenio IV. obedire recusarunt, & eo invito Synodum Basileensem protraxerunt, imo & ipsum Eugenium deposuerunt. An illi propterea velut extorres ab Ecclesia habiti sunt? minime. Hæc fere sunt exempla & facta historica quæ Juris in suo Ecclesiæ systemate congeffit contra necessitatem unius Catholicæ communionis. Antequam ad hæc singula facta singillatim respondeamus,

Observa 1. ex jam dictis, schisma voluntariam esse separationem ab Ecclesiæ unitate.

Observa 2. schismaticum esse quicumque a communione R. Pontificis recedit: cum enim R. Pontifex sit centrum unitatis & communionis Catholicæ, qui ab ipso recedit, unitatem deserit, proindeque hoc ipso schismaticus est.

Observa 3. schismaticum pariter esse, non solum qui se separat, sed etiam qui separatur a communione universalis Ecclesiæ, aut R. Pontificis.

cis, modo adfint fufficiens auctoritas & legitima cauffa, cauffa fcilicet quæ fidem aut religionem fpectet. Ut id plenius intelligas,

Obferva 4. varias excommunicationis fpecies diftinguendas efle.

Prima, eaque Antiquis ufitatiffima, ea eft qua Epifcopi Collegarum & Coepifcoporum charitate & communione Ecclefiaftica priuabantur.

Communio illa Ecclefiaftica quatuor fere capitibus continebatur: mutua uifitatione; Sollemnium in Collegarum Diacefi, dum in ea morarentur, tamen præfente Collega, celebratione; Litterarum formatarum & commendatitiarum reciproca miffione & acceptatione; in Conciliis denique auctoritate, fuffragiis & confenfu.

Hujus excommunicationis exemplum occurrit in Epifcopo fine iufta cauffa non accedente ad Synodum Provincialem: hunc enim Synodus V. Carthaginenfis, Can. 19. *jubet Ecclefie fue communione contentum efle*. Ita etiam Synodus Arelatenfis, Can. 10. & Tarracon. Can. 6.

Altera excommunicationis fpecies apud Antiquos etiam frequentiffima, in nuda communionis fubtractione aut denegatione pofita erat, qua Epifcopi aut Ecclefie a mutua fe communione feparabant, atque ita una alteram quafi excommunicabat, licet fibi minime fubjectam.

Ita Sanctus Epiphanius Salamina Epifcopus Joanni Jerofolymitano nullo titulo fibi fubdito communionem denegavit, ut conftat ex Epift. 60. inter Hieron.

Hæc a communione feparatio, a Veteribus excommunicatio dicebatur: attamen excommunicatio proprie dicta non erat, utpote quæ a potestate & ufu clavium minime dependeret, atque etiam circa non fubditos exerceretur.

Tertia excommunicationis fpecies ea eft, qua quis totaliter abfcinditur a corpore Ecclefie, habeturque ficut Ethnicus & publicanus. Hæc olim *mortalis* & vulgo *anathema* dicebatur, nunc vero communiter excommunicatio *major* dicitur.

Obferva 5. inter excommunicationes quæ juridice feruntur, alias efle quæ plenum & integrum fortiuntur effectum, non reclamante Ecclefia, id eft Epifcoporum Collegio; alias vero quarum effectus aut cafus eft aut fufpenfus, five quod Epifcopi contra fententiam excommunicationis reclamant, quam aut minus iuftam, aut faltem minus neceffariam reputant: five quia Summus Pontifex fua agendi ratione cenfetur plenum & perfectum excommunicationis jam ab ipfo lata effectum fufpendere, & denegare dumtaxat communionem fpecialem *Ecclefiafticam* & *charitatis* de qua mox diximus, non vero Catholicam & univerfalem.

His jactis fundamentis facile diluentur quæ hic opponuntur exempla.

Refp. itaque ad primum de Ecclefiis Orientalibus: 1. eas vere fchifmaticas efle, fi centro unitatis non adhæreant; non adhærere autem, fi Romanum Epifcopum Caput Ecclefie a Deo conftitutum non agnofcant; 2. non omnes plane ac fingulos illarum focietatum Fideles efle proprie fchismaticos, quia plurimi funt in his focietatibus, qui animo & affectu Capiti Ecclefie adhærent quod fuit a Chrifto institutum; atque quod de hæreticis focietatibus dixit S. Auguft. Epift. 43. alias 162. fchismatici pariter accommodari poteft: *Qui fententiam fuam, ait S. Doctor, T. 1. p. quamvis falſam atque perversam, nulla pertinaci animofitate defendunt, præ- 88. F.*

fer-

sertim quam non audacia præsumptionis suæ pepererunt, sed a seductis atque in errorem lapsis parentibus acceperunt; quærunt autem cauta sollicitudine veritatem, corrigi parati cum invenerint, nequaquam sunt inter hæreticos deputandi; 3. Argui non debet Romana Ecclesia crudelitatis, quæ asserit eos omnes salvos esse non posse qui deserunt Ecclesiam; aut certe ejusdem crudelitatis accusandi sunt omnes SS. Patres; 4. diffusa nihilominus est ac catholica Romana societas, ac longe magis patens & extensa quam alia quælibet.

Ad secundum: respondeo 1. equidem Victorem & Stephanum comminatos fuisse anathema in Asiaticos & Africanos: at uterque ultra minas non perrexit. Id testantur de Victore, Firmilianus, Epist. ad S. Cypr. Euseb. lib. 5. c. 24. S. Hieronym. in Catalogo Script. Eccles. c. 46. Idem dicendum de S. Stephano, judice S. Augustino, lib. 5. de Baptismo, contra Donast. c. 25. *Stephanus, inquit, abstinendos putaverat, qui de suscipiendis Hæreticis priscam consuetudinem convellere niterentur. . . . Vicit tamen pax in cordibus eorum, ut nullum inter eos schismatis malum oriretur.* At pax inter SS. Stephanum & Cyprianum abrupta fuisset, si Cyprianum, ipsique adherentes Episcopos anathemate confixisset Stephanus. Vide quæ de eo facto suo loco disseruimus, ubi de Sacramentis in genere.

Resp. 2. ex mox observatis constare, quoddam olim in usu fuisse excommunicationis genus, quo R. Pontifex per quamdam dispensationem omni sua potestate non usus, aliquos Episcopos a sua communione speciali charitatis ita separavit, ut eos interim vellet Ecclesiæ suæ communione esse contentos, non autem a totius Ecclesiæ communione idcirco alienos. Sic Leo Magnus, Epist. 60. ad Anatolium, vult Episcopos Latrocinii Ephesini Ecclesiarum suarum communione aliquamdiu contentos esse. Eadem excommunicatione partiali usæ sunt Africanæ Synodi. Hujus generis fuisse excommunicationem, quæ Victori & Stephano tribuitur (si tamen vere eam tulerunt) merito dici potest.

Resp. 3. Quamvis supponeretur a Victore & Stephano anathema latum fuisse in Asiaticos & Africanos, tamen cum obstiterint his decretis ceteri Episcopi, non mirum si illius anathematis effectus aut casus fuerit aut suspensus: fatemur enim decreta & anathemata R. Pontificis posse rescindi a ceteris Episcopis communi consensu agentibus, cum illa minus expedire Ecclesiæ utilitati existimantur.

Quod autem ceteri omnes Episcopi intercesserint adversus Victorem, constat ex Eusebio lib. 5. Hist. c. 24. *Verum hæc, inquit loquens de Victoris anathemate, non omnibus placebant Episcopis. Proinde Victorem ex adverso hortati sunt, ut ea potius sentire vellet quæ paci & unitati charitativæ erga proximum congruebant. Extant etiamnum eorum Litteræ, quibus Victorem acerbius perstringunt.* S. Cyprianus cum significat, Epist. ad Jubajanum, se in concordia & unitate cum omnibus Collegis manere, non obscure indicat, alios Episcopos anathemati a S. Pontifice intentato obstitisse.

Ad tertium de schismate Meletiano, jam supra, quæst. 2. art. 6. respondimus. Esto Meletius ante initam cum Paulino pacem & concordiam Damaso suspectus fuerit, & ejus communione privatus: at saltem

tem subinde occasione initæ pacis Damaso acceptus, & in communio-
nem ejus admittus fuit. Vide momenta quibus id demonstratum est,
loco mox indicato.

Ad quartum: A culpa excusari non potest Joannes Antiochenus cum
suis, cum separatim a Concilio Ephesino Conventum habuerunt; sed
cum pax inter illos & S. Cyrillum brevi fuerit restituta, mirum esse
non debet, si amice cum illis subinde egerint Patres Ephesini.

Ad quintum de schismate Acacii: Fateor illum vere schismaticum fuisse;
se; imo & a pluribus inter Hæreticos recensetur, quia communionem
habebat cum Hæreticis manifestis. Sæpe monitus a Pontificibus Simpli-
cio & Felice, illorum Hæreticorum communionem noluit deserere; Ze-
noni auctor fuit conscribendi Henotici; Catholicos Episcopos afflixit,
& Hæreticos dudum damnatos in eorum Ecclesias intrudi passus est;
Simplicio monenti ut a communione Petri Moggi recederet, nisi sub-
scriberet Synodo Chalcedonensi, nunquam parere voluit. Hæc patet ex
Epistola 6. Felicis III. ex Liberato in Breviario, c. 17. & 18.

At alii Orientales qui cum Acacio communicabant, stabant dumtaxat
ab ejus partibus, quia existimabant non posse Episcopum Constan-
tinopolitanum damnari nisi in Concilio generali, non autem vel ex eo
quod primum R. Pontificis negarent, vel Ecclesiæ universalis aucto-
ritatem contemnerent.

Ad sextum: Euphemius & Macedonius nullatenus schismatici fue-
runt: nam R. Pontificis primum semper venerati sunt; synodicas ad
ipsum Epistolas scripserunt, vel scribere voluerunt, sed vi externa
prohibiti sunt; modis omnibus communionem Sedis Apostolicæ quasi-
verunt; ipsis propitii fuerunt SS. Pontifices; cum iis viri sancti & Se-
di Apostolicæ conjunctissimi communicarunt, nempe S. Flavianus An-
tiochenus Episcopus, S. Elias Jerosolymitanus, S. Sabas & alii sancti-
tate celebres Monachi, qui his temporibus in Palæstina florebant: quæ
omnia constant ex Liberato, c. 18. Breviarii, & Nicephoro, lib. 16.
Hist. c. 19.

Ad septimum de schismatibus Occidentis: Certe nulli ex his qui ad-
hærebant partibus Urbani vel Clementis, erant schismatici; omnes enim
illi bona fide adhærebant ei quem pro legitimo Pontifice habebant;
omnes in eo dubio ac contentione, debita reverentia expectabant Eccle-
siæ universalis Judicium circa verum ac legitimum Pontificem. Ade-
rant ex utraque parte rationes probabiles, adeo ut certe ab omnibus
sapientibus & erga Catholicam unitatem bene affectis cognosci non pos-
set, quis esset verus ac legitimus Pontifex: inutiles igitur ac vanæ
erant mutæ ex utraque parte excommunicationes, cum non constaret
de legitima auctoritate qua ferebantur. Si quis igitur error erat, in
mero facto versabatur, non in ipso dogmate: omnes enim in eo con-
sentiebant, legitimo Pontifici obsequendum esse; illum esse Caput Ec-
clesiæ, ac primum habere honoris & jurisdictionis in alios Episcopos;
omnes animo & affectu unitatem quærebant, vere igitur schismatici non
erant. Consule Gersonium Academiæ Parisiensis Cancellarium, in Tractatu
de modo se habendi tempore schismatis, sanctum Antonium Archiepisco-
pum Florentinum, tertia parte Chronici, titulo 22. c. 2. & tit. 23. c. 8. §. 4.

Cardinalem a Turre cremata, in Summa de Ecclesia, lib. 4. parte 1. cap. 14.

Ad ultimum: Quidquid sit de Patribus Basileensibus cum Eugenio IV. depositionem attentarunt, Papa Felix quem ipsi creaverant cessit tandem Nicolao Eugenio successori, & Patres Basileenses qui Lausannam Concilium transfulerant, eidem Nicolao legitimo Pontifici paruerunt. Contant hæc ex Epist. Nicolai V. Itaque hujusmodi exemplum adversarios non juvat.

Objicies 4. auctoritatem S. Augustini, lib. 1. de Baptismo contra Donatistas, c. 1. ex quo, ut loquitur Iurius, fulminans erui potest argumentum. Scilicet, ut dixit S. Doctor, imple agere Donatistas qui rebaptizant eos qui sunt in unitate, & rectius agere Catholicos qui Dei Sacramenta etiam in ipso schismate non improbant; rationem hanc subiungit: *In quo enim nobiscum sentiunt, in eo etiam nobiscum sunt: in eo autem a nobis recesserunt, in quo a nobis dissentiunt: non enim accessus iste atque discessus corporalibus motibus, & non spiritalibus est metiendus... Si ergo qui recessit ab unitate, aliquid aliud agere voluerit quam quod in unitate percepit, in eo recedit atque disjungitur: quod autem ita vult agere, sicut in unitate agitur, ubi hoc accepit & didicit, in eo manet atque conjungitur.* Ex quibus verbis hæc inferri posse contendit Iurius.

I. Unitatem Ecclesiæ positam non esse unitate locorum & congregationis, sed in unitate Sacramentorum & doctrinæ; adeoque qui communionem sunt separati, voluntatum consensione posse esse conjunctos.

II. Qui recesserunt ab unitate, ut Schismatici, esse adhuc in unitate, modo agant quod agitur in unitate: *In eo enim quod didicit, manet atque conjungitur*, ait S. Augustinus.

Resp. Parum nos terrent hæc Jurii fulmina: neque enim unquam negarunt Catholici, Schismaticos imo & Hæreticos cum Ecclesia Catholica in plurimis convenire; sed hoc unum contendunt, ea in quibus conveniunt non sufficere, ut vere sint in Ecclesia: imo supponit in citato loco S. Augustinus, Donatistas unitatem deseruisse. Atqui, in mente sancti hujus Doctoris, separatio ab unitate excludit & a corpore & ab anima Ecclesiæ; ab anima, quia maximum est flagitium; a corpore, quia separat a communionem Ecclesiæ.

Ad primum quod infert Iurius: Intelligi non potest quid sit illa voluntatum consensio, per quam unitas extra communionem Ecclesiæ conservari potest. An convenientia in aliquibus capitibus? At sufficere hanc convenientiam ut aliquis sit in unitate Ecclesiæ, centies negavit Augustinus: unionem habere Schismaticos in aliquibus cum Ecclesia fatetur, at unitatem habere pernegat: *Quicumque*, inquit, Lib. de unit. Eccl. c. 4. *de ipso Capite Scripturis sanctis consentiunt, & unitati Ecclesiæ non communicant, non sunt in Ecclesia; quia de Christi corpore, quod est Ecclesia... dissentiant.*

Ad secundum: Hæc verba, *in eo manet atque conjungitur*, non significant apud Augustinum Schismaticos esse in unitate, aut non esse extra unitatem Ecclesiæ; sed iis dumtaxat cum Ecclesia commune esse, quod Sacramenta valide administrent & conservent.

Objicies 5. Qui servant essentialem Ecclesiæ Catholicæ communionem, ii vera sunt Ecclesiæ membra: sed Schismatici illam servant; consi-

confistit enim in communione cum Christo per exteriorē fidei professionem.

Resp. dist. maj. Qui servant essentialē communionem Ecclesiæ Catholicæ, qualem Christus instituit & exigit Ecclesia, hoc est, communionem cum Christo per fidem, & cum legitimis Pastoribus per obedientiam & subjectionem ipsis debitam, concedo: sine tali subjectione, nego. Porro Schismatici hanc excutiunt, & idcirco Schismatici sunt, & extra Ecclesiam.

A R T I C U L U S V.

Utrum excommunicati sint in Ecclesia.

Supponenda hic sunt quæ de excommunicatione tradunt Theologi, ubi de Censuris.

I. Esse in Ecclesia veram excommunicandi auctoritatem quæ virtute clavium exercetur.

II. Excommunicationem esse censuram seu pœnam Ecclesiasticam, per quam Christianus bonis Ecclesiæ communibus privatur, suffragiis, sacrificiis, Sacramentis, &c.

III. Non nisi ob gravissimam culpam eamque exteriorē, & in rebelles & contumaces pœnam hanc decerni solere.

IV. Veram esse ac justam excommunicationem; non tantum a societate seu particulari quadam Ecclesia, sed ab universali, cum nempe, ut antea observavimus, omnes Ecclesiæ, expreso vel tacito consensu latæ sententiæ acquiescunt.

V. Si quis injuste ab Ecclesia appelleretur, ille interius ad Ecclesiam pertineret: imo nec de illo, qui iusta excommunicatione plectitur, desperandum esse docet S. Augustinus, lib. I. de Baptismo contra Donatistas, c. 17. n. 26. *De nullo tamen desperandum est, inquit, sive qui intus T. 9. p. talis apparet, sive qui foris manifestius adversatur. Spirituales autem sive ad 93. D. hoc ipsum pio studio proficientes, non eunt foras: quia & cum aliqua vel perveritate vel nequitia hominum videntur expelli, ibi magis probantur, quam si intus permaneant: cum adversus Ecclesiam nullatenus eriguntur, sed in solida unitatis petra fortissimo charitatis robore radicanter.* His suppositis, quæritur an qui sunt excommunicati vera sint Ecclesiæ membra.

C O N C L U S I O.

Excommunicati vere non sunt in Ecclesia.

Probatur I. ex Scripturis. Matth. 18. v. 17. Christus jubet rebelles & contumaces Christianos qui Ecclesiam audire nolunt, habendos tamquam Ethnicos & Publicanos: *Si Ecclesiam non audierit, si tibi sicut Ethnicus & Publicanus.* Hanc autem ferendæ excommunicationis sententiæ auctoritatem Ecclesiæ vi clavium competere, demonstrant hæc sequentia Christi verba: *Amen dico vobis quæcumque alligaveritis super terram, &c.* Hac auctoritate usus est Apostolus erga Corinthium incestuosum quem satanæ tradidit, I. Corinth. 5. v. 11. & 13.

Pro.

Probatur 2. ex SS. Patribus.

Tertullianus Apologet. c. 39. loquens de excommunicatione, ipsam appellant censuram divinam, eamque esse futuri Iudicii præjudicium:

P. 31. B. *Cum nempe, inquit, si quis ita deliquerit, ut a communione orationis, & conventus, & omnis sacri commercii relegatur.*

S. Cyprianus Epistola 62. ad Pompejum excommunicationem appellat gladium spiritalem: *Spirituali gladio, inquit, superbi & contumaces necantur, dum de Ecclesia ejiciuntur. Neque enim vivere foris possunt, cum domus Dei una sit, & nemini salus esse nisi in Ecclesia possit.*

Eusebius lib. 5. Hist. c. 24. referens quam ratione Victor S. P. egerit adversus Asiaticos propter diffidium de celebratione Paschatis, sic loquitur: *His ita gestis, Victor Romanæ Urbis Episcopus, illico omnes Asiæ vicinarumque Provinciarum Ecclesias tamquam contraria rectæ fidei sentientes, a communione abscindere conatur; datisque Litteris, universos qui illic erant fratres, proscribit, & ab unitate Ecclesiæ prorsus alienos esse pronunciat. Quibus verbis significat hunc esse excommunicationis effectum, ut ab Ecclesiæ unitate faciat prorsus alienos.*

S. Hieronymus in c. 3. Epistolæ ad Titum, *Fornicator, inquit, adulter, homicida: & cetera vitia, per Sacerdotes de Ecclesia propelluntur. Hæretici autem in semetipsos sententiam ferunt suo arbitrio de Ecclesia recedentes.*

S. Augustinus Lib. de unitate Ecclesiæ, capite ultimo ait, *excommunicari esse visibiliter præcidi a corpore Ecclesiæ, & lib. de corrept. & gratia*

c. 15. dicit *per excommunicationem separari ab ovibus sanis ovem morbidam, ne per plures serpent dira contagia, & quæstione 39. in Deuteronomium*

ait, hoc nunc agere in Ecclesia excommunicationem, quod agebat tunc interfectio; & confert quod dicebatur, Deuteronomii 24. v. 7. Auferes malum de medio tui, cum eo quod dicit Apostolus 1. Corinth. 5. v. 13. Aufer te malum ex vobismetipsis.

Probatur 3. rationibus Theologicis.

I. quia per excommunicationem privantur Christiani omni commercio spirituali quod habent tamquam unius & ejusdem Ecclesiæ partes & membra inter se, quemadmodum intelligi potest ex Tertulliano Apologetici c. 39.

II. quia excommunicationis pœna eum locum habet in Ecclesia Christi, quem habebat pœna mortis in veteri Testamento, & quem etiamnum habet in Regnis & ditionibus Principum temporalium, sicut observat S. Augustinus, citata quæst. 39. in Deuteronomium.

III. quia omnium pœnarum quæ infligi possunt ab Ecclesia, nulla gravior est excommunicatione, sicut expresse docet S. Augustinus Lib. de corrept. & grat. c. 15.

IV. denique, quia excommunicati nec ad corpus, nec ad animam Ecclesiæ pertinent. Non ad corpus, a cujus communione exteriori præcisi sunt, non ad animam, cum supponantur contumaces in suis delictis.

Dices 1. S. Augustinus Lib. contra Donatistas post Collationem cap. 20. ait: *A populo Dei non separamus, quos vel degradando vel excommunicando ad humiliorem pœnitendi locum redigimus: atqui per populum Dei intelligi debet Ecclesia; ergo, &c.*

Resp.

Resp. hic agere sanctum Doctorem vel de separatione perpetua quæ est sine spe salutis & reditus; vel per Ecclesiam intelligere numerum salvandorum; vel, quod probabilius est, non separari a populo Dei, idem esse ac a bonis & sanctis hominibus non separari, qui maxime sunt populus Dei & viva Corporis Christi membra: quia nempe excommunicatio per se & directe nunquam hominem privat interiori communione quæ fit per gratiam & charitatem.

Dices 2. Excommunicatio est medicina quædam spiritualis instituta in utilitatem eorum qui excommunicantur: atqui non esset in utilitatem eorum si ejicerentur ab Ecclesia.

Resp. dist. min. si ita ejicerentur ab Ecclesia ut nulla spes iis relinqueretur & potestas reducendi ad Ecclesiam, concedo: secus, nego. Porro tantum abest ut hanc spem eis eripiat Ecclesia, quin potius non alio fine excommunicat, quam ut hac medicinali pœna suos emendet, ac invitet ut in sinum suum redeant, omni deposita rebellione ac contumacia.

A R T I C U L U S VI.

Utrum Infideles sint in Ecclesia.

Quæstio moveri potest de Infidelibus publicis ac manifestis, & de occultis: & isti rursus vel sunt baptizati, vel non sunt, qui sese fidelium cœtui exterius admiscunt, fidem profitentur exterius, Sacramenta percipiunt, &c.

Ac primo quidem de Infidelibus publicis non baptizatis idem plane dicendum quod antea de publicis Hæreticis diximus, eos nullatenus ad Ecclesiam pertinere. *Quid enim mihi de iis qui foris sunt, judicare?* ait Paulus, 1. Cor. 5. v. 12.

De Infidelibus vero occultis; si baptizati sint, idem quoque sentiendum quod de occultis Hæreticis supra exposuimus: consule, ne sapius eadem recoquere teneamur.

De Infidelibus vero occultis non baptizatis, qui alicujus temporalis commodi causa sese fidelium cœtibus admiscunt, &c. sunt qui putant eos ad Ecclesiæ corpus pertinere, propter exteriorem illam fidei professionem & Sacramentorum perceptionem; ita Joannes Driedo. Alii tamen melius dicunt eos nequidem ad corpus Ecclesiæ vere pertinere, sed tantum secundum exteriorem speciem, putative ac fictè; quia nempe carent Baptismo, per quem patet aditus ad Ecclesiam. Videntur ergo illi esse in Ecclesia, sed vere non sunt, in quam admissi nunquam fuerunt; unde statim ejicerentur, si constaret illos nunquam Baptismo initiatos fuisse. Lege Bellarminum, Lib. 3. de Ecclesia militante, cap. 10. Sed de hoc argumento plura dicere necesse non est, siquidem quæ superius circa Hæreticos disputata sunt, accommodari hic facile possunt,

A R T I C U L U S VII.

Utrum Catechumeni sint in Ecclesia.

Catechumenus idem est ac auditor, ex sancto Isidoro Hispalensi, lib. 7. Originum, c. 14. *Catechamenus, inquit, est ille qui adhuc fidei doctrinam audit, necdum tamen Baptismum percepit.*

P. 101.
col. 2. A.

Varias Catechumenorum Classes, functiones, exercitia exponemus ubi de Baptismo. Hoc unum hic quaeritur, sintne vera corporis Ecclesiae membra: corporis dico; de corpore enim Ecclesiae agere nos non semel monuimus: posse vero Catechumenos ratione internae fidei ac charitatis ad animam Ecclesiae pertinere, etiam antequam actu & de facto baptizentur, adeoque illos desiderio, affectu & animo ad Ecclesiam tunc pertinere, & salvos fieri posse, hic tamquam certum supponimus. Itaque sit

C O N C L U S I O.

Catechumeni non sunt actu & perfecte vera Ecclesiae membra.

Probatur quia illi non sunt actu & perfecte vera Ecclesiae membra, qui nondum Christo inserti sunt per Baptismum, qui nullum jus habent ad Sacramenta Ecclesiae, aliaque quae fidelibus omnibus Christianis sunt communia, quos denique SS. Patres semper a Fidelibus distinxerunt: atqui tales sunt Catechumeni.

Bellarmin.
l. 3. c. 2.

I. Nondum Christo per Baptismum inserti sunt, ut per se patet: & idcirco inter auditores, seu candidatos fidei ad Baptismum aspirantes recensentur. Porro nemo fieri potest membrum Christi Ecclesiae sine Baptismo, per quem aditus aperitur ad Ecclesiam, & sollemnis fit Christianae Religionis professio.

II. Catechumeni nullum jus habent ad Sacramenta Ecclesiae, & alia quae communia sunt ceteris fidelibus. Est enim Baptismus primus gradus omnino necessarius ut quis jus acquirat ad omnia Sacramenta, per illum enim homo inter Christianos inscribitur, & publice nomen suum dat militiae Christi. Unde S. Augustinus Tractatu 12. in Joan. ait Catechumenos similes esse Judaeis illis de quibus Joan. 2. capite dicitur, quod *multi crediderunt in nomine ejus, ipse autem Jesus non credebatur semetipsum eis*: id est, non credit Sacramenta sua, praesertim Corporis & Sanguinis sui. Sed quare, inquit? *Quia nondum erant nati ex aqua & Spiritu.*

2. 3. p. 2.
p. 384. D.
E.

III. SS. Patres Catechumenos semper distinxerunt a Fidelibus, Tertullianus Libro de Praescriptionibus, c. 41. reprehendit Haereticos quod nulla esset apud eos inter Catechumenos & ceteros Fideles distinctio, & promiscue cum Fidelibus adesse Sacrificiis & Orationibus parerentur.

T. 1. p. 647. G. S. Gregorius Nazianzenus Orat. 40. in sanctum Baptisma: *Quamdiu, inquit, in Catechumenorum numero es, in pietatis vestibulo es. Intrare te oportet, atrium pertransire, Sancta contueri, in Sancta Sanctorum prospicere, cum Trinitate conjungi.*

S. Chry-

S. Chrysostomus Hom. 24. in Jo. dicit Catechumenum alienum esse a Fideli, & nihil habere cum ipso commune.

S. Cyrillus lib. 12. in Jo. observat Catechumenos esse apud Christia-
nos, id quod erant incircumcisi apud Judæos, qui non poterant vesci
Agno Paschali.

Ex his igitur colliges, Catechumenos non esse in Ecclesia actu & proprie, sed tantum in potentia; quomodo homo conceptus, sed nondum formatus & natus non dicitur homo nisi potentia.

Dices 1. Extra Ecclesiam nemo salvari potest: sed Catechumeni in quibus est fides vera ac ardens charitas salvari possunt, etiam ante perceptum actu Baptismum; ergo non sunt extra Ecclesiam.

Resp. distinguo maj. extra Ecclesiam sumptam tam pro anima quam corpore, nemo salvari potest, concedo: sumptam pro corpore, subdistinguo: si ex sua culpa quis non sit in illo Ecclesiæ corpore, concedo: si absque ulla sua culpa, nego. Pariter distinguo consequens: ergo Catechumeni non sunt extra Ecclesiam, ratione animæ ipsius, si nempe fidem habeant & charitatem perfectam, concedo: non sunt extra Ecclesiam, ratione corporis, iterum distinguo: non sunt extra Ecclesiæ corpus ex culpa sua, sed ex necessitate qua premuntur, concedo: non sunt, licet absque ulla ex parte sui culpa, extra Ecclesiæ corpus, nego. Licet autem actu & de facto sint extra corpus Ecclesiæ, ad illud tamen animo & affectu pertinent, & propter fidem ac perfectam charitatem, quam supponuntur habere, salvi esse possunt, si ante perceptum actu Baptismum ex vivis rapiantur.

Dices 2. Non minus Catechumeni sunt de Ecclesiâ, quam improbi Catholici; neque enim minus, imo magis esse debent de Ecclesiâ, qui ad animam ejus pertinent, quam qui ad ejus corpus: atqui plures Catechumeni pertinent ad animam Ecclesiæ, improbi vero pertinent tantum ad corpus Ecclesiæ.

Resp. ex dictis sapius nos hic agere de corpore Ecclesiæ: ad illud autem magis pertinent improbi Catholici quam Catechumeni; qui, si fidem habeant & charitatem, ad animam pertinent Ecclesiæ actu & de facto, ac corpus vero tantum voto & desiderio: improbi vero ad animam Ecclesiæ non pertinent. Quare si sermo sit de illis Catechumenis qui non voluntate sed necessitate Baptismo privantur quem desiderant, fateor posse dici illos magis pertinere ad Ecclesiam, quam improbos Catholicos; siquidem ad animam Ecclesiæ pertinent, improbi autem ad solum corpus: nobilior autem Ecclesiæ pars est anima.

Dices 3. Quamvis olim pœnitentes publici ab aliis fidelibus secernebantur, ab Ecclesiæ etiam ingressu arcerentur, neque Sacrificiis aut Orationibus publicis interesse ipsis permetteretur, non tamen dicuntur fuisse extra sinum Ecclesiæ; ergo licet Catechumeni distinguerentur a ceteris Fidelibus, non tamen inde sequitur eos fuisse extra Ecclesiam.

Resp. hoc esse discrimen inter pœnitentes & Catechumenos, quod illos haberet Ecclesia tamquam filios quos corrigebat & emendabat, atque in pœnam peccatorum suorum Sacramentis privabat, unde jus habebant ad sacramenta percipienda post labores pœnitentiæ adimpletos: at Catechumeni, ut habet S. Augustinus Tractatu 12. in Joan. conside-

ran-

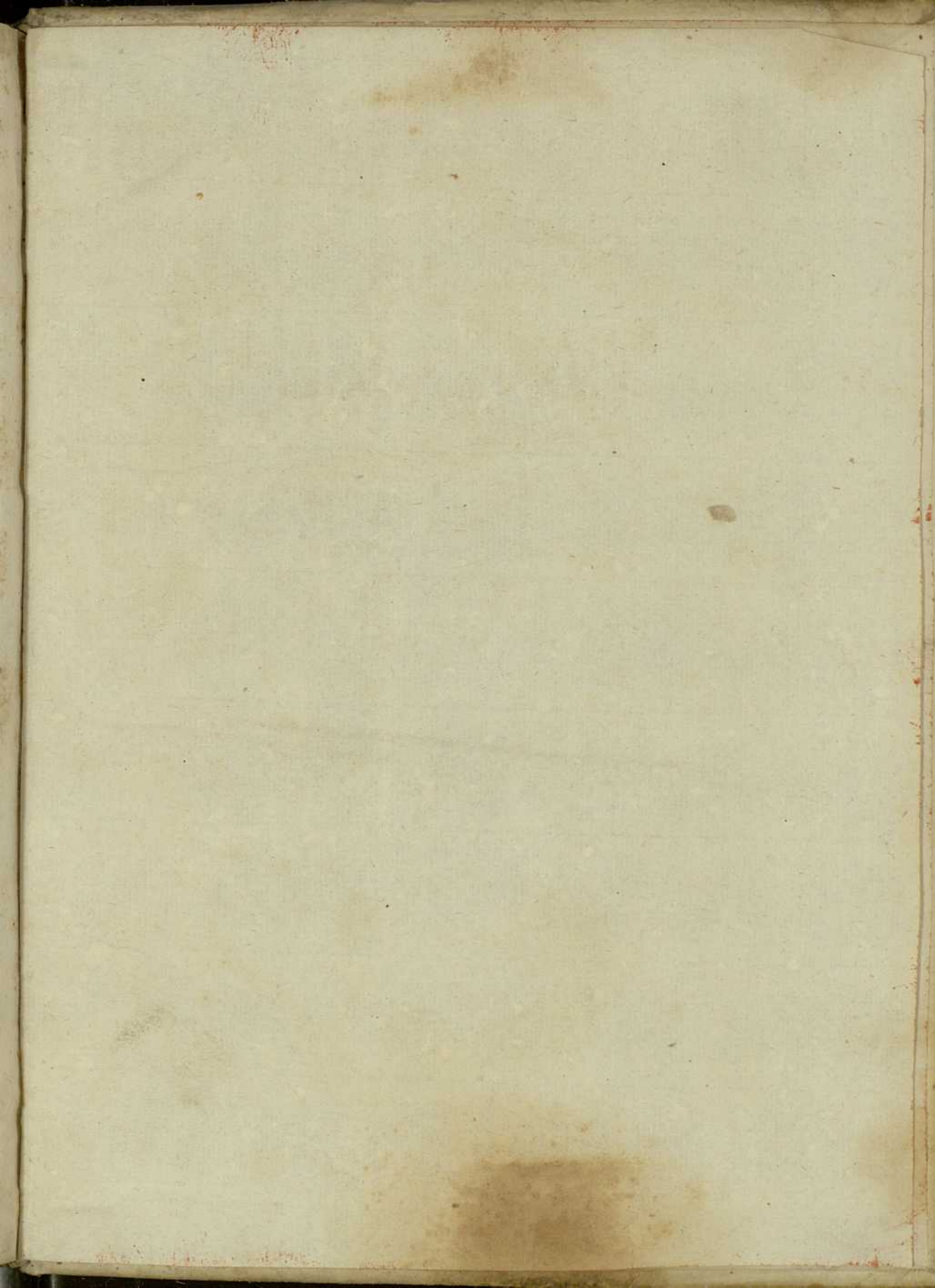
rantur quidem ab Ecclesia tamquam filii quos concipit, sed quos nondum parturiit, edendos postea in lucem cum sancto lavacro regenerantur, adeoque nullum jus adhuc in bona filiorum acquisierunt.

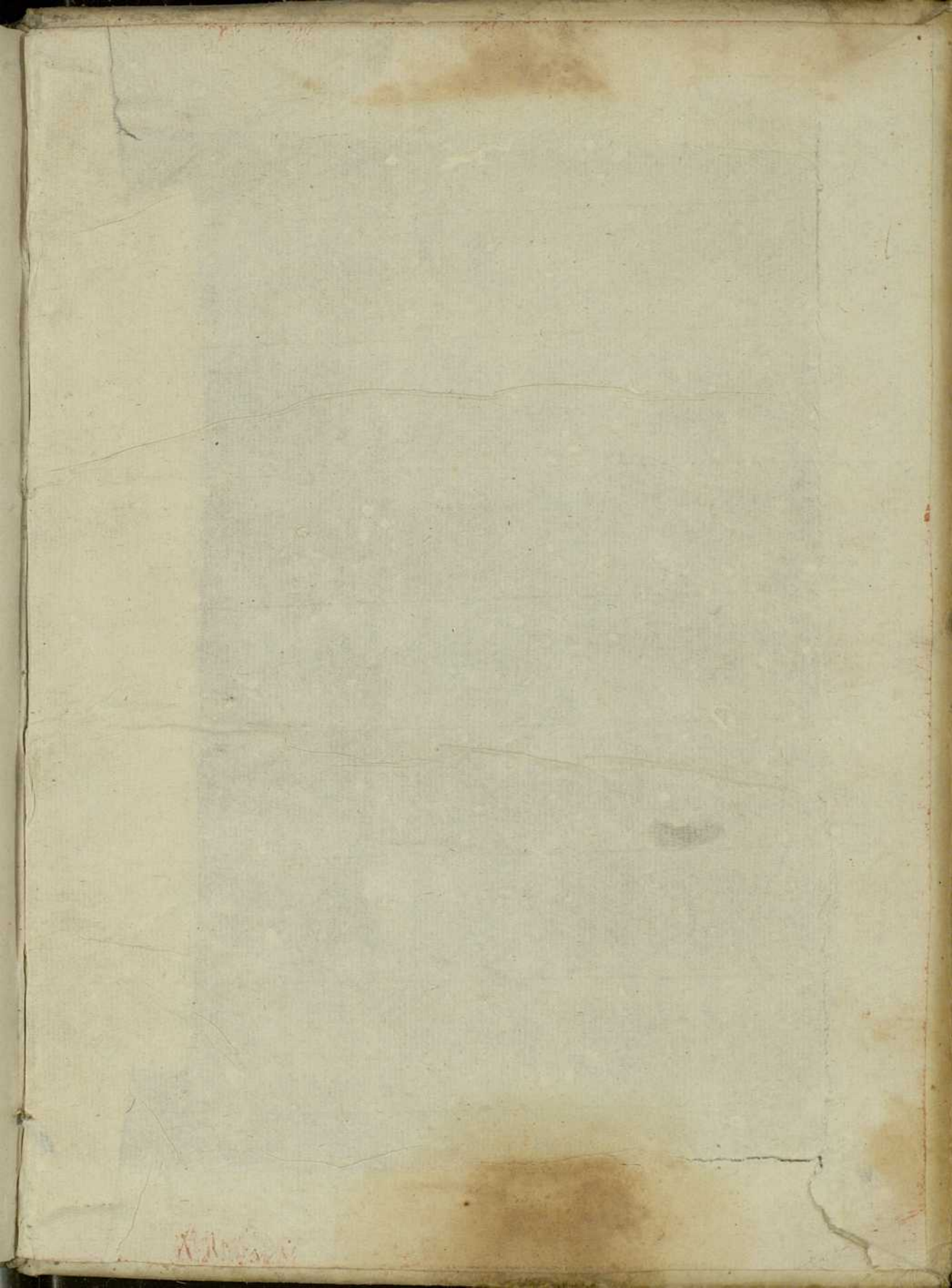
Dices 4. S. August. Tractatu 4. in Jo. videtur in Ecclesia reponere Catechumenos, sic enim loquitur: *Intendat charitas vestra: Futuri erant aliqui in Ecclesiæ excelsioris gratiæ Catechumeni.*

T. 3. p. 2.
p. 317. C.

Resp. distingo, futuri erant in Ecclesia improprie, in potentia & voto, concedo: proprie, actu, quasi fuerint vera Ecclesiæ membra, nego. Fundamentum habet in sancto Augustino hæc distinctio: tum quia Lib. 2. de symbolo ad Catechumenos, c. 1. & Tractatu 12. in Jo. dicit eos qui nondum per Baptismum renati sunt, esse tantum in utero Ecclesiæ per Crucis signum conceptos: tum quia in eo ipso loco unde petitur Objectio, loquitur de Catechumenis, qui meliores se aliis arbitantes dedignabantur venire ad Baptismum. At certum est ejusmodi Catechumenos proprie non esse in Ecclesia, sed tantum hoc sensu, quod cum nomen suum dederint, ut ejus albo inscriberentur, censentur in voto ad eam utcumque pertinere.

F I N I S.

TV
EC
G
T

1